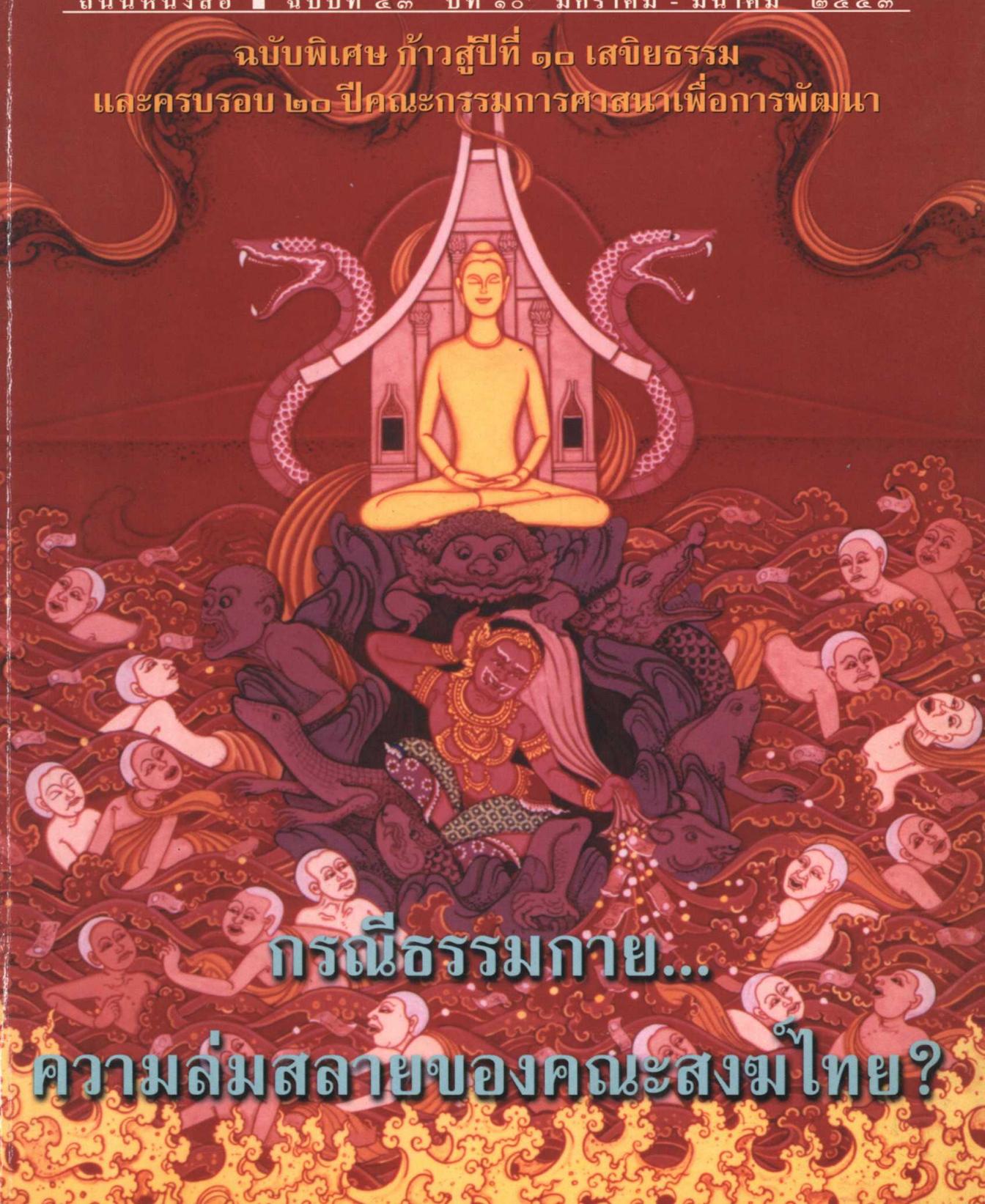

เสขิยธรรม

อนนหนังสือ ■ ฉบับที่ ๔๓ ปีที่ ๑๐ มกราคม - มีนาคม ๒๕๔๓

ฉบับพิเศษ ก้าวสู่ปีที่ ๑๐ เสขิยธรรม
และครบรอบ ๒๐ ปีคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา

กรณีธรรมกาย...

ความล่มสลายของคณะสงฆ์ไทย?

มีผู้สันนิษฐานว่า ท่านอาจารย์คัดค้านระบบการแต่งตั้งระบบสมณศักดิ์ แล้วอาจารย์ก็ยังรับสมณศักดิ์.

เอาอะไรมาพิสูจน์ว่าอาตมารับสมณศักดิ์, คัดค้านการแต่งตั้งสมณศักดิ์ นี่ก็ไม่จริง ไม่ได้คัดค้าน; แต่บางทีก็พูดเหมือนกันแหละว่ามันจะไม่ถูกเรื่อง. บางทีการแต่งตั้งนั้นทำให้เสียหายทำให้ยุ่งยากลำบาก. เขาแต่งตั้งมาโดยที่เขาไม่ได้ถามเขาแต่งตั้งนั้น ทำให้เสียหายทำให้ยุ่งยากลำบาก. เขาแต่งตั้งมาโดยที่เขาไม่ได้ถามเขาแต่งตั้งมาทั้งนั้น แล้วเราก็ไม่ได้ไปขอดอก. เขาก็แต่งตั้งมาทั้งนั้น แล้วเราจะไปคัดค้านไปเวนคืน นี่เราก็เป็นคนบ้าเองแหละ. มีคนชวนให้อาตมาทำด้วยกับกับเขา เอาพัศดยศนี้ไปคืน. อาตมาว่า กูไม่บ้ากับมึงกูไม่ต้องเอาไปคืน เอาเก็บไว้ที่นี้ก็ได้ เขาให้มาเอง. ฉันเป็นราชาคณะ, เป็นเจ้าคุณนี่เขาเรียกว่าเป็นราชาคณะ คนนั้นมันไม่รู้ว่าเป็นราชาคณะนั่นคืออะไร,

คำว่าราชาคณะนี้ดีมาก ดูเหมือนจะได้เกิดขึ้นตั้งแต่รัชกาลต้นๆ และเน้นมากในรัชกาลที่สี่ ว่าราชาคณะคือเป็นคณะของพระราชาในการช่วยกันปราบอริราช. พระราชาคณะนี้เขาเพิ่งแต่งตั้งกัน; เมื่อพระราชาผู้ไม่ไหว พระราชาคนเดียวปราบอริราชในพุทธศาสนาไม่ไหว, จึงตั้งระบบราชาคณะขึ้นมา ช่วยพระราชาในการปราบอริราช. อาตมายินดีถ้าได้ทำงานอย่างนี้, ทำหน้าที่อย่างนี้นี่ยินดี, ไม่เกลียดระบบการแต่งตั้งราชาคณะ. อาตมาเป็นราชาคณะในความหมายที่ถูกต้อง, ที่ถูกต้องคือพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาต่อต้านสิ่งที่เป็นข้าศึกแก่พุทธศาสนา. นี่คือราชาคณะในความหมายที่ถูกต้อง. พระราชาคณะทั้งหลาย จงทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง สมกับคำว่าราชาคณะคือช่วยพระราชาปราบอริราช. เดียวนี้ใครทำกันก็คนละ? ยังมีกรถูกกล่าวหาว่า พระราชาคณะบางคนยังเป็นอริราชเสียเองก็มี, เรื่องมันก็เลยยุ่ง.

เราไม่ต้องต่อต้านคัดค้านละ ระบบสมณศักดิ์ เพราะเขามุ่งหมายอย่างนี้แหละ พระราชาคณะทุกองค์มีหน้าที่ ช่วยพระราชาปราบอริราช, หรือว่า ทำกิจของพระศาสนา, ร่วมมือกับพระราชาให้เกิดการก้าวหน้า ในการทะนุบำรุงพระศาสนา.

Phonma Boonpakha

กรณีธรรมกาย

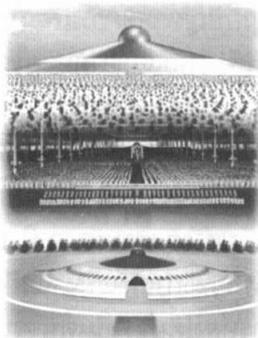
กับความ

ล้มสลาย

ของคณะสงฆ์ไทย

! ในยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ย่อมโยงโย่งส่งผลกระทบต่อถึงกันและกันเสมอ แม้ปัญหานั้น จะแยกกันเด็ดขาด ทั้งในแง่ของกาลและเทศะ ดังอาณาจักรและศาสนจักรก็ตาม แต่กระนั้น เมื่อใดที่ปัญหาเกิดขึ้นกับอาณาจักร ก็ยังส่งผลกระทบต่อถึงศาสนจักรเสมอ

ในทางตรงกันข้าม ปัญหาใดที่เกิดขึ้นกับฝ่ายศาสนจักรก็ส่งผลกระทบต่อกลับไปยังอาณาจักรด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่กำลังก้าวล้ำนำหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้น เมื่อพูดถึงปัญหาสำนักวัดพระธรรมกาย ก็คงต้องพูดถึงปัญหาสังคมอื่นๆ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกรณีสำนักวัดพระธรรมกายและความเสื่อมโทรมของคณะสงฆ์

สำหรับปัญหาลำดับวัดพระธรรมกายนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพียงปรากฏการณ์หนึ่งในสังคมไทย ซึ่งแสดงมาให้เห็นอย่างเด่นชัดอยู่ในปัจจุบัน อุปมาดั่งยอดภูเขาน้ำแข็งที่โผล่อยู่เหนือน้ำ ในขณะที่มีฐานขยายกว้างอยู่ลึกลงไป หากประสงค์จะทำลายเพียงส่วนยอด โดยไม่แตะต้องส่วนที่อยู่ใต้น้ำแล้ว วันดีคืนดีเมื่อเหมาะสม การก่อกองทัพก็จะเกิดขึ้นอีกเป็นวัฏจักรไม่รู้จบจบลิน

กรณีสำนักวัดพระธรรมกายก็เช่นเดียวกัน แม้ตัวเจ้าอาวาสจะถูกดำเนินคดีมีอันต้องลี้กหาลาเพศไปก็ตาม

หากโครงสร้างยังยึดโยงอยู่แน่นหนา ปัญหาที่ใช้จะ
ปลาสนาการไปได้โดยง่าย โอกาสที่จะเกิดปัญหา
ขึ้นมาอีกก็ยังมีอยู่

ดังนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาก็คือ การหาสาเหตุ
ร่วมของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อถึงสาเหตุอื่นๆ กว้าง
ออกไปเป็นข่ายใยแห่งความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกัน
แน่นหนา

การหาจุดร่วมเช่นนี้ ก็เป็นวิธีเดียวกันกับที่
วิศวกรหาจุดรวมน้ำหนักของอาคาร เพื่อที่จะทำ
การรื้อถอนพร้อมกันทั้งหลัง โดยไม่ต้องทุบ
ทีละชั้นๆ การแก้ปัญหาโดยวิธีการเช่นนี้ก็จะ
สามารถแก้ไขปัญหานั้น
เกี่ยวโยงกันอยู่โดยไม่ต้อง
ลงทุนลงแรงมากนัก

กรณีสำนักวัดพระ
ธรรมกาย และปัญหา
คณะสงฆ์ เมื่อมองว่าเป็น
ปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคม
สาเหตุสำคัญคงไม่ใช่การ
บิดเบือนพระธรรมคำสอน
การล่อลวงด้วยสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อิทธิปาฏิหาริย์ หรือเนื่อง
มาจาก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ที่
รวมอำนาจ และระบบ
สมณศักดิ์เสียแล้ว

หากปัญหาเหล่านี้ เป็น
ดังสนิมที่เกิดในเนื้อเหล็ก
ก็เชื่อว่าเกิดขึ้นได้แต่เพียงล้าพัง ต้องอาศัยปัจจัย
ภายนอกหลายประการด้วยกัน จึงจะเกิดผลเช่นนี้
ขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นความชื้นของอากาศ ฝุ่นละออง
ที่ล่องลอยมาจับผิวเหล็ก ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้
เหล็กผุกร่อน ดังนั้นปัญหาสำนักวัดพระธรรมกาย
จึงมิได้หมายถึงความล่มสลายของคณะสงฆ์ไทย
ดั้งเดิมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการล่มสลาย
ของสังคมไทยและสังคมโลกโดยรวม ที่ส่งผล
กระทบมาเป็นทอดๆ

เหตุปัจจัยสำคัญที่มักกล่าวถึงกันเสมอก็คือ
วัฒนธรรมบริโภคนิยม ซึ่งหลายคนสงสัยกันว่ามิ

ผลกระทบต่อความล่มสลายของคณะสงฆ์ และเป็น
สาเหตุของปัญหากรณีวัดพระธรรมกายได้อย่างไร
เพราะดูๆ ไปไม่น่าจะเกี่ยวข้อกันเอาเลยด้วยซ้ำ
หากเพียงแค่แต่ละคนกินแต่ละคนใช้อย่างไม่
บันยะบันยัง

แต่แท้ที่จริงแล้ว เมื่อพิจารณาให้ดีก็จะเห็นว่า
วิถีแห่งการบริโภคเช่นนี้ ไม่ใช่วิถีที่เป็นปรกติของ
ปัจเจกบุคคลมาแต่กำเนิด หากแต่ถูกกำหนดและ
จัดวางเงื่อนไขต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนโดยผู้ที่เกี่ยว
ข้อง (โดยบริษัทข้ามชาติ) เพื่อให้ทุกคนในสังคม
เดินตาม ภายใต้อัตลักษณ์ของความเป็นผู้นำ

ความเท่ ความสะดวก
สบาย และทันสมัย โดย
อาศัยสื่อต่างๆ เป็นตัวชี้
นำ ยั่วให้เกิดความต้องการ
บริโภค จนเห็นว่าความโลภ
เป็นของดี เห็นการแข่งขัน
เป็นของดี เห็นความสุข
ความก้าวหน้าของมนุษย์
ชาติอยู่ที่การบริโภค วัดได้
ด้วยการบริโภค ซึ่งตรงกัน
ข้ามกับหลักธรรมคำสอน
ของพระพุทธศาสนา ที่เห็น
ว่าความโลภเป็นตัวร้าย
เผาผลาญทำลายตนเอง
สังคม และธรรมชาติ ซึ่ง
ปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ชัด

แล้วว่า ความโลภเป็นของดีนั้น เผาผลาญทำลาย
อย่างไรบ้าง ปาไม้ที่ลดลงไปในแต่ละปี เพื่อที่จะนำ
พลังงานมาป้อนให้กับสังคม การโยกย้ายขับไล่คน
พื้นเมือง ปัญหาสุขภาพเสื่อมโทรมเนื่องมาจาก
อาหารไม่เพียงพอและอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่
เสื่อมโทรม ตลอดไปจนถึงปัญหาความยากจน ที่
เกิดจากโครงสร้างอยู่ติธรรม เอื้อให้เกิดการคอร์รัป
ชันและการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิด
ปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา อาทิ ปัญหาอาชญากรรม
ทางเพศ ปัญหาการใช้แรงงาน ปัญหาอาชญากรรม
ปัญหาการท่องเที่ยว เป็นต้น จนทำให้สังคมเมือง

และสังคมชนบทต้องล่มสลาย ล้วนแต่มีเหตุปัจจัย มาจากการบริโภคที่เกินความพอดีแทบทั้งสิ้น

ปัญหาสำนักวัดพระธรรมกาย ก็เป็นผลจาก วัฒนธรรมบริโภคนิยมนี้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นแนวคิดที่ว่าใครทำบุญมากได้มาก ทำบุญน้อยได้น้อย และสาวกทั้งหลายคือนักสร้างบารมี ฯลฯ ตลอดไปจนถึงวิถีชีวิตของพระเถระและมหาเถระในสำนักนี้ ที่มีความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบาย เกินกว่าสมณสาธูปจะพึงมี ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีระดับสูงเพื่อเรียกร้อย ครัทธิจากมหาชน ก็ล้วนแล้วแต่มาจากความเชื่อพื้นฐานของวัฒนธรรมบริโภคนิยมทั้งสิ้น

ดังนั้น การปรากฏขึ้นของสำนักวัดพระธรรมกาย (และลัทธิ นิกายต่างๆ) ไม่ได้มีสาเหตุมาจากความอ่อนแอและเสื่อมโทรมของคณะสงฆ์ไทยเท่านั้น หากแสดงให้เห็นถึงความอ่อนล้าของสถาบันต่างๆ ทางสังคมโดยรวมอีกด้วย ถ้าสถาบันสงฆ์และสถาบันทางสังคมเข้มแข็ง ปัญหาสำนักวัดพระธรรมกายคงไม่บานปลายมาถึงทุกวันนี้ จวบจนเกือบปี คณะสงฆ์ก็ยังไม่สามารถยุติปัญหาลงได้ด้วยกลไกที่มีอยู่ จะหวังพึ่งพิงสถาบันทางสังคม และบริษัท ๔ ก็อ่อนล้าเกินกว่าที่จะเยียวยาได้

นิมิตดีที่สถาบันทางสังคมได้ริเริ่มการปฏิรูปขึ้นมาอย่างจริงจัง นับแต่มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี ๒๕๔๐ การปฏิรูปด้านการศึกษา พ.ร.บ.ป่าชุมชน และ พ.ร.บ.คลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์และโทรคมนาคม ตลอดไปจนถึงในด้านการทหาร ก็มีเสียงแว้งพรายประปรายให้มีการปฏิรูปองค์กรใหม่ ปรากฏการณ์เหล่านี้ ประจูดังอาทิตย์ยามอุทัย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ พอหันกลับมามองคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมและพระสังฆาธิการ ก็ยังไม่ขยับออกจากกระดองที่ฟอนเฟะ ส่งกลิ่นเหม็นตลบอบอวลไปทั่วสังฆมณฑล จนชาวบ้านเอือมระอาจะพากันคว่ำบาตรอยู่แล้ว มหาเถรสมาคม และพระสังฆาธิการ ก็ยังชื่นชมกับกระดองนำเข้มนั่นอยู่ โดยไม่ยอมรับรู้ใดๆ ทั้งสิ้น (นอกจาก นสพ.พิมพ์ไทย)

การดิ้นรนเพื่อโอบอุ้มสำนักวัดพระธรรมกาย ของมหาเถรสมาคมที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นความอ่อนแอและเสื่อมโทรมของคณะสงฆ์ไทย ทั้งในแง่ของตัวบุคคล และในเชิงโครงสร้างได้เป็นอย่างดีในวันนี้ ถ้าสถาบันสงฆ์ไม่หันมาปรับปรุงตนเอง ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองแล้ว สถาบันสงฆ์ก็จะตายทั้งเป็น เช่นเดียวกับหนูที่ติดกับดักกาวยาง พยายามดิ้นเอาตัวรอดเท่าไร ความตายก็บีบคั้นมาใกล้ทุกขณะ เมื่อถึงเวลานั้น สถาบันสงฆ์ก็จะถึงกาลวิบัติ ไม่ต่างอะไรจากฐานานุกรมหน้าแข็ง ที่ยึดโยงกันจนยากจะทำลายได้ นอกจากการขอให้อุณภูมิร้อนพอที่จะละลายตัวเองไปรวมกับน้ำในมหาสมุทร ซึ่งนั่นก็หมายถึง พระสงฆ์และสถาบันสงฆ์ ก็จะมลายหายจากสังคมไทยไปสู่รูปแบบใหม่ พระสงฆ์ก็อาจมีเมียได้แต่งกายแบบฆราวาสได้ มีอาชีพค้าขาย ฯลฯ เช่นเดียวกับพระบางนิกายในญี่ปุ่นจะนุ่งห่มคล้ายพระที่ก็ตอนทำพิธีเท่านั้น

เหล่านี้ ล้วนเป็นปรากฏการณ์ และเป็นสัญญาณบอกเหตุแห่งความวิบัติ ซึ่งทางฝ่ายศาสนจักร และอาณาจักรควรจะหันมาเรียนรู้ข้อบกพร่องของคณะสงฆ์และสังคมไทย แล้วร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกัน มหาเถรสมาคมและพระสังฆาธิการ ก็ต้องเปิดใจกว้างที่จะรับฟังเสียงจากกัลยาณมิตร มิใช่คิดแบ่งฝักแบ่งฝ่ายกล่าวหากลุ่มบุคคลที่อยู่ตรงข้ามตนว่าเป็นพวกทำลายศาสนา เข้าทำนองที่ว่า เอาดีใส่ตัวเอาชั่วให้ผู้อื่น ถ้าขึ้นมองอย่างนี้ ไม่พยายามที่จะเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ก็ไม่ต่างอะไรกับสนิมที่เกิดแต่เนื้อในตน กับคำสมอ้างที่ว่า รักษาดีรักพระพุทธรักษา

จะอย่างไรก็ตาม สังคมไทย แม้อุเลวร้าย ลักปานใด หากเทียบกับสังคมในบางประเทศแล้ว ก็ยังมีสิ่งที่ดีงามอยู่ไม่น้อย เพียงแต่ช่วยกันทำสิ่งที่ดีงามให้ปรากฏชัดขึ้นเท่านั้น ก็จะช่วยสืบสานพระพุทธรักษาให้มั่นคง ยืนยาวต่อไปได้.

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์ การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่ ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

สารบัญ

๑๐

เสขิยธรรม

บทนำ

๑ กรณีธรรมกาย กับความล่มสลายของคณะสงฆ์ไทย

ปฏิภิกขุ

- ๒ จดหมายเปิดผนึก ขอบปวารณา(เปิดโอกาส)รับการตรวจสอบ กรณีถูกกล่าวหาโดยบุคคลผู้ใช้ชื่อว่า ดร.เบญจ ภาระกุล / พระธรรมปิฎก
- ๘ จดหมายเปิดผนึก ถึง พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) : ขอให้พิจารณาถอดถอนปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของพระธรรมชโย
- ๑๒ จดหมายให้กำลังใจ อ.สุลักษณ์ กรณีไหลลงเตี๋ย
- ๑๕ จดหมายสหายธรรม

ความข้อนี้พึ่งตราไว้

๒๕ ถึงเวลาสังคายนาศาสนาพุทธในประเทศไทยหรือยัง? / พระราชภาวีย์

ข่าว-กิจกรรม

- ๙๙ ลัทธิพิธีในสังคมไทย วางท่าทุกอย่างไร้งั้นเป็นชาวพุทธเถรวาทที่แท้จริง / กองสารานุกรม
- ๑๐๒ พันธกิจของศาสนาในสังฆารามหน้า / ยงยุทธ บูรณเจริญกิจ

อนุทินเสขิยธรรม

- ๑๐๖ เสขิยธรรมวิทยาลัย / กองสารานุกรม
- ๑๐๗ สร้างสรรค์ชุมชนสำหรับแม่ชีไทย / พูลฉวี เรื่องวิชาการ

ธรรมลีลา

๑๐๘ ธมฺโม พเว รกฺขติ ธมฺมจารี / ถวัลย์ นวลักษณ์ภาวีย์

สตรีและเด็ก

- ๑๑๐ ความบังเอิญ / คนหลังเขา
- ๑๑๒ มโนทัศน์ของคนไม่รู้หนังสือ / วิโรจน์

เรื่องจากผู้อ่าน

๑๑๖ หอมกลิ่นบัวตอง / เอื้องแซะ

จับกระแส

- ๑๑๘ พุทธธรรมกับความยากจน / เดวิด อาร์. ลอย
- ๑๒๗ ฟางเส้นสุดท้าย / วาสนา ชินวราภรณ์
- ๑๓๑ จดหมายเปิดผนึกจากสภาหมู่บ้านตำบลพุทธคา

ประยุกต์ธรรม

๑๓๓ ธรรมในฐานะรากฐานการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม / ปวีตา เรื่องวิชาการ

ท่องเที่ยวในชีวิตและงาน

๑๓๖ พระครูพิพัฒน์โชติ กับธนาคารชีวิต / สมเกียรติ มีธรรม

บทความพิเศษ

- ๑๓๖ ใครทำลายพระพุทธศาสนา / อำนวย สุวรรณคีรี
- ๑๓๗ คำชี้แจงของคณะกรรมการกิจการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กรณีธรรมกาย
- ๑๓๘ เติลยวหลังแลหน้า ๒๐ ปี คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา

๑๔๐ แขนงแขนในแดงมึน

๑๔๒ หนังสือน่าสนใจ

๑๔๔ วิจารณ์หนังสือ

๑๔๙ ตู้หนังสือเสขิยธรรม

ปิดประเด็น

๑๔๙๗ ทางออกของสังคมไทยต่อสถานการณ์พุทธศาสนาในปัจจุบัน / ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง

ผู้จัดทำ
กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกับ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

สารานุกรม
พระไพศาล วิสาโล

บรรณาธิการ
พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองสารานุกรม
พระมหาเจิม สุวโจ
พระใบฎีกาสุทัศน์ วิชาโน
พระสุพจน์ สุวโจ
พระพิศศักดิ์ จิรธมฺโม
พระวิมณฑ์ นริสโร
พระมหาเชิดชัย กวีโร
นายปรีดา เรื่องวิชาการ
นายสมเกียรติ มีธรรม
นายยงยุทธ บูรณเจริญกิจ
นางพูลฉวี เรื่องวิชาการ
นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล
นางสาวสุภัทรา สุขเจริญจิตต์

ฝ่ายสมาชิก
นางสาวศิริพร นัตรงิรัญมงคล

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
นายธำรง ปัทมาภส

การเป็นสมาชิก
เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐ บาท/ปี ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิก โดยส่งชื่อนามตัว หรือตำแหน่งไปรษณีย์ในนาม **นางสาวศิริพร นัตรงิรัญมงคล** หมายเลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระยาตากสิน กรุงเทพฯ ๑๐๐๐๐ ปิ่น คลองสาน

กลุ่มเสขิยธรรม
เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนาธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้จากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ แล้ว ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเผยแพร่ขยายนพระยาศ์ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมีมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อสมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและขยายวงลดหนี้จากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุษวี เครื่องดื่มทุกสิ่ง น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น
ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่
ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระยาตากสิน
กรุงเทพฯ ๑๐๐๐๐ โทร. ๐๒๒๒-๕๔๕๕ โทรสาร ๐๒๒-๕๔๕๐

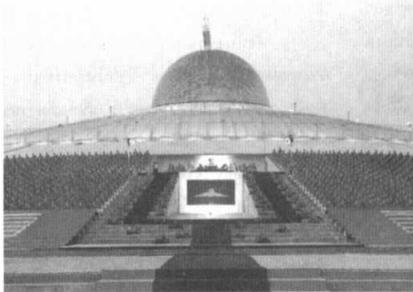
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)
ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินร่วมกัน
๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ทางจิตใจเชิงศาสนา และการพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางการร่วมกันในการทำงาน
๓. มีกิจกรรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย สำนักพิมพ์สุภาพใจ โทร. ๐๒๕๖๒๒๒, ๐๒๕๖๒๐๙ โทรสาร ๐๒๖-๗๒๕๔๔

เรื่องเด่นในฉบับ

บทความพิเศษ

- ๒๒ เพื่อความเข้าใจกรณีวัดพระธรรมกาย / สมเกียรติ มีธรรม
- ๓๓ อนุทินกรณีธรรมกาย / กองสารนิเทศ

บทความหลัก

- ข้อคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ ๔๒
/ พระธรรมปิฎก
- หลักการสำคัญที่ควรพิจารณาในการปรับปรุง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ๔๗
/ พระศรีปริยัติโมลี
- ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ ๕๗
/ กลุ่มเสยฆรรวม

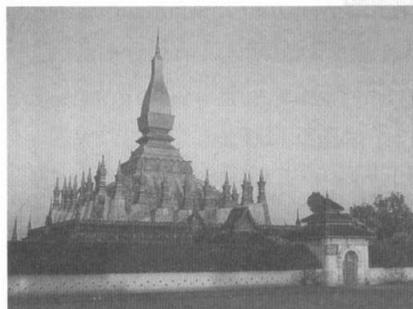
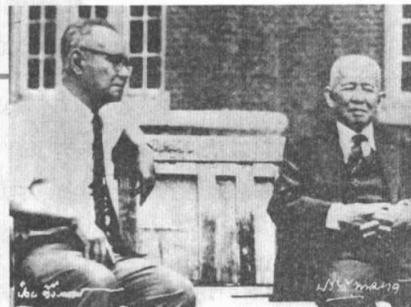

เสี้ยวทัศน์

- ๖๗ กรณีธรรมกาย : ฤๅจะเป็นภาพสะท้อนชาวพุทธไทย?
บทสัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก / กองสารนิเทศ
- ๙๕ เมื่อ...นิธิ เอียวศรีวงศ์ มองคณะสงฆ์ไทย
บทสัมภาษณ์ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ / กองสารนิเทศ

๑๐๐ ปี ชาตกาล ปรีดี พนมยงค์

- อัจฉริยภาพของปูชนียบุคคล / สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ๑๔๐
- นายปรีดี พนมยงค์ นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ๑๕๐
- รัฐบุรุษพุทธบริษัทสยามคู่สุดท้ายในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐
/ สันติสุข โสภณสิริ
- สดุดีนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ / สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ๑๕๕

เหลียวมองเพื่อนบ้าน

- ๑๕๘ มองลาวผ่านพุทธศาสนา: อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต
/ พระคชชัย ธรรมจิตโต

ภาพปกหน้า-หลัง : ปางช้าง พญาท้าว : กลุ่มไท

กลุ่มไท มีแนวทางอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มฯ เป็นงานจิตรกรรมฝาผนังแบบประเพณีคือ เป็นโบราณของไทย แต่ก็ได้เหมือนทับโบราณอย่างชนิดที่เรียกว่า "คัดลอก" จิตรกรรมฝาผนังของกลุ่มไท เป็นงานศิลปะที่เขียนขึ้นใหม่ โดยอาศัยแนวทางจากโบราณสมัยก่อนนับเป็นการแตกหน่อจากต้นตอเดิม เพราะกลุ่มไทมีการจัดองค์ประกอบ ลีลา อารมณ์ ความรู้สึกใหม่ มีความสดใส ทูรธา โปร่งเบา อบอุ่น อลังการ ซึ่งแตกต่างจากอารมณ์รู้สึกแบบโบราณ และงานจิตรกรรมฝาผนังของกลุ่มไท เป็นการผสมผสานระหว่างจิตรกรรมฝาผนังของไทยโบราณ เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างเป็นเนื้อเดียวกัน เป็นงานวิจิตรศิลป์และมัณฑนศิลป์ควบคู่กันไป เป็นการจัดบรรยายภาพของสถานที่นั้นให้สวยงามสอดคล้องกลมกลืน และให้อารมณ์ความรู้สึกเดียวกัน มิใช่เป็นการเน้นความสวยงามเฉพาะภาพแต่ละภาพ อันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์รวมทางศิลปะ ผลงานแต่ละชิ้นแต่ละแห่งของกลุ่มไท จึงมีความเฉพาะและแปลกใหม่เสมอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นอย่างยิ่ง นอกเหนือไปจากความเฉพาะตัวในรายละเอียดอื่นๆ เช่น อารมณ์ของเส้นและอารมณ์ของตัวละครในภาพ

กลุ่มไท เดิมใช้ชื่อว่า "กลุ่มสิบไท"

จดหมายเปิดผนึก

ที่ พิเศษ/๒๕๕๒

วัดญาณเวศกวัน หลังพุทธมณฑล

ต.บางกระทุ่ม อ.สามพราน จ.นครปฐม

๑๓ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอวารณา(เปิดโอกาส)รับการตรวจสอบ เพื่อทำความจริงให้ประจักษ์แก่ประชาชน ในกรณีถูกกล่าวหา โดยบุคคลผู้ใช้ชื่อว่า ดร.เบญจ บาระกุล เป็นต้น ตามข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ "พิมพ์ไทย" และหนังสือ "เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ" และเอกสารสืบเนื่องอื่นๆ

เจริญพร ท่านนายกรัฐมนตรี

- อ้างถึง
๑. หนังสือพิมพ์ "พิมพ์ไทย" ฉบับพิเศษ ประจำวันเสาร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ หน้า ๒ เรื่อง ความจริงทางวิชาการ โดย ดร.เบญจ บาระกุล "อุดมธรรม-นิพพาน กับขบวนการลัทธิพุทธ"
  ๒. หนังสือ "เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ" โดย ดร.เบญจ บาระกุล (ไม่ปรากฏวันเดือนปี สถานที่พิมพ์และผู้รับผิดชอบในการพิมพ์)
  ๓. เอกสารเพื่อความดำรงมั่นและตั้งอยู่ตลอดกาลนานแห่งพระพุทธศาสนา รวบรวมโดย กลุ่มเบญจธรรม
- สิ่งที่ส่งมาด้วย สิ่งพิมพ์ที่อ้างถึง อย่างละ ๑ ฉบับ

ด้วยมีผู้ได้รับแจ้งสิ่งพิมพ์ที่อ้างถึง ณ ต่างกาล ต่างสถานที่ แล้วนำมามอบให้แก่อาตมาภาพ ปรากฏว่าสิ่งพิมพ์ที่อ้างถึง ได้ตีพิมพ์ข้อเขียนและเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวโยงกับปัญหากรณีวัดพระธรรมกาย โดยมีข้อความที่เป็นการกล่าวหาหรือทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดต่ออาตมาภาพ เกี่ยวโยงไปถึงบุคคลและหน่วยราชการ พร้อมทั้งองค์กรการกุศลต่างๆ หลายประการ เช่น

๑. กล่าวหาหรือทำให้เข้าใจผิดว่า อาตมาภาพริเริ่มหรือกำกับอยู่เบื้องหลังการที่จะให้มีการออก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ใหม่ และ พ.ร.บ.คุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และว่ากฎหมายใหม่ที่จะให้ออกนั้น มุ่งจะยึดอำนาจหรือทำลายคณะสงฆ์ ทั้งที่อาตมาภาพไม่เคยเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ แม้แต่ คร.ตั้งให้เป็นที่ปรึกษาเร็วๆ นี้ ก็ยังไม่เคยไปประชุม ทำได้เพียงส่งข้อคิดเห็นไปให้เมื่อสิ้น ก.ค. ๕๒ นี้ (ดังฉบับเพิ่มเติมที่แนบ)

๒. กล่าวหาหรือทำให้เข้าใจผิดว่า อาตมาภาพแทรกแซงหรือแอบแฝงเข้าไปในมหาวิทยาลัยมหิดลแล้วแก้ไขบิดเบือนพระไตรปิฎก โดยสร้างเป็นระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งที่ตามความเป็นจริง มหาวิทยาลัยมหิดลได้ริเริ่มโครงการพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ขึ้นเอง โดยมติของสภามหาวิทยาลัยนั้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสรัชชมงคลภิเษก ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๑ แล้วจึงนิมนต์อาตมาภาพเป็นที่ปรึกษา ซึ่งได้ตกลงให้พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ ที่เป็นฉบับหลวงเดิม

๓. กล่าวหาหรือทำให้เข้าใจผิดว่า อาตมาภาพดูหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยยกคำกล่าวอ้างที่ไม่เป็นจริง ทั้งที่อาตมาภาพทำงานเผยแผ่ธรรมไปตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์เท่านั้น

๔. กล่าวหาหรือทำให้เข้าใจผิดว่า มีกลุ่มหรือขบวนการที่ใช้เงินถึง ๕๓๘ ล้านบาทบ้าง มากกว่า ๕๐๐ ล้านบาทบ้าง เพื่อโปรโมทตัวบุคคลในขบวนการ คือ อาตมาภาพ ด้วยการจัดรายการทางวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องทุกวันและสื่อมวลชนทุกแขนง ทั้งที่แท้จริงอาตมาภาพทำงานเผยแผ่ธรรมไปตามควรแก่หน้าที่ของพระภิกษุอย่างเป็นเอกเทศ โดยที่สื่อทั้งหลายจะมาถ่ายทำหรือถ่ายทอดหรือไม่ ก็เป็นไปโดยอิสระ ตามความริเริ่มสนใจของสื่อเอง และอาตมาภาพมักขอปฏิเสธเสียมากกว่า เพราะมีปัญหาสุขภาพตลอดมา

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่กล่าวหาอีกมากมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันและองค์กรต่างๆ เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดอโงมงค์ วัดสวนแก้ว รายการธรรมะร่วมสมัย วิชญา อสมท. นสพ.เดลินิวส์ มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิโกมลคีมทอง มูลนิธิเด็ก ศูนย์ศาสนศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ตลอดจนโยงตัวบุคคลเข้ามาด้วยการพิมพ์รูปถ่ายของ นายเลี้ยวพงษ์ วรณภก และ ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นต้น

อาตมภาพรู้ตระหนักและมั่นใจตนเองว่าได้ทำงานอย่างบริสุทธิ์โปร่งใสโดยสมบูรณ์ เพื่อพระธรรมวินัยและประโยชน์สุขแก่ประชาชนตลอดมา ตรงข้ามกับคำที่กล่าวหาเหล่านั้น แม้จะมีผู้แนะนำว่าควรฟ้องหมิ่นประมาท แต่เห็นว่าโดยสมณวิสัยย่อมไม่ทำร้ายตอบ และไม่ต้องการเอาโทษแก่ผู้กระทำความผิดตน จึงคิดจะรอเวลาให้ความจริงพิสูจน์ตัวเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามีผู้รู้เข้าใจจะไม่เชื่อถือต่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ เพราะรู้ทันว่าเป็นเท็จอย่างไรและพอจะมองเห็นเหตุผลที่ทำให้มีการจัดทำสิ่งพิมพ์เช่นนั้นขึ้นมาเผยแพร่ แต่บัดนี้ปรากฏว่า ได้มีการเผยแพร่สิ่งพิมพ์เหล่านี้ พร้อมทั้งสิ่งพิมพ์ที่สืบเนื่องจากสิ่งพิมพ์เหล่านี้เพิ่มขึ้นๆ อย่างมากมาย กระจ่ายออกไปอย่างกว้างขวาง กล่าวได้ว่าทั่วประเทศ

เนื่องจากการกระทำที่กล่าวหา นั้นนับเป็นการกล่าวหาหรือกล่าวโทษต่อประชาชน คนจำนวนมากที่ไม่รู้ความเป็นมาเป็นไป อาจหลงเข้าใจผิดไปตาม และจะก่อผลเสียหายอย่างมากต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และประเทศชาติ เพราะ

ก. งานเผยแผ่สั่งสอนธรรมที่อาตมภาพปฏิบัติอยู่ มีจุดหมายเพื่อความเจริญอกงามและประโยชน์สุขของประชาชน ควรให้ประชาชนมั่นใจว่าผู้ที่ทำงานนี้ปฏิบัติกิจหน้าที่โดยสุจริต มีเจตนาบริสุทธิ์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

ข. หน่วยราชการด้านสื่อสาร และองค์กรการกุศลต่างๆ ที่พลอยถูกกล่าวหา รวมไปถึงในเรื่องนี้ควรจะเป็นที่มั่นใจของประชาชนว่าปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตโปร่งใส

ค. หน่วยงานสำคัญของราชการ ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ถูกกล่าวอ้างว่ามีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่กล่าวหาข้างต้น ซึ่งจะขออุทธรณ์จึงควรรนำข้อมูลเหล่านั้นมาแสดง เพื่อให้ความจริงปรากฏชัดเจน

ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนดังกล่าวนี้ แม้ว่าอาตมภาพจะไม่ประสงค์เอาโทษกับผู้กล่าวหา ด้วยการฟ้องหมิ่นประมาท เป็นต้น แต่ก็ควรทำความจริงให้ประจักษ์แก่ประชาชนช่วยให้พุทธศาสนิกชนโล่งเบาสบายใจ

ดังนั้น อาตมภาพจึงเจริญพรมา เพื่อว่าหากเป็นไปได้ ท่านนายกรัฐมนตรีจะได้โปรดมีบัญชาไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ และศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการทหารสูงสุด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการสืบสวนหรือพิสูจน์ความจริง หากปรากฏผลว่าอาตมภาพทำความทุจริตจริงตามข้อกล่าวหา จะได้ลงโทษตามกระบวนวิธี

หากสอบสวนแล้ว ปรากฏผลการพิสูจน์ว่าข้อกล่าวหาเหล่านั้นเป็นเพียงการปั้นแต่งเรื่องขึ้นใส่ความ โดยไม่มีมูลความจริงหรือเป็นการบิดเบือนความจริง ก็เพียงแต่ขอให้ทำความจริงนั้นให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน โดยไม่ขอเอาโทษกับผู้กล่าวหา

อาตมภาพหวังในความอนุเคราะห์ และขออโงมหนาล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง อาตมภาพได้แนบ "ข้อคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์" ที่เสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการมาพร้อมนี้ด้วย

ขอเจริญพร
ลายเซ็น
(พระธรรมปิฎก)

**จดหมายเปิดผนึกถึง
พระราชวรมณี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)**
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**เรื่อง ขอให้พิจารณาถอดถอนปริญญญาพุทธศาสตร
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของพระธมฺมชโย**

กราบนมัสการพระคุณเจ้า ท่านเจ้าคุณอธิการบดี
ที่เคารพอย่างสูง

ตามที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติ
ให้มีการประสาทปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ แก่พระธมฺมชโย (สมณศักดิ์ในขณะนั้น
คือ พระสุธรรมยานเถร) ในพิธีประสาทปริญญา
พระพุทธศาสตรบัณฑิต รุ่นที่ ๓๙ เมื่อปี พ.ศ.
๒๕๓๗ นับว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวใน
ประเทศ ที่ได้มอบปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์ให้พระธมฺมชโยนั้น

บัดนี้เป็นที่ปรากฏชัดแก่สังคมแล้วว่า พระ
ธมฺมชโย หาได้มีคุณสมบัติอันควรแก่ความเป็นผู้
ทรงคุณวุฒิแห่งปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
กิตติมศักดิ์แต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้.

๑. ไม่มีความรู้พุทธศาสนาทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ.

จากมติของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ ๒๒
มีนาคม ๒๕๔๒ ที่ผ่านมา ระบุว่า ยังมีความรู้
ความเข้าใจด้านคันถธุระหรือพระปริยัติธรรมไม่
สมบูรณ์ เป็นประการแรก และยังมีรู้ความ
เข้าใจในด้านวิปัสสนาธุระหรือพระปฏิบัติธรรมไม่
สมบูรณ์ เป็นประการที่สอง โดยพระธมฺมชโย
ยอมรับด้วยตัวอักษรว่าจะต้องแก้ไข นี้ย่อมแสดง
อย่างชัดแจ้งว่าที่ผ่านมาท่านหาได้มีภูมิธรรมภูมิ
ปัญญาอันควรแก่การยกย่องแต่ประการใด ตรง
ข้าม ความเข้าใจที่วิปลาสคลาดเคลื่อน ขาดความรู้
พื้นฐานแม้เพียงหลักการเบื้องต้นของพระศาสนา
ได้สร้างความเสียหายถึงขั้นบิดเบือนคำสอนของ
พระศาสดา มีทำที่ยึดมั่นในลัทธิสัทธรรมปฏิรูป
บุคคลที่ถูกเตือนอย่างเป็นทางการต่อหน้าสา

ธารณะว่ามีความรู้บกพร่องจะถือได้ว่าเป็นผู้ทรง
คุณวุฒิ เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการได้อย่างไร
อย่าว่าแต่คุณสมบัติของความเป็นพุทธศาสตรดุษฎี
บัณฑิตเลย แม้คุณสมบัติของความเป็นพระภิกษุ
ในพระธรรมวินัยก็เป็นปัญหาแล้ว

๒. การมุ่งแสวงหาลาภสักการะอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

พระธมฺมชโยและวัดพระธรรมกายได้รับการ
ขนานนามจากสังคมว่าเป็นธรรมโกยบ้าง ธรรม
กลายบ้าง ธรรมกาย ทำมะ MARKETING?บ้าง
สิ่งเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นอย่างเลื่อนลอย หากแต่
สอดรับกับพฤติกรรม พระคุณทรัพย์บ้าง การ
กว้านซื้อที่ดินในนามของตนเองบ้าง การเกี่ยวข้อ
พัวพันกับธุรกิจมากมาย มีหลักฐานการจด
ทะเบียนของบริษัทไวแซคและบริษัทไซวิศระบุว่า
ประกอบการค้าอาวุธสงคราม การจัดกิจกรรมที่
แสวงหาเงินตลอดปีวนเวียนซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่รู้จัก
จบสิ้น หลักฐานมากมายที่ปรากฏทั้งจากคณะ
กรรมธิการและจากงานวิจัย แสดงถึงการหมก
มุ่นมัวเมาอยู่แต่ในเรื่องเหล่านี้ ทำให้ไม่สามารถ
ยอมรับได้ว่าเป็นผู้มีวิริยะอุตสาหะในการประกอบ
ศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้า

๓. มีพฤติกรรมซ่อนเร้นปิดบัง มีลับลมคมใน

พระพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของ
มหาจุฬาฯที่ชื่อพระธมฺมชโย ไม่เคยมีความกล้า
หาญทางจริยธรรมที่จะพิสูจน์ตนเองอย่างเปิดเผย
ตรงไปตรงมาต่อสาธารณะถึงข้อสงสัยต่างๆ ทั้งที่
เป็นเรื่องทางวิชาการ แม้สื่อมวลชนและสังคมจะ
เรียกร้องขอนิมนต์ให้มาสนทนาธรรมกับชาวพุทธ
ทั้งประเทศ ก็ปฏิเสธหลบเลี่ยงไม่รับกิจนิมนต์อย่าง
ไม่มีเหตุผล คล้ายกับการฉ้อโกงที่หลบหนีการ
ตรวจ ดีเอ็นเอ การไม่กล้าเผชิญหน้านี้บอกความ
หมายแก่สังคมว่า บุคคลเช่นนี้มีอะไรบางอย่าง
ที่ต้องปิดบังซ่อนเร้น เมื่อสื่อมวลชนเริ่มผิผิตสังเกต
ในเรื่องนี้ ก็กลายเป็นถูกข่มขู่คุกคามและกีดกัน
ทุกรูปแบบ บุคคลที่มีปรกตีส่อนเร้นปิดบัง มี
ลับลมคมในย่อมไม่เป็นผู้องอาจในสมาคมไม่ใช่

แบบอย่างที่ดีของสังคมที่ควรแก่การยกย่อง

๔. เป็นผู้สร้างลัทธิแห่งความคลั่งไคล้

การก่อให้เกิดความแตกแยกอย่างหนักในสังคม ดังกรณีการทุ่มจ่ายเงินแบบสุดสุด แบบสุดฤทธิ์สุดเดช ฯลฯ ทำให้ครอบครัวล่มสลาย ลูกฆ่าตัวตายถ้าบิดามารดาไม่ไปวัดพระธรรมกาย หรือไม่สร้างพระประจำตัว แม่พรากเอาเงินที่ลูกเก็บไว้เรียนหนังสือไปทุ่มให้กับลัทธิ เกิดการฟ้องร้องเพื่อขอเงินคืนเนื่องจากการพบว่าเป็นการหลอกลวงอย่างเป็นขบวนการ นับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สับสนวุ่นวายมาก ตามปกติแล้วพระภิกษุผู้อยู่ในพระธรรมวินัยนั้นจะมีแต่ความสงบ และมีมโนสำนึกแห่งความไม่เบียดเบียนผู้อื่น แต่ดุชฎิบัณฑิตรูปนี้นอกจากจะไม่สำนึกผู้ในเรื่องนี้แล้วยังมีแต่จะปลุกเร้ากระตุ้นให้คนคลั่งไคล้ลงมายต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด แม้รับทราบมติมหาเถรสมาคมแล้วก็ไม่เคยคิดที่จะประกาศยกเลิกโครงการหาเงินทั้งหลายอันเป็นเหตุนำมาซึ่งการทำร้ายสังคมนี้เสีย นี่ย่อมมิใช่ผู้ทำคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่พุทธจักรและอาณาจักรโดยอนุเคราะห์ประการเลย

๕. เป็นต้นเหตุแห่งอิทธิพลที่น่ากลัว

แม้ขณะนี้จะยังไม่มีหลักฐานแบบคาหนังคาเขาว่าใครมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มชูคุกคามผู้รักความยุติธรรมและความจริง แต่สิ่งที่สังคมมองเห็นก็คือ เครือข่ายอิทธิพล ที่โยงใยอย่างกว้างขวาง และสังคมรู้สึกได้อย่างฉับพลันว่ามีอิทธิพลต่อวงการคณะสงฆ์ไทยทันทีที่พระอดิศักดิ์ วิริยสกุลโกฏกุลเผลอออกจากวัด หลังจากการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับพระธมมชโย การจัดอภิปรายต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีปัญหาลอยลางไม่ถนัด ดังกรณีพระนิสิตมหาจุฬารัชมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ริเริ่มจัดอภิปรายทางวิชาการเรื่อง “กระแสพระธรรมกาย” เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ก็ถูกชมชูคุกคามทั้งก่อนและหลังการจัดงาน นับเป็นเรื่องมหัศจรรย์ว่าการจัดงานเพื่อที่จะพูดถึงพระพุทธรูปศาสตร์ดุชฎิบัณฑิตของมหาจุฬารัชมหาวิทยาลัย กลับเกิดขึ้นภายใต้สภาพความ

ตึงเครียดและกดดัน เป็นลักษณะที่ว่าเมื่อใดที่จะต้องเกี่ยวข้อ เมื่อไหร่รู้สึกไม่ปลอดภัย ทำไมบุคคลที่มหาจุฬาฯ ยกย่องจึงแผ่อิทธิพลแห่งความกลัว ความรู้สึกเป็นอันตรายได้มากขนาดนี้ จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูงได้อย่างไร

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ จึงขอกราบนมัสการมายังพระคุณเจ้าท่านเจ้าคุณอธิการบดีพระราชมุนี (ประยูร ธมฺมจิตโต) ตลอดถึงท่านนายกสภาฯ ท่านกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกรูปเพื่อพิจารณา ลงมติถอดถอนปริญญาพุทธศาสตร์ดุชฎิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ของพระธมมชโยเสีย เพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของปริญญาบัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อรักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัย ซึ่งสถาบันการศึกษาของสงฆ์แห่งนี้จะเป็นแบบอย่างของความกล้าหาญ ความเข้มแข็ง และความซื่อตรงทางจริยธรรม มีอิสรภาพทางวิชาการ สามารถเป็นหลักเป็นที่พึ่งของสังคมได้ในยามวิกฤต ดังพระเถระผู้บริหารมหาจุฬาฯ หลายรูปและสมาคมศิษย์เก่าได้แสดงความรับผิดชอบให้เป็นที่ประจักษ์อยู่ในขณะนี้

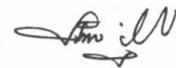
จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณา และแสดงผลการพิจารณานั้นแก่สังคมพุทธบริษัทไทยให้ได้ทราบโดยทั่วกัน

ขอกราบนมัสการ

พระศีลปี่ รัตนชูเดช

(นายพรศีลปี่ รัตนชูเดช)

อาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ มจร. เชียงใหม่

(นายชัชวาล ปุณฺณบัณฑิต)

อาจารย์พิเศษ มจร. เชียงใหม่

วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

วันอังคารที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๓
กราบหม้สการ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์
ด้วยความเคารพพียง

สัมนเญกถา

ในวาระโอกาสที่สภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีมติเป็นเอกฉันท์ ภายปริญญาพุทธศาสน์คหุขุ
บัณฑิตกิตติมศักดิ์ แก่ข้าพเจ้าในครั้งนั้นั้น ยังความปิตินติและก่อให้เกิด
เกิดขวัญกำลังใจแก่ข้าพเจ้า ในการที่จะเผยแผ่พระพุทศศาสน์ไป

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้อุทิศตนศึกษาพระสัทธิธรรม
ทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติ ทำการเผยแผ่พระพุทศศาสนาให้จรจรายไป
ในประเทศและต่างประเทศสัทธิผลไปตามลำดับ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น
ข้าพเจ้าจะกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยลำพังก็หาไม่ แต่ด้วย
ความร่วมมือร่วมใจ กำลังสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ของหมู่
คณะและสัมิพพันชน อันได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา
เหล่ากัลยาณมิตรและสาธุชนทั้งหลาย และที่สำคัญที่สุดคือ พระ
อุปชฌาย์อาจารย์ พระมหาเถระผู้ใหญ่ ตลอดจนพระเถระทั้งหลาย
ที่ให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และอื่นๆ นันัประการ
ด้วยความเมตตาและตระหนัถึงความมุ่งม้นอย่างแท้จริง ในการเผยแผ่
พระพุทศศาสนาของข้าพเจ้าและหมู่คณะ

การเผยแผ่พระพุทศศาสนาของวัดพระธรรมกาย มูลนิธิธรรมกาย
ตลอดจนศูนย์กัลยาณมิตรล้านนา และชุดศถานล้านนา ที่ข้าพเจ้า
บริหารและดูแลอยู่นั้นมุ่งหวังที่จะให้พุทศศาสนิกทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศ ได้ศึกษาธรรมของพระสัสมมาสัมิพุทธเจ้าที่ถูกต้อง
ตรงตามพระพุทศวัจนะ เพื่อให้ยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ
ให้ซ้จัดซ้ดเถลาอุปนิสัย ผิกฝนพัฒนาตนเอง และเพื่อให้เกิด
สันติสุขอันไหญ่ล้นแก่มวลมนุษยชาติ ตราบนันทนทาน

อนึ่งการเผยแผ่พระพุทศศาสนาของข้าพเจ้า มุ่งไปสู่สังคม
และประชาชนโดยส่วนรวม โดยมีได้หวังลาภสักการะ และ
เกียรติยศชื่อเสียงใดๆ แม้ในบางคราวต้องเผชิญกับมรสุม และ
อุปสรรคต่างๆ แต่ด้วยปณิธานที่แน่วแน่ และความร่วมมือร่วมใจ
ความสามัคคีของหมู่คณะ จึงทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ
เหล่านั้นลุล่วงไปได้ด้วยดี

ในที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณพระมหาเถระ พระเถระ
ขออนุโมทนาเหล่ากัลยาณมิตร ทายกทายิกาและสัมิพพันชนทุกๆ ท่าน
ที่มีส่วนช่วยเหลือทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ให้ผลงานของข้าพเจ้า
เป็นที่ปรากฏ จนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป และขออ้อมสักการบูชา
คุณครูอุปชฌาย์อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจน
พระเถระานเถระทั้งหลายที่อยู่เบื้องหลัง และให้การสนับสนุนข้าพเจ้า
มาโดยตลอด

(พระสุธรรมยานเถร)
เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย
ประธานมูลนิธิธรรมกาย ประธานสงฆ์ชุดศถานล้านนา

ด้วยนิตยสาร “ธรรมกาย” ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๒ เมษายน
มิถุนายน ๒๕๖๓ ได้แสดงออกอย่างชัดเจนถึงทิวฐิ
ที่ถือได้ว่าเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงกับพระพุทศศาสนา
ด้วยการพยายามทำลายพระสัทธิธรรมคำสอน ในเรื่องนิพพาน
อย่างต่อเนื่องและรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ในขณะที่เดียวกัน นิตยสารดังกล่าวได้ระบุนาม
เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นที่ปริษาลำดับแรก
และได้ทราบว่ “มูลนิธิพุทศภาวนาวิชชาธรรมกาย”
อยู่ที่วัดสระเกศ ภายได้การอุปถัมภ์ของท่านเจ้าประคุณ
สมเด็จเจ้า เกล้ากระผมเกิดความข้องใจสงสัย และรู้สึก
ผิดปรกติเป็นอย่างมากยิ่ง ใคร่ขอกราบหม้สการถามมาดังนี้ครับ

๑.แนวความคิดเรื่อง “ธรรมกาย” ที่กลุ่มบุคคลขณะนี้
นำเสนอนั้นถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ ? หรือที่แท้
แล้วกำลังทำพระธรรมวินัยให้บริด แบบเดียวกับกรณี
สันติอโศก

๒.ท่านเจ้าประคุณสมเด็จเจ้า เห็นด้วยหรือไม่ กับการที่
พระมหาเสริมชัยและคณะได้ประกาศและตีพิมพ์เอกสาร
เผยแพร่อันยันว่ “นิพพานเป็นอัตตา” เป็นหลักการใน
พระพุทศศาสนา?

๓.ท่านเจ้าประคุณสมเด็จเจ้า สนับสนุนกลุ่มคณะบุคคล
ตลอดจนการดำเนินงานของมูลนิธิพุทศภาวนาวิชชาธรรมกาย
ให้มีแนวคิดดังปรากฏดังกล่าว จริงหรือไม่ ?

ด้วยเหตุที่กระผมเป็นพุทศศาสนิกชน ที่หวังในความ
เที่ยงตรงและเป็นธรรมจากสถาบันสงฆ์ ดังเมื่อมีกรณี
ประกาศคำสอนของสมเด็จเจ้าประสัสมมาสัมิพุทธเจ้าไปใน
ทางที่จะก่อให้เกิดความสงสัยว่าจะเป็อันตรายอย่าง
ใหญ่หลวงแก่พระศาสนา ก็หวังพึ่งความซื่อตรงในธรรม
จากท่านเจ้าประคุณสมเด็จเจ้า ในฐานะผู้บริหารกิจการ
พระศาสนาในปัจจุบันเป็นที่ตั้ง ขอพระมหาเถระได้โปรด
ตอบข้อสงสัยเพื่อความกระจ่างแจ้งแก่เกล้ากระผมและ
พุทศศาสนิกชนทั่วไปด้วย จักเป็นพระคุณแก่เกล้าทั้งหลาย

กราบหม้สการมาด้วยความเคารพพียง
(นายช้ชวัล บุญปั้น)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้แสดงจุดยืนที่ชัดเจนต่อกรณีธรรมกาย
กราบหมัสการ ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

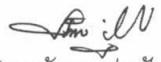
ตามที่ได้เกิดกรณีธรรมกายขึ้นและได้กลายมาเป็นปัญหาทั้งทางพุทธศาสนาและทางสังคมตั้งที่ทราบชัดอยู่แล้วนั้น ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ในฐานะสถาบันการศึกษาชั้นสูงของคณะสงฆ์ไทย ยังไม่เคยแสดงบทบาทใดๆ ในการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาคณะสงฆ์และสังคมเลย นอกจากจะไม่ได้เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาด้วยการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักพระธรรมวินัยแล้ว มจร. ยังได้แสดงท่าทีที่เป็นที่เข้าใจได้ว่าต้องการปกป้องและยกย่องบุคคลเช่นพระธัมมชโยให้เป็นพระพุทธรูปศรัทธาปฏิบัติตักทิมศักดิ์ของสถาบันการศึกษาแห่งนี้อีกด้วย

ล่าสุดเมื่อมีคณะบุคคลของวัดพระธรรมกายได้ทำการเผยแพร่เอกสารที่บิดเบือนข้อเท็จจริง และกล่าวร้ายพระธรรมปิฎก พระภิกษุผู้มีศีลอันเป็นที่รัก มจร. ก็ยังเงียบเฉยดูดยาย ไม่ได้แสดงท่าทีใดๆ ที่จะทำให้สังคมเข้าใจได้ว่า มจร. เคารพยกย่องพระภิกษุผู้ซื่อตรงต่อพระธรรมวินัย และรังเกียจภิกษุอูลัชชิต์

ในเมื่อ มจร. มีท่าทีและจุดยืนที่ปกป้อง เคารพ คบหากับบุคคลผู้เป็นภิกษุอูลัชชิต์ทั้งหลายโดยไม่ใส่ใจที่จะปกป้องรักษาพระธรรมวินัย พุทธธรรมที่แสดงออกมาให้ปรากฏเช่นนี้ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า สถาบันการศึกษาแห่งนี้กำลังดำเนินตามนโยบาย แผลงวันยอมไม่ยอมแมลงวันด้วยตนเอง ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ดังนั้น ข้าพเจ้าทั้งสองที่มีนามข้างท้ายนี้จำต้องประกาศถอนตัวจากการเป็นอาจารย์พิเศษของมจร. จนกว่าสถาบันการศึกษาแห่งนี้จะมีความกล้าหาญทางจริยธรรมเพียงพอที่จะประกาศจุดยืนอันชัดเจนต่อสาธารณชนว่าจะปกป้องรักษาพระธรรมวินัยด้วยการกระทำอย่างไม่วั้นเกรงต่ออำนาจอธรรมที่ครอบงำคณะสงฆ์อยู่นี้

กราบหมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.ประมวล เพ็งจันทร์)

(นายชวัล ปุณ்பัน)

อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

**จดหมายให้กำลังใจ. สุลักษณ์
กรณีหลวงเตี้ย**

๑๑๒/๗ วัวลาย ซอย ๕
อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๐๐
วันศุกร์ที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

กราบเรียนอาจารย์ที่เคารพ,

ผมได้ทราบจากคุณเฉลิมพงษ์ ไทรศัพท์มาจากสมุทรปราการ และอาจารย์ชัชวาล ปุณ்பัน ที่เชียงใหม่ ในคืนที่อาจารย์ออกรายการทีวีได้กับภิกษุมหาโจรหลวงบาปวัดโพธิ์ ผมไม่มีที่วิงวอนเพราะไม่ต้องการเสียเวลากับสิ่งนี้จึงได้ทราบจากกัลยาณมิตรทั้งสองท่านก็รู้สึกอโนโมทนาสาธุ ในการทำหน้าที่ของพุทธอุบาสกของอาจารย์ในครั้งนี้ ได้อย่างสมศักดิ์ศรี ทุกวันนั้นชาวพุทธทั่วไปมักเข้าใจผิด ๆ ว่าพระภิกษุท่านนั้นที่รับผิดชอบพุทธศาสนาโดยเด็ดขาดและภิกษุสามกมหาโจรก็ชอบจะอ้างเอาเช่นนี้ เพื่อป้องกันมิให้สังคมมายุ่งเกี่ยวตรวจสอบความซำร้ายของตนเอง ฝ่ายพุทธบริษัทฆราวาสเล่าก็ขาดคุณภาพคุณธรรม มีความเลื่อมพ้อ ๆ กัน จึงทำอะไรคนบาปเหล่านั้นไม่ได้ ต้องตกเป็นบริวารเป็นเครื่องมือพวกมันไป ที่เหลือก็เลยนิ่งเฉย ซ้ำเถียงจะไปสู้รบตบมือมหาโจรเหล่านั้นก็เลยยิ่งกำเริบเพราะคิดว่าไม่มีใครจะกล้ามาโต้เถียงซักไซ้พวกมัน จึงบ่อนทำลายพระบวรพุทธศาสนาไปทุกวันด้วยความสำราญบานใจ

บัดนี้ อาจารย์ได้กล้าแสดงธาตุแท้ให้พวกกลามกทุศีลเหล่านี้ตระหนักว่าพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสที่แท้จริงยังมีอยู่และสามารถตอบโต้ซักไซ้ไล่เลียงถึงความวิปริตผิดร้ายของพวกมันออกมาตีแผ่ให้สังคมได้ประจักษ์จึงนับว่าเป็นการกำราบมิให้พวกมันกำเริบลำพองใจให้ทำความชั่วได้สนุกใจโดยง่ายดาย ฝ่ายสังคมก็จะได้กลับมาคืนสู่สติว่าแท้ที่จริงแล้วพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตั้งพุทธศาสนาขึ้นมาบนความรับผิดชอบของพุทธบริษัท ๔ เหล่า มีสิทธิหน้าที่รับผิดชอบดูแลพระพุทธรศานาร่วมกัน มิได้ให้อำนาจสิทธิขาดแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดว่ามีอำนาจสูงสุดแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดร.ประมวล เพ็งจันทร์ กัลยาณมิตรท่านหนึ่งของผมได้แสดงทรรศนะว่าสิ่งที่อาจารย์ได้พูดได้ตอบหลวงบาปวัดโพธิ์ในคืนนั้นคือการพูดแทนชาวพุทธฆราวาสฝ่ายสัมมาทิฎฐิส่วนใหญ่ในประเทศไทยที่อยากจะทำอย่างนั้น แต่ที่พูดไม่ได้เพราะขามมีไม่พอ ดร.ประมวลรวมทั้งผมเชื่อว่ามิใช่แต่ชาวพุทธผู้เป็นสัมมาทิฎฐิที่จะกล่าวอโนโมทนาสาธุการให้แก่

อาจารย์ในคืนนั้น แม้กระทั่งเทพเจ้าผู้เป็นสัมมาทิฏฐิ
นับตั้งแต่เจ้าตุ่มทหารชิคาโกมิขึ้นไปจนถึงพรหมโลกก็ยอม
เช่าห้องสรรเสริญต่อการทำหน้าที่ของอุบาสกผู้ทรงภูมิธรรม
แสดงวาทะขมขื่นเหล่าภิกษุลามกหน้าตาของอาจารย์ในครั้งนี้
ด้วยเช่นเดียวกัน

ผมเห็นว่าอาจารย์นับว่าเป็นพุทธอุบาสกที่ทำได้ยาก
คนหนึ่งในยุคนี้และได้เกิดมาสร้างบารมีทำหน้าที่ของตน
ในแนวทางที่มีความถนัด ซึ่งนับว่าได้เป็นประโยชน์แก่
พระพุทธศาสนาตลอดจนมหาชนอย่างดีในส่วนหนึ่งโดยแท้จริง
ถึงแม้ว่าอาจารย์จะยังมีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในบางข้อที่คน
บางกลุ่มในสังคมไม่ยอมรับ ก็เป็นเรื่องปกติวิสัยของปุถุชน
ที่ยังสร้างบารมีไม่เต็มเปี่ยมเท่าเทียมกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ซึ่งยกเว้นจากพระองค์เสียแล้ว ยังจะมีมนุษย์ปุถุชนคนใดกล้า
กล่าวได้ว่าตัวเองนั้นมีความบริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจ
อยู่ตลอดเวลาในยามไม่มี ขอเพียงให้ปุถุชนนั้นมีสัมมาทิฏฐิ
ประกอบไปด้วยความซื่อตรง ความจริงใจ ไม่ล่อลวงคิดเคี้ยว
เห็นแก่ตัวอย่างชั่วร้าย มีความรักความปรารถนาดีต่อชาติ
บ้านเมือง และเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกโดยไม่มีสิ่งใดแอบแฝง
ปุถุชนเหล่านี้คือตัวอาจารย์ เป็นต้น ก็ควรนับได้ว่าเป็นบัณฑิต
หรือนักปราชญ์ท่านหนึ่งได้อย่างแท้จริงที่สาธุชนทั้งหลายจัก
พึงยกย่องสรรเสริญและให้อภัยในส่วนบกพร่องหรือจุดอ่อน
นั้นๆ ที่มีอยู่และไม่ถูกหูก พอลใจของตนในบางครั้งบางคราวเสีย
โดยคิดทำใจว่าปราชญ์ดีเตียนนั้นคือการซุ่มหัวรั้น คนชั่ว
สรรเสริญนั้นคือปากทางของความวิบัติ

สถานการณ์คับขันเป็นเครื่องพิสูจน์คนกล้า ยุคศีลธรรม
ตกต่ำเป็นเครื่องพิสูจน์ปราชญ์แท้หรือปราชญ์เทียม หินผ่นทอง
ฝนกัดผิวโลหะทำให้รู้จักว่าอะไรเป็นทองเหลือง อะไรเป็น
ทองคำ เหตุการณ์บ้านเมืองครั้งนี้ได้ตัดสินออกมาแล้วว่า
อาจารย์สมควรที่จะนับว่าเป็นบัณฑิตอุบาสกผู้กล้าหาญ
ท่านหนึ่งของสังคม

ผมกำลังสร้างบารมีปริมาณเล็กน้อย ไม่อาจทำคุณ
ประโยชน์ยิ่งใหญ่ในสังคมให้ไพศาล แต่ก็ตั้งใจแน่วแน่
จะไม่ขอร่วมมือกับคนพาลทั้งหลาย จะไม่ประทุษร้ายสังคม
และพยายามบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวมตลอดมาเท่าที่
ฐานะรูปจะอำนวย ยอมรับว่าตัวเองยังมีข้อบกพร่องที่จะ
เป็นจุดอ่อนต้องพากเพียรชำระขัดเกลาอีกมาก แต่เมื่อได้ฟัง
การแสดงวาทะการบิณฑบาตหน้าตาลามกโดยไม่อวลยแก่ชีวิต
แล้ว ผมเกิดกำลังใจขึ้นมาอีกมากกว่าพระศาสนายังไม่สิ้นคนดี
จึงรีบเขียนจดหมายนี้มาเพื่อคารวะและให้กำลังใจแก่อาจารย์
พร้อมด้วยปัจจัย ๑๐๐ บาท ที่อาจารย์อาจนำไปใช้จ่าย

ตามความพอใจ เป็นปัจจัยที่หามาจากการประกอบสัมมา
อาชีพของตนโดยชอบ เหมือนน้ำแก้วเล็กแต่ก็เป็นน้ำสะอาด
ปราศจากมลทินเชื้อโรคเจือปน ถ้าหากผมมีบุญบารมีมากยิ่งขึ้น
กว่านี้คงจะทำการบูชาคุณของอาจารย์ที่มีใจเจี๊ยบร้อนออกมา
ปกป้องพระศาสนาได้มากกว่านี้ แต่มีบารมีเปรียบแสงหิ่งห้อย
จึงสุดท้ายสามารถเห็นเอง

สุดท้ายนี้ ผมขอกราบอาราธนาคุณพระศรีรัตนไตร
ตลอดจนอนุภาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้เป็นสัมมาทิฏฐิคุ้มครอง
พระธรรม และบุญบารมีที่ผมพอจะมีอยู่บ้างจากการ
บำเพ็ญเพียร จงประทานพรให้อาจารย์ได้เจริญด้วยอายุ
วรรณะ สุขะ พละ ได้ดำเนินอยู่บนหนทางอันชอบ ห่างไกล
จากอกุศลบาปกรรมทั้งปวงยิ่งๆ ขึ้นไป สามารถบำเพ็ญ
ประโยชน์ให้เกิดแก่สังคมได้ไพศาลวิคุณ เป็นที่เคารพสักการะ
ของสาธุชนคนดีตลอดไป ถ้าหากวันใดมีโอกาสลงไปกรุงเทพฯ
ก็จักนำมงคลวัตถุที่ประเสริฐไปมอบบรรณาการทันที
ด้วยความเคารพ

พรศิโร รัตนฐูเดช

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรียน ท่านอาจารย์สุลักษณ์ ที่เคารพ
ฝากหนังสือที่จัดทำในงานศพเจ้าคุณพระธรรมโมลี
ที่ปัตตานี มาให้อาจารย์ ๑ ชุด (มี ๒ เล่ม เล่มใหญ่กับเล่มเล็ก)
ความจริงเผาท่านไปตั้งแต่ปีที่แล้วแต่หนังสือเพิ่งจะเรียบร้อย
และนำส่งให้แก่ท่านที่ได้รับบัตรเลขหนังสือไปในครั้งพระ
ราชทานเพลิงศพหนังสือเสร็จไม่ทันงานเพราะจังหวัดตั้ง
กรรมการจัดทำเอาไว้แล้ว ๑ วันงาน

ผมได้ดูเทพโทรทัศน์ชุด “ชี้หน้าพระมหาเถระ” ที่ชมรม
พุทธสากลแห่งประเทศไทย (เข้าใจว่าจะมีสำนักงานอยู่ในวัด
ธรรมกาย) ทำเผยแพร่ ผมและเพื่อนดูแล้วเห็นตรงกันว่า
“ละเอียด” ดี แล้วยกย่องถึงเจ้าคุณพระธรรมโมลีขึ้นได้
เพราะท่านพูดถึง “หลวงเตี้ย” หรือ พระธรรมราชา นวัตกรรม
วัดโพธิ์ องค์นี้ว่า เคยหอบเงินทำบุญซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวมาเลเซีย
ร่วมทำบุญ ในพิธียกศพฟ้าอุโบสถวัดเซตวัน กรุงกัวลาลัมเปอร์
หนีกลับกรุงเทพฯ โดยอ้างว่า ชาวพุทธที่นั่นถวายสมเด็จป่า
ความจริงแล้วคนเขาทำบุญให้วัด และเจ้าคุณธรรมโมลี (ครั้ง
นั้นท่านเป็นพระเทพญาณโมลี) ได้ยืมเงินโยมชาวมาเลเซีย
คนหนึ่งเพื่อไปจัดซื้อศาสนวัตถุ จาน ชาม ถ้วยโถโอชาม

มาเพื่อใช้ในงาน ก็หวังว่าจะเอาเงินที่คนมาทำบุญนี้ใช้คืนเขา แต่เมื่อเสร็จงานแล้ว เงินทำบุญครั้งนั้นก็มีคน (พระ) นำกลับกรุงเทพฯ หายจ้อยไปเลย เจ้าคุณพระธรรมโมลีต้องเป็นหนี้โยมชาวมาเลเซียไว้ก่อน แล้วหาเงินส่งไปใช้หนี้ เมื่อกลับมาปัตตานีแล้ว เหตุการณ์นี้ก็เกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ.๒๕๐๓ นานมาแล้ว ภายหลังหลวงเตี้ยได้เลื่อนเป็นพระเทพโสภณ เจ้าคุณธรรมโมลีเปรย ๆ ขึ้นว่า ไม่ใช่เทพโสภณ แต่เป็น “เทพโสมม” เข้าใจว่าจะเป็นมหาเถระในทวีปไทรทัศน์ “ซึ่งหน้าพระมหาเถระ” นี้ใช้ให้ใครครับ เรื่องนี้เห็นว่าพระเถระรุ่นเก่า ๆ ที่ไปในงานยกช่อฟ้าอุโบสถวัดเซตวัน กรุงกัวลาลัมเปอร์ ต่างก็ทราบดี และงานนั้นพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯ ไปทรงยกช่อฟ้าด้วย

สงสารแต่ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ที่ต้องเห็นเกี่ยวกับการชื้อธรรมะที่แท้จริงให้คนที่ได้ชื่อว่าชาวพุทธได้เข้าใจ แต่ก็มีจำนวนมากที่ไปหลงกับความแซ่เขื่อนของธรรมที่อลัชชีบางส่วนนำมาหมอมเม่าให้หลงเข้าใจผิดไป ท่านเจ้าคุณธรรมปิฎกนั้นอาพาธอยู่ด้วยจะทำอะไรเพื่อถวายกำลังใจแก่ท่านก็บอกมาด้วยนะครับ อาจารย์

พรรคพวกที่ปัตตานี เช่น อาจารย์ดวงน อาจารย์นฤมล ฯลฯ ฝากความระลึกถึงมายังท่านอาจารย์ด้วยครับ พวกเราหวังว่าท่านอาจารย์และครอบครัวคงสบายดีนะครับ

ด้วยความเคารพ

(ผดุงยศ ดวงมาลา)

 บริษัทไดอาน่าดีพาร์เมนท์สโตร์ จำกัด (มหาชน)
สนง.ใหญ่ ๕๕/๓ อาคารไดอาน่าคอมเพล็กซ์
ถ.ศรีวิภาวทร ทาดใหญ่ สงขลา ๙๐๑๑๐
โทร. (๐๗๔) ๒๓๐๖๙๗, ๒๓๗๔๕๖-๘, ๒๓๒๕๒๗
Fax. (๐๗๔) ๒๔๖๗๗๗
ที่นจ.๐๐๔๑/๒๕๕๒

๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรียน อาจารย์สุลักษณ์ ที่นับถืออย่างสูง
ผมตั้งใจจะเขียนจดหมายมาให้กำลังใจอาจารย์มานานแล้ว แต่มัวติดกิจการทางโลกอยู่ เพิ่งจะสบโอกาสเอววันนี้เองครับ ผมพบข่าวอาจารย์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ โดยมีคนเขียนจดหมายมาในเชิงตำหนิอาจารย์ที่ออกรายการกรองสถานการณ์ พร้อมกับคุณอำนวยและหลวงเตี้ย ผมอ่านแล้ว เพื่อความเป็นธรรม ผมจึงส่ง VDO จากช่อง ๑๑ มาดู

ผมยังมั่นใจว่า ผู้ที่มีใจกลาง ๆ หากฟังเนื้อหาที่อาจารย์พูด โดยไม่สนใจสไตล์การพูดของอาจารย์ซึ่งเป็นคนพูดตรงไปตรงมาไม่เสแสร้ง น่าจะเข้าใจตรงกันว่า อาจารย์พูดถูกต้องทุกอย่าง ซึ่งก็ตรงกับข้อมูลของคุณอำนวย ในขณะที่หลวงเตี้ยมีที่ท่าสงบเย็น ซึ่งนักการเมืองหลายคนก็ทำได้ ในขณะที่เนื้อหาไม่อาจคัดค้านหรือตีประเด็นของอาจารย์ให้ตกไปได้เลย แม้แต่ท่านเจ้าคุณพระราชาธรรมนิเทศ (อาจารย์ระแบบ) ซึ่งเป็นแลฆา ของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจารย์เคยบอกผมว่า ทางศูนย์ฯ กับอาจารย์มีความเห็นบางอย่างไม่ตรงกัน ท่านเจ้าคุณยังยืนยันนัดผมตอนผมแวะไปกราบว่าอาจารย์พูดถูกต้องแล้ว และหลวงเตี้ยตีความอนัตตลักขณสูตรผิดพลาดอย่างยิ่ง

ผมจึงมีจดหมายมาให้กำลังใจอาจารย์ ว่าคนส่วนใหญ่ น่าจะเข้าใจและเห็นด้วย ในขณะที่คนที่เขียนจดหมายไปยังหนังสือพิมพ์อาจเป็นศิษย์ธรรมกายก็ได้ และคนดีส่วนใหญ่ ก็มักเป็นพลังเงียบอยู่แล้ว (ผมจึงถือโอกาสส่งหนังสือปัญหาคนดี ที่ผมเขียนขึ้นปีที่แล้วมา ณ ที่นี้ด้วย)

ในส่วนของการรู้ธรรมนำชีวิตที่ผมเคยมีโอกาสดูเรียนเชิญอาจารย์กับอาจารย์เจริญมาร่วม ผมมีข่าวดีจะเรียนให้ทราบ แม้ว่าเราจะไม่มีย sponsor และศูนย์ส่งเสริมพุทธศาสนาก็ไม่อาจช่วยเหลือได้อีกต่อไป แต่ผมสามารถขอเงินบริจาคจากญาติโยมแฟนรายการได้ราว ๑ ล้านบาทเศษแล้วครับ เชื่อว่าคงดำเนินต่อไปได้อีกสักปีครับ อาจารย์คงดีใจและอนุโมทนา

อาจารย์มาหาที่ใหญ่มีเวลาแวะทานข้าวกับผมบ้างนะครับ หรือจะให้ผมไปรับที่สนามบินก็ได้ครับ

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นายเนตร จันทรัมย์
กรรมการผู้จัดการ

ท่านผู้อ่านครับ...

และแล้ว "เสขิยธรรม" ก็ก้าวสู่ปีที่ ๑๐ ...

ดูเหมือนว่าจะไม่ทันแก่ชราครับ เมื่อเทียบกับอายุของสิ่งพิมพ์ด้านศาสนาฉบับอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ของคณะธรรมทาน พุทธจักร ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือ ธรรมจักร ของมหาภูมิบาลวิทยาลัย

แต่หากจะกล่าวว่ นี่คือ สิ่งสิ่งพิมพ์ภาษาไทยเพียงฉบับเดียว ในด้านการประยุกต์ศาสนาธรรมเพื่อสังคมแล้ว "เรา" ก็อดจะภาคภูมิใจอยู่สักๆ ไม่ได้ว่า "เสขิยธรรม" ของท่านผู้อ่านผ่านวันคืนอย่างมั่นคงมาถึง ๙ ปีเต็มแล้ว

บัดนี้ ด้วยความพร้อมเพรียงเท่าที่เป็นอยู่ คณะผู้จัดทำคาดหวังไว้ว่า "เสขิยธรรม" น่าจะสามารถรับใช้ท่านผู้อ่าน ในฐานะสื่อกลางระหว่างชาวพุทธ หรือกระทั่งเพื่อนศาสนิกในศาสนาอื่นๆ ผู้มุ่งหวังทั้งประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ตลอดจนมุ่งสู่สันติสุขระดับบุคคล และสันติภาพของสังคม ภายใต้หลักศาสนาธรรม และการประยุกต์ใช้ศาสนาธรรมอย่างสมสมัย ด้วยการผลิตสิ่งพิมพ์ฉบับนี้ออกเป็นราย ๓ เดือน

ขอย้ำะครับว่า นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ท่านผู้อ่านจะได้พบกับ "เสขิยธรรม" ได้ทุก ๓ เดือน

ดังนั้น หากท่านมีข้อคิด คำแนะนำ หรือข้อเขียน ที่ปรารถนาจะเผยแพร่โดยมีเราเป็นสื่อกลางแล้ว ขออย่าได้เกรงอกเกรงใจนะครับ กรุณาติดต่อกับ "เสขิยธรรม" ได้

...หากไม่เหลือวิสัยที่จะรับใช้ได้แล้ว
ขออภัยน้า... เรายินดีเสมอครับ

(แทน) กองสรวาฯ

จดหมายสหายธรรม

วัดบางคณต์ที่นอก ต.กระดังงา อ.บางคนที

จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐

เจริญพร กองสรวาณีเยกร

๒๑ กันยายน ๒๕๕๒

เนื่องด้วย ความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เพียงน้อยนิดจึงพยายามที่จะศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ และนับว่ายังเป็นกุศลงยิ่งที่ได้พบเสขิยธรรม ซึ่งก็ตรงกับความต้องการพอดี และรู้สึกดีใจที่มีกลุ่มผู้เสียสละเพื่อพัฒนาตนและสังคม ทำให้ได้รับประโยชน์โดยทั่วกัน

จึงตัดสินใจสมัครสมาชิก เพื่อประโยชน์ปัจจุบันและอนาคต และบัดนี้ ก็ได้รับ เสขิยธรรม แล้ว แต่เห็นรูปปกก็บ่งบอกถึงสาระที่บรรจุอยู่ด้านใน และพอพบกับ "สุกรยักษ์คำกลอน" ของท่านพุทธทาสภิกขุ ทำให้มั่นใจในคุณภาพที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง (เคยอ่านแต่ เสขิยธรรม เล่มเก่าๆ เมื่อ ๔-๕ ปีก่อน) จากบทประพันธ์ที่น่าจะได้รับประโยชน์คือช่วยให้ชาวบ้าน ชาววัด ได้รู้ ได้ตื่น เพื่อที่จะได้ เบิกบาน กันมากขึ้น

สำหรับ รูปเล่ม ก็ดูทนทาน และจะดีที่สุดถ้าจะออก เสขิยธรรม เป็นรายสามเดือน เพื่อที่จะได้ถ่วงดุลกับนิตยสารลัทธิปริโภคนิยม, วัตถุนิยม ที่พากันออกขายกันเกลื่อนเมือง (พุทธ?)

เมื่อเร็วๆ นี้ ได้อ่านผลงานของท่าน ดิษ นัท ยันท์ ซึ่งร่วมสมัยมาก (ธรรมต้องอกาลิโก) แต่ไม่ทราบว่าเป็นผลงานของท่านที่ชื่อปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ และเดินวิถีแห่งสติ ยังมีจำหน่ายอยู่หรือไม่ อย่างไร? กรุณาให้รายละเอียดด้วย

และขอใช้บริการดูหนังสือเสขิยธรรม โดยขอหนังสือ ธรรมวิไลสนา ของท่านพุทธทาสภิกขุ สุดท้ายนี้ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาในการอำนวยความสะดวกแก่สังคมไทย และพระพุทธศาสนา

ขอเจริญพร

สามแดนลัทธิพงษ์ ทรัพย์พันธ์ุ

ปล. โครงการฯ ไซเคิลกระดาด และลดสารพิษในการไม่อาบมันปกเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมที่เสขิยธรรมได้ดำเนินมาเพื่อเป็นตัวอย่างนั้นดีมาก

วัดบางคณต์ที่นอก ต.กระดังงา อ.บางคนที

จ.สมุทรสงคราม ๗๕๑๒๐

เจริญพร กองสรวาณีเยกร

อาตมาได้รับเสขิยธรรมโดยได้รับการอุปถัมภ์เป็นสมาชิกสมทบจากสามแดนลัทธิพงษ์ ซึ่งได้สมัครเป็นสมาชิกเสขิยธรรม จึงขอขอบคุณและอนุโมทนาสำหรับโอกาสนี้ และหนังสือเสขิยธรรมนี้ อาตมาได้อ่านจบไปหนึ่งรอบแล้ว ขณะที่พิมพ์หนังสือฉบับนี้กำลังจะทบทวนซ้ำอีกทีหนึ่งรอบ

ขณะที่ได้รับเสขิยธรรมและได้อ่านไปมีความยินดีและปิติที่ได้อ่านหนังสือดีๆ อย่างนี้ ซึ่งหาอ่านไม่ได้ง่ายๆ เลย เพราะไม่ค่อยจะมีใครจัดทำ ที่จริงแล้วเคยได้อ่านเสขิยธรรมเล่มเก่าๆ มาบ้างแล้ว แต่ก็ผ่านไป พอได้รับโอกาสพิเศษนี้

จึงอ่านอย่างจริงจังขึ้น และได้มีความรู้สึกว่ามีเนื้อหาสาระและแบ่งออกอุดมคติของคณะผู้จัดทำ ที่เน้นการประกาศสังฆธรรม การเชื่อมต่อธรรมะกับสังคม ชักจูงให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทางของพระพุทธศาสนาโดยมีการนำหลักธรรมมาประยุกต์กับสังคมสมัยใหม่และใช้ประกอบการดำเนินชีวิตทั้งหมดบรรพชิตและฆราวาส ซึ่งนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับข้อคิดเห็น ขอเสนอว่าให้นางานปาฐกถาของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ในวาระที่ท่านได้เป็นองค์แสดงในสถานที่ต่างๆ ที่มีหัวข้อที่สำคัญ และนำร่องน่าสนใจมาลงเสวียธรรมบ้างก็จะดีมาก

สุดท้ายนี้ ขอให้คณะผู้จัดทำจงยึดมั่นในอุดมคติและทำหน้าที่ประกาศสังฆธรรมเพื่อประโยชน์กับสังคมด้วยความภาคภูมิใจโดยทั่วกัน

ขอเจริญพรในธรรม

พระมหาบุญ อุทโย

ป.ล. ขอใช้บริการ ตู้หนังสือเสวียธรรม โดยขอหนังสือ บทเรียน ๒๕ ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

วัดนายโรง แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

เจริญพร กองสารานุกรม

ก่อนอื่นต้องขอโน้มน้าขอขอบคุณในกุศลเจตนาของทางคพพ. และเสวียธรรมที่ได้จัดส่งหนังสือ “ไตรภูมิพระร่วง: อธิพิพลต่อสังคมไทย” ของเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎกมาให้ตามที่ได้อ่านไป อาตมาได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว ด้วยคารวะจิตในท่านเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎก อาตมา รู้สึกว่าหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ดีมีประโยชน์มากเล่มหนึ่ง จัดว่าเป็นงานเขียนที่แยกย่อยไตรภูมิพระร่วงต้นฉบับ จับประเด็นมาวิเคราะห์เจาะเนื้อหาแสดงทัศนะและวางท่าทีที่มีข้อสังเกตหลายประการ อันเป็นคุณูปการด้านปัญญาแก่พุทธศาสนิกชนคนรุ่นหลังที่หวังจะได้อ่านไตรภูมิอย่างเข้าใจ ในกรณีนี้อาตมาก็ได้แสดงความคิดเห็นบางประการที่ได้จากการอ่านหนังสือ “ไตรภูมิพระร่วง: อธิพิพลต่อสังคมไทย” ตามที่ส่งมาด้วยนี้ นอกจาก คพพ. และเสวียธรรมจะได้ถวายหนังสือเป็นวิทยาทานอาหารสมองประกอบปัญญาแล้วยังเปิดโอกาสให้ได้เขียนหนังสืออีกด้วย

อนึ่ง ในการนี้อาตมาเจริญพรขอหนังสือตามรายชื่อหนังสือย้อนหลัง ๑ ปี ที่ตู้หนังสือเสวียธรรมยังให้บริการคือหนังสือ “บทเรียน ๒๕ ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง”

ของเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎกด้วย ขอโน้มน้าในกุศลเจตนาครีทชาติจิตของ คพพ. และเสวียธรรม และขอให้สันติสุขกับทั้งความสมดุลของระบบนิเวศน์จงเกิดขึ้นแก่สังคมไทยตามเจตนารมณ์ของกลุ่มเสวียธรรม เพื่อให้จิตใจของคนไทยปราศจากมลพิษมีสุขภาพจิตสุขเลิศล้ำไม่เป็นโรคคุณธรรมในมิตติเด็ดดำ

ขอเจริญพร

พระเกียรติศักดิ์ กิตติปัญโญ

ความคิดเห็นที่ได้จากหนังสือ

“ไตรภูมิพระร่วง: อธิพิพลต่อสังคมไทย”

จากการที่ได้อ่านหนังสือ “ไตรภูมิพระร่วง: อธิพิพลต่อสังคมไทย” ของเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎก ทำให้อาตมาได้เข้าใจเนื้อหาของไตรภูมิพระร่วงมากขึ้น จากการที่เคยอ่านไตรภูมิพระร่วงนั้นเป็นหนังสือเก่าที่ใช้ภาษาของคนสมัยเก่าในอดีตไม่ร่วมสมัยทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ยาก แต่พอได้อ่านงานเขียนของเจ้าคุณอาจารย์ซึ่งถือว่าเป็นงานเขียนอันดับรองลงมาที่แยกย่อยไตรภูมิพระร่วง ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นในภาพรวมและจุดประสงค์ของท่านผู้นิพนธ์ไตรภูมิพระร่วง งานเขียนของเจ้าคุณอาจารย์เล่มนี้จึงจัดได้ว่าเป็นไตรภูมิฉบับค่อยยังชั่ว นอกจากท่านเจ้าคุณอาจารย์จะได้สรุปย่อเนื้อหาในไตรภูมิเพื่อให้เห็นถึงขอบข่ายและโครงสร้างโดยสังเขปแล้ว ท่านยังตั้งข้อสังเกตว่า หนังสือไตรภูมินี้ที่จริงควรจะเป็นจุดตฤณภูมิมากกว่า เพราะที่ท่านอ้างในภักดิ์ที่ ๑๑ ที่มีการกล่าวถึงโลกุตระภูมิ (นิพพานกถา) และท่านกล่าวต่อไปอีกว่าหนังสือไตรภูมินี้ถ้าจะเรียกชื่อให้เต็มจริงๆ ควรจะเรียกว่า “ไตรภูมิและการหลุดพ้นจากไตรภูมิ (สู่โลกุตระภูมิ)” เนื่องจากในไตรภูมิกล่าวถึงการไปเกิดในภพภูมิต่างๆ ท่านเจ้าคุณอาจารย์จึงได้ให้ทัศนะว่าควรศึกษาไตรภูมิโดยเปรียบเทียบหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น วัฏฏ์ ๓ คือ วิบาก กรรม กิเลส โดยไตรภูมินี้เริ่มจากวิบากก่อนคือการไปเกิดในภูมิต่างๆ จากนั้นจึงสาวไปถึงกรรมคือการกระทำต่างๆ ว่ากิเลสใดที่เป็นสาเหตุปรุงแต่งให้เกิดการกระทำนั้นๆ จากนั้นท่านก็ได้ยกประเด็นให้เห็นความแตกต่างในเรื่องคำสอน กรรม และภพภูมิระหว่างพุทธกับพราหมณ์ และยังได้กล่าวถึงในแง่ศีลธรรมที่ปรากฏในไตรภูมิทั้งในด้านการปกครองและการอยู่ร่วมกันในสังคม จนมีผู้กล่าวว่าเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้พระยาสิทธิเทพไตรภูมิขึ้นก็เพื่อประโยชน์ในทางการปกครอง

อิทธิพลของไตรภูมินี้ยังส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องศีลธรรมของคนทั่วไป เช่น เรื่องนรก สวรรค์ การไปเกิดในภูมิต่างๆ นอกจากนี้พระยาสิทธิไถยังได้แสดงจุดหมายที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน โดยท่านได้แสดงหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา โดยการเน้นหลักอนิจจัง คือความเปลี่ยนแปลงไม่เที่ยงแท้ของสรรพสิ่ง จากหลักดังกล่าวจึงควรทำตนให้รอดพ้นและดำเนินชีวิตเข้าสู่ นิพพาน ดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นถึงจุดประสงค์อันสำคัญของท่านผู้นิพนธ์ไตรภูมิประเด็นเหล่านี้ท่านเจ้าคุณอาจารย์ ได้หยิบยกตั้งข้อสังเกตและวิเคราะห์ไว้ได้อย่างน่าสนใจมาก นับว่าหนังสือไตรภูมิพระร่วงของพระยาสิทธิไถและงานเขียนที่แยกย่อยของเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎกเล่มนี้มีคุณค่าและประโยชน์อย่างมากต่อวงวิชาการและชาวพุทธผู้สนใจ ทั้งหลายจึงควรที่เราจะได้นำหลักธรรมและอุดมคติในไตรภูมิมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังเช่นไตรภูมิพระร่วงเคยอำนวยประโยชน์สุขให้คนไทยในอดีต ชาวพุทธควรมีทำที่ที่ถูกต้องต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง เข้าใจเรื่องกรรมอันเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เพียรพยายามทำกรรมดีไม่ก่อผลลบลับนาคาลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเข้าใจหลักอนิจจัง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจให้ถูกต้องต่อความเปลี่ยนแปลง ความไม่เที่ยงต่างๆ ดังเช่นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและวิกฤตศาสนาที่ธรรมปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะได้ตื่นตัวไม่ประมาทหมิ่นค่าดำเนินชีวิตถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ด้วยประการดังนี้แล้วหลักธรรมที่ปรากฏในไตรภูมิก็จะอำนวยประโยชน์สุขแก่ผู้ตั้งอยู่ในธรรมได้เป็นอย่างดี

พระเกียรติศักดิ์ กิตติปิฎโกดม

วัดสามขาบ ต.อบทม

อ.สามโก้ จ.อ่างทอง ๑๔๑๖๐

เจริญพร กองสาราณียกร

หลังจากอาตมาภาพมีโอกาสเข้าร่วมอบรมหลักสูตรเสขิยธรรมวิทยาลัย ครั้งที่ ๓๓ ศิลปนาครวม สอนสมเด็จพระพรหมโพกกลับมาได้ทดลองเอาความรู้จากการอบรม เรื่องการเผยแผ่ศาสนาตามวิถีทางใหม่ คือการเรียนการสอนธรรมะ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม และแสดงออกในด้านความคิดเห็น และจัดมีกิจกรรมประกอบด้วย

โดยถือว่าเป็นการโชคดีที่โรงเรียนมัธยมวัดปราสาทที่ อ.ป่าโมก และโรงเรียนมัธยมสามโก้วิทยาาคม นิมนต์พระ

ไปสอนธรรมะในโรงเรียน ให้นักเรียนชั้น ม.๑-ม.๖ เมื่อเข้าไปสอนครั้งแรก เด็กออกอาการเบื่อหน่าย เมื่อรู้ว่ามิใช่พระมาสอน พอแนะนำตัว พร้อมวุฒิการศึกษาทางโลกเขาก็เริ่มมีความเชื่อถือมาบ้าง ว่าเราคงไม่มาอ่านหนังสือให้เขาฟัง ครั้งนี้อาจารย์ต้องนั่งกำกับควบคุมนักเรียนประมาณ ๑๐๐ คน ในหอประชุม กว่าจะเรียบร้อยเสียเวลาเดินทางถึงหอประชุมกินเวลา ๒๐ นาที เวลาจึงเหลือแค่ชั่วโมงกับ ๑๐ นาที แต่หลังจากใช้หลักการสอน โดยยกเอาตัวอย่างเป็นละคร มีการแสดงประกอบคำอธิบาย และให้เขามีสวนร่วมในการแสดงความคิด พวกเขาสนุก เพลิดเพลินกับการเรียนและกิจกรรม

ครั้งหลังเขาเข้าไปรวมกันก่อนเวลาเรียน เวลาเลิกสอนติดค้างอยู่เขารู้สึกเสียดาย เขามีการทวงถามและให้เรารับปากเขาว่าจะมาสอนอีกโดยไม่ให้ใครมาแทน ตรงนี้เองมันทำให้เรามากลัวใจ ทำให้เราตั้งหน้าตั้งตา เตรียมตัวค้นคว้าหาความรู้ จากตำรับ ตำรา ฟังเทศธรรมะมากขึ้น ความไม่ไฝ่ฝันที่จะเรียนบาลีเริ่มอ่อนล้า เพราะไม่มีเวลาจึงต้องหยุดไป

ดังนั้น จุดหมายฉบับนี้ จึงเป็นฉบับแรกที่จะขอเขามามีส่วนร่วมในรายการตู้หนังสือเสขิยธรรม อาตมามีความต้องการหนังสือ กวีศรีอยุธยา ของ อังคาร กัลยาณพงศ์ เพื่อเป็นบทสวดเทรกาเนื้อความในการบรรยายธรรมแก่บรรดาเยาวชน

สุดท้ายนี้ อาตมาภาพมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่เป็นสมาชิกของหนังสือเสขิยธรรม เพราะได้ค้นพบกลุ่มกัลยาณมิตรกลุ่มร่วมอุดมการณ์เดียวกัน จึงขออำนวยความสะดวกขอให้ความเจริญในธรรมจงมีแต่คณะกรรมกรศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ขอให้พวกเราที่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูพระศาสนา ซึ่งช่องทางถูกต้องของการนับถือศาสนา เลิกนับถือแบบเป็นประเพณีไร้ทิศทาง เช่น กราบไหว้พระพุทธรูปโดยจิตใจไม่ได้มีถึงความตั้งน้อมของพระพุทธรูปเจ้า แต่ไหว้เพราะเป็นของเก่า หล่อสวย ทำด้วยทองคำ เป็นต้น

กราบไหว้พระธรรมเหมือนแอมมีโอไปขำไปลาน ไม่เคยพิจารณาหน้ามนำธรรมะนั้นไปปฏิบัติ

กราบไหว้พระสงฆ์เพราะเขามีสถานะ เป็นลูกคนนั้นคนนี่ เป็นญาติ โดยไม่เคยคิดไหว้เพราะสถาบันสงฆ์มีคุณที่สืบทอดพระศาสนา ขอให้กำลังใจพวกท่านทั้งหลายจงต่อสู้พัฒนาพระศาสนาสืบต่อไป

พระใบฎีกาณรงค์ฤทธิ์ จานุกาโม

วัดท่าข้ามเจริญศรัทธา ต.ท่าข้าม
อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ๒๔๑๓๐

เรียนเสขิยธรรม

การประเมินผล มีได้ดังนี้

ดิฉันเองได้รับหนังสือเสขิยธรรมฉบับแรกและฉบับล่าสุด มีดังต่อไปนี้

ฉบับที่ ๓๕ ปีที่ ๗ กรกฎาคม-กันยายน ๔๐

ฉบับที่ ๓๘ ปีที่ ๘ พฤษภาคม-สิงหาคม ๔๑

ฉบับที่ ๓๙ ปีที่ ๘ กันยายน-ธันวาคม ๔๑

ฉบับที่ ๔๒ ปีที่ ๘ กันยายน-ธันวาคม ๔๒

ดิฉันได้รับฉบับแรกและจนถึงฉบับล่าสุดได้ประโยชน์ด้านความรู้จากการอ่านและด้านสังคมได้นำความรู้ในหนังสือบางชิ้นตอนนำมาใช้กับตัวเอง และไปสู่นุคคลหลายๆ คน เช่นโดยการแนะนำไปทางที่ดีเกี่ยวกับพระและศาสนา และได้ถวายความรู้บางชิ้นตอนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน บางอย่างก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน หรือจะเกี่ยวกับประสบการณ์น้อยหรือเปล่านั้น

ดิฉันว่าเสขิยธรรมมีคุณค่าและประโยชน์ต่อตัวเอง สังคม

ต้องขอขอบคุณผู้จัดทำ-คณะสารานุกรมทุกท่านทุกคน บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ที่ศิริพรค่ะ ถ้าเรานำคำคมไว้เตือนสติลงในหนังสือเสขิยธรรมต้องทำอะไรบ้างค่ะ เขียนให้หนูได้ หรือพิมพ์ลงหนังสือได้ก็ลงตามนี้ ถ้าลงไม่ได้ก็ไม่เป็นไรค่ะ ถ้าลงได้หนูจะคอยดูฉบับหน้าค่ะ

งานใดถ้าไม่มีอุปสรรค

งานนั้นไม่ใช่งานสำคัญ

น้ำทะเลเรียบไม่มีคลื่น

ปลาในน้ำจะตายหมด

ประตูที่คนขวัดเดินดูความดี

ท่านจะเป็นคนดีหรือคนชั่ว

อยู่ที่ท่านผลหรือไม่?

ขอให้ที่คิดถึงสิ่งใด

ขอให้สมความปรารถนาเทอญ

จากสร้อย คิดถึงเสมอ

แม่ชีสุลัดดา ปานทนนท์

เจริญธรรม กองสารานุกรม

ตามที่แม่ชีได้ขอใช้บริการตู้หนังสือของวารสารเสขิยธรรม โดยได้ขอรับหนังสือข้ามบาลา ของเชอเกียมตรงปะนั้น ตามเงื่อนไขของการใช้บริการ จำเป็นต้องส่งบทวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือ ส่งกลับมายัง ศพพ.ด้วย

การวิจารณ์หนังสือเล่มนี้นั้นอาศัยการแลกเปลี่ยนความคิดจากผู้อ่าน โดยรวมแล้วหนังสือข้ามบาลาฉบับนี้เป็นหนังสือที่ดีมากเล่มหนึ่ง เป็นหนังสือที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี เน้นให้มนุษย์ทุกคนเห็นว่าในแต่ละบุคคลนั้นชีวิตย่อมมีคุณค่า หากเข้าใจในหลักการแห่งความดีพื้นฐาน ถ้าหากพอจะมีพื้นฐานทางศาสนาอยู่บ้างก็จะเข้าใจว่าควรทำตัวอย่างไร ควรจะเคารพตัวเองและผู้อื่นอย่างไร ความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนต่อโลกนั้นสำคัญอย่างยิ่งต่อสันติภาพของโลกและสิ่งแวดล้อม ความเมตตาและความรักต่อผู้อื่น ต่อตัวเองล้วนเป็นสิ่งธรรมดาแต่ก็ยิ่งใหญ่ยิ่ง ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ในโลกยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญของตัวเองในโลกของอาทิตย์อุทัย แต่ยังติดยึดอยู่กับโลกแห่งอาทิตย์อัสดง หนังสือเล่มนี้สามารถปลุกวิญญาณของนักรบที่นอนหลับใหลให้ตื่นลุกขึ้นสู้กับโลกแห่งอาทิตย์อัสดง แล้วชักนำให้คนอื่น ๆ เห็นคุณค่าของโลกแห่งอาทิตย์อุทัยอันสดใส ยิ่งใหญ่ และสำคัญยิ่งเบิกบานยิ่ง

ขอจบการแสดงความคิดเห็นที่นี้

ขอใช้บริการตู้หนังสือเสขิยธรรมโดยขอหนังสือ "บทเรียน ๒๕ ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง" ของพระธรรมปิฎก

ธรรม พร เมตตา ชันติ ปัญญา

แม่ชีศิริวรรณ กันทาสุวรรณ

หน่วยวางแผนครอบครัว รพ.ศรีนครินทร์

อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๒

๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๒

เรียน ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

ดิฉันได้อ่านหนังสือเสขิยธรรม เพราะ น.พ.วิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข (กัลยาณมิตรท่านหนึ่ง) ได้นำมาให้อ่าน ซึ่งในตอนแรกไม่ค่อยสนใจ เพราะคิดว่าอาจจะทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ แต่เมื่อได้ลองอ่านดูก็คิดว่าแนวทางน่าสนใจ และน่าจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและขอคำแนะนำจากกลุ่มเสขิยธรรมได้

ดิฉันเพิ่งสนใจพุทธศาสนา และศึกษาของท่านอาจารย์พุทธทาสได้ประมาณ ๓ ปี อาชีพปัจจุบันรับราชการเป็นพยาบาล จากการอ่านหนังสือให้ผู้อื่นรู้เพื่อดำเนินรอยตามท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่เห็นแก่ตัว การเผยแพร่ธรรมะที่ทำในปัจจุบันคือ การเขียนธรรมะสั้นๆ ตีตบอรรถต่างๆ ใน รพ.ประมาณ ๔ แห่ง

และในเดือนนี้ มีโอกาสได้เขียนบทความลงในข่าวประจำเดือนของรพ.ศรีนครินทร์ ในคอลัมน์ "ข้อคิดเพื่อชีวิต" กรุณาแนะนำวิธีการเผยแพร่อื่นๆ ที่น่าจะเป็นไปได้

พุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน เชื่อโซคลง ชอบทำบุญสร้างวัตถุ โบสถ์ วิหารต่างๆ เวลาทำบุญต้องประกาศให้ใครๆ รู้ว่าตัวเองทำบุญด้วยจำนวนเงินมากๆ พระปัจจุบันส่วนมากชอบความสะดวกสบาย เวลาไปบิณฑบาตจะไปที่เขาตั้งแผงขายอาหาร สะสมเงิน ไม่รู้ว่าถูกหรือผิด แต่ดูแล้วไม่สบายใจ

ก็ดีใจที่ได้รู้ว่ามีกลุ่มเสขิยธรรม ซึ่งคงจะศึกษาและปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัย พอเป็นหลักให้ชาวพุทธที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบบ้าง

เขียนมาเพื่อเป็นกำลังใจให้ทั้งแก่ตัวเองและกลุ่มเสขิยธรรม
ด้วยความเคารพ

พรพรณี ภูเกียรติกุล

๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

สุขสวัสดิ์ แด่กองสารนิเทศ

ขอขอบคุณที่ท่านได้ส่งหนังสือ "เงินกับศาสนา: เทพบุตรแห่งยุคสมัย" ของอ.สุวรรณา สถาอานันท์มาให้ณะคะ แม่ชีอ่านแล้วรู้สึกชอบมากๆ ทำให้เข้าใจกลไกการครอบงำของวัฒนธรรมเงินอย่างเป็นระบบว่าเป็นมาเป็นไปอย่างไร ผวนกับความรู้อันได้จากท่าน "บทเรียน ๒๕ ปี คนไทยเรียนรู้หรือยัง" ของพระเดชพระคุณอาจารย์พระธรรมปิฎกแล้ว ทำให้เข้าใจเหตุของความอ่อนแอในกระบวนการทางศาสนาซึ่งส่งผลต่อรากฐานแห่งจิตวิญญาณในความเข้าใจต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้องขาดหายไปเรื่อยๆ ขณะเดียวกับที่กระแสวัฒนธรรมเงินตรา วัตถุนิยมเข้ามาแทนที่ความเข้าใจในคุณค่ามนุษย์การเข้าใจในความสุขของชีวิตให้แปรปรวนไปได้อย่างไร

ประเด็นการให้ทานดังที่อ.สุวรรณาวิเคราะห์นั้น จริงอยู่ที่ว่าจากพุทธประวัติพระพุทธเจ้ามักได้รับทักษิณาทานหรือมีผู้อุปฐาก บริจาคทาน ล้วนเป็นผู้มีฐานะร่ำรวย และสามารถบริจาคให้ได้มาก แต่มีข้อสังเกตจากแม่ชีว่า เมื่อคนเหล่านั้นบริจาคแล้ว "คำอธิษฐาน" น่าจะเป็นสิ่งที่ต้องสนใจด้วย เนื่องเพราะการบริจาคทานมิใช่เป็นเรื่องที่เน้นในการทำบุญต่อพระสงฆ์เฉพาะสมัยนั้นเท่านั้น ในสมัยพุทธกาล สมณโคตม ก่อนพุทธกาล และในพุทธกาลพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ ก็เน้นด้วยเช่นกัน แต่ก็มีข้อต่าง นั่นคือ จิตวิญญาณ

ในความเข้าใจต่อคุณค่าความเป็นมนุษย์นั่นเอง สังเกตได้จาก "คำอธิษฐาน" ดังเช่น ประวัติพระสาวิกา พระมุตตาเถรี (อ่านจากพุทธสาวิกา ในสาวิกา) เมื่อท่านเกิดในสมัยพุทธรูปบาทกาลของพระพุทธเจ้าปฐมุตตระ นางเกิดเป็นหญิงร่ำรวย ได้นิมนต์พระพุทธเจ้าและพระสาวกาให้มารับบิณฑบาตที่บ้าน แล้วเข้าเฝ้าเปล่งวาจาขอให้ได้บวชและบรรลุลูรทัตผล ในศาสนาพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง แล้วได้รับพุทธพยากรณ์ว่านางจะสำเร็จในพุทธรูปบาทของพระพุทธเจ้า สมณโคตมในอีก ๑๐๐,๐๐๐ กัปข้างหน้า หรือพระเวสสันดรชาดก การสละให้ทานมากนั้น ไม่ได้สรุปเพียงว่าได้บุญมาก แต่สรุปตรงที่ทรงตั้งจิตอธิษฐานหวังตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงศรัทธา เป้าหมาย และคุณค่าความเป็นมนุษย์แห่งตน

อ่านการวิเคราะห์ของอ.สุวรรณาจนถึงปัจฉิมบท และมีคำถามฝากว่าศาสนาจะทำอะไรได้บ้างแล้วรู้สึกว่ "เงินกับศาสนา" เป็นคู่สี่ยุทธ์ที่น่ากลัวจริงๆ

ในภาคผนวก "มุมมองเชิงพุทธต่อยุคเศรษฐกิจฟองสบู่" ช่วยเสริมได้มากกับบทความปาฐกถาของอ.สุวรรณา และก็พยายามหาทางออกพร้อมทั้งตอบคำถามของอาจารย์ด้วย เช่น การสันโดษ หรือการปราบเงินให้อยู่หมัดของพระไพศาล วิสาโล ในเรื่องการใช้เวลาหาเงินให้น้อยลง การแลกเปลี่ยนสิ่งของโดยไม่ใช้เงิน หรือคุณธรรม ไตลิตระกูล ที่พูดถึง การจะสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เงินเป็นแค่เครื่องมือการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเท่านั้น ไม่ให้เป็นสินค้า ไม่ให้เป็นสิ่งที่ตีคุณค่า หรือคิดตัวแลกเปลี่ยนที่ไม่ใช้เงินแทน อาจเป็นสิ่งของหรือแรงงานแลกเปลี่ยนกัน เป็นต้น

ศาสนาจะทำอะไรได้บ้าง ตอนนั้นแม่ชีก็ยังไม่ทราบ แต่มีข้อสงสัยว่าประเทศไทยเน้นชาดกพระเวสสันดรมาแต่เมื่อไร แม่ชีรู้แต่ว่าผู้แต่งจะบอกว่าการฟังเทศน์มหาชาตินั้นได้บุญมากเพราะเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนที่จะได้ทรงเป็นพระพุทธเจ้า ที่สำคัญคือ บารมีทั้งหมด คือ สิลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี อุเบกขาบารมี มาจบลงตรงที่บำเพ็ญทานบารมี ซึ่งเป็นทานบารมี ทานอุปปบารมี ทานปรมาตบารมี คือ การบริจาคทานบารมี ทานบารมีชั้นรอง เช่น สละอวัยวะ และทานบารมีชั้นสูงสุดเช่น การสละชีวิต ด้วยอธิษฐานให้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ แม่ชีจึงคิดว่า การให้ทานไม่ใช่เพียงเพื่อได้บุญแต่ต้องมีอะไรมากกว่านั้น

ประเทศพม่าซึ่ง อ.สุวรรณบอกว่าเป็นเรื่องขาดก
พระมหโสด และคิดว่าจะหาข้อมูลวิเคราะห์ต่อไปว่าเป็น
เพราะเหตุใด แม้จะมองว่าพระมหโสดเป็นพระชาติที่บำเพ็ญ
ปัญญาบารมีและอยู่ช่วยราชการ อยู่ฝ่ายปกครอง เพื่อแก้
ปัญหาบ้านเมืองอาจจะเป็นรัฐพม่าที่กล่อมเกลาลูกความ
ชอบธรรมให้มีในตนก็ได้ ไม่ว่าจะพระเวสสันดรจะมีขึ้น
เพื่อกล่อมเกลาระบบอย่างไรในคนไทย และมีผลอย่างไร
ต่อวิถีชีวิตของคนไทยคิดว่าให้เป็นหน้าที่ผู้รู้วิเคราะห์กัน
ต่อไป แต่ที่น่าสนใจในขณะนี้พระมหาชกขาดก ซึ่งเป็น
พระชาติที่บำเพ็ญวิริยบารมี ถูกฟื้นฟูโดยพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก หากกล่อมเกล่าให้เยาวชน
ไทยมีวิริยบารมี ในความหมายว่า **“เพียรพยายามเพื่อ
ละความชั่ว หรือกิเลสที่มีอยู่ในใจ”** เช่นนี้ ศาสนาก็
พอจะเริ่มทำอะไรได้บ้างแล้ว

ขอแสดงความคิดเห็นจาก หนังสือ “เงินกับศาสนา :
เทพยทุชแห่งยุคสมัย” เพียงเท่านี้ และขอหนังสือ “ธรรมวิสัย
(จดหมายจากสวนโมกข์)” ของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ
เป็นวิทยาทานด้วยนะค่ะ ขอขอบคุณและอนุโมทนาไม้มูลจิต
ของ ศพพ. ในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้แก่สังคมไทย

ความเจริญในธรรม
จึงมีแต่ ศพพ. ทุกท่านค่ะ

แม่ชีสุทธิพร ลามสุวรรณสกุล

รายชื่อสมาชิกอุปถัมภ์สมาชิกละเอียดธรรม

๑. พระบุญสุข สุขบุญโอบ	๒๐๐ บาท
๒. คุณสุรัตน์ แซ่จ๋อง	๒๐๐ บาท
๓. น.ต.ปทุมเทพ ปทุมโถม	๖๐๐ บาท
๔. คุณหัตถนา จิรสิริธรรม	๑๐๐ บาท
๕. คุณภรณ์ธรรตน์ เสียงสกุล	๘๐๐ บาท
๖. คุณวันทนา ตั้งธรรมกิติกุล	๒๐๐ บาท
๗. คุณวิชอบ เพ็ชรพราย	๒๐๐ บาท

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกละเอียดธรรม

๑. คุณ Ted Mayer	๒๐๐ บาท
๒. คุณชวน นันทวนิชย์	๒๐๐ บาท
๓. พระใบฎีกาณรงค์ฤทธิ์ จานวสุโธ	๒๐๐ บาท
๔. คุณพัชรินทร์ โสภวดี	๒๐๐ บาท
๕. คุณธาสิต เพ็งดิษฐ์	๒๐๐ บาท
๖. คุณสุรสิทธิ์ โกศลนาสิน	๒๐๐ บาท
๗. คุณนิรัน เสาชง	๒๐๐ บาท
๘. คุณพิรพล กุลพนิชย์	๔๐๐ บาท
๙. ท.ญ.กฤษณา โรหิตร์จนะ	๒๐๐ บาท
๑๐. คุณพิบูล อารยะพิสุทธิกุล	๒๐๐ บาท
๑๑. คุณประชา อุดมธรรมานุภาพ	๒๐๐ บาท
๑๒. คุณเอกชัย ชูติพงศ์	๒๐๐ บาท
๑๓. พระบุญสุข สุขบุญโอบ	๒๐๐ บาท
๑๔. คุณอุทัยวรรณ ตั้งมันสกุล	๒๐๐ บาท
๑๕. คุณวรรณวดี สุวัธนเขาว์	๒๐๐ บาท
๑๖. เจ้าอาวาสวัดจามเทวี	๒๐๐ บาท
๑๗. น.ต.ปทุมเทพ ปทุมโถม	๔๐๐ บาท
๑๘. สามเณรสิทธิพงษ์ ทรัพย์พันธุ์	๒๐๐ บาท
๑๙. คุณหัตถนา จิรสิริธรรม	๔๐๐ บาท
๒๐. คุณชุมพล สนิม	๒๐๐ บาท
๒๑. สถาบันสวัสดิการและพัฒนารเด็ก มูลนิธิเด็ก	๒๐๐ บาท
๒๒. คุณโอชามุ	๔๐๐ บาท
๒๓. คุณลิขิต นันทวงศ์	๒๐๐ บาท
๒๔. คุณวิบูลย์ อิงคากุล	๒๐๐ บาท
๒๕. คุณวิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข	๔๐๐ บาท
๒๖. คุณจิระภา ศิริพงษ์	๔๐๐ บาท
๒๗. คุณภรณ์ธรรตน์ เสียงสกุล	๔๐๐ บาท
๒๘. รศ.นพ.ป่วน สุทธิพิณิจธรรม	๔๐๐ บาท
๒๙. คุณรุ่งศรี ปรีชาบริสุทธิกุล	๒๐๐ บาท
๓๐. คุณมณฑล ประสงค์ทรัพย์	๒๐๐ บาท
๓๑. คุณวันทนา ตั้งธรรมกิติกุล	๒๐๐ บาท
๓๒. พระลำไผ่ จันทาโ	๔๐๐ บาท
๓๓. คุณดำรง หันจางสิทธิ์	๒๐๐ บาท
๓๔. คุณธวัชชัย ไตรสิทธะกุล	๔๐๐ บาท
๓๕. คุณอนุวัฒน์ วัฒนพิชญากุล	๔๐๐ บาท
๓๖. รศ.เรณู คุปต์เกษียร	๔๐๐ บาท
๓๗. คุณรวดี จะรัมย์พันธ์	๒๐๐ บาท
๓๘. คุณเสริฐการ ศิริพิบูลอุษา	๒๐๐ บาท
๓๙. คุณเจริญชัย อัญชลีธรรม	๔๐๐ บาท

เพื่อความเข้าใจ

กรณีวัดพระธรรมกาย*

สมเกียรติ มีธรรม

จุดศสฐาน ปฐมฐานของความขัดแย้ง ที่ดิน - ลีลา

ที่จริงปัญหาวัดพระธรรมกาย ไม่ได้เกิดจากความอิจฉา ริษยา หรือความจงเกลียดจงชังจากกลุ่มบุคคลใด กลุ่มบุคคลหนึ่ง ดังที่วัดพระธรรมกายมักยกมากล่าวอ้างเสมอว่ามีขบวนการล้มพุทธ ทำกันเป็นระบบ เป็นขบวนการและรับเงินสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศเข้ามาเพื่อทำลายพระพุทธศาสนา

หากแต่ปัญหาของวัดพระธรรมกาย ถ้าพิจารณาโดยปราศจากภวาคติ ก็จะทำให้เห็นว่า เกิดจากมิถุนาพิธีของพระและฆราวาส ที่เกาะกลุ่มกันเป็นแก๊งอยู่ในวัด จนเป็นเหตุให้ประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย และทำพระธรรมวินัยให้วิปริต ตลอดจนถึงการระดมทุนในรูปแบบต่างๆ และทำธุรกิจอีกหลายด้าน ทั้ง ๆ ที่ผ่านมามีผู้ปราถนาดีหลายท่าน เขียนหนังสือ และบทความออกมาหักท้วงตักเตือนอย่างต่อเนื่อง อาทิ หนังสือ “สวนโมกข์-ธรรมกาย-สันติอโศก” น.๕๕ ของนายแพทย์ประเวศ วะสี เขียนเตือนไว้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ว่า

“ธรรมกาย” ในส่วนที่เป็นองค์กรจัดตั้งนั้น ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือ มีพลังรุกได้รวดเร็ว ข้อเสียคือ ๑.) ต้องใช้เงินมาก ๒.) หลักธรรมแคบ ๓.) มีอำนาจ ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้ง และคอร์รัปชันในอนาคต”

* ข้อเขียนนี้จะตีพิมพ์เป็นหนังสือเล่ม พร้อมบทวิเคราะห์ และแก้ไขกล่าวหา เรื่อง ขบวนการล้มพุทธ ในหนังสือ “เปิดโปงขบวนการล้มพุทธ” และ “พุทธศาสนาปะทะของชาติ” ซึ่งเขียนโดยผู้ใช้นามว่า ดร.เบญจ ภารกุล

นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๑ หลังจากเกิดเรื่องอื้อฉาวกรณีที่ดินกับชาวนารอบวัด มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ คอลัมน์ซอยสวนพลู ฉบับวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๑ หน้า ๙ ว่า

“สำหรับผมเอง เห็นว่า วัดธรรมกายมีสภาพห่างไกลจากวัดที่เรารู้จักออกไปมาก เพราะมีแผนการค้าอย่างทันสมัย เช่นเดียวกับองค์กรค้าร้านค้าอื่นๆ กล่าวคือ มีสินค้าที่จะขาย ได้แก่การทำสมาธิ แล้วก็มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้คนมาซื้อสินค้านั้น ซึ่งก็ได้ผลดีมาก การขายสินค้านั้นก็ทำด้วยวิธีการที่ชาญฉลาด เพราะมีได้เก็บเงินค่าทำสมาธิจากผู้ที่ไม่เข้าวัดโดยตรงไปตรงมา แต่ทำในรูปทอดผ้าป่า...”

ถ้านับถอยหลังไปตั้งแต่เริ่มก่อตั้งวัดพระธรรมกายเป็นต้นมา(ปี ๒๕๒๐) พฤติกรรมตามที นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวไว้ มีความเข้มข้นขึ้นตามลำดับ ทั้งในแง่ของการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อระดมทุน และความขัดแย้งภายในวัด นับแต่ตั้งชื่อวัด(ปี พ.ศ. ๒๕๒๔)ตามชื่อผู้บริจาคที่ดินจำนวน ๑๙๖ ไร่ ว่า “วัดธรรมกายธรรมกายาราม” และเปลี่ยนมาเป็น “วัดพระธรรมกาย” ในปีเดียวกัน อันมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งอย่างรุนแรงด้านความคิด เกี่ยวกับการสร้างวัด ซึ่งอาจารย์วราณี ต้องการให้สร้างวัดตามประเพณีนิยมแบบไทยๆ แต่พระธัมมชโยไม่เห็นด้วย และขัดขวางกั้นแก่งทุกวิถีทาง อาจารย์วราณีไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะได้โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินยกให้เป็นของวัดเรียบร้อยแล้ว แต่มาถึงขั้นมีการทะเลาะแตกหักกับพระธัมมชโย และพระธัมมชโยได้สั่งตัดคำ “วราณี” ออกจากชื่อของวัด^๑ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายสมคิด สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย ว่า

“พ่อของนางสาววราณีเป็นลุงตน ได้รับมรดกมาจากป้า เมื่อจบการศึกษาจากต่างประเทศ

ก็มาสอนที่วัดชนะสงคราม ได้เงินเดือนๆละ ๓,๐๐๐ บาท เมื่อคุณป้าคือ คุณหญิงหยด และคุณหญิงย้อย บอกให้นำเงินเดือนไปถวายพระ และด้วยความเลื่อมใสหลวงพ่อดต วัดปากน้ำ เมื่อลูกศิษย์ต้องการขยายวัดก็ได้มาชวน จึงได้บริจาคที่ดิน ๑๙๓ ไร่ให้ไป ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดในปัจจุบัน โดยใช้ชื่อในตอนแรกว่าวัดธรรมกายาราม

จากนั้นไม่นาน มีข่าวว่านางสาววราณีจะนำเงิน ๕ ล้านบาทไปถวายหลวงพ่อดต ทำให้ลูกศิษย์หลวงพ่อดต ๒ องค์นี้ไม่พอใจ เมื่อวันเปิดตัววัดใหม่ ก็ไม่ได้เชิญนางสาววราณี สุดท้ายญาติผู้พี่ของตนจึงได้นำเงินไปบริจาคให้วัดปากน้ำ สร้างศาลาหินอ่อนเพื่อนั่งสมาธิ ตั้งแต่นั้น วัดพระธรรมกายและคุณพี่วราณีก็ขาดกัน และขอให้เปลี่ยนชื่อวัดใหม่ มีการใช้ชื่อธรรมกายมาจนถึงทุกวันนี้..^๒

โดยก่อนหน้านั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เมื่อ**คุณัญญ์ พุทธจักรปฏิบัติธรรม**ก่อตั้งขึ้นมาใหม่ ได้จัดอบรมเป็นระยะๆ โครงการที่รู้จักกันดีในสมัยนั้นก็คือ **โครงการอบรมศาสนทายาท และอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน** เป็นโครงการแรกที่จัดขึ้นมาเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๕ ในการอบรมรุ่นแรกมีนักเรียน นิสิต นักศึกษา เข้ารับการอบรม ๖๐ คน ได้ผ่านขั้นตอนการอบรมธรรมทายาทอย่างทรหด อุตหน ด้วยการสมาทานศีล ๘ อยู่กลดเอาชนะใจตนเองด้วยการฝึกสมาธิให้ใจหยุด ใจนิ่ง ในสภาพความเป็นอยู่ที่ปราศจากเครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน ท่ามกลางคูน้ำและคันดินที่เพิ่งถูกพลิกฟื้นขึ้นมาใหม่จากสภาพท้องนาอันแห้งแล้ง ไม่มีต้นไม้ใหญ่ ไม่มีศาลาปฏิบัติธรรม ไม่มีโรงทานและเรือนไทยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ธรรมทายาทที่ผ่านการอบรมรุ่นแรกนี้ จึงได้รับการขนานนามว่า “**ธรรมทายาทรุ่นทนทายาด**”^๓

นี่คือสัญญาณแห่งความวิปัสสนา ซึ่งจะนำไปสู่ความวิปัสสนา อันเกิดจากการกระทำของวัดพระธรรมกายเอง ที่พยายามหลอหลอมอุดมการณ์แบบ

ธรรมกายแก่ผู้เข้ารับการอบรม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ทางวัดได้เสนอแผนการขยายพื้นที่วัดออกไปอีก ๖,๐๐๐ ไร่ ในนาม**โครงการสร้างสวนป่าชานเมือง** สำหรับรูดงคัมมหาชน มีการนำเสนอโครงการนี้ต่อรัฐบาลผ่านทางอธิบดีกรมป่าไม้ในขณะนั้น ซึ่งเป็นสมาชิกที่แข็งขันผู้หนึ่ง โดยหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในรูปกองทุน อย่างไรก็ตาม แผนนี้ถูกปฏิเสธจากคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ^๔ ทางวัดจึงได้หาแนวทางระดมทุนใหม่ เพื่อขยายพื้นที่ออกไป โดยได้จัดซื้อที่ดินจากกองมรดกของ มรว. สุกุพรรณ สนิทวงศ์ ในราคาไร่ละ ๒๐,๐๐๐ บาท เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นที่มาของข้อพิพาทระหว่างวัดพระธรรมกายกับชานวนา^๕ จากนั้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ทางวัดพระธรรมกาย ได้ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีความเป็นระบบแบบแผนยิ่งขึ้น โดยแบ่งสายงานออกเป็น ๓ ฝ่ายใหญ่ คือ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายจัดหากองทุน และฝ่ายเผยแผ่ธรรมะ ขณะเดียวกันได้จัดทำ**โครงการชักชวนประชาชนเข้าวัด**^๖ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ว่าต้องชักชวนคนเข้าวัดให้ได้ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน และเพิ่มสูงขึ้นในปีถัดมา และในระบายนี้อเอง เริ่มมีสื่อเข้ามาเกี่ยวข้องกับเจ้าอาวาส ดังคำให้สัมภาษณ์ของพระอดิศักดิ์ วิริยสกุโก ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ว่า

“อาตมาในฐานะเป็นผู้ดูแลคลีในการบริหาร มีความรู้สึกว่า บางครั้งการกระทำของเจ้าอาวาส

เป็นไปด้วยอารมณ์มากกว่าเป็นไปด้วยเจตนาธรรมณ์ร่วมกัน เริ่มเมื่อสร้างวัดเสร็จประมาณปี ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘ ตอนนั้นเจ้าอาวาสเริ่มเปลี่ยนไป ไม่อยู่วัดเริ่มลับๆล่อๆไปอยู่เชียงใหม่ ถ้ามีงานจึงจะกลับมาสักครั้ง อยู่เชียงใหม่จะพาเศรษฐกิจทั้งหลายที่บริจาคให้กับวัดไปปฏิบัติธรรม ข้ออ้างของท่านคือบรรยากาศในวัดธรรมกายไม่สงบ เสร็จแล้วอาตมามองดูว่ามันเลยเถิด เช่น ท่านกล่าวชมสีกาต่างๆ ส่วนนกล่าวชม เป็นลักษณะชายหนุ่มชมหญิงสาว มาก

แผนผัง พื้นที่ของมูลนิธิธรรมกาย เนื้อที่ ๒,๕๓๔ ไร่ (๑-๑๒) พื้นที่ของวัดพระธรรมกาย เนื้อที่ ๑๙๖ ไร่ (๑๓-๑๗)

กว่าที่จะเป็นความเมตตาของครูบาอาจารย์อาตมาไต่ยืนด้วยตนเอง ยกตัวอย่าง ชมโยมผู้หญิงว่า “แหม! สวยจังเลย แก้มยุ้ย ดึงหูสวย” ถ้าเป็นปกติอาตมาจะเตือน แต่เมื่อถึงจุดที่สภาวะเจ้าอาวาสมีอิทธิพลสูง ไม่ใช่อาตมาจะตักเตือนได้เป็นสภาวะที่ทุกอย่างเป็นคำสั่งของเจ้าอาวาส...”

ซึ่งถ้าพิจารณาจากคำสัมภาษณ์ของพระอดิศักดิ์ วิริยสกุโก ขณะที่พักอยู่วัดพระธรรมกาย จะเห็นได้ว่า บรรยายกาศภายในวัด เริ่มตึงเครียดมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ อภิญญา เพ็ญพสุกุล เขียนไว้ว่า ในยุคนี้ แม้จะมีความเป็นระบบแบบแผนมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะกระบวนการตัดสินใจ ไม่ได้เป็นไปในเชิงกระจายอำนาจ ทำให้เกิดความล้าช้า และเปิดโอกาสให้คนบางส่วนใช้ช่องว่างดังกล่าวสร้าง “กลุ่ม” หรือแนวร่วมของตนเพื่อขว้างอีกคนหนึ่ง หรืออีกกลุ่มหนึ่ง

ศูนย์กลางธรรมกายสากล ศูนย์กลางการค้าบุญระดับโลก

กระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ และ ๒๕๒๙ เมื่อทางวัดจัดซื้อที่ดิน จำนวน ๒,๐๐๐ ไร่ ได้สำเร็จ เพื่อสานฝันในโครงการศูนย์กลางธรรมกายสากลแห่งโลก ทำให้ความขัดแย้งกับชาวบ้านส่วนหนึ่งที่มีอยู่เดิมรุนแรงขึ้น ซึ่งเป็นผู้เช่าที่จากเจ้าของที่ที่ขายให้แก่วัด จนชาวบ้านบางส่วนประมาณ ๓๐ คนได้เข้าร้องทุกข์ต่อกองปราบปรามกล่าวหาพระธัมมชโย พระทัตตชีโว พระปลัดสุธรรม สุทธิโม นายสุนทร ศรีรัตน และนายพงษ์เล็งอี รวมทั้งสิ้น ๕ ข้อหา เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๘ นอกจากนี้ ในปีเดียวกัน(๒๕๒๘) พระภาวนาวิริยคุณ รองเจ้าอาวาส เป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการคบปฏิบัติ เป็นผู้รับคำสั่งจากพระธัมมชโยไปปฏิบัติ ใช้อำนาจและความยิ่งใหญ่อันไม่ชอบธรรมข่มขู่กดขี่ คัดค้านนโยบาย เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ทางวัดธรรมกายต้องการให้ที่ดินของวัด ๒,๐๐๐ กว่าไร่เชื่อมเป็นผืนเดียวกัน แต่เจ้าของโรงเรียนอนุบาลแสงเทียนไม่ยอมขายให้ เพราะเป็นห่วงการศึกษาของเด็กในพื้นที่ พระเผด็จ ทตตชีโว ได้วางแผนใช้หน่วยพิทักษ์ป่าที่มาอบรมภายในวัดก่อนบรรจุเป็นข้าราชการ ให้ทำการน่านับการเพื่อบีบบังคับทั้งร่างกายและจิตใจ แต่ยังไม่ได้ผล จนในที่สุด พระทัตตชีโว ได้มีคำสั่งเด็ดขาดให้หน่วยพิทักษ์ป่ากลุ่มหนึ่ง ใช้กำลังข่มขืนบุตรสาวเจ้าของโรงเรียน จนเจ้าของตัดสินใจขายให้ทางวัดในวันรุ่งขึ้น

เมื่อทางวัดสามารถขยายพื้นที่ออกไปได้สำเร็จ ในปีถัดมา(๒๕๒๙) มูลนิธิธรรมกาย จึงจัดส่งพิมพ์เขียวของแผนการตลาด เพื่อโปรโมต “สินค้า” (การทำบุญให้กลายเป็นสินค้า) ดังกล่าวเข้าประกวดใน “โครงการสุดยอดแผนการตลาด” ที่จัดโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย และได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งใน ๑๙ สุดยอดแผนการตลาดประจำปีนั้น^{๑๑} ซึ่งสามารถชักชวนคนเข้าวัดได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ และเป็นช่วงที่วัดพระธรรมกายได้ระดมทุนสร้างฝันโครงการศูนย์กลางธรรมกายสากลแห่งโลกอย่างเข้มข้น จน น.พ. ประเวศ วะสี เขียนหนังสือ สวนโมกข์-ธรรมกาย-สันติอโศก ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เสนอแนะให้วัดพระธรรมกายพิจารณาตนเอง ๓ ประการ ด้วยกัน กล่าวคือ

๑. “ธรรมกาย” ไม่ควรชูเรื่อง “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นพระพุทธเจ้า” เพราะจะทำให้ต้องไม่ทะเลาะกับคนจำนวนมาก ในทางทฤษฎี ควรขยายการสอนธรรมะให้ครอบคลุมพุทธธรรมโดยกว้างขวาง และขยายเรื่องทางปัญญาให้ชัดเจน มิฉะนั้นจะเป็นช่องโหว่เรื้อรังหรือถาวร

๒. อย่าชู “ธรรมกาย” ให้เป็นเอกเทศ และดูเหมือน ไปบุกรุกเบียดพุทธอื่น ๆ จะก่อความขัดแย้ง ซึ่งจะมีผลกระทบย้อนกลับมาหาตัว ควรชูพุทธเป็นส่วนรวม

๓. ลดภาพพจน์ในความต้องการทางการเงิน ควรจะดำเนินการในทางที่ไม่ต้องใช้เงินมากนัก โดยการกระจายยิ่งกว่าการที่จะกระจุกให้ใหญ่ และแพงเพิ่มขึ้นอีกต่อไป

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่ ขบวนการของพระองค์ก็ใหญ่โตน่าดู นำศึกษาว่าพุทธองค์จัดตั้งอย่างไร จึงได้ผลดี

แต่พระพุทธเจ้าคงจะรับสั่งไม่ได้ว่า “ถ้าไม่ได้เดือนละ ๑๕ ล้าน เรายูไม่ได้อ”

ในปีต่อมา(๒๕๓๑) ขณะที่ปัญหาความขัดแย้งกับชาวบ้านรอบวัดรุนแรงขึ้น มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้เขียนบทความความโจมตีการใช้เงินซื้อที่ดินของวัด

พระธรรมกาย ลงในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ คอลัมน์
ชอยสวนพลู วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๑ น. ๙
อย่างรุนแรงว่า

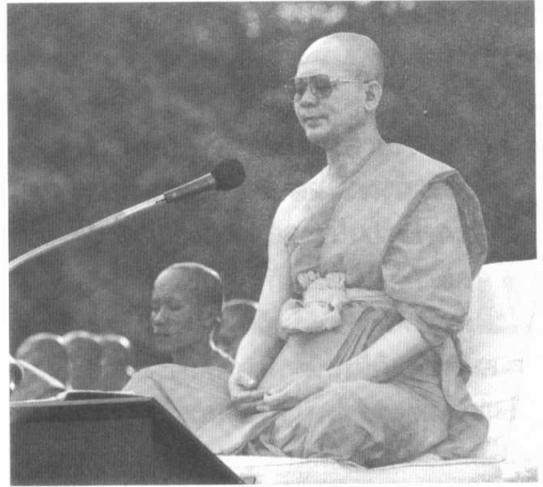
“ผมเห็นว่า การที่วัดเรียไรเงินจากอุบาสก
อุบาสิกา เพื่อไปซื้อที่เป็นจำนวนถึง ๒,๐๐๐ ไร่ นั้น
เป็นการหุหระพุ่มเพื่อยอย่างแน่นอน และเมื่อ
คำนึงว่า วัดธรรมกายในขณะนี้ มีเนื้อที่กว้างขวาง
ใหญ่โต และตกแต่งเป็นระเบียบสวยงามอยู่แล้ว
ก็ยิ่งทำให้เห็นว่า การเพิ่มบริเวณออกไปถึง ๒,๐๐๐
ไร่ นั้น เป็นการเกินความจำเป็นจริงๆ ไม่มีทาง
หลีกเลี่ยงที่จะมิให้คิดเช่นนั้นได้ แสดงให้เห็นว่า
ใครก็ตาม ที่เป็นผู้วางแผนการพัฒนาของวัด
ธรรมกายนั้น เป็นผู้ที่ไม่มีความเหมาะสม ถ้าหาก
เป็นพระ ก็เป็นพระที่ขาดสมณสาธูปเอามาก
ทีเดียว”

ธุรกิจผู้ทำบุญ กับกลุ่มกัลยาณมิตร

!! ต่กระนั้นก็ตาม วัดพระธรรมกายกลับเอาหู
ไปนาเอาตาไปไร่ ในปีเดียวกัน อันเป็นยุค
ทองของธุรกิจที่ดิน มูลนิธิธรรมกายถึงกับกระโดด
ลงมาทำโครงการอสังหาริมทรัพย์เอง มีโครงการ
บ้านจัดสรร และที่ดินอื่นๆ เกิดขึ้นมากมาย ไป
จนถึงบ้านพักให้เช่า ชายหนังสือ เสื้อผ้า ของที่ระลึก
เทป และอุปกรณ์นั่งกลด ซึ่งประทับสัญลักษณ์
ธรรมกาย เพื่อขายให้แก่บรรดาสาวกทั้งหลายที่ไป
ร่วมปฏิบัติธรรม

บริษัทต่างๆ ที่ทำธุรกิจในด้านนี้ ได้แก่ บริษัท
ดูเวค มีทุนจดทะเบียน ๑ ล้านบาท ประกอบธุรกิจ
พัฒนาที่ดิน บริษัทดีเวลด์ มีทุนจดทะเบียน ๑
ล้านบาท ทำโครงการตะวันออก ประกอบธุรกิจ
พัฒนาที่ดิน บริษัทเอพริล ทุนจดทะเบียน ๓
ล้านบาท รับสัมปทานให้เช่าบ้านพักบนภูกระดึง
จากกระทรวงเกษตรฯ ๓๐ ปี บริษัทดอกหญ้า ทุน
จดทะเบียน ๕ แสนบาท บริษัทบ้านหนูแก้ว
ประกอบธุรกิจชายหนังสือ เสื้อผ้า ของที่ระลึก

นายไชยบูลย์ สุทธิผล อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

บริษัทบัวบานการเกษตร ทุนจดทะเบียน ๑ ล้าน
บาท ทำโครงการตะวันออก ประกอบธุรกิจพัฒนา
ที่ดิน บริษัทเมืองแก้วมณี ประกอบธุรกิจ โครงการ
อสังหาริมทรัพย์ คอนโดมิเนียมและอพาร์ทเมนต์
บริษัทยุทธาวร ทุนจดทะเบียน ๑๐ ล้านบาท ทำ
โครงการรัตนปุระ บริษัทดีวีเอ็น ประกอบธุรกิจ
บ้านจัดสรร ในนามโครงการวิภาวันวิลล่า และ
บริษัทธรรมกิจนิเวศน์ ทำโครงการกิจนิเวศน์
ประกอบธุรกิจบ้านจัดสรร* นอกจากนี้ ยังมี
กลุ่มกัลยาณมิตร ทำหน้าที่ออกไปบอกบุญจาก
ธรรมทายาทที่ร่วมนั่งปฏิบัติธรรม เพื่อนำเงินมา
สร้างลานรูดงคสถานให้ใหญ่ที่สุดในโลก เช่น บอก
บุญถวายผ้าป่า จัดสถานที่รับบริจาค เพื่อร่วมสร้าง
ลานรูดงคสถาน และจัดพิมพ์วารสารกัลยาณมิตร
แจกจ่ายไปยังสมาชิกทั่วประเทศ เพื่อเสริมสร้าง
และจรรโลงพุทธศาสนา และเพื่อสนองตอบความ
ต้องการของสมาชิกที่ต้องการนิพพาน ซึ่งทาง
วัดได้กำหนดการรับบริจาคปัจจัยว่า เป็นกองทุน
หนังสือกัลยาณมิตรเพื่อหลวงพ่อดมชโย โดย
แบ่งจุดรับบริจาคไว้ดังนี้ คือ ๑.ในงานวันกฐิน หรือ
วันสำคัญทางศาสนา มีจุดรับบริจาคที่วัดพระ
ธรรมกาย ๑๕ จุด ๒.วันอาทิตย์ รับบริจาค ณ
วัดพระธรรมกาย มี ๕ จุดตามป้ายประกาศ ๓.วัน
ธรรมดา จันทร์-เสาร์ จะเปิดรับบริจาค ณ สำนัก
งานกัลยาณมิตร อาคารสมาคมศิษย์เก่า มหา

วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ ๔. ธนาณัติ ส่งไปที่วัด พระธรรมกาย^{๑๒}

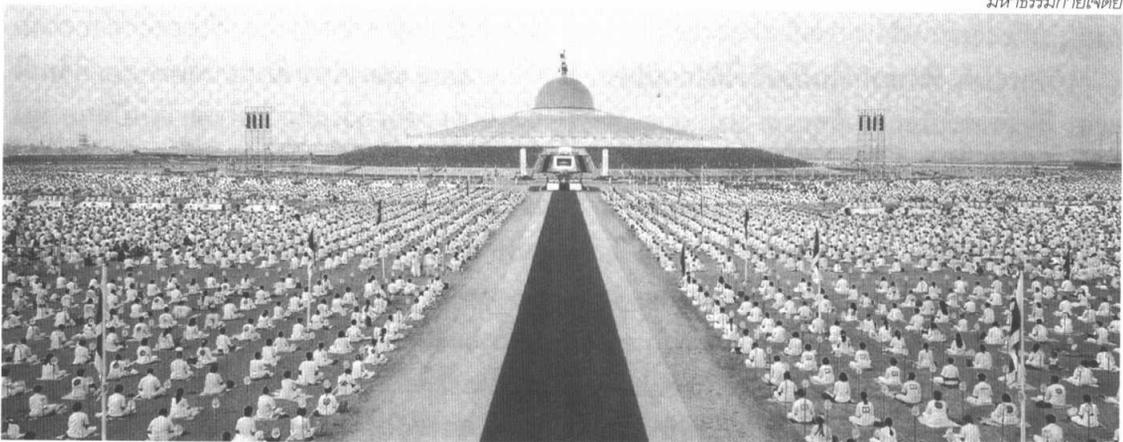
เงิน-อำนาจ-อุดมการณ์ของธัมมชโย

!! ไล่ต่อมาในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓ ทางวัดพระธรรมกายได้จัดโครงสร้างการทำงานใหม่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้การผลักดันของพระมโน เมตตาทนโท มีการออกกระเบื้อง ประกาศและข้อบังคับต่างๆ ให้กระจายอำนาจมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ อำนาจก็ยังกระจุกตัวอยู่กับเจ้าอาวาส ทำให้เกิดความขัดแย้งส่วนบุคคลในระดับสูงขององค์กร จนท่านเมตตาทนโทภิกขุต้องจرحลีไปอาศัยอยู่วัดราชโอรสาราม เนื่องจากเกิดการแข่งขันกันทำงานให้เป็นที่โปรดปราน และได้ใกล้ชิดตัวเจ้าอาวาส(ซึ่งถูกสร้างภาพให้เป็นบุคคลพิเศษ) จนก่อให้เกิดความอึดอัด และตั้งเครียดทางจิตใจ เป็นเหตุให้บางคนต้องลาออกไป แต่ก็ยังมีบางรายที่ลงเอยด้วยโศกนาฏกรรม พระภิกษุรูปหนึ่ง(พระชิตชัย มหาชิตโต)^{๑๓} ที่เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งวัดมาตั้งแต่ต้น ได้ชื่อว่าอุทิศตนอย่างสุดจิตสุดใจ และเป็นที่รักเคารพยิ่งของชาวธรรมกายมรณภาพลงในวัด ด้วยการฆ่าตัวตายหลังจากทุกข์ทรมานด้วยอาการเครียดของโรค Schizophrenia อย่างแรงที่ท่านพยายามปกปิดอยู่เป็นแรมปี^{๑๔}

ขณะที่ภายในวัดเกิดความขัดแย้งขึ้นนั้น โครงการธรรมทายาท รุกคืบหน้าไปยังต่างจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ขยายออกไปตามชมรมพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ สถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในส่วนภูมิภาค ปัจจุบันมีเครือข่ายมากถึง ๕๐ สถาบัน^{๑๕} จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ด้วยผลงานและความสัมพันธ์ที่ทางวัดสร้างไว้ ได้อำนวยประโยชน์ให้พระธัมมชโยเลื่อนสมณศักดิ์ จากพระราชาคณะชั้นสามัญ เป็น“พระสุธรรมยานเถร” และได้เลื่อนเป็นพระภิกษุวิริยคุณ ในปีถัดมา พอปี พ.ศ. ๒๕๓๖ รองเจ้าอาวาสได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา จากพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี^{๑๖} ขณะที่อะไรจะสดใส่ง่ายไปทุกอย่าง ก็เกิดข่าวอื้อฉาว กรณีนายสอง วัชรศรีโรจน์ ถูกตรวจสอบเรื่องปั่นหุ้น ว่ามีส่วนโยงใยกับวัดพระธรรมกาย^{๑๗}

พอในปีต่อมา(๒๕๓๗) มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้มอบปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ แก่เจ้าอาวาส^{๑๘} ซึ่งมีความโลภเป็นเจ้าเรือนอยู่แล้ว ยิ่งทะยานอยากไม่รู้จักพอ จึงได้แสวงหาการยอมรับในแวดวงมหาวิทยาลัย โดยให้สมาชิกฆราวาสระดับแกนนำกลุ่มกัลยาณมิตรในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอชื่อเจ้าอาวาส และรอง

มหาธรรมกายเจดีย์

เจ้าอาวาส ให้ได้รับปริญญาคุณวุฒิศาสตราจารย์ สาขา ศิลปศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ไม่ผ่านการพิจารณา เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่มีนโยบาย มอบปริญญาคุณวุฒิศาสตราจารย์แก่พระภิกษุ^{๑๑}

ต่อมาในปี ๒๕๓๘ วัดพระธรรมกายได้ ขยายฐานออกไปยังนานาชาติ จัดตั้งศูนย์กัลยาณมิตรที่โตเกียว ไต้หวัน และฮ่องกง ศูนย์เหล่านี้ มีการจัดกิจกรรมในลักษณะเดียวกับที่ประเทศไทย ทั้งสอนสมาธิ จัดอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โดยจัดส่งพระภิกษุและเจ้าหน้าที่ไปกำกับดูแล^{๑๒} อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ยังขยายฐานต่อไปยัง ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เบลเยียม อังกฤษ และ สหรัฐอเมริกา ปัจจุบันวัดพระธรรมกายมีวัดสาขา ในต่างประเทศจำนวน ๑๓ แห่ง ใน ๙ ประเทศ และมีศูนย์ถ่ายทอดเสียงการสอนปฏิบัติธรรม จาก ประเทศไทยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จำนวนเกือบ ๑๐๐ แห่งทั่วโลก^{๑๓} และในปีเดียวกัน นั้นเอง เจ้าอาวาสได้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นราช จาก พระภิกษุญาณวชิรญาณ เป็น **“พระราชภาวนาวิสุทธิ”** พอปีถัดมา(๒๕๓๙) ทางวัดได้จัดพิธีทอดกฐิน เป็น ครั้งแรก พร้อมกันที่โตเกียว และไทเป เฉพาะที่ โตเกียวแห่งเดียว วัดสามารถระดมสาธุชนได้ถึง ๔๐๐ คน ที่ไทเป มีคนร่วมงานราว ๕๐ คน^{๑๔} ส่วน ในด้านเมืองไทย วัดพระธรรมกายได้เปิดตัว **โครงการมหารธรรมกายเจดีย์** มีการตอกเสาเข็ม เท ฐานราก เร่งก่อสร้างให้เสร็จในปี ๒๕๔๓ และเป็น จุดเริ่มต้นที่ทางวัดโหมระดมทุน เพื่อสร้าง**มหาร ธรรมกายเจดีย์** โดยให้บริษัทดีเวลด์ อินเทอร์เน็ต เซ็นแนล ดูแลการผลิต**พระมหาสิริราชธาตุ** โดย ผลิตออกมา ๔ รุ่นด้วยกัน กล่าวคือ รุ่นดูดทรัพย์ พระคะเนนสุดๆ พระคะเนนสุดฤทธิ์สุดเดช และ พระมหาสิริราชธาตุ ตั้งเป้าไว้สำหรับพระธรรมกาย ประจำองค์เพลที่ ๑ จำนวน ๘๔,๐๐๐ องค์ มี ตั้งแต่ราคา ๑๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาท ขึ้นอยู่กับจะ นำไปประดิษฐานบริเวณชั้นนอก ชั้นกลาง หรือ ชั้นในของเจดีย์ เมื่อจำหน่ายได้ตามเป้าหมาย ทาง วัดจึงได้ปรับยอดการผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น ๓๐๐,๐๐๐ องค์ ๗๐๐,๐๐๐ องค์ และ

๑,๐๐๐,๐๐๐ องค์ ตามลำดับ^{๑๕}

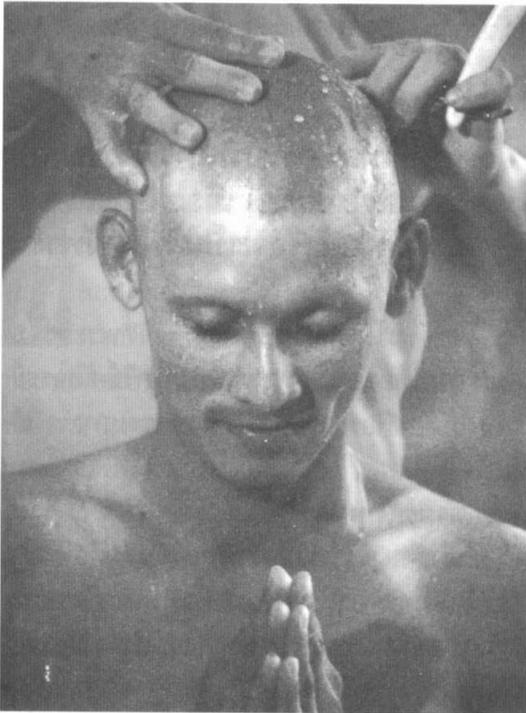

ทำดีที่เหลว กระบวนการพิจารณา ฝ้ายสังฆ์ม และบ้านเมืองต่อกรณี ธรรมกาย หรือจะเป็นไฟไหม้ฟ้าง

ระทั่งมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ วัดพระธรรม กายได้ออกโฆษณาชุด **“ปาฏิหาริย์-อัศจรรย์ ตะวันแก้ว”** เพื่อระดมทุนสร้างมหารธรรมกายเจดีย์ ให้เสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นชาวศรีโครมโหม สะพัดตามหน้าหนังสือพิมพ์ต่างๆ สร้างความ เคลือบแคลงสงสัยให้แก่ชาวพุทธ จนลุกฮือขึ้นมา ร้องเรียนถึงความไม่ชอบมาพากลของวัดพระ ธรรมกาย เห็นได้จากโพลของสถาบันราชภัฏสวน ดุสิต สสำรวจความคิดเห็นของประชาชนขณะนั้น ในประเด็นคำถาม **“ชาวทางพุทธศาสนาที่ค่าใจ คนไทยมากที่สุด ปรากฏว่า ชาววัดพระธรรมกาย ติดอันดับ ๑ คิดเป็น ๔๕.๙%”**^{๑๖} ในจำนวน ๔ ชาวคาท ในที่สุด คณะกรรมการ การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร พิจารณา ญัตติตรวจสอบวัดพระธรรมกายเป็นครั้งแรก ใน เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๑

ต่อมากรรมการศาสนา ได้ตั้งคณะทำงาน ตรวจสอบหนังสือของวัดพระธรรมกาย ตามคำสั่งที่ ๒๓๕/๒๕๔๑ จำนวน ๑๑๓ เล่ม มีข้อสรุปออกมา ๔ ประการด้วยกัน กล่าวคือ ๑.) การสอนเรื่อง นิพพานเป็นอัตตา ผิดกับคำสอนในพระไตรปิฎก ๒.) เน้นอิทธิปาฏิหาริย์ หลอกคนให้เชื่อ ๓.) ทำ การเรียไรเงิน และ ๔.) สร้างพระพุทธรูปผิดจาก พุทธศิลป์เดิม โดยอ้างว่า สร้างตามนิมิต^{๑๗} หลังจากนั้น วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๑ ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้พิจารณาปัญหาวัดพระธรรมกาย และมอบหมายให้พระพรหมโมลี เจ้าอาวาสวัด ยานนาวา เจ้าคณะภาค ๑ รับหน้าที่สอบสวน ๓ ประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ เรื่องการโฆษณาว่าตุ มงคล การก่อสร้างศาสนสถานใหญ่โต และการ เรียไรเงินทวนกระแสล้างคม โดยกล่าวอ้าง

สังฆราช ทรงมีรับสั่งให้นำเรื่องวัดพระธรรมกาย
เข้าพิจารณา และที่ประชุมมีมติออกมาให้เจ้าคณะ
ภาค ๑ รับไปพิจารณา

ละเมิดพระลิขิตพระสังฆราช

ในการประชุมครั้งต่อมา มหาเถรสมาคมได้มี
มติในที่ประชุมให้ดำเนินการตามแนวทาง
เดิม พร้อมกับมอบเอกสารข้อมูลต่างๆ ให้
กรรมการมหาเถรสมาคมไปศึกษาเพิ่มเติม ส่วน
ด้านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้
เพิ่มประเด็นการถือครองที่ดินของธัมมชโย เข้าใน
ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ในวันที่ ๑๙ มี.ค. ๕๒
แต่ที่ประชุมให้เลื่อนการพิจารณาออกไป โดยอ้าง
ว่ากรรมการฯ บางรูปอ่านเอกสารไม่จบ^{๒๔} ในที่สุด
สมเด็จพระสังฆราชได้มีพระลิขิตออกมาว่า

“การโก่งสมบัติผู้อื่น ตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป
คือประมาณไม่ถึง ๓๐๐ บาทในปัจจุบัน ภิกษุต้อง
อาบัติปาราชิก ฐานผิดพระธรรมวินัย พ้นจากความ
เป็นพระทันที ในกรณีนี้ ไม่ว่าจะมิรู้เห็นหรือไม่
ไม่ว่าจะมีการสั่งให้สึก ไม่ว่าจะมีการจับสึก หรือไม่
ก็ตาม ภิกษุผู้ละเมิดพระธรรมวินัยข้อนี้ ต้องอาบัติ
ปาราชิก พ้นจากความเป็นพระโดยอัตโนมัติ...”

ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้พิจารณาพระ
ลิขิตฉบับนี้อย่างกว้างขวาง พร้อมกับมอบหมายให้
พระพรหมโมลีดูแล ติดตามหนังสือตอบรับปฏิบัติ
ตามของวัดพระธรรมกาย แต่ก็ไม่ได้ทำอะไรมาก
ไปกว่านี้ ในที่สุด สมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระ
ลิขิตออกมาอีกครั้ง เป็นฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๕ เม.ย.
๕๒ ว่า

“ความบิดเบือนพระพุทธรูปคำทรงสอน
โดยกล่าวว่าพระไตรปิฎกบกพร่อง เป็นการทำให้
สงฆ์ที่หลงเชื่อคำบิดเบือน แยกแยกออกไป กลายเป็น
สอง มีความเข้าใจ ความเชื่อถือพระพุทธรูป

อิทธิปาฏิหาริย์ และให้เสนอผ่านเจ้าคณะหนใหญ่
ในช่วงนั้น กรมการศาสนา ดูจะเอาจริงเอาจัง
กับการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกายให้ลุล่วงไป
ด้วยดี มีการตั้งคณะทำงานหาข้อเท็จจริงในประเด็น
ต่างๆ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการถึง
กับโดดมากำกับ เข้าไปพบพระพรหมโมลีถึงที่วัด
พร้อมกับชี้ชัดลงไปว่า การสอนเรื่องนิพพานเป็น
อัตตาไม่ถูกต้อง^{๒๖} พร้อมกับให้วัดพระธรรมกาย
ปฏิบัติตามมติของมหาเถรสมาคม ๔ แนวทาง
ด้วยกัน กล่าวคือ ๑.) ให้ตั้งสำนักวิปัสสนาปฏิบัติ
ตามหลักวิปัสสนาที่ถูกต้อง ๒.) ให้ตั้งโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม สอนให้เป็นระบบที่ถูกต้อง ๓.) เปลี่ยน
คำสอนที่ว่านิพพานเป็นอัตตา และ ๔.) ให้วัดพระ
ธรรมกายปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ
ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศอย่างเคร่งครัด^{๒๗}

และในระยะเวลาไล่เลี่ยกันนั่นเอง รัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และประธานที่
ปรึกษากรรมการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
สภาผู้แทนราษฎร ได้นำข้อมูลที่ได้เก็บ
รวบรวมมาก่อนหน้านั้น ถวายแด่สมเด็จพระ
สังฆราช พอในวันที่ ๕ มี.ค. ๕๒ สมเด็จพระ

ศาสนาตรงกันข้าม เป็นการทำลายพระพุทธศาสนา ทำสงฆ์ให้แตกแยก

ส่วนที่มิใช่เป็นการลงโทษ แต่เป็นการทำที่ถูกต้อง คือต้องมอบสมบัติทั้งหมดที่เกิดขึ้นในขณะที่เป็นพระให้แก่วัด นั่นก็”

แม้ว่าสมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระลิขิตออกมาอีกฉบับก็ตาม ที่ประชุมมหาเถรสมาคมจะเฉยเมย เพียงมอบพระลิขิตสมเด็จพระสังฆราชให้กับเจ้าคณะภาค ๑ เท่านั้น และให้เจ้าคณะภาค ๑ รายงานเจ้าคณะหนกลางทราบ กระทั่งปลายเดือนเมษายน ๔๒ วันที่ ๒๖ สมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระลิขิตออกมาเป็นฉบับที่ ๓ เพิ่มเติมจากฉบับก่อนว่า

“ไม่คิดให้มีโทษ เพราะคิดในแง่กประโยชน์ให้ ว่าในขั้นต้นอาจมิใช่มีเจตนาถือเอาสมบัติของวัดเป็นของตนจริง ๆ แต่เมื่อถึงอย่างไรก็ไม่ยอมมอบคืนสมบัติทั้งหมดที่เกิดขึ้นในขณะที่เป็นพระให้แก่วัด ก็แสดงชัดแจ้ง ว่าต้องอาบัติปาราชิก ต้องพ้นจากความเป็นสมณะโดยอัตโนมัติ ต้องถูกจัดการอย่างเด็ดขาด เช่นเดียวกับผู้ไม่ใช่พระปลอมเป็นพระ ด้วยการนำผ้ากาสาวพัสตร์ไปครอง ทำความเศร้าหมองเสื่อมเสีย ให้เกิดแก่สงฆ์ในพระพุทธศาสนา”

หลังจากพระลิขิตฉบับนี้ออกมา มีการสร้างข่าวว่าเป็นพระลิขิตปลอม สร้างความสับสนให้แก่สังคม อีกทั้งการดำเนินการฝ่ายสงฆ์ก็ไม่มีควมคืบหน้าจนสมเด็จพระสังฆราชมีพระลิขิตออกมาอีกว่า

“ในกรณีเกี่ยวกับเรื่องวัดพระธรรมกาย เราได้ทำหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราชสมบูรณ์ตามอำนาจแล้ว จึงไม่มีอะไรจะพูดอีกขณะนี้

ขออนุโมทนาทุกท่านที่สนใจห่วงใยพระพุทธศาสนา แสดงความเป็นคนดีด้วยมีกตัญญูกตเวทิตาธรรม”

และต่อมาที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อารักขาสมเด็จพระสังฆราช ให้กระทรวงศึกษาธิการ และกรมการศาสนา ดำเนินทุกวิถีทางเพื่อสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และให้กรมที่ดิน อำนวยความสะดวกแก่เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ในกรณีโอนที่ดิน ในชื่อเจ้าอาวาสเป็นของวัด และในช่วงเวลาไล่เลี่ยกันนั่นเอง สมเด็จพระสังฆราชได้มีพระลิขิตออก แจ้งให้แก่ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ว่า

“ได้แจ้งให้เป็นที่เข้าใจชัดเจนทั่วกันแล้ว ก่อนหน้านั้น ว่าในตำแหน่งผู้เป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องอดีตเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย เพื่อเทิดทูนรักษาพระพุทธศาสนาให้พ้นถูกทำลาย สมบูรณ์ที่สุดแล้วตามอำนาจ

ท่านกรรมการมหาเถรสมาคมทั้งหลายจะทำอะไรต่อไปตามความต้องการ จะไม่นำนังรับรู้อ้างอิงที่ประชุมวันนี้ที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒”

พระลิขิตฉบับนี้เป็นฉบับที่สุดท้าย ที่สมเด็จพระสังฆราช ได้ทำหน้าที่ของท่านในฐานะประมุขสงฆ์ ขณะที่มองชนต่างเผ่ารอคำพิพากษาจากที่ประชุมมหาเถรสมาคมว่า จะยุติปัญหาวัดพระธรรมกายลงได้ เมื่อมติมหาเถรสมาคมออกมาไม่ชัดเจน ต่อการดำเนินการกับวัดพระธรรมกาย จึงทำให้มหาชนที่เฝ้ารอผลพิจารณาของมหาเถรสมาคมไม่พอใจ จนพระธรรมปิฎก ได้ออกมาสัมภาษณ์ เดือนสติสังคมไทย และให้มหาเถรสมาคม แสดงจุดยืนที่ชัดเจนต่อการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกายโดยคำนึงถึงพระธรรมวินัยเป็นหลัก

หลังจากนั้นมาไม่กี่วัน ธัมมชโยได้ส่งตัวแทนนำโฉนดที่ดินจำนวน ๕ แปลง มาแสดงให้กรมการศาสนาตรวจสอบ เพื่อลดกระแสสังคมที่ร้อนแรงอยู่ในเวลานั้น แต่ก็ไม่สามารถโอนได้ เนื่องจากเอกสารไม่ครบ ต่อมาตัวแทนธัมมชโยเข้าหารือกับกรมการ

ศาสนา และกรรมที่ดิน ยืนยันที่จะมอบที่ดินแก่วัด พระธรรมกายให้ครบ ภายใน ๗ วัน (๑๘-๒๕ พ.ค. ๔๒) ส่วนที่ดินแปลงอื่น ทางวัดอ้างว่าต้องปรึกษาผู้บริจาคก่อน และจะทำการโอนให้ภายใน ๓๐ พ.ค. ๔๒ พร้อมกันนั้น กรรมการศาสนาได้ตั้ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกาย และ คณะอนุกรรมการ อีก ๑ ชุด เพื่อพิจารณาเรื่อง ที่ดิน และพระธรรมวินัย^{๒๙}

ทางฝ่ายมหาเถรสมาคม เวลาล่วงเลยมา ครึ่งค่อนปี ก็ยังไม่มื่ออะไรคืบหน้า ซ้ำยังพยายามตั้ง อนุกรรมการขึ้นมา ทำหน้าที่ติดตามมติของ มหาเถรสมาคม ส่วนกรรมการศาสนา หลังจากตั้ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกายขึ้นมา แล้ว ได้มอบหมายให้ นายมานพ พลไพรินทร์ ยื่นข้อกล่าวหาธัมมชโย อาบัติปราณีกรณที่ดิน และบิดเบือนหลักพระธรรมคำสอน ให้มีการสอบสวนอธิกรณ์ แต่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมอ้างว่า ให้รอศาลสงฆ์พิจารณา^{๓๐}

ต่อมาวันที่ ๑ มิ.ย. ๔๒ ผู้แทนธัมมชโยแจ้ง ไม่ยอมโอนที่ดิน โดยให้เหตุผลว่า ต้องรอศาลสงฆ์ ที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ได้ข้อยุติก่อนจึงจะโอน จนเป็นเหตุให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษา ธิการไม่พอใจ มอบหมายให้กรรมการศาสนาออก จดหมายถึงธัมมชโย ให้รีบโอนที่ดิน ๑,๗๔๗ ไร่ ๒ งาน ๘๗ ตารางวา ในเขตพื้นที่ ๑๕ จังหวัดคืนให้ แก่วัดพระธรรมกาย ภายในวันที่ ๑๐ มิ.ย. ๔๒ เมื่อถึงเวลากำหนด ธัมมชโยได้ให้ตัวแทนโอน ที่ดินเพียง ๑๒ แปลง รวม ๓๐๔ ไร่ ในพื้นที่ จ.ชลบุรี จันทบุรี และลพบุรี เท่านั้น จนในที่สุด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงสั่งให้ ดำเนินคดีกับธัมมชโย ๓ ข้อหา คือ ๑.) แจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ๒.) เป็นเจ้าพนักงานยกยอก ทรัพย์ และ ๓.) เป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติ หน้าที่^{๓๑} ขณะเดียวกัน ทางด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ ตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมาอีก ๑ ชุด เพื่อ ติดตามกรณีที่ดินวัดพระธรรมกาย ส่วนมหาเถร สมาคมไม่ได้นำกรณีวัดพระธรรมกายมาพิจารณา ในที่ประชุมในเดือนมิถุนายนแต่อย่างใด

จากการยื่นข้อกล่าวหาของนายมานพ พล ไพรินทร์ และนายสมพร เทพสิทธา ก่อนหน้านี้ ได้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางต่อการ พิจารณาของพระพรหมโมลีที่ว่า “*ฆราวาสไม่ สามารถฟ้องพระได้*” กระทั่งในวันที่ ๑๕ ส.ค. ๔๒ ที่ประชุมมหาเถรสมาคม มีมติออกมาอีกครั้งว่า “*ฆราวาสสามารถฟ้องพระได้*” และให้พระพรหม โมลี ทำหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงเหตุผล ให้ชัดเจนต่อที่ประชุมคราวหน้า

และต่อมาในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๒ ธัมมชโย เข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนที่วัด ชนระสงคราม ในคดีฉ้อโกง และเป็นเจ้าพนักงาน ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และได้รับประกันตัวไป ในวงเงิน ๒ ล้านบาท ส่วนในด้านที่ประชุมมหาเถร สมาคม วันที่ ๒๓ ,๒๕ ส.ค. และวันที่ ๑๔ ,๒๐ ก.ย. ๔๒ ก็ยังไม่ดำเนินการอะไรให้ก้าวไปกว่าที่ แล้วมา มีหนี้ยังประวิงเวลา ด้วยการปรับปรุงมติ ของที่ประชุมบ้าง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการเสนอความเห็นบ้าง หรือมีการหยิบยก ประเด็นอื่นขึ้นมาพิจารณาแทนเรื่องวัดพระธรรม กายบ้าง เป็นต้น

ส่วนภาคประชาชนขณะนั้น ได้มีการ เคลื่อนไหวมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ทำป๊อพชานีเย กรรมที่วัดสวนแก้ว รวบรวมรายชื่อถวายกำลังใจ และสนับสนุนพระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช เล่นละครเตือนสติมหาเถรสมาคมที่วัดสระเกศ เปิดเวทีอภิปรายที่สนามหลวง ตลอดจนสัมมนา อภิปรายให้ความรู้กับประชาชน ตามวัด มหา วิทยาลัยต่างๆ หรือแม้ในรัฐสภา ก็มีการจัดสัมมนา อภิปราย อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มต่างๆ ผุดขึ้นมาเคลื่อนไหว ประท้วงให้ดำเนินการกับ ธัมมชโยขึ้นเด็ดขาด อาทิ กลุ่มธรรมาธิปไตย ชมรมพระเครื่อง กลุ่มแม่บ้านจังหวัดนครปฐม ตลอดจนคณาจารย์พิเศษ มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย (มจร.) วิทยาเขตภาคเหนือ วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ ที่ออกมาแสดงจุดยืนของตน โดย ลาออกจากการเป็นอาจารย์พิเศษ หากมหาจุฬาล ังกรณราชวิทยาลัย วัดสวนดอก ไม่แสดงจุดยืน

ชัดเจนต่อเรื่องวัดพระธรรมกายในต้นเดือนตุลาคม

ส่วนด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากสอบสวนติดตามกรณีที่ดินมาระยะหนึ่ง ได้ยื่นสำนวนคดีให้อัยการสั่งฟ้องธัมมชโย และนายถาวร พรหมถาวร ๒ ข้อหาด้วยกัน กล่าวคือ เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเป็นเจ้าพนักงานยกยกอภัยโทษ ในวันที่ ๓ ต.ค. ๔๒ แต่ธัมมชโยอ้างว่าไม่สบาย ไม่มามอบตัว อัยการจึงส่งแพทย์โรงพยาบาลตำรวจไปตรวจถึงที่วัด ปรากฏว่า อาการปกติ จึงได้นำธัมมชโยเข้ามอบตัวกับอัยการ

ต่อมาวันที่ ๑๙ ต.ค. ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้พิจารณาความเห็นของพระพรหมโมลีอีกครั้ง และมีมติออกมาว่า ฆราวาสฟ้องพระได้ และให้เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ทำหนังสือเรียกตัวธัมมชโยมารับฟังข้อกล่าวหาในวันที่ ๑๐ พ.ย. ๔๒ และอายัดบัญชีเงินฝากเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ปรากฏว่า ธัมมชโยไม่ยอมมาพบ เพียงแต่ส่งตัวแทนนำหนังสือแจ้งปฏิเสธข้อกล่าวหา โดยอ้างว่าอิทธิกรรมถึงที่สุดในวันที่ ๑๓ ส.ค. ๔๒ ที่ผ่านแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมารับฟังข้อกล่าวหาอีก พร้อมกันนั้น ธัมมชโยได้ทำหนังสือถึงเจ้าคณะตำบลคลองหลวง ขอลาออกจากการเป็นเจ้าอาวาสเพื่อพักรักษาตัว และเสนอให้พระเผด็จ ทตฺตชีโว รักษาการเจ้าอาวาสแทน แต่เจ้าคณะตำบล และเจ้าคณะอำเภอคลองหลวง ไม่อนุญาตให้ลาออก เนื่องจากเห็นว่า จะทำความเสียหายแก่คณะสงฆ์ และการศึกษาของภิกษุสามเณร จึงได้ส่งหนังสือต่อไปยังเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีพิจารณา และเห็นว่า การกระทำของเจ้าคณะตำบลไม่ถูกต้อง ขัดกับกฏนิคหกรรม จึงได้ดำเนินคำสั่งปลดเจ้าคณะตำบลออกจากตำแหน่ง

ส่วนทางด้านเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ตั้งคณะทำงานตรวจสอบหนังสือ “เปิดโปงขบวนการล้มพุทธ” และสอบประวัติ “ดร.เบญจ บาระกุล” อีกชุดหนึ่ง และในวันที่ ๑๒ พ.ย. ๔๒ เจ้าหน้าที่สอบสวนได้ยื่นฟ้องธัมมชโยต่ออัยการ อีก ๒ ข้อคือยกยกอภัยโทษ และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่มิชอบ เกี่ยวกับการกว้านซื้อที่ดิน ๙๐๒ ไร่

เศษ จังหวัดเพชรบูรณ์ พร้อมกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นสาวกอีก ๓ คน ในข้อหาเป็นผู้สนับสนุนให้เจ้าพนักงานยกยกอภัยโทษ เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

เหตุการณ์วัดพระธรรมกายที่กล่าวมาเบื้องต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของความเคลื่อนไหวฝ่ายต่างๆ ซึ่งยังไม่มิตีท่าว่าจบลงเมื่อไหร่ แม้จะมีวิญญูชนหลายท่าน คอยเตือนสติสำนักนี้มาอย่างแยบคายและนานแล้วก็ตาม แต่ความวิปริตของเขา แก่กล้าขึ้นเรื่อยๆ จนมิฉาที่รัฐแสดงออกอย่างประจักษ์แจ้งแก่สาธารณชน ดังปรากฏเห็นได้ชัดในขณะนี้ และอดีตที่ผ่านมา ถึงกับละลาละล้ง ลามปามจาบจ้วงสมเด็จพระสังฆราช ฝ่าฝืนมติมหาเถรสมาคม โทกทลอลวงประชาชน นี่ยังไม่รวมไปถึงทำพระวินัยให้วิปริต และประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย ซึ่งร้ายแรงไม่ยิ่งหย่อนกว่าการจาบจ้วงสมเด็จพระสังฆราช และฝ่าฝืนมติมหาเถรสมาคม พฤติกรรมเช่นนี้ของเจ้าอาวาส และรองเจ้าอาวาส รวมถึงบรรดาสาวกทั้งหลาย ซึ่งอ้างตนว่าดำรงอยู่ในสมณเพศ และอ้างตนว่ารักษาศีลอย่างเคร่งครัดนั้น เขาปฏิบัติกันเยี่ยงเดียรถีย์โดยไม่มีหิริโอตตปยะกระนั้นหรือ..!

การดำรงตนอยู่ในสมณเพศนั้น นอกจากพระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ชัดเจนแล้ว พระพุทธองค์ยังทรงวางหลักเกณฑ์ในการตัดสินธรรม และวินัย อิกว่า คำสอนไหนเป็นธรรมเป็นวินัยที่พระพุทธองค์ทรงสอนและคำสอนไหนไม่เป็นธรรมไม่เป็นวินัยที่พระพุทธองค์ไม่ทรงสั่งสอน ซึ่งเราสามารถพิจารณาเทียบเคียงกันง่ายๆ ไม่ซับซ้อน โดยจับเอาวัตถุประสงค์หรือ

จุดมุ่งหมาย เป็นสำคัญ กล่าวคือ

ธรรมเหล่านี้ได้เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด หมดเครื่องผูกมัดไม่พอกพูนกิเลส มักน้อย สันโดษ มีความสงัด ประกอบความเพียร และเพื่อความเลี้ยงง่าย ธรรมเหล่านี้ เป็นคำสอนของพระศาสดา สมณวิสัยของสาวกสงฆ์ และสมมติสงฆ์ในครั้งพุทธกาลและหลังพุทธกาล มีวิถีปฏิบัติที่ชัดเจน เช่นนี้มาตลอด ผู้ที่อ้างตนว่าเป็นพระสงฆ์นุ่งสบง ทรงจีวรอย่างดี มีอาหารสละได้รับประทาน สะสมสมบัติพิสดาน อาคารที่ดินเป็นพันๆ ไร่ ตรงข้ามกับคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาแน่นอน ไม่ว่าจะมองในแง่ของหลักธรรมวินัย หรือมองในแง่ของการปกครองคณะสงฆ์ ก็ยิ่งห่างไกลออกไปจากความเป็นพระ แล้วจะให้ฆราวาสก้มลงกราบ สนิทใจได้อย่างไร

ยิ่งในระยะหลัง ทางวัดพระธรรมกายได้ตอบโต้บุคคล และกลุ่มบุคคลที่วัดพระธรรมกายเห็นว่าเป็นศัตรูกับตนไม่เว้นแม้กระทั่งสื่อมวลชนที่พากันประโคมข่าวควาเจ้าอาวาส และมูลนิธิวัดพระธรรมกายอย่างต่อเนื่องนั้น ก็ไม่พ้นที่จะถูกกล่าวหา ถ้าวัดพระธรรมกายมีสติพิจารณาให้รอบคอบ ย่อมเห็นที่มาที่ไปว่ามีควันต้องมีไฟเสมอ สื่อมวลชนก็เชื่อว่าจะถูกข่าวขึ้นมალอยๆ โดยไม่มีสาเหตุเอาเลย วิธีการเพื่อปกป้องความไม่ชอบมาพากลของตนให้พ้นผิด เข้าทำนองที่ว่าเอาดีใส่ตัว เอาชั่วให้ผู้อื่น กล่าวหาสื่อมวลชนว่า หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับ(ยกเว้น นสพ.พิมพ์ไทย)ลงข่าวเหมือนกันอย่างกับลอกกันมาและหาความจริงไม่ได้ ที่ร้ายไปกว่านั้น การสำแดงพลังด้วยการเกณฑ์พระเณรและฆราวาสที่เป็นสาวกมากมายรวมทั้งจัดทำเอกสารบิดเบือนข้อมูลเพื่อปกปิดความชั่วของตน จนสังคมเอือมระอา นั้น เป็นการประจานตนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งผู้ฉลาดเขาไม่ทำกัน กรณีปัญหาเรื่องที่ดิน เรื่องเงินๆ ทองๆ ของมูลนิธิธรรมกายและเจ้าอาวาส เสมือนนิ้วพันหลักที่ผูกมัดตัวเองแน่นหนา ตำรวจยิ่งสืบสาวก้าวไป ยิ่งเห็นโยงโยงกันเป็นขบวนการใหญ่โต การกล่าวร้ายป้ายสีผู้อื่นว่า มีบุคคล และกลุ่มบุคคล คอยจ้องทำลายพุทธศาสนานั้น พฤติกรรมของวัดพระ

ธรรมกายในห้วงเวลาที่ผ่านมา ย่อมเป็นคำตอบได้อย่างดีว่า

ใคร..ที่เป็นมารร้ายทำลายพระพุทธศาสนา

เชิงอรรถ

- ๑ อ้างใน รายงานกรณีธรรมกาย ของคณะกรรมการกฤษฎีกา การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร น. ๗๒
- ๒ มติชน ๔ มี.ค. ๔๒ น. ๒๓
- ๓ อ้างใน หนังสือ "ธรรมทายาท" เล่ม ๑ จัดพิมพ์โดย ชมรมพุทธศาสตร์ ๗ สถาบัน พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๖ น. ๘๙
- ๔ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล "ศาสนทัศน์ของชุมชนเมืองสมัยใหม่ ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย" วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา ปีที่ ๕, ฉบับ ๑ ม.ค.- เม.ย. ๔๑ น. ๓๐
- ๕ ผู้จัดการรายสัปดาห์ ๑๕-๒๑ ส.ค. ๒๕๓๑ น. ๑๑
- ๖ "๑๙ สูดยอดการตลาต" น. ๓๔๔
- ๗ อ้างใน รายงานกรณีธรรมกาย ของคณะกรรมการกฤษฎีกา การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร น. ๗๒
- ๘ อ้างแล้วในเล่มเดียวกัน น. ๖๓
- ๙ อ้างแล้วในเล่มเดียวกัน น. ๖๓, ๖๔ และดูรายละเอียดในข้อ ๓.๑ เล่มเดียวกัน น. ๗๒, ๗๓
- ๑๐ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๔๙
- ๑๑ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๔๘
- ๑๒ ผู้จัดการรายสัปดาห์ ๑๕-๒๑ ส.ค. ๓๑ น. ๑๑
- ๑๓ อ้างในหนังสือ แฟ้มคดีธรรมกาย น. ๔๑
- ๑๔ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๓๔
- ๑๕ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๔๓
- ๑๖ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๓๔
- ๑๗ อ้างใน แฟ้มคดีธรรมกาย น. ๒๑
- ๑๘ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๘๑
- ๑๙ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๘๒
- ๒๐ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๘๑
- ๒๑ อ้างใน เจาะลึกวัดพระธรรมกาย น. ๔๕
- ๒๒ อ้างใน อภิญา เพื่อพุทธกุล น. ๘๑
- ๒๓ อ้างใน แฟ้มคดีธรรมกาย น. ๑๕๗
- ๒๔ มติชน ๑ มี.ค. ๔๒
- ๒๕ สรุปความเป็นมา เกี่ยวกับกรณีแต่งตั้งนภกรณ วัดพระธรรมกาย ของกรมการศาสนา มติชน ๗ มิ.ย. ๔๒
- ๒๖ อ้างแล้วใน ๒๕
- ๒๗ อ้างแล้วใน ๒๕
- ๒๘ อ้างแล้วใน ๒๕
- ๒๙ มติชน ๑ มี.ค. ๔๒
- ๓๐ อ้างแล้วใน ๒๙
- ๓๑ มติชน ๑๒ มิ.ย. ๔๒

กรณีธรรมกาย

กองสารคดีเยกร

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

กรมการศาสนามอบหมายให้คณะทำงานตรวจสอบต้นฉบับหนังสือ สารานุกรมศัพท์พุทธศาสนา ตามคำสั่งกรมการศาสนา ที่ ๒๓๕/๒๕๔๑ เป็นคณะทำงานตรวจสอบหนังสือ วัสดุที่เผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนา ที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย จำนวน ๑๑๓ เล่ม ได้ผลสรุป ๔ ประเด็น

๑. พระนิพนธ์เป็นอรรถา ซึ่งขัดกับคำสอนของพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาท ที่สอนว่าพระนิพนธ์เป็นอนัตตา
๒. ประเด็นการเผยแพร่คำสอน ซึ่งวัดพระธรรมกายเน้นเรื่องปาฏิหาริย์ให้เกิดศรัทธาเชื่อถือ
๓. การทำบุญ (บริจาคทาน) วัดพระธรรมกายได้ชักชวนการบริจาค โดยอ้างเอาความศักดิ์สิทธิ์ของพระที่ทางวัดพระธรรมกายจัดสร้างขึ้น (พระมหาสิริราชธาตุ) มอบให้เป็นของขวัญแก่ผู้บริจาคและมอบเป็นของขวัญให้กับผู้ที่ชักชวนผู้อื่นให้มาบริจาคจำนวนมากๆ
๔. การสร้างพระพุทธรูป ทางวัดพระธรรมกายสร้างพระพุทธรูปที่ผิดแผกไปจากพุทธศิลป์ที่มีอยู่เดิม โดยอ้างว่าสร้างขึ้นตามนิมิตที่เห็นในการทำสมาธิของวัดพระธรรมกาย^๑

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

กรมการศาสนาได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายเสนอมหาเถรสมาคม พิจารณาเกี่ยวกับกรณีคำสอนที่ผิดไปจากหลักคำสอนในพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาทและการก่อสร้างศาสนสถานที่ใหญ่โต รวมทั้งมีการกล่าวอ้างอภินิหารของหลวงพ่อด วัดปากน้ำ ตลอดจนการรวบรวมเงินบริจาคจำนวนมาก อาจทวนกับกระแสสังคมในปัจจุบันที่รัฐบาลกำลังณรงค์ให้ประชาชนประหยัดและดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย^๒

๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๑

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายเข้าพิจารณาและลงมติให้พระพรหมโมลี เจ้าอาวาสวัดยานนาวาในฐานะเจ้าคณะภาค ๑ รับหน้าที่สืบสวนใน ๓ ประเด็น กล่าวคือ ๑. การโฆษณาว่าตฤมณฑล ๒. การก่อสร้างศาสนสถานที่ใหญ่โต และ ๓. การระดมเงินบริจาคด้านกระแสสังคมและการกล่าวอ้างอภินิหารหลวงพ่อด แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคมโดยผ่านเจ้าคณะใหญ่หนกลาง^๓

๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๑

นายอาคม เองฉ้วน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีคำสั่งที่ สป. ๑๓๕๒/๒๕๔๑ ตั้งคณะทำงานหาข้อเท็จจริง กรณีวัดพระธรรมกาย มีนายสุวัฒน์ เงินคำ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน^๔

๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๑

นายสุวัฒน์ เงินคำ ประธานคณะกรรมการรวบรวมข้อมูลวัดพระธรรมกาย แนะนำวัดพระธรรมกายให้ทบทวนคำสอน อย่ายึดตนเอง ตัวกู-ของกู^๕

๑ มกราคม ๒๕๔๒

คณะกรรมการกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา และจริยศึกษากกรมการศาสนา สรุปรายงานวิเคราะห์พฤติกรรมของวัดพระธรรมกายใน ๔ ประเด็นคือ คำสอนในเรื่องนิพนธ์เป็นอรรถา รูปแบบการเผยแพร่คำสอน การชักชวนทำบุญ โดยอ้างความศักดิ์สิทธิ์ของพระ และการสร้างพระพุทธรูปขึ้นตามนิมิตเสนอนายพิภพ กาญจนะ อธิบดีกรมการศาสนา เพื่อส่งต่อพระพรหมโมลี ให้ประกอบการศึกษา^๖

๒๒ มกราคม ๒๕๕๒

นายสุวัฒน์ เงินน้ำ ประธานคณะกรรมการวินิจฉัยข้อมูล และเพิ่มเติมระบบการเผยแพร่กิจกรรมของวัดพระธรรมกายที่กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ เพื่อนำส่งมหาเถรสมาคม^{๓๖}

๒๘ มกราคม ๒๕๕๒

นายอาคม เองฉ้วน เปิดเผยว่าได้เข้าพบพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑ แล้ว และพระพรหมโมลีชี้ว่าการสอนเรื่องนิพพานเป็นอรรถาไม่ถูกต้อง^{๓๗}

๒๙ มกราคม ๒๕๕๒

พระชันผู้ใหญ่ในมหาเถรสมาคม ให้วัดพระธรรมกายต้องปรับในสิ่งที่ผิดให้ถูกต้อง ถ้าชัดเจนต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด ถึงขั้นถอดจากตำแหน่ง^{๓๘}

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

นายสุวัฒน์ เงินน้ำ ประธานคณะกรรมการรวบรวมข้อมูล กระทรวงศึกษาธิการ เปิดเผยว่า พระทัตตชีโว ยินดีรับฟังแนวทางที่เจ้าคณะภาค ๑ แนะนำ แต่ไม่รับปากว่าจะทำตามได้หรือไม่^{๓๙}

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

นายอาคม เองฉ้วน และนายพิภพ กาญจนะ อธิบดีกรมการศาสนา นำข้อมูลเพิ่มเติมมอบให้พระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑^{๔๐}

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

พระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑ เปิดเผยผลการพิจารณาที่ประชุมมหาเถรสมาคมใน ๔ แนวทาง คือ ๑. ให้ตั้งสำนักวิปัสสนาปฏิบัติตามหลักวิปัสสนาที่ถูกต้อง ๒. ให้ตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม สอนให้เป็นระบบที่ถูกต้อง ๓. เปลี่ยนคำสอนให้หนีพพานเป็นอนัตตา ๔. ให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ อย่างเคร่งครัด^{๔๑}

๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

นายอาคม เองฉ้วน และนายอำนาจ สุวรรณคีรี ประธานที่ปรึกษากรมการศาสนา การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร นำข้อมูลทั้งหมดของกระทรวงศึกษาธิการ

และกรมการศาสนา การศาสนาฯ ถวายแต่สมเด็จพระสังฆราช ซึ่งทรงรับสั่งให้จัดประชุมวาระพิเศษ เกี่ยวกับวัดพระธรรมกาย^{๔๒}

๕ มีนาคม ๒๕๕๒

ในการประชุมมหาเถรสมาคม สมเด็จพระสังฆราช มีรับสั่งให้นำเรื่องของวัดพระธรรมกายเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณา ซึ่งมีมติให้นำเอกสารชุดของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม นำขึ้นทูลถวายและสมเด็จพระสังฆราช ได้ให้พระพรหมโมลีรับไปพิจารณาประกอบด้วยเอกสารอื่นๆ ที่มีอยู่^{๔๓}

๙ มีนาคม ๒๕๕๒

นายชวน หลีกภัย นายอำนาจ สุวรรณคีรี และนายจรรยา หงุดง เข้าเฝ้าสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งทรงมีรับสั่งให้รัฐบาลประสานกับพระเถระชันผู้ใหญ่ เพื่อดำเนินการ พร้อมกับประสานบันทึกเรื่องวัดพระธรรมกายให้กับนายกรัฐมนตรีด้วย^{๔๔}

๑๑ มีนาคม ๒๕๕๒

มีการประชุมมหาเถรสมาคม พระพรหมโมลี สรุปผลเรื่องวัดพระธรรมกาย เสนอให้ดำเนินการ ๔ ประเด็นเช่นเคย และว่าพระธัมมชโยได้ลงนามยอมรับการปฏิบัติตามแล้ว และให้กรรมการ มส.ทูลทูลไปศึกษาเอกสารข้อมูลต่างๆ เพิ่มเติมอีก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแนวคำสอนเรื่องนิพพานจากอัตตาเป็นอนัตตา^{๔๕}

๑๖ มีนาคม ๒๕๕๒

นายอาคม เองฉ้วน เข้าพบพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑ เพื่อสอบถามการนำเรื่องวัดพระธรรมกายเข้าสู่วาระการประชุมของ มส. อีกครั้ง รวมทั้งให้เพิ่มการพิจารณาประเด็นการถือครองที่ดินของธัมมชโยด้วย^{๔๖}

๑๙ มีนาคม ๒๕๕๒

มีการประชุมกรรมการมหาเถรสมาคม แต่ในที่สุดก็เลื่อนการพิจารณา กรณีวัดพระธรรมกายออกไปอีก โดยอ้างว่าพระเถระบางรูปยังไม่อ่านเอกสาร และข้อมูลที่มีจำนวนมากไม่จบ^{๔๗}

๒๒ มีนาคม ๒๕๕๒

กรรมการมหาเถรสมาคมหลายรูป ได้มีบันทึกความเห็น

เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับกรณีวัดพระธรรมกาย รวมทั้งเอกสารที่เป็น**พระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช** (ฉบับที่ ๑) เสนอต่อที่ประชุม มหาเถรสมาคม ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณา กันอย่างกว้างขวางแล้วมีมติว่า

การพิจารณาดำเนินการ กรณีวัดพระธรรมกายของ พระพรหมโมลีที่ให้คำแนะนำ ๔ ประการ ให้วัดพระธรรมกาย ปฏิบัตินั้นชอบแล้ว และ**เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายได้ตอบรับที่จะปฏิบัติตาม**เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นชัดเจน แล้ว จึงให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามคำแนะนำทั้ง ๔ ประการ อย่างเคร่งครัด และให้พระพรหมโมลีเจ้าคณะภาค ๑ ดูแล **สั่งการให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามที่ได้มีหนังสือตอบรับนั้นด้วย**

ส่วนกรณีอื่นๆ ของวัดพระธรรมกาย เช่น การเรียโร เป็นต้น ให้เจ้าคณะภาค ๑ **สั่งการให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามระเบียบมหาเถรสมาคม และกฎหมายบ้านเมือง** และที่ประชุมยังได้มอบหมายให้กรมการศาสนา ไปร่างคำแนะนำการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัด เพื่อให้ถือ เป็นแนวปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป^{๑๙}

๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมมีการพิจารณาถึง**พระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช** (ฉบับที่ ๒) เกี่ยวกับกรณีวัดพระ ธรรมกายอีกครั้งหนึ่ง และมีมติว่า เพื่อให้เกิดความ ชัดเจน จึง**มอบเอกสารพระดำริให้กับเจ้าคณะภาค ๑** อีกครั้ง อนึ่ง ทุกกรณีให้เจ้าคณะภาค ๑ ได้ดำเนินการเกี่ยวกับ วัดพระธรรมกายให้รายงานเจ้าคณะใหญ่หนกลางอย่าง โกลัสด^{๒๐}

นายอาคม เองฉ้วน (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้น) เดินทางไปตรวจสอบวัดพระธรรมกาย เมื่อ ๒๗ พ.ย. ๕๑

๒๙ มีนาคม ๒๕๕๒

ม.ล.จิตติ นพวงศ์ ช่วยงานสมเด็จพระสังฆราช เปิดเผยว่า **สมเด็จพระสังฆราชทรงมีพระลิขิต กรณีวัดพระธรรมกายบิดเบือนคำสอน** ในการประชุมวันที่ ๑๙ มีนาคม แต่**ไม่มีการนำเข้าไปประชุม มส.**^{๒๑}

๕ เมษายน ๒๕๕๒

กรมการศาสนาได้นำ**พระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช** (ฉบับที่ ๓) ที่ทรงมีพระดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กรณีวัดพระธรรมกายเข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณา ที่ประชุมมีมติมอบเอกสารให้เจ้าคณะภาค ๑ พิจารณา เหมือนครั้งที่แล้ว และให้เจ้าคณะภาค ๑ รายงานการ ดำเนินงานเกี่ยวกับวัดพระธรรมกายให้เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ผู้บังคับบัญชาใกล้ชิดทราบ^{๒๒}

๒๖ เมษายน ๒๕๕๒

มีการประชุมมหาเถรสมาคม สมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระบัญชาให้ดำเนินการเรื่องวัดพระธรรมกายให้เสร็จ เรียบร้อย^{๒๓}

๒๙ เมษายน ๒๕๕๒

สมเด็จพระสังฆราช ทรงมีพระลิขิตออกมา (ฉบับที่ ๔) ระบุชัดเจนว่า **อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ต้องอาบัติปราณี** เนื่องจากบิดเบือนพระธรรมวินัย และครอบครองที่ดินของผู้บริจาค^{๒๔}

๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศาสนา ได้รายงานเกี่ยวกับกรณีวัดพระธรรมกายต่อ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ลงมติรับทราบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ(กรม การศาสนา)รายงาน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบดำเนินการในปัญหาวัดพระธรรมกาย ดังนี้

๑. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติถวายการ อารักขาสมเด็จพระสังฆราช และรักษาความ ปลอดภัย และอำนวยความสะดวกในที่ประชุม มหาเถรสมาคม

๒. ให้กระทรวงศึกษาธิการ(กรมการ ศาสนา) ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อสนองพระบัญชา

สมเด็จพระสังฆราช และรับสนองงานตามมติ มหาเถรสมาคม

๓. ให้กระทรวงมหาดไทย(กรมที่ดิน) อำนวยความสะดวกแก่เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย (พระราชภาวนาวิสุทธิ) ในกรณีการโอนที่ดินในชื่อเจ้าอาวาส ให้แก่วัดพระธรรมกาย หากได้ความเห็นที่แน่ชัดว่าเป็นการรับโอนไว้แทนวัดพระธรรมกายมาตั้งแต่เดิม^{๒๕}

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กรมการศาสนา แจ้งพระราชภาวนาวิสุทธิ จัดส่งใบมอบอำนาจ (ท.ด.๒๑) พร้อมเอกสาร เพื่อใช้ประกอบในการยื่นขอจดทะเบียนโอนสิทธิที่ดินให้วัดพระธรรมกาย

กรมการศาสนาได้นำเรื่องกรณีการโอนที่ดินของพระราชภาวนาวิสุทธิ ให้แก่วัดพระธรรมกาย และ**พระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราช** (ฉบับที่ ๕) เข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณา ที่ประชุมมีมติรับทราบ ตามที่อธิบดีกรมการศาสนาร่วมกับเจ้าคณะภาค ๑ ดำเนินการเกี่ยวกับการโอนที่ดินทั้งหมดให้เป็นของวัด ตามหนังสือแสดงเจตนามอบที่ดินของเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย และให้เจ้าคณะภาค ๑ รายงานมหาเถรสมาคม โดยผ่านเจ้าคณะใหญ่หนกลาง อีกครั้งหนึ่ง ส่วนกรณีอื่นๆ ให้กรมการศาสนาร่วมกับเจ้าคณะภาค ๑ ติดตาม เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป สำหรับพระลิขิตที่สมเด็จพระสังฆราชประทานมาทั้งหมด มหาเถรสมาคมมีมติสนองพระดำริมาโดยลำดับ ให้ชอบด้วยกฎหมาย พระธรรมวินัย และกฏมหาเถรสมาคม พร้อมทั้งได้มีมติเกี่ยวกับคำแนะนำการถือกรรมสิทธิ์ และการถือครองที่ดินของวัด

(ในวันเดียวกัน หนังสือพิมพ์ข่าวสด สรุปเหตุการณ์ไว้ว่า ในการประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งมีมติ ๒ เรื่องคือ ๑. เรื่องโอนที่ดินของอดีตเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ๒. กรณีอื่นๆ ให้กรมการศาสนาติดตามเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป โดยไม่มีมติให้ธัมมชโยปราศิกแต่อย่างใด และอธิบดีกรมการศาสนาผู้แถลงหลังการประชุมได้ประกาศให้ใช้กฏนิคหกรรมกับธัมมชโย ซึ่งเท่ากับว่าต้องเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่อีกครั้ง)^{๒๖}

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ตัวแทนพระราชภาวนาวิสุทธิ นำเอกสารต่างๆ ที่ใช้ยื่นจดทะเบียนที่ดิน ๕ แปลงมาส่ง และกรมการศาสนา

ได้นำเอกสารยื่นกรมที่ดิน เพื่อตรวจสอบ^{๒๗}

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กรมการศาสนาแจ้งกับพระราชภาวนาวิสุทธิว่า เอกสารที่ส่งให้กรมไม่สมบูรณ์และไม่ครบถ้วนให้จัดส่งให้ครบ^{๒๘}

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กรมการศาสนา มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาวัดพระธรรมกาย และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ๒ ชุดคือ คณะกรรมการพิจารณาปัญหาที่ดิน และอนุกรรมการพิจารณาปัญหาฝ่ายพระธรรมวินัย^{๒๙}

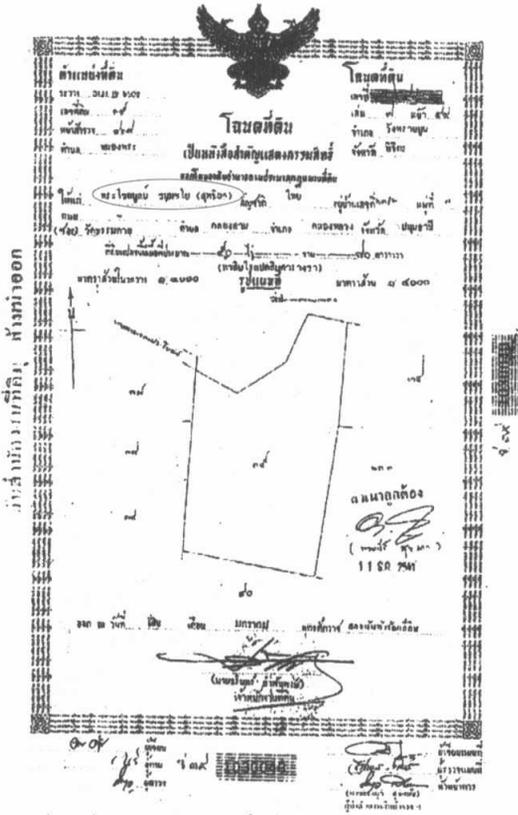
๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กรมการศาสนาและผู้แทนกรมที่ดิน ได้หารือกับผู้แทนพระราชภาวนาวิสุทธิ ประกอบด้วยรองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย และคณะสรุปข้อหารือได้ ๓ ประการคือ^{๓๐}

๑. พระราชภาวนาวิสุทธิ ยืนยันยืนยันตามหนังสือแสดงเจตนากรรมสิทธิ์ที่จะมอบที่ดินให้แก่วัดพระธรรมกาย เหมือนเดิม
๒. พระราชภาวนาวิสุทธิ และวัดพระธรรมกายรับทราบจากผู้แทนกรมที่ดินว่าเอกสารที่ดินแปลงที่มอบให้ จำนวน ๕ แปลง ที่ส่งให้กรมการศาสนา ยังไม่สมบูรณ์และกรมการศาสนาไม่สามารถดำเนินการแทนพระราชภาวนาวิสุทธิและวัดพระธรรมกายได้ โดยตัวแทนพระราชภาวนาวิสุทธิ จะส่งมอบเอกสารที่สมบูรณ์ให้ภายใน ๗ วัน วันที่ ๑๘-๒๕ พฤษภาคม
๓. ที่ดินแปลงที่เหลือ เนื่องจากจะต้องปรึกษากับผู้บริจาคตามวัตถุประสงค์ที่บริจาคแต่ละราย เพื่อจะได้ไม่ผิดวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค จึงยังไม่ได้ทำหนังสือมอบอำนาจให้กรมการศาสนา คณะทำงานของวัดพระธรรมกายขอปรึกษาผู้บริจาคให้ชัดเจนก่อน แล้วจะได้ส่งแผนการโอนที่ดินที่เหลือให้กรมการศาสนา ภายในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม

๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๒

กรมการศาสนาได้นำเรื่องกรณีวัดพระธรรมกาย เข้าสู่ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ เลขานุการคณะรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) มาร่วมฟังข้อมูลด้วย เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐบาล ที่ประชุม

โฉนดที่ดินหนึ่งในหลายๆ แปลง ในพื้นที่ ด.หนองพระ อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร ระบุชื่อเจ้าของสิทธิ์คือ พระไชยบุญย์ ธมฺมชโย (สุทธิผล) เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ชัดเจน

มหาเถรสมาคม ได้พิจารณา ดังนี้

๑. ให้มีคณะอนุกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย พระภิกษุ ๓ รูป ภราดร ๒ คน ทำหน้าที่ติดตามให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม คำแนะนำ และคำสั่งของเจ้าคณะภาค
๒. มหาเถรสมาคมมีมติขอรับการอารักขาจากรัฐบาล เพื่อความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงแห่งสถาบัน เช่น ออกสอบหาข่าว หาแหล่งต้นตอของเรื่อง^{๓๖}

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒

นายมาณพ พลไพรินทร์ ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการดำเนินการฝ่ายพระธรรมวินัยได้รับรวบรวมข้อมูล ที่กรมการศาสนาได้ตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ในกรณีวัดพระธรรมกาย โดยได้เป็นผู้กล่าวหาต่อพระสุเมธภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ได้สอบสวนอธิกรณ์ ๒ ประเด็น คือ

๑. พระราชภาวนาวินัย ปาริชิกเนื่องจากกรณีเกี่ยวกับ

ที่ดิน

๒. พระราชภาวนาวินัย และพระภาวนาวินัยคุณบิดเบือนหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา และล่องละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจิน กับทั้งประพฤตล่วงละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ^{๓๖}

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒

กรมการศาสนาได้นำข้อมูลกรณีวัดพระธรรมกายเสนอที่ประชุมมหาเถรสมาคมพิจารณาเพิ่มเติม ซึ่งที่ประชุมมหาเถรสมาคมได้มีมติว่า เรื่องการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการทำหน้าที่ติดตามให้วัดพระธรรมกายปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม คำแนะนำ และคำสั่งของเจ้าคณะภาค ๑ นั้น ตามหลักที่ถือปฏิบัติมาโดยลำดับนั้น เมื่อเรื่องที่เกิดขึ้นผู้กล่าวหา ยกขึ้นสู่อธิกรณ์ และศาลสงฆ์กำลังพิจารณาการดำเนินการอื่นๆ ให้ออกไว้ก่อน จนกว่าอธิกรณ์จะถึงที่สุด^{๓๗}

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒

นายสมพร เทพสิทธา ประธานยุวพุทธิกสมาคม ยื่นฟ้องนิคทกรรมให้สึกธมฺมชโย ต่อพระสุเมธภรณ์ เจ้าคณะจังหวัดปทุม วัดมุจลินดา โดยระบุโทษว่าบิดเบือนพุทธธรรม อาวดอุตริมนุสสรธรรม และยกยอกทวิพัย^{๓๘}

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒

ผู้แทนวัดพระธรรมกาย ได้มาชี้แจงกับกรมการศาสนาว่า พระราชภาวนาวินัย ยังคงยืนยันตามเจตนาเดิม จะโอนที่ดินที่ถือครองอยู่ทั้งหมด ให้วัดพระธรรมกาย แต่ขณะนี้ยังมีปัญหาบางประการ โดยปรากฏว่า ผู้บริจาคที่ดินหลายรายด้วยกัน ได้โต้แย้งคัดค้านมายังพระราชภาวนาวินัย และผู้แทนของวัดว่า การที่จะโอนที่ดินให้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดพระธรรมกายนั้น ไม่เป็นไปตามเจตนาของผู้บริจาคที่ต้องการยกที่ดินเกือบทั้งหมด ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของพระราชภาวนาวินัย^{๓๙}

๑ มิถุนายน ๒๕๔๒

ผู้แทนเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ได้มาแจ้งว่าตามที่วัดพระธรรมกายได้นัดหมายจะส่งแผนการโอนที่ดินให้กรมการศาสนาในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม นั้น พระราชภาวนาวินัยยังคงยืนยันเจตนาเดิมที่จะโอนที่ดินให้แก่วัดพระธรรมกายเหมือนเดิมทั้งหมด โดยได้มอบอำนาจให้พระปลัดสุธรรม สุรมโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

เป็นผู้รับมอบอำนาจดำเนินการโอนที่ดิน และกรมการศาสนา เป็นผู้ประสานงาน ติดตาม กำกับ ดูแล เร่งรัดโอนที่ดินให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แต่โดยที่ขณะนี้ได้มีการยื่นฟ้องอัยการ ตามกฏนิคทกรรมแก่พระราชทานวิสุทธิ ดังนั้นรอให้การดำเนินการของศาลสงฆ์ยุติก่อน แล้วจะโอนที่ดินให้วัดพระธรรมกายให้เสร็จสิ้นทันที^{๓๖}

๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

นายพิภพ กาญจนะ อธิบดีกรมการศาสนา มีจดหมายถึงเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ให้รีบโอนที่ดินจำนวน ๑,๗๔๗ ไร่ ๒ งาน ๘๘ ตารางวา ในเขตพื้นที่ ๑๕ จังหวัด คืนให้แก่วัดพระธรรมกาย โดยไม่จำเป็นต้องรอการพิจารณาของศาลสงฆ์สิ้นสุดลง ภายในวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๒^{๓๗}

๙ มิถุนายน ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ ทำหน้าที่เป็นประธาน ไม่ได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายมาพิจารณา^{๓๘}

๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๒

เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ยอมโอนที่ดินเพียง

๑๒ แปลง รวม ๓๐๔ ไร่ ในพื้นที่ จ.ชลบุรี จ.ฉะเชิงเทรา จ.สุพรรณบุรี เท่านั้น นายอาคม เองห้วน จึงได้สั่งให้กรมการศาสนา ดำเนินคดีกับเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ๓ ข้อหา คือ แจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน เป็นเจ้าพนักงานยกยกอภทรัพย์ และเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่^{๓๙}

๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก ผบ.ตร. ตั้งพนักงานสอบสวน โดยให้ พล.ต.ท.วาสนา เพิ่มลาภ ผู้บัญชาการสำนักงานข้าราชการตำรวจ เป็นหัวหน้าชุดพนักงานสืบสวนสอบสวน^{๔๐}

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. ไม่ได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายเข้าพิจารณา ส่วนกรณีที่กรมการศาสนา แจ้งความดำเนินคดีอาญากับเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ๓ ข้อหา นั้น นายพิภพ กาญจนะ กล่าวว่า ได้รายงานต่อพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑ และสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เจ้าคณะใหญ่หนกลาง แล้ว^{๔๑}

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. ไม่ได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายมาพิจารณา อ้างว่าอยู่ในการพิจารณาของเจ้าคณะจังหวัดปทุมฯว่าจะฟ้องหรือไม่^{๔๒}

๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. ไม่มีวาระการประชุมเรื่องวัดพระธรรมกาย แต่เป็นวาระทั่วไป^{๔๓}

๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. มีมติออกมาว่า ขรวาสามารถฟ้องพระได้ และให้พระพรหมโมลีทำหน้าที่สื่อชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร^{๔๔}

๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒

เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย เข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ในคดีฉ้อโกง และคดีเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ที่วัดขณะสงคราม และได้รับการประกันตัวด้วยเงิน ๒ ล้านบาท^{๔๕}

๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. สั่งให้เลื่อนการรับรองมติของนายมาถนพ พลไพรินทร์ และนายสมพร เทพสิทธา ไปวันที่ ๖ ก.ย. ๕๒

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. มีมติให้ปรับปรุงข้อความมติ มส. เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๕๒ ให้ชัดเจนขึ้น เช่น ตำแหน่งการพิจารณาภาคขึ้นต้นของพระพรหมโมลี ต้องระบุให้ชัดเจน เป็นต้น

๑๔ กันยายน ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. มีมติให้นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล นำความเห็นเสนอประกอบการพิจารณา กรณีนายมาถนพ พลไพรินทร์ และนายสมพร เทพสิทธา ครั้งต่อไป ทางด้านนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล มีความเห็นว่ามติ มส. วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๕๒ ถูกต้องแล้ว ตนแหละหรือกับนายวิชัย ดันศิริ ว่าจะเสนอความเห็นไปยัง มส. หรือไม่

๒๐ กันยายน ๒๕๕๒

ที่ประชุม มส. ไม่ได้นำเรื่องนายสมพร เทพสิทธา และนายมาถนพ พลไพรินทร์ มาพิจารณา โดยหันมาพิจารณาประเด็นอื่นแทน ขณะที่สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า วัดชนะสงคราม

เห็นว่า ที่ประชุม มส.ควรรับพิจารณา แต่ประธานที่ประชุม (สมเด็จพระ เทียบ) เห็นว่า ควรให้คณะกรรมการกฤษฎีกา ตีความอีก.

๓ ตุลาคม ๕๒

อัยการสั่งฟ้องธัมมชโย และนายถาวร พรหมถาวร ๒ ข้อหา คือ เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเป็น เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ แต่ธัมมชโยอ้างว่าไม่สบาย ไม่มามอบตัว อัยการจึงส่งแพทย์โรงพยาบาลตำรวจไป ตรวจถึงที่วัด ปรากฏว่า อาการปกติ จึงได้นำธัมมชโยเข้า มอบตัวกับอัยการ

๑๙ ตุลาคม ๕๒

ที่ประชุมมหาเถรสมาคมได้พิจารณาความเห็นของ พระพรหมโมลีอีกครั้ง และเมื่อออกมาว่า ขรวาสฟ้องพระได้ และให้เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี ทำหนังสือเรียกตัวธัมมชโยมา รับฟังข้อกล่าวหาในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๕๒ และอายัดบัญชี เงินฝากเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย

๓ พฤศจิกายน ๕๒

สมเด็จพระพุทธจาจารย์ วัดสระเกศ กล่าวเปิดทางให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง รวมทั้งผู้พิจารณาตาม ขั้นตอนการปกครองคณะสงฆ์ ให้ถือประโยชน์บ้านเมือง

ตัวแทนวัดพระธรรมกาย ขึ้นหลักฐาน และเอกสารโจมตีที่ดิน ในชื่อนายไชยบูลย์ สุทธิผล แก้อธิบดีกรมการศาสนา เพียง ๓๐๕ ไร่ (๑๐ มิ.ย. ๕๒)

เป็นหลัก ใครถูกว่าไปตามถูกใครผิดว่าไปตามผิด โดยไม่ต้อง เกรงใจพระผู้ใหญ่

๙ พฤศจิกายน ๕๒

ธัมมชโยมอบหมายให้นายวีระศักดิ์ ฮาดดา หัวหน้า มูลนิธิธรรมกาย พร้อมด้วยพระปลัดสุธรรม สุทธิโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระอีก ๗ รูป นำหนังสือคัดค้านมา มอบให้เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี โดยบอกว่า ธัมมชโย จะไม่มารับฟังข้อกล่าวหาตามกฎหมายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๕๒ เนื่องจากผิดขั้นตอนและถือว่าได้จบสิ้น ไปแล้ว

๑๐ พฤศจิกายน ๕๒

ตัวแทนวัดพระธรรมกาย ได้รับมอบหมายให้นำหนังสือ ปฏิเสธการเดินทางมาพบเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี โดยอ้างว่า ผู้กล่าวหาทั้งสองถูกกลั่นแกล้งจากเรื่องนิคหกรรมที่เสร็จสิ้น เด็ดขาดไปแล้ว

๑๒ พฤศจิกายน ๕๒

นายเริงฤทธิ์ เบ้าวงศ์ หัวหน้าฝ่ายสังฆการ เข้านมัสการ พระพรหมโมลี และนำเอกสารสรุปสำนวนสั่งฟ้องกฏ นิคหกรรมเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานีไปถวาย แต่พระ พรหมโมลีส่งกลับคืน โดยบอกว่าเอกสารที่ส่งมาไม่ครบ โดยไม่บอกว่าที่ขาดคืออะไร

๑๓ พฤศจิกายน ๕๒

ธัมมชโยเข้ามอบตัวต่ออัยการในข้อหายกยอกทรัพย์ และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เกี่ยวกับการ ซื้อที่ดิน ต.ท่าข้าม อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์ ๙๐๒ ไร่เศษ พร้อมกับนายถาวร พรหมถาวร นายปิยฤทธิ์ ปิตะวินิต และ น.ส.อมรรัตน์ หรือสีกาตุ้ย ซึ่งพนักงานสอบสวนสั่งฟ้องใน ข้อหาสนับสนุนให้เจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ และเป็น เจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ผู้ต้องหาทั้ง ๔ ขอยื่น ประกันตัวกำหนดหลักทรัพย์คนละ ๓ ล้านบาท

๑๖ พฤศจิกายน ๕๒

สาววัดพระธรรมกาย จำนวน ๓๐๐ คน ชุมนุมเรียกร้อง ให้สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เจ้าคณะใหญ่หนกลาง พิจารณาทบทวนคำสั่งปลดพระครูปทุมกิจโกศล โดยก่อนหน้า นี้ ๑ วัน ศิษย์วัดพระธรรมกายอีก ๑๕๐ คน ได้ยื่นหนังสือ ประท้วงคำสั่งปลดเจ้าคณะตำบลต่อพระสุเมธาภรณ์

แต่ไม่พบจึงไปพบที่วัดเขียนเขต

๑๗ พฤศจิกายน ๕๒

พระครูปฐมกัจจโกศล ส่งหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากการถูกล้างพักตำแหน่งไปยังอธิบดีกรมการศาสนา โดยอ้างว่าตนได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และขอให้ทำเรื่องเข้าบรรจุในวาระประชุม มส. ๑๗ พฤศจิกายน ๕๒ และได้ส่งหนังสือขอความเป็นธรรมไปยังนายชวน หลีกภัย อีกด้วย

๑๘ พฤศจิกายน ๕๒

ที่ประชุม มส. ไม่ได้นำเรื่องวัดพระธรรมกายบรรจุเป็นวาระการประชุม ต่อมาในม่ายวันเดียวกัน สภาวัดพระธรรมกายยกขบวนมาชุมนุมขวางคำสั่งปลดพระครูปฐมกัจจโกศล เจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งออกจากตำแหน่งที่วัดขณะสงคราม และต่อมาได้เกิดเหตุระเบิดที่ลานจอดรถหน้าคณะ ๒ วัดขณะสงคราม เวลา ๒๐.๔๐ น. ทำให้รถยนต์เสียหาย ตำรวจสันนิษฐานเบื้องต้นว่าเป็นการข่มขู่พระผู้ใหญ่ในวัด

๑๙ พฤศจิกายน ๕๒

สมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาให้กำลังใจสมเด็จพระมหาธีรจารย์ที่วัดชนะสงคราม อันเนื่องมาจากกรณีที่ถูกวางระเบิด ส่วนทางด้านศาล ได้มีการสืบพยานโจทก์นัดแรกในคดีที่นายไชยบูลย์ สิทธิพล และนายถาวร พรหมถาวร เป็นจำเลยฐานยกยอกทรัพย์ และเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ แต่จำเลยทั้ง ๒ ปฏิเสธ นายสนธยา โพธิ์แดง จึงได้แถลงต่อศาลขอเลื่อนพิจารณาไปวันพุธที่ ๑๒ มกราคม ๕๒

๘ ธันวาคม ๕๒

พระพรหมโมลีนัดหมายให้พระสุเมธธารณ พระเทพสุธี รองเจ้าคณะภาค ๑ มาประชุมร่วมกัน

พระสุเมธธารณกล่าวว่า พระพรหมโมลีให้จัดทำนิคหกรรมให้ตีงาม ถ้าทำไม่ดีไม่ถูกจะตกนรก ที่ผ่านมามีทำดีแล้วไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ ส่วนทางด้านตำรวจได้ขออนุมัติจับกุมนายบัณฑูรย์(เบญจ) บาระกุล และกำลังพิมพ์หมายจับ โดยจะส่งหมายจับและประกาศจับไปยังศูนย์ย่อยของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ

๙ ธันวาคม ๕๒

นายไพฑูรย์ เสียงก้อง กล่าวหลังจากที่ประชุม มส. ว่าวันนี้ไม่มีการพิจารณาปัญหาวัดพระธรรมกาย แต่ได้หารือกรอบกับสมเด็จพระมหาธีรจารย์ กรณีที่พระพรหมโมลีนัดประชุมวันที่ ๗ ธ.ค. ว่า พระพรหมโมลีได้ให้พระสุเมธธารณนี้ไปรวบรวมรายงาน และตรวจความถูกต้องของคำพิจารณา จากนั้นให้ส่งรายงานมาทางกรมการศาสนาเพื่อเข้าที่ประชุม มส. และได้ขอให้เปลี่ยนคำว่า "บกพร่อง" ในคำพิจารณาของคุณและผู้พิจารณาขั้นต้นมาเป็นคำว่า "ไม่สอดคล้อง" แทน

๑๐ ธันวาคม ๕๒

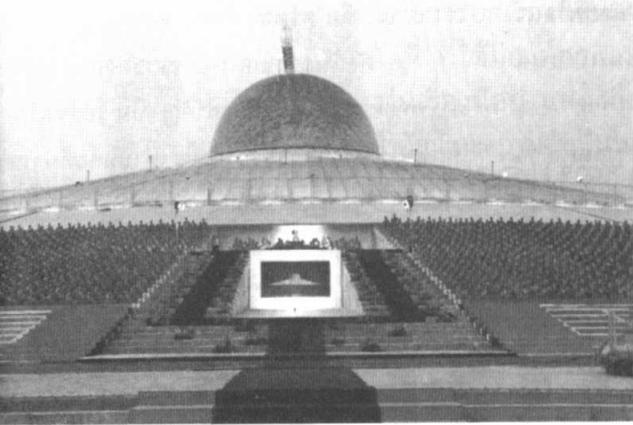
พระปริยัติวิโรภการ รักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง มีคำสั่งที่ ๑/๒๕๕๒ ให้ธัมมชโยพักจากตำแหน่งเจ้าอาวาสกรณีถูกฟ้องเป็นจำเลยคดีอาญา ตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๕๒ เป็นต้นไป

๑๓ ธันวาคม ๕๒

นายสนธยา โพธิ์แดง ทนายความ พระภานุมาส ภาณุปาโร พระนักกฎหมายของวัด พระสานิต นิคจนุตโณ และแกนนำสำคัญของวัด ๔-๕ คน เข้าฟังคำชี้แจงและตั้งคำถาม กรณีสิ่งพักตำแหน่งธัมมชโย ของพระปริยัติวิโรภการที่วัดมูลจินดาราม โดยรักษาการเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่งกล่าวว่า วัดไม่เสียหาย แต่ตัวบุคคลมีปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไข และตนพร้อมที่เข้าไปชี้แจงที่วัดพระธรรมกาย ทำให้สาวกที่ติดตามมาฟังคำชี้แจงค่อนข้างพอใจกับคำชี้แจงดังกล่าวของเจ้าคณะตำบลคลองหนึ่ง

... .. ๗๓๗ ... ..

เชิงอรรถ

- ๑ "สรุปความเป็นมาเกี่ยวกับการดำเนินกรณีวัดพระธรรมกาย ของกรมการศาสนา", มติชน ๗ มิ.ย. ๔๒
- ๒ อ้างใน *แพ้มัคคีธรรมกาย* สมประสงค์ พระสุนทรทิพย์ และคณะทำงาน พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๓ มติชน ๒๔ พ.ค. ๔๒
- ๔ อ้างแล้วใน ๒
- ๕ มติชน ๑ มิ.ค. ๔๒
- ๖-๑๘ อ้างแล้วใน ๕
- ๑๙-๒๐ อ้างแล้วใน ๒
- ๒๑ อ้างแล้วใน ๕
- ๒๒ อ้างแล้วใน ๒
- ๒๓-๒๔ อ้างแล้วใน ๕
- ๒๕-๓๓ อ้างแล้วใน ๒
- ๓๔ มติชน ๒๗ พ.ค. ๔๒
- ๓๕ อ้างแล้วใน ๒
- ๓๖ อ้างแล้วใน ๕
- ๓๗ ไทยโพสต์ ๕ มิ.ย. ๔๒
- ๓๘ ไทยโพสต์ ๙ มิ.ย. ๔๒
- ๓๙ มติชน ๑๒ มิ.ย. ๔๒
- ๔๐ ไทยโพสต์ ๑๓ มิ.ย. ๔๒
- ๔๑ สยามรัฐ ๒๓ มิ.ย. ๔๒
- ๔๒ มติชน ๓ ก.ค. ๔๒ น. ๒
- ๔๓ สยามรัฐ ๘ ก.ค. ๔๒ น. ๑๓
- ๔๔ มติชน ๑๗ ส.ค. ๔๒ น. ๒๒
- ๔๕ มติชน ๒๖ ส.ค. ๔๒

**รายการสัมมนาที่เกี่ยวกับ
กรณีวัดพระธรรมกาย**

๓ กรกฎาคม ๒๕๔๒

การอภิปรายเรื่อง **"วัดพระธรรมกายกับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมไทย"** ณ ห้องประชุมจุมภฏพันธ์ทิพย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ณรงค์ เพชรประเสริฐ, อภิญา เพ็ญฟูสกุล, ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, อรรถจักร สัตยานุรักษ์, เอกวิทย์ ณ ถลาง, ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒

การปาฐกถาเรื่อง **"ธรรมกาย ฟางเส้นสุดท้ายแห่งความเสื่อมสลายของสถาบันสงฆ์ไทย เราจะกู้สถานการณ์ได้อย่างไร"** โดย ส. คีวรักษ์ ณ โรงละครเล็ก โรงละครแห่งชาติ

๕ กันยายน ๒๕๔๒

การอภิปรายเรื่อง **"ธรรมกายกับสิทธิเสรีภาพในการตั้งนิกายใหม่"** ณ ห้องประชุม LT1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย พระศรีปริยัติโมลี, สนิท ศรีสำแดง, ประมวล เพ็งจันทร์

๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

การอภิปรายเรื่อง **"ลัทธิพิธีในสังคมไทยกับท่าทีชาวพุทธเถรวาทไทย"** ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย พระไพศาล วิสาโล, ส. คีวรักษ์, นิธิ เอียวศรีวงศ์

การอภิปรายเรื่อง **"ผลกระทบจากกระบวนการทำให้พุทธศาสนาเป็นพุทธพาณิชย์"** รายละเอียดสอบถามได้ที่คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

ข้อคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับ

การปรับปรุง

การปกครองคณะสงฆ์

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒

คามที่กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาปัญหาและปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ สป. ๕๔๐/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ โดยให้มีหน้าที่ ๔ ประการ โดยเฉพาะข้อ ๑. ว่า “ศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงระบบการปกครองคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง” นั้น

ในฐานะที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการดังกล่าว อาตมาขอเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งรวมถึงเรื่องพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ในขั้นของการทำความเข้าใจเบื้องต้น ดังนี้

ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายคณะสงฆ์ นั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้มองเห็นกันมานานมากแล้ว ดังที่ได้มีการเรียกร้องให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือออก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ใหม่เป็นระยะๆ ตลอดมาเกินกว่า ๒๐ ปี และไม่เฉพาะมีการเรียกร้องเท่านั้น รัฐบาลที่ผ่านมามากหลายสมัยก็ได้เพียรพยายามที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ให้สำเร็จ แต่ก็ยังไม่ลุล่วง แม้จะมีการออก พ.ร.บ.คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็คล้ายกับเป็นการเสริมแต่ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เท่านั้น มิได้เปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงโครงสร้างการปกครองแต่ประการใด

ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณาดำเนินการในบัดนี้ ก็ได้มีองค์กรและหน่วยงานอื่นเคลื่อนไหวในเรื่องนี้อยู่ แสดงถึงความรู้ตระหนักต่อความสำคัญและความจำเป็นในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งสถานการณ์ทั่วไปก็อาจจะถึงขั้นสูงงอม จึงควรจะดำเนินการให้สำเร็จผลอย่างจริงจัง แต่ก็ควรจะได้บทเรียนจากอดีต ทั้งในแง่ที่อาจมีอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สำเร็จอีก และในแง่ที่จะให้เกิดผลดีแท้จริง โดยไม่ซ้ำความผิดพลาดเก่า

๑ ถ้าจับสาระไม่ได้วางเป้าหมายไม่ชัด กฎหมายอาจก่อผลลบ

สถาบันพระพุทธศาสนาที่มีคณะสงฆ์เป็นแกนกลาง เป็นสถาบันใหญ่แค่ไหน มีความสำคัญต่อประเทศชาติและสังคมไทยมากเพียงใด คงไม่จำเป็นต้องบรรยาย การพูดเพียงสั้นๆ ว่าเป็นสถาบันใหญ่ ๑ ใน ๓ ของประเทศ อย่างที่เอ่ยอ้างกันอยู่เสมอว่า “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และมีศิษยานุศิษย์เป็นสัญลักษณ์อยู่ในธงไตรรงค์ ก็ทำให้มองเห็นได้ชัดเจนเพียงพอ ดังนั้น การปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ โดยเฉพาะในชั้นโครงสร้างนี้ จึงต้องถือเป็นงานระดับชาติชั้นสูงสุด ตามปกติกระทรวงศึกษาธิการคงจะเป็นองค์กรสำหรับสนองงานด้านนี้ตามระบบที่รัฐจัดวางมาให้ แต่เมื่อกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการในงานนี้ ก็คงต้องถือว่า กำลังทำงานระดับชาติชั้นสูงสุดแทนหัวหน้ารัฐบาล

น่าสังเกตว่า ความเพียรพยายามในการวางระบบการปกครองคณะสงฆ์และแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ เท่าที่ผ่านมามุ่งเน้นเรื่องสำคัญ ๒ อย่าง คือ

๑. การจัดรูปแบบการปกครอง โดยพยายามเทียบเคียง อนุโลมตาม หรือนำเอารูปแบบการปกครองของรัฐมาเป็นแบบอย่าง

๒. การหาทางจัดวางมาตรการในการควบคุมบังคับ บัญชา ลงโทษ ให้เข้มงวดกวดขัน หรือ

ให้ศักดิ์สิทธิ์ได้ผลจริงจัง

ความเพียรพยายามนี้มีจุดหมายที่ตึงาม คือ เพื่ออุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง โดยจัดการปกครองคณะสงฆ์ที่เป็นแกนกลางของสถาบันพุทธศาสนานั้นให้เรียบร้อย

อย่างไรก็ตาม คงต้องให้มีความชัดเจนว่า เราจะจัดการปกครองคณะสงฆ์ให้เรียบร้อยเพื่ออะไร ความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนาอยู่ตรงไหน และสาระของความเป็นพระสงฆ์คืออะไร

จริงอยู่ รูปแบบ ระบบ และมาตรการต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญมาก จะมองข้ามมิได้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ถ้าจะเปรียบก็เหมือนเป็นเปลือก หรือเป็นเครื่องมือ การมีเปลือกหุ้มเป็นกรอบที่แข็งแรง หรือมีเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพนั้นสำคัญและดีแน่ แต่จะต้องชัดเจนและมั่นใจว่า เปลือกที่แข็งแรงสวยงามนั้นห่อหุ้มเนื้อหาสาระที่ต้องการ และเครื่องมือที่ดีมีประสิทธิภาพนั้นสนองงานที่ตรงกับวัตถุประสงค์ มิฉะนั้นจะเกิดภาวะเคืองคว้างคลุมเครือ หรือถึงกับใช้ผิดวัตถุประสงค์

คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การปกครองคณะสงฆ์ที่ผ่านมายังพรวามในตัวสาระ และมีวัตถุประสงค์ที่กระจัดกระจาย มองไม่เห็นจุดหมายยอดรวมที่เป้าหมายย่อยๆ ทั้งหลายเข้ามาประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียว

ดูเหมือนจะมีแนวโน้มมานานแล้วว่า รูปแบบหรือเครื่องมือนั้นจะสนองวัตถุประสงค์ที่เบี่ยงเบนหรือเขวออกไป ถ้าปรับปรุงการปกครองสงฆ์กันใหม่ แต่ยังจับสาระ และมองจุดหมายยอดรวมไม่ชัด กฎหมายคณะสงฆ์ที่จัดวางใหม่อย่างสวยงาม อาจมีประสิทธิภาพให้เกิดผลในทางลบก็ได้

๑ สังฆะมีการปกครองเพื่อเป็นเครื่องมือสนองรับใช้การศึกษา

เพื่อรวบรัด ขอเสนอข้อพิจารณาว่า

๑. สังฆะ คือสถาบันสงฆ์นั้น แม้จะใหญ่โตมาก แต่ไม่พว่กระจายเหมือนสังคมทั่วไป เพราะ

เป็นชุมชนพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงจัดตั้งขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์จำเพาะของตนเองที่แน่นอนชัดเจน และสมาชิกของชุมชน คือพระภิกษุสามเณร ก็มี ภารกิจและวิถีชีวิตเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าจับจุดนี้ได้ ก็จะสามารถจัดวางโครงสร้างการ ปกครองคณะสงฆ์ให้สนองวัตถุประสงค์นั้น และ เป็นที่รองรับวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของสังฆะ

๒. สังฆะ เป็นชุมชนที่พระพุทธเจ้าทรงจัด ตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งอำนวยความสะดวก “สิกขา” คือ การศึกษา ด้วยการเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนาตน ดังที่รู้จักกันว่า พระ สงฆ์ผู้เป็นสมาชิกของสังฆะนี้ มีหน้าที่เล่าเรียน ปรียัติให้รู้ธรรมวินัย - ปฏิบัติตามปรียัตินั้น - และ

การปกครองจึงมีไว้เพียง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่เพื่อให้มีความเรียบร้อยและ สภาพเอื้อต่างๆ ที่จะเกื้อหนุนให้ “สิกขา” ดำเนินไปด้วยดี เพราะถ้าไม่มี “สิกขา” พระภิกษุผู้เป็นสมาชิกของสังฆะ จะไม่สามารถเข้าถึง จุดหมายของพระศาสนาได้ และการปกครองก็กลายเป็น กิจกรรมที่เลื่อนลอย

เผยแพร่สั่งสอนธรรมที่ได้เรียนรู้และปฏิบัติแล้ว แก่ประชาชนเพื่อประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคม พุทธสันฯ ว่า มีหน้าที่สิกขาเอง และช่วยผู้อื่นให้สิกขา พระสงฆ์จึงมี วิถีชีวิตแห่งสิกขา ที่คนไทยเรียกกัน มาว่าวิถีชีวิตแห่งการ “บวชเรียน”

๓. การปกครองเกิดขึ้นในสังฆะ ด้วยเหตุผล ทางการศึกษาเริ่มแต่การจัดวางวินัยคือระเบียบ กฎเกณฑ์กติกาดังๆ เพื่อจัดความเป็นอยู่ และจัด สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการศึกษา และให้มี อุปัชฌาย์ที่เป็นผู้ปกครอง เพื่อดูแลเอาใจใส่ให้ ผู้บวชเข้ามาได้รับการศึกษา ดังนั้นการปกครองจึง มีไว้เพียงเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่เพื่อ ให้มีความเรียบร้อยและสภาพเอื้อต่างๆ ที่จะ

เกื้อหนุนให้ “สิกขา” ดำเนินไปด้วยดี เพราะถ้าไม่มี “สิกขา” พระภิกษุผู้เป็นสมาชิกของสังฆะ ก็จะไม่สามารถเข้าถึงจุดหมายของพระศาสนาได้ และการปกครองก็กลายเป็นกิจกรรมที่เลื่อนลอย

ความมุ่งหมายของการปกครองตามหลัก ธรรมวินัยนั้น มีไว้เพียงเพื่อให้คนได้อยู่สงบเรียบร้อยกันหนึ่งๆ เพลินๆ แต่เพื่อให้เขาได้อาศัยภาวะ สงบเรียบร้อยเป็นต้นนั้น เป็นโอกาสและเป็นเครื่อง เกื้อหนุนต่อการพัฒนาชีวิตให้เจริญงอกงาม สู่ จุดหมายที่สูงขึ้นไป

๔. ในวิถีชีวิตแห่ง “สิกขา” นี้ จึงเห็นได้ชัดว่า ในอดีต พระภิกษุที่เป็นหัวหน้าหมู่คณะ ก็คือ อุปัช ฌาย์อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้เฝ้าอำนวยความสะดวกแก่หมู่ ภิกษุสามเณรในความปกครองดูแลของตน พร้อมทั้งสั่งสอนธรรม คือให้การศึกษาแก่ชุมชนโดยรอบ จึงปรากฏว่า ในสังคมไทย เมื่อไม่นานมานี้ พระภิกษุสามเณร และชาวบ้าน ยังเรียกเจ้าอาวาส ว่า “อาจารย์” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครอง คือผู้ ทำหน้าที่ให้การศึกษา หรือว่าการปกครองอิงอยู่กับการศึกษา

๕. ที่เป็นเช่นนั้น ชั้นแรกก็เป็นไปตามหลักการ ของพระพุทธศาสนาที่กล่าวแล้ว คือ การมีชุมชนขึ้น เพื่อเป็นแหล่งอำนวยความสะดวก การปกครองจึงเป็น เครื่องมือของการศึกษา นอกจากนั้น พระภิกษุ ที่ปกครองก็ไม่มีทัณฑอาชญา คือไม่มีอำนาจบังคับ ด้วยการลงโทษ เช่นโบยตี หรือจับใส่คุกตะราง เป็นต้น ถ้าการปกครองไม่อิงอยู่กับการศึกษา ก็ ยากที่การปกครองจะได้ผล และนานไป การ ปกครองสงฆ์ก็จะโน้มไปในทางที่จะต้องพึ่งพา อำนาจบ้านเมืองยิ่งขึ้น

การปกครองที่แฝงอยู่ใต้การศึกษา ทำให้การ เชื้อพ้องหรือปฏิบัติตาม เป็นไปด้วยความศรัทธา เคารพนับถือ มีความจริงใจ และร่วมเย็นด้วยความ รู้สึกในพระคุณ แต่ถ้าการปกครองไม่มากับการ ศึกษา ก็เป็นการปกครองด้วยอำนาจ อาศัยการ บังคับ อยู่ด้วยความเกรงกลัว ทำให้เกิดความรู้สึก เป็นปฏิบัติกัน ร้อนรนและไม่จริงใจ ในที่สุดก็ ไม่ได้ผล

๑ ต้องฟื้นฟูชีวิตแห่งการศึกษาและเสริมฐานความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

คงไม่ปฏิเสธว่า ในระยะหลังนี้ การศึกษาได้เสื่อมทรามลงไป การปกครองแยกตัวออกมา คำว่า “อาจารย์” ที่เป็นคำเรียกเจ้าวัด ค่อยๆ เลื่อนความหมาย เหลือเพียงสักว่าเป็นคำพูด แล้วยกหายไป คนรุ่นใหม่รู้จักแต่คำว่า “เจ้าอาวาส” ในฐานะผู้ปกครอง ถึงแม้จะวางกฎเกณฑ์บังคับรุนแรงขึ้น แต่ผลการปกครองยิ่งเสื่อมลง

การปกครองที่เป็นการบังคับ ควบคุม ลงโทษ เป็นการปกครองเชิงลบ อาศัยอำนาจ มุ่งที่การกำจัดคนชั่ว ซึ่งมีแต่จะต้องปราบปรามกันมากขึ้น และรุนแรงยิ่งขึ้น ตรงข้ามกับการปกครองที่มาจากการศึกษา ซึ่งเป็นการปกครองเชิงบวก เน้นการสร้างคนดี เพื่อไม่ให้มีใครชั่วที่จะต้องปราบ หรือให้มีคนดีท่วมทับคนชั่ว

มีข้อสำคัญที่ต้องเน้นไว้ด้วยว่า ในเมืองไทยนี้ วัดต่างๆ ไปนั้นสร้างขึ้นโดยชุมชน และถือกันว่าเป็นของชุมชนช่วยกันรับผิดชอบ กับทั้งจะต้องมีอยู่เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนด้วย วัดกับชุมชนจึงดำรงอยู่สืบมาในระบบความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน อย่างที่ว่าอาจารย์วัด คือเจ้าอาวาส ก็เป็นอาจารย์ของชุมชนด้วย ฉะนั้น นอกจากต้องให้เจ้าวัดเป็นผู้อำนวยการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และคนวัดแล้ว ก็จะต้องให้ท่านสามารถให้การศึกษารหัสสอนธรรมแก่ชุมชนหรือหมู่บ้านของวัดนั้นด้วย แต่ทั้งนี้ก็ต้องให้เจ้าวัดได้ศึกษาธรรมวินัยที่ถูกต้องแท้จริง

พ.ร.บ.คณะสงฆ์ทั้งหลาย ล้วนกำหนดสถานะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับคณะสงฆ์ แต่ความสัมพันธ์ระดับบนในส่วนกลางนี้ จะไม่มี ความหมายแท้จริง ถ้าไม่มีความชัดเจน และไม่สามารถเสริมสร้างรักษาความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชนแต่ละหน่วยย่อยๆ ในระดับพื้นฐานเหล่านี้ไว้ได้

รวมความว่า จุดหมายของพระพุทธศาสนา สารของพระธรรมวินัย บทบาท ฐานะ การกิจ

และความหมายทั้งหมดของความเป็นพระสงฆ์ ล้วนแสดงออกและถูกรักษาไว้ในวิถีชีวิตแห่ง “ศึกษา” ที่คนไทยเรียกกันว่า การ “บวชเรียน” นี้

ทันทีที่บวชเสร็จ ได้ภาวะเป็นภิกษุสามเณร ก็เข้าสู่วิถีชีวิตแห่งศึกษา ต้องเจริญศึกษา คือศึกษาเรื่อยไป จนกว่าเมื่อใดสัก จึงเลิกศึกษา เพราะ ฉะนั้นจึงเรียกการสละความเป็นภิกษุสามเณร กลับไปเป็นคฤหัสถ์ว่าการ “ลาสิกขา”

ตราบไต่ยังบวชอยู่ ก็ต้องมีชีวิตแห่งศึกษา ตลอดไป จนกว่าจะจบศึกษาคือเป็นพระอรหันต์ หรือเลิกศึกษาโดยลาสิกขา และนี่คือสาระของความเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา

จะต้องรักษาวิถีชีวิตแห่งศึกษานี้ไว้ มิฉะนั้น ก็จะมีการเลิกศึกษา หรือไม่มีศึกษา ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ลาสิกขา ซึ่งจะเป็นความเสื่อมที่แท้ของพระพุทธศาสนา เพราะนั่นหมายถึงการที่พระพุทธศาสนา เหลือแต่เปลือก ไม่มีเนื้อใน

เมื่อไม่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ก็ไม่รู้ ว่าพระพุทธเจ้าสอนอะไร ไม่รู้ว่าอะไรเป็นพระพุทธศาสนา และอะไรไม่ใช่พระพุทธศาสนา ไม่รู้แม้แต่ว่าอะไรเป็นแหล่งค้นหาและเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่จะตัดสินคำสอนและการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา

เมื่อไม่รู้ธรรมวินัย คือไม่รู้จักตัวพระพุทธศาสนา ก็ประพฤติปฏิบัติเคลื่อนคลาด ดำเนินชีวิต

วิปริตออกไปจากแนวทางของพระพุทธศาสนา

เมื่อวิถีชีวิตวิปริตผิดเพี้ยนไปแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ต่อชุมชนและสังคม ก็ไขว่เขวสับสน หันไปสนองความต้องการของประชาชนด้วยบทบาทที่นอกกลุ่มนอกทางโดยไม่รู้ตัว

ถ้าพระสงฆ์มีสภาพเป็นอย่างนี้ พระพุทธศาสนาก็จะค่อยๆ เลื่อนกลาง และเสื่อมโทรมสูญสิ้นไป

๑. กฎหมายจะมีความหมาย เมื่อเป็นเครื่องประกันความดำรงอยู่ด้วยดีของวิถีชีวิตแห่งสิกขา

สังคมไทยแต่โบราณมา ทั้งที่ไม่มีกฎหมายและระบบการปกครองคณะสงฆ์ ก็ได้สืบต่อพระพุทธศาสนา และรักษาสถาบันสงฆ์ไว้ ด้วยวิถีชีวิตแห่งการบวชเรียน พูดได้ว่าชาวบ้านรักษาวินัยชีวิตแห่งการบวชเรียนและพระพุทธศาสนาไว้ได้ ด้วยวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นกฎหมายชนิดไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่สังคมสมัยใหม่ที่ว่าเจริญก้าวหน้านี้ ทั้งที่ตรากฎหมายจัดตั้งระบบการปกครองอะไรกันใหญ่โต กลับจะทำไม่ได้แม้แต่เพียงจะสืบทอดวิถีชีวิตแห่ง“สิกขา” นั้นไว้ ทั้งนี้ เพราะมักติดกับรูปแบบ แต่จับสาระของสังคมนั้นไม่ได้

ถ้าวิถีชีวิตแห่ง“สิกขา” หรือวิถีชีวิตแห่งการบวชเรียนนี้ ยังคงอยู่ พระพุทธศาสนาก็อยู่ พระธรรมวินัยก็มั่นคง และคณะสงฆ์ก็จะดำรงอยู่ในคุณค่าและความหมายที่แท้

ถ้าจะมีกฎหมาย ก็ควรให้กฎหมายนั้นช่วยรักษาและเกื้อหนุนให้วิถีชีวิตแห่งสิกขาสืบต่อไปได้อย่างดีที่สุด และเป็นเครื่องประกันว่า *อย่าให้มีการเลิกสิกขา หรืออยู่อย่างไร้สิกขา ทั้งที่ยังไม่ได้ลาสิกขา*

ฉะนั้น ถ้าจะปรับปรุงหรือตรา พ.ร.บ.คณะสงฆ์ให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้จริง นอกจากจัดวางรูปแบบ ระบบ โครงสร้างการปกครอง และมาตรการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ

แล้ว ข้อสำคัญที่สุด จะต้องให้ พ.ร.บ.คณะสงฆ์พร้อมทั้งรูปแบบ ระบบ โครงสร้าง และมาตรการเหล่านั้น ทรงสาระ และสนองจุดหมายของพระพุทธศาสนาด้วย โดย

๑. เป็นหลักประกันที่จะให้วิถีชีวิตบวชเรียนหรือวิถีชีวิตแห่ง“สิกขา” สืบทอดต่อไปอย่างจริงจังมั่นคง เช่น กำหนดให้ผู้บวชเข้ามาแล้วต้องได้รับการศึกษาอบรมอย่างแน่นอน ทั้งเบื้องต้นและสืบต่อไป

๒. เป็นฐานรองรับระบบความสัมพันธ์ พี่พากัน ระหว่างวัดกับชุมชนแต่ละหน่วย ในเชิงสิกขา หรือในเชิงพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญา โดยเฉพาะในชนบท

ถ้าการปรับปรุงระบบการปกครองคณะสงฆ์ โดยเฉพาะการแก้ไขปรับปรุง หรือตรา พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ที่คิดจะทำกันนี้ สามารถทำให้วิถีชีวิตแห่ง“สิกขา” นี้ กลับฟื้นคืนขึ้นมาได้ ก็จะเป็นการปรับปรุงที่มีความหมาย เป็นการพลิกฟื้นพระพุทธศาสนาครั้งใหญ่ และช่วยให้คณะสงฆ์เจริญอกงามในสาระ อย่างแท้จริงและยั่งยืน

อนึ่ง ตามที่ได้มีการเสนอให้พิจารณาร่าง พ.ร.บ. ๒ ฉบับ คือ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ และ พ.ร.บ.คุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนานั้น ถ้ายอมรับว่าคณะสงฆ์เป็นแกนของสถาบันพระพุทธศาสนา ก็น่าจะตั้ง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ขึ้นเป็นหลัก คือดำเนินการเกี่ยวกับ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ให้ลงตัวก่อน ส่วน พ.ร.บ.คุ้มครองและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนานั้น แม้ว่าอาจจะเตรียมพิจารณาไปกลางๆ แต่ก็ควรตาม มิใช่หน้าหน้า พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ทั้งนี้ เพื่อให้การตรา พ.ร.บ.คณะสงฆ์ดำเนินไปได้คล่องตัว และให้เกิดความประสานสอดคล้องกัน

หลักการศึกษา ที่ควรพิจารณาในการปรับปรุง พ.ร.บ.คณะสงฆ์

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ก ระแสเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์เกิดขึ้นมานานแล้ว บางคราวก็จางๆ บางครั้งก็ดูหนาแน่น จริงจัง สลับสับเปลี่ยนกัน ต่อมาก็เงียบเชียบไป เรียกว่า มีลักษณะ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป คาดคิดว่าภาวะการณ์แบบนี้อยู่กับสังคมพุทธเรามาประมาณสัก ๒๐ ปีเศษ อย่างน้อยๆ ก็เริ่มแต่คณะยูวสงฆ์เรียกร้องความเป็นธรรมให้พระพิมลธรรมปี พ.ศ. ๒๕๑๘ การเรียกร้องให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์มาดังขึ้นอีก ก็ตอนเกิดกรณีอดีตพระยันตระ อมโร แต่ไม่เด่นนัก เพิ่งจะมาเด่นที่สุด ชัดเจนที่สุด ก็เมื่อเกิดกรณีวัดพระธรรมกาย คลองสาม ปทุมธานี ดังที่ทราบกันแล้ว

นักปราชญ์ ผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาและเป็น
หลักชัยของบ้านเมืองนี้ ไม่ว่าพระธรรมปิฎก(ป.อ.
ปยุตโต) นายแพทย์ประเวศ วะสี นายเสฐียรพงษ์
วรรณปก ฯลฯ ต่างก็เปิดไฟเขียวตลอดว่า ถึง
เวลาแล้ว ความจริงถึงเวลามานานแล้วที่จะต้องทำ
มีบางท่านถึงกับพยากรณ์ไว้ด้วยว่า ถ้ายัง
ไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์
คราวนี้ พระศาสนาที่รักยิ่งของพวกเราคงจะ
ถึงกาลล่มสลายแน่นอน เมื่อพูดถึงการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์ ก็คงหลีกเลี่ยง
ไม่พูดถึงเรื่อง พ.ร.บ.การปกครองคณะสงฆ์ไม่ได้
เหมือนเมื่อพูดถึงเรื่องธนาคาร มั่นก็คือการพูดถึง
เรื่องการเงิน พูดถึงเรื่องการปกครอง มั่นก็คือเรื่อง
นักการเมือง ประเมินจากความคิดเห็นของท่านผู้รู้
ทั้งหลายเกี่ยวกับ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ๓ ฉบับ
ที่ผ่านมา คือ

๑. พ.ร.บ.ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.
๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕)
๒. พ.ร.บ.สงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔
๓. พ.ร.บ.สงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พ.ศ. ๒๕๓๕

ส่วนมากจะเห็นว่า พ.ร.บ.ฉบับแรกและ
ฉบับสุดท้าย ซึ่งยังใช้บังคับอยู่นี้ มีข้อบกพร่อง
และรับไม่ได้หลายประการ โดยเฉพาะลักษณะ
การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่มหาเถรสมาคมเพียง
ไม่กี่รูป และวิธีการได้มาก็ยังไปเกี่ยวกับเรื่อง
สมณศักดิ์อีก จึงนำไปสู่การบริหารจัดการที่ขาด
ประสิทธิภาพอย่างมาก

แต่ท่านผู้รู้เหล่านั้น ต่างก็พากันชื่นชอบกับ
ลักษณะการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบ
ของ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ๒๔๘๔ หลายท่านก็มองว่า
ยังมีข้อบกพร่องหรือข้อไม่สอดคล้องกับยุคสมัย
อยู่หลายประการ ที่จะต้องปรับปรุงและเพิ่มเติม
สิ่งใหม่เข้าไปด้วย

ในฐานะที่ผู้เขียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
ค่อนข้างมาก ทั้งในฐานะที่จะต้องถูกบังคับให้
ปฏิบัติตาม และเป็นผู้ถูกเชิญไปแสดงความคิดเห็น
ตามสื่อสารมวลชนต่างๆ เสมอมา จึงใคร่ขอ

ประมวลความคิดเห็นในหลักการสำคัญๆ เกี่ยวกับ
การปกครองคณะสงฆ์ หรือสาระสำคัญที่ควร
พิจารณาจัดรวมไว้ ในการยกร่าง หรือแก้ไข
ปรับปรุง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ฉบับใหม่ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ปรับปรุงการปกครองสงฆ์ไปทำไม ? เพื่อใคร?

ในช่วง ๕-๖ ปีมานี้ สังคมไทยเรา มีการปลุก
เร้าให้มีการแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบ
หรือสถาบันของชาติหลายแห่ง พวกเราได้
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ๒๕๔๐ เพื่อปูพื้นฐานไปสู่
การปฏิรูปการเมืองการปกครอง ต่อมาเราก็เริ่ม
ยกร่าง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ เพื่อการปฏิรูป
การศึกษา การเรียนรู้ของคนไทย ขณะนี้ ทาง
คณะกรรมการธิการของสภาที่กำลังพิจารณา ร่าง
พ.ร.บ.การจัดสรรคลื่นความถี่ของวิทยุ โทรทัศน์
และสื่อสาร โทรคมนาคม เป็นการปฏิรูปการ
สื่อสารมวลชนไทย เพื่อนำทรัพยากรของชาติ
ทั้งหมดนี้ มาใช้เพื่อการเรียนรู้ศีลธรรมและ
วัฒนธรรมประเพณีไทย

สถาบันทหาร ข้าราชการ และหน่วยงาน
เอกชนอื่นๆ ก็มีการประชุมสัมมนาและฝึกอบรม
รับเอาวิธีการ มาตรฐานใหม่ๆ เข้าใช้ปรับปรุง
หน่วยงานของตน เช่น มีการพูดถึง Re-Engineer-
ing คือการรื้อปรับระบบกันใหม่ พูดถึงระบบ ISO
คือปรับปรุงองค์กรของตน จนองค์กรตรวจสอบ
มาตรฐานระหว่างชาติออกเครื่องหมายรับรองให้
นอกจากนี้ องค์กรของชาวบ้านชาวเมืองเขายังมี
สถาบันฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ โดยเฉพาะผู้
จะขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารสำคัญๆ เช่น ตำแหน่ง
ผู้อำนวยการ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ทาง
ฝ่ายธุรกิจก็เปิดเรียน M.B.A หรือ MINI M.B.A.
กันเป็นว่าเล่น แต่ในองค์กรสงฆ์ ซึ่งมีวัดอยู่ ๓
หมื่นกว่าวัด พระภิกษุ-สามเณรกว่า ๓ แสนรูป
ยังขาดการศึกษาฝึกอบรมกันในเชิงการบริหาร
จัดการอย่างมีหลักสูตร มีขั้นมีตอน อย่างจริงจัง
พระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับ เจ้าอาวาสขึ้นไป เจ้า
คณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด

เจ้าคณะภาค ยังไม่มีโรงเรียน วิทยาลัยสถาบัน หรือแม่หลักสูตรฝึกอบรมกันอย่างจริงจัง เป็นระบบ และต่อเนื่อง

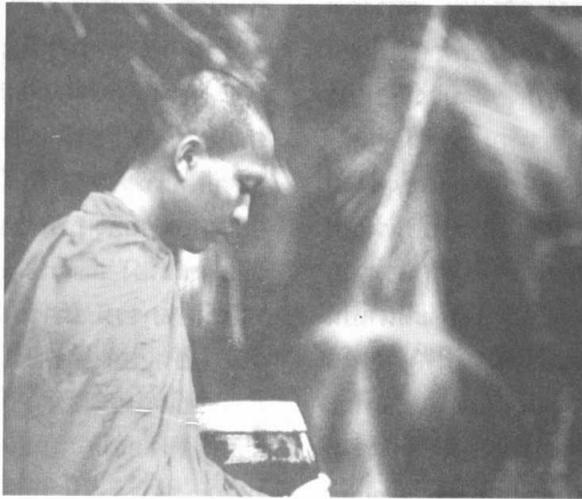
นอกจากนี้ ยังไม่มีมีสำนักงาน เจ้าหน้าที่ทำงานประจำ ระบบงานสารบรรณ และงบประมาณสนับสนุน เมื่อมีการแต่งตั้งเข้าสู่

ตำแหน่งใหม่ ก็มีแต่มอบใบตราตั้งและตราประทับไป เมื่อเราไม่จัดขบวนการอบรมพัฒนาพวกท่าน ให้มีความพร้อม กระฉับกระเฉงว่องไว ทันเหตุการณ์ หากเราไปมุ่งหวังอะไรจากท่านมากเกินไป มันก็เป็นการผิดหลักเหตุผล ถ้ายิ่งไปบีบบังคับท่านเหล่านั้น ให้ท่านนั้นทำนั้นมากเกินไปแล้ว นอกจากจะผิดหลักเหตุผลดังกล่าวมา ก็อาจจะเป็นการขาดคารวธรรมในท่านมหาเถระเหล่านั้น นับเป็นบาปมหันต์ด้วย

การขาดประสิทธิภาพในการบริหารของคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน สามารถเห็นได้ตั้งแต่ระดับวัดขึ้นไปถึงระดับองค์กรสูงสุดคือมหาเถรสมาคม อย่างกรณีเกิดปัญหาวัดพระธรรมกาย แทนที่เรื่องนี้จะสำเร็จเสร็จสิ้นกันภายใน ๗ วัน ๑๕ วัน คณะสงฆ์และพระศาสนา จะได้ไม่กระทบกระเทือนบอบช้ำนัก แต่นี่กลับยืดเยื้อเรื้อรังมากกว่า ๘-๙ เดือนแล้ว

ในส่วนการใช้ขบวนการนิคคกรรมของสงฆ์ ก็ยังคาดเดาไม่ออกเลยว่าจะสิ้นสุดเมื่อไหร่ และผลการพิจารณาตัดสินจะเที่ยงตรง ยุติธรรม ยอมรับกันได้แค่ไหน เพียงไร

คณะสงฆ์หรือพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นสถาบันหลักหนึ่งในสามของบ้านเมืองนี้ ย่อมมีความรับผิดชอบต่อความสุขสงบ เจริญรุ่งเรืองและศีลธรรมอันดีของสมาชิกของสังคม นอกจากนั้น สถาบันสงฆ์ยังต้องคิดเอื้อเฟื้อแผ่ไปถึงเพื่อน

มนุษย์ร่วมโลกของเราอีก นั่นก็คืองานเผยแผ่แบ่งปัน เรื่องจิตวิญญาณ ความสุขสงบนี้ไปสู่เพื่อนมนุษย์ต่างๆ ในโลกกว้างด้วย

อีกประการหนึ่งองค์กรก็คงเหมือนกับสิ่งมีชีวิต มีเกิด แก่ เจ็บป่วย และล้มตายได้ ถ้าไม่มีการปรับ

ตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และถ้าองค์กรใดไม่มีความสะอาด บริสุทธิ์ มีแต่รูปแบบดูดีแต่ภายนอก แต่ภายในขาดสาระแก่นสารเสียแล้ว ก็อันตรายมาก ในระยะยาวก็ไม่อาจอยู่ได้ ต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด การปรับเปลี่ยน การปรับตัวและการตรวจสอบ จึงเป็นยาชานานวิเศษสำหรับแก้โรคป่วยไข้ขององค์กรทุกชนิด ไม่ว่าจะองค์กรทางโลกหรือทางธรรม

๒. การปกครองเพื่อการศึกษา พัฒนาตนเอง มิใช่การปกครอง ด้วยอำนาจ

ก็เป็นที่น่าทึ่งกันทั่วไปว่า พระพุทธศาสนา คือขบวนการศึกษาพัฒนาตนเอง ตามหลักการไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สงฆ์ คือ ชุมชนแห่งการศึกษา พัฒนาตน เป็นชุมชนแห่งอุดมคติ ชุมชนแห่งสติปัญญา ชัดเกลากิเลส มกน้อยสันโดษ ไม่เห็นแก่ตน มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ ตนและผู้อื่นในด้านจิตวิญญาณ และเป็นอยู่ด้วยความรู้สึกเป็นเป็นพี่น้องกัน (ภราดรภาพ) ร่วมมือกันทำกิจกรรมของกลุ่ม โดยยึดหลักการเป็นสำคัญ (ธัมมาธิปไตย) ชุมชนสงฆ์จึงอยู่กันด้วยความรักใคร่เมตตาตากัน (พระคุณ) มากกว่าการใช้อำนาจบังคับ ลงโทษ ลงทัณฑ์กัน (พระเดชอาชญา)

ดังนั้น การปกครองสงฆ์จึงเป็นการจัดระบบ

การอยู่ร่วมกันให้เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ หรือเรียกว่า การปกครองเพื่อการศึกษาพัฒนาตน เพื่อสร้างคน มากกว่าจะเป็นระบบการใช้อำนาจทางกฎหมายมากดขี่ หรือมุ่งจับกุมลงโทษคนไม่ดี กำจัดคนชั่ว การปกครองสงฆ์จึงไม่เหมือนกับการปกครองของบ้านเมืองซึ่งเป็นระบบการใช้อำนาจ การจับกุมลงโทษ มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเสียส่วนมาก ดูเหมือนเป้าหมายทิศทางการปกครองทางโลกยังไม่ชัดเจน แต่ในทางพระศาสนา เป้าหมายการปกครองของสงฆ์ คือความดับทุกข์ ความเป็นอิสระหลุดพ้นอย่างนิรันดร์

๓. ยกให้พระธรรมวินัยเป็นใหญ่ สำคัญเหนือกว่ากฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ

ชาวพุทธเชื่อถือพระบรมพุทโธวาทที่ว่า “อานนท์เอ๋ย ธรรมวินัยใด ที่เรாதถาคตแสดง และบัญญัติแล้ว สำหรับพวกเธอ ธรรมวินัยนั้นจะเป็นพระบรมศาสนดาของพวกเธอ เมื่อเรாதถาคต ล่วงลับไป” ดังนั้น เมื่อชาวพุทธยังศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่จนได้ความปีติปลาบปลื้มใจ สดชื่น แจ่มใส สงบร่มเย็น ได้ลิ้มรสความวิมุติหลุดพ้นของพระธรรม ก็เชื่อว่า เราได้เห็นพระพุทธเจ้า ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้สดับรับฟังพระดำรัสตรัสสอนของพระองค์อยู่ทุกวี่วัน ดังที่พระพุทธองค์ตรัสยืนยันว่า “ดูกร วัคคิ จะมีประโยชน์อันใด กับการเที่ยวตามดูกายเนื้อที่เน่าเปื่อยนี้ของเรา ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นก็ชื่อว่า เห็นเรாதถาคต ผู้ใดเห็นเรாதถาคต ผู้นั้นก็ชื่อว่า เห็นธรรม”

ดังนั้น พระธรรมวินัย จึงมีความสำคัญสูงสุดสำหรับชาวพุทธ เราต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก และต้องตั้งเจตนาว่า หากเราจะบัญญัติแต่งตั้งอะไรขึ้นมาใหม่ ไม่ว่าจะป็นระบบระบบหรือกฎหมาย กฎ ข้อบังคับใดๆ สิ่งเหล่านั้นจะต้องไม่มาลดทอนอำนาจ ความสำคัญของพระธรรมวินัยลงไป หรือจะมามีอำนาจเหนือกว่า

พระธรรมวินัยไม่ได้ หรืออาจพูดว่า จะให้มาตีเสมอแข่งดีกับพระธรรมวินัยไม่ได้อย่างเด็ดขาด

โครงสร้างของ พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ หากจะมีขึ้นไป จะต้องออกแบบการแบ่งปันหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อกิจการคณะสงฆ์อย่างสอดคล้องกับพระธรรมวินัย มุ่งให้นำพระวินัย เช่นเรื่อง อธิกรณ์ ๔ อธิกรณสมถะ ๗ และหลักนิคหกรรม (การลงโทษ) ตามหลักการพระวินัย เช่นเรื่อง ตัชชนียกรรม อุกเขปนียกรรม ปัพพาชนียกรรม มาใช้กันให้จริงจังมากขึ้น หากจำเป็นจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับอะไรเพิ่มมาอีก ขอให้มีให้น้อยที่สุด และจะต้องเข้ามาเสริมอำนาจของพระธรรมวินัยเท่านั้น

อาจกล่าวได้ว่า คณะสงฆ์นิยมมาได้ นับแต่พระพุทธองค์ทรงตั้งขึ้นมาก่อนเริ่มพุทธศักราชนับได้กว่า ๒,๐๐๐ ปี โดยไม่มีพระราชบัญญัติปกครองสงฆ์เลย กล่าวเฉพาะในเมืองไทย เริ่มมี พ.ร.บ.สงฆ์ ฉบับแรกเมื่อ ปี ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕) นี้เอง ต่อเมื่อเกิดอธิกรณ์อื้อฉาวขึ้นในวงการสงฆ์ หลายครั้งหลายคราว เช่น กรณียันตระ, ธมฺมชโย คณะสงฆ์แก้ปัญหาอืดอาดล่าช้าก็เพราะไปติดปัญหาเรื่องกฎหมายคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม และระเบียบอื่นๆ จนดูเหมือนว่าจะลืมหักการพระธรรมวินัยไปหมด ไม่ได้คิดว่าจะเอาหลักพระวินัยมาเป็นเครื่องมือ ตัดสิน แต่มีแต่คิดว่า กฎหมายอื่นๆ ว่าไว้อย่างไร เรื่องก็เลยยืดเยื้อเรื้อรังมาจนบัดนี้ แทนที่จะจบภายใน ๗ วัน ๑๕ วัน ก็จบไม่ลงสักที จนเกิดภาวะวิกฤติศรัทธา สับสนุ่นววย ไม่ทราบว่าจะถูกผิดเป็นอย่างไร ชาวพุทธทั่วไปรู้สึกท้อแท้ ห่อเหี่ยว เจ็บปวด ทนไม่ได้จนเกิดการกล่าวละลาบละลั้งจ้วงจาบ พระมหาเถระผู้ใหญ่ อย่างไม่เคยเกิดขึ้นในแวดวงพระพุทธศาสนาเมืองไทยก่อนหน้านี้เลย

๔. ยกให้สงฆ์เป็นใหญ่ ในการบริหารจัดการ ไม่เผด็จการ

!มือพระพุทธเจ้าได้ทรงประทานการอุปสมบทแก่กุลบุตร จนเกิดสังฆมณฑลขึ้น

จนเข้มแข็งแล้ว พระพุทธองค์ก็ทรงมอบอำนาจ การตัดสินใจในกิจการของหมู่คณะทั้งหมดแก่สงฆ์ ให้สงฆ์เป็นใหญ่ แม้ในเรื่องสำคัญๆ เช่น การอุปสมบท รับสมาชิกใหม่ของหมู่คณะ การรับผ้ากฐิน คือสามัคคีธรรม ที่พระภิกษุทุกรูปจะต้องชวนช่วยช่วยเหลือกัน ในการทำจีวรให้เสร็จภายในวันเดียว แล้วก็พร้อมใจกันยกให้พระภิกษุรูปหนึ่งอธิษฐานเป็นผ้าไตรครอง

หากจะมี พ.ร.บ. ปกครองคณะสงฆ์ฉบับใหม่ คงต้องพยายามยกกว้าง จัดสรรหน้าที่ ความรับผิดชอบกระจายไปที่หมู่คณะหรือหมู่สงฆ์ มากกว่ามอบอำนาจสิทธิขาดให้บุคคลคนเดียว หรือคณะบุคคลเพียงไม่กี่คน คงต้องมาพิจารณาถึงผลดี ผลเสียของตำแหน่งปกครองสงฆ์ระดับต่างๆ เริ่มแต่ตำแหน่งเจ้าอาวาส ต่อไปถึงตำแหน่งเจ้าคณะตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และหน ว่าควรจะมีหรือไม่ หรือควรลดทอนจำนวนลงอย่างไร องค์การบริหารสูงสุดส่วนกลาง แทนที่จะเป็นมหาเถรสมาคม คณะสังฆมนตรีหรือสังฆมนตรี แต่พวกเราอาจคิดถึง การมีผู้ปกครอง-บริหาร ในรูปคณะกรรมการปกครอง-บริหาร รับผิดชอบเป็นงานๆ ไป เช่น

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายปกครองและวางแผน

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายการศึกษาและอบรมพัฒนา

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายควบคุมดูแลการนworกรรมและอนุรักษ์พุทธศิลป์

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายสังคมสงเคราะห์

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายประสานงานกับสงฆ์ต่างนิกายและคณะแม่ชี

ฯลฯ

ในการปกครองสงฆ์ส่วนภูมิภาค ก็น่าจะมี คณะกรรมการสงฆ์ระดับจังหวัด เป็นต้น เข้ามารับทำหน้าที่ คล้ายคณะกรรมการสงฆ์ส่วนกลาง

ในส่วนองค์กรควบคุมดูแล เรื่อง กฎ ระเบียบ สังฆาณัติ ต่างๆ และกำหนด-รับรองนโยบาย และทิศทางการบริหารงานคณะสงฆ์นั้น ควรให้มีสภาสงฆ์แยกกันสัก ๒-๓ สภา เช่น

- **มหาเถรสภา** ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา กำหนดนโยบายหรือรับรองนโยบาย ให้ความเห็นชอบอนุมัติแผนงาน โครงการ งบประมาณ และแต่งตั้ง คณะกรรมการสงฆ์ชุดต่างๆ

มหาเถรสภา หรือสภามหาเถระนี้อาจกำหนดคุณสมบัติสมาชิกด้วยระดับชั้นของสมณศักดิ์ กล่าวคือ สมเด็จพระราชาคณะ และรองสมเด็จ

พระราชอาชญา น่าจะสังกัดอยู่สภานี้

-สังฆสภา ทำหน้าที่คล้ายสภาผู้แทนสงฆ์ ประกอบด้วยตัวแทนของสงฆ์ที่คัดเลือกมาจากคณะสงฆ์ในแต่ละจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ รูป มีหน้าที่สรรหาคณะกรรมการสงฆ์ ที่จะไปทำหน้าที่บริหารแต่ละคณะ และออกกฎระเบียบสังฆาณัติต่างๆ

-สภาสงฆ์จังหวัด ประกอบด้วยตัวแทนของสงฆ์ในแต่ละอำเภอ ตำบล มีหน้าที่ควบคุมดูแลเรื่องงบประมาณ แผนงาน โครงการ และนโยบาย การบริหารงานคณะสงฆ์ ในเขตจังหวัดนั้นๆ

ในส่วนการจัดการกับ อธิกรณ์ คดีความต่างๆ นั้น คงจะต้องมีคณะพระวินัยธรหรือศาลสงฆ์ ๓ ชั้น คือ ชั้นต้น ควรมีอยู่ทุกจังหวัด ชั้นอุทธรณ์ ควรมีอยู่อย่างน้อยภาคละหนึ่งแห่ง เช่น ภาคเหนือ อาจอยู่ที่เชียงใหม่ ภาคใต้ อยู่ที่นครศรีธรรมราช ภาคตะวันออก อยู่ที่อุบลราชธานี เป็นต้น

๕. องค์ปกครองสงฆ์ควรเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์กับรัฐเชิงสร้างสรรค์ ไม่ครอบงำ

๕ คมสงฆ์มีเป้าหมายอยู่ที่ความวิมุติหลุดพ้น อันเป็นโลกุตตระ อยู่เหนือเรื่องราวแบบโลกๆ หรือผลประโยชน์แบบโลกีย์วิสัย เจ้าชายสิทธัตถะราชกุมาร สละราชสมบัติและตำแหน่งมกุฎราชกุมาร อธิษฐานเพศนักบวชเพื่อแสวงหาสัจธรรม ต่อเมื่อตรัสรู้แล้ว แม้จะยังมีผู้เชื่อเชิญถวายโอกาสแห่งความเป็นพระราชาก็ พระองค์ไม่ทรงขึ้นชมยินดี ต่อการเชื่อเชิญนั้น แม้พระสงฆ์สาวกทั้งหมดของพระองค์ก็เช่นกัน มองเห็นอำนาจทางการเมืองเป็นของเผด็จรอน วิตกกังวล และเป็นทุกข์ เหตุนี้พระสาวกที่แท้จริงไม่มีใครอยากได้อำนาจทางการเมือง แต่ท่านก็พิจารณาเห็นว่า นักการเมือง นักการปกครองนี้ มีความสำคัญต่อความเป็นไปของสังคมมาก ถ้าผู้ปกครองประพฤติธรรม เป็นคนดี

เสียแล้ว ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ผู้อยู่ภายใต้การปกครองก็จะพลอยประพฤติธรรม เป็นคนดีไปด้วย อีกประการหนึ่ง ความสุข ความทุกข์ของประชาชนทั่วไปขึ้นอยู่กับระดับศีลธรรมของผู้ปกครอง ถ้าพระราชประพฤติธรรม ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั้งหมดก็อยู่เป็นสุข

ดังนั้น แม้พระสงฆ์จะไม่ปรารถนาจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง แต่ก็ไม่ควรปล่อยให้ให้นักการเมืองอยู่อย่างไม่รู้ธรรม ไม่ปฏิบัติธรรมได้ พระสงฆ์จึงต้องพยายามอบรมสั่งสอนให้นักการเมืองเป็นคนดี มีศีล มีธรรม และเป็นนักการเมืองในอุดมคติของพระพุทธศาสนา

เมื่อนักการเมืองดี ก็จะมองเห็นคุณค่าของพระศาสนา ด้วยพิจารณาเห็นว่า พระศาสนาคือรากฐานความสงบสุขและความมั่นคงของสังคม ศีลธรรมของคนในสังคม ย่อมมีความสำคัญยิ่งกว่ากฎหมาย และการบังคับให้คนปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้น การทำให้คนพลเมืองทั้งหมดเป็นคนดี มีศีลธรรมได้ จึงถือว่าเป็นความสำเร็จสูงสุดในการปกครองของตน ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองที่เฉลียวฉลาด และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ย่อมจะเข้าไปหาพระเจ้า พระสงฆ์ เพื่อสอบถามเรื่องพระศาสนา บาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ และขอคำแนะนำเรื่องการพัฒนาจิตวิญญาณของตน ตลอดจนถวายการอุปถัมภ์กิจการของคณะสงฆ์ และขอความช่วยเหลือให้ท่านช่วยอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนพลเมืองทั้งหมดด้วย

ถ้าพระสงฆ์ยึดมั่นอยู่ในหลักการนี้ด้วยการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแล้ว ก็คงจะไม่ต้องวิตกกังวลว่า รัฐบาล หรือนักการเมืองจะไม่สนับสนุน เพราะนักการเมืองที่ดี ก็จะต้องให้ความสนับสนุนคณะสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบอยู่แล้ว ในทางกลับกัน ถ้านักการเมืองหรือรัฐบาลดำเนินงานอยู่ในทำนองคลองธรรม ทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนแล้ว คณะสงฆ์ก็ต้องสนับสนุนนักการเมือง รัฐบาลนั้นโดยอัตโนมัติ เรียกว่าให้นักการเมือง รัฐบาล ทำงานไปด้วยความสบายใจได้ โดย

ไม่ต้องห่วงใยว่าคณะสงฆ์จะสนับสนุนหรือไม่ โดยหลักการแล้ว คณะสงฆ์ทำนออยู่กับการส่งเสริมคนดี ชมเชยคนชั่วอยู่แล้ว

ด้วยเหตุนี้ ใน พ.ร.บ. สงฆ์ฉบับใหม่ น่าจะต้องร่างระบุไว้ว่า ให้องค์กรสงฆ์เป็นอิสระในการปกครองตนเอง โดยมีรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนงบประมาณ และถวายการอารักขาช่วยเหลือต่างๆ ควรจัดให้มีสำนักงานบริหารกิจการคณะสงฆ์ อาจเรียกว่า สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการสงฆ์ มีเลขาธิการเป็นหัวหน้าสำนักงาน พร้อมทั้งมีคณะทำงานเต็มเวลาในแผนกต่างๆ และมีสำนักงานทำงานของสงฆ์ในระดับจังหวัดต่างๆ พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลา สำนักงานเลขาธิการ เช่นนี้ น่าจะไม่มีฐานะเป็นส่วนราชการ เช่นเดียวกับสำนักเลขาธิการสภาผู้แทน หรือสำนักพระราชวัง จะได้มีอิสระเต็มที่ในการบริหารงานคณะสงฆ์

๖. ระบบสมณศักดิ์กับ

ตำแหน่งปกครอง-บริหาร

! รางต้องยอมรับความจริงที่ว่า สิ่งใดมีคุณสิ่งนั้นก็ย่อมมีโทษอยู่ด้วย เรียกว่า จะหาสิ่งที่มีคุณโดยส่วนเดียวนั้น แทบจะหาไม่พบเอาเลย ระบบสมณศักดิ์ของสงฆ์ไทยก็เช่นเดียวกัน แรกเริ่มเดิมที เมื่อเราอยู่ในยุคสมัยราชาธิปไตย พระเจ้าแผ่นดินทรงพระราชอำนาจสิทธิขาดในการปกครองแต่พระองค์เดียว เมื่อฝ่ายเมืองเขามีการพระราชทานฐานันดรศักดิ์ เป็นขุน เป็นหลวง พระ พระยา เจ้าพระยา กันแล้ว พระองค์ก็ทรงแผ่พระกตาดินหาร บุญบารมีมาถึงพระเจ้าพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วย โดยการถวายสมณศักดิ์ ยกย่องและทรงขอรับรองให้รับภาระธุระ ในการสั่งสอนพระพุทธศาสนา ระเบียบพิธีกรรม และสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรในวัดต่างๆ ตามสมควร เมื่อเข้าสู่ระบอบการปกครองประชาธิปไตยแล้ว อำนาจการพิจารณาคุณความดีเพื่อเสนอขอพระราชทานแต่งตั้ง และเลื่อนสมณศักดิ์ ก็อยู่กับคณะอนุกรรมการสงฆ์ผู้พิจารณา

พระภิกษุผู้สมควร ได้รับการพิจารณาการแต่งตั้ง และเลื่อน สมณศักดิ์ในแต่ละปี โดยมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่เรื่องก็มักจะเห็นว่า ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่ยุติธรรม มีการเล่นพวกเล่นพ้อง และเงินทองก็เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญอีกด้วย ยิ่งกว่านั้น การเอาระดับชั้นสมณศักดิ์ไปผูกไว้กับตำแหน่งการบริหารคณะสงฆ์ ตั้งแต่ระดับล่างสุด ไปถึงกรรมการมหาเถรสมาคมตาม พ.ร.บ. สงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่ว่าสมเด็จพระราชาคณะเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง ปรากฏการณ์ชัดเจนว่า พระมหาเถระกว่าจะได้เลื่อนสมณศักดิ์ถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะได้ อายุก็ล่วงเข้า ๗๐ ๘๐ ปีแล้ว ซึ่งควรเป็นวัยที่จะต้องพักผ่อนและหาโอกาสบำเพ็ญสมณธรรมอย่างเต็มที่ แต่ท่านกลับต้องมาแบกรับภาระรับผิดชอบ รับขอบ มาเป็นขึ้นปากวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชนและสังคมทั่วไปอีกทั้งๆ ที่มหาเถระหลายรูป แม้ไม่ปรารถนาจะอยู่ตรงนั้น ก็ต้องทนอยู่ด้วยความรับผิดชอบและรักห่วงใยพระศาสนา แต่ด้วยวิญญูติสูงและความรู้ความสามารถอันจำกัด ประกอบกับขาดบุคลากร และเครื่องมือต่างๆ มาสนองงานด้วย ท่านก็ทำได้เท่าที่พวกเราเห็นๆ กันอยู่ดังในปัจจุบัน

ในความคิดเห็นของผู้เขียนแล้ว ถ้าจะมีการยกเครื่องเรื่อง พ.ร.บ.สงฆ์กันใหม่ก็น่าจะพิจารณาแยกตำแหน่งการปกครอง-บริหารออกจากระดับชั้นสมณศักดิ์เสียด้วย หัวหน้าคณะกรรมการบริหารงานคณะสงฆ์ พร้อมทั้งกรรมการสงฆ์ในแผนกต่างๆ ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับสมณศักดิ์ ควรคัดเลือกมาจากพระภิกษุ ที่มีความรู้ ความสามารถ แม้จะมีสมณศักดิ์ชั้นต่ำๆ หรือไม่มีเลยก็ได้ ถ้ามีผลการทำงานดีเด่น ก็สามารถได้รับการเลือกเข้ามาดำรงตำแหน่งนั้นๆ ได้

สมาชิกสังฆสภาส่วนกลาง น่าจะคัดเลือกมาจากตัวแทนสงฆ์แต่ละจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละหนึ่งรูป จังหวัดใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี อาจเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของจำนวนพระภิกษุ-สามเณรได้ และ

๗. พระสงฆ์ของประชาชน ต้องร่วมมือ และมีขบวนการ ตรวจสอบกับพุทธบริษัท

ประเด็นสำคัญมากๆ อีกประเด็นในการกำหนดโครงสร้างและทิศทางการปกครองสงฆ์ในยุคอุตสาหกรรมโลกาภิวัตน์ ก็คือการนำสงฆ์กลับมาอยู่กับชาวบ้าน เป็นของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน หรืออาจเรียกว่าของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนก็ได้ ความจริงแล้ว ความเจริญและความเสื่อมของพระพุทธศาสนา

ขึ้นอยู่กับระดับความรู้ ความเข้าใจพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา พระพุทธองค์มิได้ทรงมอบพระศาสนาให้พระสงฆ์รับภาระธุระฝ่ายเดียว แต่มอบให้ชาวพุทธทุกคน ทั้งพระภิกษุ และฆราวาสชายหญิง รับผิดชอบการพระศาสนาาร่วมกัน

ดังนั้น โจทย์ใหญ่อันหนึ่ง ก็คือการจัดการปกครองคณะสงฆ์อย่างไร โดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ สนับสนุน และตรวจสอบกันและกัน ยอมรับว่าเป็นเรื่องยากมาก และเมื่อให้ชาวบ้านเข้ามา ทำอย่างไรจะไม่มาครอบงำสงฆ์แทนรัฐ และไม่ยุ่มยามในเรื่องวินัย อาบัติชั่วหยาบของสงฆ์ ทางออกอาจคิด โดยการให้มีสภาพุทธบริษัทระดับชาติ และระดับจังหวัด แล้วโดยจัดให้มีวาระการประชุมร่วมประจำปีร่วมกับสภาสงฆ์ส่วนกลางหรือสภาสงฆ์จังหวัด เพื่อร่วมเสนอแผนงาน หรือรับทราบแผนงานคณะสงฆ์โครงการและงบประมาณที่จะใช้จ่ายในแต่ละปีงบประมาณ เป็นต้น

ถึงอย่างไร ก็อยากฝากให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้ช่วยกันคิดหาโครงสร้างที่เหมาะสมต่อไป

๘. บทสรุปสุดท้าย

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า จากกรณีอื้อฉาวในวงการสงฆ์ ๒-๓ เรื่อง ที่ผ่านมาและกำลังดำเนินไปอยู่นี้ ได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความ

ควรจะพิจารณาความรู้ความสามารถเป็นหลัก มิใช่เอาสมณศักดิ์สูง ต่ำ เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนสภามหาเถระ น่าจะเป็นสภาของพระมหาเถระผู้ใหญ่ อาจมาแทนมหาเถรสมาคมสมาชิกของสภานี้ กำหนดด้วยสมณศักดิ์ชั้นสูงเป็นเกณฑ์ เช่น สมเด็จพระราชาคณะทั้งหมดอาจเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง นอกนั้นก็เลือกจากพระเถระที่มีสมณศักดิ์ลดหลั่นลงมา

โดยวิธีการนี้ ระบบสมณศักดิ์ของสงฆ์ก็จะคงอยู่ ยังเป็นการรักษาโบราณราชประเพณีและยังเสริมพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกด้วย แต่ขบวนการคัดเลือกน่าจะทำได้ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมยิ่งขึ้น อาจจะต้องคัดเลือกโดยสภาสงฆ์ ทั้งระดับจังหวัด สภาสงฆ์ส่วนกลาง และสภามหาเถระก็ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อครหาว่า มีการเล่นพรรคเล่นพวกก็เมื่อลำดับชั้นสมณศักดิ์ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์โดยตรง ระบบสมณศักดิ์ก็จะเรียบร้อยดีงาม เป็นเรื่องสร้างสรรค์ส่วนตัวพระมหาเถระผู้อยู่ในสมณศักดิ์สูงก็จะเป็นที่เคารพสักการะของสังคมโดยส่วนตัว เมื่อท่านเป็นฝ่ายคอยกำกับดูแล ให้คำปรึกษาและรับรองการทำงานต่างๆ ของสงฆ์ ท่านก็เป็นฝ่ายรับแต่ผลงานรับแต่ความชอบ ไม่ต้องลงมาเกลือกกลั้วรับผิดชอบและชอบ นับเป็นการเปลื้องตัวเสียมากกว่าได้

อ่อนแอของระบอบการปกครองสงฆ์ปัจจุบัน คงไม่มีใครปฏิเสธว่า สาเหตุอันหนึ่งของความอ่อนแอนี้ เกิดจากโครงสร้างการปกครองสงฆ์ใน พ.ร.บ.สงฆ์ฉบับที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน ท่านผู้รู้ทางพระศาสนาเกือบทั้งหมด ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ถึงเวลาแล้วที่พวกเราต้องรีบให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองสงฆ์ นั่นก็คือ การยกร่างหรือปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ.สงฆ์ใหม่กันเสียที

พ.ร.บ.สงฆ์ ฉบับ ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๓๕ นั้น เกิดขึ้นสมัยเผด็จการ ชาวบ้านเป็นผู้ร่างให้ พระเจ้าพระสงฆ์ไม่มีส่วนรู้ส่วนเห็นด้วยเลย ถ้าเมื่อจะมีการร่าง พ.ร.บ.สงฆ์ พระสงฆ์จะต้องมีส่วนร่างด้วย มีที่อยู่เฉยๆ ปล่อยให้ชาวบ้านที่เขาเข้าใจธรรมชาติของพระสงฆ์บ้าง ไม่เข้าใจบ้าง มาร่างกฎหมายบังคับพวกเราให้ทำอย่างนั้น อย่างนี้ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงข้านอาสาออกมาเสนอแนวความคิดในเมืองต้นไว้เสียขั้นหนึ่งก่อน ที่ทำดังนี้ จะหมายถึงการอวดดี อวดเก่งของตนเอง ออกมาคิดเพื่อการปล้ำเปลี่ยนแปลง ด้วยอคติหรืออคฤลจิตใดๆ ก็หาไม่ได้ หนึ่ง ที่ทราบว่าคุณคิดเห็นบางอย่าง อาจกระทบกระเทือนพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะกรรมกรมหาเถรสมาคมอยู่บ้าง เพราะว่าสุตวิสัยจะเลียงหลีกเพียงแต่หวังในเมตตาคารมและวิสัยทัศน์ยาวไกลของท่านว่า จะช่วยทำให้ท่านเข้าใจในเหตุผลของการแสดงความคิดเห็นออกมาในครั้งนี้ และยิ่งกาลผ่านไป เจตนาธรรมและความตั้งใจจริงของผู้เขียนคงจะพิสูจน์ตัวเองเด่นชัดขึ้น

การปกครองสงฆ์ในอนาคตนั้น น่าจะได้พบทวนให้เป็นที่ไปตามธรรมชาติ และหลักการของพระพุทธศาสนา เช่น ต้องเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา พัฒนาตนเอง พยายามนำหลักการของพระธรรมวินัย กลับมาใช้แทนกฎหมาย ข้อบังคับหรือกฎระเบียบใดๆ ต้องเป็นการปกครองแบบสงฆ์เป็นใหญ่ กระจายอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบ และในขณะเดียวกัน ก็เป็นอิสระจากอำนาจรัฐ ควรจะมีสำนักงานบริหารงานคณะสงฆ์

ที่เป็นอิสระ คล้ายสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร รัฐควรจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน แต่ให้อิสระในการจัดใช้ งบประมาณ ดังเช่นสำนักพระราชวัง เมื่อเป็นอิสระแล้ว สงฆ์เองก็ไม่ควรลดยเหนื่อปัญหาสังคมหรือชาวบ้าน ชุมชน ต้องพยายามนำสงฆ์กลับมาสู่ความเป็นสงฆ์ของชาวบ้านหรือของชุมชนด้วย

รูปแบบการปกครอง น่าจะมีคณะกรรมการสงฆ์ ฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายการปกครอง ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายการเผยแผ่ ฯลฯ มารับผิดชอบเป็นงานๆ ไป เกี่ยวกับตัวบทกฎหมายต่างๆ น่าจะมีสภาสงฆ์ มารับหน้าที่สัก ๒-๓ สภา คือ สภามหาเถร สังฆสภา และสภาสงฆ์จังหวัด ส่วนเรื่องคดี-อิทธิกรณ น่าจะมีศาลสงฆ์มารับผิดชอบสัก ๓ ระดับคือ ศาลชั้นต้น อยู่ในระดับจังหวัด ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เป็นต้น

ระบบการได้มาซึ่งสงฆ์ ผู้ทำหน้าที่บริหารและสมาชิกสังฆสภา น่าจะใช้วิธีการคัดเลือกกันภายในเขตจังหวัด แล้วให้สมาชิกสภาคัดเลือกกันขึ้นเป็นคณะบริหารอีกชั้นหนึ่ง ในกรณีนี้ ไม่ควรนำไปผูกติดกับระบบสมณศักดิ์อีกต่อไป แต่พระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์ชั้นสูงควรจัดเข้าเป็นสมาชิกสภามหาเถรระ คอยให้คำปรึกษาและควบคุมนโยบายสำคัญ

ตามที่ได้แสดงความคิดเห็นมานี้ จะพิจารณาเห็นสมควรอย่างไร ก็โปรดช่วยกันพิจารณาเพิ่มเติมเสริมแต่ง หรือแสดงข้อคัดค้านเป็นอย่างอื่นก็ได้ ขอฝากไว้ในตอนท้ายว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครองคณะสงฆ์ครั้งนี้ หากจะเกิดขึ้นจริง ก็เป็นเพียงจัดขบวนทัพเสียใหม่ ทหารทั้งหลายก็ยังคงเป็นชุดเดิม ถึงกรอกระเบียบจะได้อย่างไรก็ตาม ถ้าตัวบุคลากรยังไม่ได้รับการศึกษา อบรมพัฒนาอย่างจริงจังแล้ว การปรับเปลี่ยนโครงสร้างก็จะสัมฤทธิ์ผลไม่ได้ งานสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนในช่วงนี้ ก็คือการเร่งจัดตั้งโรงเรียน วิทยาลัยพระสังฆาธิการ เพื่ออบรมพัฒนาพระสงฆ์นักปกครองทุกระดับชั้น เพื่อเตรียมบุคลากรเอาไว้ให้พร้อมสรรพ ในการจะก้าว

เข้าไปสู่โครงสร้างการปกครอง
คณะสงฆ์แบบใหม่ คิดว่ามหา
วิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งน่าจะ
ต้องเข้ามารองรับภาระงานอันเร่ง
ด่วนส่วนนี้

หากจะมีการเปลี่ยนแปลง
กันจริงจัง ขอให้ทราบไว้ก่อนว่า
คณะสงฆ์คิดเปลี่ยนแปลงมิใช่
เพื่อประโยชน์ส่วนตนของสงฆ์
หรือปัจเจกบุคคลใดๆ หรือแม้
แต่เพื่อพระพุทธศาสนาเอง
แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อ
ประโยชน์สุขอันไพบูรณ์ของ
มหาชน โดยเฉพาะเรื่องศีลธรรม
และความสุขสงบของสังคมไทย
โดยรวม พุทธให้เชื่ออีกนิดแต่
ไม่ผิดความจริงที่ว่า การเปลี่ยน
ปรับปรุงกิจการคณะสงฆ์ครั้งนี้
จะเป็นการเกื้อกูลต่อความสงบ
สุขและสันติภาพของโลกด้วย
เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเราคงต้อง
มาร่วมคิดให้การเปลี่ยนแปลง
การปกครองคณะสงฆ์นี้เกิดเป็น
จริง โดยช่วยกันคิดรูปแบบและ
โครงสร้างของ พ.ร.บ.คณะสงฆ์
ฉบับใหม่ให้สอดคล้องกับ
หลักการ และเจตนารมณ์ของ
พระธรรมวินัยด้วย ฯ

จิริ ติฎฐตุ สมมาสมพุทธศาสนัน
เทวมนุสฺสานิ อุตฺถาย หิตาย
สุขาย นิพพานาย จ.

ข้อเสนอ

เพื่อการปฏิรูป การปกครองคณะสงฆ์

กลุ่มเสขิยธรรม*

๑. ความจำเป็นต้องปฏิรูป การปกครองคณะสงฆ์

เมื่อครั้งพระบรมศาสดายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ คราวหนึ่งได้ตรัสตอบพระสารีบุตรว่า สาเหตุที่ศาสนาของ พระพุทธเจ้าพระนามว่า พระกกุสันธะ และพระโกนาคมะ ตั้งมั่นยั่งยืนยาวนานกว่าศาสนาของพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ก่อนหน้านั้น ก็เพราะพระพุทธเจ้า ๒ พระองค์แรก นอกจากจะมีคำสั่งสอนมากแล้ว ยังมีการบัญญัติสิกขาบทเป็นแบบแผน

หลังจากนั้นไม่นาน เมื่อคณะสงฆ์ขยายตัวใหญ่ขึ้น พระพุทธเจ้าก็ทรงเห็นสมควรที่จะบัญญัติสิกขาบทเพื่อเอื้อให้การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยดี เป็นการอุดหนุนค้ำจุนวินัย (วินยานุคคหยา) อันจะนำไปสู่ความเจริญของงามของชีวิต ทั้งเป็นประโยชน์แก่หมู่สงฆ์ ประชาชน และพระศาสนา

ภายหลังคณะสงฆ์มีความเติบโตใหญ่ขึ้นเป็นอันมาก จึงมีการตรากฎหมายต่าง ๆ ขึ้นมาเสริมสิกขาบทและรองรับวินัยของพระสงฆ์ในท้องถิ่น

ต่าง ๆ จนกระทั่งในที่สุด เมื่อคณะสงฆ์มีการจัดรวมเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งประเทศ ก็เป็นเหตุให้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์ขึ้นมาโดยเฉพาะ ดังในประเทศไทยมีกฎหมายดังกล่าวอย่างเป็นทางการจะลักษณะมาแต่ พ.ศ. ๒๔๔๕

นับแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน มีกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์มาแล้ว ๓ ฉบับ ฉบับปัจจุบันคือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขปี ๒๕๓๕ ตามหลักการแล้วพระราชบัญญัตินี้ควรจะไปเพื่ออุดหนุนค้ำจุนวินัย กล่าวคือเกื้อหนุนให้สมาชิกทุกคนในคณะสงฆ์ดำเนินชีวิตตามครรลองของพระวินัย สามารถเข้าถึงความมีชีวิตที่งดงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ขณะเดียวกันก็นำความสงบเรียบร้อยสู่คณะสงฆ์ เพื่อยังศรัทธาของประชาชนให้ตั้งมั่น อันจะทำให้พระศาสนามีความยั่งยืนสืบไป

อย่างไรก็ตามทุกวันนี้เป็นที่กล่าวขวัญกันอย่างหนาหูยิ่งขึ้นทุกทีว่า พระสงฆ์ย่อหย่อนในพระวินัยมาก มีการประพฤตินอกริตนอกรอยมากขึ้นเป็นลำดับ และเกิดขึ้นแทบทุกหนแห่งสร้างความเสียหายแก่คณะสงฆ์เป็นอันมาก และเมื่อเกิดเหตุร้ายขึ้นแล้ว ก็ไม่สู้จะมีการแก้ปัญหาที่

* เอกสารสรุปจากการเสวนาของกลุ่มเสขิยธรรม
เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน และ ๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ทันที่หรือเป็นธรรม ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อคณะสงฆ์จึงตกต่ำอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นก็เป็นที่เห็นได้ชัดว่า คุณภาพของพระสงฆ์ทั้งในทางธรรมและทางโลกกล่าวโดยรวมแล้วนับว่าลดน้อยถอยลงมาก ไม่สามารถเป็นผู้นำในทางจิตวิญญาณของสังคมได้ อีกทั้งยังสอนผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัย จึงทำให้เกิดความปริวิตกว่าจะสามารถนำพาพระศาสนาให้ยั่งยืนไปได้เพียงใด

ปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารของคณะสงฆ์ตั้งแต่ระดับวัดไปจนถึงระดับองค์กรสูงสุดคือมหาเถรสมาคมเท่านั้น หากยังเป็นผลจากความคิดพื้นฐานของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบันที่คลาดเคลื่อนออกไปจากหลักการสูงสุดของคณะสงฆ์ นั่นคือพระธรรมวินัย ด้วยเหตุนี้จึงควรที่จะมีการดำเนินการแก้ไขให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปในทางเกื้อกูลต่อพระธรรมวินัย และเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ประชาชน และพระศาสนาอย่างแท้จริง

๒. หลักการที่ต้องคำนึง

มีหลักการใหญ่ ๓ ประการที่ต้องคำนึงเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปกครองคณะสงฆ์ที่พึงปรารถนา ได้แก่

- ๒.๑ หลักธรรมวินัย
- ๒.๒ หลักการบริหารองค์กร
- ๒.๓. หลักดุลยภาพในความสัมพันธ์กับรัฐและประชาชน

๒.๑ หลักธรรมวินัย

ธรรมวินัยเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดสำหรับพุทธบริษัทโดยเฉพาะพระสงฆ์ เนื่องจากความเป็นพระนั้นถูกกำหนดโดยพระธรรมวินัย อีกทั้งจุดมุ่งหมายของชีวิตบรรพชิตก็เพื่อความเจริญงอกงามในพระธรรมวินัย รวมทั้งรักษาพระธรรมวินัยให้ยั่งยืน

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงกฎหรือข้อบัญญัติพื้นฐานของพระสงฆ์อันได้แก่สิกขาบท พระพุทธองค์ก็ได้ทรงวางไว้เป็นแบบแผนแล้วว่า

เป็นไปเพื่ออุดหนุนค้ำจุนวินัยของพระสงฆ์ แม้ภายหลังจะมีการตราข้อบัญญัติอื่น ๆ อีกตามมาที่เรียกว่ากฎหมายสำหรับพระสงฆ์ กฎหมายเหล่านั้นก็ควรจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ดั้งเดิมของสิกขาบทที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติ กล่าวคือต้องอุดหนุนค้ำจุนวินัย

วินัยนั้นมิได้หมายความว่าเพียงแค่ว่าแบบแผนความเป็นอยู่อย่างพระ หากหมายถึงเครื่องฝึกฝนพัฒนาตนจุดหมายก็คือเพื่อให้เข้าถึงชีวิตที่ตั้งมายิ่งขึ้น หรือเพื่อให้เจริญงอกงามในธรรมโดยมีวิมุตติเป็นที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งวินัยนั้นเป็นไปเพื่อธรรมนั่นเอง

ในเมื่อกฎหมายนั้นต้องเอื้อเพื่อวินัย และวินัยนั้นเป็นไปเพื่อธรรม ก็เท่ากับว่ากฎหมายสำหรับพระสงฆ์นั้นจะต้องเป็นเครื่องมือส่งเสริมธรรมวินัย หรือมีธรรมวินัยเป็นเป้าหมาย

กฎหมายคณะสงฆ์ควรจะต้องยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลัก ความข้อนี้นอกจากจะหมายความว่า มีพระธรรมวินัยเป็นเป้าหมายแล้ว ในขั้นมรรควิธีก็ควรจะเป็นไปตามธรรมวินัยด้วย อาทิ

-การยกให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการบริหารจัดการโดยถือธรรมเป็นสำคัญ(ธัมมาริทธิปไตย) กล่าวคือกระจายความรับผิดชอบไปที่หมู่คณะหรือหมู่สงฆ์ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม แทนที่จะมอบอำนาจสิทธิ์ขาดให้แก่บุคคลคนเดียวหรือคณะบุคคลเพียงไม่กี่คน

-การเน้นเรื่องการศึกษาพัฒนาตน อันเป็นจุดมุ่งหมายของวินัย ชี้แจงความว่า การปกครองสงฆ์ ควรมุ่งให้เกิดระบบแบบแผนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตในทางจิตวิญญาณตามนัยแห่งไตรสิกขา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการปกครองเพื่อการศึกษาหรือสร้างคน แทนที่จะเป็นการปกครองที่มุ่งใช้อำนาจควบคุมหรือจับกุมคนไม่ดี

-การส่งเสริมความเป็นอิสระของคณะสงฆ์ เพื่อให้สอดคล้องกับการที่พระพุทธเจ้าทรงมุ่งหวังให้ระบบสงฆ์เป็นชุมชนอิสระที่พ้นจากการครอบงำของระบบต่าง ๆ ทางสังคมให้มากที่สุด เพื่อ

สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่สังคม และช่วยชักนำสังคมให้ดำเนินสู่ความดีงาม

๒.๒ หลักการบริหาร

คณะสงฆ์ไทยเป็นองค์กรขนาดใหญ่ระดับประเทศ มีสมาชิกคือพระสงฆ์สามเณรไม่น้อยกว่า ๓ แสนรูป ไม่นับศิษย์วัดและแม่ชีที่อยู่ในความดูแล ครอบคลุมพื้นที่ ๗๖ จังหวัด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเข้ามาเสริมกับพระธรรมวินัย จึงจะเกิดความสงบเรียบร้อยได้

หลักการบริหารที่สอดคล้องสำหรับคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ได้แก่

-การมีสำนักงานที่แน่นอน มีเจ้าหน้าที่ประจำ และมีการจัดระบบงานที่ดี สามารถทำให้กิจการต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ผูกติดกับตัวบุคคลมากเกินไป สำนักงานดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นมือไม้หรือแขนขาของผู้บริหารคณะสงฆ์ในทุกระดับ เพื่อท่านสามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อมีการมอบหน้าที่และความรับผิดชอบแก่ผู้บริหารคณะสงฆ์ไม่ว่าระดับใด จำเป็นต้องมีสำนักงานที่แน่นอนรองรับการทำงานของท่านด้วย

-การกระจายอำนาจ เนื่องจากคณะสงฆ์มีพื้นที่ในความดูแลกว้างขวางทั่วประเทศ และต้องเกี่ยวข้องกับพระเถรไม้น้อยกว่า ๓ แสนรูป การรวมอำนาจการบริหารไว้กับคณะบุคคลเพียงไม่กี่คนที่ส่วนกลาง ย่อมทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า อีกทั้งความหลากหลายและปริมาณของปัญหาก็มากเกินกว่าที่คนกลุ่มเล็ก ๆ จะจัดการได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายภาระ และเพื่อการบริหารจะได้เป็นไปอย่างทันทั่วถึง และสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ปัญหาต่าง ๆ จะไม่กลายเป็นปัญหาแก่ผู้บริหารที่ส่วนกลาง หากมีการป้องกันหรือแก้ไขเสียก่อนที่ท้องถิ่น แต่จะทำเช่นนั้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้บริหารในท้องถิ่นมีอำนาจความรับผิดชอบเต็มที่

-ความโปร่งใส ความโปร่งใสมุ่งหมายถึงการที่

กระบวนการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างเปิดเผย เปิดโอกาสให้ผู้คนมีส่วนร่วมได้มาก หรือสามารถตรวจสอบได้ ความโปร่งใสจึงนอกจากจะหมายถึงการกระจายอำนาจหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารดังหัวข้อข้างต้นแล้วยังหมายถึงการมีระบบที่เอื้อต่อการตรวจสอบหรือถ่วงดุล เช่น มีการแบ่งแยกหน้าที่บริหาร ออกกฎหมาย และการพิจารณาตัดสินออกจากกัน ขณะเดียวกันคณะสงฆ์ควรเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือคฤหัสถ์สามารถมีส่วนร่วม (เช่น รับรู้หรือแสดงความเห็น) ในกิจการต่าง ๆ ของคณะสงฆ์รวมทั้งในเรื่องการเงินด้วย

๒.๓ หลักความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

หลัก ๒ ประการแรกนั้นเป็นหลักการบริหารจัดการความสัมพันธ์ภายในคณะสงฆ์ เช่น การส่งเสริมการศึกษาพัฒนาแทนที่จะใช้อำนาจควบคุม หรือการกระจายอำนาจแทนที่จะรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง อย่างไรก็ตามคณะสงฆ์มีได้้อยู่อย่างโดดเด่นเป็นเอกเทศ หากยังเกี่ยวข้องกับองค์กรประกอบต่าง ๆ ในสังคม การจัดการความสัมพันธ์กับองค์กรประกอบ ๆ เหล่านี้ย่อมถูกต้อง จึงมีความสำคัญทั้งต่อความเป็นไปและภาระหน้าที่ของคณะสงฆ์

องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคณะสงฆ์ไทยมาเป็นเวลาช้านานได้แก่ รัฐ(ผู้ปกครอง) และประชาชน(สังคม) ในอดีตทั้งคณะสงฆ์ รัฐ และประชาชน ต่างมีหน้าที่ต่อกัน ขณะที่พระสงฆ์มีหน้าที่สอนธรรมแก่ผู้ปกครองและประชาชน ผู้ปกครองและประชาชนก็มีหน้าที่อุปถัมภ์พระสงฆ์ในด้านปัจจัย ๔ รวมทั้งช่วยอุปถัมภ์ด้านการศึกษาของพระสงฆ์ และดูแลสอดส่องให้คณะสงฆ์ดำรงความบริสุทธิ์ไว้ได้ ตลอดจนสนับสนุนการสังคายนาพระศาสนาในบางสมัยด้วย ความสัมพันธ์ทั้ง ๓ ส่วนนั้นเป็นไปอย่างได้ดุล กล่าวคือคณะสงฆ์มิได้ผูกพันใกล้ชิดกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป สามารถรักษาระยะกับรัฐและประชาชนได้อย่างพอดี เพื่อดำรงความอิสระไว้และสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตามกฎหมายคณะสงฆ์ ๓ ฉบับที่ผ่านมาได้ทำให้คณะสงฆ์อิงกับรัฐมากเกินไป หรือเปิดโอกาสให้รัฐเข้ามาครอบงำคณะสงฆ์จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ ขณะเดียวกันก็ทำให้คณะสงฆ์เหินห่างจากประชาชนหรือชุมชน ส่งผลให้เกิดความบกพร่องในการทำหน้าที่ต่อกัน ดังนั้นเมื่อจะมีการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ ควรฟื้นฟูดุลยภาพระหว่างคณะสงฆ์ รัฐ และประชาชนให้กลับคืนมา โดยให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการภายในของคณะสงฆ์น้อยลง และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และอุปถัมภ์คณะสงฆ์มากขึ้น

๓. โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์แบบใหม่

๓.๑ การแบ่งแยกหน้าที่ บริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ

เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปด้วยดี องค์การที่ทำหน้าที่บริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ควรมีการแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ นอกจากจะมีองค์การบริหารแล้ว ควรมีสภาสงฆ์ต่างหากออกไป เพื่อทำหน้าที่ออกกฎระเบียบและสั่งขานัตติ รวมทั้งรับรองนโยบาย ตรวจสอบและให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายบริหาร นอกจากนี้ ควรมีคณะวินัยธรหรือศาลสงฆ์อีกชุดหนึ่ง ทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินอธิกรณ์ รวมทั้งลงนาคคหกรรม

เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้นอกจากเพื่อแบ่งเบาภาระของฝ่ายบริหารแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมระบบตรวจสอบถ่วงดุลและสร้างความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และความโปร่งใสแก่คณะสงฆ์

๓.๒ โครงสร้างฝ่ายบริหาร

๓.๒.๑ การบริหารส่วนกลาง

องค์การบริหารที่ส่วนกลาง แทนที่จะรวบรวมความรับผิดชอบไว้ที่คณะบุคคลคณะเดียว ควรกระจายให้คณะกรรมการชุดต่างๆ ดูแลเป็นงานๆ ไป เช่น

- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายปกครองและวางแผน
- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายการศึกษาและอบรมพัฒนา
- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายการนวรรกรรมและอนุรักษ์พุทธศิลป์
- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายสังคมสงเคราะห์
- คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายประสานงานกับสงฆ์ต่างนิกายและแม่ชี

สำหรับองค์การบริหารสูงสุดที่ส่วนกลางนั้น (ซึ่งอาจเรียกว่าองค์การบริหารคณะสงฆ์ หรือคณะกรรมการสงฆ์แห่งชาติ ก็สุดแท้แต่) ประกอบด้วยประธาน (ซึ่งอาจเรียกว่า มหาสังฆนายก) และประธานคณะกรรมการสงฆ์ฝ่าย ต่าง ๆ มีอายุการทำงานเป็นวาระ

สำหรับสมเด็จพระสังฆราชนั้น มีตำแหน่งเป็นประมุขสงฆ์ มิได้มีความรับผิดชอบในการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง แต่ใช้อำนาจผ่านองค์การบริหาร สังฆสภา และคณะวินัยธร ดังจะได้กล่าวต่อไป

ส่วนมหาเถรสมาคมนั้น เนื่องจากกรรมการแต่ละท่านเจริญด้วยอายุพรรษา น่าจะผ่อนเบาภาระด้วยการมอบบทบาทการเป็นที่ปรึกษาและตรวจสอบดูแลให้แก่ท่าน แทนที่จะทำงานบริหารโดยตรง ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนสถานะของมหาเถร

สมาคม จากการเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มาเป็น
สภาสูงสุด (อาจเรียกว่ามหาเถรสภา) ทำหน้าที่
ให้คำปรึกษา รับรองนโยบายและแผนงานของฝ่าย
บริหารส่วนกลาง รวมทั้งให้ความเห็นชอบบุคคลที่
มาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสงฆ์ชุดต่างๆ
และสมาชิกสังฆสภา องค์กรบริหารคณะสงฆ์
ดังกล่าวมีสำนักเลขาธิการของตนเอง ที่เป็นอิสระ
จากรัฐบาล แต่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ
สำนักเลขาธิการนี้มีเลขาธิการเป็นหัวหน้าสำนักงาน
โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำและคณะทำงานเต็มเวลา
ในแผนกต่างๆ เพื่อสนองงานขององค์กรบริหาร
สงฆ์และคณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายต่างๆ การแบ่ง
งานภายในสำนักเลขาธิการ อาจแบ่งเป็นแผนกตาม
ลักษณะงานหรือแบ่งเป็นฝ่ายตามคณะกรรมการ
สงฆ์ สำนักเลขาธิการไม่ควรมีฐานะเป็นส่วน
ราชการ เช่นเดียวกับสำนักเลขาธิการสภาผู้แทน
หรือสำนักพระราชวัง เพื่อคณะสงฆ์จะได้มีอิสระ
เต็มที่ในการบริหาร

บุคคลที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรบริหารคณะ
สงฆ์ ได้มาจากการเลือกสรรภายในหมู่สมาชิก
สังฆสภาระดับประเทศ โดยอาจจะเลือกสรรทั้ง
คณะ หรือเลือกเฉพาะประธานฝ่ายบริหาร (มหา
สังฆนายก) และบางตำแหน่ง จากนั้นจึงให้
ประธานฝ่ายบริหารเลือกกรรมการส่วนที่เหลือ
ผู้ที่ถูกเลือกสรรโดยประธานฝ่ายบริหารอาจเป็น
สมาชิกสังฆสภาหรือไม่ก็ได้ บุคคลที่จะมาดำรง
ตำแหน่งในฝ่ายบริหารนั้นไม่จำเป็นต้องมีสมณ
ศักดิ์ แต่ถูกเลือกสรรโดยพิจารณาจากความรู้
ความสามารถและความพร้อมเป็นเกณฑ์

สมาชิกองค์กรบริหารคณะสงฆ์สามารถปฏิบัติ
งานได้ภายหลังได้รับความเห็นชอบจากมหาเถร
สภา และได้รับการประกาศแต่งตั้งโดยสมเด็จพระ
สังฆราช

๓.๒.๒ การบริหารส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

ในการปกครองสงฆ์ส่วนภูมิภาค ควรถือหลัก
การกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการสงฆ์
ระดับจังหวัด ทำหน้าที่คล้ายคณะกรรมการสงฆ์
ส่วนกลาง ประกอบด้วยคณะกรรมการสงฆ์

ฝ่ายต่างๆ และมีสำนักเลขาธิการในระดับจังหวัด
ซึ่งขึ้นอยู่กับคณะกรรมการสงฆ์จังหวัด โดยได้รับ
เงินสนับสนุนจากรัฐ และ/หรือจากจังหวัด (สภา
พุทธบริษัทจังหวัด) ดังจะได้กล่าวต่อไป

คณะกรรมการสงฆ์จังหวัดมีอำนาจในการ
บริหารคณะสงฆ์ในเขตของตนโดยเป็นอิสระระดับ
หนึ่งจากส่วนกลาง กล่าวคือมิได้ขึ้นตรงต่อองค์กร
สงฆ์ส่วนกลางในลักษณะที่อยู่ภายใต้การบังคับ
บัญชา หากแต่มีความสัมพันธ์ในลักษณะประสาน
งานและเกื้อกูลสนับสนุนกันมากกว่า อย่างไรก็ตาม
ก็ตามองค์กรสงฆ์ส่วนกลางควรมีอำนาจอยู่ระดับ
หนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการคณะสงฆ์และการ
พระศาสนาในภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่
ควรพิจารณาในรายละเอียดต่อไป

การควบคุมตรวจสอบคณะกรรมการสงฆ์
จังหวัดนั้น แทนที่จะกระทำโดยส่วนกลาง จะ
กระทำโดยสังฆสภาจังหวัด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ
มีการควบคุมตรวจสอบโดยคณะสงฆ์ในจังหวัด
นั่นเอง

ในระดับอำเภอ ตำบล ลงไปถึงระดับวัด
ควรมีการบริหารในรูปคณะกรรมการเช่นกัน
โดยอาจมีการแยกเป็นฝ่ายๆ แบบ คณะกรรมการ
สงฆ์ส่วนกลางและจังหวัดด้วยก็ได้

ผู้ที่ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสงฆ์
จังหวัดได้มาจากการเลือกสรรภายในหมู่สมาชิก
สังฆสภาจังหวัดเช่นเดียวกัน โดยอาจเลือกสรรทั้ง
คณะหรือบางส่วนก็ได้ ทำนองเดียวกับกรณี
องค์กรบริหารสงฆ์ส่วนกลาง แต่ไม่จำเป็นต้องเสนอ
ชื่อให้มหาเถรสภารับรองหรือเห็นชอบก่อน

๓.๓ โครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติ

ฝ่ายนิติบัญญัติของคณะสงฆ์ ประกอบด้วย

๓.๓.๑ มหาเถรสภา

มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ให้ความเห็นชอบแผน
งาน โครงการ และงบประมาณขององค์กรบริหาร
ส่วนกลาง รวมทั้งรับรองผู้ดำรงตำแหน่งในคณะ
กรรมการสงฆ์ชุดต่าง ๆ และสมาชิกสังฆสภา
นอกจากนั้น ยังทำหน้าที่เป็นคณะพระวินัยธรหรือ

ศาลชั้นฎีกาอีกด้วย

มหาเถรสมาคมนี้อาจกำหนดคุณสมบัติสมาชิก ด้วยระดับชั้นของสมณศักดิ์ กล่าวคือ สมเด็จพระราชาคณะและรองสมเด็จพระราชาคณะเป็นสมาชิกมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง นอกนั้นให้เลือกจากพระเถระที่มีสมณศักดิ์ลดหลั่นลงมา

๓.๓.๒ สังฆสภา

ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร รับผิดชอบต่อฝ่าย แผนงานและงบประมาณของ ส่วนกลาง และเลือกสรรผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ (หรือบางตำแหน่ง) ขององค์กรบริหารคณะสงฆ์ รวมทั้งออกกฎ ระเบียบ และสั่งขานัติ นอกนั้น อาจทำหน้าที่พิจารณาแต่งตั้งและเลื่อนสมณศักดิ์ ด้วย หรือตั้งคณะกรรมการทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ

สังฆสภาประกอบด้วยผู้แทนสงฆ์ที่คัดเลือก มาจากสังฆสภาจังหวัด อย่างน้อยจังหวัดละ ๑ รูป จังหวัดใหญ่ ๆ อาจมีผู้แทนเพิ่มขึ้นตามสัดส่วน จำนวนพระภิกษุสามเณรก็ได้ ทั้งนี้โดยมีอายุการทำงานเป็นวาระ

๓.๓.๓ สภาสงฆ์จังหวัด

ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการบริหารจังหวัด รับผิดชอบต่อฝ่าย ควบคุมดูแลแผนงาน

โครงการ และงบประมาณของคณะสงฆ์ ในจังหวัด รวมทั้งออกกฎระเบียบที่ใช้กับคณะ สงฆ์ในจังหวัดนั้นๆ ด้วย

สภาสงฆ์จังหวัดประกอบด้วยผู้แทนของสงฆ์ ในแต่ละอำเภอ

นอกจากนี้ควรมีสภาสงฆ์ในระดับอำเภอและ ตำบลด้วย ในทำนองเดียวกับที่มีคณะกรรมการ สงฆ์อำเภอและตำบล

๓.๔ โครงสร้างฝ่ายตุลาการ

ควรมีคณะพระวินัยธรหรือศาลสงฆ์ ๓ ชั้น คือชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา

ชั้นต้นควรมีอยู่ทุกจังหวัด ชั้นอุทธรณ์ควรมีอย่างน้อยภาคละ ๑ แห่ง ส่วนชั้นฎีกาได้แก่มหาเถรสมาคม

คณะพระวินัยธรรมีสำนักงานของตนเองในทุก จังหวัดและทุกภาค มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อสนับสนุนงานด้านข้อมูลและติดต่อประสานงาน

คณะพระวินัยธรชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์ มาจากการแต่งตั้งโดยมหาเถรสมาคม ในการพิจารณา อธิกรณ์ ไม่ว่าในชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์ จะมีพระวินัยธรจำนวนตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ทำหน้าที่ เป็นองค์คณะพระวินัยธร

๔.ความสัมพันธ์กับรัฐ

ในระบบการปกครองคณะสงฆ์แบบใหม่ รัฐจะมีบทบาทในด้านการอุปถัมภ์เป็นหลัก เช่น สนับสนุนงบประมาณสำหรับกิจการด้านต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ ทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และ ตุลาการ สำหรับสำนักเลขาธิการของฝ่ายบริหาร คณะสงฆ์ (มหาเถรสมาคม) ซึ่งเคยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศาสนา ก็ให้มาขึ้นต่อองค์กร บริหารคณะสงฆ์โดยตรง ดังได้กล่าวมา

ส่วนการแต่งตั้งกรรมการบริหารคณะสงฆ์ ส่วนกลาง ซึ่งปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามสนองพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ก็ให้เป็นหน้าที่ของสมเด็จพระสังฆราชโดยตรง อย่างไรก็ตาม สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชและพระราชทานสมณศักดิ์ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

๕.ความสัมพันธ์กับประชาชน

เพื่อเป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์ตามประเพณี ที่พระสงฆ์เป็นของชาวบ้าน โดยชาวบ้านและเพื่อ ชาวบ้านอย่างแท้จริง อีกทั้งเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบมากขึ้นในกิจการคณะสงฆ์และการพระ ศาสนา สมกับที่พระพุทธองค์ทรงมอบพระศาสนา ให้ชาวพุทธทุกคน ทั้งพระภิกษุและฆราวาสชาย หญิงช่วยกันรักษา ดังนั้นจึงควรที่จะมีกลไกหรือ องค์กรมาเสริมบทบาทของประชาชนในเรื่องนี้

ทางออกหนึ่งก็คือการจัดตั้งสภาพุทธบริษัท

ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

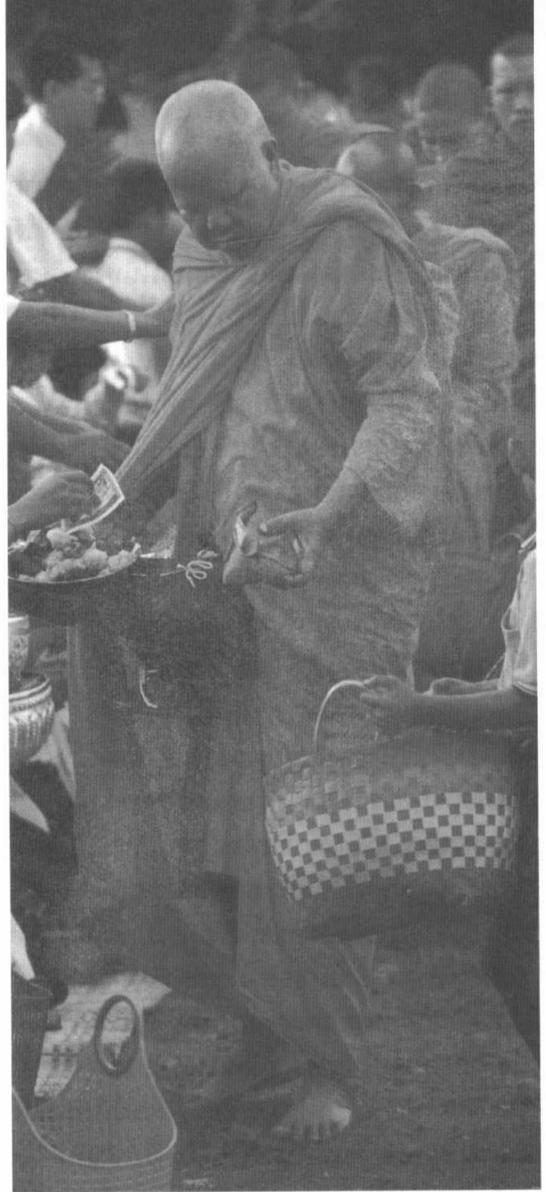
สภาพุทธบริษัทจังหวัดทำหน้าที่เป็นตัวแทนคฤหัสถ์ในจังหวัดนั้น ประกอบด้วยตัวแทนประชาชนกลุ่มต่างๆ มีหน้าที่ให้ความอุปถัมภ์แก่คณะสงฆ์ในจังหวัดของตน โดยการจัดสรรงบประมาณที่จัดเก็บจากภาษีและรายได้ในจังหวัด ซึ่งเท่ากับเป็นการโอนหรือแบ่งเบาความรับผิดชอบจากรัฐมาให้ประชาชนในท้องถิ่นดูแลแทน นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและบุคลากรแก่คณะกรรมการสงฆ์ฝ่ายต่างๆ ของจังหวัด

สภาพุทธบริษัทจังหวัดยังควรมีบทบาทในการร่วมปรึกษารื้อกับคณะสงฆ์ในจังหวัด เกี่ยวกับการพระศาสนาในจังหวัด เช่น การส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ และการเผยแผ่ศาสนาแก่ประชาชน รวมทั้งการฟื้นฟูหรือปรับปรุงประเพณีทางศาสนาที่ถือปฏิบัติในจังหวัดนั้นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริง เช่น ประเพณีการบวช การสร้างถาวรวัตถุ และอาจรวมถึงการร่วมกันสอดส่องดูแลความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรไม่ให้ผิดเพี้ยนจากพระธรรมวินัย

อีกบทบาทหนึ่งที่น่าพิจารณากันคือเรื่องสมณศักดิ์ สภาพุทธบริษัทอาจมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อพระสงฆ์ในจังหวัดที่สมควรได้รับการแต่งตั้งหรือเลื่อนสมณศักดิ์ เพื่อพิจารณาในสังฆสภาหรือในคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสังฆสภา

สำหรับสภาพุทธบริษัทระดับประเทศนั้น แม้อาจไม่มีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณแก่องค์กรสงฆ์ที่รับผิดชอบกิจการส่วนกลาง (เนื่องจากเป็นหน้าที่ของรัฐ) แต่อาจให้ความสนับสนุนด้านอื่นโดยเฉพาะการร่วมปรึกษารื้อเกี่ยวกับ การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในระดับประเทศ รวมทั้งการให้ความสนับสนุนด้านวิชาการและบุคลากรแก่องค์กรบริหารคณะสงฆ์ส่วนกลาง

นอกจากนั้น ประชาชนยังสามารถมีส่วนช่วยเหลือกิจการคณะสงฆ์ได้ โดยเป็นกรรมการในหน่วยงานต่างๆ ที่คณะสงฆ์ส่วนกลางหรือในจังหวัดดูแลรับผิดชอบ เช่น วิทยาลัยพระสังฆา

ธิการ หรือหน่วยงานสนับสนุนการศึกษาคณะสงฆ์ประจำจังหวัด

ขณะเดียวกันในระดับวัดเอง ก็ควรเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์มีส่วนร่วมมากขึ้นในรูปคณะกรรมการ เช่น ดูแลเรื่องการเงิน การศึกษา และความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งในแง่การอบรมเผยแผ่และการสงเคราะห์

๖. สมณศักดิ์กับตำแหน่งบริหาร แยกจากกัน

เนื่องจากในระบบใหม่ดังกล่าว ผู้บริหารทั้งในส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น มาจากการเลือกสรรโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถเป็น

เกณฑ์ ดังนั้นจึงเท่ากับแยกสมณศักดิ์ออกจากตำแหน่งบริหาร กล่าวคือการเลื่อนสมณศักดิ์ไม่มีผลให้ได้รับอำนาจหน้าที่เพิ่มขึ้นในทางบริหาร ขณะเดียวกันตำแหน่งบริหารที่ได้มาก็อาจไม่มีผลต่อการเลื่อนสมณศักดิ์ การแยกกันเช่นนี้ จะช่วยให้สมณศักดิ์เป็นระบบเกียรติยศที่ส่งเสริมพระดีที่นำเคารพสักการะอย่างแท้จริง เพราะไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องอันจะเป็นแรงชักจูงให้มีการวิ่งเต้นให้ได้สมณศักดิ์ดังที่มีการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะเปิดช่องให้องค์การบริหารสูงสุดได้พระหนุ่มที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาร่วมรับผิดชอบได้ เพราะหากสมณศักดิ์ยังคงติดกับตำแหน่งบริหารก็หมายความว่าคณะสงฆ์จะได้แต่ผู้บริหารสูงสุดที่ชราภาพ เนื่องจากว่าท่านจะได้เลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นสมเด็จพระราชาคณะก็อายุล่วงเข้า ๗๐-๘๐ ปีแล้ว

การแยกสมณศักดิ์ออกจากตำแหน่งบริหาร ยังจะเปิดโอกาสให้พระดีได้รับการยกย่องอย่างทั่วถึง เพราะถึงแม้ท่านจะมีเชื้อพระสังฆาธิการหรือมีตำแหน่งบริหาร แต่ท่านก็อาจอุทิศตัวแก่พระศาสนาด้วยการใส่ใจให้การศึกษา อบรมพระสงฆ์ และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน การที่หันมาให้สมณศักดิ์แก่ท่านเหล่านั้นมากขึ้น ยิ่งเท่ากับเป็นการให้ความสำคัญแก่การศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ซึ่งถูกละเลยมานานเนื่องจากการปกครองคณะสงฆ์ในระยะหลัง เป็นการปกครองเพื่อปกครอง มากกว่าเป็นการปกครองเพื่อการศึกษา

๗. การปกครองเพื่อการศึกษา

เนื่องจากวิถีชีวิตของพระสงฆ์เป็นวิถีชีวิตแห่งการศึกษาทั้งเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน การปกครองคณะสงฆ์ในทุกระดับจึงควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์เป็นสำคัญ ดังนั้นการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์จึงต้องคำนึงถึงการปฏิรูปการศึกษาของพระสงฆ์ด้วย โดยมีกลไกต่าง ๆ ที่ส่งเสริมกิจการด้านนี้อย่างจริงจัง กล่าวคือ องค์กรสงฆ์ทุกระดับลงมาถึงเจ้าอาวาสจะ

ต้องมาร่วมดูแลรับผิดชอบการศึกษาของพระเถรอย่างเข้มแข็ง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ประการแรกสุดของตนในฐานะที่เป็นผู้บริหาร

ในด้านการจัดการศึกษานั้นควรถือหลักกระจายอำนาจ โดยแต่ละจังหวัดมีหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่อำนวยการ ประสานงาน และส่งเสริมการศึกษาในเขตพื้นที่ของตนอย่างทั่วถึง ส่วนองค์กรบริหารส่วนกลางโดยเฉพาะคณะกรรมการส่งเสริมฝ่ายการศึกษานั้น มีหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการศึกษาและอำนวยการระดับประเทศ รวมถึงการสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างจริงจัง เช่น จัดตั้งวิทยาลัยพระสังฆาธิการเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร สมาชิกสภา ตลอดจนพระวินัยธร รวมทั้งผลิตผู้บริหารการศึกษาและครู เป็นต้น

พร้อมกันนั้นให้ถือว่าแต่ละวัดเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอย่างน้อยให้มีศาสนศึกษาภาคบังคับสำหรับพระนวกะทุกวัดและได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากคณะสงฆ์ในจังหวัดและส่วนกลาง ด้วยวิธีนี้เจ้าอาวาสก็จะมีความสัมพันธ์กับลูกวัดเยี่ยงอาจารย์กับศิษย์ (ยิ่งกว่าผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาดังปัจจุบัน) เท่ากับเป็นการฟื้นฟูความสัมพันธ์อันใกล้ชิดดังในอดีตขึ้นมาใหม่

อย่างไรก็ตามการส่งเสริมการฟื้นฟูการศึกษาของคณะสงฆ์ดังกล่าว เป็นเรื่องที่ไม่อาจทำได้ด้วยการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์อย่างเดียวเท่านั้น หากยังต้องอาศัยการปฏิรูปด้านอื่นๆ อีก ดังนั้นจึงต้องเกี่ยวพันกับพระราชบัญญัติหลายฉบับ นอกเหนือจากพระราชบัญญัติที่ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์โดยตรง แม้กระนั้นพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ควรคำนึง เอื้ออำนวยและเปิดช่องให้แก่การปฏิรูปดังกล่าวด้วย

ถึงเวลาสังคายนาศาสนาพุทธ ในประเทศไทยหรือยัง..!

พระราชกวี

วิกฤตการณ์ทางสังคมพุทธ
ปัจจุบัน ทำให้ชาวพุทธหลาย
ท่านกำลังสับสนในจุดยืนของพระ
พุทธศาสนา ที่ดูคล้ายกับว่าจะโซซัด
โซเซเหมือนไม้ปลักซีเลน แต่กระนั้น
ก็ตาม ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา ถ้า
พุทธศาสนาไม่ตีจริงก็คงอยู่มาได้
ถึงปัจจุบัน นี่แสดงว่าความดีแท้ของ
พระพุทธศาสนา ความมั่นคงความจริง
แท้ของพระพุทธศาสนา ทำให้พระ
พุทธศาสนายืนหยัดอยู่ได้ วิกฤต
การณ์อันนี้คิดว่าเป็นเรื่องหนึ่งที่เรา
ปรารถนากัน และประการที่ ๒ เรื่องของ
ความรัก ความรักในพระพุทธศาสนา
อันหมายถึงพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ
พระธรรม พระสงฆ์ บวกกับความหวัง
โย สิ่งใดที่เรารักสิ่งนั้นเราหวังต้องการ
จะปกป้อง

ตัดตอน และเรียบเรียง จากคำอภิปรายของ
พระราชกวี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย
ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในทศวรรษที่ ๒๕
หรือยัง..!" ๒๕ ส.ค. ๔๒ ณ วัด
สามพระยา จัดโดย เปรียญธรรมสมาคม
แห่งประเทศไทย

ประเด็นที่ว่า สังคายนาพระพุทธ
ศาสนานี้คืออะไร หมายความว่าอย่างไร
ถ้าพูดกันตรงๆ แบบภาษาสมัยใหม่
ยืมเอาภาษาตะวันตกมา คงจะใช้คำว่า
รีเอ็นจิเนียริ่ง นั่นก็คือ การจัด
ระเบียบใหม่หมด ที่เราจะต้องจัด
ระเบียบก็เพราะว่า ปัจจุบันนี้ระเบียบ
มันค่อนข้างยุ่งเหยิง น่าจะมีการ
รีเอ็นจิเนียริ่งกันใหม่

ที่ว่าพระพุทธศาสนานั้นต้อง
รีเอ็นจิเนียริ่งนั้นคืออะไรบ้าง แนนอน
พระพุทธเจ้าไม่ต้องไปรีเอ็นจิเนียริ่ง
ไม่ต้องไปจัดระเบียบใหม่กับพระพุทธเจ้า
พระพุทธเจ้าคือพระพุทธเจ้าแน่นอน
เป็นสัมมาสัมพุทธ ตรัสรู้โดยชอบด้วย
พระองค์เอง สิ่งทีพระองค์ตรัสรู้คือ
พระธรรมนั้นชัดเจน ฉะนั้นเมื่อเรา
มองพระพุทธศาสนาว่ามีองค์ประกอบ
คือ ศาสนา ศาสนธรรม ศาสนบุคคล
ศาสนสถาน ศาสนพิธี องค์ประกอบ

ทั้ง ๕ นี้ถือว่าเป็นพระพุทธศาสนา
จึงต้องตั้งคำถามต่อไปว่า ตอนนี้นำพระ
ศาสนา ถูกเทียบย่ำทำลายหรือยัง...?!

นับย้อนไป ๒๐ ปีที่ผ่านมาเรา
จะเห็นว่ามโหระทึกที่แปลกปลอมเข้ามา
มากมาย จนกระทั่งมาถึงปัจจุบันนี้
พระพุทธเจ้าไม่รู้ว่าคืออะไรกันแน่จริงๆ
แล้วพระพุทธเจ้าคือพระพุทธเจ้า แต่
ปัญหาอันอยู่ที่เรามองความพระพุทธเจ้า
ว่าเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น ถ้า
รีเอ็นจิเนียริ่งกันใหม่ ก็ต้องรีเอ็น
จิเนียริ่งที่ตัวพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน
ให้กลับมายึดหลักพระพุทธเจ้าเป็น
สำคัญ แต่นั่นก็จะจัดระเบียบกันได้ง่าย
โดยไม่ต้องจัดอะไรอีก พระพุทธเจ้า
ก็คือพระพุทธเจ้า

แต่ก็มีปัญหาซ้อนขึ้นมาอีกว่า
พระพุทธเจ้า พอสร้างเป็นพระพุทธรูป
และพระพุทธรูปปฏิมาแล้ว แต่ละยุคแต่ละ
สมัยย่อมมีความแตกต่างกันไปหลายรูป
แบบ ที่วัดสามพระยาที่รูปแบบหนึ่ง
หรือมาจากสุโขทัยก็เป็นอีกแบบหนึ่ง
มาจากอยุธยาที่เป็นแบบหนึ่ง อยุธยา
ตอนปลายก็เป็นอีกแบบหนึ่ง รัตน

โกสินทร์ตอนต้นก็อีกแบบหนึ่ง ปัจจุบันก็แบบหนึ่ง จนกระทั่งมาถึงพระพุทธเจ้าปางเหยียบโลก พระพุทธรูปปางพระนารายณ์ กลายพันธุ์ไปจนไม่รู้ อะไรเป็นอะไร

ในด้านศาสนธรรมนั้น แต่ไหนแต่ไร ศาสนธรรมไม่เคยถูกทำลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝ่ายเถรวาท ซึ่งถือเอาพระไตรปิฎกเป็นหลักมานับพันปี มาถึงปัจจุบันปรากฏว่า พระธรรมคำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎก บางคนบอกว่าจริง บางคนบอกว่าเท็จ บางคนบอกว่าปลอม บางคนบอกว่าบันทึกตกหล่น ทำให้เกิดความสับสนในหมู่พุทธบริษัท ถ้าใครไปยืนหยัดตามพระพุทธเจ้า ก็ถูกกล่าวหาว่าพวกไบบลานเปล่า ใครไปยืนหยัดตามพระไตรปิฎกก็หาว่าไม่ถึงธรรม ทั้งยังตำหนิพระเถระที่เราหนี้อ ด้วยวาจาหยาบคายอย่างไม่น่าจะเกิดขึ้น ฉะนั้นถ้าหากว่าเกิดความคิดเห็นผิดกันไป เราจะต้องจัดระเบียบกันใหม่

ส่วนในด้านศาสนบุคคล ทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ก็สับสนในสถานภาพของตนเอง โดยเฉพาะพระสงฆ์มักหลงตัวเองว่าเป็นผู้อยู่เหนือฆราวาส ทำให้นึกถึงคำของพระ

สาริปุตระว่าพระสงฆ์ต้องทำใจให้เสมอเหมือนแผ่นดิน หมายความว่า ใครจะทำอะไรก็ได้ ดินก็ไม่หวั่นไหว สถานภาพของสงฆ์ จึงเป็นคนพิเศษไม่ใช่บุคคลที่จะไปยึดถือตามกฎตามอะไรต่างๆ แต่ต้องยึดถือพระธรรมวินัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นบุคคลพิเศษมันอยู่ตรงนี้

เมื่อมาถึงปัจจุบัน พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยกำลังคิดว่าตัวเองเป็นใหญ่ ใครจะทำอะไรไม่ได้ เคยมีคนมาถามเหมือนกันว่าคฤหัสถ์สามารถตักเตือนพระสงฆ์ได้มั๊ย..! ชี้แจงได้มั๊ย..! ทุกครั้งก็ตอบไปว่า "ได้" เพราะในต้นเหตุบัญญัติพระวินัยส่วนใหญ่ชาวบ้านก็จะเตือนพระสงฆ์ก่อนด้วยซ้ำ แต่ที่พระสงฆ์เตือนกันก็มี โดยทั่วไปถ้าชาวบ้านเห็นว่าพระทำอะไรไม่เจริญใจ ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของบุคคลที่ยังไม่เลื่อมใส ไม่เป็นไปเพื่อเลื่อมใสของบุคคลที่เลื่อมใสแล้ว ไม่เป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ไม่เป็นไปเพื่ออนุเคราะห์แก่พระวินัย พระพุทธเจ้าก็เรียกมาเตือน เพื่อไม่ให้เลื่อมจากการประพฤติพรหมจรรย์ นับเป็นการดูแลพระสงฆ์ได้อีกทางหนึ่งของชาวบ้าน นอกจากนั้นชาวบ้านก็ยังอุปถัมภ์ค้ำจุนพระสงฆ์ และจัดระเบียบต่างๆ ตามสมควร

กล่าวโดยสรุปก็คือ ปัจจุบันศาสนสถานก็ผสมปนเป ศาสนวัตถุก็ดูจะไร้ความงาม สร้างกันไม่รู้แบบไหน ต่อแบบไหน ไม่รู้ว่าเป็นพุทธ เป็นคริสต์ อิสลาม ในขณะที่เดียวกันศาสนาอื่นก็เอาของเราไปสร้างลอกเลียนแบบ เอาไปบู๊บู๊ย่า ยิ่งกว่านั้น เรื่องของวัตถุมงคล วัตถุมูซา ก็สร้างกันขึ้นมา เป็นว่าเล่น หลวงปู่หลวงตา บางทีบวชได้

๔-๕ พรรษา ก็สร้างเหรียญ ถ้าเป็นแบบนี้เราจะสังคายนาในจุดไหน หรือว่าทั้งหมด..!

ขอย้อนไปดูประวัติศาสตร์การสังคายนาพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ครั้งที่ ๑ ซึ่งมีสาเหตุมาจากพระสุภัททะทำมิกษุอื่นไม่ให้โสภณเถระทำการบริกรรมพยานของพระพุทธเจ้า ครั้งที่ ๒ พระยสกาภิกษุทกบุตร ปรากรกข้อปฏิบัติย่อหย่อน ๑๐ ประการ ครั้งที่ ๓ สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ปรากรกเรื่องพวกนอกศาสนาปลอมบวช และครั้งที่ ๔, ๕ ปรากรกถึงความตั้งมั่นของพระศาสนา และปัญหาเลื่อม จนต้องให้จาริกพระพุทธรูทลงไปในสถาน

สาเหตุของการสังคายนาทั้ง ๕ ครั้งทีกล่ามนี้ไม่มีอะไรใหญ่โตมากนัก หากเปรียบเทียบับปัจจุบัน แต่พระอรหันต์ทั้งหลาย ท่านเห็นเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องชำระสะสางกัน มาถึงปัจจุบัน มีการจับจ้วง และบิดเบือนพระธรรมคำสอนพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่กว่าในอดีตมากนัก ถ้าปล่อยให้เป็นเรื่องของรัฐบาลก็ดูลำบาก เนื่องจากไม่มีความเข้าใจพุทธศาสนาและพระสงฆ์ซึ่งพอ จะให้เป็นเรื่องของคณะสงฆ์ก็มีตมฆนธการเต็มที่

หนทางที่มีอยู่ คงหนีไม่พ้นองค์กรชาวพุทธในประเทศไทยทั้งหมด ที่ต้องรวมตัวกันเช่นเดียวกับที่ได้เสนอให้ สสร. ใส่ชื่อศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ.

“...ผมว่า
ชาวพุทธไทย
ที่ไม่บวชนี้แหละ
ไม่ว่าระดับไหนก็ตาม
ละเทะที่สุด!”

กรณีธรรมกาย : ...ภาพสะท้อนของชาวพุทธไทย?

สัมภาษณ์ เสขียรพงษ์ วรรณปก

ทกครั้งที่เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในด้านจริยธรรม คุณธรรม หรือในแวดวงพระพุทธศาสนา นอกเหนือจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่มีความผิดและถูกชี้ชัด หรือจำนนต่อหลักฐานว่า เป็นต้นเหตุของ “เรื่อง” ที่เกิดขึ้นแล้ว สถาบันสงฆ์มักตกเป็น “จำเลยที่หนึ่ง” ของสังคมเสมอมา ด้วยภาพลักษณ์แห่งความหย่อนยาน เรื่องชู้ ล้าหลัง และขาดประสิทธิภาพ ทั้งที่จะแก้ไข “ปัญหา” อันเกิดขึ้นจากสมาชิกในชุมชนของตน โดยตรงหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามาของสังคม ในฐานะที่ตนเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเคยมีบทบาทในฐานะ “ผู้นำ” หรือ “ต้นเงื่อน” แห่งภูมิปัญญาของชุมชนมาแต่ครั้งอดีต

ดูเหมือนว่า พุทธศาสนิกชนหลายคนได้หลงลืมไปเสียแล้วว่า นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกของสังคมแล้ว ตนเองก็ยังเป็น “หุ้นส่วน” หนึ่งแห่งความเป็นพุทธบริษัทอีกด้วย ซึ่งโดยฐานะนี้ถือว่าไปแล้ว ก็ไม่สามารถจะปฏิเสธความรับผิดชอบต่อปัญหาดังที่กล่าวมาได้แต่อย่างใด!

“เสขียธรรม” มีโอกาสได้ใช้ปรากฏการณ์ธรรมกายเป็นกรณีศึกษา พุดคุยกับอาจารย์เสขียรพงษ์ วรรณปก ซึ่งปัจจุบันมีตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์พิเศษ สาขาปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ประเภทปรัชญา สาขาศาสนศาสตร์ ในวิกฤตการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาของประเทศไทยโดยรวม ทั้งเรื่องปัญหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

ด้วยเวลากว่าสองชั่วโมงและความเป็นกันเองที่อาจารย์เสขียรพงษ์ วรรณปกมอบให้กับ “เสขียธรรม” การพุดคุยในเช้าวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ ณ ห้องประชุมชั้น ๒ อาคารหนังสือพิมพ์ข่าวสด จึงกลับไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะอยู่บ่อยครั้ง แม้ว่าหลายประเด็นจะลงลึกและเป็นเรื่องเคร่งเครียดจริงจังก็ตามที...

เสขิยธรรม นักวิชาการไทยที่สนใจพุทธมักจะถูกว่ากลุ่มที่เคลื่อนไหวในกรณีธรรมกายมีความคับแคบแบบเถรวาททำให้มองกรณีธรรมกายเป็นความผิดเพียงเพราะว่าธรรมกายสอนไม่ตรงกับเถรวาท

อ.เสฐียรพงษ์ ไม่ใช่หรือ ธรรมกายเองก็ยืนยันว่าเขาเป็นเถรวาท ไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไปว่าที่เอามาแสดงนั้น คือหลักมหายานหรือหลักเถรวาท เป็น แต่เพียงคนที่มีความคิดในทางการค้าขายต้องการจะได้เงินจากพุทธศาสนิกมามากๆ ก็เห็นว่าจุดนั้นเป็นจุดขายได้ พอไปถามจริงๆ แล้วก็ไม่มีความรู้เรื่องนั้น มันไม่เหมือนกับคนที่ศึกษามหายานจริงๆ แล้วเข้าใจมหายาน ตรงนี้เป็นเรื่องที่ต้องตรวจสอบกัน

เสขิยธรรม การสัมมนาบางครั้งในระยะเวลาที่ผ่านมาที่ธรรมศาสตร์และที่จุฬาฯ นักวิชาการบางคนกล่าวทำนองว่าท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกติดิตตาราติดพระไตรปิฎกทำให้มีมุมมองที่คับแคบ ไม่เปิดกว้างพอที่จะรับเสรีภาพในทางวิชาการ หรือเสรีภาพในการนับถือศาสนา

อ.เสฐียรพงษ์ ต้องดูก่อน คนวิพากษ์วิจารณ์เป็นใคร คำว่านักวิชาการพวกนั้น เป็นนักวิชาการพระพุทธศาสนาหรือไม่ ไม่ใช่เป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัย ก็คือนักวิชาการ เพราะฉะนั้นต้องดูว่า field ไหนด้วยนะที่จะ

มาวิพากษ์วิจารณ์อะไรต่างๆ อันนี้เรามัวกันไปหมดนะ ใช้ใหม่ เช่น คุณทำเรื่องบันเทิง คุณอาจเป็นนักวิชาการทางด้านการบิน แต่มีใช้นักวิชาการทางศาสนา. นักวิชาการพุทธศาสนานั้น มีใครบ้างในเมืองไทย นับตัวมาสิ แล้วคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักวิชาการทางพุทธศาสนาเหล่านั้น เขาออกมาในทำนองใดมีสาระเนื้อหาทางวิชาการอย่างไร ตรงนี้ต้องทำความเข้าใจ

เสขิยธรรม ถ้านักวิชาการด้านพุทธศาสนา ยกตัวอย่างเช่น อาจารย์สมภาร พรหมทา หรือท่านเจ้าคุณอธิการบดีมหาจุฬาลงกรณ ก็จะพยายามวางตัวเป็นกลาง หรือพยายามแสดงว่าท่านวางตัวเป็นกลาง

อ.เสฐียรพงษ์ ต้องดูสิ่งแวดล้อมอย่างอื่นด้วย อย่างอธิการบดี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) นี้ก็กำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างหนักว่า พอมารับตำแหน่งฝ่ายปกครองเป็นเจ้าคณะภาคเสียแล้วนี้ ทุกอย่างเปลี่ยนไปหมด หลักการอะไรต่างๆ เปลี่ยนไป ก็ถูก force ขนาดหนัก อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณฯ วิทยาเขตต่างๆ ทำหนังสือมาขอให้แสดงจุดยืน เท่าที่ผมทราบมา อาจารย์ ๓๖ ท่าน ที่วิทยาเขตล้านนา เชียงใหม่ ทำหนังสือขอให้แสดงจุดยืน ให้ยืนยันว่า พระนิพพานของพระพุทธเจ้าเป็นอัตตาทหรืออนัตตา ให้ยืนยันมา ไม่ใช่คลุมเครืออยู่อย่างนี้ เสร็จแล้วปรากฏว่า ท่านโกรธมาก สั่งให้ผู้รับผิดชอบมารายงานตัวโดยด่วน บังเอิญว่าชาวไร่ไปถึงสื่อมวลชนทั้งวิทยุ ทั้งทีวี ทั้งหลายแหล่ ก็ไปกันเพื่อทำข่าว พอเห็นข่าวก็ตกใจ สั่งระงับทางไหนไม่ให้มา ผู้ไปทำข่าวก็เกือบไปตามๆ กัน หลังจากวันนั้น ก็ออกแถลงการณ์แก้แก้ บอกว่าจริงๆ แล้วอยู่ข้างหลักการพระพุทธศาสนาตลอด แล้วก็ยืนยันว่าพระนิพพานเป็นอนัตตา อะไรทำนองนี้

เราจะเห็นได้ว่าโดยลึกๆ จริงๆ แล้วเขาก็มีความเชื่ออย่างที่ตรัสไว้ว่าในพระไตรปิฎกนั้นแหละ แต่ที่เขาไม่พูดอย่างนั้น หรือพยายามถอยจากออกมา คงเป็นเพราะปัจจัยอย่างอื่นมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าคุณอธิการบดีตอนนั้นก็กลับมาแล้ว เพราะว่าแรงผลักดันทางสังคม ที่นี้พูดถึงอาจารย์สมภาร สมภารเป็นนักปรัชญา เขาอาจจะพูดในแง่ปรัชญา วิพากษ์วิจารณ์ในแง่ปรัชญาก็ได้ อันนี้เป็นสิทธิของเขา (ได้คุยส่วนตัวแล้ว สมภารยืนยันว่าเชื่อพระไตรปิฎก แต่ถ้าคนอื่นจะ “ตีความ” พระนิพพานอย่างไร เป็นสิทธิในทางวิชาการ แก่กว่าอย่างนั้น)

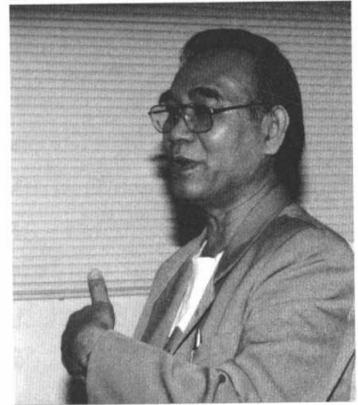
พูดถึงเสรีภาพทางศาสนา เรามักจะพูดถึงเสรีภาพเรื่อยเปื่อยโดยไม่มีหลัก ก่อนที่เราจะวิพากษ์วิจารณ์อะไร เราต้องรู้ก่อนว่าหลักว่าอย่างไร หลักกับความคิดเห็นไม่ปนกัน เรามักจะเอาความคิดเห็นไปปนกับหลักการ อย่างตัวบทกฎหมาย มาตรานี้ว่าอย่างนี้คือหลัก

ส่วนท่านคิดเห็นอย่างไรว่าจะคิดเห็นกันไปได้ แต่ว่าหลักก็คือหลัก มีคำที่พูดกันบ่อยในวงวิชาการคือ “การตีความ” เออะอะ ก็บอกว่าเรามี เสรีภาพในการตีความ คุณตีความอย่างนี้ได้ ผมก็ตีความอย่างนี้ได้ แล้วทำไมต้องมามีขีดจำกัด มาห้ามผมไม่ให้ตีความอย่างนี้ แต่เราต้องดูก่อนว่า “การตีความ” กับ “การแปล” ไม่เหมือนกัน หลักของ พระพุทธเจ้า เป็นหลักจริงๆ ไม่จำเป็นต้องตีความแล้ว ถ้าใช้คำว่า ตีความ ท่านก็ตีความไว้ให้เสร็จแล้ว เราไม่จำเป็นต้องตีความอีก

พระนิพพานคืออะไร เป็นอัตตาหรืออนัตตา นี่ไม่ใช่เรื่องที่ต้อง มาตีความแล้วนะครับ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้เรียบร้อยแล้วว่าพระ นิพพานเป็นอนัตตา ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าคุณเชื่อไหม เสรีภาพให้ มาใช้ตรงนี้ คุณมีเสรีภาพจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ถ้าคุณไม่เชื่อพระพุทธเจ้า ว่าอธิบายอย่างนี้ ตีความอย่างนี้ ผมไม่เชื่อ คุณก็มีสิทธิ์ที่จะไปไหน ก็ได้ ถ้าคุณไม่เชื่อคุณจะมาอ้างว่าพระพุทธเจ้าตรัสไว้แบบนี้ต่างหาก เอาความเห็นของคุณไปใส่นี้ กลายเป็นว่าคุณกำลังจะบิดเบือน กำลัง จะทำลายพระพุทธศาสนา

เสรีภาพเอามาอ้างกันบ่อย อ้างเสรีภาพในการนับถือศาสนา ใคร จะนับถือศาสนาไหนก็ได้ แต่ลืมนึกถึงบริบทของสังคมในเมืองไทย อย่างเช่นชอบอ้างเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ... ผมขอพูดเรื่องนี้ก่อน ที่บอกว่าเรามีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาและปฏิบัติตามลัทธิ ประเพณีทางศาสนาที่ตนเชื่อถือ เช่นจะเข้าชื้อกันเพื่อแสดงสิทธิเสรี ภาพที่จะสอนตามที่ตนต้องการ ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาที่ตน ต้องการ เช่นสอนว่านิพพานเป็นอัตตา ทำพิธีนำข้าวไปถวายพระ พุทธเจ้าบนนิพพาน อ้างเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ นี่เข้าใจผิด กรณี รัชมชโยนี้มีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา ใช่แกมีเสรีภาพใน การเลือก แล้วแกก็เลือกแล้วด้วย คือเลือกเป็นพระในพระพุทธ ศาสนานิกายเถรวาท เลือกเรียบร้อยแล้ว คือเลือกเป็นพระในพระพุทธ ศาสนานิกายเถรวาท ก็จะต้องปฏิบัติตามประเพณีพิธีกรรมของเถรวาท หลักคำสอน ของเถรวาท นี่คือหลัก ที่นี้แกเลือกแล้วแกจะมาอ้างสิทธิเสรีภาพ ในการเลือกอะไรอีก

แต่ถ้าจะเลือกใหม่อีก ก็มีสิทธิ์เลือก เช่นเลือกเป็นพุทธฝ่าย มหายาน สมมุตินะครับ เลือกเป็นพุทธฝ่ายมหายาน ไม่เอาแล้วเป็น เถรวาทเรื่องมาก จะมาเลือกเป็นพุทธฝ่ายมหายานก็ยอมได้ สมมุติ ว่ารัชมชโยเลือกจริง รัชมชโยก็ต้องไปอยู่กับพระจีน ไปอยู่กับ พระญวน เพราะจะเกี่ยวข้องกับธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย มี กฎต่างๆ กฎกระทรวง กฎหมาย ของไทยว่า มหายานในเมืองไทยที่ รับรองเป็นทางการมี ๒ ฝ่าย คือฝ่ายญวน และฝ่ายจีน ได้หวั่น ยังไม่รับรอง เพราะฉะนั้น คุณมีสิทธิ์เลือกตามรัฐธรรมนูญ ถ้าคุณ เลือกเป็นมหายาน คุณก็ไปอยู่วัดเล่งเน่ยยี่ วัดโพธิ์แมน หรือไม่ก็

“

พระนิพพานคืออะไร เป็นอัตตาหรืออนัตตา นี่ไม่ใช่เรื่องที่ต้องมาตีความ แล้วนะครับ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้เรียบร้อยแล้วว่าพระนิพพานเป็นอนัตตา ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าคุณเชื่อไหม เสรีภาพให้มาใช้ตรงนี้ คุณมีเสรีภาพจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ถ้าคุณไม่เชื่อ พระพุทธเจ้าว่าอธิบายอย่างนี้ ตีความอย่างนี้ผมไม่เชื่อ คุณก็มีสิทธิ์ที่จะไปไหนก็ได้ ถ้าคุณไม่เชื่อคุณจะมาอ้างว่า พระพุทธเจ้าตรัสไว้แบบนี้ต่างหาก เอาความเห็นของคุณไปใส่นี้ กลายเป็นว่าคุณกำลังจะบิดเบือน กำลังจะทำลายพระพุทธศาสนา

”

ไปอยู่กับพระญาณ อันนี้ไม่ผิด
รัฐธรรมนูญ

แต่ถ้าสมมุติว่าคุณไม่ไป
คุณจะขึ้นป้ายว่า “วัดพระธรรม
กายนิยามหายาน” ทำได้ไหม
ไม่ได้ เพราะวัดเป็นนิติบุคคล
เป็นสมบัติของพระศาสนา ไม่ใช่
สมบัติของใคร ฉะนั้นถ้าคุณไป
คุณต้องไปแต่ตัว วัดเป็นสมบัติ
ของพระพุทธศาสนาก็ต้องอยู่
ที่นี้ถ้าคุณอยากจะทำเลือกเป็น
นับถือลัทธิอื่น เช่น คริสต์ อิสลาม
ทำได้ไหม ทำได้ ย่อมมีสิทธิ์
อยู่แล้ว ไม่มีปัญหา ตรงนี้คือ
สิทธิเสรีภาพในการเลือกนับถือ
ศาสนา ซึ่งคนไม่เข้าใจกันแล้วมัก
จะมาถกเถียงกัน เพราะฉะนั้น
ถ้าคุณอยู่ในสังกัดองค์กรใด คุณ
จะต้องปฏิบัติตามหลักการตาม
กฎเกณฑ์ขององค์กรนั้น ถ้าคุณ
ปฏิบัติผิด องค์กรนั้นเขาก็จะ
ตรวจสอบ ถ้าผิดเขาก็จะลงโทษ
ตามโทษานุโทษ นั่นเป็นกฎ
เกณฑ์ขององค์กร ของสังคม

แต่ตอนนี้ปัญหาของธรรม
กาย (ธรรมกายทุกสำนัก มีใช้
เฉพาะสำนักของธัมมชโย ที่
ยกธรรมกายคลองสามขึ้นมาพูด
เพราะว่าเป็นต้นเหตุ) มีอยู่ ๒
ประเด็น

๑. ผิดต่อพระพุทธรูป
อันนี้พูดอย่างไร ก็ไม่มีใคร
เข้าใจนอกจากคนที่ศึกษาพระ
พุทธศาสนา คนข้างนอกไม่
เข้าใจพระเองถ้าไม่ศึกษาพระ
พุทธศาสนาก็ไม่เข้าใจ นักวิชา
การพุทธศาสนาจะต้องรู้ประเด็น
นี้ คือผิดต่อหลักการของพระ

พุทธศาสนา

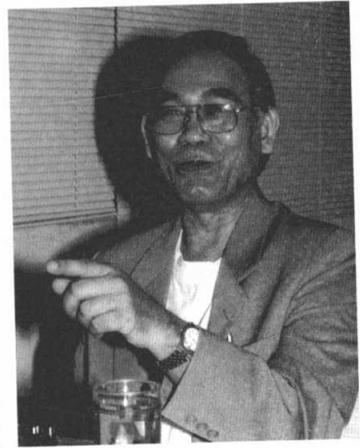
๒. ปฏิบัติผิดพระวินัยประเด็นที่พูดกันจนวาย ยืดยาว ปัจจุบันนี้
เป็นประเด็นที่สอง ผมเห็นว่าเป็นประเด็นเล็กน้อยทีเดียว คือว่า
ธัมมชโยกับลูกศิษย์บางองค์ปฏิบัติผิดพระวินัย ที่เห็นเด่นชัดนั้นก็คือ
ปาราชิกข้อที่ ๒ ฉ้อโกงทรัพย์ เอาเงินของวัดไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง
อีกข้อหนึ่งซึ่งพิสูจน์กันยาก แต่ถ้าพิสูจน์จริงๆ ก็พิสูจน์ได้ คือการ
อวดอุตริมนุสสรรม การอวดอ้างว่าตนสามารถมีอิทธิปาฏิหาริย์อะไร
ต่างๆ ที่ตัวทำไม่ได้ เป็นสิ่งที่ตัวไม่มีในตัวเอง เช่นว่าไปเฝ้าพระ
พุทธเจ้า หรือบันดาลให้ภาพหลวงพ่อดุสิตเหาะอยู่กลางอากาศอะไร
พวกนี้ หรือไม่ก็อ้างพระสิริราชธาตุมีอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ เป็นหิน
ศักดิ์สิทธิ์ เทวดารักษาไว้ตั้งสองร้อยล้านปี เหล่านี้พิสูจน์ได้ ถ้า
พิสูจน์ได้ก็เข้าข่าย ๑.อวดอุตริมนุสสรรม ๒.หลอกลวงประชาชน

อย่างสิริราชธาตุ จริงๆ แล้วยังคือ resin หลักฐานการสั่งของ
เข้ามาเมืองไทยเขามี สั่งอะไรมา ราคาเท่าไร สั่งมาเมื่อใด สามารถ
ตรวจสอบได้ resin ไม่ใช่หินสองร้อยล้านปี สามารถพิสูจน์กันได้
เดี๋ยวนี้ ฉะนั้นความผิดของแกถ้าจะมีก็มีอยู่ ๒ ประเด็นคือ
อหิงสาทาน กับอุตริมนุสสรรม แต่ว่าเป็นเรื่องเล็ก

ถามว่าทำไมถึงเป็นเรื่องเล็ก ตอบว่าเพราะไม่ใช่ชุดรากถอนโคน
พระพุทธรูป เป็นเพียงการที่พระภิกษุรูปหนึ่งประพฤติปฏิบัติผิด
ต่อพระธรรมวินัย เหมือนตำรวจทำผิดวินัยของตำรวจ อาจจะถูกสั่ง
พักหรืออาจจะถูกไล่ออก ก็เป็นเรื่องของบุคคลเท่านั้นเอง แต่เรื่อง
ใหญ่ คือเรื่องหลักการสอนของธรรมกาย การอ้างว่าธรรมกายมีใน
พระไตรปิฎกก็ดี การสอนวิธีเข้าถึงพระนิพพานโดยผ่านการเดินกาย
ผ่านฐานต่างๆ เดินดวงแก้วผ่านฐานต่างๆ ของกาย แล้วก็ยังสามารถ
ทำให้เกิดนิมิตพระพุทธรูปหน้าตักกว้างเท่านั้นเท่านี้ สูงขึ้นกว่ากัน
ตามลำดับ คือพระใสตาบัน ๕ วา พระสทาคามี ๑๐ วา พระอนาคามี
๑๕ วา พระอรหันต์ ๒๐ วา ก็ดี การอ้างว่าการเห็นพระพุทธรูปนั้น
คือการบรรลุพระนิพพาน และผู้บรรลุพระนิพพานสามารถถูกดูดเข้าไป
ไปสู่อายตนะนิพพาน ซึ่งอ้างกันว่าเป็นสถานที่สถิตของพระพุทธรูป
ในอดีตและพระอรหันต์ทั้งหลาย สามารถวัดความกว้างความยาวได้
คือเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๔๑,๓๓๐,๐๐๐ โยชน์ เส้นขอบของพระ
นิพพาน ๑๕,๑๒๐,๐๐๐ โยชน์ ๒ ขอบรวมเป็น ๓๐,๒๕๐,๐๐๐ โยชน์
การอ้างพระนิพพานว่าเป็นสถานที่ การอ้างว่าพระพุทธรูปท่าน
ปรินิพพานแล้วท่านไปอยู่ตรงนั้น การอ้างว่าพระนิพพานบรรลุได้โดย
การนั่งสมาธิจนท่านให้เป็นพระพุทธรูป ไม่ใช่วิถีของพระพุทธรูป
ไม่ว่าในกายไหน พุทธศาสนาถือว่าการบรรลุมรรคผลนิพพาน คือ
การลด ละกิเลสได้ จนกระทั่งหมดกิเลสได้โดยสิ้นเชิง อย่างนี้
เป็นการบิดเบือนคำสอนของพระพุทธรูป เป็นเรื่องใหญ่

เสขิยธรรม อาจารย์สรุปว่าธรรมกายไม่ใช่พุทธ

อ.เสฐียรพงษ์ ฝรั่งเศสสัมภาษณ์ผม ผมบอกเลยว่าไม่ใช่พุทธศาสนา ในความหมายที่แท้จริงคือ โดยรูปแบบเขาเป็นพระในพุทธศาสนา และเป็นเถรวาทด้วย แต่จริงๆ เขาไม่ใช่พุทธ เพราะว่าเขาไม่แสดงคำสอนของพุทธศาสนา เพียงไปหยิบเอาคำสอนของพุทธศาสนา บางจุด เพื่อสร้างความร่ำรวย ความยิ่งใหญ่ให้แก่ตัว ถ้าเราถอยหลังมาพิจารณาสักนิด... เราจะเห็นว่าการสอน แม้แต่หลักบุญหลักทาน ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่สังคมไทยสอนกันมาตามหลักพุทธศาสนานี้ ก็สอน “ให้เพื่อการสงเคราะห์ ให้เพื่อช่วยเหลือสังคม” ใครมีก็ช่วยเหลือเจือจานคนอื่นตามกำลังสามารถ ไม่เคยมีคำสอนใดในสังคมไทยหรือในพุทธศาสนาที่สอนว่า “มีมีเท่าไรมีมีทุ่มให้หมด” ใ้อมีเท่าไรทุ่มให้หมดนี่นะฮะ ถึงกับสร้าง slogan ว่า “ขายบ้านขายรถ ทุ่มสุดฤทธิ์ ปิดเจดีย์” ไม่มีก็ให้ไปขอยืมเขามา ให้ทำมากๆ ท่านก็จะได้มากๆ หมายถึงว่าได้สิ่งตอบแทนกลับมา เช่นให้ไป ๑,๐๐๐ บาท คุณจะได้รับตอบแทนกลับมา ๓,๐๐๐ บาท ๓ เท่าตัว... ไม่มีใครสอนอย่างนี้

ว่ากันจริงๆ นะ ถ้ายถอยหลังมานั่งคิดสักนิด โอ้โห! นี่มันเป็นลัทธิชู้ดรีด “มีมีจะชิบหายช่างมีมี แต่ว่าต้องเอาเงินมาให้กูให้ได้ ให้กูได้ร่ำได้รวย” เอาเงินมาแล้วเอาไปทำอะไร สังคมก็เห็นอยู่แล้วว่าเงินทองเอาไปทำอสังหาริมทรัพย์ ขายให้สี่ภาคคนละ ๑๐๐ ล้าน ๒๐๐ ล้าน เอาไปทำธุรกิจ ก็เห็นๆ กันอยู่ ทำไมคนถึงมองไม่เห็น ก็เพราะความศักดิ์สิทธิ์ของผ้าเหลือง นี่ถ้าสมมติว่าเป็นคุณ หนุงกางเกง ถ้าคุณทำอย่างนั้นคุณก็โดนถีบ โดนกระต๊อบตายแล้วไซ้ใหม่ อันนี้เห็นได้ชัดๆ ไม่ใช่พุทธศาสนา คือเราเกรงใจ พูตกันแบบเกรงใจ ผมไม่เกรงใจหรอกแบบนี้...

เสขิยธรรม พวกนี้สำคัญผิดหรือเจตนาฉ้อฉล

อ.เสฐียรพงษ์ เจตนาฉ้อฉลๆ

เสขิยธรรม หมายถึงรู้มาตั้งแต่ต้น

อ.เสฐียรพงษ์ รู้ รู้มาตั้งแต่ต้น ตั้งใจมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว ถ้าให้ความเป็นธรรมสักเล็กน้อย หลวงพ่อสดนี้ ท่านอาจจะเข้าใจอย่างนั้นจริงๆ ก็ได้ ว่าพระนิพพานของท่านเป็นอย่างนั้น ท่านนั่งเห็นนิมิต ท่านเห็นอย่างนั้นจริงๆ ก็ได้ เพราะสมณะนั้นสามารถที่จะทำให้เกิด delusion เกิดความเข้าใจผิดได้ จินตนาการไม่ได้ เพราะนิมิตที่เห็นนั้น แต่ที่นี้หลวงพ่อสดไม่เอาเรื่องนี้มาเป็นเครื่องมือหากินนะจะบอกให้ หลวงพ่อสดท่านปฏิบัติผิด ท่านก็เข้าใจผิดว่านิมิตนั้นเป็นจุดสุดท้ายเป็นจุดสำเร็จ

และถ้าคุณประวัติของหลวงพ่อดั้งตั้งแต่ต้น หลังจากนั้นหลวงพ่อดั้งมาปฏิบัติวิปัสสนากับอาจารย์ใหญ่วิปัสสนาธุระที่วัดมหาธาตุ(ท่านเจ้าคุณโชดก)ได้มอบรูปให้สำนักนั้น เขียนบอกยอมรับว่าวิปัสสนาปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐานตามที่สอนในสำนักวัดมหาธาตุนั้นถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ก็เขาเล่าลือกันมาตั้งนานแล้ว เขาไม่กล้าพูดกลัวจะเป็นการ bluff กัน ถ้าสมมติเป็นจริงดังนั้นตามหลักฐานที่มีให้เห็นและตามที่เขาเล่ากันมา ผู้ที่เล่าให้ฟังก็มีชีวิตอยู่ แสดงว่าหลวงพ่อดั้งท่านไปไหนต่อไหนแล้ว หมายความว่าท่านเคยติดตันอยู่ แล้วท่านก็ทะเลาะกันไปได้ ไปถึงไหนนี่เราไม่ทราบ

แต่ว่าลูกศิษย์ลูกหาเอามรดกที่ท่านทิ้งไว้มาหากิน ถ้าสังเกตจะเห็นว่าธรรมกายมี ๒ กรุ๊ป กรุ๊ปหนึ่งคลองสาม กรุ๊ปหนึ่งดำเนินสะดวก ดำเนินสะดวกกับคลองสามนี้เป็นลูกศิษย์รุ่นเดียวกัน ทำงานมาด้วยกัน อยู่ที่เดียวกัน แล้ว

เสขิยธรรม ในฐานะที่อาจารย์เป็นนักปราชญ์ในทางพุทธศาสนา และก็ผ่านชีวิตการบวชเรียนมานาน คือผ่านทั้งวิถีชีวิตของนักบวช และปัจจุบันเป็นฆราวาสที่มีบทบาทในทางสังคม อาจารย์มีคำแนะนำสำหรับพระหนุ่มเถรน้อย ทั้งพระที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในผ้าเหลืองตลอดไป

ทะเลาะกัน เวลาทะเลาะกันก็วิ่งมาหาผม แม้กระทั่งที่ถูกไล่ ถูกตามล่า ตั้งแต่พระอดิศักดิ์ก็ดี พระชัยเจริญก็ดี พระเลิศศักดิ์ก็ดี รุ่นแรกหนีตายก็มาหาผม ทำให้ข้อมูลต่างๆ มาอยู่ที่ผม... ก็เพราะท่านเหล่านี้มารายงานให้ทราบ ผมรู้ก่อนใครทั้งนั้นเรื่องอะไรต่ออะไรต่างๆ

เพราะฉะนั้นสองกลุ่มนี้มีปัญหาหลักคือบิดเบือนคำสอนของพุทธศาสนา และบิดเบือนทั้งสองกลุ่ม จำได้ไหม การเถียงกันพระนิพพานเป็นอัตตาหรืออัตตานิ ใน หนังสือ สมาธิ นิตยสารที่ออกในช่วงนั้น พวกธรรมกาย ไม่ว่าดำเนินสะดวก ไม่ว่าคลองสาม ยืนยันว่าพระนิพพานเป็นอัตตา จากนั้นท่านเจ้าคุณ(พระธรรมปิฎก)จึงเสนอหลักฐานของท่านออกมา และกลายมาเป็นหนังสือ “นิพพานอัตตานิ” เกิดถกเถียงเรื่องนี้กันมาก่อน ท่านชี้ว่าพุทธศาสนาไม่ได้สอนนิพพานเป็นอัตตา นั่นแหละคือวิวาทะที่เกิดขึ้นมาก่อนเกิดเหตุ พอเกิดเหตุธรรมกายคลองสามเข้า ทางด้านดำเนินสะดวกก็สงบ สงวนท่าที่อยู่ เพราะว่ามีกรณีสมภารและรองสมภารวัดพระธรรมกายผิดพระวินัยอยู่ด้วย ไม่ใช่เฉพาะเรื่องหลักการของพระพุทธศาสนา หรือพระนิพพานอย่างเดียว แต่ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือประเด็นเรื่องพระนิพพานเป็นอัตตา ทั้งสองสำนักสอนเหมือนกัน ยืนยันเหมือนกัน

เสขิยธรรม หากทั้งเรื่องที่ธรรมกายผิดหลักการของพุทธศาสนา เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสหรือพระบางรูปผิดพระธรรมวินัยและวิชาที่ธรรมกายสอนกล่าวต่อพระไตรปิฎกโดยชัดๆ เหมือนอย่างที่อาจารย์พูดและสรุปว่าพวกนี้ฉ้อฉล ทำให้สังคมไทย, ฝ่ายรัฐ หรือฝ่ายคณะสงฆ์ไม่สามารถเอาผิดกับธรรมกายได้

อ.เสฐียรพงษ์ พูดอย่างนั้นก็ไม่ได้ถูก เขาก็กำลังทำอยู่ ประเด็นสำคัญนั้นอยู่ตรงที่ว่า มันโยงโยไปถึงเหตุปัจจัยหลายอย่าง

๑. คำตอบที่ควรจะมีมองเห็นเป็นรูปธรรมคือชาวพุทธไทยไม่ค่อยรู้พระพุทธศาสนา ที่เป็นหลักพุทธศาสนาจริงๆ จะว่าไปก็ไม่ต้องพูดถึงชาวบ้าน พระเองนั่นแหละ ปัจจุบันนี้พระเองก็ไม่รู้พุทธ

และที่จะลาสิกขาออกมาอย่างไรบ้าง

อ.เสฐียรพงษ์ ชีวิตผมไม่มีระบบหรอก ไปเรื่อยๆ ผมก็มองแบบคนแก่ ตอนนี่แก่แล้วมองโครงสร้างของสังคมไทย พุทธศาสนาในเมืองไทย เป็นพุทธศาสนาในแง่เป็นสถาบันมีระบบบวชเรียน ไม่ใช่เรียนแล้ว

มาบวช แล้วก็สอดคล้องกับระบบของพุทธเจ้า ผู้ที่มาบวชมีศรัทธาบวช ปฏิบัติฝึกฝนตามระบบสิกขา คือ train ตัวเอง ฝึกตัวเองมาเพื่อบรรลุสิ่งที่ต้องการ ที่สูงสุดที่ต้องการ แต่ในขณะเดียวกันพระพุทธรเจ้าก็เปิดช่องไว้ให้ว่าถ้าหากว่าไม่สามารถที่จะอยู่ต่อ หมอฉันนะที่จะอยู่ต่อได้

ศาสนา เพราะการศึกษาของพระไม่ได้เข้มเหมือนแต่ก่อน และไม่ได้ไปเน้นหลักพระธรรมวินัยเหมือนสมัยก่อน ความรู้พุทธศาสนาที่เป็นหลักจริงๆ ไม่มี ไม่ค่อยเหลือหรอก นี่คือประเด็นหนึ่ง เพราะฉะนั้นการที่จะไปยืนยันว่าพุทธศาสนาสอนอย่างนี้ ท่านไม่กล้ายืนยันอะไรทั้งนั้น ไม่จำเป็นต้องพูดถึงชาวบ้านที่ไม่เคยศึกษาศึกษาบ้างก็อ่านและไปหมด ไม่ได้จับหลัก เพราะฉะนั้นฟังอะไรไม่ได้หรอกในเรื่องนี้

๒. ไม่อยากพูดก็ต้องพูด คือในยุคบริโภคนิยม ในยุคสังคมวัตถุนิยมนี้ เงินจะมีอำนาจมาก เงินสิบบาท ยี่สิบบาท ไม่มีปัญหาอะไร ไม่มีความหมาย แสนสองแสนก็ไม่มีค่าหมาย แต่เงินเป็นล้านๆ สิบล้าน ร้อยล้าน เงินนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้คนพูดขาวเป็นดำ พูดดำเป็นขาวได้ อันนี้สำคัญ เพราะฉะนั้นคำว่าเงินเป็นที่ปรารถนาของมนุษย์ที่ยังตกเป็นทาสของวัตถุนิยม บริโภคนิยม ไม่ว่าจะป็นฆราวาส คนนั่งผ้ากาสาวพัตร์ หรือนั่งชาวหม่มขาว ไม่มีความแตกต่างกันแล้ว เพศภาวะเหล่านี้จะไม่มีอิทธิพลที่จะปิดกั้นหรือทำให้แตกต่างกันได้เลย สีเหลือง สีขาว สีแดง จะตัดเทียมกันหมด เพราะวาระดับของจิตใจนั้นตกอยู่ในระดับเดียวกัน กล่าวพูดได้เลยว่าเงินเป็นปัจจัยสำคัญ ไม่พูดกันเท่านั้นเอง เพราะพูดแล้วกลัวจะถูกกล่าวหาหมิ่นประมาท

เสขิยธรรม หมายถึงเงินเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

อ.เสฐียรพงษ์ ทุกระดับ แต่ไม่ใช่ว่าทุกคนนะครับ บางคน อันนี้แหละคือปัญหาที่ทำให้ยากขึ้น พูดลึกซึ้งไป แม้กระทั่งระบบการเมืองซึ่งได้เอื้อเฟื้อต่อกันและกัน ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปแบบล่าช้า ทำท่าจะเอาจริงเอาจัง แล้วก็ถอยออกมา เขาแสดงละครให้เราดู ดูบทบาทของรัฐมนตรีช่วยว่าการศึกษาในยุคนี้ก็จะเห็น บางครั้งก็จะทำเอาเป็นเอาตาย จะเอาจริงเอาจัง ครั้นแล้วก็ถอยออกมา แล้วก็มาพูด

ก็ให้ออกไปเสีย เรียกว่าลาสิกขาดีกว่าทนอยู่แล้วเป็นอสังขี

เพราะฉะนั้นพระพุทเจ้าจะไม่สนับสนุนผู้ที่บวชทนโดยเป็นอสังขี ทำย้ายสิกขาบทเล็กน้อย ท่านเรียกโฆชะบรูช พุทธศาสนาก็เปิดโอกาสให้อยู่ ระบบบวชเรียนก็สอดคล้องกับระบบนั้น ทีนี้ก็บวชไปด้วย เรียนไป

ด้วย ฝึกฝนอบรมไปด้วย แล้วก็เนื่องจากมันเป็นวัฒนธรรมไทย ระบบการบวชเรียนของพระในพุทธศาสนาเมื่อต่อรัฐด้วย ในประเด็นที่ว่ารัฐเองไม่มีความสามารถในการจัดการการศึกษาให้คนได้ทั่วถึง คนไม่รู้หนังสือยังมีอีกเยอะ คนตกหล่นจากระบบการศึกษาของรัฐยังมี

๘๘

ถ้าสังเกตจะเห็นว่า ธรรมกายมี ๒ กรุ๊ป กรุ๊ปหนึ่งคลองสาม กรุ๊ปหนึ่งดำเนินสะดวก ดำเนินสะดวกกับคลองสามนี้เป็นลูกศิษย์รุ่นเดียวกัน ทำงานมาด้วยกัน อยู่ที่เดียวกัน แล้วทะเลาะกัน เวลาทะเลาะกัน ก็วิ่งมาหาผม แม้กระทั่งที่ถูกไล่ ถูกตามล่า ตั้งแต่พระอดิศักดิ์ก็ตี พระชัยเจริญกิติ พระเลอศักดิ์กิติ รุ่นแรกหนีตายก็มาหาผม ทำไม ข้อมูลต่าง ๆ มาอยู่ที่ผม... ก็เพราะท่านเหล่านี้มารายงานให้ทราบ ผมรู้ก่อนใครทั้งนั้น เรื่องอะไรต่ออะไรต่าง ๆ

๘๙

อีกเยอะ ลูกหลานชาวบ้านชาวไร่ ชาวบ้านนอกคอกนาอย่างผมนี้ พอจบประถมสี่ประถมหกแล้วไม่มีโอกาสเรียน ถ้าปล่อยไว้ก็อาจจะเป็นโจรไปได้ เป็นพวกติดยาเสพติดติดขายยาบ้า ยาไอ้ไปได้ ทีนี้ก็บังเอิญมีพระพุทธศาสนาอยู่ พุทธศาสนาก็มาโอบอุ้มพวกนี้ พ่อแม่ก็อยากให้

แก้ต่างให้วัดพระธรรมกาย ใน วันที่ไปพูดอภิปรายกับผมที่ ไอทีวี วันนั้นเห็นได้ชัดเลย ในฐานะผู้รับผิดชอบจะรับฟัง ข้อมูล แล้วบอกรับปากว่าจะ รับผิดชอบต่อการทำงานทางแก้ไข นี้กลับแก้ต่างให้กับเขาหมดเลย เท่ากับว่าเป็นทนายให้เขาเลย หมายความว่าอย่างไร คล้ายๆ ว่าถ้ากระแสมันแรงก็ทำท่าจะท่า สะทึงหนึ่ง พอกระแสแผ่วเบาลง ก็ชะลอไว้ทำนองนั้น เห็นได้ชัด

เสขิยธรรม ถ้ามองในแง่ ร้าย เป็นกรรโชกด้วยหรือเปล่า เข้าไปใช้อำนาจเพื่อหวังผลประโยชน์

อ.เสขิยธรรมพงษ์ คงไม่ใช่อย่างนั้น คงเป็นคล้ายๆ ว่า แสดงให้เขาเห็นว่าทำให้แล้ว ณะ คือพรรคการเมืองบางพรรค ก็อาจจะไม่มีทางเลือกเลย ไม่มี ทางเลื่อมเสียว เพราะถ้าแก้ปัญหา ไม่ได้ก็มีข้ออ้างว่า กระแสมันแรง มันทำไม่ได้ สมมติว่าจะช่วยทาง ฝ่ายโน้น เพราะมีพันธมิตรกันอยู่ ถามว่าทำไมไม่ช่วย ก็บอกก็จะ ช่วยอยู่แต่ว่าการแสลงคัมมันแรง

ลูกตนเองพัฒนาขึ้น ก็ไม่รู้ที่ไหน จะช่วยเหลือได้ ก็เอาไปบวช บวชก็เรียนตามมีตามเกิด การ บวชเรียนตามมีตามเกิดมันได้ ประโยชน์คือได้พัฒนาคน คน คนนั้นอยู่ในวัดได้สัมผัสกับชีวิต วัด ได้เรียนรู้อะไรบางอย่าง จิตใจก็ ละเอียดย่ออันขึ้น คุณธรรมก็มีขึ้นโดยไม่รู้ตัว

ยังช่วยไม่ได้ ไม่อยากเอาเรื่องไปขวางน้ำเชี่ยว ขวางเรือไม่ได้ สมมติ ว่าถ้ากระแสมันแรงจริงๆ เข้า บังคับให้ต้องแก้ไขปัญหานี้ พอไป แก้ปัญหานี้ได้ก็จะได้คะแนนจากประชาชน แล้วอาจจะถูกด่าจากฝ่าย โน้นบ้าง เอ๊ะทำไมหนว่าจะช่วย ทำไมไม่ช่วย ก็มันไม่ได้ ก็ช่วยเต็มที่ แล้ว ช่วยได้แค่นี้แหละ เพราะฉะนั้นจะไม่มีทางเลือก ได้ทั้งขึ้นทั้งลง ผมว่าต้องมองให้ลึกๆ คิดลึก ๆ แล้วจะเห็น

เสขิยธรรม นี่หมายถึงในฝ่ายของบ้านเมืองใช่ไหม
อ.เสขิยธรรมพงษ์ นี่ผมพูดในฝ่ายบ้านเมือง ผมพูดชัดไม่ได้ ผมพูด แค่นี้แหละ

เสขิยธรรม แล้วในฝ่ายของคณะสงฆ์
อ.เสขิยธรรมพงษ์ ในฝ่ายคณะสงฆ์นี้ จะกราบเรียนให้ทราบว่า การที่ เราจะพูดว่าคอร์รัปชัน การที่เราจะพูดว่าเป็นการติดสินบน นี่เราก็บอก ไม่ควรพูด มันแรงไป เพราะจริงๆ ที่ท่านท่านะเป็นการเอื้ออาทร อุปการะซึ่งกันและกัน แต่ถ้าพูดโดย ultimate reality โดยปรมาตย์ แล้วนี่ ก็คือการคอร์รัปชัน ก็คือการติดสินบนนั่นแหละ ผมจะยก ตัวอย่าง... ต้องเข้าใจนะ พวกนี้หรือใครก็ตามที่เขารู้ตัวว่าเขาทำ ไม่ถูกต้องตามหลัก เขาจะต้องสร้างภูมิคุ้มกัน สมมติว่าถ้าเขาคิดมา ตั้งแต่ต้นว่าเขาจะทำตรงนี้ให้เสร็จ มาทำตรงนี้ก็เลี้ยวกฎหมาย เลี่ยงพระธรรมวินัย เลี่ยงอะไรเยอะ เขารู้ แต่ถ้าไม่ทำรายได้จะไม่ มีคนจะไม่ขึ้น คนจะไม่นับถือ เขารู้มาตั้งแต่ต้นแล้วก็รู้ว่าจะต้อง ทำอย่างไร รู้ว่าต้องเข้าหาใคร พวกนี้จริงๆ แล้วเป็นพระใต้บังคับ บัญชาของพระเถระผู้ใหญ่ที่ว่าง่ายมาก ว่านอนสอนง่าย และเข้าหา พระผู้หลักผู้ใหญ่ อ่อนน้อมถ่อมตน มี link กัน มีความ สัมพันธ์กันระหว่างพระผู้ใหญ่กับตัวเองอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอและมา นานด้วย รู้จักคุ้นเคยและก็ได้รับความเมตตาอุปถัมภ์จากท่าน เหล่านั้นมาก เพราะฉะนั้นทางฝ่ายเหล่านี้การอุปถัมภ์ทางปัจจัยเป็น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ ก็ไปไหน พวกนี้ก็ไปทำงานให้ แก่รัฐ พวกนี้เป็นบุคลากรที่มี คุณภาพพอสมควรรับใช้รัฐ รัฐก็ได้บุคคลโดยที่ไม่ได้ผลิต เลย พูดถึงด้านการผลิตคน นะครับ หรือท่านผู้นั้นบวช ไปนานๆ ได้เปรียญเก้าประโยค จบพุทธศาสตรบัณฑิต อะไรต่อ อะไรต่างๆ พอสึกออกไป รัฐก็

เสถียรธรรม พระผู้ใหญ่ท่านไม่เท่าทันหรือ ระหว่างเรื่องการเคารพกับความอ่อนน้อมเพื่อหวังประโยชน์ หรือระหว่างการทำที่สนับสนุนปัจจัยกับการติดสินบนท่าน

อ.เสฐียรพงษ์ อาจจะไม่เท่าทัน หรือรู้เหมือนกันแต่ว่าต้องแก้งไม่รู้ เพราะว่าสิ่งที่แก้งไม่รู้ทำให้ท่าน “ได้”... พุดง่ายๆ ทำให้ท่านรวยขึ้น ได้มีปัจจัยความเป็นอยู่ดีขึ้น มีรถยนต์ขึ้น หรือว่าสร้างอะไรท่านก็สามารถสร้างได้รวดเร็วขึ้น ยกตัวอย่าง วัดที่มีชื่อแปลว่า “ยานพาหนะคือเรือ” ก็แล้วกัน หุรหามหาศาลมาก ไปดูกำแพงวัดสร้างอย่างสวยงาม วัดนี้เอาเงินมาจากไหนเยอะเยอะ ... ก็จากระบบการเอื้ออุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นท่านเหล่านี้เขาเตรียมมาแล้ว ตัวเขาเนี่ย เขาเตรียมทุกอย่าง หาเกราะป้องกันตัว อาศัยวัฒนธรรมไทยคือการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ระหว่างผู้อาวุโสกับด้อยอาวุโส อะไรต่างๆ โดยพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นความราบรื่นจนกระทั่งว่าถ้าเกิดอะไรขึ้นพรรคพวกเขาสามารถที่จะกระโดดเข้ามาป้องกันได้ โดยที่ไม่คิดถึงอะไรทั้งนั้น แม้แต่กระแสดังคม สายตาของวิญญูชนทั้งหลาย ทำไม่สนใจทั้งนั้น

ถ้าดู video เวลาเขาออกข่าวก็จะเห็นว่า เวลางานสำคัญๆ ที่ผ่านๆ มา มีพระผู้ใหญ่องค์ใดบ้างที่ไปที่นั่นเป็นประจำ ไปเปิดอะไรต่ออะไรต่างๆ จะเห็นภาพอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นจะบอกได้ทันทีว่า... ที่จริงแล้วถ้าดูด้วยความพินิจพิเคราะห์ เราจำแนกได้ว่าองค์ใดบ้าง คือพระผู้ใหญ่ที่อุปถัมภ์กันอยู่ ถ้าจะทำงานอะไรใหญ่ๆ เขาจะนิมนต์พระนี่เขาจะนิมนต์พระองค์ใด นิมนต์พระที่ต้องให้คุณให้โทษแก่เขาได้ มาทำอะไร มาเทศน์ นิมนต์มาเทศน์นี่นะครับ พอเทศน์จบก็ถวายภัตตาหารเทศน์ ถวายภัตตาหารอย่างเก่งก็พันห้าพันห้าพันนี่ ถือว่าอย่างเก่งแล้วนะสะ ถวายกันถึงสามแสน สี่แสน ห้าแสน ก็มี

ได้ใช้บุคคลเหล่านั้นได้คุ้มค่ามาก ทั้งๆ ที่รัฐไม่ได้เสียเงินผลิตเลย ถ้าพูดในแง่หนี้ ระบบการบวชเรียนมีบุญคุณมหาศาลต่อรัฐ ต่อประเทศชาติมาก ๑. ลดจำนวนคนไม่รู้หนังสือลง ๒. ได้ช่วยรัฐผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อมารับใช้รัฐ

ผู้ที่น่าสงสารที่สุดถ้าพูดถึง

ในแง่องค์กรก็คือองค์กรสงฆ์ สถาบันสงฆ์ น่าสงสารมาก เพราะอะไร เพราะอุตสาหกรรมผลิตท่านเหล่านั้นขึ้นมาให้มีการศึกษาพอสมควร มีความรู้พอสมควร มีคุณธรรมพอสมควร แทนที่จะอยู่รับใช้พระศาสนาบ้าง ก็รีบลี้ไปเสีย ไปให้รัฐซุบมือเปิบไปรับใช้เอาไปใช้อะไรต่างๆ พุดจริงๆ

สถาบันสงฆ์ก็น่าสงสาร แต่ถ้าพูดถึงสถาบันสงฆ์เป็นผู้ให้ไม่น่าสงสารหรอก น่าชมเชยมาก เพราะเป็นผู้ให้ ธรรมชาติของผู้ให้ไม่ต้องหวังผลตอบแทนอยู่แล้ว

ผมว่าพระหนุ่มเถรน้อยที่บวชเรียนมา แล้วมาแบบผู้น้อยใจ แบบผู้คิดว่าตัวเองด้อย

ครึ่งล้านนี้ จะทำให้ได้ใหม่ว่าเป็นกัณฑ์เทศน์ ท่านก็พยายามคิดว่านี่กัณฑ์เทศน์ กัณฑ์เทศน์นะ...ไม่มีอะไร เขาศรัทธา เขาเลื่อมใสมากก็ถวาย แต่ในส่วนลึกๆ จริงๆ ท่านผู้นั้นที่รับกัณฑ์เทศน์ไป ท่านย่อมจะรู้ว่า เป็นอะไร

เสขิชธรรม แล้วทิริโอด ตัปะของท่านไปไหน

อ.เสฐียรพงษ์ ทิริโอดตัปะ ก็อยู่นั้นแหละ แต่ไม่สำแดงตัว (หัวเราะ) บัจฉัยมันมากกว่ามัน ก็สำแดงออกมาไม่ได้ ถามว่า ผิดไหม เป็นการติดสินบนไหม เป็นการคอร์รัปชันไหม ท่านก็ตอบ “มันไม่น่าจะผิดนะ” เป็นการติดกัณฑ์เทศน์ที่แฝงมา การให้สินบนโดยวิธีนี้อาศัยขนบธรรมเนียมประเพณีทางศาสนา มาเคลือบบังนี้ หากบอกว่ามัน เลวร้าย... แล้วสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่อะไร มันนำไปสู่... ท้ายที่สุดแล้วท่านก็จะตกเป็นทาสของผู้ที่ให้ “ผู้รับตกเป็นทาสของผู้ให้” เขาต้องการอะไร ก็ต้องทำให้ ชัมมชโย หรือ

ทัตตชีโว นักธรรมตรีณะไม่ได้มีความรู้พระธรรมวินัยมากมายอะไร นักหนา แต่เวลาสอนไม่เคยสอนเรื่องอื่นเลยสอนแต่การให้ทาน การสร้างบารมี ธรรมลึกลับซึ่งมันจะไปรู้อะไร แคนักธรรมตรี ไซ้ใหม่ พระ ก. พระ ข. จะได้รับแต่งตั้งเป็นพระสมณศักดิ์อะไร ระดับนักธรรมตรีอย่างเก่งก็พระครู ต้องไต่เต้าไปตามลำดับ ใอันนี้ ที่เดียว พรวดเป็นเจ้าของคุณเลย เราก็มองเห็นอิทธิพลของบัจฉัย อิทธิพลของอะไรต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับ พรวดจากพระครูเป็นเจ้าของคุณ แล้วพักเดียว ได้เป็นชั้นราชแล้ว

เราก็มองเห็นได้ชัดว่า ไหวงการพระท่านก็เกือกลูกกัน ที่นี้บังเอิญว่า ผู้ที่ได้รับการเกือกลูกก็เป็นเจ้าคณะปกครองมีอำนาจในการพิจารณา ความผิดความถูก มีอำนาจชี้ขาดว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง พอเกิดเหตุ ซึ่งจำเป็นจะต้องชี้ ก็น่าเห็นใจท่านนะ ท่านจะชี้อย่างไร ถ้าเป็นเราก็ แย่เหมือนกัน ถ้าเราตกอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น เราเห็นใจท่านถามว่าทำไม ดูตัวอย่างเช่นเหตุการณ์เกิดกรณีถูกฟ้องร้องโดยฆราวาส ซึ่งก็ตามกฎหมายที่ว่ามีสิทธิ์ฟ้องได้ คุณมานพ (พลไพรินทร์ ผู้ยื่นฟ้องชัมมชโย และทัตตชีโว) ลืมเขียนคำว่านับถือศาสนาพุทธท่านนั้น ก็ปิดบังแล้วบอกว่าคุณสมบัติไม่ครบ ที่จริงแล้วแค่บอกว่าคุณ... เออเนี่ย ลืมเขียนนี้ คุณนับถือศาสนาอะไรเขียนลงไปสิ ก็แค่นั้น... แก่ตรงนั้นก็ ได้ แต่หนีหาเหตุว่าไม่ได้แล้ว ต้องยืนยัน ต้องเอาหลักฐานมายืนยันว่านี่เป็นพุทธแท้ๆ เคยบวชมา ถึงได้ยอม พอยอมแล้ว ก็น่าจะนำสู่กระบวนการพิจารณาได้ทันที แต่ก็หาทางถ่วง บังเอิญไปเจอช่องโหว่ ตอนว่าด้วยการตรวจคุณสมบัติของโจทก์ มีเฉพาะข้อ ก. คือคุณสมบัติของโจทก์ที่เป็นพระ โจทก์ที่เป็นฆราวาสไม่เห็นบอกให้ตรวจคุณสมบัติ เมื่อไม่บอกให้ตรวจคุณสมบัติก็แสดงว่าฆราวาสไม่มีสิทธิ์ฟ้อง แนะนำให้ฝ่ายไหนทำหนังสือแย้งไปว่าฆราวาสไม่มีสิทธิ์ฟ้อง พอฝ่ายไหนทำหนังสือแย้งไปถึงเจ้าคณะภาค ไม่แย้งไปที่เจ้าคณะจังหวัดด้วย แแย้งไปที่คณะภาคเสร็จแล้ว เจ้าคณะจังหวัดก็ไม่รับพิจารณาเรื่องนี้ เพราะถือว่าเขากำลังอุทธรณ์ เขากำลังแย้งอยู่

โอกาส ให้เปลี่ยนความคิดเสียจริงๆ แล้วเป็นผู้ที่มีโอกาสที่สุด เป็นผู้โชคดีที่สุด เพราะเรามีช่องให้เราเดินโดยที่ไม่ตะขิดตะขวงใจเลย ไม่เหมือนประเทศศรีลังกา ประเทศพม่า ประเทศศรีลังกาถ้าบวชแล้วคุณต้องบวชเลยนะ ถ้าคุณอยากสึกไม่ได้ ขึ้นสิกขาไปคุณถูกสังคมเหยียบ

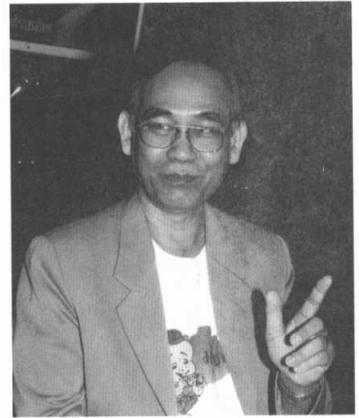
อย่าไม่ยอมรับเลยยิ่งกว่าปาราชิก ลึกอีก เพราะฉะนั้นสังคมไทยนี้ไม่มี ไม่เชื่อแบบนั้น ถือว่าโชคดีมาก ถ้าคุณบวชไปก็ต้องทำหน้าที่ของนักบวชให้เต็มที่ คือฝึกฝนศึกษาเล่าเรียนอย่ามัวแต่ไปเล่นห่วยอยู่ อย่ามัวแต่ไปเจิมป้ายอยู่ ต้องเรียน เสร็จแล้วนี้ถ้าคุณสามารถอยู่ได้คุณก็เป็น

ทายาทรับใช้พระศาสนาต่อไป แต่ถ้าคุณไม่สามารถอยู่ได้ คุณมีคุณภาพพอสมควร แล้วคุณก็สึกออกมา อยากสึกสึกเลย ประเด็นนี้ผมอยากฝาก พระคุณเจ้าทั้งหลายแหละ อย่าคิดลึก... แต่ถ้าอยากสึกสึกเลย เพราะอะไร เพราะถ้าคุณคิดลึก จะสึกดีหรือไม่ดีนี้ คุณเหยียบ

เสร็จแล้วพอสังคม force โจทย์ก็รุกเร้าหนักขึ้น เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค ก็เลยไปประชุมกัน ประชุมกันตัดสินใจว่าฆราวาสไม่มีสิทธิ์ฟ้อง ทางกระทรวงศึกษาธิการโดยคณะรัฐมนตรี บอกตรงนี้ต้องให้ชัดเจน ก็เสนอให้มหาเถรสมาคมพิจารณา มหาเถรสมาคมก็พิจารณาบอกว่าฆราวาสฟ้องได้ แล้วก็ให้เจ้าคณะภาค สั่งการให้เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการตามขั้นตอน เจ้าคณะจังหวัดก็บอกว่า มติว่าฆราวาสฟ้องไม่ได้ มันมีมาก่อนมติมหาเถรสมาคม เพราะฉะนั้นตอนนี้เมื่อเจ้าคณะภาคยังไม่ได้สั่งการมาว่าอย่างไร ผมก็ทำอะไรไม่ได้ กลายเป็นว่ามติของ มส. ไม่มีผลอะไร เพราะเชื่อเจ้าคณะภาคมากกว่า

แต่ที่นี้เขาก็นำเรื่องสู่ มส. ใหม่ กระทรวงศึกษาในช่วงหลังนี้ เขาก็พยายามติดตาม บอกว่าเอาอย่างไรกันแน่ ให้ยืนยันมติ ที่ว่าให้ยืนยันว่าฟ้องได้ ให้ยืนยันอีกทีหนึ่ง เสร็จแล้วพอเรื่องนี้เข้าสู่ที่ประชุมก็เรียกเจ้าคณะภาคไปในฐานะที่เป็นกรรมการมส. ด้วยเหมือนกัน เจ้าคณะภาคก็บอกว่าเรื่องนี้ผมจะรับไปพิจารณาเอง โดยรีบด่วน เสร็จแล้วก็ไม่พิจารณา ไม่ทำอะไร จนผลที่สุดเขาก็รบเร้ากันไปอีกจนกระทั่ง มส. สั่งบอกว่าให้รายงานแก่เจ้าคณะหน คือสมเด็จพระสังฆราช เป็นลายลักษณ์อักษร ทางนี้ก็ทำหนังสือรายงานไปไม่ปะหน้าไปด้วย ท่านเจ้าคุณท่านบอกให้ไปทำมาใหม่ให้ละเอียด ตอนหลังมีใบปะหน้าถูกต้องตามระเบียบ แต่ว่ารายงานก็ยังสั้นอยู่ บอกไม่เอา ต้องให้ละเอียดว่าเกิดอะไรขึ้น... ทั้งหมดนี้ก็จะเห็นกลวิธีการถ่วงเวลา ไม่ใช่ไม่รู้แต่แกล้งถ่วงเวลา จนกระทั่งท้ายที่สุดเมื่อเลี้ยงไม่ได้ ก็จำต้องรายละเอียดส่งเจ้าคณะหน

เจ้าคุณเจ้าคณะหนคือสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าท่านอ่านเสร็จแล้ว บอกอ้าวอย่างนี้ก็ขัดต่อมติมหาเถรสมาคม ใช่ไหม แล้วท่านยังจะยืนยันอย่างนี้อยู่หรือ ท่านก็บอกว่าให้คิดใหม่ เพื่อจะไม่ให้เกิดปัญหา พอเรื่องเข้าสู่มหาเถรสมาคมก็จะมีปัญหาอีก ท่านก็พูดว่า...ถ้าอย่างนั้นผมก็ตกนรกทั้งเป็น ตกนรกทั้งเป็นหมายความว่าอย่างไร คือไปรับ

“

สมมติว่าพระ ก. เป็นพระผู้ใหญ่ ได้รับการศึกษาจากพุทธศาสนา อบรมเกี่ยวกับพุทธศาสนามานาน ตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งถึงผู้ใหญ่ รู้พระธรรมวินัยสอนอย่างไร แต่ที่นี้ความอยาก พลังของ วัตถุนิยม พลังของบริโภคนิยม มันเป็นกระแสที่ตึงแรงมาก ตอนแรก ๆ อาจจะต้านทานใจไว้อยู่ พอนาน ๆ เขาก็ต้านทานไว้ไม่อยู่ ก็เอาความรู้ที่ตัวมีนั้นมา JUSTIFY มาหาเหตุผล อธิบาย สร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้น ในใจตนเองก่อน เป็นระดับแรก ว่าเฮ้ย! ไม่มีผิดนะ อย่างนี้ทำได้

”

เรือสองแคม ปฏิบัติกิจศาสนา ก็ไม่เต็มที่ พอปฏิบัติเต็มที่กลัวว่าจะจมลึกลงไป ถอนตนไม่ขึ้น เลิกความคิดนี้ได้แล้ว เขาให้เจ้าคุณก็ให้ไป บางคนเขาให้เจ้าคุณหน้าถอดสีเลย กลัวได้เจ้าคุณแล้วจะสึกยาก ไม่ยากหรอก ชั้นธรรมก็สึกได้ ไม่มีปัญหา เพราะฉะนั้นถ้าบวชอยู่

อย่าคิดลึกให้ปฏิบัติหน้าที่ของ พระภิกษุให้ดีที่สุด ศึกษาพระธรรมวินัยให้รู้สามารถชี้แจงให้ชาวบ้านได้

มีอะไรเรียนเรียนไปนะ ฝึกปฏิบัติให้ดีที่สุด เมื่อใดเกิดความคิดอยากจะสึกสึกทันที เพราะอะไร เพราะจิตมันตกแล้ว ถ้าอยากสึกสึกนะ ถ้าไม่สามารถ

ประคองจิตกลับขึ้นตามเดิมได้ สึกเลย เพราะชาวโลกเขาอ้าแขนรับอยู่แล้ว ไม่มีปัญหา...

เสขิยธรรม ต้องขอภัยถ้า อาจารย์จะรู้สึกว่าล่วงเกิน แต่เป็นความตั้งใจที่จะถาม ...จนถึงตอนนี้อาจารย์รู้สึกอย่างไรกับการตัดสินใจลาสิกขา

เงินเขา เอ๊ย! รัฐบาลสักการะ
เขามาแล้ว ถ้ามาเปลี่ยนมติเสีย
เดี๋ยวก็จะมาตกนรกหรืออย่างไร
อันนี้ก็ไม่ทราบนะชะ ถ้าพูด
อย่างนั้น

ผลที่สุดก็ไม่ยอมเปลี่ยน
เจ้าคุณสมเด็จวัดชนะก็บอก
ถ้าอย่างนั้นเห็นที่เราจะต้อง
ขัดแย้งกันแล้วนะ ท่านเจ้าคุณ
วัดชนะท่านก็ยืนยันอ้างพระวินัย
สมัยพุทธกาล อ้างเจตนารมณ์
ของกฎ มส. กฎนิคกรรม ว่า
ฆราวาสฟ้องได้อยู่แล้ว ท่านก็
เสนอไปทั้งอย่างนั้นเลย เจ้าคณะ
ภาคบอกไม่ได้ เจ้าคณะหนบอก
ว่าได้ พอไปถึงประธานในที่
ประชุมคือสมเด็จวัดสระเกศ
คราวนี้ก็เอาแล้ว ชักจะเปลี่ยนมติ
มส.ใหม่แล้ว เอ! เรื่องนี้ถ้าเป็น
ปัญหาอย่างนี้ตกลงกันไม่ได้
ต้องให้กฤษฎีกาตีความชี้ใหม่
สมเด็จวัดชนะก็บอกว่าไม่ได้
กฤษฎีกาตีความได้อย่างไร เป็น
กฎ มส. มส. เป็นคนออกเอง
ย่อมรู้เจตนารมณ์อยู่เอง ถ้ามี
ปัญหา มส.ก็ต้องมาวินิจฉัย
กันเอง สมเด็จวัดสระเกศท่าน
ก็บอกว่า ต้องให้ผู้รั้งกฎหมาย

เขาตีความอะไรต่ออะไรต่างๆ พยายามจะดึงให้กฤษฎีกาตีความ
จุดประสงค์อย่างไรก็ไม่ทราบ แต่เท่าที่นึกได้ก็คือ ต้องการถ่วงเวลา
แต่แล้วเจ้าคุณวัดชนะท่านไม่ยอม เท่าที่ทราบ ท่านยกตัวอย่างมา
มีตัวอย่าง ๒๓ ครั้งที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนจำไม่ได้หรือ มหาเถร
สมาคมก็โยนให้กฤษฎีกาตีความ แล้วกฤษฎีกาเขาตอบมาว่าอย่างไร
กฤษฎีกาเขาตอบมาว่า เป็นหน้าที่ของมหาเถรสมาคมจะตัดสินกันเอง
พอท่านยกอย่างนี้บ๊อบก็อึ้งกันแล้วก็เลยหาทางใหม่ ถ้าอย่างนั้นก็ต้อง
ปรึกษานักกฎหมาย ให้รัฐบาลส่งนักกฎหมายมา ตอนนี้อยู่ในขั้นตอน
รอศึกษาจากนักกฎหมาย นี่เห็นใหม่ทั้งหมดนี้ไม่ยอมให้เข้าสู่
กระบวนการพิจารณา จะตีความอย่างไรไปไม่ได้นอกจากต้องการ
จะอ้อมกัน ท้ายที่สุดก็ต้องยินยอมให้ฆราวาสฟ้องได้ เพราะว่าตาม
หลักการไว้ชัดแล้ว เข้าสู่กระบวนการพิจารณาแน่นอน ที่นี้คนทั่วไป
ประชาชน อย่างท่านอย่างผม อย่างใครก็ตามนี้ ไม่ได้หมายความว่า
ตัดสินไปแล้วว่าล้มชโยมิตร้อยเปอร์เซ็นต์ เพียงแต่ต้องการจะให้
มีการพิสูจน์ในเมื่อมีการกล่าวหากันอย่างนี้ให้มีการพิสูจน์ตามหลักพระ
วินัย ตามกฎหมายคณะสงฆ์ แต่ตอนนี้ยกยกกัน ไม่ยอมให้เข้าสู่
กระบวนการพิสูจน์ เราถึงต้องออกกำลังวิพากษ์วิจารณ์หรืออะไร
ต่ออะไรต่างๆ ถ้าเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสงฆ์เรียบร้อยแล้ว
ก็เป็นหน้าที่ของท่านสิ ท่านจะว่าอย่างไรเรื่องของท่าน ท่านตัดสินไม่ได้
ท่านก็ต้องรับไป ชี้ใหม่ ผู้ตัดสินเบื้องต้นมี ๓๔ องค์ ตัดสินไม่ถูก
ตัดสินเมื่อคดี สังคมเขาก็รู้เอง ตอนนั้นเราไม่ยุ่งแล้ว เราพูดวิพากษ์
วิจารณ์ พวกอลัชชีบางองค์ก็บอก ไอ้นี้ ไม่ทำมาหากิน ตั้งหน้าตั้งตา
ด่าแต่พระผู้ใหญ่

เสขิยธรรม กระทั่งว่ารับเงินจากต่างศาสนา

อ.เสฐียรพงษ์ ผมเกือบจะพูดว่า ผมไม่ได้ด่าพระผู้ใหญ่หรือ
ผมด่าออลัชชีต่างหาก ถ้าเป็นพระผู้ใหญ่ผมไม่ด่าหรอก

อ.เสฐียรพงษ์ ไม่มีความรู้
ลึกเลย ผมเป็นธรรมชาติที่สุด

เสขิยธรรม หมายถึงว่า...
เสียดาย-ไม่เสียดาย คิดว่า
ถูกต้องแล้วหรือไม่ เคยเจอ
เพื่อนบางรูปที่ลาสิกขาไป แล้ว
บอกว่าความจริงไม่น่าสึกเลย
ถ้าทนอยู่อีกสักหน่อยก็คงจะ

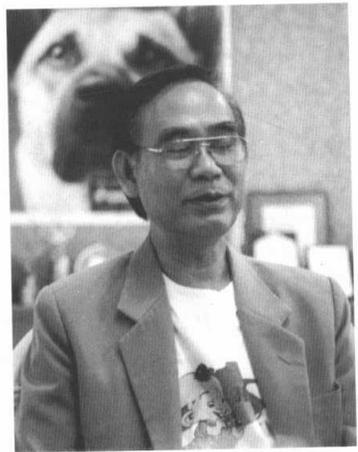
ไม่ต้องลาสิกขา

อ.เสฐียรพงษ์ ไม่มี ผมนี้
ตัดสินใจถูกต้อง ตัดสินใจแล้ว
ทำถูกต้อง ไม่มีความรู้สึกอะไร
ผิดปกติ ผมไม่เคยคิดสึก ขอ
เรียนตามตรง อยากจะอยู่เป็น
สังฆราช! แต่พอมีความจำเป็น
ต้องสึกก็สึก ก่อนสึกนี้... ตอน
กลับไปจากเมืองนอกใหม่ๆ

ไปเฝ้าในหลวงพร้อมกับพระยา
มานวราชเสวี ซึ่งเป็นประธาน
องคมนตรี และเจ้าคุณพระ
ธรรมเจดีย์ก็คุยกันนาน ในหลวง
ท่านก็รับสั่งอะไรเยอะ พระยา
มานฯ ก็กราบทูลว่าอยากจะให้
บวชอยู่นานๆ เป็นกำลังของ
พระศาสนา พูดเอาใจในหลวง
เอาใจหลวงพ่อเจ้าคุณด้วย แต่

เสขิยธรรม อาจารย์สุลักษณ์ ก็พูดอย่างนี้ด้วย

อ.เสขิยพงษ์ ออกทีวี กิตติวุฑฺโฒ แหมว่าเรา “อาตมาเขียนเต็มทีแล้ว” ผมก็บอก ผมก็เขียนท่านเหมือนกัน ไม่น่ามาเสนอหน้าต่อมวลชนอย่างนี้ มันน่าจะเข้าหลิบไปไหนๆ แล้ว นี่ประเด็นมันมีอยู่อย่างนี้ และการกล่าวหาผู้ที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ ผลักดันอะไรต่างๆ ว่ารับเงินต่างชาติต่างศาสนานานี้ มันมีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยยันตระมาแล้ว ข้อกล่าวหาโยงใครต่อใครไปหมด

เสขิยธรรม ความเสื่อมในลักษณะนี้สาเหตุมาจากอะไร การพัฒนา บริโภคนิยม เงินทอง หรือคณะสงฆ์ที่ล่าหลัง หรือการสอนธรรมะที่ล่าสมัย

อ.เสขิยพงษ์ มันโยงกันไปหมด โดยหลักก็ทับปัจจัยตาโยงกันไปหมด แต่ลึกๆ จริงๆ แล้วคือระบบการศึกษา เพราะชาวพุทธไม่ได้ยืนอยู่ในหลักไตรสิกขา ไล่ไปไล่มา เขาไม่ได้รับการศึกษาที่แท้จริง ส่วนทำให้จิงไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาศาสนา ปัจจัยอื่นอาจเป็นตัวดึงกระมัง ท่านพุทธทาสบอกไว้ว่าความโลภตัวเดียว ความไม่รู้จักพอตัวเดียว นั่นคือกิเลสตัวนี้ กิเลสตัวโลภะ เพราะตัวนี้ก็เลยทำให้ดึงกันไปหมด คนทิวคนไม่อืมคนไม่รู้จักพอ เมื่อทิวเมื่อไม่อืมไม่รู้จักพอ ใครเอาอะไรมาให้ก็เอา ทางใดที่จะได้ก็ทำ ทั้งๆ ที่ก็รู้ว่าขัดพระธรรมวินัย ขัดกับกฎหมาย ขัดกับจารีตประเพณีก็ทำ เพราะได้แล้วมันดี อยกได้ ถ้าระบบตัวนี้ไว้ไม่ได้ ผมว่าไม่มีทางที่จะพัฒนาได้ ถ้ามองลึกกันจริงๆ แล้วคือกิเลส

เสขิยธรรม เป็นไปได้หรือไม่ว่า...เนื่องจากคณะสงฆ์เริ่มจะลงร่องลงรอยกับโครงสร้างที่สัมพันธ์กับภาครัฐ คือตกเป็นเบี้ยล่างของรัฐจนเคยตัว-ติดนิสัย และวิถีชีวิตกลายเป็นพระเมือง คือไม่ได้ใช้ชีวิติตตามพระธรรมวินัยที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ปรากฏว่าผิดคาด ในหลวงรับสั่งว่าอย่างไรรู้ไหม ไม่เคยพูดให้ใครฟังเท่าไร ในหลวงท่านรับสั่งว่า ท่านเจ้าคุณ... บวชอยู่หรือสึกนี้เราไปห้ามใครไม่ได้หรอก สำคัญว่าอยู่ในภาวะไหน จะทำประโยชน์ได้มากกว่า ก็แล้วแต่บุคคล ท่านก็ยกตัวอย่างบางคนบวชอยู่ทำประโยชน์ได้

เยอะ พอสึกออกไปแล้วเงียบไปเลย ทรงยกตัวอย่างท่าน(ขอสงวนชื่อ)... ถ้าบวชอยู่อาจทำประโยชน์ได้มากกว่านั้นท่านเองนี้ ผมรู้หลวงพ่ोज้าคุณคงไม่ชอบใจนักหรอกในพระราชดำรัสอันนี้ แต่ตอนนั้นผมไม่คิดอะไร เพราะไม่คิดจะสึกอยู่แล้ว แต่พอพรรษา ๑๓ ก็ต้องสึก

เรื่องนิดเดียวนะ ไม่เคยบอกใครคือผมปฏิบัติเจ้าคุณมา ๒ ปีซ้อน เจ้าคุณประยุทธิ์ได้ประโยคเก๋ที่หลังผมปีหนึ่ง ท่านก็ได้เป็นเจ้าคุณแล้ว หลวงพ่อก็ขอตำแหน่งพระราชสาสน์ให้ ผมไม่ยอมเซ็นเพราะประวัตินี้ต้องเซ็น ปีแรกผ่านไปปีที่สองผ่านไปเวลาพระผู้ใหญ่ถาม ท่านก็ไม่รู้

อ.เสฐียรพงษ์ ครับ แต่
ลึกๆ อย่างหนึ่งก็เพราะไม่มีความ
รู้ ไม่มีความรู้ แล้วมีความอยาก
ได้เป็นทุนอยู่ในจิตวิญญาณ

เสฐียรธรรม แต่พระผู้ใหญ่
ท่านก็มีภูมิรู้ มีภูมิธรรมของท่าน
ไม่ใช่หรือ ทั้งจากการศึกษา
หลักธรรม หรือจากความรู้
ทางโลกก็ตาม

อ.เสฐียรพงษ์ แต่ก็จะเห็น
ได้นะครับว่า ระดับความรู้ยังไม่
พอ ถ้าบอกว่าต้องมีความรู้
เรื่องพุทธศาสนา สมมติว่าพระ
ก. เป็นพระผู้ใหญ่ได้รับการ
ศึกษาจากพุทธศาสนา อบรม
เกี่ยวกับพุทธศาสนามานาน
ตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งผู้ใหญ่
รู้พระธรรมวินัยสอนอย่างไร แต่
ที่นี้ความอยาก พลังของวัตถุ
นิยม พลังของบริโภคนิยม
มันเป็นกระแสที่ดึงแรงมาก ตอน
แรกๆ อาจจะทำนทานใจไว้อยู่
พอนานๆ เข้าก็ต้านทานไว้ไม่อยู่
ก็เอาความรู้ที่ตัวมันนั้นมา justify
มาหาเหตุผล อธิบายสร้างความ
ชอบธรรมให้เกิดขึ้นในใจตนเอง
ก่อน เป็นระดับแรก ว่าเฮ้ย!

ไม่ผิดนะ อย่างนี้ทำได้ พอนานๆ เข้าเหตุผลที่จะมาสร้างความ
ชอบธรรมให้กับตัวเองก็ขยายมากขึ้นๆ จนกระทั่งว่ารับเงินรับทอง
อย่างนี้ก็ไม่ผิดหรอก ผลที่สุดกลายเป็นว่าความรู้ที่มี เหตุผลที่มี
เอามาสนองทางที่จะได้ปัจจัย ทางที่จะได้เงินได้ทอง แล้วเพื่อจะไป
ช่วยเหลือผู้ที่เป็นเจ้าของเงินในทางที่ไม่ถูกไม่ต้อง แล้วนานๆ เข้าก็เห็น
ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง จึงความรู้ที่ว่ามากไม่ใช่ความรู้แล้ว ใช่ไหม ถ้าเป็น
ความรู้ที่แท้จริงก็ต้องมีสติสัมปชัญญะกำกับ แค่นั้นพอ แค่นั้น
ไม่ควรชอบเขตล้าตรงนี้ไปไม่ได้ ถ้าล้าตรงนี้ไปใช้ไม่ได้แล้ว และ
หิริโอตตปปะก็จะต้องเจริญเติบโตขึ้นมา เพื่อที่จะเป็นภูมิคุ้มกัน

เพราะฉะนั้น พระผู้ใหญ่ทั้งหลายแหละที่เห็นว่ามีความรู้นี้ สรุปล
แล้วท่านก็ไม่ได้รู้ มันเป็นโมหะเป็นอวิชชาไป นี่ประเด็นหนึ่ง
แต่ที่นี้ถ้าพูดถึงคนอื่นที่ไม่รู้เหมือนอย่างพระผู้ใหญ่ล่ะ มันมีเยอะ
ชาวบ้าน พระเถร ระดับเล็กระดับน้อย อะไรต่างๆ เพราะฉะนั้น
มีทางเดียวคือต้องดึงเข้ามาสู่ระบบสิกขาหรือศึกษา ที่ท่านเจ้าคุณ
ประยุทธ์ท่านเน้นอยู่ตลอดเวลา สิกขา หรือ ศึกษา ก็คือระบบฝึกฝน
อบรม พัฒนาหิริโอตตปปะ พัฒนาสติสัมปชัญญะให้เจริญออกมา
สร้างกำแพงที่จะปิดกั้นกระแสแห่งโลกียวิสัยอะไรต่างๆ ให้ได้มากที่สุด
ไม่มีทางใดที่จะทำได้นอกจากต้องสร้างกำแพงอันนั้นขึ้นมา เท่าที่เป็นอยู่
เราเห็นได้แน่ชัดเลยว่า เดียวนี้มันเลวร้าย

พระผู้ใหญ่ที่เราเอ่ยชื่อมาแล้วก็ตาม ที่ยังไม่ได้อะไรก็ตาม
รู้ว่าพระพุทธรูปเจ้าท่านสอนว่าพระนิพพานเป็นอนัตตา แต่เมื่อมีผู้ขอให้
พูดว่าพระนิพพานเป็นอัตตา ก็ยินดีที่จะทำยินดีที่จะสนอง หรือถ้า
พอมีหิริโอตตปปะอยู่บ้างก็พยายามเลี่ยงไม่พูดไม่ตอบ ไม่ชี้แจง ใคร
ไปถามก็... “โอ! เรื่องอย่างนี้มันต่างคนต่างเห็น เราจะตัดสินอะไร
กันที่ไม่ได้” หรืออย่างเก่งก็เสียบ ไม่พูด

เมื่อเกิดปัญหาอย่างนี้ขึ้นมา เป็นเรื่องสำคัญ เกี่ยวกับหลักการ
ใหญ่ของพุทธศาสนา ไม่มีพระที่เป็นสมณะหลักออกมาพูดเลย ทั้งๆ
ที่ท่านพูดโดยหลักการจริงโดยไม่เกี่ยวข้องกับใครก็ได้ พระพุทธเจ้า

จะตอบยังไง เจ้าคุณทำไม่ไม่ขอ
ตำแหน่งเจ้าคุณให้มหาเสฐียร
พงษ์ซะทีละ คนอื่นเขาได้หลัง
เขาเป็นเจ้าคุณไปตั้งนานแล้ว
ท่านก็ไม่รู้จะอธิบายอย่างไร
ท่านก็บ่นมันจะเอาอย่างไรกันแน่
วะ คือตอนนั้นผมเขียนหนังสือ
แล้ว วิพากษ์วิจารณ์สังคมสงฆ์
สังคมพุทธ ตั้งแล้วตอนนั้น

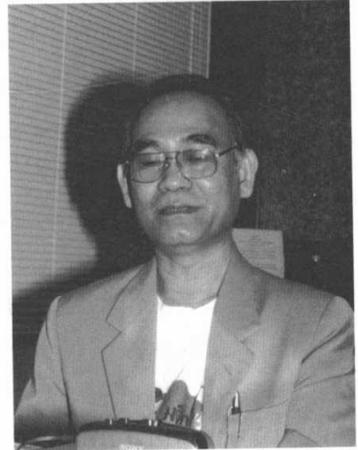
วิพากษ์วิจารณ์ หนึ่งในเรื่องที่น่า
มาวิพากษ์วิจารณ์คือสมณศักดิ์
ผมบอกควรจะเลิกได้แล้วละ
ทางโลกเขาก็เลิกกันแล้ว แต่
ก่อนอาจจะมิประโยชน์ แต่ตอน
นี้มันกลายเป็นเครื่องมือในทาง
หากินทุจริตคอร์รัปชันอะไรต่างๆ
ในเมื่อเราไม่เห็นด้วยกับ
ระบบนี้ เราปรับมาเดี๋ยวจะเหมือน

ปากว่าตาขยิบ เสฐียรพงษ์ดำดี
นัก พอเขาให้ก็เอา ตรงนี้คิดว่า
ไม่มีปัญหา เราอยู่ไปเป็นพระ
มหาเปรียญเฉยๆ ก็อยู่ได้ แต่
ปรากฏว่าที่วัดผมมีเปรียญเก้า
คือผม รองลงมาก็เป็นเปรียญ
แปดเป็นพระครูเป็นอะไรต่อ
อะไรต่างๆ ถ้าจะแต่งตั้งสมณ
ศักดิ์ต้องตั้งผมก่อน ถ้าผม

ท่านตรัสไว้อย่างนี้ ตรัสไว้ที่นั่นๆ แค่นี้ก็พอ โดยไม่ต้องให้ใครมาดึงไปใช้ประโยชน์ก็ได้ ให้ยืนอยู่ในหลักการของพุทธศาสนา ถามว่าทำไมจึงไม่มี ยกเว้นท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก แม้กระทั่งอธิการบดีมหาจุฬายาว่าก็จะออกแถลงการณ์ออกมาได้ต้องบิบบแล้วบิบบอีกจนหน้าเขียว

เสขิยธรรม แต่น่าสนใจตรงที่ว่า เมื่อเกิดปัญหากับหลักการ เช่น นิพพานเป็นอัตตาหรืออนัตตา ตอนนั้นไม่ค่อยมีใครออกมา แต่พอกรณีที่มีการพุ่งเป้าโจมตีไปที่ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกโดยตรง ก็มีปฏิกิริยา เช่น แถลงการณ์มหาจุฬาก็เริ่มจะออกมา คล้ายกับว่าสังคมไทยมองไปที่ตัวบุคคลมากกว่าหลักการ

อ.เสฐียรพงษ์ นั่นคือประเด็นหนึ่ง แต่แถลงการณ์ของมหาจุฬายาว่าไม่ได้ออกมาโดยธรรมชาติ ออกมาเพราะว่าถูกบีบ ถ้าไม่ออกมาก็จะเสียหายหนัก ไซ้ใหม่ ประเด็นอย่างที่ท่านว่าก็ถูกต้องแล้ว เห็นบุคคลสำคัญว่าหลักการ พอบุคคลถูกย้าย บุคคลถูกป้ายสีก็พยายามออกมาเพื่อที่จะอยู่ข้างบุคคล โดยที่ไม่ได้นึกถึงหลักการ เพราะฉะนั้นพอเกิดเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นเรื่องของบุคคล เจ้าคุณ (พระธรรมปิฎก) ท่านก็ทำหนังสือถึงนายกชวณเพื่อให้มีการตรวจสอบตัวท่านเองว่าเป็นไปตามที่เขากล่าวหาหรือไม่ ถ้าหากว่าเป็นจริง ท่านยอม ยินดีที่จะยอมรับโทษทัณฑ์ อันนี้ต้องการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเอง ที่นี้ก็ปรากฏว่ามีการตั้งกรรมการขึ้นมาจากผลอันนั้นแหละ กรรมการตั้งขึ้นมาเพื่ออะไร ตั้งกรรมการเพื่อหาข้อมูลว่าใครเป็นผู้กล่าวร้ายพระธรรมปิฎก และกล่าวร้ายว่าอย่างไรบ้าง และจะปกป้องท่านได้อย่างไร กรรมการบางท่านโทรมาหาผม ผมเองไม่ได้เป็นกรรมการชุดนั้นด้วย เพราะเขาบอกว่าต้องการกรรมการที่เป็นกลาง เขาเห็นว่าผมไม่เป็นกลาง (หัวเราะ) ผมเป็นคนไม่เป็นกลางเลยไม่ได้ตั้งเป็นกรรมการด้วย บางท่านที่เป็นกรรมการอยู่โทร.มาหาผมถามว่าผมเห็นอย่างไร ผมเห็นว่าไม่ถูกต้อง ไม่ใช่เรื่องเราจะมาปกป้องพระธรรมปิฎก ต้องปกป้องพระธรรมวินัยต่างหาก เราต้องยืนใน

“เมื่อเกิดปัญหาอย่างนี้ขึ้นมา เป็นเรื่องสำคัญ เกี่ยวกับหลักการใหญ่ของพุทธศาสนา ไม่มีพระที่เป็นสมคม์หลักออกมาพูดเลย ทั้ง ๆ ที่ท่านพูดโดยหลักการจริง โดยไม่เกี่ยวข้องกับใครก็ได้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้อย่างนี้ ตรัสไว้ที่นั่น ๆ แค่นี้ก็พอ โดยไม่ต้องให้ใครมาดึงไปใช้ประโยชน์ก็ได้ ให้ยืนอยู่ในหลักการของพุทธศาสนา ถามว่าทำไมจึงไม่มี ยกเว้นท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก แม้กระทั่งอธิการบดีมหาจุฬายาว่าก็จะออกแถลงการณ์ออกมาได้ต้องบิบบแล้วบิบบอีกจนหน้าเขียว”

ไม่ขึ้นองค์กรองไม่มีโอกาสได้ขึ้น ที่นี้พอผมไม่ขึ้นมาสองปี เขาก็มองแล้วมันไปไหนก็ไม่ไป มันเป็นจระเข้ขวางคลอง ปัญหา นี้ผมไม่เคยคิด พอตอนหลังเกิดถึงกระทั่งว่าแสดงออกมาชัดเจน ทว่าไปนั่งขวางเขา อ้วยตายแล้ว! ปัญหาใหม่ซึ่งเราไม่เคยคิด ไปนั่งขวางเขา เราก็บอกว่าไปนั่ง

ขวางเขา ผมก็เลยไม่นั่งแล้วเลย ลุกไปนั่งที่อื่น ไปนั่งกางเกงเสีย ไซ้ใหม่ครับ เสร็จแล้วเขาก็ได้ขึ้น เป็นเจ้าคุณ

เสขิยธรรม เป็นการตัดสินใจแบบฉับพลัน...

อ.เสฐียรพงษ์ แบบทันทีทันใด ลึกแล้วไม่รู้จะไปอยู่ไหน

มีเงินกัณฑ์เทศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ เทศน์นี้เขาเวียนกัน เทศน์วันพระละองค์ เสร็จแล้ว กัณฑ์เทศน์นั้นเขาก็สะสมไว้ ปีหนึ่งเขาก็แจกที่ พอดีตอนนั้นประมาณเดือนเมษาเดือนมีนาเขาแจกกัณฑ์เทศน์ เขามาเฉลี่ยกัน แจก ได้มาพันบาท มีเงินหนึ่งพันบาท บอกลูกศิษย์เอาไปตัด

หลักการพระธรรมวินัย ต้อง ยืนยันว่าพระธรรมวินัยนั้น ทำอย่างไร พุทธเจ้าท่านว่า อย่างไร พระธรรมปิฎกไม่ต้อง ปกป้องท่านหรอก

อันนี้ก็อย่างที่ท่านว่าจริงๆ แหละ เห็นบุคคลสำคัญว่า จนกระทั่งมีการพูดนิพพานเป็น อุตตาหรืออนัตตา ไม่เห็นจะ เกี่ยวอะไร ไม่เกี่ยวหรอกสำหรับ คนทั่วไป แต่เกี่ยวกับหลักการ ของพุทธศาสนา ไม่อย่างนั้น พระพุทธศาสนา จะดำรงอยู่ได้ ทรายเท่าจนปัจจุบันนี้หรือ ถ้า หากว่าอดีตบูรพาจารย์ท่านคิด อย่างนี้ ฉะนั้นหลักการก็มีอยู่ ๒ อย่างตามพุทธศาสนาคือ ท่านใช้คำศัพท์ทางวินัยว่า

๑. อาทิพรหมจรรย์ หลัก การใหญ่ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แก้ไขไม่ได้

๒. อภิสมาจาร หลักการ ย่อย เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

เสขิยธรรม ถึงตอนนี้ ควรจะมีการฟื้นฟูพุทธศาสนา ปฏิรูปคณะสงฆ์ในประเทศไทย หรือยัง

กางเกง

เสขิยธรรม คิดอย่างไรกับ พระที่ทำงานเพื่อสังคม ที่ อ.สุลักษณ์ ใช้คำว่า Engage Buddhism และการประยุกต์ ศาสนธรรมเพื่อการแก้ปัญหา สังคมที่เป็นกระแสหนึ่ง และ กลุ่มเสขิยธรรมก็พยายามเรื่อง

อ.เสฐียรพงษ์ ความรู้สึกนี้มีมานานแล้ว เกิดเหตุการณ์ขึ้นก็ รู้สึกทั้งนั้น แล้วก็พลอยโยงไปถึงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้กัน อยู่ว่าล้าสมัย มันไม่ work ไม่ active อย่างไร ก็รู้สึกกันทั่วๆ ไป แต่บังเอิญในช่วงนี้ พอแนวความคิดอันนั้นเกิดขึ้น และมีการเคลื่อนไหว ที่จะปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และมีความเคลื่อนไหว ที่จะร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งเป็นกฎหมายลูก ร่างเพื่อให้สอดคล้อง กับรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองพระพุทธศาสนา ขึ้นมา เพียงแต่เริ่มดำเนินการเท่านั้น ฝ่ายอสังฆ์ทั้งหลายเดือดร้อน กันมากก็เลยสร้างกระแส ทั้งๆ ที่ยังไม่เห็นเนื้อหาสาระเลยว่า เป็นอย่างไร มีการสร้างกระแสเลย บอกว่าฆราวาสกำลังจะมา ปกครองพระ คำพูดคำนี้ไม่ได้พูดเบาๆ พูดดังและส่งไปปลิวไปทั่ว ส่งไปยังองค์กรต่างๆ ส่งไปยังวัดต่างๆ ทั่วราชอาณาจักร พระก็ อย่างที่ว่า เพราะขาดการศึกษา ขาดข้อมูล พอได้รับอย่างนี้ก็เชื่อกันที่ว่า โอ๊ย! เดียวนี้ฆราวาสกำลังจะมาปกครองพระ มันยิ่งใหญ่มาจากไหน ไอ้หัวดำจะมาปกครองหัวโล้น ไซ้ไหมฮะ... เสร็จแล้วเขาก็ขึ้นมาว่า ใครบ้าง ฆราวาสตัวไหนบ้าง ไอ้ตัวดีที่จะมาปกครองพระ ก็ เริ่มต้นจาก เช่น เสฐียรพงษ์, อ.เจิมศักดิ์, ส.ศิริรักษ์, ประเวศ วะสี ก็ว่ากันไปหมด ใครที่พอมีชื่อในสังคมก็ดึงเอามาหมดแหละ ผมคุย กับใครๆ บรรดาครูบาอาจารย์ก็หัวเราะกัน โอ๊ย! เรื่องจับจ๊อย ไม่มีใครเชื่อหรอก!

แต่หาว่าไม่รู้ไม่ว่า ในสังคมของคนที่ไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีการศึกษา เพียงพอนี้ เขาเชื่อ จากสิ่งเหล่านั้นมากกว่า คนพร้อมที่จะเชื่อ เรื่องซุบซิบนิทาน พร้อมที่จะเชื่อไปปลิวเถื่อนมากกว่าหนังสือที่ออก เป็นเรื่องเป็นราว เช่น *เสขิยธรรม*, *อริยสังคีติแห่งรัชมังคลาภิเษกนิคม* ที่ท่านนำเอามาเนี่ย เขาเชื่อไปปลิวมากกว่า หนังสือของเบญจ บาระกุล ซึ่งเขียนผิด เขียนถูก โยงผิดโยงถูกต่างๆ เขาพร้อมที่จะเชื่ออย่างนั้น มากกว่า คนนี้พร้อมจะเชื่อในนิทานกาล พร้อมที่จะเชื่อแหล่งข่าวที่ไม่มีที่มา แหล่งข่าวที่มีที่มาแน่นอนเขาจะไม่เชื่อ เลยกลายเป็นว่ากระแสนี้

นี้อยู่...

อ.เสฐียรพงษ์ บังเอิญผม ก็ไม่ค่อยได้ไปร่วมเท่าไร ไม่ค่อยรับทราบอะไรมากมายนัก แต่ว่าพระสงฆ์จริงๆ แล้วก็ทำ อะไรเยอะ ทั้งที่เรื่องไม่น่าจะทำ ก็มีตั้งเยอะแยะแล้ว มากมาย กายกอง ถ้าพระสงฆ์จะมาทำ อะไรเพื่อสังคมบ้างก็ไม่เห็นจะ

น่าเสียหายอะไร แล้วพระสงฆ์ ก็มีกรอบของสงฆ์อยู่ว่าทำได้แค่ไหน ควรไม่ควร ตัวพระท่านรู้เองอยู่แล้ว อันนี้ก็สอดคล้องกับ หลักการของพุทธศาสนาทำ ประโยชน์เพื่อสังคม แต่ที่เป็น หลักจริงๆ ต้องเป็นหลักทาง ความคิดทางสติปัญญา พระ สงฆ์ที่มาทำในด้านนี้ก็เข้าใจว่า

แรงมาก

ถ้าจะพูดว่าฆราวาสปกครองพระนี่นะ มันปกครองมาตั้งแต่สมัย ไทหนต่อสมัยไทหนแล้ว ทำไมเพิ่งจะมาเดือดร้อน พระราชบัญญัติเก่า ที่คุณใช้กันอยู่นี้ ก็ฆราวาสเป็นคนออก ฆราวาสต้องการให้คุณเป็น อย่างนี้ เขาก็ออกกฎหมาย ออกพระราชบัญญัติทั้งหลายเหล่านี้ใคร เป็นคนออก พระออกหรือเปล่า สังฆราชออกหรือเปล่า สมเด็จพระสังฆราชออกหรือเปล่า เปล่าหรือทำนรู้ใหม่ฆราวาสออกหมด รัฐสภาเป็นคนออก แล้วเขাপกครองกันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ทำไม คุณเพิ่งมาโวยวายกันตอนนี้

เสขิยธรรม ท่านเจ้าคุณศรีปริยัติโมลีท่านก็พูดที่รัฐสภา
อ.เสฐียรพงษ์ นี่คือความจริง

เสขิยธรรม ทำไมถึงเพิ่งมาเดือดร้อนกัน

อ.เสฐียรพงษ์ ที่โวยวายๆ ตรงนี้ คืออัลซซี กล่าวว่ถ้าเกิดมี กฎหมายอะไรรัดกุมขึ้นมา ตัวเองจะอยู่ยาก ตัวเองจะถูกจัดการ ได้เร็วขึ้น จะมาเอ้อระเหยเหมือนแต่ก่อนไม่ได้ เพราะตัวกลัว เพื่อ ความอยู่รอดของตัวเอง ก็ต้องการหาพรรคพวกหาเพื่อนฝูง สร้าง กระแสขึ้นมา คนอื่นไม่รู้เรื่องก็เฮโลไปตามกัน ก็เป็นเหยื่อของ อัลซซีผู้โฉงโก

ข้อบกพร่องบางอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กฎมหาเถรสมาคม เนื่องจาก เกิดปัญหาเรื่องฆราวาสฟ้องได้ไม่ได้ และเมื่อยื่นฟ้องแล้วก็วันก็เดือน เจ้าคณะจะดำเนินการไป มีอำนาจในการจะกักเรื่องไว้กี่วันอะไรต่างๆ นี้ ในกฎเดิมไม่มีกำหนดเงื่อนไขเวลาไว้เลย มหาเถรสมาคมก็มีมติ บอกว่าให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการช่วยเหลือใน ประเด็นนี้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมหาเถรสมาคมที่ออกมาแล้ว ไม่ใช่เฉพาะกฎนี้ กฎอื่นๆ ด้วย รัฐมนตรีก็ถือว่าได้รับฉันทานุมัติจาก มส.ก็ตั้งกรรมการขึ้นมาสองชุด ให้กรรมการทั้งสองชุดนั้นพิจารณา

มีความรู้ทั้งสกสมัยและปรสมัย ต้องทั้ง ๒ ด้านถึงจะนำความคิด เขาได้ ถ้ารู้แค่ปรสมัยบางทีก็เป็น ข้อมูลให้เขา ส่วนจะขึ้นนำความคิดนี้คงจะไม่แยบยลพอแยบ คายพอ เพราะฉะนั้นพระที่ผ่าน ระบบการศึกษาทางโลกมา อย่างพระไพศาล ท่านก็ดี ใครๆ ก็ดีอะไรต่างๆ นี้ ตอนนี้นักสมัย

ของท่านก็คือพุทธศาสนา ส่วน ปรสมัยของท่านก็คือให้ความรู้ ทางสามัญทางโลกและประสบ การณ์ทางโลกที่ผ่านมา เป็นทั้ง ๒ อย่างนี้มาประมวลกัน แล้ว ความคิดเหล่านี้ก็จะออกมาเป็น เรื่องเป็นราว ผมว่าทำไปเกิด ให้ความคิดเป็นผู้ผลักดัน ทางด้านความคิด ให้แนวด้าน

ความคิด ไม่เห็นด้วยที่พระจะไป วิ่งเต้นทำแบบที่แย่งงานชาวบ้าน เขาทำ อันนั้นไม่ใช่ เป็นหน้าที่ ของชาวบ้าน ผมยกตัวอย่างบาง เรื่องซึ่งอ.สุลักษณ์อาจจะชอบใจ ตัวอย่างที่ยก อย่างหลวงพ่อบุญ แม้กระทั่งหลวงปู่บัวที่ทำอยู่ ปัจจุบันนี้ คือกำลังจะเลยขอบ เขตหน้าที่ของพระสงฆ์ อย่าง

ผมก็อยู่ทั้งสองชุด แล้วเราก็พิจารณากัน ประเด็นของกฎของมส.ว่าด้วยกฏนิคหกรรมนี้ปรากฏว่าเงื่อนไขไม่มี เพราะฉะนั้นเราก็บอกนี่คือช่องว่างนะ ตัวเรื่องเข้าไปถึงเจ้าคณะเบื้องต้นแล้วนี่เขาจะเก็บไว้เป็นปีก็ยอมได้ เพราะว่าไม่ได้บอกได้เลย เพราะฉะนั้นเราก็ต้องแก้เป็นให้เวลา ๓๐ วัน หรืออะไรก็แล้วแต่ ในขั้นตอนนี้ ถ้าไม่เสร็จ ถ้ามีเหตุผลก็จะเลื่อนได้ เงื่อนไขเราก็จะวางไว้ให้ชัดเจน เพราะฉะนั้นภายหลังนี้ถ้าเรื่องใดเข้าสู่ระบบนี้ คุณจะมาเก็บไว้เฉยๆ ไม่ได้โอ้อ้อไม่ได้ ถึงกำหนดเวลาคุณจะต้องดำเนินการนี้ก็จะทำให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

อีกประเด็นหนึ่งที่กำลังพิจารณากันอยู่ก็คือว่า กรรมการขั้นต้นผู้พิจารณาคดีอธิการบดีของพระที่ถูกกล่าวหาว่า ส่วนมากบอกว่าให้ตั้งผู้ปกครองใกล้ชิด เช่น ผู้ที่เป็นอุปชฌาย์ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ โดยผู้วางกฏนี้ครั้งแรกอาจจะมองในแง่กุศลว่า กรรมการผู้ปกครองใกล้ชิดย่อมรู้จักคนนั้นดีกว่า

หลวงพ่อกุณห์จริงๆ แล้วปรากฏการณ์อย่างหลวงพ่อกุณห์ที่เกิดขึ้นก็เพราะความบกพร่องของสังคัมพุทธ คือชาวบ้านมีหน้าที่ในการดูแลเรื่องปัจจัยสี่ให้แก่พระ แต่เพิกเฉยชาวบ้านบงการในหน้าที่พระก็เลยต้องชวนหาเงินหาทองมาสร้างโนนสร้างนี่ ที่นี้พอเห็นพระท่านไปชวนหาเงินหา

เป็นอย่างไร การวินิจฉัยก็จะเป็นไปด้วยความยุติธรรม แต่ปรากฏว่ากลายเป็นในแง่ตรงกันข้าม จากกรณีของยันตระเป็นต้นมา ปรากฏว่าผู้ใกล้ชิดนั้นจะรักษาความยุติธรรมได้ยากมาก เพราะไม่มีความเป็นกลาง เอื้ออาทรสนับสนุนช่วยเหลือกันมา เห็นๆ กันอยู่แล้ว จะฟันลงหรือ

ตรงนี้ก็คือช่องว่างอันหนึ่ง เพราะฉะนั้นกรรมการพวกนี้จะต้องที่เป็นกลางที่สุด ถ้าได้กรรมการที่เป็นกลาง ทุกอย่างก็จะเป็นไปด้วยดี อนาคตจะลดน้อยลง อย่างนี้เป็นต้นนะ คือสิ่งที่เราเห็น อัลซีมีมันรู้ว่าอะไรเกิดขึ้น มันก็รู้ว่าตัวเขาจะถูกจัดการเร็วขึ้น มันก็พยายามสร้างกระแสอย่างขึ้นมา

เสขิยธรรม ถ้าหากไม่มีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและการปฏิรูปคณะสงฆ์ในประเทศไทย อนาคตจะเป็นอย่างไร จะเกิดอะไรขึ้น ทั้งสภาพการณ์พุทธศาสนาเองและสังคมไทย

อ.เสขิยธรรม ผมก็ไม่วิตกหอรอกนะ พุทธศาสนาก็เสื่อมมาจากอินเดียเรียบร้อยแล้ว ก็ไม่เห็นวิตกอะไร (หัวเราะหึๆ) จริงๆ แล้วเมื่อเราพูดถึงพุทธศาสนา เราไม่ได้พูดถึงพุทธศาสนาจริงๆ กันหรอก... ขอประทานอภัย! เราพูดมาเราพูดถึง “พุทธวัฒนธรรม” ศาสนาพุทธในเมืองไทยนี้ไม่ใช่พุทธศาสนาที่บริสุทธิ์ เป็นวัฒนธรรมพุทธไทยก็คือเราพูดถึงสถาบัน เราพูดถึงองค์กร เสื่อมไม่เสื่อมเราบอกองค์กรเสื่อม องค์กรมันหย่อนยาน แล้วองค์กรนั้นก็คือองค์กรสงฆ์ เราแคบมากถึงกระทั่งว่าองค์กรพุทธในที่นี้หมายถึงเพียงองค์กรสงฆ์ เราลืมแม้กระทั่งองค์กรฆราวาส องค์กรคฤหัสถ์ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญขององค์กรหลักอย่างหนึ่งในองค์กรเหล่านี้

เมื่อเราวิพากษ์วิจารณ์ว่าองค์กรทางพุทธศาสนาเสื่อม เราก็ไปเน้นเฉพาะสถาบันสงฆ์ แต่องค์กรฆราวาสซึ่งละที่ที่สุด เลอะที่ที่สุด เสื่อมที่ที่สุด เราไม่คิดที่จะมาพัฒนา ไม่คิดที่จะสังคายนา ไม่คิดที่จะปรับปรุงเลย อันนี้น่าคิดนะครับ ผมว่าชาวพุทธไทยที่ไม่บวชนี่แหละ

เพราะชาวบ้านบงการชาวบ้าน ไม่ทำให้ ชาวบ้านก็แทนที่จะไปห้ามพระ บอกว่าท่านอย่าทำเลย เป็นหน้าที่ของพวกผม ก็กลับยุส่งเลย ท่านมีบารมีท่านทำไปเลย บังเอิญว่า พระอย่างหลวงพ่อกุณม์มีบารมีกระดุมทุนได้เยอะระดมเงินระดมทองได้เยอะ เสร็จแล้วเพลินด้วยการหาเงินหาทอง

บังเอิญท่านบริสุทธิ์หน่อย ท่านเอาเงินทองมาทำประโยชน์ ไม่เอามาให้ลึกาปูที่นอนเหมือนอย่างพระบางองค์อะไรนี่นะ ชาวบ้านก็เลยเห็นว่ายิ่งดียิ่งวิเศษ

แต่จริงๆ มันเป็นจุดเขวของสังคัมพุทธ ต้องดึงท่านกลับมา ท่านมีหน้าที่สอน อย่างอื่นท่านอย่าทำเลย ให้พวกผมทำเถิด

ไม่ว่าระดับไหนก็ตามละเทะที่สุด! ที่ละเทะอย่างแรกที่จะต้องสังคายนามากที่สุดคือ ลำบากของความเป็นชาวพุทธ เราไม่มีสำนักว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของเรา เป็นสมบัติล้ำค่าที่เราจะต้องหวงแหนที่เราจะต้องให้ใครมาทำอะไรไม่ได้ ให้ใครมาทำลายไม่ได้ เหมือนกับเรามีสมบัติในบ้านเรา เราจะมีกรรมระลึกอยู่ว่าอันนี้เป็นของเรานะ เราต้องเก็บมันไว้ให้ดี รักษามันไว้ให้ดี ใครจะมาขโมยไม่ได้ เราพยายามทุกวิถีทางที่จะไม่ให้ใครมาแตะต้อง ทำความเสียหายให้แก่สมบัติของเรา ความสำนึกอย่างนั้นมันไม่เกิดขึ้น ชาวพุทธยังไม่ได้คิดว่าพุทธศาสนาเป็นของเขา ถ้าพัฒนาต้องพัฒนาตรงนี้ก่อน พอคิดว่าพุทธศาสนาเป็นของเขา สำนึกที่จะปกป้อง สำนึกที่จะรักษาพุทธศาสนาไว้ ก็ย่อมจะมี ถ้าเห็นพระอลัชชี พระไม่ดีไม่งาม มาประพฤติปฏิบัติไม่ดี เขาก็จะช่วยกัน เพราะว่าท่านผู้นี้จะมาทำศาสนาเขามัวหมอง ไม่ได้ๆ เอาไว้ไม่ได้ต้องเอาออก ฆราวาสทั้งหลายแหละก็จะช่วยกันคนละไม้คนละมือ ในการที่จะรักษาพระศาสนาเอาไว้ เอาคนไม่ดีออกจากศาสนา

เสขิยธรรม หมายถึงปัจจุบันคนที่ประกาศตัวว่าเป็นชาวพุทธ ไม่ได้เป็นศาสนิก

อ.เสฐียรพงษ์ ไม่รู้ประกาศหรือเปล่าด้วยซ้ำไป (หัวเราะ)

เสขิยธรรม พุทธศาสนาในเชิงวัฒนธรรมอย่างที่ว่า ถ้าหากสภาพการณ์ยังเป็นอยู่อย่างปัจจุบัน ในอนาคตข้างหน้าสังคมไทยจะเป็นอย่างไร

อ.เสฐียรพงษ์ สังคมไทยมี flexibility สูง มีความยืดหยุ่นสูง...อยู่ได้ ถ้าพูดในแง่บวกก็คืออิทธิพลของพุทธศาสนาที่หล่อหลอมเป็นอุปนิสัยจิตใจของสังคมไทยนั้นแหละ ของคนไทย นั้นแหละช่วยได้ คือจะยืดหยุ่นได้เยอะ ก็ชาวพุทธไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะ

คำว่า “พวกผม” ในที่นี้หมายถึงรัฐบาลที่เป็นตัวองค์กรหลัก รัฐบาลต้องทำหน้าที่ในเรื่องวัตถุในเรื่องอำนวยความสะดวก เพราะฉะนั้นพอมิพระที่มีศักยภาพมีความสามารถอย่างหลวงปู่คุณองค์ที่หนึ่งเกิดขึ้น ได้รับการยกย่องจากทุกวงการทั้งเบื้องล่างเบื้องบน ก็เลยอยากมีหลวง

ปู่คุณองค์ที่สองที่สามใช่ใหม่องค์หนึ่งก็อยากจะเป็นอย่างนั้นบ้าง ก็พยายามทำตัวเพื่อจะระดมเงินให้มากๆ เพื่อจะได้เป็นหลวงปู่คุณสอง second หลวงปู่คุณ ถ้ามีหลวงปู่คุณสองก็ต้องมีหลวงปู่คุณสาม แล้วคิดว่าในอนาคตอันยาวไกลจะเป็นอย่างไรถ้าเป็นอย่างนี้

“

เมื่อเราวิพากษ์วิจารณ์ว่าองค์กรทางพุทธศาสนาเสื่อมเราก็ก็นั่นเฉพาะสถาบันสงฆ์แต่องค์กรฆราวาสซึ่งและที่สุดและที่สุด เสื่อมที่สุด เราไม่คิดที่จะมาพัฒนาไม่คิดที่จะสังคายนา ไม่คิดที่จะปรับปรุงเลย อันนี้น่าคิดนะครบผมว่าชาวพุทธไทยที่ไม่บวชนั้นแหละ ไม่ว่าจะระดับไหนก็ตามละเทะที่สุด!

”

ที่นี้ก็บังเอิญพระที่มาเรียไรเงินทอง เรียโรดอลาร์มาเพื่อช่วยรัฐบาลชวณยังไม่ไม่มีใครทำ มีแต่หลวงตาบัว หลวงตาบัวสองอาจจะไม่เกิดขึ้น เพราะหลวงตาบัวหนึ่งนี่ทำไปก็ชักจะละ กลายเป็นว่าจังหวัดอะไรต่างๆ นี่แข่งกัน จังหวัดนี้ก็ต้องแข่งกับจังหวัดนี้เพื่อหาเงินหาทองให้ได้เยอะๆ

รุนแรง หยวนกันง่าย เพราะฉะนั้นพอเกิดวิกฤตหนักขึ้น ผลที่สุดก็ล้มได้ ก็อยู่ได้แต่... อยู่ได้แบบไทยๆ

เสถียรธรรม ในแง่ความทุกข์ของสังคม ในภาพรวมบริโภคนิยมโตขึ้น วัตถุนิยมมากขึ้น

อ.เสฐียรพงษ์ สังคมไทยก็จะเป็นทุกข์มากขึ้น คนไทยก็จะเป็นทุกข์มากขึ้น จะถูกเอารัดเอาเปรียบโดยคนที่มีโอกาสมากกว่ามากยิ่งขึ้น ต่อไปความยึดหยุ่นกันได้ ความลงรอยกันได้ ความหยวนๆ กันได้ จะลดน้อยลง จะลดลงอย่างเฉื่อยๆ อย่างเห็นได้ชัด ความรุนแรงก็จะเพิ่มมากขึ้น เช่นสมัยก่อนฆ่ากันศพ พอเกิดสักครั้งหนึ่งลือกันไม่รู้กี่ปี เตียวนี้มันเป็นของธรรมดาแล้ว จะเห็นได้ชัดว่ารุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งเห็นความรุนแรงกลายเป็นไม่ใช่เป็นความรุนแรงจะน่ากลัว! เพราะว่าคนไทยไม่มีการป้องกัน มีแต่ทฤษฎีวัวหายล้อมคอก แล้วก็ไฟไหม้ฟาง

จะเกิดอะไรขึ้นก็ไฟจะไหม้ฟางบ๊อบบี้ๆ ทำท่าสนใจวางมาตรการซะเห็นๆ กันอยู่ ชั่วครั้งชั่วคราว พอผ่านไปไม่ถึงเดือนก็ล้มแล้ว เป็นเหมือนเดิม

เสฐียรธรรม มองจากปัจจุบันหากไม่มีการฟื้นฟูพระศาสนา ไม่มี การปฏิรูปคณะสงฆ์ ในอนาคตสัก ๒๐ ปี ๕๐ ปี คณะสงฆ์ไทยทั้งความเป็นองค์กร ความเป็นสถาบัน หรือความเป็นสดมภ์ของสังคม จะมีสภาพการณ์เป็นอย่างไร

อ.เสฐียรพงษ์ ถ้ามองในแง่เหตุปัจจัยสังคมเป็นอย่างไรคณะสงฆ์ ก็จะเป็นอย่างนั้น ที่คณะสงฆ์เป็นอยู่ปัจจุบันนี้ก็เพราะว่าสังคมทำให้เป็น สังคมยอมรับนะไม่ใช่ว่าไม่ยอมรับ สังคมส่วนใหญ่ยอมรับอย่างพระผู้ใหญ่จะต้องมีธรรมาปฏิบัติ พระผู้ใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาในการที่จะมาสนใจเรื่องกิจการของศาสนา เพราะกิจนิมนต์ท่านเยอะ สังคมยอมรับ พระผู้ใหญ่ก็ไม่จำเป็นต้องศึกษาพระธรรมวินัย ทำพิธีกรรมต่างๆ ไป รับกิจนิมนต์ไป เจริญมนต์ไป ยกป้ายที่โน่น ที่นี้ งานที่เห็นๆ กันอยู่นี้สังคมยอมรับ ไม่ได้ตำหนิ กระทั่งพระทำตัวเป็นหมอดงหมอดูอะไรต่างๆ สังคมยังต้องการสิ่งเหล่านี้อยู่ ส่วนผู้ที่ตำหนิ ก็คือเสียงของวิญญูชนเสียงของคนที่สายตายาว เสียงของคนที่ไม่มองเห็นว่า ถ้าปล่อยไว้อย่างนี้ มีแต่จะเสื่อมลงๆ ซึ่งก็มีจำนวนน้อย

เพราะฉะนั้น ก็ในขณะที่สังคมก็เป็นสังคมบริโภคนิยม พระสงฆ์ก็บริโภคนิยมไปด้วย ถ้าพระสงฆ์ไม่บริโภคนิยมก็อาจจะอยู่ในสังคมเขาไม่ได้ เพราะอะไร เพราะว่ามันเสียมาตั้งแต่ต้นแล้ว คือเดิมทีนี้พระสงฆ์เป็นผู้นำของสังคม ผู้นำจิตวิญญาณ ผู้นำสติปัญญา เพราะฉะนั้นจะต้องดึงสังคม สังคมไปอย่างนี้ไม่ได้ถ้าเห็นไม่สมควร จะลงเหวท่านก็ต้องดึง นั้นสมัยก่อนเลย เพราะฉะนั้นตัวอย่างที่จะเห็นได้ชัดคือ แม้กระทั่งสมัยโน้น พระมหากษัตริย์ผู้มีอำนาจที่สุดนะ พระสงฆ์ที่ท่านเข้มแข็งอยู่ในหลักการก็ยังคงดึงเลย พระจอมเกล้า ท่านสนุกสนานในโลกียวิสัยของท่านนี้... สร้างศาลากลางน้ำเป็นที่

เสร็จแล้วนิมนต์หลวงตาบัวมารับ เพื่อที่จะเป็นการเอาหน้ากลายเป็นนั่นไปอีก ไม่ใช่เซาเซาครหา หลวงตาบัวแล้วเอาทองไปให้หลวงตาบัว

กลายเป็นว่าหลวงตาบัวเป็นเครื่องมือซึ่งให้จังหวัดต่างๆ แข่งกันในการขุดรื้อดีข้าราชการเอาเงินเอาทองมาให้ เพราะจังหวัดนี้

ได้มากกว่าจังหวัดนั้น จังหวัดนี้ ได้หน้าแล้วก็กลายเป็นยังไปเท่าที่ฟังมา ถ้าหลวงตาบัวไม่หยุด มันก็จะมีการบวการอย่างนี้เกิดขึ้น ยาวนาน

แล้วนำคิดว่ารัฐบาลชวน ไม่ชอบคุณสักคำเลย หลวงตาบัวเอาทองให้ตั้งเยอะเยอะ คำขอขอบคุณแม้แต่คำเดียวไม่มี

เพราะฉะนั้นหลวงตาบัวท่าน น่าจะสำรวจตัวเองได้แล้วว่า ควรจะเลิกได้แล้วนะ รัฐบาลบริหารประเทศผิดพลาดทำให้เศรษฐกิจล่มจม ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว พระท่านทำเท่าที่ทำได้ก็แล้วกัน เท่าที่ท่านทำได้พอสมควร ควรจะยุติได้ กลับมาสอนกรรมฐานเหมือนเดิมดีกว่า

สนุกสนานรื่นรมย์ สมเด็จพระพุฒาจารย์(โต)ท่านยังจุดตะเกียงเดินเข้าไปในวังกลางวันแสดก ๆ เลย มีตจจริง ๆ หรือแม้กระทั่งก่อนหน้าโน้น พระพนรัตน์เตื่อนสติพระนเรศวรมหาราชขอชีวิตนายทหาร เพราะเพียงแคเขาตามไม่ทันพระนเรศวรก็จะฆ่าเขาหมดอะไรอย่างนี้

เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ก็เป็นผู้นำของสังคม ก็ตั้งสังคมตั้งอะไรส่วนใหญ่ ที่นับทบาทนั้นหายไปแล้ว เมื่อหายไปแล้วนี้ ทางที่ดีที่สุดก็คือพระต้องทำตัวกลมกลืนกับสังคม เขาคิดอย่างนั้นก็คิดอย่างนั้น เขามีอะไรก็มีอย่างนั้น เขาเป็นอะไรก็ให้เป็นอย่างนั้น ที่นี้เป็นมากไปกว่าเขาก็กเพราะว่าชาวบ้านเขาเคารพ ชาวบ้านเขามีศูเียนก็ต้องเอาศูเียนไปถวายพระ เพราะว่ากลัวพระจะน้อยหน้า เพราะเขาเคารพพระมากกว่า บางที่ต้องเถียงกับเมียเลย พุดกับเมียเลยว่าเอามาให้พระ เมียก็สงสัยว่าทำไมทำให้พระใหญ่กว่าของเรา (หัวเราะ) มันก็จะไปอย่างนี้แหละ ผนตกข์หมู่ไหลไปด้วยกัน

แต่ที่นี้โดยธรรมชาติสังคมก็จะปรับของมันเอง มันได้บทเรียนด้วยตัวของมันเอง เหมือนกับบางคราวเกิดอะไรขึ้น สังคมได้บทเรียนก็จะพยายามปรับ พอพยายามปรับมันก็ปรับทั้งสองฝ่าย ทั้งพระทั้งฆราวาสก็ปรับกันไป ... พุดคล้ายๆ เป็นทฤษฎี ก็เป็นอย่างนี้แหละ ทฤษฎีก็เป็นอย่างนี้ แต่ว่าในแง่ความเป็นจริงแล้ว มองให้เป็นรูปธรรมให้ชัดเจนขึ้นก็คือว่าเรายังมีพระธรรมวินัย ยังมีกฎหมาย มีกฎอะไรต่ออะไรต่างๆ สิ่งเหล่านี้มันเป็นตัวบทกฎหมายซึ่งบอกได้ วัดได้ว่าคุณต้องเดินตามจุดนี้ถ้าไม่เดินตามจุดนี้ ก็แสดงว่าคุณบกพร่องอะไรต่างๆ ตรงนี้แหละครับ จะทำให้เห็นว่าจะปรับพัฒนาให้มันดีขึ้นหรือไม่ดีขึ้น ผมว่าตรงนี้จะเป็นตัวที่ช่วย เช่นทางคณะสงฆ์เองมีพระธรรมวินัย ในขณะที่ความเป็นอยู่ไปตามกระแสของสังคม ตามกระแสของโลก แต่ว่าพระธรรมวินัยจะมีหลักอยู่ ขอบเขตอยู่ เขี่ย! อย่าเลยขอบเขตนะ ถึงคุณจะมาเขาไปบ้างก็ตามได้บ้างระดับอีกระดับหนึ่งคุณตามไม่ได้นะ ตัวพระวินัยจะเป็นขอบเขตกันไว้

ตอนนี้ไม่มีเวลาสอนกรรมฐาน
แล้ว ต้องเดินสายไปรับทอง
รับดอลลาร์...

แต่ที่นี้ถ้าหากว่ามีผู้รู้พระวินัยมากขึ้นไม่ใช่เฉพาะพระชาวบ้าน วิญญูชน อะไรต่างๆ รู้มากขึ้น ก็จะช่วยให้ช่วยเตือนสติได้ พระสงฆ์บางที่ท่านอาจรู้ว่าชาวบ้านไม่รู้ ก็ “ทำๆ ไปเถอะเขาไม่รู้หรอก” คิดอย่างนี้ก็มี ถ้าเขาถามก็ตอบไปด้วยวิธีเข้าข้างตัวเอง อะไรทำนองนั้นะ ฮะ เหมือนตัวอย่างเช่นว่าพระฉันเียน ก็ “ไม่สบายโยม... ไม่สบายฉันได้” ทั้งๆ ที่สบายดี ก็บอกไม่สบาย ชาวบ้านเขาก็ไม่รู้ นี่ ก็หยวนๆ ไปได้

เสขิยธรรม มีบางคนเสนอว่า การปฏิรูปการปกครองสงฆ์ หรือการออกกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงระบบ หรือโครงสร้างที่เกี่ยวกับคณะสงฆ์นี้ จะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ควรมุ่งส่งเสริมพระสงฆ์ที่เป็นคลื่นลูกใหม่ของพระศาสนา

อ.เสฐียรพงษ์ ไม่ได้หรอก ระบบของความเป็นจริงมันไม่ใช่เซลล์เก่าตายไป ไม่ใช่เซลล์เก่าตายไปหมดหรือเบอร์เซนต์เซลล์ใหม่ถึงจะเกิด เป็นสันตติตติตต่อสืบเนื่อง ดูในร่างกายเราเซลล์เก่ามันค่อยๆ ตาย อันใหม่ค่อยๆ ทดแทน ไม่ใช่ตายไปทั้งหมดเสร็จแล้ว เซลล์ใหม่ถึงจะเกิด ไม่ใช่ นี่ไม่ได้มองแบบปฏิบัติจสมุปาบาทไม่ได้มองแบบสันตติตติตเลยคนพูดนี้ คลื่นลูกใหม่ มันจะเป็นคลื่นลูกใหม่ไปตลอดไม่ได้ พอสักพักหนึ่งมันกลายเป็นคลื่นลูกเก่าไปครึ่งตัวแล้ว

ผมยกตัวอย่างให้เป็นรูปธรรมที่สุด ยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างเลยจะไปพิมพ์เป็นหนังสือก็ได้ไม่ได้ว่าอะไร ไม่ต้อง edit พระชั้นธรรมรูปหนึ่งเป็นกรรมการ มส.ตั้งแต่อายุพรรษาอย่างน้อย น้อยกว่าผมอีกได้ไปเป็นกรรมการมส.ด้วยแรงผลักดันของคลื่นลูกใหม่ เห็นว่าการทางมส.มีแต่พระแก่ๆ ความคิดไม่ creative เวลาต้องการจะปรับปรุงแก้ไขอะไร ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคณะสงฆ์อะไรต่างๆ ไม่ค่อยได้ผล ท่านผู้นี้ก็เสนอตัวบอกว่าอยากจะเข้าไป เข้าไปเขาจะทำอะไรได้เยอะเลย คลื่นลูกใหม่ทั้งนั้นแหละ พระหนุ่มๆ ที่มีไฟแรงเป็นคนสนับสนุน เป็นคนผลักดันให้ท่านองค์นี้เข้าไปเป็นคลื่นลูกใหม่ในการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรต่ออะไรต่างๆ ผลักดันจนกระทั่งได้เป็นกรรมการมส. เป็นไม่ทันไรมาพูดแล้ว ... “มันไม่ได้ มันยากเราเป็นเพียงแค่เสียงเดียว” ไม่ได้เลย ผลที่สุดเป็นอย่างไร

เพราะฉะนั้นอย่าว่าแต่เป็นคลื่นลูกใหม่เลย หรือว่าคลื่นกลางเก่ากลางใหม่เลย กลายเป็นเก่ายิ่งกว่าที่มีอยู่แล้วด้วย แค่แนวความคิดก็เก่ากว่าที่เคยมีอยู่แล้วด้วย เป็นทาสของวัตถุนิยม เห็นไหมครับ

เสขิยธรรม เช่น สมัยที่ท่านพุทธทาสศึกษาอยู่ในกรุงเทพฯ แล้วเห็นความเสื่อมโทรมของคณะสงฆ์ในกรุงเทพฯ ท่านก็ไปริเริ่มสวนโมกข์

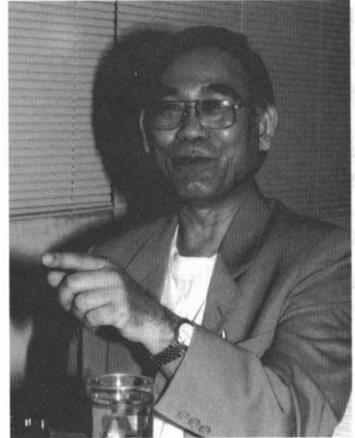
อ.เสฐียรพงษ์ เป็นเรื่องปัจเจกบุคคลเลยใช้ไหม เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลเลย พระพุทธทาสรูปเดียวแท้ๆ เลยที่มีแนวคิดอย่างนี้แล้วไปทำองค์เดียวแท้ๆ แต่ศักยภาพท่านเยอะท่านก็สามารถสร้างอะไรขึ้นมาถึงขนาดนี้ ไม่ใช่เป็นระบบเลย...

เสขิยธรรม หมายความว่าแนวความคิดอย่างนี้ไม่ควรจะไปมองแค่ระดับปัจเจก ระดับกลุ่มย่อยๆ แต่น่าจะมองถึงการฟื้นฟูระดับโครงสร้างมากกว่า

อ.เสฐียรพงษ์ เราไม่มีปัจเจกที่มีจำนวนมากพอ เพราะว่าในเมื่อเราอยู่ในสังคมที่คิดกันแบบนี้ กระแสความคิด ลมหายใจแต่ละลมหายใจที่ออกที่เข้ามา มันจะมีแต่ลมหายใจเต็มไปด้วยบริโภคนิยมทั้งนั้น มันเป็นมลพิษที่เราสูดเข้าไป สูดเข้าไปบ่อยๆ เข้าเราก็ได้มลพิษอันนั้นมา จิตใจที่ไม่เข้มแข็งพอก็เอนเอียงไปตามนั้น พระในประเทศไทยทั้งหมดนี้ ไม่มีที่ที่จะเข้มแข็ง ที่จะมองเห็นโทษของวัตถุนิยม มีแต่อยากได้เหมือนเขา อิจฉาคนที่ได้มากกว่าเสร็จแล้วพอใครมาตึงก็เอาความคิดที่ตัวคิดนั้นแหละไปว่าเขา

หลวงเตี้ยยังพูดเลย ไม่ใช่หลวงเตี้ยอย่างเดียว กิตติวุฒิปุฒด้วยยังพูด... ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์หรือพูดว่า “โอ๊ย! เสฐียรพงษ์นะ เห็นพระนั่งรถเบนซ์ มันอิจฉา” คิดอย่างนี้! ไม่ใช่เพียงที่เขาคิดเฉพาะ

ตัวเขาอย่างเดียว ยังเอากรอบนี้ไปตัดลินคอนอื่นด้วย นำทุเรศนะ! ขอ
 ประทานอภัย แคนั่งรถเบ็นซ์คันเดียวผมไม่มีปัญญานั่งหรือ เดียวนี้
 ผ่อนส่ง ไม่ได้ซื้อที่เดียวล้านสองล้านไม่ได้จ่ายเงินสดเลย แล้วรถที่
 ผมนั่งนี้กรดเบ็นซ์ ไม่ต้องไปดาวน์ด้วยซ้ำไป ก็กัดฟันผ่อนไปเดือนละ
 ๒๐,๐๐๐ ก็ได้นั่งแล้ว ได้นั่งตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ แรกแล้ว ไม่เห็นจะยาก
 อะไร ทำไม่ไปคิดว่า ไอ้การนั่งรถเบ็นซ์เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ แล้วก็มัน
 ไม่มีปัญญานั่งรถเบ็นซ์มันถึงมาวิพากษ์วิจารณ์พระ ยุคบริโภคนิยมนี้
 พระคิดกันแค่นี้หรือ

เสขิยธรรม การฟื้นฟูพระศาสนา-ปฏิรูปคณะสงฆ์ในประเทศไทย
 ไทยทั้งระบบ เราน่าจะทำอะไรก่อน-หลัง

อ.เสฐียรพงษ์ ถ้าตามแนวพระพุทธเจ้า ท่านก็ไม่ปฏิวัติ ค่อยๆ
 ปรับไป recycle รื้อปรับระบบใหม่ recycle เอามาใช้ใหม่
 เอาวัสดุเก่ามา เอา materials เก่ามาปรับใหม่ การปรับก็มีหลายอย่าง
 อย่างที่ผมเรียนตอนแรกประการแรก ต้องปรับสำนึก สำนึกของ
 ชาวพุทธที่เป็นฆราวาส ชาวพุทธที่เป็นพระสงฆ์นี้ก็ต้องปรับสำนึก
 ของพระสงฆ์ ทำอย่างไรถึงจะดึงท่านกลับมา สำนึกของท่านกลับมาว่า
 หน้าที่จริงๆ ของท่านคืออะไร น่าจะถาม ท่านพุทธทาสเคยยก
 ประเด็นว่าเราเกิดมาทำไม เป็นการถามชีวิตทั้งชีวิต ไม่ใช่ถามเฉพาะ
 พระ ถามฆราวาส ถามคนทั้งหมดที่เกิดมา เราเกิดมาทำไม ถ้า
 ถอยหลังกลับมาแล้วมาถามว่าเกิดมาทำไม อาจจะได้คิดขึ้นมาเยอะ
 แต่ที่นี้ไม่เอากว้างเหมือนท่านพุทธทาสก็ได้ เอาแค่ว่า เราบวชมาทำไม
 แล้วหน้าที่ของเรา ตอนนี้อย่างไรแล้ว เราต้องทำอะไร เอาแค่ ๒-๓
 อย่างก็พอ ผมว่าจะดีขึ้นเยอะ และก็หลักของพระพุทธเจ้าท่านก็ให้
 อภิญญาปัจเจกชน ให้สวดทุกวัน ให้พิจารณาตัวเองว่าบัดนี้เรามีชีวิต
 ต่างจากคนอื่นแล้ว ก็พิจารณาเพื่อให้เกิดสมณสัญญาความรู้สึกรู้
 เราเป็นพระ และหน้าที่ที่แท้จริงของพระคืออะไร คือการให้ ให้อะไร
 ให้สิ่งที่เป็นนามธรรม ให้ความรู้ ให้การศึกษา ขึ้นแนวทาง

แล้วเลิกซะที่แนวคิดที่วัตถุนิยม ต้องเลิกตรงนี้ได้ “พระจนแล้ว
 เป็นพระที่ไม่งาม” อะไรทำนองนั้นะเลิกได้แล้ว มาแข่งรวยกัน มัน
 ทุเรศ! รวยนั้นต้องเป็นชาวบ้านแข่งกันรวย พระควรจะแข่งกันรวย
 คุณธรรม แข่งกันรวยความดีงาม ทางพุทธศาสนา ตรงนี้ต้องพยายาม
 ช่วยกันปรับ เข้มงวดในการปรับกันแล้ว

ประการที่สองต้องเข้าไปสู่ระบบการศึกษาของสงฆ์ การศึกษาที่มี
 อยู่เป็นการศึกษาในระบบที่ถูกละเลยทิ้งเหมือนบ้านร้างไม่มีใครอยู่
 แม้แต่ปริยัติธรรมแค่ศึกษาหลักทฤษฎีเพื่อให้รู้ว่าพุทธศาสนาสอน
 อย่างไร เรายังปล่อยปละละเลย ปัญหาแล้วว่าพระนิพพานเป็นอะไร
 ยังตอบไม่ได้มันเหลวแล้ว เพราะว่าเป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่อง

“

ถ้าจะพูดว่า

ฆราวาสปกครองพระนี่นะ
 มันปกครองมาตั้งแต่สมัยไหน
 ต่อสมัยไหนแล้ว
 ทำไมเพิ่งจะมาเดือดร้อน
 พระราชบัญญัติเก่า
 ที่คุณใช้กันอยู่นี้
 ก็ฆราวาสเป็นคนออก
 ฆราวาสต้องการให้คุณเป็น
 อย่างนี้ เขาก็ออกกฎหมาย
 ออกพระราชบัญญัติทั้งหลายแหล่
 นี่นะใครเป็นคนออก
 พระออกหรือเปล่า
 สังฆราชออกหรือเปล่า
 สมเด็จพระสังฆราชออกหรือเปล่า
 เปล่าหรือ
 ท่านรู้ไหมฆราวาสออกหมด
 รัฐสภาเป็นคนออก
 แล้วเขาปกครองกันมา
 ตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว
 ทำไมคุณเพิ่งมาโวยวาย
 กันตอนนี้

”

แรกที่ต้องรู้ด้วยซ้ำไป อันนี้เห็นได้ชัดเลยนะ แล้วก็การศึกษาจะต้องให้แน่น แล้วที่การศึกษาปฏิบัติมักจะแยกกัน จริงๆ การศึกษาปฏิบัติมันไปด้วยกันอยู่แล้ว ทำอย่างไรด้วยวิธีใดก็ตาม จะปรับวิธีใดก็ตาม ถ้าเราจะรักษาแบบเดิมไว้ก็รักษาไว้ แต่มันก็ต้องมีอีก อีกมิติหนึ่งที่ทำให้ผู้บวชเรียนมาได้ศึกษาโดยไม่ต้องสอบได้เปรียญ อะไรก็ได้ แต่ศึกษาให้เข้าใจว่าพุทธศาสนา ท่านสอนอย่างไรและสามารถที่จะไปชี้แจงคนอื่นได้ สามารถจะไปสอนคนอื่น ได้คนอื่น ชี้แจงคนอื่นได้ บอกอันนั้นนะไม่ใช่พุทธศาสนา อันนี้ใช่ พระต้องให้รู้เรื่องของตัวเองให้มาก ท่านเรียกว่า **สกวีสัย** สกวีสัยคือเรื่องของตัวเอง ต้องมาอันดับหนึ่ง **ปรวีสัย** นี่เรื่องของคนอื่น เช่น ข้อมูลทางด้านอื่น วิชาการทางด้านอื่นก็ต้องรู้เหมือนกัน แต่รู้มาเพื่อมารับใช้สกวีสัย ถึงจะถูก เต็มนี้เราก็อ้อมไปเราลืมนัดดับความสำคัญ เราไปเรียนปรวีสัย ไปเรียนกวดวิชา ไปเรียนมหาวิทยาลัยทางโลก เรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่ไหนดก็ตาม เรียนวิชาอื่นนอกจากพระธรรมวินัย พอเรียนไปแล้วกลายเป็นถือว่าพวกนั้นเป็นเรื่องใหญ่ สกวีสัยเป็นเรื่องรองไปอีกนี่ผิด ความจริงจุดประสงค์ต้องการให้เอาปรวีสัยนั้นมาเป็นสื่อ มาใช้เป็นเครื่องมือมาถ่ายทอดให้สกวีสัย คือ... ถ้าเราเป็นเจ้าของสมาคมใด

เราไม่สามารถอธิบายถึงจุดประสงค์ของสมาคมนั้น กิจกรรมของสมาคมนั้น จุดยืนของสมาคมนั้น ก็ไม่รู้จะเป็นทำไม ใครถามอะไรก็ไม่ว่าเรื่อง (หัวเราะ)

เสขิยธรรม การเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการฟื้นฟูการปฏิรูป นำจะดึงคนกลุ่มไหนเข้ามาเป็นกำลังหลัก-กำลังหนุน เพื่อให้เกิดเป็นกระแสขึ้นมาในสังคม

อ.เสฐียรพงษ์ ผมดูระบบแล้วค่อนข้างจะซ้ำซ้อนข้างจะยากกว่าจะเห็นว่าระบบมันไม่เอื้อ มันต้องเห็นทุกคน แต่ยังมีคนเห็นว่ามันยังดีอยู่ เลยไม่มีความคิดที่จะแก้ไขมัน ไม่มี เดียวนี้ผมเห็นที่จะทำได้ ที่เป็นมรรคเป็นผล ปัจจุบันนี้ก็ต้องระบบ NGOs แล้วคือปัจเจกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่มีเห็นคุณค่าอันนี้ ต่างคนต่างทำ แล้วถ้าคนเดียวกันทำก็ได้ผลเหมือนกัน ถ้าต่างคนต่างทำ มันต้องมี ๓ คน ๔ คนทำ มันจะสร้างปัญญาของสังคมขึ้นเยอะเลย

ผมขอกราบเรียนให้ทราบว่า เต็มนี้ผมทำหน้าที่อย่างหนึ่ง ก็คือผมเปิดสอนพุทธศาสนาให้แก่ชาวบ้าน ไม่ได้หมายถึงการไปบรรยาย ไม่ได้หมายถึงการไปสอนตามมหาวิทยาลัย ไม่ได้หมายถึงอย่างนั้น ผมเปิดสอนภาษาบาลี สอนเล่าเรื่องพระพุทธานุชาต สอน-บรรยายพระไตรปิฎก แล้วประกาศเปิดสอนให้คนทั่วๆ ไป ความคิดนี้เกิดมาสองสามปีแล้ว ผมทำมาสองสามปีแล้ว ผมไปบรรยายที่ยุวพุทธ ผมเห็นสถานที่ดี ขอจัดกิจกรรมการสอน ผมอยากจะสอนอะไร อยากจะพูดอะไร ให้ชาวบ้านรู้เรื่อง ทางยุวพุทธก็บอกว่า "เอาเลย อาจารย์" เขาก็เลยจัดเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชมรมพุทธเลย ผมเปิดสอนบรรยายพระไตรปิฎกครั้งแรกให้แก่ชาวบ้านทั่วไป กะว่ามีสักสิบคนยี่สิบคนก็เอาแล้วละ ปรากฏว่ามาเป็นร้อย สองร้อยกว่า ห้องเต็ม ไม่มีที่นั่ง และก็มาไม่ขาดเลย โอ้โฮ! ขนาดนั้น! วิชาภาษาบาลี คิดว่าสัก ๕ คนก็พอแล้ว ปรากฏว่ามาเป็นเจ็ดสิบแปดสิบ แต่สอนบาลีของผม ผมปรับวิธีการสอนแบบสอนผู้ใหญ่ สอนง่ายขึ้น บางคนเขียนโน้ตมาให้อ่าน บอกว่าความจริงหนูไม่อยากจะเรียนหรอก ภาษาบาลี แต่อยากมาฟังอาจารย์ ฟังแล้วเห็นอาจารย์พูดสนุกดีก็เลยมาไม่ขาด เพราะเวลาเราสอนเราแทรกเรื่องอื่นไปด้วย... ผมไม่มีวันเสาร์-วันอาทิตย์หรอก ผมไปสอนก็ไม่เห็นจะเป็นไรนี่ ตามธรรมดาไม่สอนก็พูดมากอยู่แล้ว(หัวเราะ) มันก็เหนื่อยพอกัน ไปสอนก็พูด มันก็เหนื่อยพอกัน ไม่มีปัญหาอะไร ผมว่าอันนี้ถ้าเราช่วยกันทำนะจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วย แต่นี่ก็อย่างว่าแหละเป็นเรื่องของ NGOs เป็นเรื่องของการอุทิศของปัจเจกบุคคล แต่ถ้ามีปัจเจกบุคคลแบบนี้สัก ๑๐-๒๐ คน ในสังคมไทยก็จะช่วยได้เยอะ คิดดูสิผู้ที่มีศักยภาพอย่างท่านพุทธทาสรูปเดียวกันก็ทำได้ขนาดไหน ขอสำคัญขอให้สำนัก

เสถียรธรรม เมื่อครั้งที่ต้องการปฏิรูปทางการเมือง มีการรณรงค์
ในลักษณะวาระแห่งชาติ ในการฟื้นฟูพระศาสนา ปฏิรูปคณะสงฆ์
ท่าอย่างไรจะเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้เกิดพลังทางสังคม

อ.เสฐียรพงษ์ คิดแล้วนะชะไม่ใช่ไม่คิด ทำแล้วด้วย! แต่ที่นี้
เรื่องศาสนาไม่เหมือนเรื่องการเมือง เรื่องการเมืองนี้อยู่ในสายเลือด
ของทุกคน มันกระทบ พุดง่ายๆ มันกระทบกับทุกคน กับชีวิตทุก
ระดับ ศาสนานี้บางท่านอาจจะคิดว่าไม่กระทบเขา เขาอยู่โดยไม่มี
ความรู้สึกเลยว่า มีพระศาสนา มีพระพุทธรูป พระธรรม มีอะไร
เขายังอยู่ได้โดยเขามีอยู่มีกิน อยู่ดีอยู่สบายในสังคม แต่การเมืองนี้
มันกระทบเขา เพราะฉะนั้นการปลุกกระแสในการปฏิรูปการเมือง
จึงไปได้เร็ว แต่เรื่องนี้กับหมอประเวศเคยคุยกันมาแล้ว คุยกัน
ที่หลังพุทธมณฑลมาแล้ว อาจารย์ประเวศก็แนะนำบอกว่าเรื่องนี้ก็
ต้องเริ่มอย่างนี้ แต่ว่าต้องเป็นโครงการของรัฐ เดียวนี้รัฐจะให้
ความร่วมมือ ถ้าจะพูดกันตามตรง รัฐเขาก็ต้องหวังประโยชน์เขาจะได้
อะไรเขาถึงให้ความร่วมมือ ถ้าทำเป็นปัจเจกบุคคลไม่สำเร็จ เพราะ
ต้องอาศัยงบประมาณต้องอาศัยสถานที่ต้องอาศัยอะไรต่ออะไร
แต่ว่าที่สำคัญที่สุดก็คือต้องมีบุคคล ...บุคคลที่เป็นหลัก บุคคลที่
พอพูดออกมาแล้ว... ไซ้แล้ว! ไซ้เลย! บุคคลคนนั้นต้องเป็น
ผู้ที่เคลื่อนไหว แค่บุคคลคนนั้นเคลื่อนไหวแล้ว ไซ้เลย

มันไม่เหมือนการเมือง การเมืองมัน “ไซ้เลย” ได้ ศาสนาจะ
ไปหาใคร จะยากตรงนี้ แต่ที่นี้ท่านก็บอกให้ดำเนินการแบบที่ไหนๆ
ก็จัดกันไป เช่น มูลนิธิอะไรต่างๆ โครงการนำธรรมะสู่ชาวบ้าน ทุก
องค์กรย่อยจะต้องกระตุ้นให้สังคมเห็นว่าเรื่องนี้สำคัญ สังคม
ต้องมีส่วนในการที่จะมาช่วยปรับปรุงพุทธศาสนา ให้ปลุกกระแสนี้
เกิดขึ้นมา ค่อยๆ ปลุก กระแสที่เกิดขึ้นมาแล้วมันแรงมาก ถ้าเท่ากับ
กระแสเรียกร้องการปรับปรุงรัฐธรรมนูญก็จะเป็นไปได้ง่าย เสร็จแล้ว
ที่อาจารย์ประเวศบอกรัฐธรรมนูญสำเร็จได้ง่ายเพราะอะไร เพราะว่า
คุณชวนแกไม่เชื่อว่าจะทำได้ เมื่อไม่เชื่อก็ไม่มา interfere ไม่มา
ขัดขวาง เช่นว่า ขอให้ตั้งใครก็ตั้ง ขอจะใช้สถานที่อะไรก็ให้ ก็คิดว่า
โอ๊ย! ก็ให้เขาทำไป เขาเรียกว่า “สำเร็จความใคร่ทางวิชาการ” ขอ
ประธานอภัยพระคุณเจ้า คล้ายๆ อย่างนั้น intellectual mastur-
bation เขาอยากทำก็ให้เขาทำไป คือคุณชวนไม่เชื่อว่าจะทำได้
เพราะฉะนั้นขอให้ตั้งใคร ท่าน(น.พ.ประเวศ)ก็มีสิทธิเลือกคน เลือก
คนดีจะมาช่วยระดมสมอง ช่วยเคลื่อนไหว เพราะถ้าจะให้รัฐบาลตั้ง
จะตั้งมั่วไปหมด เพราะคนอยากมีชื่อ มีชื่อเป็นกรรมการ แต่
หมอประเวศบอกว่าไม่ได้ต้องขอเลือก ให้มีสิทธิเลือกคน มีอิสระ
แต่ทุนงบประมาณสถานที่อะไรต่ออะไร Authority รัฐบาลมอบให้
อาจารย์ก็บอกว่าการงานได้สะดวก ไซ้ไหม

คนเขาบอก... คนเขา
ปรามาสเหมือนกัน จะทำได้
หรือๆ ก็แบบคุณชวนคิดแหละ
มันทำไม่ได้ คนเขาถามทำได้
หรือ ท่านบอกเรื่องนี้มันไม่ยาก
ถ้าเราสามารถสร้างกระแสกันขึ้น
ให้ทุกคนยอมรับว่ามันสำคัญ
มันจำเป็น พอตอนหลังกระแส
เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ปฏิรูป
การเมือง ปฏิรูปการปกครอง
อะไรต่างๆ มันแรงขึ้นๆ รัฐบาล
ต้องเอา คุณชวนเข้ามาเต็มที่
เพราะฉันผลักดันนะ ได้ชื่อได้
เสียง อันนี้ก็ต้องช่วยกันทำนะ
ผมว่า...

เสขियธรรม ตอนนี้อยู่สถาน
การณ์สุกงอมพอหรือยัง ที่เกิด
กรณีธรรมกาย...

อ.เสขियพงษ์ ยังไม่พอ
เป็นแต่เพียงว่าเกิดปัญหาขึ้น
ให้มองเห็นว่าถ้าเราไม่ทำอะไร
ต่อไปปัญหาอย่างนี้ก็จะเกิดขึ้น
เกิดขึ้นแรงกว่านี้และยากกว่านี้
หรืออาจจะช่วยให้เขาสำนึกขึ้น
มาได้ เป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้เป็น
บทเรียน เพราะฉะนั้นต้องช่วย
กัน ผมว่าก็ต้องคงเป็นไปเรื่อยๆ

เสขियธรรม อุปสรรคที่
สำคัญของการฟื้นฟูพระพุทธ
ศาสนา ปฏิรูปคณะสงฆ์คืออะไร
เพราะเพียงแค่ พ.ร.บ. คณะสงฆ์
อย่างเดียว อลัชชาก็ออกมา
เคลื่อนไหวจนคนกลัวทั่วประเทศ
ไปหมด

อ.เสขियพงษ์ ผมคิดว่า
ต้องสร้างความเข้าใจ ทุกอย่าง

บางทีแรงต่อต้านอะไรต่างๆ ต่อต้านเพราะยังไม่เข้าใจ อย่างตัวอย่าง
เห็นได้ชัดที่ต่อต้านร่าง พ.ร.บ., แก้ไข พ.ร.บ., ร่างพ.ร.บ. การคุ้มครอง
อุปถัมภ์ศาสนา ยังไม่เห็นเนื้อหาเลย ยังไม่เข้าใจเลย เมื่อไม่มีความ
เข้าใจแล้วมันก็เป็นเครื่องมือของพวกที่ต้องการจะป้องกันตัวเอง
ที่ต้องการหาพวกมาช่วยป้องกันเขา อย่างพวกอลัชชีที่ต้องการหาพวก
ให้มาช่วยป้องกันเขาอยู่ดี

ผมว่าปัจจัยสำคัญอันแรกที่จะต้องทำก็คือสร้างความเข้าใจ ที่แจ่ม
ให้เขาเข้าใจ อย่างเรื่องกฎหมายนั้นไม่มีปัญหาหรอก แต่ชี้ให้เข้าใจ
ว่าสาระของกฎหมายจริงๆ คืออะไร ตอนนี้อย่างไร ใครยังไม่เห็นตัวเนื้อหา
สาระเลย พอเห็นแล้วชี้แจงว่า ถ้ามีแล้วมันดีขึ้นอย่างไร ดีกว่าเก่า
อย่างไร แก้ไขปัญหาอะไรซึ่งมีอยู่แล้วได้บ้าง แล้วจะป้องกันปัญหา
อะไรซึ่งจะเกิดขึ้นข้างหน้าได้บ้าง เมื่อคนเข้าใจแล้วการต่อต้านก็จะลด
น้อยลง

แต่ตอนนี้อย่างไม่มีความเข้าใจ เพราะฉะนั้นผมว่าตรงนี้ต้องสร้าง
ความเข้าใจแก่ชาวพุทธทั่วไป จากเรื่องพื้นฐานหญ้าปากคอกที่เรา
มองข้าม ความจริงท่านเจ้าคุณ(พระธรรมปิฎก)เขียนเรื่องบารมีเขียน
เรื่องทานมาจากการอาธานา เพราะท่านเขียนแต่เรื่องซึ่งเหมาะสำหรับ
คนในอีกระดับหนึ่งที่ต้องใช้สติปัญญาใช้ความคิด เรื่องพื้นฐาน
ที่ท่านบุญให้ท่านจริงๆ ที่ถูกต้องทำอย่างไร ท่านไม่ได้พูดถึง แต่ที่
เขียนหนังสือเล่มหลังนี้ดีมาก ใช้เป็นคู่มือในการศึกษา เป็นหลักสูตร
ของพระเรียนได้เลย ต้องชี้แจงให้เข้าใจพวกนี้

จากการที่ผมได้สัมผัสวิถีชีวิต พิธีกรรมอะไรต่างๆ รายการที่มา
สัมภาษณ์อะไรต่างๆ คำถามเป็นคำถามพื้นๆ ทั้งนั้นเลย บางทีเรา
ก็ตกใจ เอ๊ะ! แค่นี้ยังไม่เข้าใจเหรอ อ้อ แต่เพียงชั่วครู่จะ สักพักหนึ่ง
อ้อ ใช่ ใช่ เป็นเรื่องใหญ่ เพราะว่ามันมีใครบอกเขาเลย ตรงนี้ผมว่า
พระองค์ก็ต้องถอยหลังมายืนอยู่จุดเริ่มต้นแล้ว ชาวบ้านเขายังไม่เข้าใจ
อะไรเลยเรื่องพื้นๆ นี้ เพราะฉะนั้นให้เขาเข้าใจเรื่องพื้นๆ ก่อน แล้วค่อย
เหยิบขึ้นมาเรื่อยๆ จะช่วยปัญหาสังคมได้เยอะเลย

รายการหนึ่งของ อ.เจิมศักดิ์ คือ รายการ “ตามหาแก่นธรรม”
มีคนเขาล้อกัน ตามหาไปยังตามก็ยังไม่เจออะไรต่างๆ จุดประสงค์ของ
อ.เจิมศักดิ์จริงๆ แล้วนี่เท่าที่ผมทราบเพราะเขาเชิญ อาจารย์สุลักษณ์
เชิญผมเชิญเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ไปคุย สามคนกับอ.เจิมศักดิ์ไปนั่ง
คุยกัน ก่อนที่เกิดเรื่องนี้ด้วยซ้ำไป ไม่ใช่ว่าเกิดเรื่องนี้ขึ้นแล้วมาตั้ง
รายการนี้เพื่อจะโจมตี ไม่ใช่ ไม่เกี่ยวกับเลย คือแอบอกแอกไม่มีความรู้
เรื่องศาสนาหรอก แต่อยากจัดคืออยากจะทำ ฟัง แล้วฟังเสียงนี้ไม่ได้ฟัง
จากส่วนกลางอย่างเดียว ต้องฟังจากทุกจังหวัด ประชาชนจากต่าง
จังหวัดทุกจังหวัด เขาคิดอย่างไร เขาเข้าใจอย่างไร ปัญหาต่างๆ
แล้ววิธีอธิบายเขาอธิบายอย่างไร เพราะฉะนั้นรายการนี้ไม่มีการสรุป

ไม่มีการตอบ ไม่มีการให้คำตอบ ออกมาก็เลยเราเห็นว่ามันเลอะเทอะ
ใช้ใหม่ มองอีกมุมหนึ่งมันเลอะเทอะนะ มีแต่คนไม่รู้เรื่องพูด

นั่นล่ะคือเป็นภาพสะท้อนความเป็นจริง สะท้อนความเป็นจริงว่า
สังคมไทยคนไทยรู้อะไรเรื่องนี้แค่ไหน ถ้าทำหมดทุกจังหวัดแล้วได้คำตอบ
อย่างไรที่ได้มาเราจึงสรุปได้ว่าชาวพุทธไทยไม่รู้เรื่องพุทธศาสนาเลย แล้ว
เราจะได้อะไรอันนี้มาเป็นข้อมูลในการที่จะปรับปรุงปฏิรูปศาสนาหรือ
อะไรก็แล้วแต่ ผมว่าอันนี้สำคัญมาก ท้ายที่สุดรายการอ.เจิมศักดิ์
จะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อได้ข้อมูล ได้ข้อเท็จจริงว่าชาวพุทธไทยที่
บอกว่ำนับถือพุทธศาสนานี้รู้พุทธศาสนาแค่ไหน ยังขาดจุดไหนบ้าง
ผมว่าอันนี้เป็นข้อมูลให้เราพัฒนา

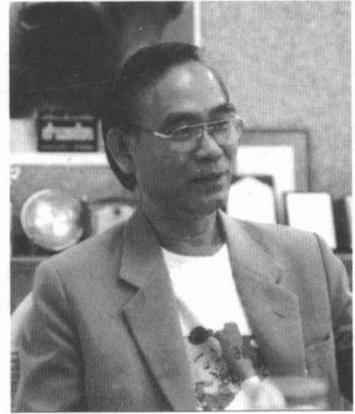
นี่ครบปีแล้วจะให้อ.เจิมศักดิ์สรุปออกมา แล้วจะได้ข้อมูลใน
รายการนี้ขึ้นมา พอเห็นปัญหาเห็นข้อมูลแล้วนี่ เราน่าจะเริ่มต้นได้

เสขิยธรรม โยงไปเรื่องธรรมกายอีกนิด ถ้าหากแก้ปัญหา
ธรรมกายไม่ได้ คิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม้ว่าจะเป็นในเรื่องของ
ธรรมกาย ทั้งในแง่ของคำสอน ของความเป็นวัด ความเป็นลัทธิ
หรือว่าตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง

อ.เสฐียรพงษ์ แล้วคิดว่าจะแก้ไม่ได้หรือ ผมว่าปัญหาแก้ไม่ยาก
หรอก ...ถ้าเอาจริงนะ ถ้าเอาจริงแล้วนี่ไม่เห็นยาก ปัญหาที่เอาจริงได้
ชัดเจนประเด็นหนึ่งก็คือ ปัญหาเรื่องในแง่กฎหมาย ความผิดทางด้าน
กฎหมายนี่เอาจริงล่ะ เราเห็นทางบ้านเมืองทางตำรวจทางอัยการ
เขาเอาจริงแล้ว แก้ได้ละประเด็นนี้ เข้าสู่ศาลพิจารณา ศาลทั้ง
สามศาลก็ได้ ผิดมากผิดน้อยจะได้รู้กันตอนนั้น

แล้วปัญหาเรื่องการปฏิบัติในบางเรื่องที่เราเห็นว่าผิดเพี้ยนไขว้เขว
เรื่องความคิดหลักประเด็นหลัก หลักการของพุทธศาสนา จนกระทั่ง
เอาพุทธศาสนาเป็นลัทธิ จริงๆ แล้วนี่ ผมคิดว่าคนที่เขาสอนอยู่
เขาก็ไม่ได้ strict อะไรหนักหนา ไม่ได้ฝังหัวอะไรหนักหนากับแนว
ความคิดอันนั้น เป็นแต่เพียงว่าเขาเห็นว่าแนวความคิดอันนั้นทำ
ประโยชน์สร้างประโยชน์ให้กับเขาได้ สร้างความร่ำรวย สร้างความ
ยิ่งใหญ่ให้เขาได้ เรากำลังพูดถึงบุคคล ในสังคมไทยบุคคลจะ
สำคัญมาก เพราะฉะนั้นเป็นความคิดของสมภารและรองสมภาร
คนอื่นที่ไปๆ นี่ความจริงมีอยู่ ๒ ประเภท ๑.ประเภทที่ไปดูเขาว่า
เกิดอะไรขึ้น ถูกชักจูงไป เขาให้มากี่มา เขาจ้างมากี่มา ไม่รู้ด้วยซ้ำไป
ว่าไอ้คิดแบบนี้มันไม่ซึ่มด้วยซ้ำไปว่ามันถูกหรือมันผิด อันนี้ผมว่า
ที่ว่ามีหลายๆ จริงๆ แล้วมีไม่กี่เท่าไร คนที่ฝังหัวในลัทธินี้ อันนี้
ถ้าจะแก้กันจริงๆ หรือถ้าอยากอยู่กันจริงๆ ต้องให้เปลี่ยนความคิด
เสีย ให้เปลี่ยนคำสอนเสีย ก็ยังเปลี่ยนได้

แล้วถ้าปัญหาทางวินัย ถ้าเราไม่ถือว่าการสอนแบบนี้เป็นการ

“

ถ้ามองในแง่เหตุปัจจัย
สังคมเป็นอย่างไรคณะสงฆ์
ก็จะเป็นอย่างนั้น
ที่คณะสงฆ์เป็นอยู่ปัจจุบันนี้
ก็เพราะว่าสังคมทำให้เป็น
สังคมยอมรับนะไม่ใช่ว่าไม่ยอมรับ
สังคมส่วนใหญ่ยอมรับ
อย่างไรพระผู้ใหญ่จะต้องมี
รถประจำตัว
พระผู้ใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา
ในการที่จะมาสนใจเรื่อง
กิจการของศาสนา
เพราะกิจนิมนต์ท่านเยอะ
สังคมยอมรับ
พระผู้ใหญ่ก็ไม่จำเป็นต้องศึกษา
พระธรรมวินัย ทำพิธีกรรม
ต่างๆ ไป รับกิจนิมนต์ไป
เจิมโน่นเจิมนี้ไป
ยกป้ายที่โน่นที่นี่ งานที่เห็น ๆ
กันอยู่นี้สังคมยอมรับ
ไม่ได้ดำเนิน

”

หักล้างพระพุทธศาสนาแล้ว ก็แก้ได้ง่าย แค่ต้องอาบัติปาจิตตีย์เท่านั้น ภิกษุผู้มีมิจฉาทิฐิแล้วก็ยังยืนยันมิจฉาทิฐิของตัวเองอยู่ พระสงฆ์เตือนแล้วไม่เชื่อฟัง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เขาอาจจะเอาไปเข้าสู่ประเด็นนี้ก็ได้อีก แต่ต้องให้แก่นะ ก็เจ้าคณะภาคยังให้มาตรวจการมา ๔ ข้อเลย แต่ให้มาตอนนั้นนะ แกล้งให้หรือว่าจะอะไร ถ้าให้ดำเนินตามนั้นก็แก้ได้แล้วนะ ให้ตั้งสำนักปฏิบัติกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานเสีย แล้วแก่นแนวความคิดที่พระนิพพานเป็นอิตตาให้เป็นอนัตตาเสีย ให้สอนเขาอย่างนี้ เปิดสอนโรงเรียนปริยัติธรรมตั้งแต่เปรียญสามถึงเปรียญเก้าเสีย มันก็เป็นวัดในพระพุทธศาสนาที่สอนพระพุทธศาสนา แก้ง่ายนิดเดียว เพราะมันไม่กระทบปัญหาของสังคัม ปัญหาความมั่นคง ไม่กระทบ

แต่ถ้าปล่อยนี้ กระทบปัญหาความมั่นคง เขาจะเอาผิดปัญหาความมั่นคง นายเบญจ บาระกุล เขียนหนังสืออย่างนี้ออกมานี้ เขาไม่เอาผิดด้านอื่นแล้ว เอาผิดด้านปัญหาสังคัม ความมั่นคงต่อสังคัม ต่อชาติ ต่อศาสนา แต่ถ้าไม่ทำมันจะเข้าข่ายกระทบความมั่นคงต่อชาติต่อศาสนา นี่เรื่องจะไปกันใหญ่ ผมว่าจริงๆ แล้วแกก็ยอม เอาจริงๆ แล้วแกก็ยอม มันอยู่ที่คน ๒ คน สมภารกับรองสมภาร อดีตสมภารกับรักษาการสมภารใหม่

เสขิยธรรม เมื่อสักครู้อาจารย์พูดถึง NGOs ดูเหมือนกับว่ามีความหวังกับกลุ่มคนซึ่งเน้นไปที่ NGOs มาก ที่จะช่วยในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา

อ.เสฐียรพงษ์ ที่ใช้คำว่า NGOs ก็ยกเป็นตัวอย่างเท่านั้นเอง จริงๆ หมายถึงปัจเจกบุคคล

ที่มีจิตสำนึกที่จะทำงานเพื่อพระศาสนา ผมนึกถึงพุทธวจนะบทหนึ่งที่ว่า “เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นกุศล ก็มีอานิสงส์มากอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องพูดถึงการลงมือทำตามที่คุณคิด” เพราะฉะนั้นเราคิดจะทำดี ความจริงมีอานิสงส์แล้ว เป็นมโนสุจริตที่เป็นกุศลแล้ว ถ้าเราทำตามที่คุณคิดแล้วยังจะได้ประโยชน์มหาศาล ถ้าทุกคนมีความสามารถในด้านใดในการที่จะช่วยพระศาสนาได้ ทำไป แล้วถ้าทำโดยไม่หวังอะไร มันสบายมีความสุข ผมสอนหนังสือขอให้มีส่วนที่เถอะผมสอนไม่เห็นมีความรู้สึกว่ายเหนื่อย ไม่มีใครเอาเงินมาให้ผมหรือผมเสียค่ารถค่าน้ำมันไปสอนด้วยซ้ำ มันมีความสุข อันนี้เราจะเห็นได้ชัด ทำประโยชน์แล้วมีความสุข.

ฟื้นฟูจิตใจแล้วชาวพุทธไทยต้องไม่ลืมฟื้นฟูพระศาสนา

อ่าน **ธรรมานุกรณ์**

จดหมายข่าวรายเดือนเพื่อการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา
ทุกเดือนติดตามความเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปพระศาสนาให้มรดกธรรมยั่งยืนสืบไป
พิเศษ เพียง ๑๐๐ บาท
ท่านจะได้รับ ธรรมานุกรณ์ ตลอดปี ๑๒ ฉบับ และหนังสือเล่มล่าสุดของ ส.สิริวัฑฒ์ ฟรี
“กรณีธรรมกายคือฟางเส้นสุดท้ายของสถาบันสงฆ์ไทยฯ”

สอบถามรายละเอียดได้ที่

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทร. ๔๓๗-๕๔๔๕ โทรสาร ๔๓๗-๕๔๕๐

เปิดบริการแล้ว ธรรมานุกรณ์ ฉบับอินเตอร์เน็ต เปิดอ่านได้ที่ www.thai.net/buddha25 ปรับปรุงทุก ๒ สัปดาห์

เมื่อ... นิธิ เอียวศรีวงศ์ มองคณะสงฆ์ไทย*

เสขียธรรม เมื่อสภาพการณ์พุทธศาสนาในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นอย่างนี้ และไม่มีการแก้ไข ไม่มีการฟื้นฟู ไม่มีการปฏิรูปคณะสงฆ์เลย มีแนวโน้มว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร

อ.นิธิ ผมคิดว่าจะอ่อนแอลงไป จนกระทั่งไร้ความหมาย ถ้าเราพอใจเพียงการที่คนไทยประกาศตัวเองเป็นชาวพุทธมีการฉลองวันวิสาขบูชาทุกปี ๆ ถ้าพอใจอยู่เพียงแค่นี้ ก็คงยังอยู่เหลือแค่ตัวสัญลักษณ์ที่ไร้ความหมาย คิดว่าจะไร้ความหมายลงไปกว่านี้อีก จนกระทั่งจะหาความแตกต่างอะไรระหว่างคนที่เห็นพุทธกับไม่เห็นพุทธนี้แทบจะไม่เจอเลยนะชะ

เสขียธรรม ถ้าหากเรามองว่ากรณีธรรมกายเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสภาวะวิกฤตพุทธศาสนาในประเทศไทย หากกรณีนี้ไม่ได้รับการแก้ไขจะเกิดปรากฏการณ์อะไรขึ้นในประเทศไทย

อ.นิธิ ผมคิดว่าธรรมกายนี้ หากถามว่าทำอะไรผิด เป็นของใหม่หรือเปล่า ผมว่าไม่ใช่ ทำสิ่งซึ่งวงการคณะสงฆ์ก็น่าจะเห็นอยู่แล้วว่ามีสิ่งอย่างนี้เกิดขึ้น แต่ก็เพียงแค่นั้นขนาดที่เล็กกว่า ไม่โง่งมฉ่างถึงขนาดนี้ ถูกไหมชะ นี่ทำ... พุดกันตรงไปตรงมา

คือรูดเงินชาวบ้านนะชะ สร้างถาวรวัตถุที่ไร้ความหมาย ที่ไม่มีประโยชน์อะไรเลย วัดก็ทำอยู่แล้วเป็นปกติ วัดจำนวนมาก ไม่ใช่ทุกวัด แต่ที่นี้ทำแบบโง่งมฉ่าง ทำแบบไม่อาย ทำแบบเต็มที เพราะกรณีอย่างนี้ภาษาหนังสือพิมพ์เรียกว่า “พุทธพาณิชย์” มันกำลังขยับขึ้นมาสู่การใช้ชั้นเชิงทางธุรกิจและการตลาดเข้ามาช่วย ถ้าสิ่งนี้มันเกิดขึ้นได้ ผมว่าจะมีคนที่จะเก่งการตลาดกว่าวัดธรรมกายเสียอีก และสามารถทำให้ได้เงินมากกว่านี้ ไม่รู้จักก็เท่าตัว

เสขียธรรม จะเกิดผลกระทบในเชิงวัฒนธรรมแบบเถรวาทในประเทศไทยอย่างไร

อ.นิธิ ก็ยิ่งเสื่อมเร็วขึ้นไงชะ แต่ที่นี้ในขณะเดียวกัน ถ้าเราปราบวัดธรรมกาย แล้วเราไม่ลงไปสู่ต้นตอของการรูดเงินชาวบ้านมาสร้างถาวรวัตถุที่ไร้ความหมาย ดึงให้วัดหลุดออกมาจากชุมชนที่อยู่รอบข้างตัวเอง กลายเป็นว่าถ้าสามารถดึงเงินจากที่ใด ๆ ทั่วพระราชอาณาจักรมาบำรุงวัดได้ เราก็ไม่ต้องสนใจชาวบ้านรอบ ๆ ข้าง ถ้าลักษณะอย่างนี้เราปล่อยให้เกิดขึ้น เราไม่มุ่งเข้าไปจัดการเรื่องนี้ด้วย ได้แต่ปราบวัดธรรมกายอย่างเดียว เดี่ยวมันก็เกิดวัดธรรมกายใหม่ เกิดวัดอื่น ชื่ออะไรก็แล้วแต่ ที่ไหนก็ได้เราก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้นผมไม่อยากให้กระบวนการที่ต่อสู้กับวัดธรรมกาย

* สัมภาษณ์ อ.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่หอประชุมเล็ก ม.ธรรมศาสตร์ วันอาทิตย์ที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

มันไปยุติอยู่แค่เรื่องวัฒนธรรม กษัตริย์ของบริโชนิยมไปสู่นักไปสู่นักได้ ปัญหาที่เป็นรากเหง้ามากกว่า

เสขิยธรรม การฟื้นฟูพระศาสนาหรือการปฏิรูปคณะสงฆ์ควรจะมีลักษณะอย่างไร มีเป้าหมาย มียุทธศาสตร์อย่างไร

อ.นิธิ ผมนึกคนเดียวผมนึกไม่ออก และผมอยากจะเตือนเพียงว่าไม่ใช่การปฏิรูปคณะสงฆ์อย่างเดียว มันต้องหมายถึงการศาสนาทั้งหมด มันมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับฆราวาสเยอะเยอะไปหมด เกี่ยวข้องกับข้าราชการเยอะเยอะไปหมด เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนเยอะเยอะไปหมด เราควรจะมาร่วมมือแล้วช่วยกันคิดว่าเราจะต้องฟื้นฟูปฏิรูปกันอย่างไรบ้าง ไม่ใช่ไปเจาะจงที่พระอย่างเดียว แน่นนอนพระก็มีส่วนในแง่ต้องเข้าไปทำอะไรกับพระด้วย แต่ว่านอกจากนั้นแล้ว ถ้าทำอะไรกับตัวเราเองเยอะเยอะไปหมด

เสขิยธรรม มีบางท่านบอกว่าควรจะทำเรื่องนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติเหมือนกับการปฏิรูปการเมือง

อ.นิธิ ที่ท่านไพศาล(พระไพศาล วิสาโล)พูด

เสขิยธรรม ใช่ เหมือนอย่างที่พระไพศาลพูดว่า ถ้าไม่ทำเป็นวาระแห่งชาติ scope มันจะเล็ก

อ.นิธิ ผมเห็นด้วยชะ ผมเห็นด้วย จะเรียกว่าวาระแห่งชาติ หรือว่าอะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าจะต้องทำในลักษณะที่ปลุกให้ทั้งสังคมเข้ามาร่วมกันเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ ช่วยกันคิดในเรื่องนี้อย่างเดียวกันกับเรื่องรัฐธรรมนูญ

เสขิยธรรม โครงสร้างคณะสงฆ์ในอนาคตที่จะเหมาะสมกับสภาพสังคม หรือสภาพการณ์ทุนนิยมบริโชนที่ เป็นอยู่ในประเทศไทย น่าจะเป็นอย่างไร

อ.นิธิ คณะสงฆ์ก็ต้องสามารถให้กำลังกับฆราวาสในการต่อสู้กับบริโชนนิยมได้ เพราะมันเบียดเบียนคนมากที่สุด在这段时间 แต่ขณะนั้นก็เป็นอย่างคุณสุลักษณ์พูดว่า พระสงฆ์ก็ยังอยู่ภายใต้

เสขิยธรรม หมายถึงพระสงฆ์เองก็ต้องเริ่มต้นในหมู่สงฆ์กันเองก่อน ที่จะตีประเด็นเรื่องบริโชนนิยมให้แตก

อ.นิธิ ซึ่งผมอยากจะพูดเลยไปนิดหนึ่ง ถ้าถามว่า... เวลาที่พระที่ไม่ได้อยู่ภายใต้บริโชนนิยมมีหรือไม่มี ผมว่ามี แต่ท่านเหล่านั้นไม่ถูกชูขึ้นมาให้เป็นแบบอย่าง หรือไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมก็ตาม องค์กรปกครองก็ตาม เพราะฉะนั้นแบบอย่างที่ถูกยกขึ้นมามีล้วนแต่อยู่ภายใต้บริโชนนิยมหมด ประชุม มส. ธีรฤโรปราชาเป็นล้าน ๆ มันก็ฟังแล้ว...

เสขิยธรรม คณะสงฆ์ควรมีความเป็นอิสระจากรัฐ หรือว่าควรมีแนวทางในการบริหารของตนเองอย่างไร

อ.นิธิ แน่นนอนว่าจะต้องหลุดมาจากรัฐ การอยู่ใต้ภวรัฐตลอดมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ ถึงปัจจุบัน มันทำให้เห็นว่าคณะสงฆ์อ่อนแอลงไปอย่างมาก ไม่สามารถเป็นที่พึ่งที่แท้จริงได้ เวลาที่พระก็ทำตัวอยากจะเป็นข้าราชการที่ดี ชีวิตพระ ชีวิตข้าราชการแทบจะไม่ต่างกันเลยนะชะ แน่นนอนพระมีเมียไม่ได้ และอาจจะไม่สบายเท่าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แต่ว่าอย่างไรก็ตามแต่ มีวิธิตดมองโลกแบบเดียวกับที่ข้าราชการมอง ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นนี้ เราสูญเสียพลังสำคัญอันหนึ่งไป คือพลังขององค์กรคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สะสมภูมิปัญญา สะสมอะไรมาทีเดียวมาก วันหนึ่งคุณจับไปอยู่ภายใต้รัฐซึ่งมันไม่ได้มีภูมิปัญญาอะไรมากมายแบบเดียวกับองค์กรศาสนาด้วยซ้ำไป องค์กรศาสนากลับไปอยู่ภายใต้ ไปสยบยอมเสีย มันก็เลย... ภูมิปัญญาที่มีอยู่มันก็ไม่ได้ใช้

เสขิยธรรม แทนที่จะเป็นผู้นำหรือเป็นผู้ชี้ทาง

อ.นิธิ ไม่เป็นผู้นำ อย่างน้อยที่สุดก็ต้องเป็นผู้ค้าน

เสขิยธรรม มีบางท่านบอกว่า การฟื้นฟูพระศาสนา หรือการปฏิรูปคณะสงฆ์นั้นไม่มีประโยชน์ คือเมื่อคณะสงฆ์ในปัจจุบันมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม มีลักษณะด้อยก็น่าจะปล่อยให้ล้มสลายไป ในขณะที่เดียวกันก็ให้โอกาสกับพระเล็กพระน้อยที่จะพัฒนา หมายถึงไม่ต้องไปเน้นปฏิรูปในเชิงโครงสร้าง แต่เปิดโอกาสให้พระเล็กพระน้อยมีพัฒนาการขึ้นมาเอง มีความเห็นเรื่องนี้อย่างไร

อ.นิธิ ก็ต้องกลับมาที่เรื่องภูมิปัญญา เรื่องเกี่ยวกับพลังที่คณะสงฆ์เคยมีอยู่ ถามว่า... เราจะทิ้งมันไปเลยหรือ ผมว่ามันไม่ใช่ มันต้องเก็บเอาไว้ แต่ว่าเก็บในที่นี้ เวลาที่เราพูดถึงมีอิสระจากการควบคุมของรัฐนี้ ผมไม่อยากจะคิดแต่เพียงว่า โอเคร่าง พ.ร.บ.การปกครองคณะสงฆ์ใหม่ แล้วก็มีอิสระออกมาปกครองเอง ไม่ใช่อย่างนั้นนะะะ มันต้องสามารถดึงเอาพลังของคณะสงฆ์ เช่น เป็นต้นว่า คณะสงฆ์สามารถจัดการศึกษาทางเลือกของตัวเองได้ อย่างลูกผมนี้ ผมมีสิทธิจะคิดได้ว่า ผมจะให้ลูกผมเรียนที่โรงเรียนของรัฐบาลดี หรือเรียนโรงเรียนวัดดี ไม่ใช่เป็นโรงเรียนวัดที่จัดการศึกษาอเนกเรียนโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการนะ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งเลย ดึงเอาภูมิปัญญาของพระที่มีอยู่ มาจัดการศึกษาของเด็กยังไงถึงสามารถดึงเอาความดีของศาสนาพุทธมาใช้ควบคู่กับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพราะฉะนั้นผมมีทางเลือกที่จะส่งลูกเข้าโรงเรียนวัดก็ได้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนวัดไม่ใช่โรงเรียนอันดับสอง เป็นอันดับเดียวกันนี้ แต่เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

เสขิยธรรม ศักยภาพของคณะสงฆ์ยังมีเพียงพอที่จะทำในลักษณะดังกล่าวหรือ

อ.นิธิ ผมว่าพอจะ ถ้าสมมติว่าแน่นอนในตัวการปกครองด้วยเสียไม่ใช่ไปเอาพระที่ไปจบราชการแล้วกลายเป็นสมเด็จ กลายเป็นคนใหญ่คนโตอย่างทุกวันนี้มา ผมว่าเป็นไปไม่ได้ แต่ถามว่าหยั่งลงไปเบื้องหลังคณะสงฆ์เวลานี้ ถามว่า... คนเก่งคนมีความสามารถมีในคณะสงฆ์เยอะไหม

ผมว่าเยอะ ไม่ใช่บ่อยเลย ในระบบราชการ ไม่ได้มีอะไรมากมายเหมือนกัน ถูกไหมฮะ

เสขิยธรรม บางคนบอกว่าระบบสมณศักดิ์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสื่อมถอยในคณะสงฆ์ มีความเห็นเรื่องสมณศักดิ์อย่างไร

อ.นิธิ องค์การที่ใหญ่ขนาดนี้จะบอกว่า ไม่มีสถานภาพที่แตกต่างกันเลย ผมว่าอุดมคติอาจจะฟังดูดี แต่ในทางเป็นจริงผมว่าเกิดขึ้นได้ยาก ... ก็ต้องมี แต่ปัญหาเป็นแต่เพียงว่า สมณศักดิ์ก่อให้เกิดอำนาจ อำนาจอันนั้นถูกตรวจสอบได้ไหม อำนาจอันนั้นถูกคานด้วยสิ่งอื่นไหม อำนาจนั้นสามารถทำงานโดยอาศัยสติปัญญาที่มีอยู่ในองค์กรเต็มที่ได้ไหม มันไม่ใช่ตัวสมณศักดิ์ไม่ใช่สิ่งน่ารังเกียจ สิ่งที่น่ารังเกียจคืออำนาจที่ไร้การตรวจสอบ อำนาจที่ไม่สามารถใช้ในทางที่ดีได้

เสขิยธรรม การตรวจสอบน่าจะเป็นภารกิจของใคร

อ.นิธิ ทั้งของพระด้วยกันเองและของสังคมด้วย ทั้ง ๒ อย่าง

เสขิยธรรม ในด้านบทบาทของรัฐที่จะมีต่อคณะสงฆ์ เห็นว่ารัฐควรจะมีบทบาทต่อคณะสงฆ์อย่างไร

อ.นิธิ รัฐมีบทบาทต่อคณะสงฆ์ในแง่ของการช่วยให้อำนาจแก่คณะสงฆ์ในการจัดการดูแล

เฉพาะส่วนที่คณะสงฆ์ได้มีมติอันชอบธรรมแล้ว กระบวนการถูกต้องแล้ว เท่านั้นนะฮะ แต่รัฐไม่มีหน้าที่ปกป้องคณะสงฆ์จากศัตรูทางอุดมการณ์ เช่น สันตือโศก ผมคิดว่าคณะสงฆ์ต้องสู้เอง ถ้าเผื่อว่าสันตือโศกผิด ถ้าคุณคิดว่าคุณถูก คุณต้องเอาชนะเขาเองสิ

เสขิยธรรม หมายถึงเป็นการที่แลกเปลี่ยนกัน ในเชิงทิวฐิฐิ ความคิดความเห็น

อ.นิธิ ใช่ ใช่ แต่กรณียันตระไม่ใช่ ยันตระนั้นปาราชิกแล้ว ถูกไหมฮะ ปาราชิกแล้วคณะสงฆ์ลงมติว่าคนนี้ปาราชิก คุณไม่ถอดผ้าเหลืองไม่ได้ คุณต้องถอดผ้าเหลืองจากนิกายสยามวงศ์ก่อน แล้วคุณจะไปแต่งใหม่ เหลืองอีกก็ได้ ผมไม่ว่านะครับ แต่ต้องไม่ใช่ภายในสยามวงศ์นี้

เสขิยธรรม โครงสร้างของคณะสงฆ์ในอนาคต ลักษณะขององค์กรบริหารในลักษณะมหาเถรสมาคม ยังมีความจำเป็นอยู่หรือเปล่า

อ.นิธิ ลักษณะมหาเถรสมาคม องค์กรปกครองคณะสงฆ์ควรจะมีไหม ผมว่าต้องมี เพราะว่ามีคนมากขนาดนี้ไม่มีใครปกครองเป็นไปไม่ได้ นะครับ แต่ถามว่าควรมีองค์ประกอบแบบเดียวเหมือนมหาเถรสมาคมไหม นี่เป็นอีกเรื่องล่ะ มหาเถรสมาคมนั้นโดยองค์ประกอบก็คือประกอบด้วย ๒ ส่วนด้วยกัน ส่วนหนึ่งก็คือพระเถระชั้นผู้ใหญ่ซึ่งได้อำนาจที่เราพูดกันเมื่อกี้ ได้อำนาจมาโดยปราศจากการตรวจสอบ กับอันที่สองคือเส้นของพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ก็เท่ากับเสริมอำนาจที่ขาดการตรวจสอบ เพราะฉะนั้นองค์ประกอบหลังใช้ไม่ได้แน่ ๆ แต่หลายคนก็มาช่วยคิดว่าองค์ประกอบพวกนี้เป็นอย่างนั้น ได้มาอย่างไร หน้าที่ทำอะไร ซึ่งผมคิดคนเดียวไม่ออกครับ

เสขิยธรรม กลุ่มเสขิยธรรมเป็นกลุ่มพระที่มีความตั้งใจประยุกต์ศาสนธรรมมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม หรือมาทำเพื่อประโยชน์มหาชน มี

ความเห็นเกี่ยวกับพระที่จะออกมาทำงานในด้านนี้ อย่างไร

อ.นิธิ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องที่เราจะต้องได้รับการส่งเสริมให้ออกมาทำสิ่งเหล่านี้ให้มากขึ้น เพราะอย่างที่ผมพูดเมื่อกี้ ผมคิดว่าพระในศาสนาพุทธ พระไทยเราทุกวันนี้ บพบาททางสังคมของพระและวัดมันหมดไปแล้ว ที่เคยมีที่เคยทำ สังคมมันเปลี่ยน เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าทั้งวัดและพระต้องปรับบพบาทตัวเองให้เข้ามามีบพบาทในสังคมของชาวบ้านให้ได้ ไม่ใช่ลักษณะแบบที่พระพยอมท่านท่านะฮะ ไม่ใช่เป็นเพียงบุคคลท่านะฮะ ว่าท่านต้องคิดมากกว่าลักษณะบุคคล

เสขิยธรรม ไม่มองว่าที่พระออกมาทำงานอย่างนี้เป็นการทำงานที่ไม่เหมาะกับสมณสาธูปเหมือนอย่างที่คุณสงฆ์ในกระแสหลักชอบมอง

อ.นิธิ ไม่เห็นเกี่ยวกับตรงไหนเลยนะฮะ ยังไม่เข้าใจฮะ

เสขิยธรรม คือมองว่าพระควรศึกษาและปฏิบัติธรรมอยู่ภายในรั้วอาราม ควรศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติ โดยไม่ต้องสนใจโลกภายนอก

อ.นิธิ อ้าว! แล้วทำไมหลวงตาม้าออกมาเทศนาเอาเงินไม่เห็นมีใครว่าอะไรเลย พระควรมีบพบาทอะไร ผมคิดว่าเวลานี้กลายเป็น พระเป็นผู้ถูกชี้ให้เป็นแล้ว พระไม่ได้คิดเองแล้วว่าควรมีบพบาทอะไร

เสขิยธรรม หากว่าสิ่งที่ออกไปทำนั้นเป็นการตอบสนองต่อรัฐนี้ทำได้ แต่พอไม่ตอบสนองต่อรัฐก็ถูกตำหนิว่าไม่เหมาะสม

อ.นิธิ ใช่ๆ เห็นพระออกไปเทศนาให้ชาวเขาไปเปลี่ยนศาสนาเขา ทำอะไรตั้งเยอะเยอะไป แต่ว่าเป็นเพียงสิ่งนั้นรัฐอนุมัติหรือรับรองก็ทำได้ทุกที่

ลัทธิพิธีในสังคมไทย

วางท่าทีอย่างไรจึงเป็นชาวพุทธ

เถรวาทที่แท้จริง

กองสาราณียกร

เรียบเรียงจากการสัมมนาเรื่อง “ลัทธิพิธีในสังคมไทยและทำที่ชาวพุทธเถรวาทไทย” คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ร่วมกับมูลนิธิโกมลคีมทอง มูลนิธิพุทธธรรม และสมเด็จพระสังฆราช จัดขึ้นเนื่องในวาระครบรอบ ๒๐ ปี ศพพ. เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เวลา ๑๓.๓๐-๑๖.๓๐ น. โดยมี พระไพศาล วิสาโล อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และ อ.นิธิ เอียวศรีวงศ์ เป็นวิทยากร อ.อุทัย ดุลยเกษม เป็นผู้ดำเนินรายการ

มิ

โยว่าจะมีข่าวคราวในด้านลบเกี่ยวกับลัทธิพิธีต่าง ๆ เสนอออกมาเป็นระยะ ๆ แต่ดูเหมือนจำนวนผู้ที่สันทานความเชื่อถือเหล่านั้น กลับไม่ลดน้อยลงแต่อย่างใด มีหน้าขำมีลัทธิพิธีจำนวนไม่น้อยที่เกี่ยวข้องหรืออิงอยู่กับพุทธศาสนา บางลัทธิอยู่ในวัดด้วยซ้ำไป ดังนั้น ในฐานะชาวพุทธเถรวาทในสังคมที่แวดล้อมไปด้วยลัทธิพิธีต่าง ๆ เหล่านี้ เราควรมีท่าทีอย่างไร จึงจะเหมาะสมและถูกต้องตามหลักพุทธธรรม เป็นคำถามที่ต้องตระหนักและร่วมกันหาคำตอบก่อนที่พุทธศาสนาเถรวาทจะ

เลื่อนหายไปจากสังคมไทย

เพราะขณะนี้ ผู้คนในปัจจุบันเริ่มมีความสับสนและแยกไม่ออกว่าลัทธิพิธีคืออะไร และต่างจากศาสนาอย่างไร?

ในความเห็นของ อ.นิธิ เอียวศรีวงศ์ คำว่าลัทธิพิธี ก็คือลัทธิความเชื่อที่เน้นพิธีกรรมนั่นเอง แม้ว่าส่วนใหญ่จะอิงกับศาสนาเป็นหลัก โดยนำคำสอนพื้น ๆ บางอย่างมาขยายความแต่ไม่เอามาทั้งระบบ เช่น บางลัทธิห้ามกินเนื้อวัว แต่ไม่ห้ามกินเนื้อหมู และส่วนใหญ่ (๙๔ เปอร์เซ็นต์) แทบไม่มีมิติทางศีลธรรมเลยมีแต่พิธีกรรม หรือแม้ว่าบางลัทธิพิธีจะมีหลักศีลธรรมกำกับอยู่บ้าง แต่ก็หยุดอยู่แค่ระดับโลกียธรรม

อย่างไรก็ตาม นอกจากลัทธิพิธีที่เป็นพิธีกรรมล้วน ๆ แล้ว เราต้องรู้จักแยกแยะพิธีกรรมที่เป็นกุศโลบายนำคนไปสู่หลักศีลธรรมหรือโลกุตระธรรมด้วย ในขณะที่พระสงฆ์

พุทธศาสนาถูกผูกขาดโดยพระสงฆ์ ดังนั้น เมื่อพระสงฆ์ไม่ปรับตัว และไม่สามารถสัมพันธ์กับฆราวาสอย่างเหมาะสมลัทธิพิธีที่มีฆราวาสเป็นผู้นำจึงเกิดขึ้น สอดคล้องกับกระแสพุทธศาสนาแบบฆราวาส ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหญ่ของพุทธศาสนาที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก

ชาวพุทธไทยเราจะต้องตระหนักถึงความอ่อนแอของพุทธศาสนา และร่วมมือกันทำให้สถาบันพุทธศาสนามีพลังขึ้นมาใหม่ โดยการปฏิรูปตัวเราเองให้เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปคณะสงฆ์ ทั้งการปกครองและการศึกษา และเปิดโอกาสให้ฆราวาสมีบทบาทมากขึ้น เมื่อนั้น ลัทธิพิธีต่าง ๆ ก็จะต้องอ่อนแอและปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา มากขึ้น ทั้งลัทธิพิธีที่เป็นโทษก็จะน้อยลง เพราะจะถูกสังคมตรวจสอบและจัดการเอง

บางรูปรดน้ำมนต์กันจริง ๆ และหยุดเพียงแค่นั้น แต่บางรูปต้องให้ถือศีลด้วย พูดัง ๆ คือ ลัทธิพิธีนั้นสิ้นสุดในตัวเอง (เพียงแค่พิธีกรรม) แต่ศาสนาต้องนำไปสู่สิ่งที่สูงส่งขึ้นเรื่อย ๆ

ที่น่าตกใจ ก็คือขณะนี้ พุทธศาสนากำลังเปลี่ยนไปเป็นลัทธิพิธีมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะ ๙๐ เปอร์เซ็นต์เป็นเรื่องพิธีกรรม และหยุดแค่นั้น โดยที่หลักการของลัทธิพิธีนั้น คือการสอนให้เห็นแก่ตัว คุณทำพิธีกรรมก็เพื่อจะทำให้มี ให้ได้ครอบครอง ซึ่งตรงข้ามกับพิธีกรรมโบราณ เช่น

พิธีไหว้ขุนน้ำของทางภาคเหนือ ซึ่งจะมีบทสวดให้กับผี เพื่อเตือนให้ผู้เข้าร่วมพิธีนึกถึงคนอื่นที่ใช้น้ำร่วมกับเราด้วย

ดูเหมือนอ.นิธิ จะนิยามลัทธิพิธีไปในแง่ลบ ขณะที่พระไพศาล วิสาโล กลับเห็นว่าลัทธิพิธีนั้น มีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ อยู่ที่ชาวพุทธจะต้องรู้จักแยกแยะให้ได้ ลัทธิพิธีบางลัทธิ แม้จะอิงไสยศาสตร์และความสำเร็จทางโลก แต่ถ้ามีข้อวัตรในการฝึกฝนตน มีหลักธรรมคำสอนที่ทำให้ชีวิตเป็นกุศล เบียดเบียนคนอื่นน้อยลง ไม่ขัดกับหลักไตรสิกขา มีการพัฒนาตนให้ชีวิตงอกงาม และพึ่งตนเองได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป หรือเจ้าลัทธิเป็นผู้มีคุณธรรมแล้ว ก็นับว่าเป็นลัทธิพิธีที่เป็นคุณได้

ซึ่ง ดู จะ ไกล เคียง กับ อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ที่เห็นว่า ลัทธิพิธีใด ๆ จะเป็นคุณหรือเป็นโทษ ขึ้นอยู่กับการวางท่าที่เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ทั้ง ๓ ท่าน ดูจะเห็นคล้ายคลึงกันว่า ปรากฏการณ์ความเฟื่องฟูของลัทธิพิธีสะท้อนถึงความอ่อนแอของพุทธศาสนาไทยในปัจจุบันหลายประการ กล่าวคือ

๑. ความอ่อนแอในคำสอนของสถาบันพุทธศาสนา ที่ไม่สามารถทำให้คนไทยรู้เท่าทันกิเลสของตัวเอง ไม่สามารถผลิตความรู้ หรือมองปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากจุดยืนของพุทธศาสนาได้ ต้องไปอาศัยฐานทางปัญญา

ของฝรั่ง

๒. ความอ่อนแอในด้านการจัดการ จึงทำให้เราไม่สามารถนำเอาพลังของสถาบันพุทธศาสนา ทั้งในด้านทรัพย์สมบัติ และภูมิปัญญาอันมีอยู่อย่างมหาศาลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๓. ความอ่อนแอทางสังคม เพราะเมื่อสังคมเปลี่ยนไป แต่สถาบันพุทธศาสนาไม่สามารถปรับเปลี่ยนและทำให้ผู้คนเข้าใจพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง ทั้งไม่เข้าใจว่าพระมีหน้าที่อย่างไร เห็นพระพุทธรูปดีกว่าฆราวาสที่มีศีล นอกจากนั้น คณะสงฆ์ยังจัดการกับไสยศาสตร์ไม่ถูกต้อง โดยพยายามที่จะขจัดออกนอกวัด จึงทำให้ไสยศาสตร์ขาดการกำกับจากหลักศีลธรรม จนถูกลัทธิบริโภคนิยมนำไปใช้ประโยชน์ และย้อนกลับเข้ามาครอบงำวัดในที่สุด

นอกจากนี้ พุทธศาสนาในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจของผู้คน เพราะไปเน้นด้านปริยัติ แต่ละเลยเรื่องการปฏิบัติและมิติทางจิตวิญญาณ

แม้แต่พิธีกรรมที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน อ.สุลักษณ์ ก็เห็นว่า ล้าสมัยเสียแล้ว เพราะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกเลย นับตั้งแต่การปรับปรุงครั้งสุดท้ายในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยวชิรญาณภิกขุ (รัชกาลที่ ๔) ซึ่งก็นับว่าเหมาะสมกับยุคสมัยนั้น แต่หลังจากรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา เมื่อโครงสร้างสังคมเริ่มซับซ้อนมากขึ้น

พิธีกรรมดังกล่าวก็ไม่สามารถสื่อเนื้อหาสาระของพุทธศาสนาและทำให้เราเข้าใจโครงสร้างของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

และที่พระไพศาลเห็นว่าสำคัญ ก็คือพุทธศาสนาถูกผูกขาดโดยพระสงฆ์ ดังนั้น เมื่อพระสงฆ์ไม่ปรับตัว และไม่สามารถสัมพันธ์กับฆราวาสอย่างเหมาะสม ลัทธิพิธีที่มีฆราวาสเป็นผู้นำจึงเกิดขึ้น สอดคล้องกับกระแสพุทธศาสนาแบบฆราวาส ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหญ่ของพุทธศาสนาที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก

มีหน้าซ้ำ การปกครองคณะสงฆ์ยังไม่มีประสิทธิภาพพอจะจัดการกับลัทธิพิธีที่เป็นโทษในวัดได้ จึงทำให้ฆราวาสเสื่อมศรัทธาคณะสงฆ์ยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในฐานะของชาวพุทธพระไพศาลเห็นว่าเราจะต้อง

๑. เมื่อพบเห็นลัทธิพิธีที่เป็นโทษ นอกจากจะไม่สนับสนุนแล้ว จะต้องไม่ปล่อยปละละเลย โดยเข้าไปชำระสะสางไม่ให้มีการตัมตุนโดยอาศัยหลักศาสนามาบังหน้า

๒. เรียนรู้จากความสำเร็จของลัทธิพิธีต่าง ๆ ดังเราจะเห็นว่าที่ลัทธิพิธีเฟื่องฟูได้นั้น เป็นเพราะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนได้ทั้งทางกายภาพ คือการมีวัตถุครอบครองทางสังคม คือทำให้รู้สึกว่ามีเพื่อน มีชุมชนสังกัด และทางอารมณ์ ทำให้รู้สึกว่ามีสิ่งยึดเหนี่ยวที่ทำให้สบายใจและมั่นคง แต่ก็หยุดเพียงแค่นั้น ไม่ได้นำ

เข้าสู่ไตรสิกขาแต่อย่างใด

ทั้งพระไพศาล และ อ.นิธิ จึงเห็นตรงกันว่า ชาวพุทธไทยจะต้องตระหนักถึงความอ่อนแอของพุทธศาสนา และร่วมมือกันทำให้สถาบันพุทธศาสนามีพลังขึ้นมาใหม่ โดยการปฏิรูปตัวเราเองให้เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปคณะสงฆ์ ทั้งการปกครองและการศึกษา และเปิดโอกาสให้ฆราวาสมีบทบาทมากขึ้น เมื่อนั้น ลัทธิพิธีต่าง ๆ ก็จะต้องอ่อนแอและปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนามากขึ้น ทั้งลัทธิพิธีที่เป็นโทษก็จะน้อยลง เพราะจะถูกสังคมนำมาตรวจสอบและจัดการเอง

ขณะเดียวกัน ในสังคมที่มีความหลากหลายด้านความเชื่อ เช่นปัจจุบัน ชาวพุทธเราจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ท่ามกลางลัทธิพิธีที่หลากหลายอย่างเหมาะสมให้ได้ด้วย

นอกจากนี้ อ.สุลักษณ์ได้ย้ำในตอนท้ายว่า การที่เราจะวางท่าทีที่ถูกต่องได้ จะต้องเข้าใจโครงสร้างและความเกี่ยวโยงกันของสังคมจากมุมมองของพุทธศาสนา กล่าวคือ

๑. มนุษย์ทั้งหมดโยงโย่งซึ่งกันและกันอย่างเป็นอิทัปปัจจยา ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่ากัน ไม่ว่าจะคนชั้นบนชั้นล่าง

๒. พุทธศาสนาไม่ได้มุ่งประโยชน์ปัจจุบันเท่านั้น ยังมีประโยชน์เบื้องหน้า ตลอดจนประโยชน์สูงสุด พิธีสารท ตรุษ ไม่ได้ทำเพื่อบรรพบุรุษ ผีสงหรือ

เทวดาเท่านั้น แต่ยังทำเพื่อคนที่ยังไม่เกิดด้วย

เพราะถ้าเราเข้าใจสิ่งนี้แล้ว จึงจะมองเห็นว่าลัทธิพิธีใดบ้างที่ให้คุณหรือให้โทษ และไม่จำเพาะลัทธิพิธีในพุทธศาสนาเท่านั้น แต่รวมไปถึงลัทธิพิธีในศาสนาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นมุสลิม คริสต์ อีกด้วย

ในช่วงท้ายของการสัมมนา ยังมีคำถามบางข้อที่พระไพศาลได้ตั้งขึ้น ซึ่งชาวพุทธจะต้องช่วยกันขบคิดเพื่อเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ดังกล่าวในอนาคต อาทิ เราจะมาทำที่ต่อนิกายต่างๆ ในทางพุทธศาสนาอย่างไร จะยอมให้มีนิกายใหม่ๆ ในเถรวาทหรือไม่ การตีความธรรมวินัยต่างๆ เราจะเปิดให้แค่ไหน และจะอย่างไรกับ พ.ร.บ.สงฆ์ ในปัจจุบัน

คำตอบต่อคำถามดังกล่าว แม้จะไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าชาวพุทธไทยต้องการให้พุทธศาสนาสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและมีคุณค่าในสังคมปัจจุบันตลอดจนถึงอนาคต

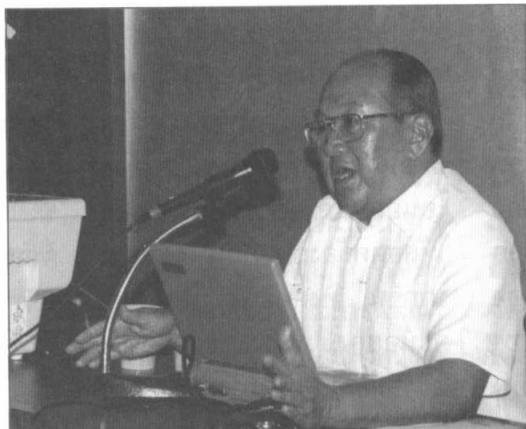
ปรากฏการณ์ลัทธิพิธีหรือเจ้าพ่อเจ้าแม่ต่างๆ ในปัจจุบัน ทั้งที่เรารู้จักและที่ยังไม่รู้จักแต่มีอยู่ทั่วไปนั้น บอกข้อเท็จจริงบางอย่างแก่เราว่า แม้สังคมจะมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเจริญทางวัตถุ แต่ความเชื่อในเรื่องพิธีกรรมยังไม่เปลี่ยนแปลง

อุทัย ดุลยเกษม

พันธกิจของศาสนา ในสหัสวรรษหน้า

เก็บความโดย **ยงยุทธ บุรณเจริญกิจ**

คณะกรรมการ ศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)ร่วมกับ คณะกรรมการยุติธรรม และสันติแห่งประเทศไทย และเสมสิกขาลัย จัดการเสวนาเรื่อง “พันธกิจของศาสนาใน สหัสวรรษหน้า” เมื่อ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๒

บิชอป จูลิโอ ลาบายัน สังฆราชสังฆมณฑลอินฟานตา แห่งฟิลิปปินส์

ที่ห้องประชุมบ้านเซเวียร์โดยได้เชิญพระเจ้า จูลิโอ ลาบายัน สังฆราชสังฆมณฑลอินฟานตาแห่ง ฟิลิปปินส์ ผู้เป็นทั้งนักคิดที่ทำทนายสังคมและนักต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เป็นผู้นำการเสวนา ในการเสวนาครั้งนี้ผู้จัดได้เชิญ คุณประชา หุตานวัตร ผู้อำนวยการอาศรมวงค์สนิท และหัวหน้าโครงการ ฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมให้กับชนกลุ่มน้อยในพม่า เป็นผู้ถ่ายทอดเป็นภาษาไทยและได้นิมนต์ท่าน สันติกโรภิกขุ เป็นผู้แนะนำพระเจ้าจูลิโอ ลาบายัน

ท่านสันติกโรภิกขุแนะนำว่าพระเจ้าจูลิโอ ลาบายัน เป็นบาทหลวงท่านหนึ่งในบุคคลรุ่นแรกๆ ของฟิลิปปินส์ที่เอาจริงเอาจังกับงานการพัฒนาซึ่ง อาจคล้ายๆ หลวงพ่อนาน(วัดสามัคคี ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์) ในระยะแรกท่านสนใจการพัฒนาในแนวทางของรัฐแต่เมื่อทำงานจริง ท่านพบว่าการพัฒนาในแนวของรัฐไม่ได้ส่งเสริมให้ ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่สุข ท่านจึงเห็นว่า ไม่ควรใช้การพัฒนาในแนวทางนี้ ท่านได้ศึกษาการ

พัฒนาในหลายๆ แนวทาง ท่านเป็นบุคคลตัวอย่าง ที่แสดงให้เห็นว่า ตัวท่าน ได้ใช้ชีวิตแบบเรียนรู้และ ทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อแสวงหาแนวทาง ชีวิตของมนุษย์ที่มีความ สมบูรณ์ขึ้น มีสง่าและมี คักดีศรีมากขึ้น ในการ ทำงานท่านส่งเสริมให้ชาว

บ้านขึ้นมานำและลดบทบาทของบาทหลวงไม่ให้ ครอบงำชาวบ้าน ท่านยังเป็นอีกผู้หนึ่งที่ทำงาน ประสานความร่วมมือระหว่างศาสนา เพื่อนำเอา พลังของศาสนาต่างๆ มารับใช้สังคม และสิ่งที่ท่าน รักมากที่สุดก็คือคริสตจักรแต่ไม่ใช่คริสตจักรที่ เป็นองค์กรที่ร่ำรวยและมีการเมืองแต่เป็นคริสต จักรที่อยู่ในหัวใจของชาวคริสต์ที่อุทิศชีวิตตามแนว ทางของพระเยซูคริสต์

พระเจ้าจูลิโอ ลาบายัน ได้พูดถึงความ รับผิดชอบของศาสนาในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่ง เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับมนุษย์ในการเตรียม ตัวสำหรับยุคหน้าที่จะมาถึง โดยพระเจ้าได้เริ่ม ด้วยการให้ภาพรวมของโลกในปัจจุบันและฐานะ ของมนุษย์จากนั้นได้เสนอแนวทางบทบาทที่สำคัญ ของศาสนาและหน้าที่ของมนุษย์เพื่อตอบคำถาม สำหรับคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑

พระเจ้าได้กล่าวว่ามีเงินให้บทเรียนสำคัญ ทางประวัติศาสตร์สำหรับชาวเอเชียอย่างยิ่งที่เราจะ ละเลยไม่ศึกษาไม่ได้ ๕๐ ปีที่แล้ว เหม่าเจอตุง

ยึดอำนาจสำเร็จ เหมาบอกว่าศาสนาคือยาเสพติด ฉะนั้นจึงต้องกำจัดออกไป เหมารู้ว่าการปฏิวัตินั้น ต้องนำสู่การเปลี่ยนคุณค่าขั้นพื้นฐาน และการมองโลกขั้นพื้นฐาน เป็นเหตุให้เหมาะเริ่มขบวนการปฏิวัติทางวัฒนธรรม พรรคการเมืองได้ยึดอำนาจ และต้องการล้างสมองคนให้คิดไปในแนวเดียวกัน โดยที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิวัติวัฒนธรรมอย่างแท้จริง เมื่อเหมตาย ผู้สืบทอดอำนาจคนต่อมา คือ เต็งเสี่ยวผิง ได้ทำการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจบางอย่างและเปิดรับทุนนิยมเพื่อให้การผลิตเพียงพอกับประชากร ๑,๐๐๐ ล้านคน และเศรษฐกิจของจีนได้สร้างความเฟื่องฟูขึ้นจนสร้างเกียรติภูมิให้เต็งเสี่ยวผิง แต่สิ่งที่ตามมาคือ โสเภณี การฉ้อฉล และโรคเอดส์ได้กระจายทั่วไป คำตอบแบบเหมาและเต็งไม่ใช่คำตอบสำหรับจีนอีกต่อไป การปฏิวัติที่ใช้เพียงความคิดและอุดมการณ์โดยปราศจากพื้นฐานทางศาสนาไม่เพียงพออีกต่อไป สิ่งที่จะเป็นตัวนำของ ๑,๐๐๐ ปีต่อไปคือ คุณค่าทางศาสนธรรม คุณค่าทางจิตวิญญาณ ในงานเขียนของท่านเรื่อง “การปฏิวัติและศาสนจักรของคนจน” ได้มีผู้วิจารณ์ไว้ว่าหัวใจของหนังสือเล่มนี้ คือ การปฏิวัติทุกวันนี้ล้มเหลว เพราะไม่ได้เป็นการปฏิวัติที่หัวใจ สมมุติฐานสำคัญก็คือว่า **หัวใจของการปฏิวัติ ก็คือ การปฏิวัติที่หัวใจ** การเปลี่ยนแปลงจะไม่มีจุดหมายใดๆ เลยถ้าไม่มีการเปลี่ยนวิถีชีวิตขั้นพื้นฐานของเราเอง เพราะจะเป็นเพียงการเปลี่ยนอำนาจจากมือคนที่กดขี่กลุ่มหนึ่ง ไปสู่คนที่กดขี่อีกกลุ่มหนึ่งนั่นเอง หัวใจของการปฏิวัติที่กล่าวถึงก็คือ วัฒนธรรมและจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเป็นอาณาจักรของศาสนา

พระคุณเจ้าได้พูดถึงคำว่า โลกาวัดน์ ที่กระจายไปทั่วโลกในปัจจุบันว่า ไม่ใช่ของใหม่ เพราะเมื่ออาณาจักรโรมันต้องการจะยึดครองทั่วโลกให้อยู่ใต้อำนาจของโรมัน ก็เป็นการโลกาวัดน์แบบโรมัน เมื่อพระเยซูบอกกับสาวกว่า “ท่านทั้งหลายจงเดินทางไป และเผยแผ่ข่าวดี” ก็คือขบวนการโลกาวัดน์ หรือ การปฏิวัติแบบมาร์กซิสต์ ก็เป็นขบวนการโลกาวัดน์แบบหนึ่ง

ปัจจุบันนี้ โลกาวัดน์ มีความหมายเดียว คือ การขยายระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ให้กระจายไปทั่วโลก พระสันตะปาปาปอลที่ ๖ ได้วิจารณ์ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมไว้ว่า ๑.)แรงจูงใจสำคัญของระบบนี้ก็คือกำไร ๒.)การแข่งขันเป็นกฎสูงสุด เป็นการกลับไปหากฎของความป่าเถื่อนที่ว่าความอยู่รอดเป็นหลักสำคัญของชีวิต ๓.)ตราบาใดที่ยังได้กำไรอยู่ องค์กรทางธุรกิจไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบทางสังคม พระองค์จึงตั้งชื่อระบบนี้ว่า ระบบจักรวรรดินิยมสากลที่ถือเงินเป็นใหญ่ ที่เอื้อประโยชน์ให้กับคนที่ร่ำรวยและประเทศที่เข้มแข็งกว่า ผลเสียที่ผู้คนได้รับจากระบบนี้

ประเด็นแรก ก็คือ วัตถุเป็นศูนย์กลาง และมนุษย์เป็นเพียงปัจจัยรองที่เป็นส่วนประกอบของวัตถุ

ประเด็นต่อมา เรื่องกำไรกลายเป็นหัวใจสำคัญของความสัมพันธ์ของมนุษย์มีคุณค่าเหนือชีวิตและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

ประเด็นที่สาม คักดีศรีของมนุษย์และสิทธิของมนุษย์ ถูกทำลายเพื่อประโยชน์ของกำไร ส่งผลให้มีการค้าหญิงเฟื่องฟูเพราะได้กำไรโดยไม่ต้องคิดถึงคักดีศรีของผู้หญิง ความรับผิดชอบของมนุษย์ กลายเป็นรอง กลายเป็นทาส คักดีศรีของมนุษย์ถูกใช้เพื่อกำไร

ประเด็นสำคัญสุดท้าย ก็คือ ระบบนิเวศวิทยาของโลกทั้งหมด ถูกใช้ ถูกรังแก ถูกขูดรีด เพื่อประโยชน์ของกำไรเท่านั้นเอง จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าไนไม่ช้าอาหารและน้ำจะไม่พอเพียงสำหรับมนุษยชาติ เราจะเอาอาหารและน้ำจากไหน ถ้าไม่ใช่จากผืนดินของเรา ถ้าหากไม่มีน้ำ ไม่มีอาหารสำหรับเราทุกคน เราจะหลีกเลี่ยงสงครามขนาดใหญ่ได้หรือ

ปัญหาที่ทำนายเราก็คือ ใครจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อปัญหาที่เรากำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้เราดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคักดีศรีต่อไปได้ ประเด็นสำคัญก็คือว่า ขบวนการโลกาวัดน์แบบนี้ ได้ทำลายทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องทำลายความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และทำลายความสัมพันธ์

ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

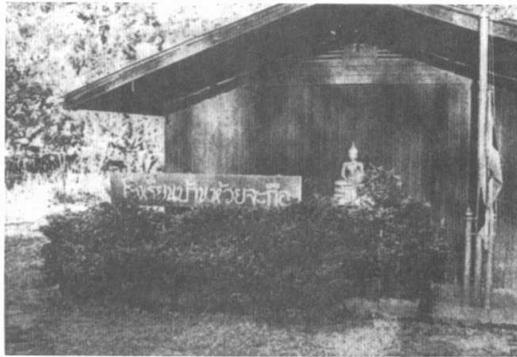
การพัฒนาต้องไม่ใช่การพัฒนาทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว และไม่ใช่การพัฒนาเฉพาะสมอง แต่ต้องพัฒนาหัวใจด้วย และการพัฒนาต้องคิดถึงคนทุกคน คนทุกกลุ่ม และมนุษยชาติทั้งหมด ระบบเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ถูกกำหนดและตัดสินโดยนักการเมือง ระบบการเมือง ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของศาสนิกที่จะเปลี่ยนวัฏจักรอันเลวร้ายนี้ก็คือการมุ่งไปที่ตัวแรงขับเคลื่อนพื้นฐานของการเมือง เมื่อพูดถึงแรงขับเคลื่อน นั้นกำลังพูดถึงประเด็นทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังระบบเศรษฐกิจแบบนี้ก็คือวัฒนธรรมของบริโภคนิยม เป็นวัฒนธรรมที่กระตุ้นให้เราซื้อ ซื้อ ซื้อ และหาความหมายจากการซื้อ ดูได้จากแฟชั่นของผู้หญิง แม้แต่นักบวช ถ้าไม่เปลี่ยนรูปแบบ ก็เปลี่ยนชนิดของเนื้อผ้า นี่คือนวัตกรรมที่แทรกซึมเข้ามา ความสุขทางเนื้อหนัง และชีวิตที่สุขสบาย เป็นลัทธิปัจเจกนิยม ฉันทอยู่เพื่อฉันทเอง เมื่อเรามีวัตถุนิยม ศาสนาก็หายไป เมื่อเรามีปัจเจกนิยม สังคมก็หายไป คนอื่นหายไป นี่คือนวัตกรรมแห่งความตาย หรืออีกความหมายหนึ่งก็คือว่ามนุษย์ไม่มีค่าอีกต่อไป สิ่งที่มีค่าคือวัตถุ ในตัววัฒนธรรมเองไม่สามารถเปลี่ยนขนวนการทั้งหมดด้วยตัวเองได้ วัฒนธรรมต้องแสดงออกทางการเมือง วัฒนธรรมแห่งความตายได้สร้างการเมืองแห่งความเห็นแก่ตัว และการเมืองแห่งผลประโยชน์เป็นการเมืองของคนมีอำนาจ และการเมืองของคนรวย เพราะฉะนั้นหัวใจของการต่อสู้ของเราที่เป็นศาสนิกก็คือ **วัฒนธรรม** เราต้องเปลี่ยนหัวใจให้เป็นวัฒนธรรมแห่งชีวิต ด้วยการแสดงออกทางการเมืองที่เป็นการเมืองเพื่อความดีงามร่วมกัน และเป็นการเมืองของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีการจัดตั้งเพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองของตนออกมา เห็นได้จากว่าประวัติศาสตร์การเมืองของไทย เมื่อไม่นานมานี้ นักศึกษาได้รวมตัวกันต่อต้านกับระบบทหาร ชัยชนะเมื่อ ๑๔ ตุลาคม ๑๖ ความพ่ายแพ้เมื่อ ๖ ตุลาคม ๑๙ การฆ่า

นักศึกษาที่ธรรมศาสตร์ เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นที่ฟิลิปปินส์ด้วย ประชาชนชนรวมตัวกันที่ถนนเอสตรา ขจัดเผด็จการมาร์กอสออกไป นี่คือนวัตกรรมทางการเมืองของการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อวัฒนธรรมแห่งชีวิต ที่คนจะมาร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่ดีงาม

สำหรับความรับผิดชอบของศาสนิกนั้นไม่ใช่การเทศน์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นอย่างไรที่เทศน์ด้วย ตัวเราจะเป็นเนื้อหาสาระของคำสอนได้ ทำให้ต้องตั้งคำถามว่าเราคือใครและพระเจ้าสร้างเราอย่างไร พระเจ้าได้สร้างมนุษย์สติให้กับมนุษย์ สร้างความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับมนุษย์ สร้างเจตนารมณ์เสรีให้กับมนุษย์ สติสัมปชัญญะคือการรู้จักตัวเองตามที่เป็นจริง ตั้งระยะกับตัวเองตามที่เป็นจริง และสามารถวิจารณ์ตัวเองได้ และเราจะเริ่มเห็นว่า ทำไมเราถึงมีพฤติกรรมแบบที่เราเป็น คุณค่าของเราคืออะไร นี่คือการเริ่มต้นของการรู้จักตัวเอง ขอให้เราอย่าเป็นอย่างเจ้าหญิงในเทพนิยาย ที่เอาแต่ถามกระจกว่าไครงามที่สุดในจักรวาล ถ้าเรามีจิตสำนึกแบบนั้น เราจะไม่สามารถเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลกได้ จิตสำนึกโยงเราเข้าหาภูมิปัญญาโบราณอันเก่าแก่ และโยงเราเข้าหาหัวใจของเรา เป็นแสงสว่างภายในใจของเรา ที่บอกเราว่าอะไรเป็นสิ่งที่ถูก อะไรเป็นสิ่งที่ผิด จิตสำนึกช่วยสร้างให้เราเข้าใจว่าภาระหน้าที่ของเราต่อโลกนี้คืออะไร เราควรจะทำอะไรต่อโลกนี้ ในการที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เจตจำนงเสรีคือการเป็นอิสระเสรีไม่ใช่การทำตามที่คนอื่นทำ แต่เจตจำนงเสรีคือความสามารถที่จะตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมอีกแบบหนึ่ง ถ้าหากว่าเป็นสิ่งที่เราเห็นว่าถูกต้อง สุดท้าย ความคิดสร้างสรรค์คือ เรามีความสามารถที่จะฝันถึงสิ่งที่ฝันไม่ได้ และเรามีความสามารถที่จะมองเห็นดวงดาวที่เราเอื้อมไม่ถึง นี่แหละคือความหมายของการเป็นมนุษย์ในทุกวันนี้ และมีความรับผิดชอบ

พระคุณเจ้าได้สรุปไว้ในตอนท้ายว่า นี่คือการกิจของศาสนิกในทุกวันนี้ และขึ้นอยู่กับผู้นำทางศาสนาด้วยที่จะเห็นคุณค่าเหล่านี้ในตัวเราหรือ

ไม่ผู้นำทางศาสนาจะต้องเป็นผู้
 นำที่ตีไม้ใช้คนที่จะเดินนำเราไป
 ตลอดเวลา แต่พร้อมที่จะเดิน
 เคียงข้างกับเรา เคารพเรา และ
 สามารถดึงเอาสิ่งที่มีคุณค่าออก
 มาจากตัวเรา และดูว่าเรา
 สามารถจะทำอะไรด้วยกันได้
 เป็นไปได้ไหม ผู้นำทางศาสน
 จักรจะประพฤติตามที่ว่านี้ และ
 นี้เองนำไปสู่การที่เราจะต้องมี
 การวิพากษ์วิจารณ์ต่อโครงสร้าง
 ในศาสนาของเราเอง ขอให้เรา
 มองที่ศาสนาคริสต์ เมื่อบุตรของ
 พระเป็นเจ้า ถือก่าเนิดมาเป็น
 มนุษย์ พระองค์ก็กลายเป็น
 มนุษย์ พระองค์ไม่ได้เป็นคริสต์
 สมัยนั้นไม่มีคริสต์ เมื่อพระบุตร
 ถือก่าเนิดมาเป็นมนุษย์ พระองค์
 ได้พบสถานที่ของตัวเองใน
 ระหว่างมนุษย์ไม่ใช่พระศาสน
 จักร ขบวนการโลกาภิวัตน์
 ทำให้เราเป็นคนไม่จริงจังกับ
 ตัวเอง แต่ศาสนาสามารถนำเรา
 เข้าสู่ความจริงใจและสัจจะตัวเอง
 ได้ การเป็นพระสังฆราชของ
 สถาบันศาสนานั้นสามารถหลบ
 ซ่อนอยู่ภายใต้โครงสร้างทาง
 ศาสนาได้ สามารถหลบเลี่ยง
 ปัญหาทุกข์ยาก ภายใต้ความ
 เคยชินของตัวเราได้ แต่นั่นจะ
 ทำให้เราแปลกแยกออกจาก
 ความเป็นมนุษย์ของตัวเอง
 และนั่นไม่ใช่วิถีทางของพระบุตร
 ที่จะประพฤติ นี่คือคำท้าทาย
 สำหรับเรา ศาสนิกจะต้องตั้ง
 คำถามกับโครงสร้างศาสนาของ
 ตัวเอง ถ้าหากศาสนาจะมีคุณค่า
 ต่อไป ๑,๐๐๐ ปีข้างหน้า

วันนี้...ที่โรงเรียนบ้านห้วยจะกือ ยังรอการแบ่งปัน

เด็กน้อยกว่าร้อยคนได้ใช้โรงเรียนแห่งนี้เป็นที่เรียนรู้อันของเขา และ
 หลายคนก็อยู่กินประจำเติบโตขึ้นที่นั่น “ห้วยจะกือ” ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหุบเขา
 ของจังหวัดตาก จึงเป็นที่รองรับให้เด็กๆ ได้ถักทอความรู้และเติบโตขึ้น
 อย่างมีจิตใจที่สมบูรณ์ โดยมี พระเชต ธรรมจณโท และชาวมุขบ้านในละแวกนั้น
 ร่วมกันอุทิศทุนค่าใช้จ่ายมาแต่แรกตั้งในปี ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน

แต่ในวันนี้การพึ่งตัวเองให้อยู่ได้ด้วยค่าใช้จ่ายที่มีอยู่มีใช้น้อย เป็นเรื่อง
 ที่หนักหน่วงของโรงเรียน

การได้รับการแบ่งปันจากเพื่อนๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อทำให้ที่นี่ยังคง
 ยืนหยัดอยู่ได้ โดยขอรับการบริจาค หากท่านใดมีกำลังเพียงพอทั้งในรูป
 อุปกรณ์, สื่อการเรียน, ข้าวสารอาหารแห้ง หรือเป็นตัวเงิน ประสงค์จะร่วม
 การแบ่งปัน ติดต่อได้ที่

พระเชต ธรรมจณโท

โรงเรียนบ้านห้วยจะกือ ผ่าน บ.โตโยต้า ตาก

๑/๑๓ ถ.พหลโยธิน อ.เมือง จ.ตาก ๖๓๐๐๐

หรือโอนเงินไปที่ ธนาคารกรุงเทพ สาขาตาก

ชื่อบัญชีสำนักสงฆ์ห้วยจะกือ

เลขที่บัญชี ๓๐๓-๐๔๔๔๔๔-๕

เชิญร่วมเป็นกำลังใจ

ส.ศิวัรักษ์

ในคดีขัดขวางการวางท่อก๊าซ ปตท.

จากยาดานา - กาญจนบุรี

ซีกพยานโจทก์ปากที่ ๒

ในวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

ณ ศาลอาญา ถนนรัชดาภิเษก

เสขยธรรมวิทยาลัย

กองสภารณเยียร

! **เสขยธรรมวิทยาลัย** เป็นโครงการด้านการศีกษาที่เป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่กบวชทั้งพระสงฆ์และแมษีในส่วที่มีความสนใจศีกษาเข้าถึงตัวหลักธรรมวินัยหรือพุทธธรรมพร้อมองค์ความรู้อื่นๆ ที่รอบด้านและการเข้าใจต่อสังคมอย่างเชื่อมโยงต่อกัน เพื่อที่วิชาความรู้เหล่านี้จะเกือกฏลให้ชีวิตนกับวชเข้าถึงคุณค่าในการฝึกฝนพัฒนาตนเองสู่แนวหาความเป็นอิสระตามกัณฑ์แห่งพุทธศาสนาพร้อมกันนั้นจะได้เป็นศาสนทายาทรุ่นใหม่ที่ฟื้นฟูคุณค่าของสถาบันสงฆ์โดยสามารถเป็นหลักแบบอย่างของการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคมที่ดีงาม

สภาพความเสื่อมโทรมของสถาบันทุกวันนี้ที่แสดงออกให้เห็นถึงความผิตเพี้ยนจากแนวคำสอนตามธรรมวินัย แสดงให้เห็นถึงการต้องกลับมาตรวจสอบปรับปรุงและฟื้นฟูระบบการศีกษาของสงฆ์เป็นการสำคัญหรือแม้พระสงฆ์และแมษีที่มีความตั้งใจวชเพื่อศีกษาและอุทิศตัวเองเพื่อช่วยเหลือตอบแทนต่อสังคมด้วย

กิจกรรมหลากหลายลักษณะในชนบทซึ่งมุ่งสู่การให้ชาวบ้านและชุมชนได้เข้าสู่ตัวธรรมะอย่างเป็นวิถีชีวิต ท่านเหล่านั้นเองก็ต้องเรียนรู้และเพิ่มเติมให้ได้ก้าวหน้าไปพร้อมกับสังคมยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเองโครงการ “เสขยธรรมวิทยาลัย” จึงสนับสนุนและร่วมเป็นคนหนึ่งในการสร้างเสริมการศีกษาของสงฆ์ในยุคสังคมสมัยใหม่นี้

เนื้อหาของหลักสูตรและการเรียน

การเรียนในรุ่นที่ ๒ นี้ จะมีเนื้อหาหลัก ๆ เกี่ยวกับเรื่อง

๑. ความเข้าใจต่อพุทธธรรมและการภาวนา
๒. แนวคิดและเทคนิควิธีการสื่อธรรมะ
๓. บทบาทพระสงฆ์และสถาบันสงฆ์ต่อสังคม
๔. การวิเคราะห์และวางแนวทางการแก้ไขปัญหา
๕. การบริหารจัดการงานและทำงานเป็นทีม

โดยเนื้อหาที่กล่าวมาจะมีรายละเอียดและการจัดวางการเรียนให้ได้เป็นอย่างดีเหมาะสม

กระบวนการและรูปแบบการเรียนรู้

เน้นให้เป็นการเรียนที่เรียบง่ายกลมกลืนกับธรรมชาติโดย

ใช้วัดต่าง ๆ ในชนบทของสมาชิกกลุ่มเสขยธรรมเป็นที่เรียน มีการเรียนตามหลักพุทธเป็นตัวยึดคือมองเห็นศักยภาพที่อยู่ภายในตัวของผู้เรียนที่สามารถแบ่งปันความรู้และเรียนรู้ไปร่วมกันภายในกลุ่ม นับเป็นการปฏิบัติต่อกันอย่างส่งเสริมและเกื้อหนุนเป็นผู้รับและผู้ให้ระหว่างกัน ความเป็นกัลยาณมิตรเช่นนี้เป็นส่วนสำคัญเอื้อให้เกิดการเรียนที่ดีโดยไปพ้นจากการแข่งขันและความรู้สึกด้อยกว่า ความรู้สึกที่ดีนี้ยังเป็นฐานของความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นปัญญา การเรียนยังได้ปฏิบัติควบคู่ไปกับการทำสมาธิภาวนาที่กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของวัตรปฏิบัติ

หลักเกณฑ์ของผู้สมัคร

ข้อที่สำคัญคือเป็นผู้ที่สนใจและใส่ใจที่จะศีกษาและเปิดใจกว้างต่อการเรียนรู้ ไม่จำกัดวุฒิการศีกษาของผู้เรียน แต่ควรมีพรราชาอย่างน้อย ๒ พรรชามีความสะดวกต่อการมาร่วมได้อย่างต่อเนื่องโดยทางวัดเปิดโอกาสและสนับสนุนจะเป็นการดี อยู่ในข้อวัตรปฏิบัติและหลักธรรมวินัย

โครงการเสขยธรรมวิทยาลัย เปิดรับสมัครพระนักศีกษารุ่นที่ ๒ หลักสูตรเนื้อหาต่อเนื่อง เปิดรับตั้งแต่วันที่นั้นจนถึง ๑ พ.ค.๕๒ เริ่มเรียนเนื้อหาแรกเดือน มิ.ย. ๕๓ นี้ สนใจสามารถส่งจดหมายหรือติดต่อให้ที่อยู่เพื่อขอใบสมัครและรายละเอียดได้ที่ **คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)** เลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทรศัพท์ ๕๓๗-๕๔๕๕, ๕๓๗-๕๔๕๐ โทรสาร ๕๓๗-๕๔๕๐.

สร้างสรรค์ชุมชนสำหรับแม่ชีไทย

พลจวี เรื่องวิชาการ

ขาพุดถึงผู้หญิงในสังคมไทยนั้น ก็เป็นที่ทราบกันดีว่าขาดโอกาสในหลายๆ ด้านจากสังคมมากกว่าผู้ชาย และยังถ้าเป็นผู้หญิงที่ยากจนในชนบทหรือในเมืองด้วยแล้วมักจะถูกกลืนจากสังคมไปเลย แม่ชีไทยส่วนใหญ่ก็ถูกจัดอยู่ในประเภทหลัง คือถูกสังคมกลืน การอบรมครั้งนี้จึงเกิดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสอันน้อยนิดทางด้านการศึกษา (ทางเลือก) ให้กับแม่ชีไทย ระยะเวลา ๕ วัน ๕ คืน (๑-๖ พ.ย.๕๒) กับพวกเรา ๒๒ ชีวิต (แม่ชี ๒๐ ท่าน ฆราวาสหญิง ๒ คน) กับหัวข้อการอบรม “สร้างสรรค์ชุมชนและการทำงานเป็นทีม”

การอบรมนี้เป็นการอบรมแบบผ่านประสบการณ์ มุ่งเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่จำลองขึ้นมา และจากประสบการณ์ในชีวิตจริง ผสมผสานกัน กิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการอบรมเน้นให้แม่ชีได้แสดงความสามารถ ความคิดเห็นอย่างเสมอภาคเสมอไหล่กันทุกท่าน สร้างความมั่นใจให้กับตัวแม่ชีเอง และการให้กำลังใจซึ่งกันและกันในหมู่ผู้เข้าร่วมอบรม การยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นก็เป็นสิ่งสำคัญมากในการอบรมแบบนี้ การฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างบรรสานสอดคล้องกัน มีหลายกิจกรรมได้จำลอง

บรรยากาศของการอบรม ได้ร่วมมือ... ใกล้เคียงธรรมชาติ

สถานการณ์ให้แม่ชีช่วยกันฝ่าวิกฤตออกไป ช่วยกันวางแผนในการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคน เมื่อผ่านกิจกรรมต่างๆ ทุกๆ กิจกรรมจะมีการโยงเข้าหาชีวิตจริงของแม่ชี เกิดการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อที่จะได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมไปใช้ในชีวิตจริง

ระหว่าง ๕ วันของการอบรม ได้มีการเปิดโอกาสให้แม่ชีได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต การเป็นนักบวชหญิงในสังคมไทย ทั้งในด้านจุดมุ่งหมายในการออกบวช, การดำเนินชีวิตประจำวัน, การแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ และยังได้ทดลองวิเคราะห์สังคมหรือชุมชนรอบๆ ตัวของแม่ชีว่ามองภาพของแม่ชีอย่างไร และแม่ชีเองมองภาพของสังคมภายนอกอย่างไร

ระหว่างการอบรมเสียงสวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็นของหมู่คณะบวชหญิงก็ดังอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ไพเราะจับใจ

ชาวชุมชนอาศรมก็พลอยได้อานิสงส์ไปด้วย

เมื่อผ่านการอบรมไป ๕ วัน ข้าพเจ้าสังเกตได้ถึงความเปลี่ยนแปลงของแม่ชีผู้มาเข้าร่วมการอบรม แม่ชีหลายท่านกล้าที่จะเผชิญกับสิ่งที่ไม่คุ้นเคยมากขึ้น, มีความมั่นใจมากขึ้น, กล้าคิด, กล้าแสดงออก, มีการยอมรับและเข้าใจอุปสรรคต่างๆ มากขึ้น และแม่ชียังมองเห็นว่าตัวแม่ชีเองมีศักยภาพความสามารถและมีคุณประโยชน์ต่อสังคมอย่างไรบ้าง

สำหรับข้าพเจ้าเองจากการได้รับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตลอดการอบรม ๕ วันทำให้ข้าพเจ้าตระหนักมากขึ้นว่าสังคมนี้ยังให้โอกาสกับแม่ชีในเรื่องต่างๆ น้อยมาก ลองถามตัวเราเองดูซิว่า เราจะเป็นผู้หนึ่งในสังคมหรือไม่ ที่จะช่วยกันเปิดโอกาสหรือสร้างโอกาสให้กับแม่ชีเหล่านั้นบ้าง.

ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจาริ

๑๒๑๒๑๒๑ ๑๒๑๒๑๒๑

(โคลงเบญจลักษณ์านุกรม)

๑ คุณ ไตรรัตน์ครอบค้อม
 สู้ ว่าดี - ชอบ - งาม
 ลักษณะ สารรูป บ ทรม
 คิวะ เทพไทตาม
 รักรัษ ธรรมและธรรมให้

๒ ตระ ลักงามตอบถ้อย
 หนัก อกมารมุ่งพยา
 ตระ ลิ่ง "จามณี" อา
 หนัก ลั่นเทาโทษเทียร

๓ พ้า สดใสบัดมีด
 พิโรธ ส่งสายฟ้า

๔ คน ถึงฆาตดาวดิน
 ชั่ว มั่น!

๕ พิทักษ์ ธรรมปกป้อง

๖ คนดี อยู่สุขด้วย

ทุกยาม
 ถ้อยไว้
 ลักหน้อย
 พิทักษ์
 หฤหรรษ์ฯ

ปัญหา
 บาทเพี้ยน
 ละวาด
 ถ้อยเถียร!

ศิษย์ตัวดีดบอดบ้า
 ฟาดพลัน!

กเฟ้วรากลากลิ้น

ครอบค้อมมารมอดม้วย

ช่วยคำพุทธศาสน์สิ้นเดียรถีย์!

(กาพย์กลโคลง)

๑ หลวงพ่อสดพักตรบุตบั้ง

๒ ทำเพลงร็อกหมยมาเหาะฟ้า

๓ เขาหวังดีกลับฮึกหัว

เคียดศิษย์ถ้อยทิ้ง

ตะโกนด่าทำ

แหกปากเราะร้าว

"ธรรมกาย" ทำกลายแบบบ้า

ประนามคนดีเด่นด้าว

ฟ้าจึงพิโรธผ่าเปรี้ยง!

หลวงปู่โกลนแก้ว

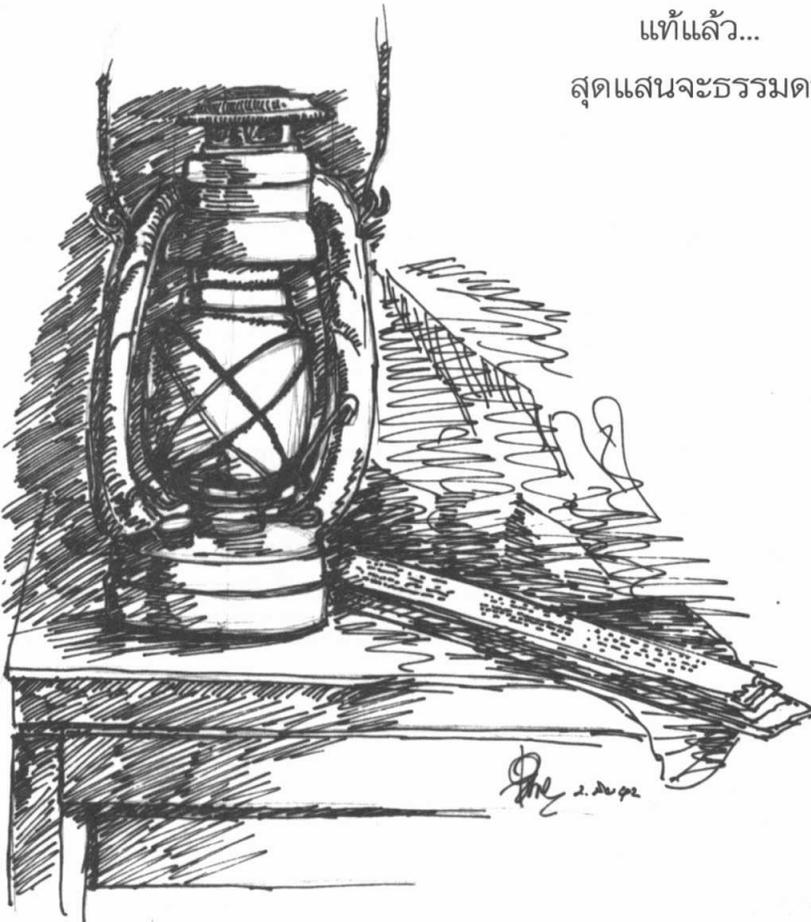
"ชโนดม" แปดริ้ว

๒๕๖๒

ระหว่างกันและกัน
กลับมา - กลับไปอยู่เช่นนั้น
อย่างเก่า
อย่างเป็นธรรมชาติ
ลมหายใจเหนียวรังตัวเอง...

.....

มีพิเศษใด?
ไม่มีพิเศษใดใด
ชายกับหญิง
พ่อ แม่ และลูก
คู่รักหรือสามีภรรยา
แท้แล้ว...
สุดแสนจะธรรมดา,

ความขี้เหนียว

นวนิยาย

วันหนึ่งได้นำหลานวัย ๓ ขวบ
เศษไปเข้าเรียนอนุบาล ๑ พอไปถึง
โรงเรียนเห็นเด็ก ๆ ผู้ปกครองเดินกัน
วุ่นวายไปหมด เป็นครั้งแรกที่เข้าไป
โรงเรียนแห่งนี้ รู้สึกว่าตัวเราเองดู
แปลก ๆ ที่เป็นแม่ซีคนเดียวที่เดินจง
เด็กไปเข้าห้องเรียนต้องเดินผ่านผู้
ปกครองเด็ก เขาก็มองมาที่เราเป็น
ตาเดียว รู้สึกเขินมากแต่ความที่เรา
เป็นห่วงหลานมากจึงต้องอยู่ดูแลเขาที่โรงเรียน
ทั้งที่พ่อแม่ผู้ปกครองคนอื่น ๆ เขามาส่งแล้วก็
กลับไปทำงาน ส่วนเราไม่ได้ทำงานประจำจึงมีเวลา
อยู่บ้าง ทั้งที่ระเบียบของโรงเรียนเขาไม่ให้
ผู้ปกครองอยู่ที่โรงเรียน เพราะจะทำให้เด็ก ๆ อึด
ร้อให้กันวุ่นวาย บางคนก็ตั้งเสียงโกรธ-ผม
คุณครู ดูวุ่นวายไปหมด คุณครูบางคนวันแรกเรา
ยังเห็นผมยาวอยู่เลย มาวันที่ ๒ ตัดผมสั้นเสียแล้ว
พอถามดู คุณครูบอกว่าไม่ไหว โดนเด็ก ๆ ดึงกันจน
ทนไม่ได้ ต้องตัดออก ฟังแล้วก็ขำ แต่ในใจจริง ๆ
ก็สงสารคุณครู เพราะคนเดียวต้องดูแลเด็กทั้ง ๓๐
กว่าคน พร้อม ๆ กัน

ซาซอวาทา

กลับมาสำนักก็พูดคุยกับที่ที่สำนักถึงเหตุ
การณ์ที่โรงเรียนและความเป็นห่วงหลานอยากจะ
ไปดูแลเองเพราะเขาฝึกให้เด็กทานข้าวเอง-เข้าห้อง
น้ำเอง-ตักน้ำเองทุกอย่าง คุณครูให้เด็กพยายาม
ช่วยตนเองให้มากที่สุด ยิ่งทำให้เป็นห่วง คิดหาทาง

ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดอกไม้บาน

ไปแอบดูหลานที่โรงเรียนให้ได้ทุกวัน ต่อมาเราจึง
เข้าไปพูดคุยกับคุณครูอนุบาลขอมาช่วยดูแลเด็ก ๆ
ในห้อง ช่วยปลอบเด็กที่ร้องไห้ และเข้าไปเล่นขาย
ของ-ต่อภาพ-เล่นนิทานกับเด็ก ให้เขาเพลินกับ
การเล่น เมื่อลงมือทำจริง เด็ก ๆ ก็หยุดร้องไห้ได้
เหมือนกัน แต่กว่าจะลงตัวทำให้หยุดร้องได้ก็เป็น
เวลาเกือบ ๒ อาทิตย์

เจ้าตากกรมการ

เมื่อคุณครูสายประถมเห็นเรามาโรงเรียน
ทุกวันก็เริ่มเข้ามาพูดคุยและขอให้ช่วยชั้นประถม
๑ ในวิชาพุทธศาสนา ซึ่งมีอยู่ ๓ ห้อง ความที่เรา
อยากเห็นหลานทุกวันก็รับปากจะมาช่วยงาน
ต่อมาครูชั้นประถม ๓ ก็มาขออีกให้ช่วยประถม
๓ บ้างได้ไหม เราเห็นว่าถ้ารับประถม ๑ ไม่รับ ๓
จะเป็นการลำเอียง ก็เลยรับอีกชั้นหนึ่งซึ่งก็มีอยู่
สามห้องเช่นกัน ตกกลางเราก็เลยสอนวิชาพุทธ
ศาสนาให้นักเรียนทั้งหมด ๖ ห้องด้วยกัน ทั้งที่
แต่เดิมคิดว่าจะมาเฝ้าหลานเราเท่านั้น

ปิดฝัน

แต่เมื่อเข้าไปทำงานนี้แล้วก็รู้สึกสนุกสนานกับเด็กๆ และได้นำความรู้ที่ได้รับจากการที่เคยไปฝึกอบรมกับกลุ่ม ศพพ., กลุ่มเสมสิกขาลัย และอีกหลาย ๆ กลุ่มที่ให้การสนับสนุน เช่น เล่นเกม นิทาน-เทคนิคต่าง ๆ ได้นำมาใช้จริง ๆ เปิดเพลงเด็กเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพใจเข้า-ออก เด็กๆ ชอบมาก แถมด้วยเพลงแผ่เมตตา เด็กทุกคนก็สนุกกับเพลง การดูแลสุขภาพใจ เราเห็นเด็กสนุกมีความสุขเราก็มีความสุขไปด้วยที่ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคมและชุมชนที่เราอาศัยอยู่ และที่สำคัญได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของลูกผู้หญิงโดยเฉพาะที่เรียกว่า “แม่ซี” ซึ่งสังคมยังไม่ค่อยจะยอมรับเท่าไรนัก แต่ก็สามารถทำประโยชน์ได้เช่นกันได้มีบทบาทขึ้นมาบ้าง แม่เป็นเพียงจุดเล็กๆ ก็ตาม ซึ่งเปรียบเหมือนแสงหิ่งห้อยตัวน้อยๆ (แต่น่ารักนะ) แต่เราก็ภูมิใจ

ตัวชกและผูกพัน

เมื่อสอนหนานเข้าก็รู้สึกผูกพันกับเด็กเวลาที่จะออกจากห้องแต่ละครั้ง เด็กจะโบกมือโบกไม้ลาตลอด บางคนออกมาส่งถึงประตูห้อง เห็นแล้วก็เกิดความรู้สึกดีใจที่เด็ก ๆ ยอมรับเราขนาดนี้ เวลาที่เราไม่ไปโรงเรียน วันไหนมาพบเด็ก ๆ จะถามถึงว่าเราไปไหน ทำไม่ไม่มา ล้อมหน้าล้อมหลัง จับมือ บางคนเข้ามาอกอดเอวบางครั้งเราเห็นสายตาที่เขา มองมาที่เราแล้วรู้สึกว่าเขาจริงใจกับเรา รักเรา เห็นแล้วก็เกิดเอ็นดูและสงสารเด็กเหล่านั้น และที่รู้สึกดีใจประทับใจอีกเรื่องคือมีอยู่ครั้งหนึ่งตัวเราไปทำธุระที่ในเมืองและกลับสำนักเป็นเวลามืดประมาณเกือบ ๒ ทุ่ม ขณะยืนรอรถอยู่ที่ได้ยินเสียงเด็กผู้ชายคนหนึ่งอายุ ๕ ขวบ พูดกับคุณแม่ที่มาด้วยว่า เคยเห็นแม่ซีที่โรงเรียนรู้สึกเหมือนคนที่เคยไปสอนที่โรงเรียนเลย เมื่อได้ยินเราได้ถามว่าแล้วหนูเรียนอยู่ที่ไหนเด็กบอกว่าเรียนที่โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีทธา อยู่อนุบาล ๒ ทำให้เรารู้สึกประทับใจมากที่สุดที่เด็กขนาดอนุบาลยังจำเราได้

เป็นข่าว

ทุกวันนี้ทำให้เรารู้สึกว่าเรามีงานประจำที่จะต้องทำและรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนจะไปไหนเราคิดแต่ว่าถ้าไม่ตรงกับงานที่รับอยู่แล้วก็ไปได้ แต่เดี๋ยวนี้ต้องคิดมากขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคยคิดถึงวันเสาร์-อาทิตย์ แต่เดี๋ยวนี้เป็นสิ่งจำเป็นไปเสียแล้ว

ณัฐวโอญ

ความที่คุ้นเคยเป็นภารโรงประจำโรงเรียนแห่งหนึ่ง เราจึงได้เห็นและคลุกคลีกับชีวิตครู-นักเรียนมาตลอด จึงมีความคิดที่จะเป็นคุณครู แต่พอโตขึ้นมาความคิดเปลี่ยนไปอีกอยากจะเป็นหมอรักษาคคนป่วย ซึ่งเราเห็นภาพแล้วรู้สึกสงสาร และตัวเราเองก็เป็นคนไข้โรครู้สึกถึงความทรมาณที่ได้รับจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่แล้วชีวิตก็ผกผันหันเข้าสู่พระพุทธศาสนา และได้มาเรียนสาขาศึกษาศาสตร์ ซึ่งก็เกี่ยวกับการเรียนการสอนอีกจนได้ แต่ก็ยังไม่ทราบว่าจะจบแล้วจะไปลงสอนที่ไหน แต่แล้วก็อาจจะเป็นโชคดีของเราหรือบุญหล่นทับที่เราได้บังเอิญมาเป็นครูสอนรับเชิญแบบบังเอิญจริงๆ.

ศีลธรรมของยุวชน
คือ สันติภาพของโลก

Phonworn Srinutthakul

มโนทัศน์

ของคนไม่รู้หนังสือ

วิโรจน์

แม่ ไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ผมถามแม่ว่าทำไมแม่ไม่รู้หนังสือ แม่บอกว่า แม่เป็นหลานท่านขุน เขาไม่ให้แม่เรียนหนังสือ

แม่บอกว่าแม่เียง แม่เลยหัดเขียนชื่อนามสกุลตัวเองเพื่อใช้เซ็นชื่อในโอกาสต่างๆ แทนการเบะหัวแม่มือ

บ้านเราอยู่ใกล้วัด ผมชอบตามแม่ไปวัด ไปฟังพระสวด ช่วงเช้าพรรษาแทบทุกคืน สิ่งหนึ่งที่ผมจำได้ เป็นบทสวดบทสุดท้าย ก่อนพระจะเลิกสวด และแม่ชอบสวดก่อนนอนบ่อย ๆ

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรซึ่งกันและกันเลย

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด ผมจำคำสวดนี้ได้ดี และมีความหมายต่อผมมาก

แม่ทำงานหนักมาก ตั้งตั้งแต่โก่งขนแรก (ประมาณตี ๔) ต้องเฝ้าแปรงตีห้าแม่ปลุกผมลุกขึ้นมาช่วยแม่ทำขนม พวกพี่ๆ เขาไม่อยู่ไปเรียนหนังสือ

ในเมือง บางครั้งแม่รู้สึกเสียใจที่ปลุกผมเร็วเกินไป แม่บอกว่าไถ่มันชั้นหลอกแม่ ไถ่มันชั้นน้ำขึ้น ไม่ใช่ชั้นหนสอง

ฟ้าสว่างแม่ไปขายขนมให้กับพี่น้องชาวประมงที่อยู่ชายทะเล พวกเขาจะเล่นเรือกลับสู่ฝั่งเมื่อยามฟ้าสว่าง ผมยังจำได้ถึงเสียงหวีดหวิวของยอดสนยามต้องลม รอยฝ่าเท้าเล็ก ๆ ของตัวเองที่ย่ำลงบนพื้นทรายขณะที่ผมเดินตามหลังแม่

แดดจ้าแล้วแม่ขายขนมหมด กลับมาบ้านพร้อมกับปลา แม่ทำกับข้าวให้พ่อและพวกเรากินก่อนไปโรงเรียน

ถึงหน้านา แม่ไปทำนาตั้งแต่เช้า กลับก็จวนจะค่ำมืด ผมหุงข้าวไว้รอ ผมเองเคยช่วยแม่เกี่ยวข้าว ผมยังจำภาพของแม่ได้ แม่ต้องยืนอยู่กลางนาท่ามกลางแสงแดดจ้า ถอนหญ้า ปักดำ เก็บเกี่ยว ผ่ามือและนิ้วมือแม่หยาบและใหญ่ แม่บอกว่ามือแม่ไม่สวยเลย

ตอนเด็ก ผมนึกไม่ออกว่า ผมรู้สึกว่ามีมือแม่ไม่สวยหรือเปล่า และคิดว่าแม่เียงหรือเปล่าที่ไม่รู้หนังสือ แต่เมื่อผมโตขึ้น เรียนมากขึ้น ทำให้ผมรู้ว่ามันเป็นโชคคติของแม่แล้วที่ไม่รู้หนังสือ

ผมอ่านหนังสือทุกชนิดที่ขวางหน้า เผื่อจะเรียนรู้ตัวเอง และสังคม ผมใช้ชีวิตแทบทั้งหมดเรียนรู้พระพุทธศาสนา ศาสนาที่ไม่เกี่ยวกับรูปแบบทางวัฒนธรรม ผมไม่เคยบวช แต่เคยชกกับเถรและพระ ขณะที่พี่น้องทุกคนบวช ผมเองก็เสียใจที่ไม่ได้บวชให้แม่ ไม่รักษาความรู้สึกของแม่ ในความรู้สึกส่วนตัวแล้ว ผมคิดว่าพุทธศาสนาได้สูญเสียความหมายที่แท้จริงไปแล้ว

แต่มาวันหนึ่งวันแม่ตาย ผมรู้สึกอยากบวช ไม่ใช่บวชให้แม่ แต่บวชเพื่อแสดงความรู้สึกที่ดั่งามที่อยู่เบื้องหลังคนรุ่นแม่ อะไรคือรากฐานมโนทัศน์ที่อยู่เบื้องหลังคนรุ่นแม่ คนรุ่นที่ไม่รู้หนังสือ

แม่เล่าให้ฟังว่า ตอนเด็ก ๆ แม่ต้องดำข้าวแทบทุกวัน คำมืดตืดดินอย่างไรก็ต้องทำ เพราะบ้านเรามีแขกไป ๆ มา ๆ ตลอดเวลา เมื่อก่อนไม่มีรถ เขาต้องเดินเท้า ต้องกะประมาณว่า จะไปดำที่หมู่บ้านไหน และจะนอนพักบ้านใคร ผมเคยถามแม่ว่า แม่ไม่กลัวเขาจะเป็นโจรมาปล้นหรือ แม่บอกว่าไม่กลัวหรอก โจรเขาจะไม่ปล้นบ้านที่ให้น้ำให้ข้าว ให้ที่หลับนอนเขาหรอก ผมสงสัยอะไรคือรากฐานมโนธรรม ที่อยู่เบื้องหลังของคนรุ่นนี้ แม่กระทั่งโจร

ตามสี่แยกของหมู่บ้าน ผมเกิดทัน ยังมีศาลาตามสี่แยก บนศาลายังมีหม้อดินใส่น้ำเย็นฉ่ำเพื่อให้คนเดินทางที่ผ่านไปมาให้คนดื่มกัน อะไรคือความดั่งามที่อยู่เบื้องหลังคนรุ่นนี้ น้ำบนศาลาใส่วิวให้ใครเป็นการเฉพาหรือว่าสำหรับทุกคน

ผมอยากพูดถึงการศึกษาสักนิด เพราะแม่ผม

ไม่รู้หนังสือ เมื่อพูดถึงการศึกษา ก็ต้องพูดถึงเรื่องปัญญา เพราะการศึกษาต้องใช้ปัญญา จากการทุ่มชีวิตเกือบทั้งหมดเพื่อเรียนรู้พุทธศาสนา (ไม่ใช่พุทธศาสนาตามที่เป็นอย่างทุกวันนี้) ทำให้ผมทราบว่ามีปัญญาอยู่ ๒ ลักษณะคือ

๑. ปัญญาระดับมันสมอง เป็นปัญญาสำหรับนักคิดใช้เหตุผล ปัญญาชนิดนี้ มีเรียนกันตั้งแต่วัยอนุบาล จนถึงระดับปริญญาเอก เป็นปัญญาที่แก้ปัญหาปากท้อง แก้ปัญหาเศรษฐกิจ แก้ปัญหาเทคโนโลยีและอื่นๆ ยกเว้นปัญหาทางด้านจิตใจ ความทุกข์-ความกลัว-ความวิตกกังวล ความฟุ้งซ่าน เบื่อหน่าย ความเหงา ฯลฯ มีพวกเศรษฐกิจ พวกมีการศึกษาดีมากมายฆ่าตัวตายเพราะปัญญาชนิดนี้ไม่อาจเข้าใจได้

ปัญญาระดับเหตุผล ระดับมันสมอง ไม่อาจแก้ปัญหาทางด้านจิตใจของคนได้ไม่ว่าคุณจะถูกแก๊งขนาดไหน

ยกตัวอย่าง ถ้าคุณเป็นหนี้ เจ้าหนี้กำลังมาทวง คุณคิดในเชิงเหตุผลได้ว่า ความวิตกกังวลถึงหนี้สินไม่ได้ช่วยให้หนี้ลดลงเลยสักบาทในเชิงเหตุผล คุณรับได้ว่าเป็นสิ่งถูกต้อง แต่คุณก็อดกังวลไม่ได้

สมมุติว่าลูกของคุณกำลังติดยา เขากำลังจะติดคุก ในเชิงเหตุผลคุณรับได้ว่า ความทุกข์ความวิตกกังวล ไม่ได้ช่วยลูกคุณเลย แต่คุณก็อดไม่ได้ คุณอาจจะนอนไม่หลับ คิดฟุ้งซ่านมากมาย และคุณก็เห็นว่ามันไม่ได้เป็นผลดีใด ๆ เลย แต่คุณก็อดไม่ได้ ยังคงฟุ้งซ่านนอนไม่หลับ ไม่ว่าคุณจะเรียนจบดอกเตอร์ หรือจบ ป.๔

เป็นข้อพิสูจน์ได้ว่า ปัญญาระดับมันสมอง ไม่อาจช่วยคุณได้ แล้วมันยังมีปัญญาใหม่อีกอะไรเรื่องนี้ต้องถามแม่ ถามปู่ ยา ตา ยาย ของคุณที่ไม่รู้หนังสือ

ผมถามแม่เฒ่าว่า พระพุทธเจ้าเกิดที่ไหน ไม่ใช่เกิดที่นครฯ หรือ คนรุ่นปู่รุ่นย่าไม่รู้แม้กระทั่งพระพุทธเจ้าเกิดที่ไหน ในขณะที่คนรุ่นเรารู้แม้กระทั่งสารประกอบของดาวอังคาร แต่คนรุ่นเขาแก้ปัญหาชีวิตได้อย่างเยี่ยมยอด มีโลกทัศน์ในการมองโลกและชีวิตอย่างงดงาม และแม่รักสวดมนต์

ซึ่งเป็นโลกทัศน์ในการมองโลกและชีวิตให้พึงเสมอ
บทสวดมนต์เหล่านี้ได้เปิดโลกทัศน์ของผู้คน
รุ่นแม่ เพื่อให้ปัญญาชนิดหนึ่งซึ่งเปี่ยมไปด้วย
ความรัก และความเสมอภาคอุบัติขึ้นในใจของผู้คน
ปัญญาชนิดนั้นคืออะไร มันไม่ใช่ปัญญาระดับ
ความคิดนึกแต่เป็นปัญญาของญาณทัศนะ

๒. ปัญญาระดับญาณทัศนะ ปัญญาชนิดนี้
จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยสัมมาทิฐิ ถ้าคุณ
เคยอ่านพระไตรปิฎก คุณจะเห็นข้อความเหล่านี้
ซ้ำแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ที่ว่าสัมมาทิฐิฯ
ด้วยข้อความสักเท่าไรที่ว่า
สัมมาทิฐิ

พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้คน
โดยส่วนมาก อาศัยแล้วซึ่ง
ทิฐิสู่ดโง่ง ๒ อย่าง

ทิฐิที่ตั้งลงไปว่า สิ่ง
ทั้งหลายมีอยู่นี้สุดโต่งสายที่ ๑

ทิฐิที่ตั้งลงไปว่า สิ่ง
ทั้งหลายไม่มีอยู่ นี้สุดโต่ง สาย
ที่ ๒

คำสอนของพระพุทธเจ้า
จะไม่ตั้งเข้าสู่ทิฐิสองอย่างนี้

แต่เป็นทางสายกลาง
เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิด
สังขาร

สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณ
เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป

...เป็นปัจจัยให้เกิด ภพ-ชาติ-ทุกข์

(พระพุทธเจ้าอธิบายอาการเกิดขึ้นของขบวนการ
การคิดนึกที่นำไปสู่ความทุกข์ นำไปสู่ภพซึ่งตกอยู่ใน
ในขอบข่ายของความมีอยู่ และไม่มีอยู่ ไม่จำเป็น
ต้องรู้มากให้คุณรู้ขบวนการคิดนึกของคุณว่ามัน
นำมาซึ่งความทุกข์ นำมา ซึ่งทิฐิสู่ดโง่ง ๒ อย่าง
คือความมีอยู่และไม่มีอยู่อย่างไร้พ้อ)

พระพุทธเจ้าจึงชี้ไปที่จิตใจซึ่งมีอยู่ในคนทุก
คน เป็นจิตใจที่ไม่ตกไปสู่ความมีอยู่ หรือไม่มีอยู่
ซึ่งเป็นดอกผลของของการคิดนึก จิตใจลักษณะนี้
มีอยู่กับเราตลอดเวลา เพียงแต่เราไม่เห็นไม่ได้

สังเกต

โชคร้ายที่คนรุ่นเราไม่สนใจเลย ไม่ว่าจะพระ
หรือโยม ทั้ง ๆ ที่เป็นรากฐานแรกสุดของชีวิต
รากฐานแรกสุดของปัญญา ไม่มีการพูดถึง
ในระบบการศึกษา แต่คนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย
เขาสัมผัสสิ่งนี้ได้ง่าย เพราะเขาแนบแน่นอยู่กับ
ธรรมชาติ อยู่กับความสงบ มันไปเองโดย
ธรรมชาติ ประกอบกับบทสวดมนต์ บางบท ทำให้
ใจคนนำไปสู่ปัญญาลักษณะนี้ โหม่ไปสู่จิตใจ
ลักษณะที่ไม่ต้องใช้ระบบปฏิบัติใด ๆ มันไปเอง
โดยธรรมชาติ

จิตใจลักษณะนี้ ปัญญา
ลักษณะนี้ มันเหมือนเหยี่ยวที่
บินร่อนอยู่บนท้องฟ้า แต่ไม่
โฉบเหยื่อ เหยื่อมีอยู่แต่ไม่
โฉบเพราะถ้าโฉบมันรู้ว่ามัน
เห็นว่ามันทุกข์ เหยี่ยวตัวนี้จะ
บินไม่ได้ คนรุ่นปู่ย่าตายายจึง
พูดว่าปลงเสียเถอะ ปลงไม่ได้
หมายความว่าไม่กระทำอะไร
เลย เขาพูดออกมาจากความ
เข้าใจ พูดออกมาจากการเห็น
ด้วยปัญญาลักษณะนั้น ถ้า
เหยี่ยวตัวนี้โฉบเหยื่อ มันจะ
ปีกหัก บินไม่ได้ มันจะเต็มไป

ด้วยความทุกข์และเศร้าโศก มันจึงไม่โฉบเหยื่อ
เพราะเห็นภัย

ปลงเสียเถอะ คำพูดที่ออกมาจากปัญญา คือ
การเห็นแจ้ง เป็นการกระทำที่ไม่กระทำ นี่เป็น
ปัญญาที่อยู่เบื้องหลัง คนรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย
ที่ไม่รู้หนังสือ

ปัญญา คือการเห็น เป็นหลักธรรมโดย
ธรรมชาติที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้

เป็นปัญญาที่เป็นรากฐานทางคุณธรรมสู่
สังคมไทย ตกทอดมาถึงคนรุ่นแม่ที่ไม่รู้หนังสือ
และถูกทำลายหมดสิ้นในคนรุ่นเรา ผู้มีการศึกษา
ดีใจเถอะแม่ ที่เขาไม่ให้แม่เรียนหนังสือ

ถ้าพระพุทธเจ้าจะบอกว่าไม่ต้องปฏิบัติใด ๆ

เลย ปัญญาชนิดนี้มีอยู่แล้วในคนทุกคน เพียงแต่
ขำเลียงมองเท่านั้น พระพุทธศาสนาคงไม่ตกทอด
มาถึงทุกวันนี้

ท่านจึงวางหลักว่าเพียงเจริญ ภายคตาสติ
สติอันเป็นไปในกายก็พอ ปัญญาชนิดนี้จะเป็น
ของมันเอง หมายความว่าให้คุณทำความรู้สึกทุก
อิริยาบถของการเคลื่อนไหวก็พอ ปัญญาลักษณะนี้
จะทำงานของมันเอง

แต่ก็ยังไมพ้อ พระพุทธเจ้ายังวางหลัก มหา
สติปัญญาอันสืงไว้ (ท่าน อ.พุทธทาส อธิบายไว้อย่าง
ละเอียดแล้ว เชิญท่านผู้มีการศึกษาไปหาอ่าน
เอาเอง)

นำเสียดายระบบกรรมฐาน ไม่ได้อยู่ควบคุม
สังคมไทย เพราะมันเป็นบ่อเกิดของปัญญา ที่แก้
ปัญหาชีวิตได้

เราไซ้คร่ำที่นักการศึกษาไทย ซึ่งเป็นคนเก่ง
ได้ทุนไปเรียนเมืองนอก ไม่รู้ว่าอะไรคือปัญญา
อะไรคือรากฐานของมโนทัศน์ที่มีมาสู่สังคมไทย
ที่ทำให้เราอยู่กันอย่างสงบ ไม่มีปัญหาแยกผิว
ปัญหาเชื้อชาติ ศาสนา เราไม่เคยทะเลาะกันเรื่องนี้
คุณจะเป็นแขกหรือฝรั่ง เราไม่เคยรังเกียจ เพราะ
เรามองมนุษย์อย่างมนุษย์บนพื้นฐานของปัญญา
ลักษณะนี้

เมื่อผู้มีการศึกษา เรียนจบมาจากเมืองนอก
เขาวางระบบการศึกษาใหม่ตามแนวทางฝรั่งให้กับ
สังคมไทย ทำลายปัญญาทำลายมโนทัศน์เดิม ๆ
ของบรรพบุรุษ แล้วร่วมกันสร้างสังคมบริโภคนิยม
ขึ้น สังคมของการบูชาเงินตรา และการมีอำนาจ
เหนืออื่น ซึ่งเป็นการฆ่าตัวเขาเองและลูกหลานใน
นามของผู้มีการศึกษา

พระสงฆ์ของเราจึงเป็นเนื่อนานาญของโลก ก็
เป็นเนื่อนานาญเนา ๆ มีเพียงไม่กี่ที่แปลง ที่ต้นข้าว
พอจะขึ้นได้บ้าง แต่ก็ยังพอมีความหวัง

แม่ครับวันนี้ผมอยากบวช บวชเพื่อเป็นตัว
แทนของลูกหลานท่านขุน ที่ไม่ยอมให้ลูกเรียน
หนังสือ บวชเพื่อเป็นตัวแทนของคนรุ่นปู่ย่า ตายาย
ที่ไม่รู้หนังสือ แต่เรามีปัญญาชนิดนั้น ปัญญาที่
พระพุทธเจ้าสรรเสริญ ปัญญาที่มองมนุษย์

สรรพสิ่ง ด้วยความรัก และเสมอภาค

ปัญญาชนิดนี้เป็นปัญญาที่คนยุคเราไม่
ต้องการ เพราะมันจะเปลี่ยนแปลง การมองโลก
และชีวิตใหม่หมด มันอันตราย เป็นภัยตามความ
มั่นคงของสังคมปัจจุบัน เป็นอันตรายของสังคม
บูชาเงินตรา และการมีอำนาจเหนืออื่น อาจทำให้
สังคมที่เป็นอยู่นี้ล่มสลาย เพราะคนชนิดนี้ไม่อาจ
ยอมรับสังคมเช่นนั้นได้

แม่ครับผมอาจจะบวชจริง ๆ บวชเพื่อปลุก
ปัญญาของคนรุ่นแม่ รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ที่ไม่รู้
หนังสือขึ้น ต่อกรกับคนรุ่นเรา อย่างน้อยความรู้สึก
เหล่านี้ อาจจะมีอยู่ในใจของผู้คน ไม่ใช่แค่บท
สวดมนต์ธรรมดา แต่เป็นการประกาศถึงสังคม
ที่มีความรัก ความเมตตา และความเสมอภาคของ
สรรพสิ่ง

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์
เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จึงเป็นสุข
เป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรซึ่งกันและกันเลย

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์
เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จึงเป็นสุข
เป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์
เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น จึงเป็นสุข
เป็นสุขเถิด อย่าได้...

ไซ้แม่มองมนุษย์อย่างมนุษย์ผู้ร่วมทุกข์เกิด
แก่เจ็บตาย แม่ย่าเตือนผมด้วยบทสวดมนต์นี้แทบ
ทุกคืน ให้ผมสร้างสังคม ด้วยความรัก ความ
เสมอภาคขึ้นในใจ

ผมรักแม่ครับ
จาก วิโรจน์

หอมกลิ่นบัวตอง

เอื้องแขะ

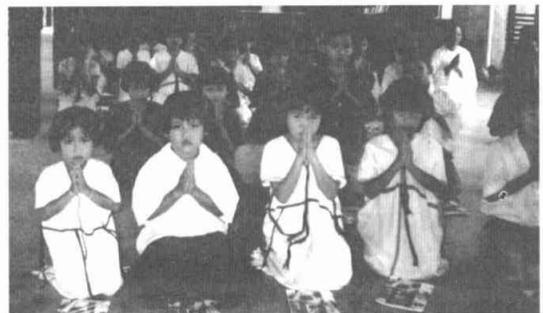
! ปีนเวลาสี่เดือนเต็มที่ฉันและทีมงานมาเปิดโครงการ “ชุมชนสู่ลานวัด” ขึ้นที่วัดห้วยสิงห์ ต.แม่ยม อ.แม่สะเรียง เมืองในหมอกถิ่นดอกบัวตอง เพื่อสอนธรรมะ จริยธรรมแก่เยาวชนคนบนดอยให้รู้ผิดชอบชั่วดี ให้มีคุณธรรมประจำใจ ทีมงานของฉันประกอบไปด้วยพระคุณเจ้า เจ้าของโครงการ คุณนายซีผู้ประธาน อุบาสิกาคำมา และฉันเองเอื้องแขะ

การที่เราเข้าไปสู่ชุมชนใด ต้องปรับตัวปรับใจให้เข้ากับคนถิ่นนั้น บอกเหตุผลและจุดประสงค์ที่มา ถึงเพียงนั้นก็ไม่วายมีปัญหา แม้ว่าเราจะบริสุทธิ์และจริงใจเพียงใด ก้าวแรกที่ย่างเข้าสู่แม่สะเรียงก็เกิดปัญหา คือว่าก่อนเดินทางฉันโทรศัพท์ไปกราบเรียนพระคุณเจ้าว่าจะเดินทางไปแม่สะเรียงพรุ่งนี้ถึงเวลา ๑๐.๓๐ น. ขอให้ไปรับด้วยแต่ท่านก็ปล่อยให้เรารอจนถึงเที่ยงวันด้วยเหตุผลสั้นๆ คือลืม

ตอนเย็นฉันถามถึงงานและการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ ท่านบอกว่ายังไม่ได้ทำอะไรเลย ฉันถามกลับไปว่าทำไมเป็นอย่างนั้นละ ตอนไปเชิญฉันมาทำไมบอกว่ารีบร้อย ไม่มีปัญหา แม่ซีมาสอนได้เลย ท่านบอกอีกว่าถ้าอย่างนั้น แม่ซีดำเนินงานเองก็แล้วกัน อาตมาก็ไม่สันทัดในเรื่องพวกนี้ สรุปว่าฉันต้องเขียนโครงการเองยื่นต่อผู้ใหญ่บ้าน ครูในโรงเรียน และกรรมการวัดเองทั้งหมด มิน่าเล่าฉันเดินไปทางไหนจึงถูกมองคล้าย

เป็นตัวประหลาด เพราะถิ่นนี้ไม่เคยมีแม่ซีมาก่อน ภายในเวลา ๗ วัน โรงเรียนธรรมะของฉันก็เปิดสอนได้โดยมีครูใหญ่ให้ความร่วมมือ ต่อมาในพรรษาเราได้ขยายเครือข่ายออกไปเป็น ๔ แห่ง แต่ก็ปิดตัวไปโดยปริยาย ๑ แห่ง เพราะมีปัญหาหลายประการ เช่น หนทางไกลไปลำบาก ทารถยาก บังคับขาดแคลน เด็กไม่มาเรียนตามเวลานัด ถามไถ่ได้ความว่าเด็กโตช่วยพ่อแม่ทำไร่นา บางคราวต้องซ่อมเกี๋ยง หรือไม่กี่ว่าฝนตกหนัก สะพานหัก น้ำท่วม อะไรต่อมิอะไรทำนองนี้ เด็กโรงเรียนนี้

มีตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมต้น เป็นชาวไทยภูเขา พื้นฐานการศึกษาไม่ดีพอ ศรัทธาก่อน เหล่านี้จึงเป็นอุปสรรคที่จะทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ ไม่ว่าที่ไหน เราไปอยู่ชั่วคราวมักจะไม่รู้อะไรต่อเมื่ออยู่ไปนาน ๆ จึงรู้ เริ่มมีความเข้าใจสภาพและปัญหาต่างๆ ของชุมชน ที่นี้ก็เหมือนที่อื่น ๆ ทั่วไป คือเป็นสังคมที่ผู้ชายครอบครองผูกขาด มีอำนาจตัดสินใจทุกอย่างในชุมชน เช่นในวัดนั้น การจัดการจะขึ้นอยู่กับกรรมการวัดซึ่งล้วนเป็นผู้ชายทั้งหมด แรกฉันไม่เข้าใจว่าทำไมกรรมการวัดจึงไม่ช่วยเหลือส่งเสริมงานของฉัน ทั้งที่เขาเป็นคนทำงานให้แก่วัด เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่ใครเชื่อถือภายหลังจึงพอเข้าใจและรู้สึกได้ว่า คณะกรรมการวัดไม่ชอบพระคุณเจ้าและไม่ศรัทธาพระคุณเจ้าผู้ชักนำให้ฉันไปทำงานที่นั่น ดังนั้นจึงไม่ยินดีต่อสิ่งที่เราทำให้กับชุมชน (ฉันคิดว่าเขากลัวว่าเมื่อความจริงถูกเปิดเผย เขาจะเสื่อมอำนาจ ขาดผลประโยชน์ฉันมิได้ไปเพื่อปลุกระดมมวลชนให้เข้มแข็งต่อรอง

ฉบับกระแส

ทะเล ลามะเตือนอย่าคลั่งสหัสวรรษ

องค์ทะเล ลามะ ผู้นำศาสนาพลัดถิ่นของชาวชิเบตกล่าวต่อประชาชนกว่า ๕,๐๐๐ คน ในเมืองเคปทาวน์ในอาฟริกาใต้ว่า ประชาชนในหลายพื้นที่ทั่วโลก

กำลังเตรียมการรับสหัสวรรษใหม่ ตื่นเต้นจนเกินไปและคาดหวังว่าสหัสวรรษใหม่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมาสู่โลกของเราแล้ว นับเป็นความคิดที่ผิด และบอกว่า สันติภาพควรเกิดขึ้นจากตัวเราก่อน

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับหลักจริยธรรมสำหรับศตวรรษใหม่ องค์ทะเล ลามะมีความเห็นว่าคนรุ่นใหม่จำเป็นจะต้องได้รับการเลี้ยงดูให้เป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนยึดติดกับวัตถุให้น้อยลง แต่เน้นให้ความสำคัญต่อจิตใจมากขึ้น ผู้นำจิตวิญญาณชาวชิเบตกล่าวต่อไปว่า การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตาม ที่จะเกิดขึ้นในโลก จะต้องเริ่มมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจของคนเราก่อน

ที่มา นสพ.พิมพ์ไทย ๙ ธ.ค. ๔๒

ประกาศ

ต้องการเพื่อนร่วมงานหญิง

- สนใจงานด้านจัดฝึกอบรม, การติดต่อประสานงาน, งานเกี่ยวกับผู้หญิง
- สามารถเดินทางออกต่างจังหวัดได้

สนใจส่ง **ประวัติส่วนตัวพร้อมรูปถ่าย** มาที่

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(สมัครงาน)

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา
คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทร. ๔๓๗-๙๔๔๕, โทรสาร ๔๓๗-๙๔๕๐

ใคร แต่ไปเพื่อสื่อธรรมะให้ได้รับรู้และเข้าใจ แต่มันสะท้อนไปทั้งระบบ “เอื้อมเก็บดอกไม้ในดงดอนยังสะท้อนสะท้อนลงถึงดวงดาว”)

มาถึงช่วงสุดท้ายของโครงการเราจัดให้เด็กเข้าค่าย “ธรรมะภาวนา” เพื่อทำกิจกรรมและฝึกภาวนาร่วมกัน เราเชิญกรรมการวัดมาประชุม เขาบอกว่ายังอยู่อีกไกลเอาไว้ก่อน ต่อมาบอกว่าจะช่วย สุดท้ายบอกว่าช่วยไม่ได้มันเร็วไป ช่วยอะไรไม่ได้ ชาวบ้านจนต้องทำมาหากิน อยากทำก็ทำเอง และประกาศเรื่องนี้ออกเครื่องขยายเสียงในวันพระ

ฉันท้อใจมากกับอุปสรรคนี้ ดูมันใหญ่เกินกว่าจะฝ่าฟัน เพราะเขาเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชน เมื่อเขาไม่ให้การส่งเสริมช่วยเหลือ เราจึงอยู่ในฐานะลำบากเพราะเป็นคนนอก ฉันคิดจะหยุดแต่เพียงนี้ ไม่มีกำลังใจทำต่อ แต่คุณยายชีกับพระคุณเจ้ามีกำลังใจดี เชิญแม่บ้านและผู้ปกครองเด็กมาปรึกษา ปรากฏว่าเขาเห็นด้วยจะช่วยเหลือเราเพื่อลูกหลานเขาได้เป็นคนดี แม้จะไม่มีทุน เราก็เสียสละปัจจัยส่วนตัวอันมีอยู่น้อยนิดมาเป็นทุนสำรองขอข้าวสารอาหารแห้งที่ได้จากการदानแทน (แทน-สลาภกัต) มาเป็นเสบียงและขอบริจาคจากพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กๆ ตามกำลังศรัทธา เราได้เงินทุนส่วนตัวและรับบริจาครวมแล้ว ๒,๐๐๐ บาท ใช้จ่ายอย่างประหยัด งาน ๔ วันกับ ๓ คืน ให้เด็กทานอาหารวันละ ๓ เวลา หลังเสร็จงานเงินของเรากียังเหลือ ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งเราพร้อมใจกันถวายเข้าวัดไป

ในที่สุดงานของเราก็สำเร็จ ผ่านอุปสรรคมาได้ ข้ามถึงฝั่งแล้วอย่างปลอดภัย เป็นที่พอใจของเด็กเยาวชนที่เลี้ยงและเหล่าแม่บ้านที่มาช่วยงาน ที่ลืมนไม่ได้คือคุณน้อง (พุลฉวี เรื่องวิซาชร) ที่มาจากศพพ. เธอเหมือนนางเอกขี่ม้าขาวมาช่วยเราตอนจบ เธอเป็นพี่เลี้ยงขวัญใจหมายเลขหนึ่งของเยาวชนเลยที่เดียวละ อีกคณะหนึ่งคือประสกลีกาผู้มาอยู่โบสถ เป็นผู้เฒ่าที่มีศรัทธาตั้งมั่น พวกเขามาร่วมงานกับเราจนจบงาน คณะทีมงานของเราขอขอบคุณและอนุโมทนาไว้ ณ โอกาสนี้

พุทธธรรม กับความยากจน

เดวิด อาร์. ลอย

เมื่อพูดถึงการรับมือกับความยากจน ผู้คนมักนึกถึงวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่อ้างว่าค้นพบกฎของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างเสริมความอยู่ดีกินดี กระทั่งก่อให้เกิดการพัฒนาระดับนานาชาติ บทความความชิ้นนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่เศรษฐศาสตร์กล่าวมาทั้งหมดนั้น เป็นอุดมคติเพื่อฝันอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่เศรษฐศาสตร์นำเสนอ นั่นคือภาพลักษณ์แห่งธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยมีรากฐานอยู่ที่ความคิดแบบอรรถประโยชน์นิยมซึ่งเป็นระบบจริยธรรมในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อันเป็นเพียงความคิดที่ได้จากการศึกษาของนักปรัชญาเท่านั้น หาได้เป็นประสบการณ์เชิงประจักษ์แต่อย่างใดไม่ ตรงกันข้าม พุทธศาสนาซึ่งมักถูกวิจารณ์ว่าเป็นอุดมคตินั้น กลับเป็นตัวสะท้อนให้เห็นความเป็น

จริงของสาเหตุแห่งความยากจน (โดยผ่านแนวคิดตามหลักอริยสัจสี่) ได้ดีกว่าสมมติฐานของนักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมแนวใหม่มากนัก จากทัศนะของชาวพุทธนั้น ความพยายามของสถาบันต่างๆ ในการพัฒนาตลอด ๕ ทศวรรษที่ผ่านมา เป็นเพียงการสร้างปัญหาให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น

แนวคิดตามหลักอริยสัจสี่ที่นำมาใช้วิเคราะห์ปัญหาความยากจนในที่นี้ จะชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาในตัวเองเป็นปัญหาอย่างไร และเราจะมีวิสัยทัศน์สำหรับทางเลือกใหม่เช่นไร นอกไปจากนั้นจะช่วยให้เรามองเห็นแง่มุมใหม่ๆ ที่มักจะถูกลืมมองข้ามและละเลยไป

ความยากจนคืออะไร?

พุทธศาสนาให้ความสำคัญกับปัญหาความยากจน โดยทำหายความเข้าใจเรื่อง “ความยากจน” ของคนทั่วไป และเข้าจับประเด็นปัญหาด้วยมุมมองที่แตกต่างออกไป หนึ่งในนั้นคือการตั้งคำถามต่อ “ความด้อย

พัฒนา” อันเป็นวาทกรรมที่กำลังครอบงำโลกอยู่ในขณะนี้

ความยากจนมองในแง่พุทธแล้วเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะเป็นที่มาของความทุกข์ ในอังคุตตรนิกาย พระพุทธองค์ตรัสว่า ความยากจนเป็นทุกข์ในโลก นำไปสู่การกัณเฑาะ ก่อหนี้สิน และเพิ่มทุกข์เวทนา โดยทั่วไปความยากจน หมายถึง การขาดแคลนปัจจัยสี่ที่ใช้ในการดำรงชีวิต ดูเหมือนว่านี่จะเป็นค่านิยามที่ดีเมื่อกล่าวเฉพาะผู้ที่เลือกเส้นทางสละโลกออกบวช แต่ค่านิยามนี้มีข้อจำกัดเมื่อกล่าวถึงประชาชนทั่วไป นั่นเพราะว่าการศึกษาและการหาเลี้ยงชีพยังไม่ได้ถูกกล่าวถึงในสภาพที่เงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปเช่นปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีและพลังเศรษฐกิจที่กำลังทำลายสังคมพื้นเมืองในปัจจุบัน จึงต้องมีการแสวงหาทางออกที่ไม่อาจค้นพบได้จากคัมภีร์โดยตรง

ในอังคุตตรนิกาย พระพุทธองค์ตรัสเป็นอุปมาว่า คนประเภทหนึ่ง เปรียบเหมือนคนตาบอดโดยสิ้นเชิง เพราะเขาไม่รู้วิธีการหาทรัพย์ และขาดเป้าหมายในการยกระดับชีวิตด้านศีลธรรม คนประเภทที่สอง เปรียบเหมือนคนตาบอดเพียงข้างเดียว คือ แม้จะรู้วิธีหาทรัพย์มาได้ แต่ไม่รู้ว่าจะยกระดับชีวิตด้านศีลธรรมได้อย่างไร ส่วนคนประเภทที่สามเปรียบเหมือนคนตาดี คือ สามารถทำได้ทั้งสอง

* **จรัมม์** แปลและเรียบเรียงจาก *Buddhism and Poverty*, เดวิด อาร์. ลอย เขียน, *Kyoto Journal* no.41 Summer 1999 (p.43-56)

อย่างนี้นำมาสู่อธิษฐานที่ว่า การประเมินหรือตัดสินความยากจนด้วยการวัดเชิงปริมาณด้านวัตถุอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ หากจำเป็นต้องประเมินคุณภาพชีวิตด้านศีลธรรมด้วย

ในจักวัตติสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์อันเป็นเหตุเป็นผลกัน ระหว่างความขาดแคลนทางวัตถุและความล่มสลายของสังคมา จี

ความสิ้น ๆ ของสูตรนี้มีว่า พระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งปกครองแผ่นดินโดยทำตามที่นักปราชญ์แนะนำไว้ คือ “อย่าปล่อยให้หาชญากรรมเกิดขึ้นในบ้านเมือง ให้แจกทรัพย์แก่คนยากไร้” แต่ต่อมาพระองค์เห็นว่าการทำอย่างนั้นทำให้เกิดขโมยมากขึ้น และทำให้พระองค์ต้องแจกทรัพย์ซ้ำแล้วซ้ำอีก พระองค์จึงตัดสินใจไม่แจกทรัพย์ให้คน

ที่ขาดแคลนและลงโทษคนที่ขโมยเพราะยากไร้อย่างรุนแรง แทนที่เหตุการณ์จะสงบลง ผลก็คือ อาชญากรรม ความยากจน การสังสมอาวุธ และการฆ่าเอาชีวิตกันยิ่งเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

จากพระสูตรนี้ได้ข้อสรุปว่า ความยากจนเป็นรากเหง้าของความเสื่อมทางศีลธรรม เช่น การปล้นขโมย ความรุนแรง การประพฤติชั่ว ฯลฯ ปัญหาเกิดขึ้น เมื่อพระเจ้าแผ่นดินไม่แจกทรัพย์แก่ผู้ขาดแคลน หรือเมื่อรัฐละเลยความรับผิดชอบในการกระจายรายได้อย่างยุติธรรม เนื้อหาในพระสูตรแสดงให้เห็นว่าการล่มสลายทางสังคมาไม่สามารถแยกออกจากความยุติธรรมหรือความยุติธรรมของโครงสร้างทางสังคมาได้ การแก้ปัญหาอาชญากรรม แก้ไม่ได้ด้วยการลงโทษอย่างรุนแรง แต่ด้วยวิธีจัดหาปัจจัยพื้นฐานให้แก่ประชาชน

ในสูตรอื่น ๆ เช่น พระสูตรที่กล่าวถึงความสุข ๔ ประการของฆราวาส ประกอบด้วย มีทรัพย์เพียงพอ ๑ ได้บริโภครทรัพย์ ๑ ได้ช่วยเหลือญาติและมิตรสหาย ๑ และการไม่เป็นหนี้ ๑ และเมื่อกล่าวถึงยอดแห่งความสุข พระพุทธองค์เน้นไปที่การครองชีวิตที่ไม่เป็นโทษ เมื่อพูดถึงทรัพย์ พระองค์ตรัสว่า “ความสิ้นโดยเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง” และยังตรัสถึง อริยทรัพย์ ๗ ประการ คือ ศรัทธา ศีล หิริ

โอดตบปะ พาหุสัจจะ จาคะ และ ปัญญา พระองค์เห็นว่า โดย อริยวินัยแล้วการขาดอริยทรัพย์ ๗ นี้เอง ที่นับเป็นความยากจนที่แท้จริง และเป็นความยากจนที่ร้ายแรงยิ่งไปกว่าการขาดแคลน วัตถุหลายเท่านั้น

การที่พุทธธรรมนิยาม อริยทรัพย์ (ทรัพย์/ความมั่งคั่งอัน ประเสริฐ) ด้วยแถมทาง ศีลธรรม ซึ่งให้เห็นข้อเท็จจริงว่า ความมั่งคั่งทางวัตถุไม่ได้ทำให้ มนุษย์มีความสุขหรือร่ำรวยได้ โลกที่เต็มไปด้วยความอิจฉา ริษยา ความตระหนี่ ไม่สมควรที่จะเรียกว่าโลกที่ปราศจากความยากจน เพราะสาเหตุของความทุกข์ในพุทธศาสนา ก็คือ ความอยากอันไม่สิ้นสุดหรือ ตัณหา อันเปรียบเสมือนหลุม ถ่านเพลิง มีโทษมาก ให้ความ พ้อใจน้อย

โดยนัยยะนี้ การเอาชนะ ความยากจน จึงไม่สามารถทำได้ด้วยการเพิ่มความต้องการ (โดยการเสพสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความพอใจ) ให้มากขึ้น ในหลายภูมิภาคของโลก การโหมประโคมความยากจนในหลาย ๆ รูปแบบ คือ วิธีการหนึ่งในการสร้างความ ขอบธรรมเพื่อเข้าไป กำจัด ความยากจน ความยากจนที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงถูกสร้างขึ้นในสังคมบริโภค นั่นคือ สังคมบริโภคสร้างความรู้สึกรู้สึกที่ ขาดแคลนให้เกิดขึ้นกับผู้ที่อยู่ใน สังคม การกำจัดความยากจน

โดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ เน้นการบริโภคจึงเป็นวิธีการที่ ผิด อุปมาเหมือนการจับงูพิษที่ ทาง ยิงพัฒนาที่ยังเพิ่มปัญหาให้ มากขึ้น

กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิด ศีลธรรม บ่อนทำลายอุดมคติ ทางสังคม และได้มาด้วยวิธีการที่ ไม่ยุติธรรม แม้จะถูกต้องตาม หลักเศรษฐศาสตร์ และสร้างผล ประโยชน์มหาศาลเพียงไรก็ตาม กิจกรรมเช่นนี้พุทธศาสนาไม่ ยอมรับ

ภาพลักษณ์และศักยภาพ ของมนุษย์ในความหมายนี้ไม่ได้ เป็นอุดมคติเกินไป โดยข้อเท็จจริง แนวทางนี้ดีกว่าทฤษฎี เศรษฐศาสตร์มากนัก ในแง่ที่ สะท้อนให้เห็นถึงท่าทีของสังคม ส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกการโฆษณา ทำให้หลงเชื่อว่า ความสุขเป็น สิ่งที่ต้องซื้อหา ความสับสน ระหว่างคุณภาพชีวิตกับมาตรฐานการครองชีพนั้นเป็นความ มีตบอดของสังคมสมัยใหม่ ในกลุ่มประเทศโลกที่สามแล้ว ประชาชนล้วนเข้าใจถึงความ แตกต่างในเรื่องนี้ดีกว่าพวกที่ เรียกตัวเองว่า “พัฒนาแล้ว” เสีย อีก

ในสังคมชนบท รายได้ไม่ได้เป็นตัวชี้วัดว่าครอบครัวนั้น อยู่ดีกินดีหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี กว่า ในประเทศแซมเบียชาวบ้าน ให้คุณค่าต่อเงินน้อยมาก เมื่อ กล่าวถึงบุคคลที่ยากจนที่สุด ปรากฏว่าชาวบ้านซึ่งไปยังคนๆ หนึ่ง ในหมู่บ้านซึ่งเป็นคนเดียวที่มี

รายได้เป็นเงินเดือน ในประเทศ บัลแกเรีย เมื่อผู้รับเหมารายย่อย ต้องตอบคำถามว่า อะไรคือ ความอยู่ดีกินดี? เขาตอบว่า “คือการที่ลูกๆ มีการศึกษา มี สุขภาพดี มีอารมณ์ขันเป็นนิจ” การที่ธนาคารโลกให้นิยามความ จนในความหมายแรก ด้วยการ ประเมินค่าหยาบๆ จากตัวเลข รายได้เฉลี่ยประชาชาตินั้น ก็ เพราะว่าการประเมินด้วยตัวเลข ไปตอบสนองตัณหาของนัก เศรษฐศาสตร์ที่ต้องการข้อมูล ทางสถิติอยู่แล้ว และการ ประเมินค่า GNP ย่อมง่ายกว่า GWB (General Well Being ความอยู่ดีกินดีทั่วไป) มากนัก ผลก็คือหน่วยงานพัฒนาทั้ง หลาย จึงเชื้อง้ำต่อความเข้าใจ ที่ว่า รายได้หาได้เป็นมาตรฐาน ของความอยู่ดีกินดีไม่

การที่ประเทศที่ “พัฒนา แล้ว” ทึกทักว่าเข้าใจความหมาย ของคำว่า “ความอยู่ดีกินดี” ดี กว่ากลุ่มประเทศโลกที่สามนั้น เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของจักร วรดินิยมทางปัญญา—ซึ่งเป็น เรื่องที่ต้องตั้งคำถาม การไม่ให้ความสำคัญต่อรายได้ เป็นเรื่อง เข้าใจยากสำหรับพวก “พัฒนา แล้ว” เพราะเงินตราถูกถือว่าเป็น “เครื่องมือที่บริสุทธิ์” ที่สามารถ ซื้ออะไรก็ได้ และการที่ความ เติบโตทางเศรษฐกิจกลายเป็น เรื่องที่ต้องเป็นไปตาม “ธรรมชาติ” สำหรับคนพวกนี้ ก็เพราะว่าพวกเขาไม่ใส่ใจและลืมไปแล้ว ว่าอะไรคือ “ความจำเป็น” เพราะ

ความจำเป็นของคนในสังคม ตะวันตกก็คือรายได้ที่เป็นตัวเงิน เพราะนี่คือสังคมที่ทุกอย่างถูกทำให้เป็นเงินตราและถูกทำให้เป็นสินค้า ซึ่งหมายถึงว่า ทุกอย่างสามารถเปลี่ยนเป็นอีกอย่างได้ ด้วยระบบการแลกเปลี่ยนที่มีตัวกลาง ด้วยการยอมรับว่ามันเป็นความจำเป็นเช่นนี้ จึงทำให้เราลืมสิ่งที่พุทธศาสนาชี้ให้เห็นว่า หากมนุษย์ต้องการความสุขแล้ว คุณสมบัติที่เป็นสาร์ตตะของมนุษย์ก็คือ ความจำเป็นในการ “ควบคุมตนเอง”

สรุปก็คือ ปัญหาพื้นฐานของมนุษย์ไม่ใช่การได้มาซึ่งความพร้อมในทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี เพื่อบรรลุความสมบูรณ์ทางวัตถุ แต่คือการที่มนุษย์ใส่ใจต่อธรรมชาติแห่งจิตวิญญาณของตนเอง ด้วยเหตุนี้ นิยาม “ความจำเป็น” จึงเป็นเรื่องของการตัดสินใจในเชิงคุณค่าพอๆ กับที่เป็นตัวบ่งชี้ข้อเท็จจริงสำหรับในแง่มุมมองศาสนานั้น ได้เข้าใจกันมานานแล้ว แต่นักเศรษฐศาสตร์กลับไม่ยอมเข้าใจ ฉะนั้น การยึดยึดคุณค่าโดยเห็นว่าผู้คนในประเทศโลกที่สามยากจนขาดแคลนและไม่มีความสุข (จะแก้ปัญหานี้เพื่อบรรลุความสุข ก็ด้วยการเปลี่ยนวิถีชีวิตหันมาบริโภค) จึงเป็นสมมติฐานที่ไม่ถูกต้อง

การที่กลุ่มประเทศพัฒนาแล้วหันมาเน้นความอยู่ดีกินดีด้านวัตถุแต่อย่างเดียว จนกลายเป็นศาสนาเชิงโลกียวิสัยไปแล้ว

นั่น ก็เพราะคนเหล่านี้สูญเสียศรัทธาในพระเจ้าไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้น ความพยายามในการเข้าไปพัฒนาเศรษฐกิจให้กลุ่มประเทศโลกที่สามซึ่งต่างก็มีคุณค่าประเพณีด้านจิตวิญญาณเป็นของตนเอง จึงเป็นเพียงหน้าตาหนึ่งของจักรวรรดินิยมทางศาสนา ไม่ต่างจากภารกิจใหม่ในการเปลี่ยนศาสนาให้กับพวกป่าเถื่อนในอดีตนั่นเอง

สาเหตุของความยากจน?

จากแบบแผนการพัฒนาที่ยอมรับกันมานั้น สาเหตุของความยากจนหาได้เป็นประเด็นหลักที่นำมาพิจารณาไม่ นั่น เพราะจะมากจะน้อยอย่างไร “ความยากจน” ก็ถูกถือว่าเป็นเงื่อนไขหนึ่งของประเทศ “ด้อยพัฒนา” ทั้งหลาย ซึ่งจะลดความยากจนลงได้ก็โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี สำหรับชาวพุทธการไม่ใส่ใจต่อสาเหตุ

ของปัญหาที่ต้องการเข้าไปแก้ไข นับเป็นเรื่องที่น่าสงสัยเป็นอย่างยิ่ง นำไปสู่การตั้งคำถามต่อสมมติฐานที่ว่า ความยากจนเป็นเงื่อนไขขบถคติของสังคมยุคก่อนสมัยใหม่จริงหรือ?

ผลการศึกษา “เศรษฐกิจยุคหิน” สรุปว่า มนุษย์ยุคเริ่มแรกนั้นมีชีวิตที่สะดวกสบายและมีเวลาว่างมากกว่ามนุษย์ในปัจจุบัน งานวิจัยทางโบราณคดีเกี่ยวกับชุมชนที่ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์พบว่า คนยุคนั้นทำงานแค่ ๒-๓ ชั่วโมง/วัน ได้กินอาหารที่หลากหลาย และมีคุณค่าทางโภชนาการมากกว่ากลุ่มคนที่หันมาตั้งรกรากเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นยุคต่อมา เมื่อมนุษย์หันมาทำเกษตรกรรม ก็ต้องทำงานหนักขึ้นสุขภาพจึงแยกลง ผลที่ได้ก็คือการผลิตส่วนเกินและเกิดผู้มีอำนาจเข้ามาควบคุมส่วนเกินนั้น จนพัฒนาเป็นชนชั้นทางสังคม ซึ่งมักจะมองกันว่าเป็นจุดกำเนิดของกษัตริย์ แต่อีกด้านหนึ่งก็สามารถมองว่าเป็นจุดกำเนิดของคนจนได้เช่นกัน

หากชนชั้นทางสังคมเป็นปัญหามูลฐานของสังคม ตลอด ๕๐ ปีมานี้ปัญหานี้ก็ยิ่งเหมือนเดิมไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด เพราะผลจากการศึกษาพบว่า การกระจายความมั่งคั่งก็ยังตกอยู่ในหมู่คนรวยและมีอัตราเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ด้วยซ้ำไป ขณะเดียวกัน ส่วนแบ่งของคนจนกลับลดลง รายงานด้านการพัฒนาขององค์การสหประชา

ชาติ ในปี ๑๙๘๘ ระบุว่า ๒๐% ของประชากรโลก ก่อให้เกิดปริมาณการบริโภคถึง ๘๖%, คนที่รวยมากที่สุดในโลก ๓ คนแรก มีทรัพย์สินมากกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศที่ยากจนที่สุด ๔๘ ประเทศมารวมกัน, ผลก็คือ ๒ ใน ๕ ส่วน จากประชากร ๔.๔ พันล้านคน ในประเทศต้องพัฒนาขาดแคลนสาธารณสุขมูลฐาน, ๑ ใน ๓ ส่วนขาดน้ำดื่มที่ปลอดภัย, ๑ ใน ๔ ส่วนไม่มีที่อยู่อาศัย, ๑ ใน ๕ ส่วนขาดสารอาหาร ฯลฯ สิ่งนี้เกิดขึ้นเพราะในหมู่ประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้ ผู้ได้ผลประโยชน์จากการพัฒนาก็คือ ผู้มีอำนาจและคนรวย และหากโครงการล้มเหลว-ซึ่งมักเกิดขึ้นเสมอ ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดก็คือ คนจนประเทศใดก็ตามที่ยอมรับการดำเนินงานของธนาคารโลกที่อ้างว่าเพื่อกำจัดความยากจนที่สุดแล้วต้องมาสู่ข้อสรุปอันแยกแยะที่ว่า ความพยายามของธนาคารโลกที่เข้ามาลดความยากจนนี้เอง ที่เป็นสาเหตุหลักของความยากจนท่ามกลางสาเหตุอื่น ๆ

ในพระไตรปิฎกสาเหตุของความทุกข์ ก็คือ ตัณหา อันหมายถึงตัวอภิลมุลด้วย เมื่อมนุษย์สามารถทำลายตัวอภิลมุล คือความโลภ ความโกรธ ความหลงได้ ก็จะได้เข้าถึงเป้าหมายในวิถีชีวิตของชาวพุทธ นั่นคือ การบรรลุนิพพาน

สำหรับบทบาทของโลภะและโทสะอันนำไปสู่ปัญหาความยากจนนั้นเห็นได้ง่าย แต่ในส่วนของโมหะค่อนข้างเข้าใจยาก จะเข้าใจโมหะหรือความหลง การพิจารณาวิธีคิดแบบทวินิยม (มองเห็นเป็นคู่ตรงข้าม) จะทำให้เห็นชัดขึ้นว่าเราหลงทางได้อย่างไร โดยความคิดแบบนี้จะแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามเสมอ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วทั้งสองด้านต่างก็อิงอาศัยซึ่งกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นัยยะของลักษณะวิภาษวิธีอันนี้ก็ถือว่า “ปัญหาความยากจน” นั้นไม่สามารถเข้าใจได้ โดยแยกต่างหากจากสิ่งที่เรียกว่า “ปัญหาของความมั่งคั่ง” ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายก็คือ ระบบโลกาภิวัตน์จากมุมมองของนักวิจารณ์ที่ว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ย่อมหมายถึงการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้วยเสมอไป

ลองหันมาดูแนวคิดทวินิยมแบบมั่งคั่ง-ยากไร้ในแรงจูงใจโดยรวมกันบ้าง เพราะวนอยู่กับการ “กวาดล้างความยากจน” ใช่หรือไม่ ที่ก่อให้เกิดการครอบงำอย่างก้าวร้าวด้วยคติเร่งสร้าง ความมั่งคั่ง โดยไม่สนใจว่าโลกาภิวัตน์จะส่งผลด้านลบเช่นใด และเพื่อรับมือกับความยากจน เราจึงสรรหาเหตุผลมาอธิบายวิถีชีวิตที่อยู่ภายใต้การเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยละเลย ทูหนทางสังคมที่ต้องสูญเสียไป

นี่เป็นเพราะประเทศที่พัฒนาแล้วต่างก็ถูกสะกดด้วยแนวคิดการเติบโต จึงคิดไปว่าทุกประเทศต้องเป็นอย่างนั้นด้วย โดยเฉพาะเมื่อมีทางที่จะเข้าไปฉกฉวยเอาทรัพยากรและความต้องการซื้อจากกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย เพื่อปล่อยสินค้าบริโภคนิยมออกไป

ความยากจนระดับโลกเป็นแนวคิดที่จำเป็น หากต้องการทำให้โลกให้เป็นสินค้าและตลาดเงินตราอย่างสมบูรณ์ มิฉะนั้นแล้ว จะหาเหตุผลมาอธิบายการวางนโยบายใหม่ของระบบโลกได้อย่างไร วิถีชีวิตดั้งเดิมจึงถูกนิยามใหม่ว่าเป็นอุปสรรคที่ต้องเอาชนะ

นัยยะความคิดทวินิยมแบบมั่งคั่ง-ยากไร้ อีกอันหนึ่งซึ่งระบาดสู่สภาพจิตใจของผู้คนในชาติมั่งคั่งทั้งหลาย ก็คือความยากจนของผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องจำเป็น เพราะว่ามันคือหลักหมายที่บ่งบอกถึงความสำเร็จ ถ้าไม่มีประเทศที่สูญเสีย ก็ไม่มีประเทศที่ชนะ

...ด้วยวิธีที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงจำเป็นต้องมีคนจน

จากวิธีการทั้งหมดที่กล่าวมา ไม่ได้ทำให้สถานการณ์ของคนจนดีขึ้นเลย แต่กลับชี้ให้เห็นว่า ท่ามกลางสาเหตุแห่งความจนทั้งหลายเหล่านั้น “อวิชชาแห่งความมั่งคั่ง” คือสาเหตุใหญ่ที่สุดอันหนึ่ง ดังนั้น เราจึงไม่ควรปล่อยให้ปัญหาความยากจนมาครอบงำมากเกินไป

เพื่อแก้ไขข้อคดีอันนี้ จึงต้องหันมาใส่ใจกับปัญหาที่เกิดจากความมั่งคั่ง เช่น มูลค่าสิ่งแวดล้อม สังคม ชีวิตส่วนตัว ที่เราต้องจ่ายให้ไปกับความหลงใหลในความมั่งคั่งและการเติบโต

แทนที่จะละเลยความยากจน พุทธศาสนากลับย้ำให้เห็นความสำคัญของการเห็นแนวคิดแบบทวินิยมแบบทะเลาะหลวง หากเราต้องการที่จะช่วยเหลือคนยากจนให้สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง

จุดสิ้นสุดของความยากจนคืออะไร?

เป้าหมายของการพัฒนาที่ธนาคารโลกพูดถึงนั้นมักเป็นไปในด้านลบ ส่วนในด้านบวกนั้นกลับพูดถึงน้อยมากและทำอย่างคลุมเครือ จนถูกทำให้เข้าใจว่า ทำที่เช่นนี้เป็นไปโดยไม่ตั้งใจ เพราะอย่างไรเสียก็เป็นเรื่องที่เราทำกันได้อยู่แล้ว แต่ก็เป็นไปได้ว่า นี่คือเจตนาของธนาคารโลกที่ไม่ต้องการเปิดเผยความจริง

เป้าหมาย ๒ ประการที่ควรกล่าวถึงในการรวมคนจนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งมีบทบาทที่แตกต่างกันในระบบโลกาภิวัตน์ ประการแรก ซึ่งมักถูกกล่าวถึงอย่างคลุมเครือ ก็คือ ผลประโยชน์ที่เพิ่มพูนขึ้นจากการผูกติดกับเศรษฐกิจโลก เช่น มีตลาดรองรับผลผลิต เงินทุน กู้ยืม เมล็ดพันธุ์ และแหล่งทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่

รายได้ในการจับจ่ายสินค้าบริโภค-เพื่อเปิดประตูสู่ทุนนิยมประการที่สอง ซึ่งใกล้เคียงความจริงและเป็นไปได้มากกว่าก็คือ หากมีผลประโยชน์ในเป้าหมายข้อแรกเป็นเครื่องจูงใจ ก็สรุปได้ว่า คำสัญญาที่ให้ไว้นั้นย่อมเป็นโมฆะ เพราะโดยความเป็นจริงแล้ว เป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำให้ประชากร กว่า ๖,๐๐๐ ล้านคนมีวิถีชีวิตที่นิยมการบริโภคเหมือนชาวอเมริกัน นอกจากผืนโลกมีทรัพยากรไม่เพียงพอแล้ว ทั้งยังไม่สามารถดูดซับของเสียที่เกิดจากการบริโภคได้หมดอีกด้วย

จากประสบการณ์อันยาวนานในประเทศซิมบับเวของ Collin Stoneman นักเศรษฐศาสตร์เชิงสถิติแห่งมหาวิทยาลัยยอร์ก เขาสรุปว่า “ธนาคารโลกเป็นสถาบันที่ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจตลาดโลกเดียว โดยมีเนื้อหาสาระอยู่ที่การจัดสรรแรงงาน...เป็นบทบาทที่สื่อผ่านอุดมการณ์ แต่อ้างว่าเป็นศาสตร์ที่เป็นกลาง” Doug Hellinger อดีตที่ปรึกษาธนาคารโลกด้านการพัฒนาชุมชนเมือง พูดในประเด็นเดียวกันว่า “ธนาคารโลกกล่าวว่า ในการเข้าร่วมเศรษฐกิจโลก คุณจำเป็นต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น และต้องสามารถแข่งขันการนำเข้าสินค้าจากทั่วโลก แต่เป้าหมายที่แท้จริงหาได้อยู่ที่การพัฒนาประเทศบราซิลหรือกานาไม่ หากอยู่ที่อเมริกาต้องการแข่งขันกับประเทศแถบ

ยุโรปและญี่ปุ่น ธนาคารโลกจึงจัดหาพันธมิตรทางการค้าให้ด้วยตลาดแรงงานราคาถูกบรรยากาศที่ไม่มีเครื่องกีดกันทางการค้า และแรงจูงใจในการส่งออก นี่ไม่ใช่ยุทธศาสตร์การพัฒนา แต่เป็นเพียงยุทธศาสตร์ของบริษัทต่างหาก”

หากที่กล่าวมาเป็นการมองใจของธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ก็ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงของสถาบันทั้งสองนี้ เพราะจากการดำเนินนโยบายอย่างอิสระหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในทศวรรษ ๑๙๘๐ ซึ่งตามมาด้วยการเข้ารับมือกับปัญหาวิกฤตหนี้สินของหลายประเทศ ผลที่เกิดขึ้นซึ่งถือเป็นการประสบความสำเร็จ ก็คือ การพัฒนาสามารถทำให้คนชั้นสูง ๑๐-๔๐% ของจำนวนประชากรในโลกที่สามารถกลายเป็นชนชั้นที่นิยมการบริโภค เชิดชูความทันสมัย ความเป็นสากล และผูกติดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับตลาดโลกกว่าทศวรรษแห่งการเข้าไปปรับโครงสร้างได้กระตุ้นความเร็วของขบวนการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระดับโลก ชนชั้นสูงเหล่านี้ได้ผลกระทบแห่งหนี้สินไปให้คนจนเพื่อนร่วมชาติ และพากันดักดวงผลประโยชน์อย่างเต็มที่ แม้จะสูญเสียบ้างก็เป็นจำนวนน้อยยิ่งนักเมื่อเทียบกันโดยสัดส่วน

มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๔ หลังจากยุคสงครามเย็นเริ่มต้น

ประธานาธิบดีทรูแมนแห่งสหรัฐอเมริกาประกาศแถลงนโยบายให้ความช่วยเหลือประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย กระทั่งปัจจุบันเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายลงระบบเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ได้ถืออัตราเร่งอย่างรวดเร็วในรูปแบบ “ภารกิจแห่งการปรับโครงสร้าง” ในภูมิภาคประเทศด้อยพัฒนา เช่นเดิม ปรากฏการณ์ทั้งสองอย่างนี้ไม่ได้เป็นเรื่องประจวบเหมาะแต่อย่างใด และมีใช้การพัฒนาสองอย่างที่แตกต่างกัน แต่เป็นสองโฉมหน้าของสิ่งเดียวกัน นั่นคือ “การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวระดับโลก”(global integration)

การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวนี้คืออะไร และทำไมจึงสำคัญนัก? ในปี ๑๙๔๔ อันเป็นปีที่ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้สถาปนาขึ้นนั้น คาร์ล โปแลนด์ นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจได้ตีพิมพ์หนังสือ The Great Transfor-

mation : The Political and Economic Origin of Our Time แม้ว่าบรรดาธิบายของโปแลนด์ในเรื่องต้นกำเนิดของทุนนิยม จะไม่ได้พูดถึงโลกาภิวัตน์อย่างที่ธนาคารโลกและกองทุนการเงินฯ กำลังส่งเสริมอยู่ในเวลานี้ แต่ก็หนังสือที่ดีที่สุดที่พูดถึงผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากเศรษฐกิจทุนนิยมซึ่งทำให้เกิดการกลับหัวกลับหาง (คือแทนที่สังคมจะควบคุมเศรษฐกิจ เศรษฐกิจกลับควบคุมสังคม)

ในสังคมก่อนสมัยใหม่ซึ่งเป็็นสังคมจารีตประเพณีนั้น ตลาดดำรงอยู่อย่างจำกัด ทั้งในแง่พื้นที่ ขอบเขตและเวลา การที่ตลาดถูกจำกัดบทบาท ก็เพราะตลาดมีแนวโน้มทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมยุ่งเหยิง สังคมยุคนั้นไม่ได้แยกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างปริมณฑลทางเศรษฐกิจและสังคม จึงส่งผลให้บทบาททางเศรษฐกิจอยู่

ภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคม โปแลนด์กล่าวว่าผู้คนในสังคมก่อนทุนนิยม “ไม่ได้กระทำการเพื่อรักษาผลประโยชน์อันเป็นทรัพย์สินของปัจเจกบุคคล แต่กระทำการเพื่อรักษากรรมสิทธิ์จุดยืน และทรัพย์สินทางสังคม และเขาจะให้คุณค่าสินค้าทางวัตถุเพียงเพราะว่ามันรับใช้เป้าหมายนี้เท่านั้น”

ตลาดในลักษณะนั้นได้กลายเป็นตำนานอันยิ่งใหญ่ของลัทธิทุนนิยมไปแล้ว เพราะในปัจจุบัน “แทนที่เศรษฐกิจจะอยู่ภายในอ้อมกอดของความสัมพันธ์ทางสังคม กลายเป็นว่าความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ภายใต้อ้อมกอดของระบบตลาด” เมื่อตลาดไม่มีปราการใดมาปิดกั้นการทำทุกอย่างให้เป็นสินค้าจึงเกิดขึ้นกับทรัพยากรทุกชนิดที่ก่อให้เกิดผลได้ทางเศรษฐกิจ แม้แต่โครงสร้างทางศีลธรรมของสังคมซึ่งถักทอขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันหลากหลาย

หลาย ก็กลายเป็นสินค้าในนาม “ทุนทางสังคม” หรือ “ทุนทางศีลธรรม”

จะฟื้นฟูทุนทางศีลธรรมกลับมาได้อย่างไร? จะตอบคำถามนี้ได้ เราต้องกลับไปสู่บทบาทของศาสนา (ซึ่งสถาบันพัฒนาทั้งหลายเห็นว่าเป็นอุปสรรค) เพราะในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ศาสนาทุกศาสนาเป็นแหล่งสะสมรวบรวมคุณค่าและเป้าหมายอันลึกซึ้งที่สุดของสังคม เป็นสารัตถะที่ก่อให้เกิดความกลมเกลียวและการเข้าใจตัวเองของสังคม ศาสนาที่แท้เจริญงอกงามขึ้นมาได้ เพราะมีศักยภาพในการส่งเสริมและหล่อเลี้ยงปฏิสัมพันธ์ในการรับผิดชอบต่อกันและกันของคนในสังคม บทบาทของศาสนาได้ส่งเสริมความสัมพันธ์เช่นนี้มาอย่างยาวนาน ในทางตรงข้ามคุณค่าทางวัตถุที่เห็นรายได้และการบริโภค กลับก่อให้เกิดการฉ้อฉลและทุจริต นี่ไม่ใช่ปัญหาอันเลือนลอย หากเป็นอุปสรรคใหญ่ของการพัฒนา ฉะนั้น หากสังคมต้องการ “ทุนทางศีลธรรม” ก็ไม่ควรยอมรับการปฏิรูปเศรษฐกิจ ด้วยระบบตลาดเสรี การพัฒนาสังคมที่แท้จริงอาจต้องกลับไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างทีไปล้นยุคแล้วไว้ นั่นคือ โอบล้อมเศรษฐกิจด้วยความสัมพันธ์ทางสังคม ดีกว่าปล่อยให้พลังเศรษฐกิจตัดสินใจว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับสังคม

เป็นเรื่องยากที่จะทำให้นัก

เศรษฐศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาจากตะวันตกหันมายอมรับบทบาทของศาสนาในด้านศีลธรรม เพราะสาขาวิชาของพวกเขา ก็คือ มรดกตกทอดแห่งยุคสว่างไสวทางปัญญา (The Enlightenment) ในศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งระหว่างแนวคิดวิทยาศาสตร์และความก้าวหน้าทางสังคมกับความเสื่อมถอยของศาสนจักร อย่างไรก็ตาม มาถึงวันนี้จำเป็นต้องตระหนักไว้ว่าความเข้าใจเรื่อง “ความสุข” และ “การเข้าถึงความสุข” ของนักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมใหม่นั้น เป็นแค่วิสัยทัศน์อันหนึ่งในจำนวนอันหลากหลาย ซึ่งมีทั้งประโยชน์และโทษ และมีมูลค่าทางสังคมที่ต้องจ่ายทดแทนเพื่อแลกกับสินค้าและความสะดวกสบายที่แนวคิดนี้หยิบยื่นให้ ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรยึดเยียดไปยังประเทศอื่นซึ่งมีทัศนคติและคุณค่าของตนเองอยู่แล้ว

ทุกสังคมต้องเผชิญหน้ากับ โศกนาฏกรรมของชีวิตทั้งสิ้น กล่าวโดยแง่มุมของพุทธศาสนาแล้ว ไม่เฉพาะความยากจนเท่านั้น หากยังหมายถึง ความแก่ ความเจ็บ และความตาย ศาสนาคือวิธีหนึ่งที่เราใช้รับมือกับสิ่งเหล่านี้ สำหรับโลกทัศน์ของยุคสว่างไสวทางปัญญาแห่งศตวรรษที่ ๑๘ นั้น หากมองด้วยทัศนะชาวพุทธแล้ว การเติบโตทางเศรษฐกิจและลัทธิบริโภคนิยมที่ว่านี้เป็นเพียงทาง

เลือกที่นำไปสู่ความทุกข์ เป็นวิธีการหลีกเลี่ยงและกดทับปัญหาแห่งชีวิตไว้ โดยการสร้างความไขว้เขวให้เกิดขึ้นด้วยสิ่งทดแทนเชิงสัญลักษณ์ เช่น เงินตรา สถานภาพ และอำนาจ แม้คำวิจารณ์ในลักษณะนี้ได้เกิดขึ้นกับศาสนาที่ยิ่งใหญ่ในโลกด้วยกัน แต่เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์กลับทำให้สิ่งนี้สำคัญยิ่งขึ้นในยุคสมัยนี้

เราจะหยุดปัญหาความยากจนกันอย่างไร?

มาถึงตรงนี้ เห็นกันแล้วว่าอำนาจแห่งกระบวนทัศน์ทางเศรษฐกิจนั้นมีผลต่อการสร้างกลไกและก่อให้เกิดโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างไร การที่ความพยายามในการแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จ นั้นเป็นเพราะขาดความเข้าใจที่เพียงพอต่อคำถามทั้งสามข้อข้างต้นนั่นเอง (ความยากจนคืออะไร? สาเหตุของความยากจน? และเป้าหมายหรือจุดสิ้นสุดของความยากจน?)

คำตอบที่ดีที่สุดต่อคำถามสุดท้าย ก็คือ เราไม่รู้ (เราในที่นี้คือ กลุ่มประเทศที่เรียกตัวเองว่า “พัฒนาแล้ว” ทั้งหมด) เนื่องเพราะกรณีนี้มีได้เป็นความผิดพลาดที่สามารถแก้ไขได้ด้วยความรู้ที่ดีกว่า/มากกว่า ข้อเท็จจริงก็คือ เราเข้าใจไม่ได้ การระงับความยากจนเป็นอะไรบางอย่างที่เราไม่สามารถ/แม้กระทั่ง

ไม่ควรเข้าไปพยายามแก้ไข ในสภาพการณ์เช่นนี้ สิ่งที่เราต้องการมากที่สุดคือ การอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นการเจียมตนที่เกิดจากการยอมรับว่า เราไม่สามารถตัดสินใจแทนผู้อื่นได้ เราไม่รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดในพวกเขาต้องทำตาม เพราะหลังบ้านเราเองก็มีปัญหาไม่น้อย เรามีเรื่องที่ต้องตัดสินใจว่า อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดในสังคม “พัฒนาแล้ว” ที่กำลังเป็นปัญหาอยู่นี้

สิ่งที่ดีที่สุดในประเทศพัฒนาแล้วช่วยได้ก็คือ ปล่อยให้กลุ่มประเทศด้อยพัฒนาได้แก้ปัญหาด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นนี้ก็ยังเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในที่นี้ โครงการรับมือกับความยากจนทั้งหลายที่เข้าไปทำลายความสามารถของคนจนในการค้นพบความต้องการของตนเอง (เพราะโครงการเหล่านี้เข้าไปทำให้คนชนบทละทิ้งทรัพยากรในท้องถิ่น เลิกเกษตรกรรมแบบพออยู่พอกิน หันมาปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเพื่อการส่งออก) การปล่อยให้เขาแก้ปัญหาเองหมายถึงรวมถึงว่า ปล่อยให้พวกเขามีสิทธิเต็มที่ในการจัดการกับทรัพยากรของตนเอง ให้เขาได้ใช้ออกสและความสามารถในการตัดสินใจด้วยตัวเอง

อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้แก้ปัญหาด้วยตัวเอง ไม่ควรเอามาใช้กับประเทศที่ประสบปัญหาขาดแคลนอย่างรุนแรง ในกรณีเช่นนี้ ด้วยสำนักทางศีลธรรมแล้วเราต้องแบ่งปัน อย่างน้อย

ที่สุด พลโลกทั้งหลายต้องได้รับอาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยอย่างเพียงพอ ค่าใช้จ่ายในการจัดหาปัจจัยสี่ให้กับคนที่ขาดแคลนทั่วโลกนั้น เมื่อเทียบกับผลผลิตต่อปีของโลกแล้ว อยู่ในปริมาณที่น้อยมาก “ประมาณการว่า มูลค่าที่เพิ่มขึ้นในการเลี้ยงดูและทำให้คนทั้งหมดในโลกได้รับการศึกษา พื้นฐาน สาธารณสุขมูลฐาน การวางแผนครอบครัว มีอาหารและน้ำดื่มที่ปลอดภัย คิดอย่างเฉลี่ยแล้วประมาณ ๔ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐต่อปี” จากรายงานการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ ในปี ๑๙๙๘ “ตัวเลขนี้น้อยกว่า ๔ % ของจำนวนทรัพย์สินของคนที่รวยที่สุดในโลก ๒๒๕ คนมารวมกัน”

อุปมาก็คือ แทนที่จะไปवादอ้างสอนคนจนถึงวิธีการตกปลา เราควรยื่นปลาให้กับคนจนที่ต้องการปลาจริง ๆ (กษัตริย์ในจักรวรรดิสุตรประสบปัญหา เพราะไม่แจกจ่ายทรัพย์สินแก่คนยากจน ปัญหาไม่ได้อยู่ที่พระองค์ไม่สนับสนุนความเติบโตทางเศรษฐกิจ) สถิติที่น่าสลดใจของการพัฒนาในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา เปิดเผยให้เห็นถึงความโหดร้ายของนโยบายตามสูตรสำเร็จเดิมๆ ที่ว่า “เมื่อเราสอนคนจนให้ตกปลา ผลที่ออกมามักเป็นว่า เราได้เข้าไปทำลายบ่อปลาของคนจน เพื่อมาเพิ่มปริมาณการบริโภคแก่เราอยู่เสมอ” นี่คือข้อขัดแย้งเบื้องต้นของวิธีการที่ธนาคารโลกใช้

อยู่ เพราะเป้าหมายหลักของธนาคารก็คือ ผลประโยชน์ตอบแทนจากการลงทุน เจตนาดีอื่น ๆ ทั้งหมดล้วนเป็นรองทั้งสิ้น

ปัญหาไม่ได้อยู่ที่มีทรัพยากรไม่เพียงพอเพื่อจัดสรรปัจจัยสี่ให้คนขาดแคลน แต่อยู่ที่การขาดเจตจำนงในการเอาชนะข้อเท็จจริงที่ว่า คนมีมากไม่แบ่งปันให้คนที่ไม่มี トラบเท่าที่เราพากันนิ่งเฉยต่อสถานการณ์เช่นนี้ เพราะถูกรอกรงำด้วยแนวคิดการสั่งสมความมั่งคั่ง เราก็คือผู้ร่วมกระทำผิดด้วย

พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ปัญหาความยากจนในโลกนั้นไม่ได้เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ แต่เป็นปัญหาของเจตจำนงร่วมและการให้คุณค่า สิ่งนี้้นำเรากลับมายังศาสนา และความจำเป็นที่ต้องมีสถาบันศาสนาที่เท่าทันการตลาดที่เน้นโลกะและปริมาณการบริโภค เราจำเป็นต้องทำทนายอิทธิพลโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจและสถาบันการพัฒนาทั้งหลายที่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าของมนุษย์ ทุกวันนี้สื่อมวลชนกระแสหลักต่างก็ตกอยู่ใต้อำนาจของบริษัทที่สนใจเฉพาะประโยชน์ทางธุรกิจ มหาวิทยาลัยเองก็เป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการศึกษาเพื่อหางานทำการชุบชีวิตใหม่ทางศาสนา จึงเป็นความหวังที่ดีที่สุดในการทำทนายชบวนการทุกอย่างให้เป็นสินค้าแห่งยุคโลกาภิวัตน์.

วัด พระธรรมกาย วัด
ทุนนิยมที่กำลังเป็น
ประเด็นถกเถียงใหญ่โตเวลานี้
สำหรับสุลักษณ์ ศิวรักษ์ นัก
วิจารณ์ที่เสียงดังที่สุดคนหนึ่งใน
เรื่องนี้ กลับเห็นเป็นเพียงฟาง
เส้นเดียวเท่านั้น

นั่นเพราะว่า หลังอุจฺจ-อุปมา
ที่สุลักษณ์ใช้แทนคณะสงฆ์ ภาย
ใต้แรงกดดันนั้นป่วยเรื้อรังด้วย
การบริหารที่อ่อนแอและฉ้อฉล
มาหลายสิบปีแล้ว

เส้นฟาง “ธรรมกาย” จึง
อาจสิ้นสะเทือนรากฐานสถาบัน
ศาสนาระแสหลัก และถึงกับ
ทำให้หลังอุจฺจที่เพียบแปล้อยู่แล้ว
นั้นล้มครืนลงไป หรือกระทั่ง
แตกเป็นเสี่ยง ๆ

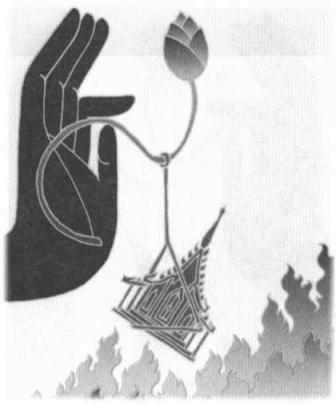
“ปรากฏการณ์ธรรมกาย
เป็นเพียงโคมหน้าของสังคม
ที่ป่วยไข้” สุลักษณ์กล่าว “จะ
กำจัดสำนักนี้ได้ จำเป็นต้อง
ปฏิรูปคณะสงฆ์ทั้งหมด หรือ
บางที่อาจถึงกับต้องถอดพระ
สังฆาธิการฝ่ายปกครองแทบทุก
ระดับทีเดียว”

สุลักษณ์ ชี้ว่าฝ่ายศาสนจักร
นั้นอยู่ในสภาพที่เลอะเทอะยุ่งเหยิง
และพิกลพิการ มองแวบเดียว
จะเห็นตัวอย่างพระทั่วประเทศที่
เข้าไปพัวพันในกิจกรรมทุจริตไร้
ศีลธรรม วัดกลายเป็นที่จอดรถ
คอยตัดทวงรายได้ ในบางกรณี
ผ้ากาสาหวัดพัสดุจึงเป็นเพียง
เครื่องแบบเพื่อมิไ้วิ่งเตนทางเงิน
เท่านั้น

ข้อเสนอของสุลักษณ์ ให้
ปฏิรูปคณะสงฆ์ออกจะกราด

ฟาง เส้น สุดท้าย

วาสนา ชินวารकर्ณ*

เกรี้ยวไปข้างแต่หากพิจารณา
บันทึกประวัติคดีที่มหาเถรสมา
คมเข้าจัดการแก้ไขปัญหาพระ
อิลชชีแล้ว จะเห็นว่ากว่าแปด
เดือนแล้วที่มหาเถรสมาคมทำที่
เตะถ่วงให้เห็นซ้ำ ในกรณีการ
แก้ปัญหาวัดพระธรรมกาย ซึ่ง
วัดนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก
ทั้งในด้านคำสอนและการจัดการ
ด้านการเงิน นักวิชาการฝ่าย

พุทธกล่าวว่า คำสอนของกลุ่มนี้
บิดเบือนคำสอนดั้งเดิมของพุทธ
ฝ่ายเถรวาท

อีกทั้งความร้ายอย่างผิด
ปกติของเจ้าอาวาส รายงานล่า
สุดว่าเป็นเจ้าของที่ดินถึง ๑,๗๔๔
ไร่ ก่อให้เกิดคำถามขึ้นว่า พระ
รูปนี้จะละเมิดพระวินัยโดยการถือ
เอาวัตถุทานซึ่งผู้ศรัทธาถวายมา
เป็นของตัวเองหรือไม่ ?

การสืบสวนของฝ่ายเจ้า
หน้าที่ตำรวจ ในการฟ้องร้อง
ครั้งหลัง ดูเหมือนจะมีความคืบ
หน้ากว่ากระบวนการพิจารณา
อธิการของฝ่ายสงฆ์ โดย
เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รวบรวมหลัก
ฐานและสอบสวนพยานบุคคลที่
เกี่ยวข้องในคดี ขณะที่มหาเถร
สมาคมทำได้มากที่สุดแค่เรียก
ตัวให้ทัมมชโยชี้แจงจุดยืนของ
ตัวเองเท่านั้น แม้การประชุม
มหาเถรฯ จะจัดขึ้นในวันศุกร์
แต่ก็ไม่มีระยะเวลาที่แน่ชัดว่า
กระบวนการพิจารณาจะกินเวลา
ทั้งหมดนานเท่าไร เป็นเรื่องน่า
สังเวชสลดใจ เมื่อพบหลักฐาน
ยืนยันว่า มหาเถรสมาคมเองไม่
มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการแก้
ปัญหาในประเด็นนี้ ดังตัวอย่าง
อดีตพระยันตระที่ต้องปลุมน
ปราชิท (เนื่องจากเสพเมถุน)
มหาเถรฯ ก็ใช้เวลามากกว่าหนึ่ง
ปีในการสอบสวน และสุดท้าย
จบลงด้วยการสึกพระรูปนี้ แต่
เนื่องจากข้อบกพร่องในทาง
ปฏิบัติการที่รวบรัดขาดความ
ชัดเจน ทำให้ยันตระหนีออก
จากประเทศไปได้ก่อนที่จะ

* กองสารนิยกร แปลจาก *The final straw, Vasana Chinvarakorn*, Bangkok Post : Outlook, Wednesday August 4, 1999

เผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ส่วนกรณีกิตติวุฒ โฉม เจ้าของวาทะอัยยศ “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” หลายปีมานี้ถูกฟ้องร้องพิพพันกับการฉ้อโกงทรัพย์สินซึ่งเป็นที่จับตาของสังคมในหลายคดี หากมหาเถรสมาคมก็ยังคงนิ่งเฉยในประเด็นนี้

ในการวิเคราะห์ของสุลักษณ์ การปฏิรูปคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องยกเลิกระบบสมณศักดิ์ เงินนิตยภัต และรวมทั้ง พ.ร.บ.การปกครองคณะสงฆ์เสียด้วย (ฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบันนั้น ออกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขปี ๒๕๓๕)

องค์ประกอบทั้งสามนี้เป็นสิ่งพินสมัยที่ปล่อยให้ฝ่ายอาณาจักรเข้ามาเอาเปรียบและครอบงำฝ่ายพุทธจักร ดังนั้นคณะสงฆ์จึงถูกรวบเข้าสู่ระบบราชการของรัฐ

“ตั้งแต่สมัย ร. ๔ เป็นต้นมา สมณศักดิ์กลายเป็นของเล่น ข้าราชการ ในรัชกาลต่อมาก็ได้ใช้คณะสงฆ์เป็นเครื่องมือในการบริหารและการให้การศึกษาเพื่อเสริมอำนาจขัตรีย์ให้มั่นคงยิ่งขึ้น” สุลักษณ์กล่าว

โดยเฉพาะการก่อตั้งคณะธรรมยุตของรัชกาลที่ ๔ สมัยที่ยังผนวชอยู่นั้น เป็นการประกาศการครอบงำครั้งแรกๆ โดยการอ้างว่าธรรมยุตเหนือกว่าดีกว่าคณะสงฆ์มหานิกาย พระฝ่ายธรรมยุตจึงเข้าไปมีผลประโยชน์ในทางการเมือง จะเห็นว่าตำแหน่งสกลมหาสังฆ

ปริณายกส่วนใหญ่ นั้น กำหนดไว้ในแควดวงของพระบรมวงศานุวงศ์ที่เป็นธรรมยุตกระทั่งถึง ปี พ.ศ. ๒๔๗๕

สุลักษณ์ยังยืนยันต่อไปว่า แม้แต่การปฏิรูปการศึกษาที่ดำเนินการโดยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งเป็นพระอนุชาของรัชกาลที่ ๕ และยังคงดำรงตำแหน่งสกลมหาสังฆปริณายกในรัชกาลต่อมาด้วยแล้ว กลับส่งผลเสียต่ออนาคตของคณะสงฆ์

เพราะหลักสูตรที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นองค์รวม โดยเน้นทั้งเรื่องปริยัติและปฏิบัติ ได้กลับกลายมาเป็นเรื่องทางโลก มากยิ่งขึ้น การศึกษาชนิดนี้เป็นแค่การผลิตบุคคลป้อนหน่วยงานของรัฐ องค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกละทิ้งและหันมาสมาทาน

การเรียนรู้แบบตะวันตกแทน ความเสียหายที่ร้ายแรงที่สุดก็คือ ความแปลกแยกจากกันระหว่างวัดและบ้าน

ร่างกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งนำมาใช้ครั้งแรก

ในปี ๒๔๔๖ (รู้จักกันในนาม ร่างกฎหมาย ร.ศ.๑๒๑) นั้นทำให้การบริหารคณะสงฆ์ทั้งหมดตกอยู่ภายใต้มหาเถรสมาคม อันหมายถึงการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่กรุงเทพฯ

“การพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างวัดและบ้านถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง พระทั้งหลายก็กระหายสมณศักดิ์และตำแหน่งแทนที่จะเคารพพระธรรมวินัย” สุลักษณ์กล่าว “คณะสงฆ์รับเอาท่าทีแบบศักดินาจากฝ่ายอาณาจักร และพระที่ดำเนินตามนโยบายของขัตรีย์ก็ได้รับการสรรเสริญในระดับที่สูงกว่าพระซึ่งทำงานร่วมกับชาวบ้าน”

สุลักษณ์ตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า อย่างไรก็ตามยังมีพระในชนบทบางท่านที่ยังคงรักษาความเป็นเอกเทศจากระบอบการปกครองส่วนกลางไว้ได้ในบางระดับ ตัวอย่างที่โดดเด่นก็คือ ท่านพุทธทาสภิกขุ ผู้สถาปนาสวนโมกขพลาราม ในปี ๒๔๗๕ อันเป็นปีเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย

โดยข้อเท็จจริง พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ทั้ง ๓ ฉบับ ฉบับแรกๆที่ออกในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ นั้นโดยทั่วไปแล้วถือกันว่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เพราะมีความพยายามที่จะสร้างดุลอำนาจให้เกิดขึ้น โดยการแยกหน่วยงานให้มีอำนาจหน้าที่ในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ

แต่ในที่สุด ปี พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ร.บ. ฉบับนี้ก็ถูกล้มเลิกไปในยุคเผด็จการของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ร.บ. ฉบับต่อมาจึงรื้อฟื้นการรวบอำนาจมาไว้ในมหาเถรสมาคมขึ้นมาใหม่ ซึ่งระบบนี้ประกอบด้วยพระเถระผู้ใหญ่ระดับสูงและมีสกลมหาสังฆปริณายกเป็นประธาน

อย่างไรก็ตาม รัฐก็ยังคงมีอำนาจสูงสุดโดยผ่านทางกษัตริย์ซึ่งกุมสิทธิเพียงหนึ่งเดียวในการมอบสมณศักดิ์ให้พระทั้งหลายและมีกรมการศาสนา อันเป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการตามคำสั่งจากมหาเถรสมาคม ในฐานะเป็นเลขาธิการทั่วไปโดยตำแหน่งหน้าที่

สัญลักษณ์ ชั่ว อันกลไกของรัฐนั้นมีความเข้าใจต่อปัญหา คณะสงฆ์น้อยเต็มที ส่วนมหาเถรสมาคมเองก็ขาดความกล้าหาญในการเปลี่ยนแปลง สถาบันฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักรทั้งสองต่างก็ไม่รับผิดชอบและไม่ไยดีความต้องการของสังคมเอาเลย

คำแนะนำอันขัดถ้อยขัดคำของสัญลักษณ์ ในการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นี้ อาจจะไม่เป็นที่พอใจของหลายฝ่าย เพราะใครเล่าจะยินยติละทิ้งอำนาจที่ตัวเองเคยได้รับประโยชน์มาอย่างยาวนาน?

การเคลื่อนไหวด้านการปฏิรูปคณะสงฆ์ที่ผ่านมาเมื่อเร็ว ๆ นี้

คือกฎหมายที่พยายามเพื่อให้เกิดการประนีประนอมกันของทั้งสองฝ่าย ความคิดหนึ่งที่เสนอก็คือ พระเถระผู้ใหญ่ที่สูงอายุไม่ควรเข้ามารับตำแหน่งในการบริหาร

สำหรับปัจจุบัน กำลังมีร่างกฎหมาย ๒ ฉบับซึ่งรอการทำประชาพิจารณ์และสังฆพิจารณ์ร่างทั้ง ๒ ฉบับนี้ก็คือ พ.ร.บ. การปกครองคณะสงฆ์ฉบับใหม่ และ พ.ร.บ. อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ถึงตอนนี้

ยังไม่ชัดเจนว่าต้องใช้เวลานานเท่าไรกว่าที่ร่าง พ.ร.บ. ทั้ง ๒ ฉบับจะผ่านสภานิติบัญญัติและจะปรากฏออกมาในรูปแบบไหนกันแน่-จะเป็น ๒ ฉบับที่แยกจากกัน หรือรวมกันเข้าเป็นฉบับเดียว

อย่างไรก็ตาม การเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงกำลังเป็นกระแสที่ขึ้นแรง โดยเฉพาะเมื่อคดีของยันตระและธรรมกายตกเป็นที่สนใจอย่างมากของสาธารณชน พระศรีปริยัติโมลี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยกล่าวว่าระบบโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ที่เป็นรูปทรงปิรามิดนั้น ปิดกั้นโอกาสไม่ให้พระเล็กพระน้อยได้แสดงความคิดวิพากษ์วิจารณ์หรือเข้ามาทำประโยชน์ให้องค์กรของคณะสงฆ์

ในปัจจุบัน กรรมการทั้ง ๑๙ ท่านในมหาเถรสมาคมอยู่ในวัยปลาย ๗๐ - ๘๐ ปี ที่อายุน้อยที่สุดนั้น ๕๐ ปี

ข้อเสนอทางหนึ่งที่จะเข้ามาไกล่เกลี่ยสภาพการณ์นี้ก็คือ จะยังคงรักษามหาเถรสมาคมไว้แต่จำกัดบทบาทไว้ในหน้าที่การให้คำปรึกษา ส่วนหน้าที่การบริหารวันต่อวันก็ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยพระสังฆาธิการรุ่นเยาว์ทั้งหลาย ที่จะเข้ามาดูแลงานด้านการบริหาร การวางนโยบาย กิจกรรมทางสังคม การศึกษา และความสัมพันธ์กับสาธารณะ

ภายใต้โครงสร้างทางกฎหมายฉบับใหม่ หน้าที่ทางนิติบัญญัติและตุลาการของมหาเถรสมาคมจะถ่ายโอนไปที่หน่วยงานใหม่ทั้งสองหน่วยคือ สังฆสภาและคณะพระวินัยธร

ด้วยความไม่พอใจในบทบาทที่ไม่เหมาะสมของกรมการศาสนา พระภิกษุหัวก้าวหน้าจำนวนหนึ่งกำลังผลักดันก่อตั้งกองเลขาธิการของตนเองขึ้น สิ่งเดียวที่พระเหล่านี้เรียกร้องการสนับสนุนจากรัฐก็คือการกำหนดงบประมาณขึ้นมา

และท่านเหล่านี้ยังเห็นว่า องค์การใหม่จำเป็นต้องเป็นอิสระและแยกจากการควบคุมแบบราชการของรัฐ

ตามที่พระศรีปริยัติโมลีกล่าวไว้ กฎหมายมีความซับซ้อนน้อยลงเท่าไร ความมีประสิทธิภาพของกฎหมายยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ท่านเห็นว่าพระธรรมวินัยจะเข้ามาเป็นแม่บทแห่งการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกทั้งหมดในคณะสงฆ์

“ถ้าเราทำตามพระธรรมวินัยเสียแต่เริ่มต้น กรณีอย่างวัดพระธรรมกายคงได้รับการแก้ไขไปแล้ว” พระศรีปริยัติโมลีกล่าว

“และถ้าหากมีการฟ้องร้องเกิดขึ้น คณะกรรมการซึ่งเป็นพระภิกษุผู้รอบรู้ในกฎข้อบังคับของคณะสงฆ์จะได้เข้าไปตรวจสอบบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง กฎข้อบังคับในปัจจุบันบอกว่าผู้ปกครองสงฆ์ที่บังคับบัญชาพระรูปนั้นโดยตรงเท่านั้นที่สามารถเข้าไปสอบสวนคดีได้ หรือไม่ก็ต้องเป็นมหาเถรสมาคมเท่านั้น และต้องทำไปตามขั้นตอน จึงส่งผลให้เกิดการเนิ่นช้าอย่างมากในกระบวนการสอบสวน”

พระศรีปริยัติโมลียืนยันว่า คณะสงฆ์โดยตัวมันเองนั้นเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐานอยู่แล้ว

ในสมัยพุทธกาล สมาชิกของคณะสงฆ์ทุกรูปมีส่วนในการตัดสินใจกระทำการใดๆ ดังนั้นข้อเสนออีกข้อหนึ่งก็คือ การ

จำกัดอำนาจทางตุลาการของเจ้าอาวาส สำหรับพ.ร.บ.การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนั้น มักถูกโจมตีจากนักวิจารณ์ว่าให้อำนาจการตัดสินใจแก่เจ้าอาวาสมากเกินไปในการจัดการทรัพย์สินของวัดและการอนุญาตคนให้อยู่ในวัด

คาดว่าเรื่องนี้จะกลายเป็นประเด็นถกเถียงที่ร้อนแรง เจ้าอาวาสที่อยู่ในตำแหน่งอาจไม่พอใจและลุกมาคัดค้านการเปลี่ยนแปลง

ความจำเป็นในการรวมวัดเข้าไปสู่วิถีชีวิตของชุมชนอีกครั้งนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่ออนาคตอันยั่งยืนของศาสนา

สัญลักษณ์มองว่า พลังของธรรมกายในการสร้างความสามัคคีในหมู่คนชั้นกลางนั้น นำเสียดายที่วัดส่วนใหญ่อื่นๆ กลับไม่มีสิ่งนี้

พระศรีปริยัติโมลีเสนอว่า ต้องสร้างสภาใหม่ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากพระและฆราวาส ซึ่งเรียกว่า สภาพุทธบริษัท อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการสรรหาตัวแทนสภาพุทธบริษัท

ในอีกด้านหนึ่ง ข้อเสนอในการจัดตั้งคณะกรรมการอุปถัมภ์และคุ้มครองพุทธศาสนาในร่างกฎหมายฉบับใหม่ก็ได้กลายเป็นประเด็นแห่งความไม่พอใจไปแล้ว จากร่างกฎหมายฉบับนี้ คณะกรรมการจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐเป็นส่วน

ใหญ่

นักวิชาการด้านพุทธศาสนาอย่าง ธรรมเกียรติ กั่นอริ ได้ตั้งคำถามว่า สิ่งนี้จะเป็นการฟื้นคืนชีพของระบบปกครองที่เน้นเทศโนแคเรต(ผู้เชี่ยวชาญของรัฐ)หรือไม่ ซึ่งก็หนีไม่พ้นการปล่อยให้รัฐเข้ามามีอำนาจควบคุมคณะสงฆ์ภายใต้เครื่องบังหน้าชนิดใหม่เท่านั้น

การปฏิรูปด้านกฎหมายนั้นเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น สัญลักษณ์ คิวรัักษ์ เชื่อว่าปัญหาที่ร้ายแรงของสังคมนั้นอยู่ที่ความยากจนและการกีดกันสิทธิในหมู่ผู้คนส่วนใหญ่ของประเทศ หากเอาแต่รับมือกับปัญหาธรรมกาย แต่กลับละเลยประเด็นมูลฐาน เช่น ความเสมอภาค ความเป็นประชาธิปไตย สำหรับสัญลักษณ์แล้ว เป็นเรื่องไร้ประโยชน์พอๆ กับการหยิบฟางเส้นบางๆ ออกจากกลมฟางขนาดยักษ์นั่นเอง.

หมายเหตุ: บทความชิ้นนี้ส่วนหนึ่งมาจากปาฐกถาเรื่อง “กรณีธรรมกายคือฟางเส้นสุดท้ายของสถาบันสงฆ์ไทย” ซึ่งแสดงในวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๒. โดยสัญลักษณ์ คิวรัักษ์ และ การสัมภาษณ์อภิปรายเรื่อง พ.ร.บ.การปกครองคณะสงฆ์ และ พ.ร.บ.อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒. ณ ที่ทำการรัฐสภา

จดหมายเปิดผนึกจาก สภาชุมชนหมู่บ้านตำบลพุทธคยา

**กราบเรียน ท่านลามา
โซปา รินโปเช และคณะกรรมการ
การอำนวยความสะดวก
ไตรยแห่งพุทธคยา**

พวกเราทั้งหลาย คือสมาชิก
ของสภาชุมชนหมู่บ้านตำบล
พุทธคยา สภาแห่งนี้เชื่อมั่นใน
หลักการประชาธิปไตยในระดับ
รากหญ้า และยึดมั่นในระเบียบ
สังคมที่เกื้อหนุนคุณค่าทางจิต
วิญญาณที่นำไปสู่เสรีภาพ สันติ
ภาพ และความยุติธรรม พวก
เราหวังที่จะสร้างสังคมที่ศรัทธา
ในวิถีชีวิตแบบชุมชน อันเป็น
ชุมชนที่เชิดชูคุณค่าแห่งความ
เมตตา ความยั่งยืน มีสัมมาชีพที่
เน้นการใช้แรงงาน และการ
เคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ เรา
ไม่สนับสนุนระบบโครงสร้างของ
รัฐที่เป็นอัตตาธิปไตยและรวม
ศูนย์อำนาจ เราต่อต้านสังคมที่
ปราศจากความใส่ใจต่อกันเช่น
ลัทธิบริโภคนิยม อันมีพื้นฐาน
อยู่บนคุณค่าของลัทธิทุนนิยม
และลัทธิล่าอาณานิคมยุคใหม่

สภาชุมชนหมู่บ้านแห่ง
พุทธคยาของพวกเราทั้งหลาย
มีความกังวลใจเป็นอย่างยิ่งต่อ
โครงการเมตไตรย เนื่องจาก
หมู่บ้านของพวกเรากำลังได้รับ
ผลกระทบจากโครงการนี้

ในถ้อยแถลงชิ้นนี้ เราต้อง
การแสดงความคับข้องใจและ
ความเข้าใจของเราไว้ และหวังที่
จะติดต่อกับท่านเพื่อการแลกเปลี่ยน
พูดคุยกันในอนาคตต่อไป

ในพระนามแห่งพระพุทธ
เจ้า และในนามการพัฒนาแห่ง
พุทธคยา หมู่บ้านรอบบริเวณนี้
กำลังได้รับผลกระทบกระเทือน
อย่างตรงกันข้าม บางหมู่บ้านนั้น
เสียหายยับเยินไปแล้ว ชุมชนที่
เคยมีรากฐานอยู่กับการเกษตร
กรรมและการพึ่งพาตนเองกำลัง
เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิต
ชุมชนกำลังล่มสลายและอาจ
สูญหายไปในที่สุด

พุทธคยากำลังได้รับการ
พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว
ในระดับนานาชาติ ผล
กระทบอันเลวร้ายของอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวและกลไก
ตลาดกำลังเผชิญหน้าเราอยู่ทุก
เมื่อเช้าวาน คนชนบทจำนวน
น้อยทยอยมีอหนึ่งได้กลายเป็น
เศรษฐีภายในชั่วเวลาข้ามคืน
แต่คนจำนวนมากมายมทา
ศาลกลับถูกทำให้ยากจนลง คน
ขอทานเพิ่มมากขึ้น ทุกแห่งหน
เต็มไปด้วยความไม่สงบ ตลาด
มีตมุดมีขึ้นอย่างดกตั้น กลุ่มคน
ที่อ่อนแอ เช่น ผู้หญิง และเด็ก

ท่ามกลางการแข่งชิง
ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ภาย
ใต้ระบบโลกาภิวัตน์หรือใน
อีกชื่อหนึ่งก็คือ ลัทธิบริโภคนิยม
ตำบลพุทธคยากำลังถูก
ทำให้เป็นสินค้าเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยว ในนามศูนย์
กลางแห่งพระพุทธศาสนา โดย
ไม่นำพาต่อการล่มสลายของ
หมู่บ้านที่อยู่รอบๆ พื้นที่ ใน
ฐานะของชาวบ้านที่เดือดร้อน
และเห็นพิษภัยของบริโภคนิยม
พวกเขาจึงรวมตัวกันเป็น
สภาชุมชนหมู่บ้าน เพื่อรับมือ
กับโครงการขนาดยักษ์ และ
นี่คือการต่อสู้ของพวกเขา ผ่าน
จดหมายเปิดผนึกที่ยื่นต่อ
หัวหน้าโครงการเพื่อทบทวน
การดำเนินการก่อสร้าง ขณะ
เดียวกันก็ยื่นต่อสายตาชาวโลก
เพื่อรับรู้และช่วยเหลือพวกเขา
เท่าที่จะช่วยได้

— กองสาราณียากร

ถูกเอิร์ดเอาเปรียบ

ในอดีต พวกเราชาวบ้านดำรงชีวิตอยู่ด้วยความภาคภูมิใจในตัวเอง และยึดมั่นในคุณค่าของการทำงานหนักและอาชีพสุจริต แต่วันนี้เราเห็นแต่ความละโมภโลภมาก การฉ้อโกง และความต้องการหาเงินด้วยวิธีต่างๆ มากยิ่งขึ้นทุกที ภายในเวลาสองสามปีมานี้ วิถีชีวิตในชุมชนหมู่บ้านของเราต้องเผชิญกับภาวะถดถอยอย่างใหญ่หลวง ทั้งในแง่เศรษฐกิจและการเมือง “ความวิเศษอัศจรรย์ของตลาด” ได้ย้วยยุ่ยเน่าแห่งลูกหลานเกษตรกรของพวกเรา

โครงการเมตไตรยเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า การพัฒนาพุทธศุขในพระนามแห่งพระพุทธเจ้า ดังนั้นเราจึงมีความวิตกกังวลยิ่งไปกว่าเดิม

รัฐบาลอินเดียของเราย่อมมีความสุข อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเจริญขึ้น เงินเหรียญสหรัฐจะหลั่งไหลเข้ามา นักธุรกิจก็มีความสุข ธุรกิจการค้าจะเติบโต แต่อะไรเล่าที่ชาวบ้านอย่างพวกเราจะได้รับ? ที่กล่าวมาทั้งหมดเหล่านี้คือความเข้าใจของเรา

อะไรคือแผนการและกระบวนการความคิดที่อยู่เบื้องหลังโครงการเมตไตรยและการก่อสร้างพระพุทธรูปขนาดยักษ์? แผนการและกระบวนการความคิดเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างไรกับพุทธศาสนาและพระพุทธองค์บ้างหรือไม่? สิ่งนี้เป็น

ขบวนการทำศาสนาให้เป็นพานิชยกรรมใช่หรือไม่? พวกเราล้วนประหลาดใจต่อสภาพจิตเชิงวัตถุนิยมและสัญลักษณ์แห่งการตอบสนองตัวตนเหล่านี้

สำหรับพวกเราเหล่าเกษตรกรแห่งประเทศยากจนซึ่งตกเป็นเหยื่อแห่งลัทธิล่าอาณานิคมยุคใหม่แล้ว การงานที่ไม่ก่อผลผลิตเช่นนี้หมายถึงการใช้ทรัพยากรของสังคมในทางที่ไม่ถูกต้อง

เราทราบมาว่าพระพุทธรูปจะก่อให้เกิดความเมตตาและความกรุณา แต่สำหรับคนที่เข้าใจวัฒนธรรมแห่งประเทศไทยของเราย่อมตระหนักดีว่า เทวรูปของเรานั้นมีคุณลักษณะเช่นมนุษย์ ไม่ใช่ใหญ่โตมหึมาพิศดารชาติ สำหรับประชาชนที่นี้แล้วนับเป็นเรื่องโชคร้าย ที่รูปปั้นอันเป็นตัวแทนแห่งบุคลิกภาพอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ต้องถูกจัดสร้างขึ้นในรูปทรงอันผิดธรรมชาติเช่นนั้น พวกเรารู้สึกเศร้าใจต่อการไม่แยแสทางวัฒนธรรมเช่นนี้ ไม่เคยมีปฏิมากรรมรูปปั้นที่เป็นเลิศในโลกที่ใดเลย ที่มีสัดส่วนมหัพดารเช่นนี้

ปรัชญาอันเป็นแก่นกลางของพุทธศาสนานั้นก็คือ ความเรียบง่าย แต่ในการสร้างพระพุทธรูปขนาดยักษ์นี้ต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมหาศาลสักเท่าใดเงินจำนวนนี้มาจากไหน? มาจากผู้คนที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายหรือไม่? และถ้านี่ไม่ได้เป็นไปตามที่วางไว้ เงินเหล่านี้จะสามารถเป็น “เหตุ” ที่ก่อให้เกิด

เกิด “ผล” เป็นความเมตตาได้หรือไม่?

คำถามต่อความเชื่อนี้ก็คือน่ากรุปปั้นขนาด ๕๐๐ ฟุตสามารถก่อให้เกิดพลังแห่งความเมตตาอันยิ่งใหญ่ได้แล้ว ทำไมจึงไม่สร้างขนาด ๕,๐๐๐ ฟุตเสียเลย? แล้วนำรูปปั้นนี้ไปติดตั้งไว้ในประเทศญี่ปุ่นหรือสหรัฐอเมริกา เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนที่นั่น เพราะดูเหมือนว่าสังคมที่นั่นจะล่มสลายด้วยลัทธิทุนนิยมและบริโภคนิยมยิ่งไปกว่าเรา

ความทุกข์และความไม่สงบในโลกทุกวันนี้ คือผลผลิตของวัฒนธรรมบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ซึ่งเป็นตัวทำให้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรมนุษย์และสังคมถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด จะเอาชนะความไม่สงบเหล่านี้เพื่อบรรลุลสันติภาพได้ก็ต่อเมื่อพวกเราทำงานต่อต้านปีศาจแห่งลัทธิบริโภคนิยม เพียงแค่การบูรณารูปปั้นจะสามารถบรรลุลถึงสันติภาพได้หรือไม่? ในการรับมือกับปัญหาดังกล่าว พวกเราจึงจำเป็นต้องค้นหาวิธีการที่สร้างสรรค์มาแทนที่วิธีการอันแปลกแยกและเลวร้ายเหล่านี้

พระพุทธองค์ตรัสว่า “รู้ตนเอง รู้ความจริง เข้าใจเหตุแห่งทุกข์ ทำงานหนักเพื่อเอาชนะความทุกข์ นี่คือนหนทางที่ถูกต้องนี่คือธรรม”

ประการสุดท้าย เนื่องจาก การเกิดขึ้นของโครงการเมตไตรยอันมหึมานี้ ได้ทำให้เกิด

ความกลัวและความวิตกกังวลกันว่า หมู่บ้านในบริเวณรอบๆ จะต้องถูกรื้อถอนออกไป สิ่งนี้เป็นความกังวลใจอย่างที่สุดของพวกเขา กรุณาอย่ารบกวนความสงบสันติในหมู่บ้านของพวกเขาเลย นี่คือการร้องขออย่างสัตย์ซื่อจากเรา

ผลกระทบจากโครงการที่ก่อความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นแล้ว ที่เราอยากรายงานให้ทราบก็คือ ระบบชลประทานในหมู่บ้านบาเลาและหมู่บ้านกาเลธา รวมทั้งบริเวณใกล้เคียง และยังคงไม่มีการเตรียมการที่จะช่วยเหลือด้านชลประทานและการประปาแต่อย่างใด

พวกเราคาดหวังด้วยความจริงใจว่า ท่านจะพิจารณาเรื่องเหล่านี้ดูอีกครั้ง และกรุณาติดต่อกลับมายังสถานที่ข้างล่างนี้ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน

สถานที่ติดต่อ :

Jagdish Yadav,
Post Master, Gram Balau,
Near Maitreya Project
Bodh Gaya 824231-Bihar,
India

ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม

พ.ศ. ๒๕๔๒

ตำบลพุทธคยา

ธรรม ในฐานะรากฐาน การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

ปรีดา เรื่องวิชาการ

พมได้เล่าถึงความเป็นมาของโครงการ “ເຂັດຢູ່ ເຂັດກິນ” หรือ “รั่มมิกซุมซุน” ที่อ.กุดชุม จ.ยโสธร ไร่ข้างในฉบับที่แล้ว ฉบับนี้ได้เก็บเอาความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจมาเล่าต่อเพื่อให้เห็นภาพต่อเนื่องของโครงการ

จำเดิมก่อนหน้าที่ชาวบ้านทั้ง ๑๕ ครอบครัวจะรวมกลุ่มทำโครงการอย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่างนั้น มีสมาชิก ๓-๔ ครอบครัวเกิดลังเลไม่แน่ใจว่าโครงการจะไปได้รอดหรือไม่ จนเมื่อจะต้องประชุมเพื่อตั้งกองทุน “สัจจะออมทรัพย์” (พ.ค.๔๒) สมาชิกดังกล่าวก็ตั้งคำถามแกมกังวลจนดูเหมือนไม่มั่นใจจะใคร่อย่างไรบ้าง ซึ่งพอสรุปได้ว่าอาจจะเกิดจากเหตุผลอย่างน้อย ๓ ข้อ คือประการแรก ความไม่เชื่อมั่นว่าการดำเนินตามแนวทางของกลุ่มจะทำให้ชีวิตของตนหลุดรอดจากปัญหาเศรษฐกิจได้ยั่งยืนแท้จริง การเปลี่ยนวิธีการผลิตมาเป็นเกษตรกรรมผสมผสานเพื่อยังชีพอาจทำให้มั่นใจได้ว่า มีกินพอเพียงแน่ แต่ชีวิตและครอบครัวก็ต้องถูกอิทธิพลของโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมบริโภคดึงให้เขาต้องข้องแวะอย่างเลี่ยงได้ยาก นั่นย่อมหมายถึงภาระอีกมากมายที่โครงสร้างแบบนี้กำหนดให้เขาต้องรับผิดชอบ แม้กระนั้นโดยภาพรวมแล้วพวกเขายืนยันว่ายิ่งดีกว่าปล่อยให้ดำเนินชีวิตไปตามแบบเดิมแน่นอน

ประการที่สอง ความไม่พร้อมที่จะลงขันตั้ง กองทุนสัจจะออมทรัพย์ โดยพร้อมเพรียงกับ เพื่อนในกลุ่มเพราะเป็นด้วยภาระบีบรัดทาง เศรษฐกิจ

ประการสุดท้าย ลึก ๆ แล้ว พวกเขายังไม่ ว่างใจเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม กลัวว่าจะมีบางคน ไม่ซื่อสัตย์หรือเอาเปรียบส่วนรวม ทั้งที่เงินออม ที่ลงขันก็มีจำนวนไม่มากนักและใครเบียดก็ยอมจะ ไม่มีใครช่องแวงด้วย เป็นโทษที่องค์กรรองรับอยู่ เหตุผลทั้ง ๓ ข้อที่กล่าวมา พวกเขาล้วนเป็นเหยื่อ ของผลผลิตจากโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมบริโศค ทำให้ชาวบ้านคิดถึงแต่ตัวเอง เพื่อนบ้านและสังคม จะเป็นอย่างไรช่างมัน และการคิดถึงประโยชน์ ของตัวเองก็หดแคบเหลือเพียงแ่งมุมทางเศรษฐกิจ ว่าจะมีเงินจับจ่ายใช้สอยเพียงพอหรือไม่ คุณภาพ ชีวิตด้านอื่นและสิ่งแวดล้อมไม่ต้องพูดถึง ที่สำคัญ โครงสร้างแบบนี้มันยังทำลายความไว้วางใจของ คนในชุมชนลงไปมาก ความริษยาและนิทา เพื่อนบ้านกลับกลายเป็นเรื่องธรรมดาตามากของ หมู่บ้านไทยในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ภายหลังที่ก่อตั้งกองทุนสัจจะ ออมทรัพย์ของทั้งพระครูสุภาจารวัฒน์และพวกเรา ที่เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานได้พยายามพูดคุยทำ ความเข้าใจเพื่อสร้างศรัทธาและความไว้วางใจให้ เกิดขึ้น อีกทั้งการจัดกระบวนการกลุ่มซึ่งอาศัย การให้กำลังใจและการแลกเปลี่ยนความคิดจาก เพื่อนในกลุ่มทำให้บรรยากาศดีขึ้นเรื่อยๆ ที่น่า สนใจกว่านั้นคือการที่สมาชิกส่วนใหญ่แสดงความ เชื่อมั่นศรัทธาต่อโครงการและต่อเพื่อนในกลุ่ม โดยลงขันกองทุนโดยสละให้เพื่อนที่จำเป็นต้องใช้ เงินเพื่อปรับปรุงการเกษตร หยิบยืมเงินออกไปใช้ ก่อน ทั้งยังเอื้อเพื่อพันธุ์พืชและสัตว์พร้อมกับ เสนอตัวไปช่วยลงแขก หากมีใครส่งข่าวบอกมา การหยิบยืมความไว้วางใจของคนหรือกลุ่มแรกนี้ ก่อให้เกิดบรรยากาศความเชื่อมั่นไว้วางใจกันได้ อย่างดีเยี่ยม ระยะเวลาที่ความคลางแคลงใจแทบ จะหายไปสิ้น ผมเชื่อว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความไว้วางใจกันนี้มีมากกว่าที่กล่าวมา ไม่ว่าจะเป็นการที่

กลุ่มได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ การมีระบบตรวจสอบที่โปร่งใสรวมถึงการมีส่วน ร่วมคิดร่วมทำในเป้าหมายและยุทธศาสตร์เดียวกัน เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวศรัทธาหรือความ ไว้วางใจที่ก่อปรด้วยปัญญาจึงเป็นธรรมที่สำคัญ ข้อหนึ่งในการทำงานพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

สำหรับความคืบหน้าของโครงการนี้ บัดนี้ ชาวบ้านทั้ง ๑๕ ครอบครัวได้เปลี่ยนวิธีการผลิต มาเป็นการทำเกษตรกรรมผสมผสานกันทุกครอบครัวแล้ว ต่างกันบ้างในแง่การขยายความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่ปลูกหรือเลี้ยงดู เพราะ พื้นที่เพาะปลูกของบางคนยังประสบปัญหาเรื่อง แหล่งน้ำ บางคนยังไม่มีทุนพอที่จะปรับปรุง ระบบน้ำ และยังไม่มียุทธวิธีที่จะซื้อพันธุ์พืชและสัตว์ ได้มากและหลากหลาย ทว่าชาวบ้านได้งดการใช้ สารเคมีทุกชนิด โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสมุนไพร ควบคุมศัตรูพืชแทน เมื่อคราวประชุมกลุ่มครั้ง ล่าสุด เราได้ตั้งคำถามว่ามีอะไรเกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากการดำเนินตามแนวทางนี้ สมาชิก ส่วนใหญ่ต่างบอกว่าการถือฤกษ์ทั้งด้านกำลังใจและ วัตถุประสงค์ของซึ่งมาพร้อมกับความสัมพันธ์ที่สนิท ซิดเชื่อกันมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด รายจ่าย อันเนื่องจากการซื้อหาอาหารการกินลดไปกว่า ๕๐% เมื่อเทียบกับอดีตเพราะชาวบ้านเริ่มใช้ ผลผลิตของตนทำอาหารกินเอง

อย่างไรก็ตาม รายจ่ายจากการซื้อหาอาหาร ยังเป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับรายจ่าย ทั้งหมดของครอบครัว เนื่องเพราะรายจ่ายที่มาก และยิ่งค่าค่อชาวบ้านก็คือ ภาระการส่งเสียบุตร เรียนหนังสือ ทั้งค่าเล่าเรียน การกินอยู่ซึ่งมี วัฒนธรรมบริโศคนิยมเป็นแม่แบบ โดยเฉพาะเด็ก ที่เข้ามาเรียนในเมืองหรือกรุงเทพฯ ก็ยังต้องจ่าย แพงขึ้นอีกลิบลิว (นอกจากนี้ยังมีรายจ่ายจากการ ซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงสินค้าฟุ่มเฟือยเกินจำเป็นด้วย) ค่าใช้จ่ายจาก การจัดงานพิธีต่าง ๆ หรือเสียภาษีสังคม ซึ่งหลาย ครั้งเป็นเรื่องหน้าตามากกว่าเพื่อสาระสำคัญ รายจ่ายที่เป็นต้นทุนในการทำเกษตรกรรม ภาระราย

จ่ายที่กล่าวมาเนี่ยยังเป็นสัดส่วนที่มากโขเมื่อเทียบกับรายได้แล้วบอกได้เลยว่าชาวบ้านยังคงไปไม่พ้นการเป็นหนี้สินเช่นเดิม จากกระบวนการกลุ่มเราได้ช่วยกันระดมความคิดเพื่อหาทางออกไว้หลายข้อด้วยกัน

๑) แรกสุดคือให้กำลังใจตัวเองโดยพิจารณาอยู่เนือง ๆ ว่าแม้เราเพิ่งจะริเริ่มไปได้ไม่นาน เรายังได้เสวยผลที่ดีหลายด้าน (ที่กล่าวมา) ในทันทีไม่ใช่หรือ ความสำเร็จในท้ายที่สุดนั้นย่อมต้องใช้เวลาและปัจจัยอีกหลายด้านประกอบกัน ดังนั้นการพอใจกับความสำเร็จเล็ก ๆ เป็นขั้น ๆ และรู้จักรอเป็นก็ช่วยให้เกิดความสุขในขณะก้าวของชีวิตได้ นอกจากนี้การตั้งคำถามกับการจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น “สิ่งนี้จำเป็นต้องซื้อจริงหรือ... ถ้าไม่ซื้อแล้วจะเสียหายอะไรไหม?” ก็จะเป็นอนุสติเตือนในการบริโภค เป็นโภชนาเมตต์ปัญญาที่ช่วยลดภาระรายจ่ายได้

๒) ในต้นปี ๒๕๔๓ กลุ่มจะจัดไปดูงานที่ ศิริระอโศก จ.ศรีสะเกษ เพื่อไปดูแบบอย่างการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย และถือเป็นโอกาสไปฝึกทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ น้ำยาสระผม ยาสีฟัน ผงซักฟอก เป็นต้น เพื่อชุมชนจะผลิตสิ่งเหล่านี้ไว้ใช้เอง โดยไม่ต้องซื้อหาอีกต่อไป

๓) การทดลองใช้เงินตราชุมชน ซึ่งใช้เป็นอัตราแลกเปลี่ยนซื้อหาสินค้าหรือบริการที่ชุมชนผลิตเองได้ แม้ว่าจะระยะแรกชาวบ้านแทบจะไม่เห็นประโยชน์ของมัน เพราะของที่ซื้อหาหมุนเวียนในชุมชนนั้นไม่หลากหลายและต้องพึ่งพิงจากนอกชุมชนอยู่มาก ดังนั้นการทดลองใช้ระบบเงินตราชุมชนจะช่วยสร้างสำนึกว่า “ชุมชนควรจะพัฒนาการผลิตด้วยตนเองให้หลากหลายกว่าที่เป็นอยู่” ซึ่งชุมชนมีศักยภาพทำเองได้หลายอย่าง

๔) รวมกลุ่มสนทนา และปฏิบัติธรรมอย่างน้อยเดือนละครั้ง ที่วัดท่าลาด ในวันพบปะจะเอื้อเพื่อโอกาสให้สมาชิกสร้างอธิษฐานบารมี โดยถือสังฆะว่าจะเลิกละหรือประพฤตสิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเจริญองามของชีวิตและสังคม โดยมีท่านพระครูและเพื่อนในกลุ่มเป็นสักขีพยานและ

ให้กำลังใจด้วยการร่วมถือปฏิบัติซัดเกล้าด้วยกัน

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มในแง่ร่วมคิดร่วมทำเพื่อคลำทางไปสู่เป้าหมายที่วางร่วมกัน ในลักษณะเช่นนี้จะยังคงมีออกมาให้เห็นเรื่อยๆ เพราะกิจกรรมหรือโครงการใดก็ตามที่จะปฏิบัติการได้จริงจัง เข้มแข็ง มีพลังและหลากหลายได้นั้นล้วนต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มเป็นรากฐานในการทำงานพัฒนา เดิมความเป็นชุมชนของหมู่บ้านก็เคยตอบสนองประโยชน์ในแง่นี้ตามธรรมชาติอยู่แล้ว มาในปัจจุบันนี้แหละที่ความเป็นชุมชนได้ถูกกลดทอนลงอันเนื่องจากวิธีคิด

กลุ่มสังฆะอาสาพัฒนา พาชชาวบ้านแลกเปลี่ยน-ดูงาน

ของทุนนิยมบริโภคเป็นปัจจัยหลัก กระบวนการกลุ่มจึงต้องถูกฟื้นฟูขึ้นมาใหม่โดยปรับจากเดิมที่เป็นธรรมชาติให้เหมาะสมสอดคล้องกับการทำงานพัฒนาที่มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ชัดเจน ดังนั้นด้วยเหตุนี้ การเรียกร้องต่อสู้ใดๆ ของชาวบ้านแม้จะเป็นปัญหาปากท้องเฉพาะหน้า หากปราศจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแล้ว การเปลี่ยนวิถีคิด การพัฒนาพฤติกรรม จิตใจและปัญญา ก็จะเกิดขึ้นได้ยาก การพัฒนาชีวิตและสังคมที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ยากเช่นกัน

พระครูพิพัฒน์โชติ กับธนาคารชีวิต

สมเกียรติ มีธรรม

“

ถ้าพระปฏิบัติตน
เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านแล้ว
อะไรก็ตาม หากมีพระเป็นผู้นำ
ก็จะทำสำเร็จได้โดยง่าย

”

น

บแต่ผู้เขียนมีโอกาสสองใต้ไปร่วมจัด
ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ครั้งที่ ๑
และ ๒ เมื่อปี ๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๐
มาถึงขณะนี้ ล่วงเลยเวลามา ๒ ปีที่ไม่ได้ลงไปเยือน
อำเภอหาดใหญ่ สภาพทั่วไปก็ไม่ต่างจากในครั้ง
ก่อน นอกจากอาคารบ้านช่องที่กำลังก่อสร้างได้
หยุดลงกลางคัน ทั้งร่องรอยของเสา และคาน ไม้
ท่อมกลางสายฝนและแสงแดดที่แผดเผาจนดู
เก่าไป

ขณะที่เศรษฐกิจชะลอตัวอยู่นี้ การพัฒนาภาค
ประชาชนกลับไม่หยุดนิ่ง ในตรงกันข้าม เป็น
โอกาสให้การพัฒนาชุมชนโดดเด่นขึ้นมาท่ามกลาง
ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะพระสงฆ์
ด้วยแล้ว แม้จะมีข่าวคราวออกมาในแง่ลบอยู่บ้าง
แต่ก็ยังมีพระสงฆ์หลายท่านที่อุทิศตนเพื่อชุมชน
อย่างแท้จริง ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑
มีพระสงฆ์ถึง ๓ ท่านด้วยกันที่ได้รับรางวัลคนดี
ศรีสังคม หนึ่งในนั้นก็คือ พระครูพิพัฒน์โชติ (ทอง
เตชบุญโณ) เจ้าอาวาสวัดดอน ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่
จ.สงขลา ผู้ก่อตั้งธนาคารชีวิต เพื่อปลดเปลื้อง
หนี้สินให้แก่ชาวบ้าน และเป็นอีกผู้หนึ่งที่ร่วมสาน
ฝันธัมมิกสังคมนิยมในสหัสวรรษหน้า

จากการล่องใต้ไปสัมภาษณ์ท่าน ทำให้เรารู้
ถึงกิจกรรมต่างๆ มากกว่าที่ได้อ่านจากข้อเขียน
หรือบทความในสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีหน้า
ท่าทางการแสดงออกอย่างมีชีวิตชีวา ขณะที่ท่านพูด
ถึงธนาคารชีวิต ธนาคารชีวิตหมายถึง การเป็นอยู่
ร่วมกันอย่างปลอดภัย สมาชิกจะฝากชีวิตไว้ต่อกัน
ธนาคารชีวิตเป็นกลุ่มออมทรัพย์รูปแบบหนึ่ง ซึ่ง
มีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มากกว่า
การแบ่งปันผลประโยชน์ของกลุ่ม ท่านเล่าต่อไป
ถึงการก่อตั้งกลุ่มว่า เดิมที่ไม่ได้คิดที่จะทำ
ธนาคารชีวิตเลย จนกระทั่งเมื่อได้รับการชักชวน
จาก อาจารย์สวัสดิ์ กาญจนสุวรรณ ซึ่งเป็นลูกหลาน
ของชาวบ้านหัวควาย นิมนต์เข้าร่วมประชุม
เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน จัดโดยวิทยาลัยครู
สงขลา หลังจากนั้นมาในวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ.
๒๕๒๗ ได้ประชุมชาวบ้านจัดตั้งธนาคารชีวิต

พร้อมทั้งวางหลักเกณฑ์ต่างๆในการรวมกลุ่ม ๕ ประการด้วยกัน กล่าวคือ ๑.) มุ่งให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย ๒.) สมาชิกคิดช่วยเหลือกลุ่มมากกว่าคิดที่จะรับประโยชน์จากกลุ่ม ๓.) ยึดหลักเบญจศีลเป็นวินัยของกลุ่ม ๔.) การดำเนินการอาศัยมติจากที่ประชุมใหญ่ และ ๕.) แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อทำกิจกรรมตามมงคล ๓๘ ประการในทางพระพุทธศาสนา โดยเดือนแรก มีสมาชิกเพียง ๑๘ คน พอเดือนที่ ๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๓๐ คน และเดือนที่ ๓ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐๐ คนตามลำดับ และให้สมาชิกฝากเงินกันเพียงเดือนละ ๓๐ บาท ต่อมาเมื่อสมาชิกขยายออกไป จึงได้เพิ่มจำนวนเงินฝากจาก ๓๐ บาทเป็น ๑๐๐ บาท และได้หักค่าใช้จ่ายเอกสารอื่นๆ เช่น สมุดปากกาอีก ๑๐ บาท เหลือเงินสะสมจริงเพียง ๙๐ บาท รวมเป็นเงิน ๙,๐๐๐ บาท โดยปล่อยให้สมาชิกกู้ ๗,๐๐๐ บาท คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ บาทต่อเดือน

พระครูพิพัฒนโชติ เล่าต่อไปว่า การรวมกลุ่มของที่นี่ ไม่ได้เห็นดอกผลที่สมาชิกกู้ยืมไปเป็นสำคัญ หากแต่ดอกผลทุกบาททุกสตางค์ ได้นำมาเป็นสวัสดิการคืนให้แก่สมาชิกในชุมชน เนื่องจาก ถ้าเน้นเรื่องผลประโยชน์มากเกินไปก็จะทำให้ควบคุมยาก และกลุ่มอยู่ได้ไม่นาน ดังนั้นท่านจึงเน้นให้สมาชิกทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีความเป็นพี่เป็นน้อง มีเอกภาพ โดยนำศีล ๕ มาพัฒนาตนเอง ตามวัตถุประสงค์ของธนาคารชีวิต ๔ ข้อด้วยกัน กล่าวคือ ๑.) เพื่อฝึกสมาชิกให้รู้จักควบคุมตนเอง สำนึกในหน้าที่ ๒.) เพื่อให้สมาชิกมั่นใจในพลังสัจจะของแต่ละคนในการเว้นชั่ว ทำความดี ๓.) เพื่อเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของมวลสมาชิก และ ๔.) เพื่อพัฒนาพื้นที่แถบลุ่มน้ำอู่ตะเภา ให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาเบื้องต้น ธนาคารชีวิตได้วางแนวทางการดำเนินงานไว้ ๓ ด้านด้วยกัน กล่าวคือ งานขยายเครือข่าย งานพัฒนาคุณภาพชีวิต และงานพัฒนาสังคม การกุศล สาธารณ

ประโยชน์และสวัสดิการต่างๆ

งานเครือข่าย ปัจจุบันได้ขยายเครือข่ายออกไปอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มที่วัดอู่ตะเภา ขยายมายังวัดชลธารประสิทธิ์ และวัดดอน ปัจจุบันมีสมาชิกรวม ๖๐๐ กว่าคน มีเงินสะสมมากถึง ๔ ล้านบาท

งานพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นอีกด้านหนึ่งซึ่งทางกลุ่มได้บริการเงินกู้ให้แก่สมาชิก โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ เพื่อให้สมาชิกได้นำเงินมาสร้างปัจจัยพื้นฐานต่างๆ ในครอบครัว และหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานสาธารณสุขมูลฐาน เช่น ธรนรงค์ให้มีการสร้างส้วม สร้างประปาหมู่บ้าน จนก่อให้เกิดกลุ่มผู้ใช้น้ำวัดดอนขึ้นมาอีกกลุ่มหนึ่ง

พระครูพิพัฒนโชติ (ทอง เตชบุญโณ)

ปัจจุบันอายุ ๕๓ ปี พรรษาที่ ๓๑ นามเดิม ชื่อทอง นามสกุล ผ่องสุวรรณ เกิดเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๙ ตรงกับวันเสาร์ ณ บ้านเลขที่ ๙๗ หมู่ที่ ๙ ต. คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา บิดาชื่อนายสี ผ่องสุวรรณ มารดาชื่อนางจันทร์แก้ว ผ่องสุวรรณ

จบการศึกษาทางโลกชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดชลธารประสิทธิ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ จากโรงเรียนคูเต่า ต.แม่athom อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ปี พ.ศ. ๒๕๐๙

ต่อมาได้อุปสมบทเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่วัดหน้าพระลาน ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช โดยมีพระครูการาม วัดหน้าพระลาน เป็นพระอุปัชฌาย์ พระวิโรจน์ วิริโย วัดหน้าพระลาน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และสอบได้นักธรรมชั้นเอก จากสำนักศาสนศึกษาคณะจังหวัดสงขลา ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ปี พ.ศ. ๒๕๒๕

ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดดอน ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

มีสมาชิกทั้งหมด ๑๖๖ ครอบครัว โดยให้แต่ละครอบครัวลงขันกันสร้างประปาหมู่บ้าน ครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท และได้กันเงินลงขันส่วนหนึ่งมาเป็นเงินกู้ เพื่อนำดอกผลมาจ่ายค่าไฟฟ้าสำหรับสูบน้ำ ประมาณเดือนละ ๒,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท และนำมาจ้างคนสูบน้ำอีกเดือนละ ๕๐๐ บาท ส่วนค่าบำรุงรักษา สมาชิกแต่ละครอบครัวร่วมกันจ่ายเป็นรายปีๆ ละ ๑๐๐ บาท นอกจากนั้นงานด้านนี้ได้ขยายออกไปถึงงานอาชีพต่างๆ ให้แก่สมาชิกอีกด้วย อาทิ ปลูกส้มโอหอม กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากเชือกกล้วยตานี และกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ ทำดอกไม้จันทน์พวงหรีด เป็นต้น

ส่วนงานด้านพัฒนาสังคมและสวัสดิการนั้น ธนาคารชีวิตได้นำดอกผลจากการกู้ยืมของสมาชิกมาเป็นสวัสดิการคืนให้แก่ชุมชนอีกจำนวนหนึ่ง ปัจจุบันมีเงินมากถึง ๖๐๐,๐๐๐ กว่าบาท โดยนำไป ๑.) จัดทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนโรงเรียนวัดดอน และวัดชลธารประสิทธิ์ ๒.) นำไปเป็นทุนอาหารกลางวันแก่เด็กประถม ๔,๐๐๐ บาท และเด็กอนุบาลอีก ๑,๐๐๐ บาท ๓.) นำไปจัดเป็นสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้แก่สมาชิก กรณีนอนโรงพยาบาล จ่ายคืนละ ๑๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๐ คืน กรณีไม่ต้องนอนโรงพยาบาล จ่าย ๒๐% ของค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด ๔.) จัดเป็นค่าสวัสดิการให้แก่สมาชิกที่ประสบภัยต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ คนละ ๑,๐๐๐ บาท และ ๕.) นำไปจ่ายสวัสดิการฌาปนกิจแก่ครอบครัวของสมาชิกที่ถึงแก่กรรม รายละ ๑,๐๐๐ บาท นอกจากนั้นยังมีเงินกู้ฉุกเฉินสำหรับสมาชิกที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอีกจำนวนหนึ่ง แต่ไม่เกินคนละ ๓๐,๐๐๐ บาท

ในด้านระเบียบการฝากเงินนั้น ท่านบอกว่า

สมาชิกทุกคนต้องนำเงินมาฝากประจำ คนละ ๓๐ บาทต่อเดือนเท่านั้น ซึ่งจะไม่รับฝากมากไปกว่านี้ เนื่องจากธนาคารชีวิตมีหลักการชัดเจนว่า เป็นการเอาชีวิตมาฝากรวมกัน และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความโลภในการสะสมทรัพย์ จึงนำมงคล ๓๘ มาเป็นชื่อของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกทุกคนถือปฏิบัติตามมงคลนั้น โดยในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกประมาณ ๒๕ คน และให้สมาชิกในกลุ่มเลือกหัวหน้าและற்றுญิกอีกหนึ่งคน เพื่อรวบรวมเงินฝากไปไว้ส่วนกลาง

ส่วนการกู้เงินยืมเงินนั้น สมาชิกต้องทำสัญญา ก่อนอย่างน้อย ๑ เดือน เพื่อกลุ่มจะได้เตรียมเงินกู้

ประชุมชาวบ้านติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกธนาคารชีวิต

ให้แก่สมาชิกได้ทั่วถึงกัน โดยแต่ละคนก็ได้ไม่เกินหนึ่งเท่าตัวของเงินฝาก และจ่ายดอกเบี้ยในอัตรา ร้อยละ ๑ บาทต่อเดือน ท่านบอกว่า ในช่วงระยะแรกๆ ให้สมาชิกจับฉลากกันว่าใครจะได้กู้ยืมเงินบ้าง แต่เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมกับสมาชิกที่มีความเดือดร้อนมากกว่า ต่อมาจึงเปลี่ยนให้สมาชิกในกลุ่มที่ต้องการกู้เงินคุยกันเอง พร้อมกันนั้นก็หาคนมาค้ำประกันอย่างน้อย ๒ คน และที่สำคัญต้องได้รับการยินยอมจากครอบครัวก่อนทุกครั้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมาภายหลัง เมื่อต้องชำระเงินต้น และดอกผลจากการกู้ ซึ่งที่ประชุมได้

กำหนดเอาทุกวันเสาร์ของต้นเดือน ติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่ม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำสมาชิกรับศีลรับพรก่อนดำเนินการประชุม เมื่อสมาชิกทุกคนนำเงินตนและดอกผลมาจ่ายคืนแล้ว พร้อมกันนั้นก็ปล่อยเงินกู้ให้แก่สมาชิกคนอื่นๆ ต่อไป ส่วนสมาชิกจะนำเงินไปใช้อะไรนั้น ท่านบอกว่า ทางกลุ่มไม่ได้กำหนดกันชัดเจน ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสมาชิกเป็นสำคัญ แต่ที่พิเศษออกไปของธนาคารชีวิตก็คือ เงินทุกบาททุกสตางค์ไม่ได้นำไปฝากไว้กับธนาคารใดๆ คล้ายกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ท่านบอกว่า การนำเงินไปฝากธนาคารนั้น เป็นการสนับสนุนนายทุน ให้นายทุนเอาเงินไปลงทุน โดยที่ผู้ฝากเงินไม่ได้ดอกผลตามที่ตนควรจะได้ หากนำเงินให้สมาชิกกู้ไปลงทุนเอง ดอกผลที่ได้ก็จะกลับเข้ามามากกว่าการนำเงินไปฝากธนาคารเสียอีก

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินงานของกลุ่มก็คือ สมาชิกขาดการประชุมอย่างต่อเนื่อง จนไม่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มได้ทัน ไม่เข้าใจการดำเนินงานของกลุ่ม ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มได้ แต่ก็มีบางรายที่ลาออกไปด้วยเหตุจำเป็น เช่น ย้ายบ้าน หรือไปทำงานที่อื่น เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีสมาชิกบางคนที่ลาออกไปเพราะเห็นว่าไม่ได้ประโยชน์อะไรจากกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่ มีฐานะดีพอควรในระดับชุมชน

ในด้านหลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน ทางกลุ่มให้ความสำคัญกับ**สังฆะ**มาก เนื่องจากท่านเห็นว่าผู้คนในสังคมปัจจุบันไม่มีสังฆะต่อกัน ไม่มีความไว้นือเชื่อใจกัน สังฆะจึงเป็นหลักสำคัญที่ท่านนำมาใช้ในการรวมกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกทุกคนเกิดความไว้นือเชื่อใจกัน คิดช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังมีศีล ๕ และมงคล ๓๘ ที่นำมาตั้งเป็นชื่อกลุ่ม ดังกล่าวมาเบื้องต้นแล้ว

อย่างไรก็ตาม การทำงานที่ผ่านมา แม้ว่าจะประสบพบปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง แต่ท่านก็ยังไม่ย่อท้อต่อสิ่งที่เกิดขึ้น มีหน้าซ้ำยังคิดขยายกิจกรรมออกไปครอบคลุมด้านอื่นๆ ในอนาคตข้างหน้าอีกด้วย อาทิ กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงเบ็ด-ไก่, กลุ่มเกษตรผสมผสาน กลุ่มจักสาน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน เพื่อต่อรองกับนายจ้างตลอดไปจนถึงร้านค้าของชุมชน เป็นต้น

ธนาคารชีวิตวัดดอน นับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการรวมกลุ่มกันโดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งมีพระสงฆ์เป็นผู้นำ และมีการประยุกต์หลักธรรมมาพัฒนาชุมชนได้อย่างสมสมัย ดังคำให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งของท่านว่า “...ถ้าพระปฏิบัติตนเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านแล้วอะไรก็ตาม หากมีพระเป็นผู้นำ ก็จะทำได้โดยง่าย...”

มงคล ๓๘ ประการ

๑. ไม่คบคนพาล
๒. คบบัณฑิต
๓. บูชาคนที่ควรบูชา
๔. อยู่ในถิ่นที่มีสิ่งแวดล้อมดี
๕. ทำความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น
๖. ตั้งตนไว้ชอบ
๗. เล่าเรียนคึกขามาก
๘. ซำนาญในวิชาชีพของตน
๙. มีระเบียบวินัย
๑๐. รู้จักใช้วาจาพูดให้เป็นผลดี
๑๑. บำรุงมารดาบิดา
- ๑๒/๑๓. สงเคราะห์บุตร-ภรรยา
๑๔. การงานไม่เอาถูล
๑๕. รู้จักให้ เพื่อแผ่แบ่งปัน
๑๖. ประพฤติธรรม
๑๗. สงเคราะห์ญาติ
๑๘. การงานที่ไม่มีโทษ
๑๙. เว้นจากความชั่ว
๒๐. เว้นจากการดื่มน้ำเมา
๒๑. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
๒๒. รู้จักทำความเคารพ
๒๓. ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน
๒๔. ความสันโดษ
๒๕. มีความกตัญญู
๒๖. พังธรรมตามกาล
๒๗. มีความอดทน
๒๘. เป็นผู้ว่าง่ายอ่อนน้อม
๒๙. เยี่ยมเยือนเข้าหาท่านผู้สงบกิเลส
๓๐. สันทนธรรมตามกาล
๓๑. มีความเพียรพากิเลส
๓๒. ประพฤติพรหมจรรย์
๓๓. เห็นอริยสัจจ, เข้าใจความจริงของชีวิต
๓๔. ทำพระนิพพานให้แจ้ง
๓๕. ถูกโลกธรรม จิตไม่ทวนไหว
๓๖. จิตไว้แต่ไว้
๓๗. จิตปราศจากอสุลี
๓๘. จิตเกษม

การที่ท่านทั้งหลายได้ชมภาพยนตร์พระเจ้าช้างเผือก ซึ่ง อ.ปรีดี เป็นผู้เขียนและอำนวยการสร้าง จุดประสงค์ใหญ่ ก็คือเพื่อจะเตือนมหาอำนาจทางตะวันตกให้เลิกคิดที่จะทำสงคราม เพราะคำตอบในการแก้ปัญหาของมนุษยชาตินั้น คือสันติวิธี ไม่ใช่สงคราม อันนั้นก็เป็นการอำนวยการประการหนึ่งของท่าน ก่อนที่จะเข้าประเด็นเรื่องอัจฉริยภาพนะครับ ไหนๆ ก็มีผู้สื่อข่าวมาทำข่าว ผมอยากจะช่วยผู้สื่อข่าว จะบอกข่าวให้ทราบได้เลยนะครับ ข่าวนี้เป็นเรื่องลวงหน้ายังไม่เป็นทางการ ข่าวอย่างเป็นทางการจะออกพรุ่งนี้จากกรุงปารีส กล่าวคือ ยูเนสโก (องค์การศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ของสหประชาชาติ) ยินดีเสนอให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นบุชชียบุคคลของโลก เนื่องในโอกาสชาตกาลครบศตวรรษของท่านในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ และเห็นด้วยในข้อเสนอรัฐบาลไทยที่ยูเนสโกยอมรับว่า สมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลกเช่นเดียวกันโดยที่พระราชประสูติกาลครบศตวรรษจะบังเกิดขึ้นในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

เป็นอันว่าเมืองไทยควรจะดีใจนะครับ เรามีบุคคลสำคัญ ๒ คนที่โลกยกย่อง คนหนึ่งเป็นคนธรรมดาสามัญ เป็นผู้ชาย คนหนึ่งที่จริงเดิมก็เป็นคนธรรมดาสามัญ แต่ภายหลังพระสถานะเปลี่ยนไป และเป็นสตรีคนแรกของไทยที่ยูเนสโกรับรองให้เกียรติ คนแรกที่ยูเนสโกให้เกียรติในปี ๒๕๐๕ คือ สมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งถือว่าเป็นบิดาของประวัติศาสตร์สมัยใหม่ เป็นผู้บริหารงานแผ่นดิน เป็นพระหัตถ์ขวาของพระจุล

จอมเกล้าฯ คนที่ ๒ ในปี ๒๕๐๖ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งทรงเป็นอัครศิลปิน ทั้งทางดนตรี สถาปัตยกรรม จิตรกรรม คนที่ ๓ สุนทรภู่ กรณีของสุนทรภู่ นั้น ฉลอง ๒๐๐ ปี ชาตกาลของท่าน เฉกเช่นพระพุทธรูปเลิศล้ำๆ ก็ฉลองเมื่อพระชนม์ครบ ๒๐๐ ต่อมาพระยาอนุমানราชชน หรือ เสฐียรโกเศศ ๑๐๐ ปี หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระชนม์ครบ ๑๐๐ เช่นเดียวกัน หลังจากนั้นมากรมสมเด็จพระปรมาธิบดีชิโนรส เมื่อพระชนม์ครบ ๒๐๐ ปี ท่านสุดท้ายกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เมื่อปี ๒๕๓๔ พระชนม์ครบ ๑๐๐

จะเห็นได้เนะครับว่า บุคคลที่ยูเนสโกรับรองว่าเป็นบุคคลสำคัญระดับโลกนั้นหลากหลาย ส่วนมากเป็นสมาชิกในพระราชวงศ์ พระยาอนุমানราชชนเป็นคนแรกที่เป็นสามัญชนร่วมสมัย และ

อัจฉริยภาพ

สุลักษณ์ ศิวรักษ์*

อ.ปรีดี เป็นสามัญชนคนที่ ๒ อ.ปรีดีนั้นมีสถานะภาพผิดจากเจ้าคุณอนุমানราชชน เพราะเหตุว่าท่านมีบทบาททางการเมือง อัจฉริยภาพของท่านไม่ได้กำหนดอยู่เพียงในเรื่องวรรณกรรมวรรณศิลป์ เช่นพระยาอนุমানราชชน และบทบาททางการเมืองของท่านนั้นยังเป็นที่ถกเถียง รังเกียจ แม้การเสนอไปยูเนสโกครั้งนี้ก็มี e-mail มีจดหมาย ตรงไปที่ปารีสโจมตีว่า อ.ปรีดี เป็นผู้วางแผนปลงพระชนม์พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๘ เป็นผู้ซึ่งก่อการกบฏวังหลวง ๒๔๗๒ เป็นการโจมตีนะครับ ถึงกับมีการเดินเทินให้ถอนชื่อ อ.ปรีดี ออกจากชื่อที่เสนอไปยูเนสโก เป็นเหตุให้พวกเราหลายคนต้องเอาความจริงไปเผยแพร่ถึงปารีสเพื่อให้ยูเนสโกรับทราบ ว่า ๑. เรื่องขบวนการลอบสังหารพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล

* ปาฐกถา ณ ห้องรายา โรงแรมรอยัลซิดี จังหวัดภูเก็ต
เมื่อ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๔๒ เวลา ๑๐.๓๐ น.

ของปูชนียบุคคล

ที่ ๘ นั้น เป็นพวกทรราชทำ ใครฆ่าพระองค์ท่านนั้น บัดนี้ก็ยังไม่ทราบนะครับ

มีหนังสือออกใหม่เล่มหนึ่งนะครับ ล่าสุด ชื่อ The revolutionary king เขียนโดยสติเวนสัน และนายคนนี้ได้ใกล้ชิดพระเจ้าอยู่หัวมาก งานของเขาเป็นงานชิ้นแรกที่พระเจ้าอยู่หัวทรงแปลด้วยพระองค์เอง ดังหลายคนคงจะรู้จักเรื่อง นายอินผู้ปิดทองหลังพระ นายสติเวนสันเป็นคนเขียน และได้รับเชิญมาติดตามใกล้ชิดพระยุคลบาท และเขียนหนังสือชื่อ The revolutionary king ซึ่งเพิ่งตีพิมพ์ออกมา นะครับ เป็นที่น่าเสียดายที่หนังสือเล่มนี้เต็มไปด้วยความเท็จ เต็มไปด้วยความผิด เต็มไปด้วยสิ่งซึ่งผู้เขียนเขียนอย่างไม่ระมัดระวัง ได้ทราบว่าเป็นหนังสือเล่มนี้ห้ามเข้าประเทศไทย แต่สิ่งหนึ่งซึ่งหนังสือเล่มนี้ยืนยัน เขาอ้างว่าเขาได้รับพระราชดำรัสโดยตรงจากพระเจ้าอยู่หัวก็คือว่า อ.ปรีดี ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกรณีสวรรคต หนังสือเล่มนี้พยายามจะพิสูจน์ว่ามีญี่ปุ่นคนหนึ่งชื่อนายซุตจิ เป็นคนวางแผน แต่ซึ่งผมเองก็ไม่เชื่อทฤษฎีของนายนี้ แต่สิ่งที่เราน่าจะเชื่อก็คือว่า

พระเจ้าอยู่หัวท่านรับสั่ง ถ้าเราเชื่อคำนายสติเวนสันถึงคำรับสั่งที่ว่า อ.ปรีดี ไม่ได้เกี่ยวข้อง

อีกอย่างหนึ่งซึ่งมีการต่อต้านชื่อบุคคลสำคัญ หรือปูชนียบุคคลในระดับโลกจากประเทศไทยนั้น ว่าควรจะมีคนเดียวคือ สมเด็จพระศรีนครินทร์ แต่เรื่องนี้ก็เป็นที่น่ายินดีนะครับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มีพระราชกระแสเลย ว่า ท่านเห็นด้วยว่า ควรจะมีชื่อบุคคล ๒ คน ท่านไม่เห็นเป็นการต่ำสูง ท่านเห็นว่าเป็นเกียรติ มีผู้หญิงได้ มีผู้ชายได้ มีพระราชอภัยยากของพระองค์ท่านได้รับเกียรติ และมีคนธรรมดาสามัญอย่าง อ.ปรีดี ได้รับเกียรติ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ผมเห็นว่า เวลาเราพูดถึงปูชนียบุคคลอย่างอ.ปรีดี พนมยงค์ เราควรต้องถวายพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ควรถวายพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และควรถวายพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ซึ่งแม้จะไม่ได้รับสั่งโดยตรงก็ตรัสผ่านนายสติเวนสันว่า อ.ปรีดีไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสวรรคต

ส่วนในเรื่องกบฏวังหลวง ๒๔๙๒ กล่าวอ้างว่า อ.ปรีดี หนีไปเพราะเหตุนี้ นั่น ผมได้ทำหนังสือยืนยันไปที่ยูเนสโกว่า กบฏวังหลวงไม่ใช่กบฏ เพราะ ๒๔๙๐ รัฐประหารครั้งนั้น เป็นการกระทำผิดกฎหมาย เพราะรัฐบาลถวัลย์ธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นรัฐบาลที่ถูกกฎหมาย เป็น

รัฐบาลซึ่งได้รับเลือกตั้งมา แต่ผืน ชุณหะวัณและคณะรัฐประหารยึดอำนาจโดยไม่มี ความชอบธรรมใดๆ ทั้งสิ้น และการตั้งคณะรัฐประหารดูแลบ้านเมืองก็ดี ตั้งรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ครั้งแรกก็ดี เป็นการตั้งโดยผิดกฎหมายทั้งสิ้น เพราะคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มี ๒ ท่าน แต่มีท่านเดียวที่ลงนามตั้งรัฐบาลนี้ รับรองคณะรัฐประหารคือ กรมขุนชัยนาทนเรนทรองค์เดียวที่ลงพระนามพระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา) ไม่ลงนาม ต้องถือว่าเป็นโมฆะครับ เพราะรัฐธรรมนูญเขียนไว้ชัดเจนว่ากฎหมายใดๆ ก็กรรมสำคัญใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์ คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จะต้องลงนามทั้งหมดถึงจะแทนพระองค์พระมหากษัตริย์ได้ แต่ว่าผู้สำเร็จราชการคนเดียวลงนามถือว่าเป็นโมฆะ ดังเกิดขึ้นมาแล้วนะครับ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ประกาศสงครามกับพันธมิตรอังกฤษ อเมริกา และตามวิสัยของจอมพล ป.พิบูลสงครามนั้น ลงนามรับสนองราชโองการก่อนแล้วส่งขึ้นไปในวังหลวง ให้ผู้สำเร็จลงนาม ผู้สำเร็จราชการเวลานั้นมี ๒ ท่าน ประธานคือ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา คนที่ ๒ คือ นายปรีดี พนมยงค์ อ.ปรีดี ไม่ลงนามครับท่านอ้างว่าท่านป่วยและท่านไปอยู่ธยา อันนี้เป็นเหตุครับ เมื่อสิ้นสงครามแล้ว อ.ปรีดี ประกาศว่า การประกาศสงครามเป็นโมฆะ เพราะเหตุว่าผู้สำเร็จราชการไม่ได้ลงนามร่วมกันทั้งหมด และ ๒.การประกาศสงครามครั้งนั้นเป็นการประกาศโดยชัดเจนตามธรรมเนียมของประชาชนชาวไทย เพราะฉะนั้นเราจึงไม่แพ้สงครามเช่นญี่ปุ่น ไม่แพ้สงครามเช่นเยอรมัน และอิตาลี อันนี้ก็ป็นอัจฉริยภาพอีกประการหนึ่งของ อ.ปรีดี พนมยงค์

จะเห็นได้ นะครับว่าผู้ซึ่งมีอัจฉริยภาพอย่างนี้ แต่เวลานี้ยังเป็น ที่คลางแคลงใจในหลายต่อหลายแวดวง ก็เพราะแวดวงทางการเมืองเหล่านั้นมีความทุจริตคิดมิชอบ ตั้งแต่ ๒๔๙๐ ผมมีความเสียใจที่จะกล่าวว่า พรรคประชาธิปัตย์เมื่อตั้งขึ้นครั้งแรกนั้น ได้ร่วมกับคณะรัฐประหารวางแผนทำลาย

ประชาธิปไตย แต่เมื่อการเลือกตั้งครั้งที่แล้วพรรคประชาธิปัตย์กลับเอารูป อ.ปรีดี กับ อ.ป๋วย มาชูว่าตัวอยู่ฝ่าย อ.ปรีดี อ.ป๋วย พร้อมกันนั้น เพื่อความเป็นธรรม ผมจะต้องกล่าวว่าคุณชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันนั้น ไม่ทราบว่าจะรู้ผิดจากครั้งหลังหรือไม่ทราบก็ตาม คุณชวน หลีกภัยได้ทำจดหมายถึงเลขาธิการยูเนสโกเมื่อต้นเดือนที่แล้ว ยืนยันว่ารัฐบาลไทยเสนอบุคคล ๒ ท่าน เพื่อให้ยูเนสโกรับรอง คือเสนอทั้งพระนามสมเด็จพระศรีนครินทร์และเสนอชื่อ อ. ปรีดี พนมยงค์ ผมถือว่าเรื่องนี้ก็เท่ากับว่าคุณชวน หลีกภัยได้ทำคุณงามความดี ก็จะต้องยอมรับและจะต้องยกย่องผมเป็นคนพูดตรงไปตรงมานะครับ สิ่งที่ได้รับรู้การทำผิดผมก็ต้องประณาม สิ่งที่ทำถูกผมก็ต้องยกย่อง นอกจากนั้นแล้ว คุณชวน หลีกภัยยังเป็นประธานคณะกรรมการจัดงานฉลองรอบศตวรรษ อ.ปรีดี พนมยงค์ ท่านเป็นประธาน มีรองประธานหรือประธานอำนวยการจัดงาน ๒ คน คนหนึ่งเป็นประธานภาคีรัฐ คือคุณหญิงนางเยาว์ ชัยเสรี ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คนที่ ๒ เป็นประธานฝ่ายภาคเอกชน นายกฯ ขอให้ผมเป็น เพราะฉะนั้นผมมานี้ถือว่ามีฐานะเป็นประธานภาคเอกชน

เพราะฉะนั้น การที่พี่น้องชาวภูเก็ตสนใจ อ.ปรีดี ดังที่พี่น้องในหลายต่อหลายจังหวัดริมสนใจ อ.ปรีดี ผมเห็นว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี และพร้อมกันนั้น ก็ต้องกล่าวต่อไปด้วยนะครับ ท่านรัฐมนตรีมหาดไทยเวลานี้ ใครจะชอบท่านไม่ชอบท่านก็แล้วไป แต่ในเรื่อง อ.ปรีดี ท่านบอกกับผมเลยว่าท่านยินดีสนับสนุนเต็มที่ เพราะ อ.ปรีดี เป็นรัฐมนตรีมหาดไทยด้วย และเมื่อ อ.ปรีดี เป็นรัฐมนตรีมหาดไทยนั้นท่านได้เริ่มปฏิรูปการปกครองของกระทรวงมหาดไทย ท่านเสนอให้มีการตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ ด้วยการเลือกตั้งท่านเสนอให้มีเทศบาลทุกจังหวัด และให้มีการกระจายอำนาจ ท่านรัฐมนตรีนั้น ขจรประกาศน์ บอกกับผมเลยว่าจะพยายามทำตามแนวทาง อ.ปรีดี และงานฉลองครั้งนี้ท่านจะช่วยทุกอย่าง

และท่านบอกไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และบอกไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง เพราะฉะนั้น ผมเชื่อว่าจะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด นอกไปจากนี้แล้ว แม้คุณบรรหาร ศิลปอาชาจะไม่อยู่ในรัฐบาล แต่พรรคชาติไทยคุณกระทรวงศึกษาธิการ ผมก็ได้พูดคุยกับคุณบรรหาร ศิลปอาชา ท่านเหล่านั้นจะมีจุดยืนทางการเมืองอย่างไร จะมีความสุจริต ทุจริตอย่างไร ไม่ใช่ประเด็นของผม แต่เมื่อคุณบรรหาร ศิลปอาชา พูดกับผมในเรื่องอ.ปรีดีนั้น ท่านเห็นด้วยที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องสอนให้เด็กรุ่นใหม่รู้จัก อ.ปรีดี จะทำประวัติ อ.ปรีดี ให้รู้กันในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และราชภัฏทุกแห่ง จะร่วมมือในการฉลอง เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ ผมก็รู้สึกว่าคุณรัฐบาลนี้ ไม่เพียงพรรคประชาธิปัตย์ แม้พรรคอื่นก็เห็นดีเห็นงามร่วมด้วย และพรรคความหวังใหม่ แม้จะไม่ได้เป็นรัฐบาลแล้ว แต่เมื่อคุณชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ท่านเป็นคนแรกเลยครับที่เสนอความคิดนี้ให้ยูเนสโกรับรอง จดหมายของ คุณชวลิต ยงใจยุทธ เช่นลงมติ ครม. ให้ อ.ปรีดี เป็นที่ยกย่องในระดับโลกนั้น เช่นในวันสุดท้ายที่ท่านดำรงตำแหน่งนี้ เพราะฉะนั้นในเรื่องอ.ปรีดี พนมยงค์นี้ ผมอยากจะเรียนด้วยความปลื้มปิติว่า สส.นักการเมืองทุกพรรค เห็นดีเห็นงามในการยกย่องท่าน เพราะผมได้บอกกับ สส.นักการเมืองเลยว่า เมื่อ อ.ปรีดี ตายที่กรุงปารีสในปี ๒๕๒๖ นั้น นายกรัฐมนตรีเปรมติณสูลานนท์ พูดคำเดียวว่าเสียใจ เหมือนกับใครคนหนึ่งครับ พูดว่าเสียใจแต่ไม่ยอมพูดคำว่าขอโทษ พวงหรีดสักพวงหนึ่งก็ไม่ไปวางที่หน้าศพที่กรุงปารีส โทรเลขสักชิ้นหนึ่งถึงท่านผู้หญิงพูนศุข ก็ไม่มี และเวลานั้นประธานรัฐสภาเป็นลูกศิษย์ อ.ปรีดี พนมยงค์ เคยทำเสริไทยมากับท่าน และท่านเป็นคนซึ่งก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญ ด้วยอัจฉริยภาพของท่าน ท่านเสียชีวิตที่ยุติระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ให้เกิดรัฐสภาขึ้น ให้มีประชาธิปไตย ให้มีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ และท่านเป็นเลขาธิการคนแรกของรัฐสภา แต่ลูกศิษย์ที่เป็น

ประธานรัฐสภาก็ไม่ได้กล่าวคำเสียใจในรัฐสภาและไม่ได้ขอให้สมาชิกรัฐสภายืนไว้อาลัยแม้เพียง ๑ นาที ผมได้ไปพบกับประธานรัฐสภาคนปัจจุบัน ดังที่ผมพบนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ดังที่ผมพบหัวหน้าพรรคต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วนี้ ผมบอกว่าในทางศาสนาพุทธถือว่าอันนี้เป็นบาปหนัก เพราะการเนรคุณคนนั้นถือว่าเป็นคนเลวร้าย ประธานรัฐสภาที่ดี สส.ต่างๆ ก็ดี ควรจะต้องขอโศกกรรม ควรจะยกย่องอ.ปรีดี เป็นที่น่ายินดีครับ ท่านประธานรัฐสภาบอกว่างาน ๑๐๐ ปี อ.ปรีดีนี้ ขอให้เราไปจัดที่รัฐสภา

เพราะฉะนั้น วันที่ ๑๑ พฤษภาคม อันเป็นวันเกิดของท่านในปีหน้าครบ ๑๐๐ จะมิ่งงานในระดับชาติที่รัฐสภา อันนี้ผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่รัฐสภาจะเฝ้าระวัง รัฐบาลจะเฝ้าระวัง เพราะการขอขมาลาโทษเหมือนกับที่พระปลงอาบัติ เมื่อปลงอาบัติแล้ว รู้โทษผิดแล้ว ขอถ่ายโทษซะ คุณก็เปลี่ยนแปลงได้ และผมหวังว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้จะทำให้ประเทศไทยของเราเดินไปสู่ความสุจริต ความยุติธรรม เดินไปสู่สันติสุข สันติภาพ ดังที่หนังสือพระเจ้าช้างเผือกแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ อ.ปรีดี ต้องการ คือสันติสุข สันติภาพ และประชาธิปไตย ที่อ.ปรีดีต้องการนั้น ไม่ใช่รูปแบบต้องการที่เนื้อหาสาระ ให้ทุกคนมีส่วนร่วม คนเล็ก คนน้อยมีส่วนร่วม และรัฐสภา รัฐบาลประชาธิปไตย จะต้องนำไปสู่ความเสมอภาค ไม่เพียงในทางกฎหมายนะครับ เรามักจะลืมไปนะครับ ๒๔๗๕ เป็นครั้งแรกที่ทุกคนอยู่ใต้กฎหมายเหมือนกันหมด

ก่อนหน้านั้นเป็นไปไม่ได้นะครับ เจ้านายชั้นศาลรับสั่ง ไม่ชั้นศาลธรรมดา จับเจ้านายต้องไปจับนายของเจ้าแทน หรือถ้าเจ้าทรงกรม ก็ไปจับเจ้ากรมแทน เจ้าไม่ได้ชั้นศาลธรรมดา พระเจ้าแผ่นดินมีอำนาจสูงที่สุด อยู่เหนือกฎหมายแต่ ๒๔๗๕ นั้น ทุกคนอยู่ใต้กฎหมายและเมื่อ อ.ปรีดี มาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นครั้งแรกครับ ที่มีการแก้ไขกฎหมายให้ทุกคนเสียภาษีตามรายได้ที่ได้รับ ก่อนหน้านั้นทุกคนเสียเงิน

รัชชูปการคนละ ๑๒ บาทต่อปีเท่ากันหมด พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเสีย รัชชูปการ ๑๒ บาทนะครับ และเรื่องนี้พูดกันใน สมัยราชาธิปไตย จะพยายาม เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ นั้น จะพยายามเก็บภาษีคนรวยให้มากขึ้น เรื่องนี้ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรค้ำบัลลังก์ว่า ย่อม ไม่ได้เป็นอันขาด อันนี้เป็นเหตุหนึ่งซึ่งเมื่อเกิด เปลี่ยนแปลงในปี ๒๔๗๕ ๒๔ มิถุนายน ท่านเป็น พระองค์แรกที่ถูกริบไปคุมขังไว้ และท่านต้อง เสด็จลี้ภัยไปสิ้นพระชนม์ที่ชวา ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซียเวลานี้

เพราะฉะนั้นเมื่ออ.ปรีดีเป็นรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลัง ช่วงนั้นแหละครับที่ท่านทำหน้าที่ เรื่องนี้ท่านทำให้เกิดกฎหมายที่ยุติธรรมขึ้น แต่ เวลานี้กฎหมายก็ยังไม่ยุติธรรมครับ การเก็บภาษี ก็ยังไม่ยุติธรรมคนรวยเป็นอันมากเสียภาษีน้อย เหลือเกิน คนรวยเป็นอันมากมีทางเลี่ยงภาษีได้มาก โดยเฉพาะการปฏิรูปที่ดินไม่มีเลย อันนี้ก็ เป็น อีกเรื่องหนึ่งถ้ารัฐสภาไทย รัฐบาลไทยเดินไปตาม ที่อ.ปรีดีต้องการ น่าจะเดินต่อไป ไม่ใช่สร้างความ เสมอภาคทางกฎหมายเท่านั้น จะต้องสร้างความ เสมอภาคในทางเศรษฐกิจด้วย เพราะอ.ปรีดีเมื่อ ยึดอำนาจการปกครองได้แล้ว ต้องการจะแก้ไข โครงสร้างทางเศรษฐกิจจะครบ ที่เรียกกันว่า ค่าโครงสร้างของหลวงประดิษฐมนูธรรม หรือสมุดปกเหลือง ซึ่งโครงการ ๑๐๐ ปีของเราเอา มาพิมพ์ใหม่แล้วนะครับเป็นภาษาอังกฤษ โครงการนี้เป็นโครงการซึ่งล้ำสมัยล้ำยุคนะครับ เพื่อให้ทุกคนไม่ว่างงาน ให้ราษฎรทุกคนแม้ไม่รับ ราชการก็จะมีเงินสวัสดิการ ทุกคนจะได้บำนาญ เมื่อแก่ ทุกคนจะเข้าโรงพยาบาลฟรี และความคิดนี้ ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ต้องลี้ภัยไป อ.ปรีดีถูกไล่ออกจากรัฐบาล ต้องไปอยู่ที่ฝรั่งเศส ๑ ปี กว่าจะกลับมาได้ แต่ความคิดนี้ครับรัฐบาล อังกฤษเอาไปใช้หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็น ความคิดที่เกิดขึ้นหลังอ.ปรีดีประมาณ ๒๐ ปี จะ เห็นว่าอัจฉริยภาพนั้นบางครั้งมองเร็วเกินไป คนร่วมสมัยไม่เข้าใจแต่เวลานี้ทั้งพรรคเขียวและ

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยของเยอรมันหันมา ยกย่อง อ.ปรีดี ซึ่งนำพุทธศาสนามาเป็นหลักทาง การเมือง

ศาสนาพุทธสอนว่าความยุติธรรมในสังคมจะ ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้ง ๒ พรรคนั้นเห็นด้วย เขาสัญญากับผมถ้าเขาเป็นใหญ่ เขาจะจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปีอ.ปรีดีเป็นเรื่องใหญ่ เพื่อให้ฝรั่งมาเรียนจากเรา และผมก็บอกเขา นะ ครับว่า เราจะเรียนจากฝรั่ง แต่ไม่ใช่เรียนจากวิถี ทางผิดๆ ของฝรั่งที่รัฐบาลทำอยู่เวลานี้ ไม่ใช่เดิน ตาม IMF ไม่ใช่เดินตาม World Bank แต่จะต้อง เรียนจากเขาเท่าที่เขาจะเรียนจากเรา เป็นที่น่ายินดี ครับ มูลนิธิฟรีดริค เออบีร์ต ซึ่งเป็นมูลนิธิของ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยได้ตกลงกับผมแล้วโดย หลักการ ผมในที่นี้ไม่ใช่ นายส.ศิวักรักษ์นะ ผมใน ที่นี้ประธานจัดงาน ๑๐๐ ปีภาคเอกชน จะมาจัด สัมมนาใหญ่ที่ จ.พระนครศรีอยุธยา ๑ สัปดาห์ ก่อนวันเกิดของท่านครบ ๑๐๐ ปี จะมีผู้นำทาง

ปรีดี พนมยงค์ ในวัยปลายของชีวิต
ณ บ้านแบบสามัญชน ซาแฌงปารีส ประเทศฝรั่งเศส
ที่มาภาพ: หนังสือ "นิทานนายกรัฐมนตรี", "รงค์ วงษ์สวรรค์, แพรวสำนักพิมพ์

ความคิดเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตยจากตะวันตก และจากตะวันออก มาร่วมหารือกันเพื่อจะมี แนวร่วมที่จะเดินทางในศตวรรษหน้าในเรื่องสังคม ประชาธิปไตย คือเอาอัจฉริยภาพของ อ.ปรีดี ที่คิดไว้ตั้งแต่ ๒๔๗๕ ให้มาบรรลุผลให้เป็นจริง ให้ได้ คนที่เตรียมเชิญมานะครับ เป็นที่น่าเสียดาย ว่าบางคนเขามาไม่ได้เสียแล้ว เช่น อับดุล รามัน วายิด ซึ่งเป็นเพื่อนรักกับผมมากกว่า ๒๕ ปี ผมนี้ ประึกษาเขาด้วยในเรื่องนี้ แต่เผอิญตอนนั้นเขาเป็น ประธานาธิบดีอินโดนีเซียเสียแล้ว ก็คงมาไม่ได้ นะครับ แต่ว่าหวังว่าถ้าเป็นไปได้ นะครับ เราอาจจะ เชิญเขามาแสดงปาฐกถาในวันเกิดของท่านก็ได้ ใน วันที่ ๑๑ พฤษภาคม แต่อันนี้ผมพูดในความเห็น ส่วนตัวนะครับ เพราะทุกอย่างจะต้องเข้าที่ประชุม กรรมการ และทุกอย่างนายกรัฐมนตรีจะต้อง เห็นชอบด้วย ที่ผมเรียนมาทั้งหมดนี้เพื่อจะชี้ให้ เห็นว่าการฉลอง ๑๐๐ ปีอ.ปรีดี ผมมยงค์นั้น เราไม่ได้ฉลองเพื่อจะยกหูชูหาง ยกตัวบุคคล เรา เอาความคิดของท่านกลับมาให้คนรุ่นใหม่เข้าใจ และความคิดนี้กลับมาเพื่อที่จะเป็นทางไปสู ่หนทางข้างหน้า

อัจฉริยภาพนั้นคือภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ใช้คำว่าอัศจรรย์ คือสิ่งซึ่งพิเศษ แปลก ประหลาด แต่ว่าเป็นไปได้ตามเหตุตามปัจจัย อ.ปรีดีเป็นลูก ชาวนาที่ยากจนที่จ.พระนครศรีอยุธยา อาศัย ความเฉลียวฉลาดเรียนได้เร็ว สอบเนติบัณฑิตได้ ตั้งแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะได้รับใบประกอบ อาชีพทางทนาย ท่านได้ไปอยู่กับชาวไร่ชาวนา ไปเห็นความทุกข์ยากของชาวไร่ชาวนา ท่านถึงมี จุดยืนร่วมกับชาวไร่ชาวนาตลอดชีวิต ผิดกับ คนหลายคนครับที่เป็นลูกของชาวไร่ชาวนา เป็น ลูกแม่ค้าขายปลา พอเป็นใหญ่เป็นโตแล้ว เป็น วัวลิมติน ปล่อยให้สุนัขมากัดชาวบ้าน อันนี้เป็น เรื่องอันตรายเป็นร้ายแรงมากนะครับ อ.ปรีดีอยู่ฝ่าย คนยากคนจนมาตลอด ถึงจะเป็นใหญ่เป็นโต อย่างไรก็ตาม ดังที่ผมกล่าวแล้ว อยู่ที่กระทรวง มหาดไทยก็พยายามกระจายอำนาจไปสู่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านเลือก นอกจาก สส.แล้วให้ เลือก

เทศมนตรี สมาชิกเทศบาล เมื่อมาอยู่ที่กระทรวง การคลัง ก็แก้กฎหมายเพื่อให้ชาวไร่ชาวนาได้ ประโยชน์ ซึ่งคนรวยเขามีแล้ว ถ้าเขามีจริยธรรม เขายินดีเสียภาษีครับ อันนี้ไม่แปลกประหลาด เฉพาะคนรวยที่โกงที่ไม่เชื่อเท่านั้นเองที่เล็งภาษี และเมื่อท่านมาอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศแม้ ช่วงเวลาน้อยนะครับ คนก็ลืมไปครับ ท่านสามารถ แก้กฎหมายด้วยความเห็นชอบของมหาอำนาจ ทั้งหมด จนเมืองไทยได้มีสิทธิสภาพเท่ากับมหา อำนาจทุกประเทศที่สัญญากับเรา มา มหาอำนาจ ทางตะวันตกใช้อำนาจทางปืนบีบบังคับให้เราเปิด ประเทศให้เขาตั้งแต่ปี ๑๘๕๕ ในรัชสมัยสมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงเราจะไม่เสียเอกราชแต่ เราเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต มหาอำนาจ เหล่านั้นคุมเราในทางศาล คุมเราในทางเศรษฐกิจ เราเรียกภาษีได้เพียงร้อยละ ๓ เขาจะมาซื้ออะไร จากเราก็ได้ ซึ่งเวลานี้กำลังจะเป็นอยู่ นะครับ ถ้าเราไม่ระวัง World Trade Organization จะใช้วิธีเดียวกันที่เซอร์จอห์น เบาว์ริง ใช้กับ พระจอมเกล้าฯ แต่คนไทยสมัยนี้ยังไม่ตระหนัก อ.ปรีดีตระหนักในเรื่องนี้ครับ และพยายามแก้ จริงอยู่ในเรื่องนี้แก้มาตั้งแต่สมัยกรมหมื่นเทววงศ์ วัโรทัยในรัชกาลที่ ๖ ที่เราเข้าสงครามโลกครั้งที่ ๑ และเราก็พูดยกย่องอยู่เพียงเท่านั้น แต่เรื่องนี้ ทำไม่สำเร็จ จนอ.ปรีดีมาแก้กฎหมายทั้งหมด จน ทุกประเทศยอมรับ และเราได้เสมอภาคเท่าเทียม กับนานาประเทศ ๖๐ ปีนี้เองครับ ถ้าท่านที่มี อายุมากคงจำได้ ๖๐ ปีครานั้นได้ฉลองว่าเราเป็น ประเทศซึ่งเท่าเทียมกับประเทศอื่นทั้งหมด มีเพลง ซึ่งคุณมนตรี ตราโมศแต่งนะครับ

"๒๔ มิถุนายน มหาสวัสดิ์ ปฐมฤกษ์รัฐธรรมนูญของไทย เริ่มระบอบแบบอารยประชาธิปไตย ทั่วราชอาณาจักร ได้สิทธิเสรี สำคัญสำเร็จเจริญเต็มที เพราะชาติเรามีเอกราชสมบูรณ์"

เอกราชสมบูรณ์มีเมื่อ ๖๐ ปีนี้เองนะครับ ไม่ต่ำต้อยจากตะวันตกนะครับ และเวลานี้เรากำลัง เสียเอกราชสมบูรณ์ ที่รัฐบาลถูกกล่าวหาว่าขาย

บ้านขายเมืองต่าง ๆ เป็นความจริง ไม่ใช่เป็นความเท็จ เพราะเหตุที่เรายินดีจะให้บรรษัทข้ามชาติใหญ่ๆ มาควบคุมธนาคารต่างๆ จะถูกประเทศใหญ่ๆ มาซื้อหรือถือหุ้น แม้แต่การบินไทยต่อไป อาจต้องขายให้ชาติต่างๆ นอกประเทศมาคุม อันนี้เราไม่รู้ลึกครับ ว่าสิ่งที่อ.ปรีดีทำนั้นกำลังจะบิดผันไป เพราะฉะนั้นการฉลองอ.ปรีดีครั้งนี้ต้องการจะปลุกมโนธรรมสำนึกของคนให้ตื่นว่าบ้านเราจะต้องมีเอกราชสมบูรณ์ คนไทยจะต้องมีสิทธิมีเสียงมีเสรีภาพและคนยากคนจนซึ่งมี ๘๕% จะต้องมีความดีศรีไม่น้อยไปกว่าคน ๑๕% ที่ครองอำนาจครองทรัพย์สินอยู่อย่างฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยและอำนาจนั้นอย่างที่ผมกล่าวมาแล้ว ใช้กระทั่งสุนัขกัดคนยากคนจน อันนั้นเป็นความเลวร้ายอย่างให้ภัยไม่ได้ ถ้าไม่แก้ไขเรื่องนี้ไม่ยอมรับผิดชอบในเรื่องนี้ เป็นที่น่าเสียใจว่าผมจะต้องประกาศตนเป็นศัตรูกับรัฐบาลอีก ทั้งๆ ที่เวลานี้กำลังพยายามเป็นมิตรกันนะครับ เราจะยินดีเป็นมิตรกันในบางเรื่อง แต่ในบางเรื่องจะต้องเป็นศัตรูกัน ศัตรูของผมนี่ก็คือ ไม่ได้ไปทำร้ายอะไรเขามากนะครับ เพราะผมมีแต่ปากกับปากกา ผมไม่มีปืน ถึงมีปืนผมก็ไม่ใช้ เพราะผมเชื่อในเรื่องอหิงสา

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้นะครับ ท่านทั้งหลายอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องกระต่อนกระแต่น แต่จะเห็นว่าผมโยงให้เห็นเลยว่าอัจฉริยภาพของท่าน ไม่ว่าจะอยู่ที่กระทรวงไหน หรือไม่อยู่ที่กระทรวงไหน ท่านวางแผนทั้งหมดเพื่อความเป็นตัวของตัวเองของประเทศไทย ซึ่งท่านยินดีใช้คำว่าประเทศสยามมากกว่าประเทศไทย เพราะประเทศสยามหมายถึงทุกคนเป็นเจ้าของประเทศนะครับ ไม่ว่าจะคนๆ นั้นจะเป็นคนมลายู ๔-๕ ล้านคนทางจังหวัดภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นคนจีน หลานเขมร หลานมอญ แต่ทุกคนมีสิทธิเป็นเจ้าของประเทศสยาม ในขณะที่จอมพลป.พิบูลสงครามต้องการว่าประเทศไทยนี้ของคนไทยเท่านั้น และพวกเราเมื่อสมัยก่อนคนรุ่นผมถูกสอนให้เกลียดเจ๊ก เราเกลียดเจ๊กกันทั้งหมดนะครับ ยกเว้นแต่เรา กับก่งเรา อันนี้ผมเห็นเป็นความผิดพลาดนะครับ ชาตินิยมแบบ

นี้ผิด แต่อ.ปรีดีไม่ต้องการชาตินิยมอย่างนั้นครับ ท่านต้องการให้ทุกคนมีเอกลักษณ์ บุคลิกลักษณะแตกต่างกันแต่รวมอยู่ด้วยกันด้วยความเคารพรักใคร่ซึ่งกันและกัน และท่านโยงเจตนาธรรมนี้ยังประเทศเพื่อนบ้านด้วย

ขบวนการเสรีไทยของท่านนั้นต้องการจะต่อต้านญี่ปุ่น เพราะที่ญี่ปุ่นมาอยู่ในเมืองไทยนั้นท่านถือว่ามายึดครองประเทศไทย ขณะที่ท่านจอมพล ป. บอกเราเชิญเขาเข้ามา นี่อันตรายนะครับ เราไม่เห็นโทษที่ญี่ปุ่นมายึดครอง เพราะฉะนั้นเราถึงอ้างว่าเราเชิญอเมริกันมาอยู่ที่ประเทศไทยเมื่อสงครามเวียดนาม อันเดียวกันนะครับ เราถูกอเมริกันยึดครอง เรากำลังถูก World Bank IMF ยึดครองเวลานี้ เมื่อเข้าใจเจตนาธรรม อ.ปรีดีแล้วนี้ เอกราชสมบูรณ์หมายถึงแต่ละคนมีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ด้วย ไม่มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนต่อประชาชนและประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะฉะนั้นขบวนการเสรีไทยของท่านนั้น ท่านทำเพื่อเอกราชของเราและท่านก็เผื่อแผ่ไปช่วยให้ประเทศเพื่อนบ้านให้ได้รับเอกราช อาวุธที่ได้รับมาจากอเมริกันท่านไม่ส่งคืนครับ เพราะฉะนั้นอาวุธที่ได้มานะครับท่านส่งไปช่วยให้โฮจิมินห์ เพื่อเป็นเอกราชจากฝรั่งเศส ช่วยขบวนการเขมรอิสระ ช่วยขบวนการลาวอิสระ และช่วยขบวนการอินโดจีนีเซียอิสระด้วย เห็นไหมครับ แต่ทำไมท่านถึงไม่ช่วยพม่า ไม่ช่วยมาเลเซียก็เพราะท่านยังกลัวอังกฤษอยู่ เวลานั้นอังกฤษเป็นเจ้าใหญ่ในแถบนี้ครับ และมีขบวนการใต้ดินร้อยแปดพันประการที่รู้เท่าทันเรา ท่านถึงไม่กล้าทำ แต่ฝรั่งเศสอ่อนแอ ท่านถึงยินดีช่วยโฮจิมินห์ เวลานี้ยังมีกองทัพ ๒ กองทัพที่เมืองเวียดนามนะครับ ชื่อว่ากองทัพสยาม siam regiment เพราะอ.ปรีดีให้อาวุธไป และเมื่อประเทศเวียดนามฉลองเอกราชครบ ๕๐ ปี ทั้งประเทศเวียดนามและประเทศลาวได้เชิญท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ไปรับเหรียญมิตรภาพ แล้วเขาประกาศเลยว่าเขารู้สึกเป็นบุญคุณของอ.ปรีดี และท่านผู้หญิงพูนศุข พุดกันอย่างไม่เกรงใจนะครับ อ.ปรีดีนั้นอัจฉริยภาพ

ของท่านนั้นที่สำคัญคือมีภรรยาที่ประเสริฐ ถ้าไม่มีภรรยาที่ประเสริฐอย่างท่านผู้หญิงพูนศุขทำงานอย่างนี้ไม่ได้หรอกครับ เพราะท่านผู้หญิงพูนศุขนั้นอดทนอดกลั้นทุกอย่างเพื่อความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้อัจฉริยภาพของท่านได้แสดงออกเพื่อพหุชน เพื่อความถูกต้องดีงาม ท่านผู้หญิงพูนศุขไม่ต้องการลาภยศสรรเสริญใด ๆ ทั้งสิ้นเมื่อเร็วๆ นี้ธรรมศาสตร์ต้องการจะให้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์กับท่าน ท่านก็ไม่รับครับ ท่านเป็นผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่ง ที่ท่านรับเหรียญมิตรภาพจากเวียดนาม จากลาวเพราะเขาบอกว่า เขาให้เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีงามของอ.ปรีดี

อย่าลืมนะครับธรรมศาสตร์ไม่เคยให้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ อ.ปรีดีนะครับ เมื่อท่านมีชีวิตอยู่เคยมีผู้เสนอ และมีผู้คัดค้าน และผู้ที่คัดค้านนั้นขอไม่ให้จัดบันทึกรายงานการประชุมด้วยนะครับ เช่นเดียวกันครับ คนๆ เดียวกันนี้คัดค้านไม่ให้ชื่อท่านเข้าไปในยูเนสโก แต่ผมจะไม่เอ่ยชื่อว่าคุณคนนี้เป็นใคร คนอย่างนี้ยังมีอำนาจอยู่นะครับ เช่นเดียวกันครับ ผมเสนอให้ทำแสดมภ์ให้อ.ปรีดีพนมยงค์ในชาติกาล ๑๐๐ ปี ซึ่งผมเสนอให้ทำมาแล้วเมื่อเจ้าคุณอนุমানราชชนอายุครบ ๑๐๐ ปี ได้ทำแสดมภ์ แต่ตอนนั้นปฏิเสธไม่ยอมทำแสดมภ์ ผมก็บอกคุณชวนไปแล้วว่า ถ้าทำแสดมภ์ถวายสมเด็จพระศรีนครินทร์ ไม่ทำแสดมภ์ให้อ.ปรีดีนั้นแสดงว่าบ้านเมืองนี้ยังเป็นศักดินา ยังเป็นชาติราชาธิปไตยไม่ใช่ประชาธิปไตย แต่คุณชวนก็ยังหลีกเลี่ยงอยู่ เพราะฉะนั้นผมอยากจะเรียนนะครับ ถ้าพวกธรรมศาสตร์ พวกคนรุ่นใหม่ เข้าใจว่าบ้านเมืองเราหมดเรื่องต่ำเรื่องสูงแล้ว มีความเสมอภาคจะต้องปีบริบูรณ์ เพราะรัฐบาลไม่ได้เป็นนายเรานะครับ เขากินเงินเดือนของเรา เขาเป็นบ่าวเรา เขารับใช้เรา เราต้องบีบเขา ให้เขาทำอันนี้ และผมบอกในจดหมายครั้งสุดท้าย บอกว่าการที่ไม่ทำแสดมภ์ให้อ.ปรีดีนั้น จะทำให้เกิดความกีดกันระหว่างเจ้ากับไพร่ จะทำให้แปลเก่าไม่สมาน ดังเช่นเผื่อว่าครั้งนี้มีแต่พระนามสมเด็จพระศรีนครินทร์ที่ยูเนสโก ไม่มีชื่อ อ.ปรีดี แปลเก่านี้จะเหวอะหะ

มากขึ้น ที่ผมทำครั้งนี้เพื่อจะประสานแปลให้เราเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ถ้าหากรัฐบาลฉลาดก็จะเข้าใจคำเตือนของผม แต่เป็นที่น่าเสียใจรัฐบาลส่วนมากมันบดขบนะครับ นอกจากเสนอเรื่องทำแสดมภ์ ผมยังเสนอในที่ประชุม นะครับ ท่านนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ท่านนายกรัฐมนตรีก็เห็นด้วย แต่คณะกรรมการสื่อสารที่คุมเรื่องแสดมภ์ไม่ยอมทำให้ ผมเสนอในที่ประชุมด้วยครับว่าควรจะมีธนบัตรพิมพ์รูปอ.ปรีดีลงไป ไอ้ไอ้มีคนค้านในที่ประชุมเลยครับ เพราะเวลานี้เมืองไทยอะไรไปแตะเจ้าสักนิดไม่ได้เลยครับ มันเป็นโรคกลัวเจ้า โรคกลัวเจ้านี่ร้ายแรงกว่าโรคกลัวผี แล้วโรคประจบเจ้า โรคกลานเหมือนกิ้งกือไล่เดือนไปหาเจ้า ผมพูดอย่างนี้คราวที่แล้วสุจินดา ฟ้องผม จะเอาผมเข้าคุกผมทำคดีกับสุจินดามา ๔ ปี นะครับ เป็นที่นายินดีผมชนะคดี และศาลได้พูดด้วยว่าที่ผมพูดมานี้เพื่อจะเตือนคนให้เคารพศักดิ์ศรีของตัวเอง ไม่ให้ทำตัวเป็นกิ้งกือไล่เดือนอีกต่อไป

การหมอบคลานนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชโองการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๑๖ เมื่องานบรมราชาภิเษกครั้งที่ ๒ ให้เลิกหมอบคลานอีกต่อไป เพราะท่านบอกเป็นสัญลักษณ์ของความป่าเถื่อน สัญลักษณ์ของความกดขี่ ให้เคารพให้โค้งเพียงพอแล้ว และประเพณีนี้ใช้มาตลอดสมัยราชาธิปไตย สมัยรัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชกาลที่ ๗ และประเพณีนี้เพิ่งฟื้นมาโดยสุจริต ธรรมะรัชต์ เพราะสุจริต ธรรมะรัชต์ ไม่มีความชอบธรรมอะไรทั้งสิ้น จึงใช้อำนาจเผด็จการกดขี่ให้พวกเรากลับไปเป็นสัตว์เลื้อยคลานตามเดิม และพวกเราหลายคนก็เป็นที่น่าเสียใจ ยังนิยมยินดีเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ดังเราจะเห็นได้จากละครโทรทัศน์นำเน่าน้ำนิ่งทั้งหลายในบ้านคุณหญิงคุณนายสมัยใหม่เขาก็ให้บ่าวคลานชอบให้บ่าวหัวเข่าด้าน เพราะมันชอบคลานไปหาเจ้า เพราะฉะนั้นผมเห็นว่าอ.ปรีดีต้องการอิสระเสรี ทุกคนจะต้องเท่าเทียมกันนะครับ และในการอดทนเอกราชของเราและเอกราชประเทศเพื่อนบ้าน และอีกสิ่งหนึ่งที่ทุกคนลืมไปนะครับ

ที่ผมนำเอามากล่าวกับเลขาธิการยูเนสโกว่า อ.ปรีดี เป็นคนวางแผนคนแรกที่จะให้เกิดสมัชชาเอเชียอาคเนย์ ความคิดเกิดก่อนอาเซียนประมาณ ๓๐ ปี แต่อาเซียนนั้น คุณถนัด คอมรพันธ์ อ้างเป็นความคิดของท่าน แต่ความคิดอาเซียนเป็นความคิดของอเมริกัน เพื่อให้อเมริกันมาคุมภูมิภาคนี้ ให้เป็นระบบทุนนิยม แต่อ.ปรีดีต้องการให้ภูมิภาคนี้เป็นภูมิภาคซึ่งปลอดไปจากลัทธิใดๆ นอกจากความเป็นตัวของตัวเอง และให้เป็นสมาชิกเสมอกัน เวลานั้นเองชานแห่งพม่าเห็นดีเห็นงามด้วย ชูกาโนซึ่งกำลังจะได้เอกราชเห็นดีเห็นงามด้วย เขมร ลาว เวียดนาม ก็เห็นดีเห็นงามด้วย และต้องการให้ อ.ปรีดี เป็นประธานคนแรกของสมัชชานี้ซึ่งตั้งที่กรุงเทพฯ แต่อ.ปรีดี บอกบ้านเมืองไทยกำลังมีปัญหา ท่านขอให้คุณเตียง ศิริขันธ์เป็นแทน และคุณเตียง ศิริขันธ์เป็นประธานคนแรกของสมัชชานี้

เป็นที่น่าเสียใจครับเมื่อเกิดรัฐประหาร ๒๔๙๐ โดยผิน ชุณหะวัณ และป.พิบูลสงคราม ร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ ได้ทำลายสมัชชานี้ และได้ทำลายสิ่งที่อ.ปรีดีช่วยประเทศเพื่อนบ้านเป็นเอกราชทั้งหมด และอันนี้เป็นเหตุให้เรากลับไปอยู่ใต้ฉายาอภิมหาอำนาจ เริ่มจากอเมริกันเป็นผู้นำเศรษันะครับ ความคิดต่างๆ ของท่านไม่สัมฤทธิ์ผลก็เพราะนักการเมืองรุ่นหลัง ใจไม่ซื่อ มือไม่สะอาด ถึงกับโจมตีท่านในเรื่องลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล คนที่จ้างคนไปร้องตะโกนว่าปรีดีฆ่าในหลวง ไม่ใช่ใครอื่น มรว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นคนสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในเวลานั้น คุณเสียง ไชยกาล ซึ่งเป็นคนสำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ในเวลานั้น ทั้ง ๒ คนยอมรับแล้วทั้งคู่ครับ จึงเป็นสิ่งที่น่าเสียใจที่สิ่งที่ท่านคิดมาและทำไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นในการฉลอง ๑๐๐ ปีของท่านครั้งนี้ ต้องการเอาอัจฉริยภาพของท่านกลับมาใช้ให้สำเร็จทั้งในประเทศและในภูมิภาค เราจะมีกรรมมาในระดับภูมิภาค เราต้องการเอานิทรรศการของท่านแสดงในทุกจังหวัด อันนี้เป็นที่น่ายินดีที่เรา

ได้รับความร่วมมือจากราชภัฏทุกแห่งและหวังว่า นายกฯ ศิษย์เก่าธรรมศาสตร์ทุกจังหวัดซึ่งส่วนมากเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะร่วมมือกับเรา และระดับภูมิภาคก็เชื่อว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกประเทศในภูมิภาคนี้และประเทศอื่นๆ ในโลก

นิทรรศการจัดแสดงครั้งแรกเดือนหน้านะครับ ที่ประเทศอินเดีย ศูนย์อินทราคานธี ซึ่งจะประชุมนานาชาติ ผมจะเป็นคนนำไปแสดงเอง และเราจะนำละครเรื่องผู้อภิวัฒน์ ซึ่งคุณดำรง คุณดิถก แต่งเกี่ยวกับ อ.ปรีดี ซึ่งเราไปแสดงแล้วนะครับ แห่งแรกที่เราแสดง คือที่ปารีส เป็นเมืองที่ท่านตายและที่ท่านคิดอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ แสดงที่การประชุม International conference on Thai study ที่กรุงเฮก ประเทศวิลันดา และแสดงที่สต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เพราะที่ประเทศนั้นคนไทยหนีไปอยู่มากที่สุด เมื่อถูกรังแกในกรณี ๑๔ ตุลา ๖ ตุลา และต่อไปมกราคมจะแสดงที่ลอสแอนเจลิส ซึ่งเป็นเมืองที่คนไทยอยู่มากที่สุด นอกประเทศไทย อันนี้พูดให้ฟังว่ากรงานทั้งหมดนี้ต้องการจะนำอัจฉริยภาพของอ.ปรีดีมาให้เป็นที่รู้จัก และเพื่อสืบเจตนารมณ์ของท่านในเรื่องของศักดิ์ศรีของมนุษย์ ในเรื่องความเท่าเทียมของมนุษย์ ในเรื่องสามัคคีธรรมของมนุษย์ และในเรื่องของสันติประชาธรรม แม้คำนี้จะเป็คำของอ.ป๋วยนะครับ แต่ผมเชื่อว่าอ.ป๋วยเข้าใจเจตนารมณ์ของอ.ปรีดี คือการปกครองจะต้องมีสันติเป็นพื้นฐาน และเราทุกคนก็ควรมีสันติเป็นพื้นฐาน และสันติอันนี้ในตัวเรามีมันใด ก็ต้องมีสันติภายนอกมากเท่านั้น และสันติมิได้จะต้องมีประชาชนมีส่วนร่วม สันติประชา มีส่วนร่วมในทุกระดับ แต่ประชาที่คนส่วนใหญ่จะเอาเปรียบคนส่วนน้อยไม่ได้ จะต้องมีการเป็นพื้นฐาน ชาวเขาชาวเผ่าต่างๆ ต้องได้รับเกียรติ รับความเคารพจากเรา ชนกลุ่มน้อยทุกเชื้อชาติทุกชนชาติ ประเทศเพื่อนบ้านต้องได้รับความเคารพจากเรา เพราะฉะนั้นงานฉลอง ๑๐๐ ปีนี้ของท่านเราจะนำเอาอัจฉริยภาพกลับมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัยและการฉลองของท่านไม่ใช่ฉลองท่านในฐานะที่เป็น

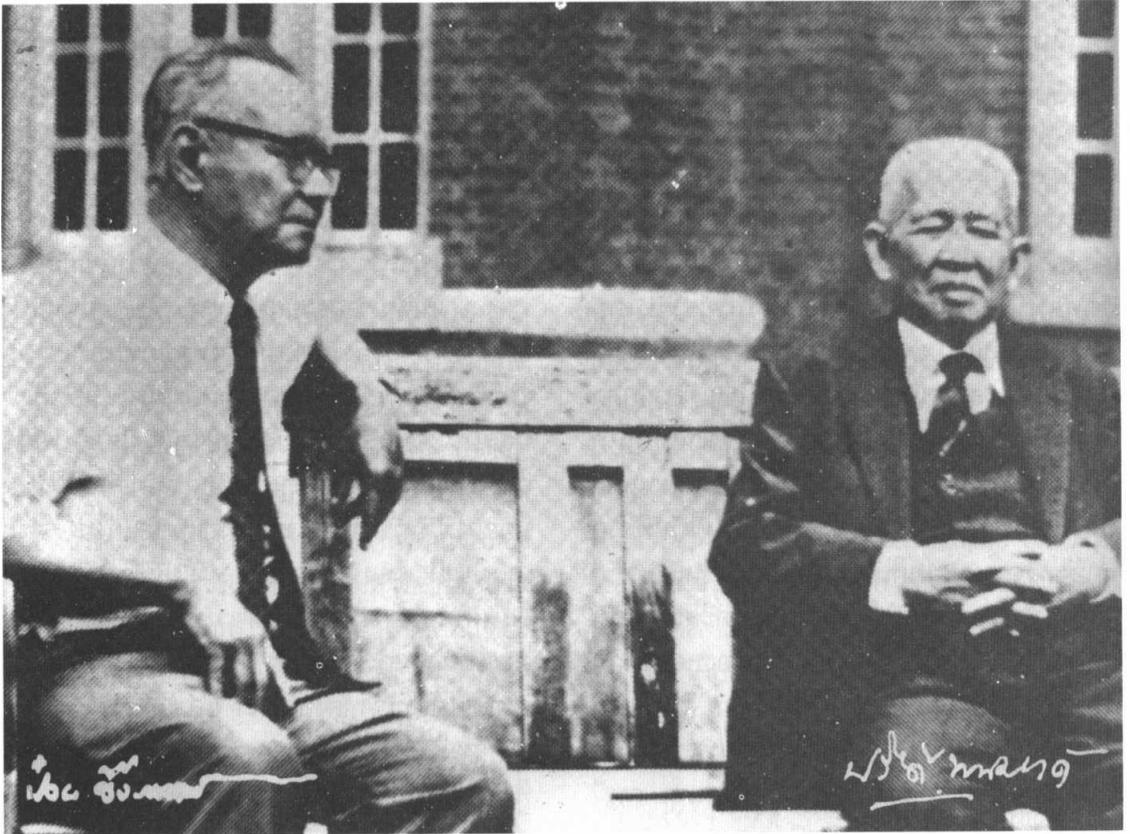
ปูชนียบุคคลคนเดียว เพราะยังปูชนียบุคคลอีก เป็นอันมากที่เรามองข้ามไป

เมื่อก็ผมเอ่ยชื่อคุณเตียง คิริซันธนะศรี ซึ่ง เป็นคนสำคัญเลยที่เดียว เมื่อผมไปพูดที่ราชภัฏ จังหวัดสกลนคร เมื่อ ๒ ปีมานี้ เขาไม่รู้จักคุณเตียง คิริซันธนะศรี เป็นที่น่าเสียดายนะศรี เพราะตั้งแต่ เผ่า ศรียานนท์, สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามทำลาย บุคคลที่มีจุดยืนทางการเมืองทางประชาธิปไตย ทั้งหมด คุณเตียง คิริซันธ ถูกฆ่าเช่นเดียวกับ คุณณวิล อุบล คุณจำลอง ดาวเรือง เช่นเดียวกับอีก หลายต่อหลายคนที่ถูกฆ่า แล้วคนเหล่านี้เป็นนัก ประชาธิปไตยที่เสียสละเพื่อบ้านเมือง ทำงานเสรี ไทย เราจะนำชื่อบุคคลเหล่านี้กลับมาให้เป็นที่รู้จัก ทุกจังหวัด และผมก็เชื่อว่าที่ภูเก็ตนี้เช่นเดียวกัน ครั้น ท้าวเทพกษัตรีศรี และท้าวศรีสุนทรเป็น บุคคลสำคัญในอดีต แต่เราต้องยกย่องบุคคลร่วม สมัยของเราด้วย คนที่ร่วมในเสรีไทย คนที่เป็น ประชาธิปไตย คนที่ชื่อสัตย์สุจริต เพราะคนรุ่น ใหม่นี้ไขว้เขวครับ เราไปนึกว่าคนมีอำนาจ คนมี สตางค์นี้เราต้องยกย่อง ถ้าคนมีอำนาจนั้นได้อำนาจ มาโดยสุจริตต้องยกย่อง คนมีสตางค์หากินมาโดย สุจริต ต้องยกย่อง แต่คนมีสตางค์ได้เงินมาโดย การฉ้อฉล คนมีอำนาจ ได้อำนาจมาโดยฉ้อฉล จะ ต้องประณาม ดังเช่นผมประณามสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตลอดเวลา ใอันนี้เป็นนุรุชบักาม ใอันนี้เป็นเผด็จการ ที่เลวร้ายที่สุด และใอันนี้เป็นคนที่ระยะยาวจะทำลาย ระบบชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

คนดีที่สุจริตนี้ควรจะมีพลังในการทำงาน เรื่องนี้ผมเองเกี่ยวข้องโดยตรง อยากจะให้ทุกคน เขารู้สึกเขามีศักดิ์ศรี ไม่ว่าจะยี่ห่อไหน ผมไม่เคยเห็นด้วยกับ คอมมิวนิสต์

เลย ผมไม่เห็นด้วยกับหลายๆ อย่าง ถึง ไม่เห็นด้วย เมื่อเขามีความเป็นมนุษย์ เขาเชื่อสิ่ง ที่ตรงข้ามกับเรา เราก็ต้องอดหนุนเขาผมไม่ได้ เป็นคริสต์ ผมไม่ได้เป็นมุสลิม แต่ผมยกย่องนับถือ เพื่อนผมที่เคารพนับถือศาสนาอิสลาม นับถือ ศาสนาคริสต์ ความคิดแตกต่างกัน ไม่เป็นไรครับ แต่เราสามารถร่วมกันได้ และผมเห็นว่าการยกย่อง บุคคล ผมเห็นว่าควรยกย่องทุกระดับ ทุกหนแห่ง แต่บางครั้งเรายังมีความกลัวหลอกหลอนเราอยู่ ไม่กล้าทำอะไร เอาชนะความกลัวซะ เหมือนที่เรา กลัวผีนะศรีบลึๆ แล้วเรายังกลัวผีอยู่ เพราะ ฉะนั้นถ้าเราไม่กลัวผีมันก็ทำอะไรไม่ได้ ผมไม่ได้ บอกว่าผีมีหรือไม่มี พระพุทธเจ้าเองก็ไม่ได้ตรัส ว่าผีมีไม่มี ท่านบอกว่าเรื่องของผีไม่ใช่เรื่องที่เรควร จะไปกลัว ควรจะแผ่เมตตาให้ผี นี่ถ้าเรากลัวผี ตอนหลังเราไปกลัวเจ้า เจ้าก็ไม่ต้องกลัว แผ่ เมตตาให้กับเจ้า สงสารเจ้า และ เคารพนับถืออย่างวางท่าที่ ที่ถูกต้อง.

นายปรีดี พนมยงค์ นายป๋วย อึ๊งภากรณ์

รัฐบุรุษพุทธบริษัทสยามคู่สุดท้าย
ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐

สันติสุข ไสภณสิริ

สองสามัญชน ภูมิหลังที่เหมือนและแตกต่าง

นายปรีดี พนมยงค์ และนายป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดร่วมสมัยกันในช่วงรอยต่อของยุคสยามเก่ากับสยามใหม่ ซึ่งเป็นช่วงต่อของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ กับคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ โดยท่านแรก (ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๐๐-๑๙๘๓) เติบโตมาในสังคมชนบท

บิดาเป็นลูกครึ่งไทย-จีน เชื้อครึ่งไทยนั้นสืบสาวไปได้ถึงพระนมประยงค์แห่งราชสำนักของอยุธยา และบรรพบุรุษไทยท่านหนึ่งเป็นนายกองที่รบต้านศึกพม่าจนตัวตาย ที่ตำบลสีกก ในคราวเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๓๑๐ ส่วนเชื้อครึ่งจีนนั้นสืบไปถึงบรรพบุรุษที่ร่วมแซ่เดียวกับสมเด็จพระเจ้าตากสิน

แม้มีความรู้พอจะรับราชการได้ และมีทุนพอจะทำมาค้าขาย แต่บิดานายปรีดี ก็พอใจออกไปบุกเบิกที่ดินทำนา เพชฌิมกับชะตากรรมอันยากลำบากเช่นเดียวกับชาวนาภาคกลางทั้งหลายในยุคนั้น

นายปรีดีย่อมมีความภาคภูมิใจในประวัติของบรรพบุรุษเป็นธรรมดา ในวัยเด็กท่านมีความผูกพันกับบิดา และท่องท่องอย่างลึกซึ้ง เมื่อจบชั้นมัธยม ๖ อายุราว ๑๕ ปีเศษ นายปรีดีได้พักการเรียนไปช่วยบิดาทำนาที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเวลา ๒ ปี ท่านได้กล่าวถึงประสบการณ์ในช่วงนั้นว่า “ได้รับความรู้ทางปฏิบัติเป็นอันมากจากชาวนา” และ “จากการได้คลุกคลีใกล้ชิดกับชาวนาดังกล่าวแล้ว ปรีดีจึงระลึกถึงคำสอนของครู”

“ครู” ที่นายปรีดีเอ่ยถึง คือครูหัวก้าวหน้าในจังหวัดอยุธยา ที่สอนให้นักเรียนรู้จักระบอบประชาธิปไตย ขบวนการเก๊กเหม็งของ ดร. ชุนยัตเซน และเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ชาวการจับกุมคณะ ร.ศ. ๑๓๐ แพร่ไปถึงอยุธยา นายปรีดีขณะนั้นอายุเพียง ๑๒ ปี “ทราบเรื่องของคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ด้วยความเห็นใจมาก” นายปรีดียังเชื่อว่าครูของท่านเป็นสายจัดตั้งของคณะ ร.ศ. ๑๓๐ ด้วย

ส่วนนายป๋วย อึ้งภากรณ์ (ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๑๖-๑๙๙๙) เติบโตมาในชุมชนชาวจีนที่ตลาดน้อย ลำพัง ย่านธุรกิจเก่าแก่ของกรุงเทพมหานคร บิดาหรือเตี่ยของนายป๋วยเป็นชาวจีนโพ้นทะเล นอกผู้มีความผูกพันกับแผ่นดินแม่ เงินทองหามาได้เท่าไร เตี่ยก็ส่งกลับไปบำรุงปู่ย่าญาติพี่น้องที่บ้านเกิด ถึงขนาดสร้างตึกไว้ที่เมืองจีนถึง ๗ หลัง พร้อมทั้งที่นาที่สวนผลไม้ผืนใหญ่ ในขณะที่เมืองไทยต้องเช่าห้องแถวอยู่ราวกับรังหนู

มารดาของนายป๋วย แม้จะเป็นลูกครึ่งไทยจีน แต่ไม่เห็นด้วยกับเตี่ย และต้องการเลี้ยงลูกให้เป็นไทย หากนายป๋วยคงถูกเตี่ยส่งไปเรียนที่เมืองจีนตั้งแต่อายุ ๘ ขวบแล้ว

เตี่ยตายเมื่อนายป๋วยอายุเพียง ๙ ขวบ ไม่มี

ทรัพย์สินสมบัติเหลือไว้ให้ลูกเมียเลย ภาระการเลี้ยงดูครอบครัวใหญ่จึงตกอยู่กับมารดา ซึ่งต้องกั๊กเงินมากมายเพื่อเป็นทุนส่งเสียให้ลูกๆ เรียนโรงเรียนฝรั่งที่แพงที่สุด และเลี้ยงดูลูกๆ ให้อยู่อย่างสบายที่สุด

บาทหลวงและมาสเตอร์ของโรงเรียนฝรั่งช่วยวางพื้นฐานความรู้ในระดับประถมถึงมัธยมปลาย แก่กายป่วยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ปลูกฝังจริยธรรมแบบคาทอลิกให้สาธุศิษย์ศรัทธาในความดี ความจริง และความงาม ในขณะเดียวกันก็ปลูกฝังความคิดแบบจารีตนิยมอย่างเหนียวแน่นด้วย นายป๋วยได้เล่าไว้ในตอน “แตกเนื้อหนุ่มเมื่อ ๒๔๗๕” ว่า

“เมื่อมีถุนายน ๒๔๗๕ ผมเป็นนักเรียนมัธยมปีที่แปด อยู่โรงเรียนอัสสัมชัญไม่เคยเรียนเรื่องการเมือง การปกครอง ไม่เคยคิดถึงสิทธิเสรีภาพของราษฎร...เคยเรียนรู้ว่า คำขวัญของชาติฝรั่งเศสคือ เสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ แต่ไม่ทราบละเอียดว่า เมื่อฝรั่งเศสเขาปฏิวัตินั้นเกิดอะไรขึ้น เพราะทางโรงเรียนนั้นสอนประวัติศาสตร์หยุดแค่รัชกาลพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ หนังสือธรรมจริยาทั้งภาษาไทยและฝรั่งเศส สั่งสอนแต่ให้เชื่อฟังเคารพ นบনอบผู้ใหญ่ รักใคร่เพื่อนฝูง โอบอ้อมอารีแก่คนทั่วไป โลกของคนหนุ่มอย่างผมในสมัยนั้นเป็นโลกที่ตัดปัญหาการเมืองออกไปเสีย มีแต่ปัญหาให้ศึกษาเร็วๆ เสร็จลื่นไปด้วยดี จะได้ออกไปประกอบอาชีพ ช่วยครอบครัวทางเศรษฐกิจ”

ด้วยแนวการอบรมแบบจารีตนิยมของโรงเรียนคาทอลิกและความจำเป็นทางเศรษฐกิจของครอบครัว จึงทำให้นายป๋วยในวัยแตกเนื้อหนุ่มไม่สนใจเรื่องบ้านเมือง นอกจากตั้งหน้าตั้งตาเรียนชั้นมัธยมปลายให้จบด้วยคะแนนดีเยี่ยม แล้วออกมาทำหน้าที่ลูกกตัญญูทำงานหาเงินแบ่งเบาภาระให้มารดา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ อันครึกโครมกิติ การได้เป็นบัณฑิตรุ่นแรกของมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองก็มิได้ช่วยกระตุ้นให้นายป๋วยเกิดความตื่นตัวทาง

การเมืองมากนัก จนเมื่อได้รับทุนหลวงไปเรียนต่อที่อังกฤษ แล้วท่านจึงได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเพื่อนสนิท รวมทั้งได้รับความคิดเศรษฐศาสตร์สังคม จาก London School of Economics and Political มหาวิทยาลัยลอนดอน

ธรรมเนียมเพื่อสังคมของสามัญชน

แน่นอนทั้งนายปรีดีและนายป้วยคงมิใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา แต่เป็นผู้สนใจศาสนาเหมือนคนธรรมดาทั่วไป นำสังเกตตรงที่ว่า บุคคลผู้ปมเพาะภูมิธรรมทางศาสนาและจริยธรรมให้แก่ท่านทั้งสอง มิใช่ นักปราชญ์ราชบัณฑิต หรือนักคิดทางศาสนาผู้มีชื่อเสียงแต่อย่างใด หากคือยายผู้เชื่อมต่อกับสายธารโบราณธรรมแห่งพุทธศาสนาในครอบครัวสามัญชน

เล่ากันว่านายปรีดีเป็นเด็กแก้ววัด ชอบติดสอยห้อยตามยายไปทำบุญ ฟังเทศน์ที่วัดหน้าเรือนแพอาศัย และวัดนี้คือวัดพนมยงค์ ซึ่งเป็นวัดประจำตระกูลนั่นเอง ท่านเลื่อมใสบรรยากาศในวัด ถึงกับขอบวชเป็นสามเณรตั้งแต่อายุราว ๗ ขวบ แม้จะบวชเพียงไม่กี่วันแต่ก็เอาใจใส่ท่องบ่นสวดมนต์จนปรากฏว่าแม้เข้าสู่วัยชรา ท่านยังสามารถท่องเจ็ดตำนานได้

อิทธิพลของวัดยังทำให้ท่านปรีดีมีความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษฝังใจมาตั้งแต่เด็ก ท่านเชื่อมั่นในพุทธภาษิตที่ว่า “ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี” “ธรรมย่อมคุ้มครอง ผู้ประพฤติธรรม” ยิ่งกว่านั้นนักคิดสสารธรรม (Materialism) วิทยาศาสตร์ อย่างนายปรีดียังเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมตามนัยพุทธศาสนาที่ปรากฏในลักษณะ “อินทภาษ” ของกฎหมายโบราณที่ให้ฟ้าดินลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งนายปรีดีถือว่า “ศักดิ์สิทธิ์นักเพราะปรากฏว่าผู้ที่ละเมิดลักษณะ “อินทภาษ” ได้รับผลทันตาเห็นไปแล้วหลายราย อาทิ ผู้นั้น ต้องตายด้วยความวิบาก”

ใครเลยจะคาดคิดว่า เทศนาว่าด้วยโลกพระศรีอารีย์ ซึ่งเป็นยูโทเปียแบบพุทธ จะมีเสน่ห์ดลใจให้ลูกชวานากรุงเก่าผู้นี้ เกิดจินตนาการ

ไผ่ผันถึงอุดมคติและชีวิตที่ดีกว่า ท่านได้ทบทวนความทรงจำในวัยเด็กไว้ในหนังสือ “ความเป็นอนิจจังของสังคม” ซึ่งเป็นงานเขียนที่ท่านรักมากที่สุดว่า

“ข้าพเจ้าทวนรำลึกว่า เรื่อง “มิลลัญญี” นี้ นับตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็กมีความจำได้ ก็ได้ยินพระภิกษุสงฆ์และผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าให้ฟัง และอ้างถึงบ่อยๆ ว่ามี “พุทธทำนาย” ไว้ว่าในปลายพุทธศาสนายุกาล มนุษยชาติจะเข้าสู่มิลลัญญี เพราะศีลธรรมเสื่อมทรามลง จึงมีแต่การรบราฆ่าฟันและเบียดเบียนกัน สิ่งมหัศจรรย์จะเกิดขึ้น...ไฟปรลัยกัลป์จะล้างโลกที่โสภณ ครั้นแล้วยุคใหม่คือ “ยุคศรีอารยเมตไตรย” ก็จะถูกอุบัติขึ้น

ในยุคใหม่ มนุษยชาติจะอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตาปราณีระหว่างกัน บุคคลจะเสมอเหมือนกัน..” และท่านได้เชื่อมโยงพุทธทำนายมาอธิบายความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกสากล

“โดยสติปัญญาอันน้อยของข้าพเจ้าเห็นว่าการณ์ธรรมของพระอรธกถาจารย์ (ในพุทธทำนาย) ก็คือกฎแห่งอนิจจังของพระพุทธานุศาสนาคือ สิ่งทั้งหลายในโลกนี้มีได้หยุดยั้ง ชีวิตย่อมมีด้านบวกกับด้านลบ มีส่วนใหญ่ที่กำลังเจริญงอกงามกับส่วนเก่าที่เสื่อม ซึ่งกำลังดำเนินไปสู่ความสลายแตกดับ... มนุษย์และสังคมก็ดำเนินไปตามกฎอนิจจัง คือมีสภาวะเก่าที่ดำเนินไปสู่ความเสื่อมสลาย และสภาวะใหม่ที่กำลังเจริญ ระบบสังคมใดๆ ไม่นิ่งคงอยู่กับที่ชั่วกัลปาวสาน คือระบบเก่าย่อมดำเนินเข้าสู่ ความเสื่อมสลาย เช่นเดียวกับสังขารทั้งหลาย...”

กล่าวสำหรับความหมายของกฎอนิจจังนี้ ชาวพุทธทั่วไปมักเข้าใจโน้มเอียงไปในทางความเสื่อม ก่อให้เกิดความรู้สึกไปในทางสิ้นหวัง ยอมจำนนทั้งที่ความหมายที่แท้จริง ตามนัยแห่งพุทธธรรมนั้น ทศณะของนายปรีดีสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก(ประยูรค์ ปยุตโต) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ *พุทธธรรม*

“ดังนั้น ในทางจริยธรรม ความเป็นอนิจจัง หรือแม้จะเรียกว่าความเปลี่ยนแปลง จึงเป็นกฎ

ธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์มีความหวัง เพราะกฎธรรมชาติย่อมเป็นกลางๆ จะให้เป็นอย่างไรแล้วแต่จะทำเหตุปัจจัยที่จะให้เป็นอย่างนั้นขึ้น การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ดีขึ้นจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสำเร็จทางวัตถุหรือทางนามธรรม...”

ด้วยความเข้าใจ “โลกพระศรีอารีย์” ตามกฎอนิจจังโดยนัยนี้เอง ที่ทำให้นายปรีดีเจตนาบรรจุคำว่า “ศรีอารีย์ะ” ไว้ในท้ายคำประกาศคณะราษฎรฉบับแรก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงสังคมตามวิถีแห่งพุทธธรรมในระบบประชาธิปไตย

กล่าวในส่วนของนายป๋วยนั้น ประสบการณ์ทางพุทธศาสนาในวัยเด็กของท่านไม่ราบรื่นเหมือนนายปรีดี โดยเฉพาะพุทธศาสนาที่ถ่ายทอดผ่านวัฒนธรรมไทย แม้ยายของนายป๋วยเป็นคนไทยและแม่จะส่งเสริมให้ลูกๆ เติบโตแบบเด็กไทย แต่ก็มีอาการขัดแย้งพอสมควรกับวัฒนธรรมจีน ใฝ่ทะเลในย่านตลาดน้อย นายป๋วย กลายเป็นคนไทยที่พูดภาษาจีนไม่ชัด กลายเป็น “ฮวนเกียะ” ในสายตาของญาติข้างเตียง แต่เมื่อไปโรงเรียน ด.ช.ป๋วย แซ่ฮึง ก็ถูกเพื่อนไทยล้อเลียนว่า “ไอ้ดี”

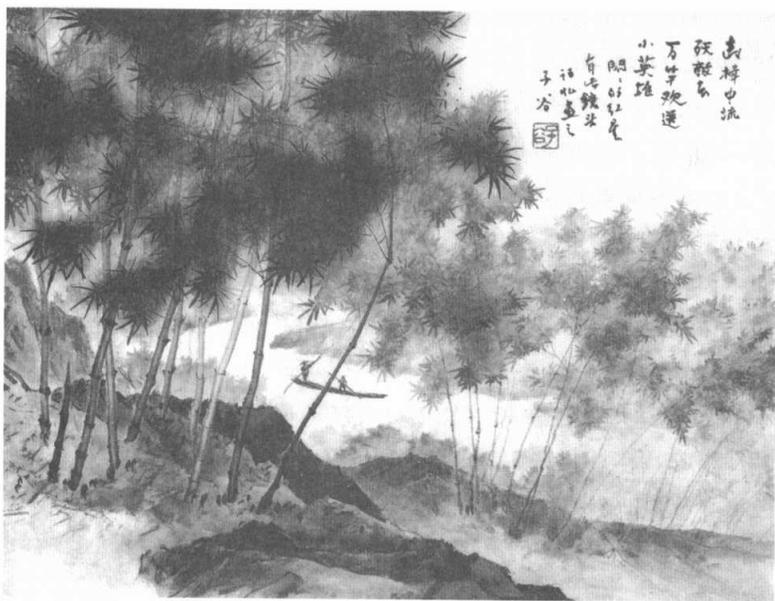
ดุซงึ่บัณฑิตทางเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยลอนดอน อย่าง นายป๋วยยอมรับอย่างภาคภูมิใจว่าหนังสือไทยของท่าน “แตก” เพราะยายสามัญชนคนติดดินผู้ไม่รู้หนังสือเลยสักตัวเดียว ช่วยบอกหนังสือให้ ห้องสมุดห้องแถวของยาย ได้สร้างนิสัยรักการอ่าน รักความรู้ให้แก่หลานชาย

ตีป๋วยตีมดากับหนังสือไทยเล่มใหญ่ๆ (ที่พิมพ์จากร้านหนังสือวัดเกาะเพราะหนักหนา) อย่าง รามเกียรติ์ ซึ่งท่านอ่านถึง ๒-๓ จบยังไม่จบอิเหนา พระอภัยมณี

พระมหาชาติคำหลวง นิราศต่างๆ ที่นอกจากช่วยให้ นายป๋วยรู้เรื่องไทยคดีและวัฒนธรรมไทยจากวรรณกรรมแล้วยังส่งเสริมให้ท่านเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน และชื่นชอบการบรรเลงเพลงขลุ่ย แนนนองห้องสมุดของยายย่อมมีหนังสือจีนดีๆ อย่าง ซียินก๊วย เต็กเซ็ง เลียดก๊ก ซองกั้ง และสามก๊ก เป็นต้น

ที่สำคัญคือห้องสมุดของยายเป็นคลังหนังสือเทศน์ และธรรมะทั่วไป ทำให้ นายป๋วยสนใจคำสอนของพุทธศาสนา นอกเหนือจากการไปฟังเทศน์กับยายที่วัด พื้นความรู้ทางพุทธศาสนาที่สั่งสมมาในวัยเด็กและวัยรุ่นนั่นเอง ทำให้ นายป๋วยมีชื่อเสียงโดดเด่นในฐานะนักบริหารระดับสูง และนักเศรษฐศาสตร์ การคลังของไทยเพียงไม่กี่คนที่นำเอาธรรมะและความเป็นมนุษย์มาเป็นสาระสำคัญทางเศรษฐกิจ นายป๋วยเคยพูดถึง “ธรรมะในด้านเศรษฐกิจ” (เมื่อครั้งยังมีตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญการคลังกระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๔๙๓) ไว้ว่าน่าสนใจว่า

“๔.นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งช่วยเหลือหมูชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะนั้น ถ้าทำให้คนกลุ่มใหญ่เดือดร้อน ถือว่าผิดหลักธรรมะในด้านเศรษฐกิจ เพราะเป็นนโยบายเศรษฐกิจที่ไม่ได้

ให้ความยุติธรรมต่อสังคม” และ

“๙. การที่มีบุคคลกลุ่มน้อยรำรวยขึ้นอย่างมาก เป็นการผิดหลักธรรมะ เพราะในขณะที่กลุ่มคนมั่งมีมาก ๆ มีจำนวนคนน้อย กลุ่มคนจนก็จะขยายจำนวนออกไป เกิดปัญหาในทางสังคม มีการแบ่งแยกชั้นของคนโดยไมควรถ และ การแบ่งแยกกันในลักษณะนี้เป็นผลเสียทั้งในด้านจิตใจและการครองชีพของประชาชนเป็นปัญหาหนักสำหรับรัฐบาลในการปกครองประเทศ นับว่ากระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศทุกทาง”

ธรรมเศรษฐกิจทัศน์ของนายป๋วย ในประเด็นนี้ นับว่าสอดคล้องกับของนายปรีดีที่ร่างเค้าโครงการเศรษฐกิจโดยมีจุดหมายว่า “ข้าพเจ้าประสงค์ให้มนุษย์เป็นมนุษย์ยิ่งขึ้นปราศจากการประทุษร้ายต่อกันอันเนื่องมาจากเหตุทางเศรษฐกิจ”

แนวคิดสังคมนิยมของนายปรีดี ที่ปรากฏในเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้น มีหลักการพุทธศาสนาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยอย่างไม่ต้องสงสัย ดังที่ท่านเองเคยอ้างอิงพระดำรัสของสมเด็จพระยาจังกษราชานุภาพที่ว่า ชุมชนชาวพุทธของคนไทยอยู่กันแบบไซเซียลิสต์มาแต่เดิม หลักการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธ หรือที่เรียกว่า สาราณียธรรม นั้นมีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ “สาธารณโภคี” ซึ่งหมายถึงการแบ่งปันโภคทรัพย์ หรือเศรษฐกิจให้สมาชิกทุกคนในสังคมได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

เช่นกัน นายปรีดีได้แสดงหลักธรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับหลักสาราณียธรรมต่อที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ว่า

“มนุษย์ที่เกิดมาย่อมเป็นเจ้าของ และ ลูกหนี้ต่อกัน เช่น คนจนนั้น เพราะฝูงชนทำให้จนก็ได้ คนเคยท้อผ้าด้วยฝีมือ ครั้นมีเครื่องจักรแข่งขันคนที่ท้อด้วยมือต้องล้มเลิก หรือคนที่รวยเวลานี้ไม่ใช่รวยเพราะแรงงานของตนเอง เช่น ผู้ที่มีที่ดินมากคนหนึ่งในกรุงเทพฯ ซึ่งเดิมมีราคาต่ำ ภายหลังที่ดินมีราคาแพง สร้างตึกสูงๆ ดังนี้ ราคาที่ดินแพงขึ้น เนื่องจากฝูงชนไม่ใช่เพราะการกระทำ

ของคนนั้น ฉะนั้นจึงถึงว่ามนุษย์ต่างมีหนี้ตามธรรมจรรยาต่อกัน จึงต้องร่วมกันภัยต่อกัน และร่วมกันในการประกอบเศรษฐกิจ”

รูปธรรมของ “สาธารณโภคี” ที่นายปรีดีเสนอไว้เมื่อ ๖๗ ปีก่อนก็คือ ร่าง “พระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๕” ซึ่งถือได้ว่าเป็นร่าง พ.ร.บ. ประกันสังคมฉบับแรกของไทย ที่ก้าวหน้ากว่าฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยมาตรา ๓ ของร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวประกาศไว้ชัดเจนว่า

“ตั้งแต่วันที่ประกาศแผนเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นต้นไปนี้ ให้บรรดาบุคคลที่มีสัญชาติไทย ซึ่งอยู่ในประเทศสยามถ้วนทุกคน ได้รับเงินจากรัฐบาลหรือสหกรณ์”

แนวคิดการประกันชีวิตและสังคมให้แก่ราษฎรสยามทุกคน นับตั้งแต่เกิดจนตายของนายปรีดี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาสอดคล้องกับ “ปฏิทินแห่งความหวัง : จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ที่นายป๋วย เสนอใน พ.ศ. ๒๕๑๖ นำเสียดายที่พระราชบัญญัติประกันสังคมของนายปรีดี ถูกโจมตีตกไปด้วยข้อหาคอมมิวนิสต์ ส่วนปฏิทินแห่งความหวังของนายป๋วย ก็ยังคงเป็นความหวังอันลางเลือน ทุกวันนี้ การประกันสังคมจึงเป็นไปในวงจำกัดเฉพาะคนงานของบริษัท หรือโรงงานที่มีทุนทรัพย์ และประกันได้เฉพาะกรณีเจ็บไข้ได้ป่วยเท่านั้น ในขณะที่ยังมีคนยากไร้เป็นจำนวนมากศาลไม่ได้รับความเหลียวแล

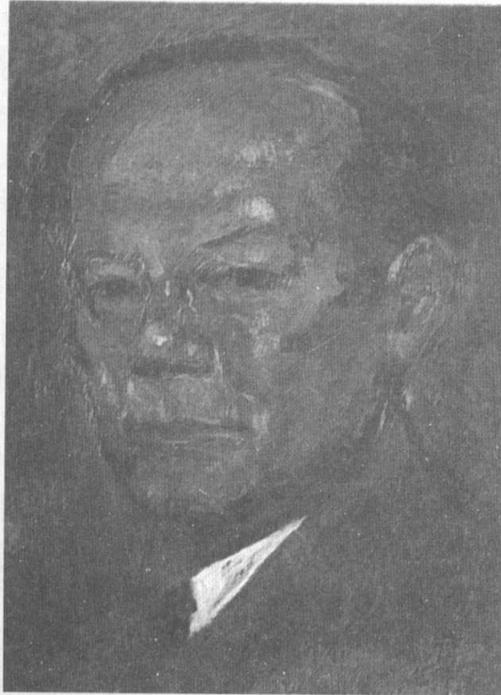
หากธรรมทัศน์ทางเศรษฐกิจของนายปรีดี และนายป๋วย ได้รับการสำนึกจากชนชั้นนำในยุคหลังบ้างแล้วละก็ ก่อนเข้าสู่สหัสวรรษใหม่นี้ ช่องว่างทางเศรษฐกิจจะหวางคนรวยกลุ่มน้อย กับมวลคนจนคงไม่ขยายกว้างจนเกิดวิกฤติทางสังคมอย่างร้ายแรงในบ้านเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ ดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

สดุดีนายป๋วย อึ๊งภากรณ์

สุลักษณ์ ศิวรักษ์

ภาพวาดโดย อวบ สาณะเสน

เมื่อบราเดอร์ ฮีแลร์ ถึงแก่มรณภาพ มาสเตอร์ป๋วยได้รับเชิญให้กล่าวคำไว้อาลัยในนามศิษย์เก่าทั้งหมด ท่านได้แสดงเป็นภาษาฝรั่งเศส เมื่อบราเดอร์ฮูแบต์ ถึงแก่มรณภาพมาสเตอร์ป๋วยได้รับเชิญให้กล่าวคำไว้อาลัยเช่นเดียวกัน แต่ท่านได้พูดเป็นภาษาไทย ท่านอธิบายว่าตอนที่ท่านได้กล่าวคำไว้อาลัยให้แก่บราเดอร์ฮีแลร์นั้น จะตอบสนองคุณครูในฐานะที่เคยเรียนมาในแผนกภาษาฝรั่งเศส แต่ภาษาฝรั่งเศสของท่านเริ่มมา ๓๐-๔๐ ปีแล้ว เมื่อร่างสุนทรพจน์แล้ว บราเดอร์ฮูแบต์ก็ให้ตัวแดงเติมไปหมด เมื่อบราเดอร์ฮูแบต์ถึงแก่กรรม ไม่มีใครแก้ภาษาฝรั่งเศสให้ท่าน ท่านก็เลยไม่กล้าที่จะพูดภาษาฝรั่งเศส บราเดอร์ฮีแลร์นั้นมีชื่อเสียงเกียรติคุณมาก หากคนส่วนใหญ่ไม่รู้จักบราเดอร์ฮูแบต์ ซึ่งมาสเตอร์ป๋วยบอกว่าท่านบริสุทธิ์ ดุจพระภิกษุ ยุงท่านก็ไม่ตบ ท่านมีแต่ความเมตตาเอื้ออารีอย่างแทบไม่มีความเห็นแก่ตัวเขาเลย อีกท่านหนึ่งซึ่งมาสเตอร์ป๋วยไม่ได้รับเชิญให้กล่าวคำไว้อาลัยคือบราเดอร์หลุยส์ หรือที่พวกเราเรียกกันว่าบราเดอร์หลุยส์แตรซึ่งมีชื่อเสียงมาทางคณิตศาสตร์และการดนตรี สมัยที่พวกเราเรียนที่โรงเรียน

อัสสัมชัญ บราเดอร์หลุยส์จะพูดภาษาอังกฤษกับเราตลอดเวลาทั้งๆ ที่ท่านเป็นคนฝรั่งเศส แต่ถ้าโกรธพวกเราแล้วท่านจะด่าเป็นภาษาไทย เช่นว่าเอาแต่คุย ไม่ตั้งใจเรียน พอสอบไม่ได้ก็ว่าไอ้บ้า มันสอนไม่ดี ไม่เหมือนนายป๋วย ลูกศิษย์คนนี้เขาไปสอนฝรั่งอยู่ที่เมืองอังกฤษ

นี่ยกตัวอย่างบราเดอร์มาเพียง ๓ ท่าน จะยกมามากกว่านี้ได้ เพียงเท่านี้ ก็จะได้เห็นได้ชัดเจนเลยว่า มาสเตอร์ป๋วยผูกพันกับครูของท่านอย่างลึกซึ้ง เมื่อท่านได้รับรางวัลแม็กไซไซ ท่านเป็นผู้ชายไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลแม็กไซไซ ที่เวลานั้นถือกันว่าเป็นโนเบลของเอเชีย ท่านบอกว่าสิ่งแรกที่ท่านนึกถึงคือ ครูเก่าของท่านที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ที่สร้างสรรค์หล่อหลอมท่านขึ้นมาให้เป็นคนดี นอกจากบราเดอร์ ๓ ท่านแล้ว ท่านยังผูกพันกับครูไทยอีก ๓ ท่านคนแรกคือ ท่านมหาศุข สุภศิริซึ่งบราเดอร์ฮีแลร์นับถือมาก สอนภาษาไทยให้ท่าน บราเดอร์ฮีแลร์เหมือนกับคนที่มีไฟแรง ฉุนเฉียวว่องไว ท่านมหาศุขนั้นเหมือนกับน้ำ เยือกเย็น ภาษาไทยท่านดีมาก ภาษาบาลีท่านเป็นเลิศ ท่านเป็นคนที่น่าเอามาสเตอร์ป๋วยมาฝากเรียนที่นี่ และมีอิทธิพลต่อ

มาสเตอร์ป่วยตลอดชีวิต ครูคนที่ ๒ คือมาสเตอร์
เจือ เนื้อประยูร ตอนมาสเตอร์เจือตาย เผาศพที่
วัดหัวลำโพง มาสเตอร์ป่วยเขียนคำไว้อาลัย เป็น
จดหมายโดยตรง ถึงมาสเตอร์เจือ บอกว่าชีวิต
ของครูเป็นชีวิตที่ให้ตลอดชีวิต ครูให้โดยไม่ได้รับ
หรือรับน้อยแต่ให้มาก ให้จนวาระสุดท้ายแห่งชีวิต
ครูคนที่ ๓ คือ มาสเตอร์เจริญ บุญมโหดม์ ซึ่ง
เพิ่งตายจากไป มาสเตอร์ป่วยบอกว่า มาสเตอร์
เจริญนั้นเสียสละยิ่งกว่ามาสเตอร์เจือเสียอีก
ครูไทยสามคนนี้และครูฝรั่งสามคนนี้ มีสิ่งที่
เหมือนกันคือ ทุกท่านมีชีวิตอย่างเสียสละเพื่อ
ลูกศิษย์ อุทิศตนเพื่อเยาวชน ไม่ต้องการชื่อเสียง
ทำคุณงามความดีอย่างปิดทองหลังพระ สร้าง
คนรุ่นใหม่ ให้ยิ่งใหญ่กว่าตน มีชื่อเสียงมากกว่า
ตน อันเป็นเหตุให้มาสเตอร์ป่วยประทับใจมาก
สิ่งที่มาสเตอร์ป่วยได้จากโรงเรียนอัสสัมชัญ ที่เป็น
พื้นฐานที่สำคัญคือ เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต เป็นคน
ที่มักน้อย ถ่อมตน และมีวิริยะอุตสาหะโดยเป็น
คนที่มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ประสงค์สิ่งตอบแทนที่
ยิ่งใหญ่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ สิ่งที่ท่านได้ไปจากโรงเรียน
อัสสัมชัญนั้นเป็นคุณธรรมยิ่งกว่าความรู้ และท่าน
ได้ภาษาไทยจากครูไทยทั้งสามคนนี้ เป็นเหตุให้
มาสเตอร์ป่วยเป็นนักเรียนนอกจำนวนน้อยที่
สามารถเขียนภาษาไทยได้อย่างไพเราะ แสดง
ปาฐกถาอย่างกินใจ กล่าวเป็นคำโคลงกลอนได้
ซึ่งไม่มีนักเศรษฐศาสตร์ นักเรียนนอกคนใดจะ
ทำได้เช่นนี้ อันนี้ได้มาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ
และนอกจากโรงเรียนอัสสัมชัญ ท่านได้มาจาก
แม่ท่านและจากยายท่าน พื้นฐานที่อบรมคนไทย
ในสมัยนั้น คือบ้านกับโรงเรียน

ที่อยากจะถามคือ บ้านกับโรงเรียนเวลานี้ยัง
สามารถทำหน้าที่นี้ได้หรือไม่ เพื่อความเป็นธรรม
ต้องบอกต่อไปว่า โรงเรียนอัสสัมชัญนั้นสอนให้คน
เป็นคนดี เวลาไม่กี่ปี บราเดอร์ซีแลร์จะพูดเสมอว่า
เล่นให้ดี แต่เรียนให้ดีกว่าเล่น โดยความประพฤติ
นั้นสำคัญที่สุด และยังหวังว่าอัสสัมชัญสอน
คุณความดีได้อยู่ ถ้าเราเอาแบบอย่างการดำเนิน
ชีวิตมาสเตอร์ป่วยมาเป็นตัวอย่าง และพื้นโรงเรียน

ให้กลับมาสสร้างป่วยรุ่นใหม่ จะทำได้อย่างไร อันนี้
เป็นหน้าที่ครู บราเดอร์ มาสเตอร์ ศิษย์รุ่นใหม่
ศิษย์รุ่นเก่า น่าจะคิดกัน อันนี้จะเป็นคุณงาม
ความดีที่ประเสริฐสุด ที่จะสืบทอดเจตนารมณ์
มาสเตอร์ป่วย แต่บางสิ่งที่โรงเรียนอัสสัมชัญไม่ได้
ให้แก่มาสเตอร์ป่วย บางสิ่งนั้นท่านมีมากับตัว
ท่านอยู่แล้ว เช่นความแนบเนียน ความเป็นนัก
การทูต การให้อภัยผู้ที่ทำร้ายท่าน จริงอยู่โรงเรียน
สอน ครูบาอาจารย์สอน แต่บางที่เราไม่ได้รับ
โดยที่มาสเตอร์ป่วยท่านมีคุณธรรมของท่าน ท่าน
ไม่เกลียดศัตรู อุดมคติของท่านคือสันติประชา
ธรรม สันติต้องมีความสงบภายในตัว และต้องสร้าง
สันติในสังคม ให้มีความยุติธรรมในสังคม ไม่ให้
ตนคอยเอาเปรียบคนอื่น คนรวยมีได้แต่คนรวย
ต้องไม่เอาเปรียบคนจน และคนจนต้องมีศักดิ์ศรี
ไม่น้อยกว่าคนรวย คนทุกคนต้องมีการตัดสิน
ชะตากรรมกัน แต่การตัดสินชะตากรรมร่วมกัน
นั้นไม่ใช่การเอาชนนะคนส่วนน้อย คนส่วนใหญ่
ต้องมีธรรม สันติประชาธรรม สิ่งนี้ท่านได้มาจาก
มธก. จากอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ สอนให้มีธรรม
เป็นพื้นฐาน เอาธรรมเป็นคาสตราให้แหลมคม
เพื่อรับใช้การเมือง โรงเรียนอัสสัมชัญจนตราไปถึง
สมัยมาสเตอร์ป่วยมาเรียนนั้น ยังล้ำหลังทาง
การเมือง เพราะพวกบราเดอร์ที่มาสอนในโรงเรียน
อัสสัมชัญนั้นหนีมาจากฝรั่งเศส หนีมาจากประเทศ
ที่พวกนักการเมืองรังแกคาทอลิกเป็นส่วนใหญ่
บางคนหนีไปอยู่แคนาดา เพราะฉะนั้นการหนีนัก
การเมืองอยู่เรื่อยๆ ทำให้บราเดอร์ซีแลร์เกลียด
การปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสมาก สอนผมว่า
พวกนักปฏิวัติเป็นอ้ายพวกตัวร้าย ไอ้พวกอลแตร์
ไอ้พวกรูสโซ อีกนัยหนึ่งคือเกลียดพวกหัวก้าวหน้า
แต่เมื่อมาสเตอร์ป่วยมาอยู่ธรรมศาสตร์แล้ว พวก
หัวก้าวหน้าแม้จะมีความผิด แม้จะมีความรุนแรง
แต่พวกนี้รักความยุติธรรม พวกนี้กล้าเสียสละชีวิต
เพื่อความถูกต้องดีงามของสังคม อันนี้เป็นสิ่งที่ท่าน
ได้รับจากธรรมศาสตร์ ไม่แน่ใจว่าธรรมศาสตร์
จะให้ได้จริงหรือไม่ในสมัยนี้

ขั้นต่อไปมาสเตอร์ป่วยไปเรียนต่อที่อังกฤษ

อย่าลืมนึกว่าการเรียนที่อังกฤษหรือเรียนที่เมืองนอก ส่วนใหญ่ยิ่งเรียนมากยิ่งเรียนสูง ยิ่งมีประโยชน์ต่อ แผ่นดินน้อย นี่เป็นคำของปราชญ์จีนผู้หนึ่ง มาสเตอร์ปวยเป็นนักเรียนอังกฤษจำนวนน้อย ที่เห็นความสำคัญของคนยากจน ทำไม่ครั้น อาจารย์ปรีดี เป็นนักเรียนนอกจำนวนน้อยที่ยอม เอาชีวิตมาเสี่ยงให้เกิดประชาธิปไตย เพราะตอนที่ อาจารย์ปรีดี เป็นหลวงประดิษฐมนูธรรมนั้น อายุ ยังน้อยอยู่ต่อไปได้เป็นเจ้าพระยาแน่ๆ แต่ท่านเห็นว่า การปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นั้นผิด ท่านต้องการเปลี่ยนแปลง มาสเตอร์ปวย ไปได้ครูดิที่อาจารย์ปรีดีในเมืองไทย และไปได้ครูดิที่อังกฤษชื่อ แฮโรลด์ ลาสกี ลาสกีเป็นลูกศิษย์ ทอร์เนย์ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นบิดาของระบบสังคมนิยม ในอังกฤษเลยทีเดียว ลาสกีจะเลือกเด็กที่มีแวว ประเทศละคน ส่วนมากจากเมืองขึ้นของอังกฤษ มาสเตอร์ปวยเป็นคนเดียวที่ไม่ได้ไปจากประเทศ ที่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ นักเรียนอังกฤษ นักเรียนเมืองนอก ส่วนใหญ่กลับมาแล้วรู้สึก ว่าตัวเองสูงส่งกว่าคนธรรมดา ลาสกีบอกว่ามันเป็น ความคิดที่ผิด เป็นความคิดแบบจักรวรรดินิยม พวกเอ็งเรียนแล้วกลับไป พวกเอ็งจะต้องเห็น ว่า การศึกษาแบบอังกฤษมันสอนล้างสมองพวกเอ็งให้ นิยมชมชอบอังกฤษ ให้นิยมยกย่องคนชั้นสูง ให้นิยมยกย่องระบบทุนนิยม กลับไปๆ เปลี่ยนโครงสร้างพวกนี้ นี่สำคัญมาก

มาสเตอร์ปวยได้ครูดิที่อังกฤษ ครูดิที่ ธรรมศาสตร์ ครูดิที่อัสสัมชัญ และครูดิของท่าน คนแรกคือ แม่ของท่าน ยายของท่าน และเมื่อเรียน อยู่ที่อังกฤษ ท่านก็ได้ครูดิที่เป็นเพื่อนของท่าน เป็นนักเรียนรุ่นเดียวกัน ต่อมาก็เป็นภรรยา ของท่าน เวลาเรายกย่องคนมีชื่อเสียง เรามักจะลื มยกย่องคนที่ เป็นภรรยา ถ้ามาสเตอร์ปวยไม่มี ป้ามากาเร็ตเป็นภรรยา จะไปไม่ได้ถึงเพียงนี้ เพราะทั้งสองคนนี้มีความคิดร่วมกันว่าชีวิตต้อง เรียบง่าย ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีรถ ประจำตำแหน่ง แต่เป็นรถคันเล็ก ๕ โมงเย็น ผู้ว่าการต้องขับรถกลับบ้านเอง กลับมาบ้านเสาร์

อาทิตย์ต้องล้างถ้วยชามเอง ของก้านัลทั้งหมด ไม่รับ ชีวิตในบ้านเป็นชีวิตอย่างคนธรรมดาสามัญ และอันนี้ที่ป้ามากาเร็ตให้ นั่น มาสเตอร์ปวยได้ มาจากโรงเรียนอัสสัมชัญด้วย บราเดอร์ฮีแลร์อยู่ใน ห้องเล็กๆ ห้องเดียวจนตายจากไป ทั้งๆ ที่ท่าน มีอำนาจมากมาย มาสเตอร์ปวยเป็นผู้บริหาร ธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงนั้น นับว่าดีที่สุดใน เป็นอธิการบดีบริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ้าต้องการเป็นนายกรัฐมนตรีก็เป็นได้ ต้องการ เป็นอะไรก็เป็นได้ แต่ไม่ต้องการตำแหน่ง ต้องการ ทำอะไรที่เป็นเนื้อหาสาระ และก่อนตายอยู่ใน บ้านเล็ก ๆ ห้องแถวห้องเดียว ที่ประเทศอังกฤษ อยู่อย่างมีความสุข

กล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษย์ ถ้าหาความสุขได้ จากของแท้แทนที่จะเป็นของเทียม ก็จะได้เนื้อหา สาระจากชีวิต ของแท้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ไม่ใช่เงิน ไม่ใช่ทรัพย์สิน ไม่ใช่อำนาจ ไม่ใช่ยศ ของแท้ภายนอก ตัวเราคือกัลยาณมิตร ผมเคยไปสอนนักเรียน แพทย์ศิริราช มันต้องนอนค้างด้วยกัน ไอ้คนหนึ่ง มันไปเที่ยวกลางคืน กลับมามันซื้อก๋วยเตี๋ยวมา ๓ ท่อ มาฝากเพื่อน ปลุกเพื่อนให้ลุกขึ้นมากินเพื่อนว่า ไม่กิน กูจะนอน ไอ้มันเลยเตะเพื่อนบอกว่า เพื่อน ตายหาไม่ได้แล้ว เพื่อนกินก็ยังไม่ได้อีก เตะเลย ครับ ท่านทั้งหลาย โดยเฉพาะที่เป็นอัสสัมชนิกร รุ่นเยาว์ ที่ยังเรียนอยู่นั้น สิ่งทีประเสริฐสุดที่ได้จาก โรงเรียนนั้น ไม่ใช่วิชาความรู้ ท่านอาจจะสอบได้ ทีหนึ่ง สอบได้ที่เท่าไร ไม่ใช่ประเด็นหลัก ประเด็น หลักคือหาเพื่อน เพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตร และ เพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรนั้นพระพุทธเจ้าบอกว่า กัลยาณมิตรคือผู้ซึ่งบอกเราในสิ่งซึ่งเราไม่อาจฟัง ยิ่งเป็นใหญ่เป็นโตขึ้นมา จะไม่มีใครกล้าบอก สิ่งเหล่านั้น มาสเตอร์ปวยเป็นคนหนึ่งที่ยินดีฟังสิ่ง ทีมีคนมาบอกในสิ่งทีท่านไม่อาจฟัง และท่าน รับฟังด้วยความยินดี รับฟังโดยหัวเราะเยาะตนเอง ได้ ไม่เห็นว่าตัวเองเป็นสิ่งสำคัญ เห็นว่าตัวเองเป็น คนหนึ่งซึ่งร่วมมือกับคนอื่นๆ เพื่อผดุงบ้านเมือง ผดุงความถูกต้องดีงาม เพื่อให้คนเล็กคนน้อยได้ ลืมตาอ้าปากขึ้นมาเท่าเทียมกับคนใหญ่คนโต และ

ให้คนใหญ่คนโตเอื้อเฟื้อแผ่ไปหาคนเล็กคนน้อย สิ่งสำคัญที่สุดที่ฆาตกรบ้วยมีคือ ท่านเป็นผู้รู้จักตนเอง มีความพอใจในตนเองและพร้อมที่จะอุทิศตนเองให้กับบุคคลอื่น ข้อเขียนที่ค่อนข้างถึงมากที่สุดคือ “จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน” ผมหวังว่ากระทรวงศึกษาธิการจะให้นักเรียนอ่านนักเรียนเรียน ถ้อยคำหลายอย่างที่เราอาจไม่เห็นด้วย แต่มีข้อความประการหนึ่งที่ผมอยากจะทำใจไว้ที่ท่านบอกว่า ชีวิตมนุษย์นั้นไม่ควรจะสะสมสมบัติให้ลูกหลาน ถ้าสมบัติมีเหลือ ควรเลี้ยงภรรยาจนภรรยาตายตามไป ถ้าลูกยังเล็ก ให้ได้รับการศึกษาจนสามารถพึ่งตนเองได้ จนประกอบสัมมาอาชีพได้ นอกนั้นไม่ให้ ควรจะเจือจานให้คนอื่นได้รับความสุข ได้รับความประโยชน์บ้าง อันนี้ฆาตกรบ้วยอาจจะไม่ได้รับทางตรง อาจเป็นทางอ้อม จากบรรดาครูทั้งหลายที่สอนในโรงเรียนนี้ บรรดาครูทั้งหลายในช่วงนั้นมาจากฝรั่งเศสมาจากประเทศต่างๆ ท่านสละทั้งหมด ไม่มีสมบัติอะไรเลย และการที่มีครูที่ไม่มีสมบัติอะไรเลย หรือครูที่มีครอบครัวอย่างฆาตกรเจริญ หรือฆาตกรเจือ อย่างท่านมหาศุขก็เป็นครูซึ่งไม่ได้ อยู่เพื่อสมบัติ ไม่ได้อยู่เพื่อชื่อเสียง อยู่เพื่ออุทิศตัวเพื่อสร้างกุลบุตรรุ่นใหม่ ผมว่านี่เป็นนิมิตหมายที่สำคัญ ถ้าเราจะเกิดฆาตกรบ้วย การสรรเสริญด้วยวาจา นั้นง่าย ทำอย่างไรที่จะมาร่วมกันสร้างให้มีบุคคลเช่น บ้วย อังภาภรณ์ สิบไปที่โรงเรียนอัสสัมชัญ นั่นแลคือการบูชาบุคคลที่ควรบูชาอย่างสมควรแท้ทีเดียว

นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์

เลขประจำตัว ๑๕๒๘๑

แสดง ณ หอประชุมใหญ่ โรงเรียนอัสสัมชัญ

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๒

 เมื่อมนุษย์มีความทุกข์ทรมานใจยอมแสวงหาที่พึ่งทางใจให้แก่ตน จากความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ในยุคแรก ได้มีการพัฒนาเป็นลัทธิและกลายเป็นศาสนาในที่สุด และสิ่งนี้ก็มีอยู่คู่มนุษย์เรามาทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะยุคหินเก่า หินใหม่ ยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม ก้าวเข้าสู่ระบบทุนนิยม สังคมนิยม และยุคบริโภคนิยมข่าวสารจนล้าลึกหรือเรียกเสียโก้ว่ายุคไอทีดังเช่นปัจจุบันนี้ ในแต่ละสังคมก็มีความเชื่อ มีศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน บางสังคมก็ใกล้เคียงกัน แต่ในสังคมลาวก็มีพระพุทธศาสนาเป็นของคู่บ้านคู่เมืองมายาวนาน ก่อนที่จะกล่าวถึงพระพุทธศาสนาในสังคมลาวจะขอกล่าวถึงประวัติศาสตร์ลาวโดยสังเขปในการแบ่งยุคทางการปกครองเพื่อให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพของพระพุทธศาสนาในแต่ละยุคกันโดยย่อ

ตำนานขุนบรมราชาธิราช (ขุนบรม) ได้บันทึกเกี่ยวกับคำว่าลาวว่า คนจำพวกหนึ่งได้ถือกำเนิดมาจากหมากน้ำเต้าบุงลูกหนึ่ง มีพญาแถนตนหนึ่งใช้เหล็กแดงเจาะรูหมากน้ำเต้าบุงลูกนั้นเพื่อเปิดช่องให้คนที่อยู่ข้างในออกมาได้ คนที่ออกมาก่อนถูกความร้อนของเหล็กแดงทำให้เนื้อตัวไหม้เกรียมผิวจึงดำคล้ำ คนที่ออกมาตามหลังถูกความร้อนไม่มากเท่าไรจึงมีผิวสองสีหรือสีเหลือง คนที่ออกมาหลังเพื่อนเมื่อเหล็กแดงเย็นแล้วจึงมีผิวพรรณขาวงาม หมากน้ำเต้าบุงลูกนั้นตรงกับภาษาบาลีว่า ลาว คนที่ออกมาจากหมากน้ำเต้าลูกนั้นจึงได้ชื่อว่า ลาว แต่ในภายหลังก็มีนักประวัติศาสตร์หลายท่านได้สันนิษฐานว่า คำว่า ลาว อาจมาจากคำว่า ลัวะ ละว้า เก้าหลงหรือกิวลุง หลั่ง ลี ดาว แถน ใต้ ไต ไท ตามความหมายและสาเหตุที่มาของคำเหล่านั้น และได้ผันเสียงไปตามกาล ในที่สุดก็กลายมาเป็นคำว่า งายลาว อ้ายลาว และเหลือคำว่า ลาว

ขุนบรมได้ปกครองอาณาจักรหนองแสหรือน่านเจ้า ปัจจุบันเรียกว่าตาสีฟู ในปี พ.ศ. ๑๒๗๐ ต่อมาได้มาสร้างบ้านแปลงเมืองใหม่ที่ทุ่งหญ้า่าน้อยอ้อยหนู ภายหลังเรียกว่าอาณาจักรแถนหรือแถนหรือเตียนเบียนฟูในปัจจุบันซึ่งเป็นอดีต

สมรภูมिरบอันลือลั่นก้องโลกที่อเมริกาได้ทำสงคราม
ในอินโดจีนและพ่ายแพ้อย่างยับเยิน เมืองแถน
หรือเดียนเบียนฟูนี้อยู่ในเขตตะวันตกเฉียงเหนือ
ของเวียดนามติดต่อกับเขตตอนเหนือของลาวใน
ปัจจุบัน ซึ่งเป็นชนชาติไทดำ คนกลุ่มนี้ภายหลัง
ได้มาอยู่ในประเทศไทยในหลายจังหวัดทางภาค
กลางและถูกขนานนามใหม่ว่า ลาวทรงดำหรือลาว

ม อ ง ล า ว

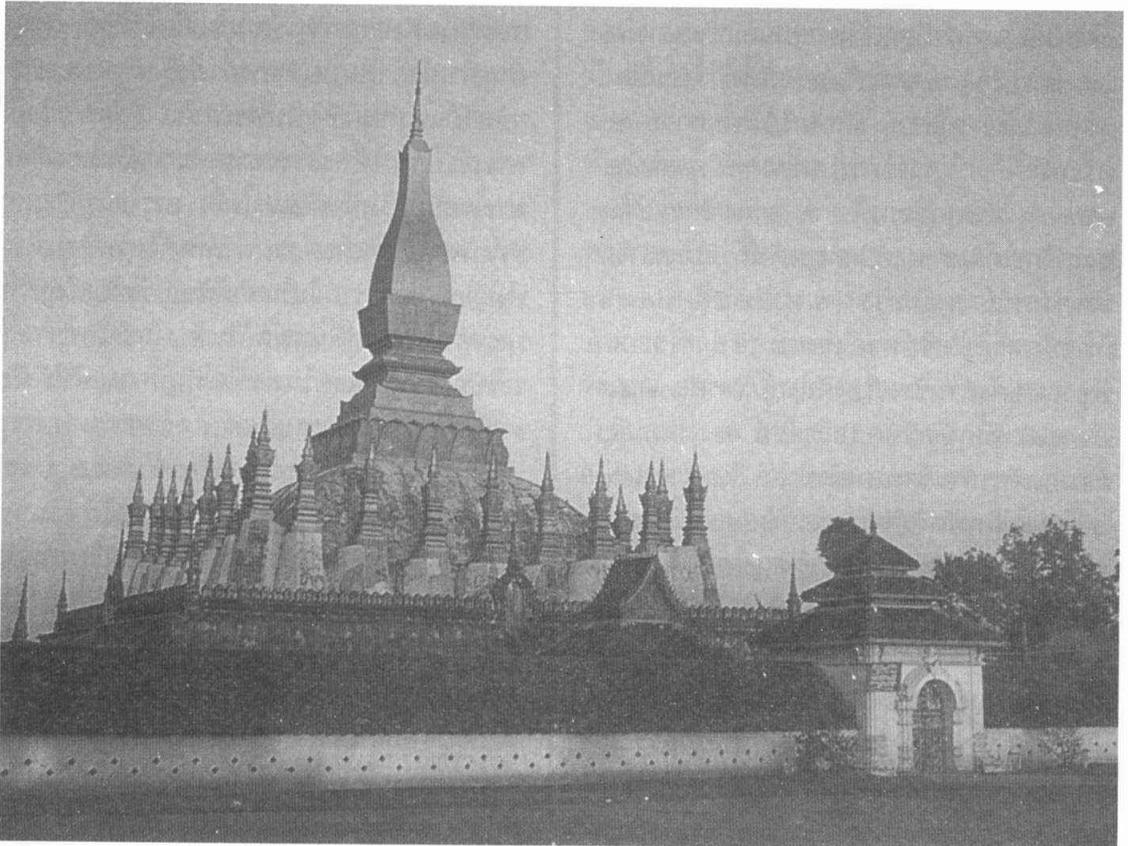
ผ่านพุทธศาสนา

อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต

พระครูฐิติ ธรรมจิตโต

องค์พระธาตุหลวงเวียงจันทน์สถาปัตยกรรมศิลปะลาวล้านช้าง
เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธลาว

โซ่งและไทยทรงดำในปัจจุบัน มีมากในอำเภอเขา
ย้อย เพชรบุรี ดำเนินสะดวก ราชบุรี บางเลน
กำแพงแสน สามพราน นครปฐม และบางส่วนใน
สุพรรณบุรี กาญจนบุรี นครสวรรค์ สระบุรี ลพบุรี

พิจิต พิษณุโลก สุโขทัย ชุมพร และสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

ขุนบรมทรงมีพระโอรส ๗ พระองค์และได้ส่งไปปกครอง ๗ หัวเมืองดังนี้ ขุนลอ-ปกครองเมืองล้านช้าง ขุนผาล้าน-ปกครองเมืองตาหนือหรือหอแต (สิบสองปันนา) ขุนจูง-ปกครองเมืองจุกณี (แควหรือเวียดนาม) ขุนคำผง-ปกครองเมืองโยนก (ลานนา) ขุนอินทร์-ปกครองเมืองลานเพี้ย (สุโขทัย) ขุนกรม-ปกครองเมืองหล้าคำม่วน (ศรีโคตรบูรณหรือแขวงคำม่วนในประเทศลาว) และขุนเจือ-ปกครองเมืองปะกัน (พวนเชียงขวางในประเทศลาว)

ขุนลอ องค์ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรลาวล้านช้าง ปกครองมาตั้งแต่ พ.ศ.๑๒๕๐ เป็นต้นมาก่อนหน้านั้นเมืองล้านช้างมีชื่อว่า เมืองชวา ต่อมาเรียกว่าเชียงตุงเชียงทอง นับตั้งแต่ขุนลอปกครองอาณาจักรลาวล้านช้างมาถึงปัจจุบัน ประเทศลาวได้มีวิวัฒนาการผ่านมาแล้ว ๕ สมัย หรือ ๕ ยุค ดังนี้ ๑.อาณาจักรลาวล้านช้างตอนต้น (พ.ศ. ๑๒๕๐-๑๘๙๖) มีขุนเจ้าพระยาและท้าวปกครอง ๒๒ พระองค์ ๒.อาณาจักรลาวล้านช้างตอนปลาย (พ.ศ.๑๘๙๖-๒๒๕๐) มีกษัตริย์ครองราชย์ ๒๔ พระองค์ ๓.อาณาจักรล้านช้าง (พ.ศ.๒๒๕๐-๒๔๓๐) ได้แยกออกเป็น ๓ อาณาจักร แต่ละอาณาจักรได้ตั้งราชวงศ์ปกครองดังนี้ ก.อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (พ.ศ.๒๒๕๐-๒๔๓๐) มีพระมหากษัตริย์ครองราชย์ ๑๐ พระองค์ ข.อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ (พ.ศ.๒๒๕๐-๒๓๗๑) มีกษัตริย์ครองราชย์ ๖ พระองค์ ค.อาณาจักรล้านช้างนครจำปาสัก (พ.ศ.๒๒๕๖-๒๔๐๖) มีกษัตริย์ครองราชย์ ๑๐ พระองค์ ๔.พระราชอาณาจักรลาว (พ.ศ.๒๔๓๐-๒๕๑๘) ได้ตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติ ดังนี้ ๑.ฝรั่งเศสเข้ายึดครอง (พ.ศ.๒๔๓๖-๒๕๐๐) กษัตริย์ราชวงศ์หลวงพระบางครองราชย์ ๓ พระองค์ ๒.อเมริกาเข้ายึดครอง (พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๑๘) กษัตริย์ราชวงศ์หลวงพระบางครองราชย์ต่อมาอีก ๑ พระองค์ และ ๕ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(พ.ศ.๒๕๑๘ ถึงปัจจุบัน) ปกครองด้วยระบบสาธารณรัฐ มีประธานประเทศเป็นประมุขรัฐ นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนล้านช้าง

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนล้านช้างครั้งแรกในสมัยขุนหลวงสีเภา เจ้าผู้ครองนครยาลาวเมื่อปี พ.ศ.๖๑๒ เป็นพุทธศาสนานิกายมหายานแบบจีน และได้เลือนหายไปเป็นที่สุด

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนล้านช้างครั้งที่ ๒ ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มแหล่งหล้าธรณี (พ.ศ.๑๘๕๙-๑๙๑๖) ภายหลังจากที่พระองค์ได้ขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ.๑๘๙๖ และได้สร้างบ้านแปลงเมืองขยายอาณาเขตให้กว้างใหญ่ไพศาลแล้ว พระองค์ทรงพิจารณาว่าควรจะทำสิ่งที่ยึดถือเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่ราษฎร เพื่อเป็นเอกภาพทางการปกครอง สังคมมีความสงบสุข จึงได้ปรึกษากับพระนางแก้วงยาหรือแก้วยอดฟ้า พระมเหสีเพื่อไปขอพระราชทานอัญเชิญเอาพระพุทธศาสนาจากกษัตริย์แห่งอาณาจักรเขมร ในเวลานั้นพุทธศาสนาเถรวาทแบบลังกากำลังรุ่งเรืองในเขมร กษัตริย์แห่งเขมรซึ่งเป็นพระสสุระ (พ่อตา) ของพระเจ้าฟ้างุ้มได้พระราชทานพระบางพุทธลาวัลย์ พระไตรปิฎก หน่อศรีมหาโพธิ์ อารามพระมหาปาลมันตเถระและพระมหาเทพลังกาพร้อมด้วยพระภิกษุ ๒๐ รูป เป็นหัวหน้าขบวนอัญเชิญพระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนล้านช้าง มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้เจนจบในพระไตรปิฎก ๓ ท่าน คือนรสิงห์ นรเดช และนรศาสตร์ ช่างหล่อพระพุทธรูป ช่างเหล็ก ช่างทอง พร้อมด้วยคณะอุบาสกอุบาสิกาตามอุปัฏฐากรับใช้คณะสงฆ์จำนวน ๕,๐๐๐ คน เมื่อขบวนเดินทางล่องเรือตามลำแม่น้ำโขงผ่านเมืองไหนก็หยุดพักเพื่อให้ประชาชนได้กราบนมัสการพระบางและทำบุญกับพระสงฆ์ พระคุณเจ้าก็ได้เทศนาโปรดให้คนเหล่านั้นได้เข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายและหยั่งรากลงลึกในดินแดนล้านช้างตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เมื่อขบวนอัญเชิญพระพุทธรูปไปจนถึงนครเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. ๑๙๐๐ พระองค์ทรงได้ประดิษฐานพระบางพุทธลาวัลย์ไว้ที่นั่น ทรงมีพระราชโองาพระทานแก่ราษฎร ๕ ประการ ซึ่งเป็นกฎหมายปกครองตามครรลองศีลธรรมพุทธศาสนาและทรงพระราชทานนามเมืองใหม่ว่าอาณาจักรลาวล้านช้างหลวงพระบาง นับตั้งแต่นั้น

ชาวพุทธลาวกำลังจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัยก่อนฟังธรรมเทศนา ในวิหารในการทำบุญวันสำคัญทางพุทธศาสนา

สมัยอาณาจักรลาวล้านช้างตอนปลาย

ในสมัยอาณาจักรลาวล้านช้างตอนปลายและต้นอาณาจักรล้านช้าง พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้ให้ความอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ได้สร้างวัดวาศานสถานมากมาย หลายหัวเมืองได้กลายเป็นเมืองพระพุทธศาสนา เช่น เมืองหลวงพระบาง มีวัดเก่าแก่ที่มีชื่อเสียง เช่น วัดเชียงทอง วัดวิสุทธราช วัดแสนสุขาราม วัดพระธาตุจอมภูคีร์ ที่เวียงจันทน์ มีวัดอินทร์แปลง วัดองค์ตื้อ วัดจันทบุรี วัดพระแก้วมรกต วัดพระธาตุหลวง วัดศรีสะเกษ เป็นต้น

การปกครองสงฆ์ในสมัยนั้นยึดตามแบบพระธรรมวินัยเป็นหลัก เคารพตามอาวุโสพรรษา ไม่มีสมณศักดิ์ แต่มีประเพณีเถรานุเถระที่ปฏิบัติมาแต่บูรพาจารย์ หัวเมืองใหญ่ ๆ ปกครองกันเอง เช่นหัวเมืองภาคเหนือมีพระเถระที่มีชื่อเสียง คือพระมหาเทพหลวง หัวเมืองภาคกลางมีพระมหาราชครูโพนสะเม็กหรืออาชญาครูชีหอม เป็นต้น

การศึกษาทางพระพุทธศาสนาและศิลปวิทยาการต่างๆ ก็ได้รับการส่งเสริม มีคนบวชเรียนเขียนอ่านเป็นจำนวนมาก เกิดมีปราชญ์ที่สรรค์สร้างคัมภีร์และวรรณกรรมทางพุทธศาสนาไว้มาก เช่น คัมภีร์ธรรมศาสตร์หลวง คัมภีร์สุวรรณมุกขาสัททวิมลละ มูลตันไทร พระเจ้าเลียบโลก อินทียาน สอนลูก ปุ่สอนหลาน สังข์ศิลป์ชัย ท้าวสูงท้าวเจือง ขุนนุรม สารลีบปัฐญ จำปาสีตัน สุวิงค์ เป็นต้น

พระสงฆ์ในหัวเมืองที่อยู่รอบข้างใกล้เคียงได้เข้าไปศึกษาหาความรู้ในอาณาจักรล้านช้าง เช่นหัวเมืองที่อยู่รอบ ๆ สองฝั่งโขงรวมไปถึงหลายหัวเมืองในภาคอีสานของไทยในปัจจุบันนี้อีกด้วย นับว่าเป็นยุคทองของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านช้าง

พระพุทธรูปและโบราณวัตถุศิลปะลาวล้านช้างได้หล่อขึ้นด้วยทองคำ ทองคำ ทองสัมฤทธิ์ เงินบริสุทธิ์ มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ แต่เป็นหน้าเสียดายวัตถุสำคัญเหล่านั้นได้ถูกผู้รุกรานเอาไปจนเกือบหมด ที่พอทราบประวัติอยู่บ้างก็มี พระใสอยู่ที่วัดโพธิ์ชัย หนองคาย พระเสริม พระแสน และพระสายน์อยู่ที่วัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ พระแสนจากเมืองเชียงแตงอยู่ที่วัดหงส์รัตนาราม บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ พระแจ้งอยู่ที่วัดแจ้งหรือวัดอรุณ บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ พระฉันทสมอยู่ที่วัดอัปสรสวรรค์ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ พระแซกคำอยู่ที่วัดคฤหบดี บางพลัด กรุงเทพฯ พระอินทร์แปลง เมื่อก่อนอยู่ที่วัดมหาพฤฒารามแต่ตอนนี้อยู่ที่วัดเสนาสนาราม พระนครศรีอยุธยา พระแก้วมรกตน้อยหรือพระแก้วผลึกเม็ดน้ำค้างจากเมืองจำปาสักอยู่ที่ตำหนักแพ ภายหลังได้ฉลองสมโภชในวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วถวายนามใหม่ว่า พระพุทธบุษยรัตน์จักรพรรดิพิมลมณีลัษ ส่วนพระวิมลนาคนโคมเสลาไม่ทราบที่อยู่ เป็นต้น

สมัยที่ประเทศลาว

ตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติ

นับแต่ปลายสมัยอาณาจักรล้านช้างเป็นต้นมา ได้มีข้าศึกต่างชาติเข้าไปรุกรานหลายครั้ง เช่น ข้าศึกบรูไนจากหงสาวดี พม่า ข้าศึกสยาม ข้าศึกจีนฮ่อ บ้านเมืองและวัดวาอารามได้ถูกเผาทำลายกลายเป็นเมืองร้าง วัดถูอันมีค่าและคัมภีร์วรรณกรรม เอกสารทางประวัติศาสตร์ได้ถูกขนเอาไปเกือบหมด

ถึงสมัยพระราชอาณาจักรลาว เจ้าอาณานิคมจากตะวันตกได้เข้ามารุกรานและครอบครองทำให้ประเทศลาวตกเป็นอาณานิคมเป็นเวลาร้อยกว่าปี เช่น ข้าศึกญี่ปุ่น จักรพรรดิฝรั่งเศสและอเมริกา โดยเฉพาะเจ้าอาณานิคมสองประเทศนี้เป็นผู้รุกรานแบบใหม่ ดูสภาพทั่วไปเหมือนไม่มีปัญหาอะไร เพราะชาวฝรั่งเศสเจ้าอาณานิคมได้โฆษณาตบตาชาวโลกว่าตนเป็นประชาธิปไตย แต่ความเป็นจริงพวกเขาเป็นนายเหนือหัว มีอำนาจล้นฟ้า กดขี่ข่มเหงสิทธิเสรีภาพของคนลาว ได้พยายามบ่อนทำลายวัฒนธรรม ภาษาลาวและพุทธศาสนาอย่างแยบยลและหวังผลยาวไกล กล่าวว่ วัฒนธรรมลาวและศาสนาในลาวเป็นของล้าสมัย และทนไม่ได้ในเมื่อพวกเขาเห็นคนลาวทั่วไปยังมีวิถีชีวิตตามปกติในการเรียนภาษาลาว เรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน ไปวัดฟังเทศน์ฟังธรรมและทำบุญตามประเพณีต่างๆ พวกเขาได้เอาภาษาของเขาเข้ามา สอนในโรงเรียนแทนภาษาลาว ให้คนลาวเรียนประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเขา เอาศาสนาของเขาเข้ามาเผยแพร่ โบสถ์คาทอลิกเกิดขึ้นมากมายในพริบตา ให้บาทหลวงเผยแพร่แย่งเอาพุทธศาสนิกชนไปเป็นพวกเขา พุทธศาสนาถูกละเลยไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ วัดถูอันสำคัญและวรรณกรรมทางพุทธศาสนาถูกขนเอาไปหลายแห่งทั่วประเทศได้รับผลเสียหายจากสงครามที่พวกเขาได้ทิ้งระเบิดปรุปรน บ้านเรือนและวัดวาอารามตลอดถึงชีวิตของพระสงฆ์และชาวบ้านได้รับความเสียหาย บางวัดพอเห็นเครื่องบินทิ้งระเบิดของเขาบินผ่านก็รีบเอาผ้าจีวรสีเหลืองออกมาชิงไว้

ในลานวัดเพื่อหมายให้เขารู้ว่าเป็นวัดเพื่อไม่ให้ถูกทิ้งระเบิด แต่พวกเขาก็ไม่ปรานีเลย หลังสงครามสงบแล้วผลของสงครามยังตามคร่าชีวิตคนลาวและชีวิตของพระสงฆ์ลาวอยู่ตลอดเพราะว่าในขณะที่ทำการฟื้นฟูประเทศจากแผลสงครามอยู่นั้นได้ถูกระเบิดที่ฝังอยู่ในพื้นดินระเบิดขึ้น ทำให้ถึงแก่ชีวิตและพิการ หลายวัดกลายเป็นวัดร้าง เช่น ที่แขวงเชียงขวางและหลายหัวเมืองทางภาคเหนือ

เจ้ามหาอุปราชเพ็ชรราชรัตนวงศา ได้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูส่งเสริมและอนุรักษ์พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาว พระองค์ทรงก่อตั้งพุทธบัณฑิตยสภาลาวขึ้นในปี พ.ศ.๒๔๗๐ และทรงรับเป็นนายกพุทธบัณฑิตยสภา ก่อตั้งโรงเรียนบาลีที่วัดจันทบุรี ก่อตั้งโรงเรียนศิลปกรรม และได้ขยายเป็นกรมศิลปากรในกาลต่อมารวบรวมและตรวจชำระคัมภีร์โบราณอักษรธรรมและอักษรลาวที่บันทึกพุทธพจน์และวรรณกรรมชาติก ตำราเรียนภาษาลาว ภาษ้อักษรธรรมและบาลี เฉพาะในหัวเมืองใหญ่ๆ เช่นที่ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก มีถึง ๓,๔๐๐ ผูก ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนภาษาลาวและไวยากรณ์ลาวให้ทันสมัยสมบูรณ์ขึ้น การปกครองที่เป็นราชาธิปไตย ระบบสมณศักดิ์ได้ถูกนำเข้ามาถวายให้แก่พระสงฆ์เพิ่มเติมจากประเพณีเถรภิษกที่มีมาตั้งแต่เดิม และยังได้กำหนดหน้าที่ตำแหน่งตามสมณศักดิ์ ดังนี้ พระยอดแก้วตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช พระลูกแก้ว

พระน้อยอ่านธรรมใบลาน ตัวธรรมคือ

ตำแหน่งสังฆนายก พระหลักคำตำแหน่งพระราช
คณะปกครองด้านหรือเจ้าคณะแขวง (จังหวัด)
พระอาชญาครูปกครองฝ่ายหรือเจ้าคณะเมือง
พระอาชญาชาเจ้าคณะตาแสง (ตำบล) พระสำเร็จ
หรือสมเด็จพระเป็นกรรมการสงฆ์ระดับพื้นฐาน เจ้า
อธิการวัด (เจ้าอาวาส)

การศึกษาในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๐ กระทรวง
ธรรมการในสมัยนั้นได้ตราพระราชบัญญัติการ
ศึกษาสงฆ์เรื่องการเรียนพระปริยัติธรรมแห่งพระ
ราชอาณาจักรลาว หลักสูตรการเรียน ๑๐ ปี มีชั้น
เตรียมประถม ๑ ปี และชั้นประถม มัธยม
และอุดม ชั้นละ ๓ ปี (ตรี-โท-เอก) จบบาลีอุดมเอก
ได้รับประกาศนียบัตรเปรียญธรรม ๙ ประโยค
ต่อมาได้ปรับปรุงการศึกษาแผนใหม่ใน พ.ศ.
๒๕๐๕ เพิ่มเวลาเรียน ๑๓ ปี ก่อตั้งสถาบันการ
ศึกษาพุทธศาสนาขึ้นซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูง เมื่อ
ศึกษาจบตามหลักสูตรแล้วก็ได้เปรียญธรรม ๙
ประโยค แต่วิชาที่เรียนเป็นการประยุกต์วิชาทาง
พุทธศาสนา ปรัชญา และวิชาทางโลกตามหลักสูตร
การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

หลังการปฏิวัติชาติ สถาปนาเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ภายหลังที่ประเทศชาติได้ปลดปล่อยออกจาก
แอกครอบครองของต่างชาติและสถาปนาเป็น
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปี พ.ศ.
๒๕๑๘ เป็นต้นมา พระพุทธศาสนาได้รับการ
ปรับปรุงการปกครองใหม่ รวมความสามัคคีเป็น
เอกภาพหนึ่งเดียว เป็นคณะสงฆ์ลาวเถรวาท
แบบลังกาที่มาจากเขมร ไม่แบ่งแยกลัทธินิกาย
เล็กใช้สมณศักดิ์ที่มีลักษณะชนชั้นขุนนางตามการ
ปกครอง คงไว้แต่ประเพณีเถรภิษกที่ยังปฏิบัติ
มาถึงปัจจุบันและแต่ละภาคก็มีประเพณีเถรภิษก
นี้แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งองค์การพุทธ
ศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย (อพส.) มี ๓
ประการคือ ๑. เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของ
พระพุทธศาสนาและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ

สภาพการณ์ที่กำลังเป็นไปของสังคมลาวให้
เหมาะสม ๒. เพื่อปกป้องรักษาฟื้นฟูและส่งเสริม
พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักธรรมไตร
สิกขาคือศีล สมาธิและปัญญา ชำระกิเลสออกจาก
ใจของชาวพุทธลาว กำจัดมลทินสิ่งแปดเปื้อนที่
ทำให้พุทธศาสนาได้รับความเศร้าหมอง ๓. เพื่อ
เป็นศูนย์รวมทางจิตใจและความสามัคคีเป็น
เอกภาพของพระสงฆ์และชาวพุทธลาวทั่วประเทศ
ร่วมกันสร้างชาติให้มีสันติภาพและก้าวหน้าทาง
สังคม สามัคคีสัมพันธ์กับศาสนาอื่น องค์การจัดตั้ง
มหาชนและองค์การจัดตั้งชาวพุทธทั่วไปเพื่อผล
ประโยชน์สุขแก่หมู่มหาชนและรักษาสันติภาพใน
โลก

กองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ
ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย
ได้จัดขึ้นในทุก ๕ ปี และได้มีการปรับปรุงการ
ปกครอง กฎระเบียบ และวางแผนงานเพื่อปฏิบัติ
ต่อไปในอีก ๕ ปีข้างหน้าให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม คณะผู้บริหารคณะสงฆ์มาจากการ
เลือกตั้งในแต่ละระดับการปกครองนั้น ๆ และ
มีอายุประจำการดังนี้ อพส.ระดับศูนย์กลาง ๕ ปี
อพส.ระดับแขวง (จังหวัด) ๔ ปี อพส.ระดับเมือง
๓ ปี อพส.ระดับตาแสง (ตำบล) ๒ ปี และเจ้า
อธิการวัดระดับพื้นฐานขึ้นอยู่กับคุณสมบัติและ
ความรู้ความสามารถ

ฝ่ายอาณาจักรที่มีหน้าที่รับผิดชอบและสนอง
งานต่างๆ ให้แก่ฝ่ายศาสนจักรได้แก่ ศูนย์กลาง
แนวลาสร้างชาติ (ทำหน้าที่คล้ายกับกรมการ
ศาสนาของไทย) กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม
(คล้ายกับกรมศิลปากรของไทย) และกระทรวง
ศึกษาธิการ ในทุกระดับของการปกครองมีการ
สัมพันธ์กัน

กองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศได้
จัดมาเป็นครั้งที่ ๔ ในปี พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งเป็นคณะ
กรรมการบริหารศูนย์กลาง อพส.ในชุดปัจจุบัน
ได้ยกเลิกการปกครองระดับตาแสง (ตำบล)
ออกในกองประชุมครั้งที่ ๓ ตามการปกครองของ
ฝ่ายอาณาจักร ได้เลือกตั้งและแต่งตั้งคณะบริหาร

ใหม่ ปรับปรุงกฎระเบียบเป็น ธรรมนูญการปกครองสงฆ์ลาว นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มีดำรัสประกาศใช้เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๑ ธรรมนูญการปกครองสงฆ์ลาวฉบับ พ.ศ.๒๕๔๑ นี้ มีทั้งหมด ๙ หมวด ๓๖ มาตรา และได้วางแผนงานโครงการดำเนินงานใน ๕ ปีข้างหน้า

หัวข้อแต่ละหมวดของธรรมนูญการปกครองสงฆ์ลาว พ.ศ.๒๕๔๑ มีดังนี้ บทบัญญัติทั่วไป การขอเข้าบวชหน้าที่ของผู้ขอเข้าบวช การจัดตั้งของคณะบริหารสงฆ์ สิทธิและหน้าที่ของ อพส. คณะวินัยธรและธรรมธร ระเบียบของประชุมของ อพส. พุทธศาสนสมบัติ เงินบำรุงและสวัสดิการ และบทบัญญัติสุดท้าย

โครงการดำเนินงานของ อพส. ในระยะต่อไปมีดังนี้ การปกครองและการคุ้มครองพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ศีลธรรมและการฝึกอบรม การพัฒนาวัดรักษาศาสนสถาน โบราณวัตถุ การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงการจัดตั้งขององค์การและระเบียบวิธีการทำงาน การก่อตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมพระพุทธศาสนา และการสัมพันธ์กับต่างประเทศ

โครงสร้างการบริหารคณะสงฆ์ลาวของ อพส. มีดังนี้ ประธานศูนย์กลาง อพส.—กรรมาธิการฝ่ายการปกครอง—กรรมาธิการฝ่ายศึกษา—กรรมาธิการฝ่ายสาธารณูปการ—กรรมาธิการฝ่ายเผยแผ่และวิปัสสนา—หัวหน้าสำนักงานศูนย์กลาง อพส.—คณะวินัยธร—คณะธรรมธร

สถิติการปกครองสงฆ์ของ อพส. ในระดับต่างๆ ทั่วประเทศมีจำนวน ๑,๘๔๗ รูป สามเณร ๑๑,๐๓๓ รูป ชีปะขาว (พ่อขาว) ๘ ตน แม่ชี (แม่ขาว) ๔๙๕ ตน ลังฆกาณี (ศิษย์วัด) ๒๕๒ คน วัดที่มีพระจำพรรษาเป็นปกติ ๒,๘๒๓ วัด วัดที่ไม่มีพระจำพรรษาเป็นปกติ สำนักสงฆ์ วัดร้าง ๖๑๘ วัด

ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อพส.) องค์ปัจจุบัน คือพระอาจารย์มหาวิจิตรสิงหาราช

นายสุรสีห์ เป็นนักประชาธิปไตยที่ต่อสู้เพื่อสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนชาวไทย และเป็นผู้ที่ฝังใจไว้ซึ่งความยุติธรรมความถูกต้องและความเป็นจริงในสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม

นายสุรสีห์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นผู้ผลักดันให้ประชาชนชาวไทย มีความตื่นตัวต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากขึ้น หลังจากที่ได้มีการปกปิดข้อมูลข่าวสารกันมานาน ซึ่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคน ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยพึงได้รับ นอกจากนั้นยังช่วยเหลือผู้ที่ไม่ได้รับความยุติธรรมทางด้านกฎหมาย และการศาล ให้มีสิทธิเรียกร้องความถูกต้องและความเป็นจริงมากขึ้น

ทั้งนี้การปฏิรูประบบข้อมูลข่าวสารในสังคมไทยได้เปิดกว้างขึ้น เมื่อนายสุรสีห์เข้ามาดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ในปี ๒๕๔๐ และเป็นเลขานุการคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ นอกจากนั้นยังเป็นเลขานุการคณะกรรมการการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ คือ ด้านเศรษฐกิจและการคลังของประเทศ ด้านสังคม ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย และดำรงตำแหน่งเป็นอนุกรรมการและเลขานุการในคณะอนุกรรมการพิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียน รวมทั้งดำรงตำแหน่งเป็นอนุกรรมการและเลขานุการในคณะอนุกรรมการส่งเสริม ศึกษาวิจัย และเผยแผ่เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อมูลข่าวสารของราชการ และเป็นอนุกรรมการและเลขานุการในคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ ตอบข้อหารือ พร้อมทั้งเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งในขณะที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นายสุรสีห์ได้มีส่วนผลักดันและสนับสนุน

คำประกาศเกียรติคุณ

รางวัลส่งเสริมบุคคลที่อุทิศตนเพื่อสังคม

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน

ให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในเรื่องสิทธิของการรับรู้ อันก่อให้เกิดระบบการปกครองที่โปร่งใสทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ยับยั้ง ป้องกัน การทุจริตในวงราชการ เช่นการตรวจสอบคะแนนและผลการสอบเข้าโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการสอบสวนกรณีทุจริตการจัดซื้อยา และเวชภัณฑ์ในกระทรวงสาธารณสุข การเปิดเผยเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารธนาคารแห่งประเทศไทย และเรื่องอื่นๆ อีกเป็นจำนวนถึง ๓๐ กรณี ซึ่งทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดมิติใหม่กับกระบวนการสร้างสังคมไทยให้โปร่งใส เพื่อเป็นบรรทัดฐานใหม่ของสังคมไทย

นอกจากนั้นนายสุรสิทธิ์ยังมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ทางด้านกฎหมายและการศาล โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน จนทำให้ผู้คนเหล่านั้นสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมไทย โดยมีสิทธิที่เท่าเทียมกับคนกลุ่มอื่นในสังคมได้ ดังจะเห็นได้จากผลงานในช่วงระยะเวลาต่างๆ ดังนี้

๑. ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๒๓ ปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานคดี พนักงานคุมประพฤติ หัวหน้าสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจฯ ที่จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่รักษาการผู้อำนวยการสถานพินิจฯ ที่จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดคดีเด็กและเยาวชนกลาง ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๒. ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๔๒ ปฏิบัติ

หน้าที่ในตำแหน่งพนักงานอัยการ เป็นเวลา ๑๘ ปี ที่กองคดีอาญา กองคดีแพ่ง กองวิชาการ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นอัยการจังหวัดพัทลุง (ประจำสำนักงานคุ้มครองสิทธิ) และอัยการจังหวัดประจักษ์ร์ สำนักงานคดีศาลแขวง นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ด้านการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติงานร้องขอความเป็นธรรม การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ข้อพิพาทในหมู่บ้าน เมื่อครั้งรับราชการที่จังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๓๐ จนเป็นผลให้ได้รับทุน "Leader Grant." จากรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกา ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย งานสิทธิมนุษยชน งานรัฐสภา ฯลฯ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ นายสุรสิทธิ์ยังเป็นที่ปรึกษากฎหมายในคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ จังหวัดเชียงใหม่ ป้องกันการบุกรุกป่าสงวนในอุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย ทั้งยังได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นคณะกรรมการในระดับจังหวัดอีกหลายคณะ

กล่าวได้ว่าตลอดระยะเวลาการทำงานที่ผ่านมา นายสุรสิทธิ์ได้อุทิศตนเพื่อความถูกต้อง ความจริง และความยุติธรรมของประชาชน สังคม และประเทศชาติมาโดยตลอด ถือเป็นบุคคลตัวอย่างที่ควรได้รับการสรรเสริญอย่างแท้จริง

? ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ดำเนินการตามรายงานหน่วย ราชการลับ

จากการที่ได้มีการบิดเบือนกล่าวร้ายป้ายสีว่า คณะกรรมการ การศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ได้มีหนังสือห้ามไม่ให้ผู้คนไปที่วัดพระธรรมกายนั้น เรื่องนี้มีข้อเท็จจริงอย่างนี้ครับคือ กรรมการได้ทำหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อได้รับรายงานจากสำนักข่าวกรองแห่งชาติจาก ตำรวจสันติบาลตำรวจแห่งชาติ จากศูนย์รักษา

? คำปรารภของ ฯพณฯ ประธาน องคมนตรีต่อนายกรัฐมนตรี

เมื่อเร็วๆ นี้คงได้ยินข่าวเรื่อง ประธานองคมนตรีและรัฐมนตรี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ปรารภกับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่าพระสงฆ์ที่ไปออกโทรทัศน์ กรณาระมัดระวังว่าอย่าไปออกโทรทัศน์ที่ก่อให้เกิดผลในทางลบ ประชาชนทั่วไปมีความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมไม่ควร สำหรับพระสงฆ์ที่อยู่ในศีลจารวัตรที่ดีปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถ้าออกในหน้าที่ของพระโดยตรงสมควรจะออกให้ สำหรับพระที่ออกแล้วรู้สึกไม่สำรวม จะด้วยสายตา น้ำเสียง คำพูด หรือเนื้อหาคำพูดก็ตามไม่สมควรที่จะออกโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเรียนย้ำไว้ในที่นี้เพื่อจะได้ช่วยกันทำให้ศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป

ใคร ทำลายพระพุทธศาสนา

อำนาจ สุวรรณคีรี*

ความปลอดภัยแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยสืบราชการลับของผู้บัญชาการทหารสูงสุด รายงานมาว่า จะมีการระดมคนมาชุมนุมที่วัดพระธรรมกาย โดยมีการรายงานว่าจะใช้วิธีการการแจกเงินกันเพื่อให้คนมาร่วมกันมากๆ ด้วย ตรงนั้นะครับก็จะทำให้เห็นว่า อาจจะมีการปลุกกระดม มีการทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมืองได้ ฉะนั้นในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งต้องรับผิดชอบปัญหาของบ้านเมือง ปัญหาของพระพุทธศาสนา จึงได้มีมติห้ามดำเนินการดังกล่าว โดยคณะกรรมการ ได้ทำหนังสือไปถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทางกระทรวงได้ขออนุมัติจากมหาเถรสมาคมเพื่อห้ามกรณีดังกล่าวครับ

? เพราะบิดเบือนคำสอนนิกายพยาน เป็นอรรถาพระพุทธศาสนาจึงหายไปจากอินเดีย

การที่พระเดชพระคุณพระธรรมปิฎก เป็นนักปราชญ์ในพระพุทธศาสนา ได้ทำหนังสือร้องเรียนไปถึงนายกรัฐมนตรี ว่าท่านถูกบิดเบือนใส่ร้ายป้ายสีมาก เพราะท่านไปเขียนเรื่องกรณีวัดพระธรรมกายวิเคราะห์ให้เห็นว่าอดีตท่านนั้นะครับ เป็นเรื่องที่ผิดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ไปเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเป็นเรื่องอรรถาพระ เพราะเรื่องอรรถานั้นเป็นเรื่องของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งก่อนที่พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นมาในโลก ได้ถือว่าความสำเร็จสูงสุดก็คืออรรถาอยู่แล้ว แต่เมื่อพระพุทธเจ้าได้ทรงศึกษาค้นคว้า ต่อจากปรมาจารย์พราหมณ์ในยุคานั้นแล้วจึงพบว่า อนัตตาเป็นสิ่งที่สูงกว่าอรรถา ฉะนั้นพุทธศาสนาจึงสูงกว่าศาสนาพราหมณ์ ไม่บังควรที่จะไปดึงให้ตกต่ำลงมาทำให้พระพุทธศาสนาหายไป เหมือนอย่างเช่นหาย

* ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ประธานคณะกรรมการอำนวยการพุทธธรรมสภา สาธุแทนราษฎร

ไปจากประเทศอินเดีย กรณีนี้ทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ธรรมกายบางกลุ่มที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ ไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาที่แท้จริงจึงได้กล่าวร้ายท่านซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่งและเป็นบาปกรรมอย่างหนักครับ

? นิพพานเป็นอัตตา เท่ากับดึงพระพุทธรูปศาสนาที่ต่ำ

เรื่องอัตตากับอนัตตาแม้ว่าเป็นเรื่องยาก แต่ชาวพุทธต้องพยายามทำความเข้าใจครับถ้าพูดให้เป็นภาษาพราหมณ์แล้วละก็ อัตตาคือตัวปรมาตมันเดิม หรือตัวที่ต่ำกว่าอนัตตาของพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าเคยศึกษาพราหมณ์มาจากอาฬารดาบสและอุทกดาบส จนได้สมาบัติ ๘ หรือ ฌาน ๘ นะครับ แล้วก็รู้ว่าตรงนั้นยังไม่สูงสุดคือเมื่อออกจากฌานแล้วก็ยังเป็นอัตตาคือยังมีความยึดมั่นถือมั่นและยังมีกิเลสอยู่ พระองค์ท่านจึงแน่วแน่ศึกษาต่อไปว่าจะทำอะไร ถึงจะหลุดพ้นจากกิเลส ถึงจะสูงกว่าอัตตาเดิม หรือปรมาตมันเดิมนะครับ จึงค้นพบความเป็นอนัตตาคือการหลุดพ้น ไม่ต้องยึดมั่นถือมั่นในตัวตน จะเห็นได้ว่าสิ่งที่พระองค์ค้นพบใหม่สูงกว่าศาสนาเดิมที่พระองค์เคยศึกษามาครับ

? พระสงฆ์องค์จริง คือพระอริยบุคคล

เรื่องสมมติสงฆ์กับสงฆ์องค์จริงนะครับ สงฆ์องค์จริงก็คืออริยบุคคล คือพระโสดาบัน พระอนาคามี พระอรหันต์ นั่นคือความหมายสงฆ์องค์จริง ส่วนพระสงฆ์ทั่วไปที่เป็นสมมติสงฆ์นั้นะครับ ก็เพื่อปฏิบัติให้อยู่ในศีลาจารวัตรที่น่ากราบไหว้บูชา เหมือนกับอริยสงฆ์ท่านนั่นเอง แต่ว่าเรากราบไหว้ไว้ก่อนเมื่อเห็นพระที่มีผ้าเหลือง พระ ๑๐๐ รูปนั้นต้องถือว่าท่านมีศีลห้า ศีลแปด ศีล ๒๒๗ ข้อดีกว่ากราบไหว้ฆราวาสทั่วไปที่เราไม่รู้ว่ามีใครถือศีล ๕ ศีล ๘ ได้บ้าง แต่ว่าความหมายจริงๆ ของสงฆ์ก็คือ อริยสงฆ์ในพระพุทธรูปศาสนาที่เป็นพระอริยบุคคล ซึ่งเรียกว่าพระพุทธรูปพระธรรม พระสงฆ์

ในความหมายของพระสงฆ์คือให้ว่าสมมติสงฆ์แทนให้ว่าอริยสงฆ์ซึ่งเราไม่รู้ว่ามีพระองค์ใดเป็นอริยบุคคลก็กราบไหว้สมมติสงฆ์แทนไปก่อนครับ

? อย่าบิดเบือนกล่าวหา อย่างเถยจิต

สวัสดีครับท่านผู้ชม จากที่มีการบิดเบือนกล่าวหาโจมตีเรื่องพระราชบัญญัติคุ้มครองพระพุทธรูปศาสนาว่าเป็นกฎหมายที่จะเอาฆราวาสไปปกครองสงฆ์นั้นไม่จริงนะครับอันที่จริงแล้วกฎหมายนี้ต้องการบังคับฆราวาส ซึ่งมี ๙๙.๕% ทั้งชาวพุทธที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงที่เรียกว่าอุปาสกอุปาสิกา ในพุทธบริษัท ๔ แล้วก็พระสงฆ์ พระภิกษุสามเณร ภิกษุณี จะมี ๐.๕% ของจำนวนชาวพุทธทั้งประเทศ เพราะฉะนั้นกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์เพื่อจะบังคับฝ่ายฆราวาสให้ช่วยกันดูแลพระพุทธรูปศาสนา ให้ทำหน้าที่ของชาวพุทธได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แล้วกฎหมายนี้เป็นเพียงยกเว้นที่สามารถจะแปรญัตติได้ เหมือนพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติที่สามารถแปรญัตติเปลี่ยนแปลงได้ทุกมาตราทั้งฉบับครับ ไม่สมควรที่จะถูกโจมตีบิดเบือน กล่าวหาอย่างจิตอกุศลหรือเถยจิต

? การแอบอ้างชมรม ๓ เหล่าทัพ หน่วยราชการลับต้องติดตาม พฤติกรรม

เนื่องจากมีหนังสือมาบิดเบือนแล้วก็แอบอ้างว่าเป็นชมรมชาวพุทธ ๓ เหล่าทัพบอกว่าเปิดไปขบวนการล้มพุทธโดยลงชื่อด้วยคือนายจักรพันธ์ ยุทธเวช เขียนโดย ดร.เบญจ บาระกุล เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อส่วนรวม ต่อพระพุทธรูปศาสนา ต่อความมั่นคงของชาติบ้านเมืองมาก เพราะฉะนั้นการที่แอบอ้าง ๓ เหล่าทัพ อยากรจะให้คุณรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (ศ.ร.ภ.) หน่วยราชการลับกองทัพบก กองทัพอากาศ กองทัพเรือ กองทัพอากาศ บก.สูงสุด สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ ตำรวจสันติบาล ตำรวจแห่งชาติ ได้ติดตามพฤติกรรมของคนเหล่านี้ว่า เขามีเจตนาเพื่ออะไร

เพื่อจะทำลายพระพุทธรูปศาสนา หรือให้กระทบ
กระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ แล้วรายงานให้
ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติทราบผู้รับผิดชอบจะ
ได้ดำเนินการต่อไป

? ราชการต้องจัดการสิ่งพิมพ์เถื่อน ที่กระทบกระเทือนความมั่นคง

คณะกรรมการฯ ได้รับรายงานจากหน่วยสืบ
ราชการลับว่า มีสิ่งพิมพ์เถื่อนออกมามากมาย
ระบอบไปทั่ว ส่งไปตามวัดวาอาราม ส่วนราชการ
หรือบุคคลทั่วไปที่ไม่รู้เรื่อง เพราะฉะนั้นสิ่งพิมพ์
เถื่อนเหล่านี้ขอจะให้ทางราชการ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งหน่วยตำรวจแห่งชาติ หน่วยสันติบาล
ติดตามเก็บแล้วยึดคืน เพราะว่าสิ่งพิมพ์เหล่านี้
เป็นสิ่งพิมพ์เถื่อน บางทีแอบอ้างลงชื่อปลอมๆ
บางทีก็ไม่ใช่ชื่อจริงต้องสืบให้รู้ บางทีก็เป็นแผ่น
ปลิวเถื่อนนะครบระบอบไปหมด อาจจะทำให้
เกิดความแตกแยก กระทบกระเทือนต่อความมั่ง
คั่งของชาติเนะครับ ฉะนั้นขอให้ชาวพุทธทั้งหลาย
ได้ใช้ดุลยพินิจ พิจารณาอย่าเชื่อสิ่งพิมพ์เถื่อน
เหล่านี้เนะครับ เพราะว่าทางราชการกำลังเก็บ
และติดตามอยู่เนะครับ

? การบิดเบือนป้ายสีย้อมมีโทษ ทั้งทางโลกและทางธรรม

กรณีมีการบิดเบือนกล่าวร้ายป้ายสีก่อให้เกิด
การแตกแยกในหมู่ชาวพุทธต้องถือว่าการกระทำ
เช่นนี้เป็นบาปกรรมมากนะครับ โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งการกล่าวร้ายป้ายสีไปถึงสมเด็จพระสังฆราช
ไปถึงเจ้าคุณพระธรรมปิฎก นักปราชญ์เอกของ
พระพุทธศาสนา กล่าวร้ายพระศรีปริยัติโมลี เจ้าคุณ
พระพยอม กัลยาโณ และฆราวาสคนอื่นๆ ด้วย
การกระทำเช่นนี้เป็นการผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง
จะก่อให้เกิดความแตกแยกกระทบกระเทือนต่อ
ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา กระทบกระเทือน
ต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของบ้าน
เมือง อยากจะเตือนผู้ที่ดำเนินการข้างต้นว่า อย่า
ทำเลยมันเป็นบาปกรรม กฎแห่งกรรมนั้นจะส่งผล

ร้ายต่อผู้กระทำเป็นอย่างมากด้วยความปรารถนาดี
ขอให้ยุติที่จะกระทำการชั่วร้ายเช่นนี้เนะครับ

? พระสังฆาธิการ เป็นเจ้าของพนักงานของรัฐ

ที่จริงแล้วกฎหมายทั้งสองฉบับที่รัฐบาลกำลัง
ตั้งคณะกรรมการร่างอยู่คือพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์กับพระราชบัญญัติอุปถัมภ์คุ้มครอง
พระพุทธศาสนาเนั้น มีเจตนาดีต่อพระพุทธศาสนา
อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นถ้าใครไม่กระทำความ
ผิดก็ไม่เฝ้ากลัวอะไร น่าจะช่วยกันแปรญัติปรับ
ปรุงกฎหมายทั้งสองฉบับให้เกิดประโยชน์สูงสุด
ต่อพระพุทธศาสนาและประเทศชาติเนะครับ แต่
ถ้าใครมีแผลก็คงจะต้องกลัวเพราะต่อไปจะมี
หลายๆ ส่วนมาช่วยกันดูแลอุปถัมภ์คุ้มครองพระ
พุทธศาสนามากขึ้น หนังสือพิมพ์หลายฉบับลงข่าว
ว่า คนที่กลัวก็เพราะว่ามีแผล เพราะว่าร่างกฎหมาย
ฉบับนี้ประกอบด้วยกฎหมายอาญาที่ถือว่า พระสัง
ฆาธิการเป็นเจ้าของพนักงานของรัฐ ถ้ากระทำการโดย
ถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือทุจริตใดๆ ก็ตาม ก็จะต้อง
ถือว่าเจ้าพนักงานกระทำการโดยทุจริตหรือละเว้นการ
ปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นเนะครับ

? เตือนการบิดเบือนใส่ร้าย เป็นการดูถูกความคิดประชาชน

เมื่อเร็วๆ นี้มีสิ่งพิมพ์เถื่อนออกมาบิดเบือน
ใส่ร้ายป้ายสี มีการตัดต่อแต่งเติมถ้อยคำที่ทำให้
ประชาชนทั่วไปหลงผิดไปได้ ซึ่งขณะนี้ทางตำรวจ
สันติบาลกำลังติดตามอยู่ การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการ
หลอกลวงและดูถูกความคิดประชาชน หลอกลวง
และดูถูกความคิดชาวพุทธ ดูถูกภูมิปัญญา
สติปัญญาของชาวพุทธ เชื่อว่าคนส่วนใหญ่เป็นคน
มีสติปัญญาสูงพอที่จะแยกแยะได้ เว้นแต่บาง
คนซึ่งหลงไหลไปแล้ว หรือมีวุฒิภาวะต่ำอาจจะ
หลงเชื่อไปบ้างแต่คิดว่าน้อยมาก หรือเกือบไม่มีเลย
จึงอยากจะเป็นสติให้กับสังคมด้วยการบิดเบือน
เหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้กับสังคมกับความมั่นคงของพระพุท
ธศาสนาและความมั่นคงของประเทศชาติเนะครับ

? ราชการควรทำความจริงให้ปรากฏ

ความจริงแล้วการบิดเบือนกล่าวร้ายป้ายสีที่เกิดขึ้นในวงการพระพุทธศาสนาอยู่ในขณะนี้นั้น ภาคราชการและส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก ทั้งประชาชนเองก็มีอคติลยพินิจที่ดีงามไม่หลงเชื่ออยู่แล้ว แต่ว่าช่วงหลังรู้สึกว่าจะเหลือและกระทำการหนักข้อและแผ่ขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรจะได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อคนจะได้ไม่หลงเชื่ออันเป็นการทำความจริงให้ปรากฏ และเป็นหน้าที่ของกรมการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแลแก้ปัญหาให้ประชาชนจะได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง ได้ฟังข้อมูลทั้งสองด้าน เพื่อเหตุการณ์ต่างๆ จะไม่ลุกลามบานปลายออกป็นะครับ

? อำนาจรัฐคุ้มครองคนดีกรณีธรรมกาย

ตามที่มีการกล่าวหา บิดเบือนกันมากกว่า ส่วนราชการทั้งหลายที่เข้าไปสอบสวนดำเนินคดีกรณีวัดพระธรรมกาย เข้าไปล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของวัดนั้น อันนี้ไม่ใช่ซะครับ แต่สิ่งที่ส่วนราชการและกรมการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมดำเนินการกรณีนี้ก็คือว่า เราเข้าไปปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาและคนส่วนใหญ่ที่ตั้งใจเข้าไปทำบุญปฏิบัติธรรมรักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา เข้าไปดูว่ามีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางไม่สุจริตหรือไม่ ถ้ามีเจ้าพนักงานของรัฐจะละเลยไม่ได้ ถ้าไม่ทำก็ถือว่าละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นตำรวจจึงเข้าไปสอบสวนจำนวนคนสัก ๔๐-๕๐ คน หากพบว่าไม่สุจริตตำรวจก็ดำเนินการจับกุม ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองคนจำนวนเป็นแสนเป็นล้านที่เข้าไปปฏิบัติธรรมด้วยความสุจริตใจ

? สมเด็จพระสังฆราชต้องการดูแลวัดธรรมกายให้โปร่งใส

มีเอกสารสิ่งพิมพ์บางประเภทที่ออกมาเมื่อเร็วๆ นี้ได้บิดเบือน ใส่ร้ายป้ายสีสมเด็จพระสังฆราช แม้แต่ประมุขสูงสุดของสงฆ์พวกนี้ก็ไม่ยกเว้น เขาใส่ร้ายว่าพระองค์ท่านจะทำลายวัดพระธรรมกาย อันที่จริงแล้วพระลิขิตของสมเด็จพระสังฆราชที่กล่าวถึงกรณีวัดพระธรรมกายนั้น ท่านเพียงแต่ต้องการให้วัดพระธรรมกายได้เคลียร์ตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดินหรือปัญหาเรื่องการเงิน ซึ่งปัญหานี้อาจจะเกิดขึ้นกับบุคคลเพียงบางคนเท่านั้นเองที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องการจะปกป้องวัดพระธรรมกายเอาไว้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ใช้สถานที่นั้นปฏิบัติธรรมต่อไปในวันข้างหน้า ขณะเดียวกันจะเป็นการขจัดคนที่ไม่สุจริตที่เข้าไปเกี่ยวข้องในวัดพระธรรมกายออกป็นะครับ

? เสรีภาพในการนับถือศาสนาต้องรักษากฎหมายด้วย

จากกรณีที่มีการบิดเบือนใส่ร้ายว่าการดำเนินงานของตำรวจและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นการทำลายเสรีภาพในการนับถือศาสนานั้น ไม่เป็นความจริง โดยหลักการแล้วเสรีภาพนั้นจะต้องแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนนะครับ ส่วนแรกเสรีภาพในการนับถือพุทธศาสนาต้องเคารพในพระธรรมวินัย เคารพต่อหลักธรรมคำสอน เขาเรียกว่าศาสนธรรม ถ้าประพฤติดีปฏิบัติดีผืนไปจากพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์จะควบคุมดูแล ในส่วนที่สอง พฤติกรรมต่างๆ จะถูกควบคุมโดยกฎหมาย บ้านเมืองคือกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง เพราะฉะนั้นโดยสรุปพระที่บวชในพุทธศาสนาก็จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และถ้ามีพฤติกรรมส่อไปในทางไม่สุจริต ก็จะถูกควบคุมตรวจสอบด้วยกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นวัดหรืออยู่ในฐานะชาวพุทธทั้งหลายก็จะถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐตามกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาที่ว่าด้วยเจ้าพนักงานของรัฐครับ

คำชี้แจงของคณะกรรมการ การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร

ต่อ กรณีการบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่และร่างพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง

ด้วยในระยะเวลาพร้อมสองสัปดาห์ที่ผ่านมาได้มีการกระทำอย่างเป็นขบวนการต่อเนื่องในการเผยแพร่ข้อความอันเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับใหม่และร่างพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง อันพาดพิงก่อให้เกิดความเสื่อมเสียและความเกลียดชังแก่คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร และแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการฯ การเผยแพร่ดังกล่าว ได้กระทำต่างกรรมต่างวาระตามลำดับ คือ บทความ “เทวทัตยุคไฮเทค” ในหนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๗, ฉบับประจำวันอาทิตย์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๗ และฉบับพิเศษ (พิมพ์เป็นแผ่นปลิว ๔ หน้า ขนาดหน้าหนังสือพิมพ์รายวันปกติ แจกในวัดพระธรรมกายเป็นหลัก และแจกในที่อื่น เช่น ถนนราชดำเนินกลางและปริมณฑลท้องสนามหลวง เป็นต้น) ประจำวันอาทิตย์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๔, บทความ “เรียน ท่านปยุต และผู้ร่วมขบวนการ”

ในหนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” ฉบับประจำวันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๗, ฉบับประจำวันเสาร์ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๗ และ ฉบับพิเศษ (ลักษณะการพิมพ์และแจกเหมือนฉบับของวันอาทิตย์ที่ ๑๑) ประจำวันอาทิตย์ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒ หน้า ๔ และแผ่นปลิว จำนวน ๘ หน้า เรื่อง “ร่าง พ.ร.บ.อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา (พ.ร.บ.ขรवासปกครองพระ) เปิดเผยเป้าหมายขบวนการผู้อยู่เบื้องหลังและผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา” จัดทำโดยชมรมพุทธสัมพันธ์เพื่อสันติ (๑๒ ถ.เทศบาลนฤมาล จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐) แจกจ่ายแก่สื่อมวลชน อาคารราชวัลลภ กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ นั้น

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ขอชี้แจงในประเด็นสำคัญโดยสรุป ดังนี้

๑. ประเด็นการบิดเบือนว่า คณะกรรมการการศาสนาฯ ได้ยกร่างพระราชบัญญัติทั้งสองเตรียมไว้ แล้วสร้างสถานการณ์วัดพระธรรมกาย เพื่อเป็นข้ออ้างให้เห็นความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์เดิม เพราะไม่สามารถแก้ไขกรณีที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพได้

ข้อเท็จจริงมีว่า คณะกรรมการการศาสนา ได้รับการร้องเรียนอยู่เนืองๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณเพศ คณะกรรมการฯ จึงมีมติแต่งตั้ง “คณะอนุกรรมการพิจารณาการศึกษา เรื่องอาจารย์ของพระภิกษุสามเณร” ในคราวประชุมคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ และเมื่อคณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการศึกษาไประยะหนึ่ง ได้พิจารณาเห็นว่า สาเหตุรากเหง้าสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่คณะสงฆ์และแก่พระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ส่วนมากเกิดขึ้นจากความไม่เหมาะสมและความล้าสมัยของกฎหมายเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่ประชุมจึงมีมติให้เปลี่ยนชื่อคณะอนุกรรมการเป็น “คณะอนุกรรมการพิจารณา

ศึกษาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา” เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๔๑ จากนั้นเป็นต้น มาคณะอนุกรรมการนี้จึงได้พิจารณาเกี่ยวกับการจัดทำร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว

ในคำปรารภ เหตุผล ของร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่มีข้อความว่า “ไม่สามารถแก้ไขกรณีที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพได้” กรณีที่เกิดขึ้นนั้นหมายถึงกรณีวิกฤตต่างๆ ทวีไปที่เกิดกับคณะสงฆ์ซึ่งเกิดมีมาหลายครั้งแล้วมิได้เจาะจงกรณีวัดพระธรรมกาย เช่น กรณีอดีตพระรัก โพธิรักษ์โต (พระโพธิรักษ์) กรณีเกี่ยวกับอดีตพระครูใบฎีกา นิกธ ฐมวาทิ และกรณีเกี่ยวกับอดีตพระวินัย อมโร (พระยันตระ) ตลอดจนกรณีเล็กน้อยอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงความล้าสมัย หย่อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้

ส่วนกรณีวัดพระธรรมกาย เป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากการกระทำของวัดพระธรรมกายเองที่โหมโฆษณาสร้างพระธรรมกายประจำตัว จำนวน ๑ ล้านองค์ อย่างต่ำราคาองค์ละ ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป จนนับแสนบาท โดยทางวัดพระธรรมกายได้โหมโฆษณาในสื่อแทบทุกรูปแบบ เช่น หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ วิทยุ อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ การเชิญชวนส่วนบุคคลแบบการขายตรง ฯลฯ จนสื่อมวลชนต่างๆ ได้ตั้งข้อสังเกตและเริ่มตรวจสอบวัดพระธรรมกายมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๑ จนเป็นเรื่องอื้อฉาวทั่วไปอยู่แล้ว กว่าจะมีผู้ยื่นญัตติให้คณะกรรมการการศาสนาฯ พิจารณาเรื่องวัดพระธรรมกาย ก็ล่วงเลยมาถึง วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๑ แล้ว จึงเห็นได้ชัดว่ากรณีวัดพระธรรมกายไม่ได้เกิดขึ้นจากการสร้างสถานการณ์ของคณะกรรมการฯ และก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่พิจารณามานานแล้ว ตั้งแต่ต้นปี ๒๕๔๑ แต่อย่างใดเลย

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับปัจจุบันเป็นฉบับที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งเป็นบรรยากาศเผด็จการที่ฝ่ายการเมืองที่เป็นเผด็จการ

ได้ขยายอิทธิพลครอบงำให้การปกครองคณะสงฆ์ เป็นรูปแบบการผูกขาดรวบรัดอำนาจไปด้วย นับ ตั้งแต่ในระดับวัดที่เจ้าอาวาสเป็นผู้ผูกขาดไปจนถึง ระดับมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นศูนย์รวมอำนาจ ทุกอย่างของคณะสงฆ์ การจัดรูปแบบการปกครอง คณะสงฆ์ในลักษณะนี้ เป็นการขัดต่อพระพุทธร เจตนาธรรมวินัยอย่างชัดเจน ที่พระ พุทธเจ้าทรงมอบอำนาจความเป็นใหญ่ให้แก่คณะ สงฆ์ทั้งหมด มิได้ทรงมอบอำนาจสิทธิ์ขาดให้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึง เป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปถึงผลเสียของการใช้พระ ราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แม้จะมีการ แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ยังไม่สามารถ ทำให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นได้ จึงเป็นการสมควรที่ จะได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับ ใหม่ ซึ่งมีหลักการสำคัญที่สุดที่วางอยู่บนพื้นฐาน ของพระพุทธรเจตนาธรรมวินัยมีการ จัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของการปกครองและ การบริหารคณะสงฆ์ในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ ส่วนท้องถิ่น ที่พึงปรารถนา มีความสัมพันธ์อัน เหมาะสมระหว่างศาสนจักรและอาณาจักร การให้ การปกครองและการบริหารของคณะสงฆ์ทุก ประเภทและทุกระดับต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้ประชาคมชาวพุทธทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพื่อให้ วัดเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง

๒. ประเด็นการบิดเบือนว่า ร่างพระราช บัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาเป็น พระราชบัญญัติที่มุ่งให้ฆราวาสปกครองพระ

ในบทความทั้งสามเรื่องดังกล่าวแต่ต้น ได้ทำ การตัดต่อข้อความบางส่วนบางตอนจากมาตรา ต่างๆ ของร่างพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนา และหลายแห่งได้แก้ไขตัดแปลง ข้อความด้วยความจงใจ แล้วอธิบายบิดเบือน ให้เห็นว่ามีการวางแผนเพื่อที่ฆราวาสจะปกครอง และควบคุมพระภิกษุและสามเณร จะควบคุม การเงินและทรัพย์สินของวัด มีอำนาจจับพระสึก ได้ทั่วประเทศ ฯลฯ

ข้อเท็จจริงมีว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ร่าง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๓ ที่บัญญัติว่า “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น...” ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้เห็นในการที่ไปบังคับ บัญชาฝ่ายพระ แต่มุ่งเน้นไปที่การบังคับฝ่าย ฆราวาส ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ข้าราชการระดับสูงไปจนถึงข้าราชการในท้องถิ่น ตลอดจนฆราวาสชาวพุทธโดยทั่วไปให้มีการจัด โครงสร้างและการดำเนินงานของฝ่ายรัฐและ ฆราวาสเพื่อทำหน้าที่ของชาวพุทธในการอุปถัมภ์ และคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยร่างพระราช บัญญัตินี้มีหลักการสำคัญที่สุดที่วางอยู่บนพื้น ฐานของพระพุทธรเจตนาธรรมวินัย ในพระธรรมวินัย เกี่ยวกับหน้าที่ของชาวพุทธฝ่ายฆราวาส ซึ่งอุบาสก อุบาสิกา ก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของพุทธ บริษัท ๔ แต่ที่ผ่านมาชาวพุทธฝ่ายฆราวาสยังมึ ความย่อหย่อนมากในการปฏิบัติต่อหน้าที่ชาวพุทธ จึงจำเป็นต้องมีร่างพระราชบัญญัตินี้

๓. ประเด็นการบิดเบือนว่า พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) เป็นผู้อยู่เบื้องหลังแผนการยกร่าง พระราชบัญญัติทั้งสองนี้ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ/หรือยึดอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ ไทย

ข้อเท็จจริงมีว่า ผู้ยกร่างพระราชบัญญัติทั้ง สองนี้ คือ นายประเทือง เครือหงส์ ผู้อำนวยการ กองการเจ้าหน้าที่ กรมศิลปากร นักวิชาการประจำ คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ทั้งสองฉบับ ก็กระทำโดยคณะอนุกรรมการ การดังกล่าวแล้ว เมื่อคณะกรรมการได้ยกร่างและ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสร็จ จึงได้นำไปถวาย พระธรรมปิฎกเพื่อขอให้ช่วยเสนอความคิดเห็น เพิ่มเติม แต่พระธรรมปิฎกยังไม่เคยเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนี้ ประการใดๆ เลย ทั้งนี้ เพราะปัญหาทางด้าน

สุขภาพที่อาพาธเรื้อรัง และมีภารกิจเร่งด่วนอื่นๆ เฉพาะหน้าอีกมาก

สำหรับประเด็นที่กล่าวหาว่า กลุ่มผู้สนับสนุน พระธรรมปิฎก ได้นำเงินมาจัดรายการโทรทัศน์ ๒๐ นาที ทุกช่อง ทุกวัน เป็นเวลา ๒ ปีกว่า (คิดง่ายๆ ขึ้นต่ำช่อง/ครั้ง ๑๐๐,๐๐๐ มี ๖ ช่อง คือ ๖๐๐,๐๐๐ บาทต่อวัน ๒ ปี = ๗๓๐ วัน) รวมเป็นเงิน ๔๓๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท ถ้ามองไปเอาเงินที่ไหลมาและจุดประสงค์ทำเพื่ออะไร ถ้าไม่ใช่การสร้างภาพให้สังคมยอมรับ นั้น เป็นการบิดเบือนโดยสิ้นเชิงเพราะข้อเท็จจริงมีว่า เมื่อปี ๒๕๓๗ คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎรได้ขอเวลาสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙ เพื่อจัดรายการทางศาสนา ซึ่ง ช่อง ๙ ก็ได้ให้เวลามาระหว่างเวลา ๐๕.๓๐-๐๖.๓๐ นาฬิกา ทุกวัน โดยเป็นรายการทางพระพุทธศาสนาสัปดาห์ละ ๕ วัน คือ จันทร์-พฤหัสบดี และ เสาร์ ส่วนวันศุกร์เป็นรายการของศาสนาอิสลาม วันอาทิตย์เป็นรายการของศาสนาคริสต์โดยทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๙ ไม่คิดค่าเวลาแต่ประการใดเลย และรายการที่เป็นวันของพระพุทธศาสนา ส่วนมากเป็นวิทยากรท่านอื่นที่มีใช้พระธรรมปิฎก ส่วนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ มีการออกรายการธรรมบรรยายของพระธรรมปิฎกบ้างเป็นครั้งคราว โดยแต่ละสถานีเป็นผู้พิจารณาจัดเองตามความเหมาะสมทางกลุ่มผู้สนับสนุนพระธรรมปิฎกไม่เคยซื้อเวลาสถานีโทรทัศน์ใดๆ เลย

ส่วนประเด็นที่กล่าวหาว่า พระธรรมปิฎก แฝงตัวเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา คือ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อทำการแก้ไขบิดเบือนพระไตรปิฎก โดยสร้างเป็นพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ฉบับบิดเบือนเตรียมไว้ทำสังฆเภท นั้น กรรมการการศาสนาฯ บางท่านได้เคยไปเยี่ยมสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ทราบว่าทางสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้นิมนต์พระธรรมปิฎกเป็นที่ปรึกษาโครงการจัดทำพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ มิใช่พระธรรมปิฎกไปเสนอตัวเอง และการให้คำปรึกษา พระ

ธรรมปิฎกได้ให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการสร้างระบบสืบค้นข้อมูลในคอมพิวเตอร์ให้ทำได้สะดวกและเชื่อมโยงได้ทั่วตลอด พระธรรมปิฎกได้เสนอให้บรรจุข้อมูลพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงของกรมการศาสนา ส่วนคอมพิวเตอร์อื่นๆ ก็ใช้คอมพิวเตอร์มาตรฐานของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง โดยที่พระธรรมปิฎกไม่ได้แก้ไขข้อความในคอมพิวเตอร์ฯ แม้แต่แห่งเดียวเลย อีกทั้งเวลาพิมพ์ข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์ ทางสำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จะใช้คนพิมพ์เข้าไปพร้อมกันสองคนในข้อความเดียวกันนั้นเพื่อตรวจสอบกันเองให้มั่นใจว่ามีความคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับในคอมพิวเตอร์ที่พิมพ์เป็นเล่มน้อยที่สุด จนพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการยอมรับและเชื่อถือจากมหาวิทยาลัยและวัดทั่วโลก ทั้งในยุโรปและอเมริกาเป็นอย่างมาก และมีการสั่งซื้อเข้ามาอยู่เสมอจากทั่วโลก

๔. ประเด็นการบิดเบือนว่า คณะกรรมการการศาสนาฯ จะเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองเข้าสู่สภาเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อรวบรัดออกประกาศบังคับใช้ นั้น

คณะกรรมการการศาสนาฯ ได้ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ด้วยความสุจริตใจเปิดเผย และยินดีรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยกันระดมความรู้และความคิดเห็นของทุกฝ่ายให้ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองมีความสมบูรณ์ที่สุดโดยมีหลักการสำคัญที่สุดคือต้องวางอยู่บนพื้นฐานของพระพุทธเจตนาธรรมในพระธรรมวินัย พร้อมทั้งสามารถก่อให้เกิดผลดีทุกด้านอย่างสมสมัยและทันสมัยแก่คณะสงฆ์ ชาวพุทธ พระพุทธศาสนาและประเทศชาติ

คณะกรรมการการศาสนาฯ จึงได้ร่วมกับสภาสังคมาสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สภาอุรวุทธิกสงคมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธธรรมสภา มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ (ผชป) และโครงการกวีกฤตไทย

ด้วยหัวใจพระพุทธศาสนา วัดพุทธปัญญา จัด การเสวนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ในโครงการเสวนา เรื่อง “นโยบายของพรรค การเมืองเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับ ใหม่และพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนา” ในวันศุกร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๑๓-๒๑๖ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น. ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนผู้สนใจเข้าร่วมฟังการ เสวนาและแสดงความคิดเห็นได้

นอกจากนั้น ในโอกาสต่อไป จะต้องมีการ ทำสัมมนาพิจารณา และประชาพิจารณ์ ในขั้นตอน ต่างๆ ของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสอง ฉบับ อีกเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมได้อย่างทั่วถึง

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ขั้นที่ ๑ ตามมาตรา ๓๘ บัญญัติว่า “บุคคล ย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของ ศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา...” ซึ่งขั้นนี้ หมายความว่า ในส่วนตัวของแต่ละบุคคลนั้น ย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการที่จะเชื่อและนับถือ ลัทธิ นิกายใดๆ ของศาสนาใดๆ ก็ได้ เช่น เชื่อ ลัทธิฆ่าตัวตายว่าจะทำให้พ้นทุกข์ หรือเชื่อว่า มนุษย์ต่างดาวจะส่งงานบินมารับตนขึ้นโลกสวรรค์ หรือเชื่อว่าการฆ่าคนอื่นให้ตายด้วยวิธีการไม่ ทรนทาน เช่น การรมแก๊สพิษ เป็นการช่วยส่งคน ให้ไปสู่สุคติ หรือเชื่อว่าการบริจาครทรัพย์สิน ทุกอย่างที่ดินมืออย่างพุ่มสุดชีวิต สุดฤทธิ์สุดเดช จะส่งให้ตนได้เข้าถึงพระธรรมกายโดยเร็วพลัน และตายแล้วจะได้ไปอุบัติเป็นพระธรรมกายอยู่ อย่างเป็นอัตตานิรันดรในอายตนะนิพพาน ก็ย่อม ได้เพราะเป็นความคิดนี้ในใจของบุคคลผู้นั้น ซึ่ง ไม่มีใครหรือกลไกทางสังคมใดจะเข้าไปก้าวกาย ขัดขวางได้

ขั้นที่ ๒ ตามมาตรา ๓๘ ได้บัญญัติต่อมาว่า “...และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนา บัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของ ตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน...” ในขั้นนี้หมายความว่า คำพูด การกระทำตลอดจนพฤติกรรมในทางศาสนาจะ สามารถกระทำได้ตราบดีที่ไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ ของพลเมืองและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน ฉะนั้น ข้อความในรัฐธรรมนูญ ขั้นที่สองนี้ ย่อมจำกัดและกำหนดขอบเขตของ เสรีภาพในขั้นที่หนึ่งดังกล่าวอยู่แล้วในตัวบุคคล จึงไม่สามารถพูดหรือกระทำการใดในการชักชวนผู้ อื่นให้ฆ่าตัวตายตามตน หรือให้รอคอยงานบิน อย่างใจจดใจจ่อเลื่อนลอย หรือวางแก๊สพิษรมคน หรือชักชวนหัวนัลลุ่มบุคคลอื่นด้วยคามมุ่งมั่น ที่จะให้คนลุ่มหลงบริจาครทรัพย์สินอย่างพุ่มเทหมด เนื้อหมดตัว จนส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพและ คุณภาพชีวิตของตนเอง ของครอบครัว ตลอดจน

เสรีภาพในการถือศาสนา การให้ความ อุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาตามรัฐธรรมนูญ กับกรณีวัดพระธรรมกาย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ เสรีภาพในการถือศาสนา และการที่รัฐต้องให้ความ อุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา ไว้ในมาตรา ๓๘ และ มาตรา ๗๓ ซึ่งอาจจะแบ่งขั้นตอนเกี่ยวกับศาสนา ในรัฐธรรมนูญทั้งสองมาตรานั้น ได้เป็น ๓ ขั้น ดังนี้

ของญาติพี่น้องบริวารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ ๓ มาตรา ๗๓ ได้บัญญัติไว้ว่า "รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งการสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต" ในขั้นนี้หมายความว่า รัฐมีสิทธิใช้อำนาจรัฐให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ซึ่งหมายถึงศาสนาหลักที่มีประชาชนไทยจำนวนมากนับถืออย่างเป็นปึกแผ่นและได้รับการรับรองจากรัฐ ในปัจจุบันนี้มีเพียงอีก ๔ ศาสนาเท่านั้น คือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ ฉะนั้น การที่รัฐจะออกกฎหมายเฉพาะหรือดำเนินการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาทั้งห้าในทางด้านศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุและศาสนสมบัติ ตลอดจนศาสนพิธี รัฐย่อมสามารถกระทำได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดลัทธิผิดเพี้ยนอันเป็นการกระทบต่อความมั่นคงของศาสนาเหล่านั้น เพราะในที่สุดก็จะต้องกระทบต่อความมั่นคงทุกด้านของรัฐไปด้วย

การที่จะทราบเจตนารมณ์ของมาตรา ๗๓ นี้ ได้อย่างชัดเจน ต้องพิจารณาถึงกำเนิดและความเป็นมาของมาตรา ๗๓ กำเนิดของมาตรา ๗๓ เริ่มต้นมาจากข้อเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๔๐ โดยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สภายูวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และศูนย์ประสานงานเฉพาะกิจพุทธบริษัทเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาและการพัฒนาจิตใจในร่างรัฐธรรมนูญ (ศพร.) ซึ่งมีผู้ลงนามต่อท้ายหนังสือเพื่อร่วมเสนอข้อเสนอประกอบด้วยพระเถระผู้ใหญ่ซึ่งมีชื่อเสียงจำนวนมาก เช่น สมเด็จพระราชาคณะ เลขาธิการสมเด็จพะสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาคทั่วประเทศ ๒ นิิกาย ทั้งมหานิกายและ

ธรรมยุต พระเถระผู้นำองค์กรศึกษาปฏิบัติธรรม องค์กรพัฒนา พร้อมทั้งพระเถระนักปราชญ์ จำนวนร่วม ๖๐ รูป องค์กรทางพระพุทธศาสนา องค์กรทางสังคมสงเคราะห์ และองค์กรเกี่ยวกับการพัฒนา ในขอบเขตทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้นร่วม ๒,๐๐๐ องค์กร และต่อมา ศพร. ได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์หลายแห่งทั่วประเทศ พร้อมทั้งเปิดให้มีการลงนามสนับสนุนข้อเสนอนี้ ปรากฏว่ามีพุทธศาสนิกชน ตลอดจนศาสนิกชนศาสนาต่างๆ ได้ร่วมลงนามสนับสนุน จนถึงเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เป็นจำนวนถึง ๒,๐๖๒,๐๘๒ ท่าน อันนับเป็นข้อเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มีผู้ร่วมลงนามสนับสนุนมากที่สุดยิ่งกว่าข้อเสนอใดๆ

ในเบื้องต้นข้อเสนอประกอบด้วย ๓ มาตรา ดังนี้

๑. รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ เพื่อให้มีความมั่นคงสถิตสถาพรคู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ และต้องให้การสนับสนุนศาสนาอื่นซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่างเป็นปึกแผ่นและได้รับการรับรองจากรัฐ

๒. รัฐต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนใช้หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และนำศาสนธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาตนเองครอบครัวชุมชนและประเทศชาติ

๓. รัฐต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนาเพื่อความเป็นปึกแผ่นและความเจริญก้าวหน้าด้วยดีของสังคมและประเทศชาติ

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเห็นว่า ข้อเสนอทั้ง ๓ มาตรา เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับศาสนาจึงควรรวมกันไว้เป็นมาตราเดียวในหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในมาตราที่เกี่ยวกับเรื่องศาสนา คือ มาตรา ๗๓ ดังกล่าวแล้ว และได้ยอให้เหลือเพียงสาระสำคัญ โดยมีได้รวมผลความต่างๆ อันเป็นคำอธิบายหรือขยายความเพื่อมิให้มี

ข้อความยาวจนเกินไป ไม่ได้สัดส่วนกับมาตราอื่นๆ ของหมวด ๕ นี้

เจตนารมณ์และเหตุผลสำคัญที่สุดของการเสนอมาตรา ๗๓ นี้ เพราะสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ อันมีองค์รสมาชิกจากทั้ง ๕ ศาสนาหลักของไทยที่มีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่างเป็นทางการได้รับการรับรองจากรัฐ ได้ร่วมกันพิจารณาเห็นว่า ลำพังการบัญญัติเรื่องเกี่ยวกับศาสนาโดยตรงเพียงมาตรา ๓๘ มาตราเดียว ย่อมไม่เป็นการเพียงพอแก่การอุปถัมภ์และคุ้มครองสถาบันศาสนาอันเป็นสถาบันหลักหนึ่งในสามสถาบันหลักสำคัญที่สุดของไทยเพราะชนชาวไทยเป็นชาติที่มีประวัติความเป็นมายาวนานร่วมสองพันปี ได้สร้างสมรุดทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยมีสถาบันหลักที่สำคัญที่สุดสามสถาบัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นหลักยึดเหนี่ยวของความสงบสุขและร่มเย็นของชนชาวไทยมาตลอด ประเทศไทยจึงเป็นรัฐประเภทที่มีศาสนาประจำชาติ คือ พระพุทธศาสนา ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศทางยุโรป ซึ่งเป็นประเทศที่มีประวัติยาวนาน และมีสถาบันหลักเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น อังกฤษซึ่งมีสถาบันพระมหากษัตริย์และศาสนาประจำชาติ คือ คริสตศาสนานิกายอังกฤษ ส่วนรัฐอีกประเภทหนึ่ง คือ รัฐเกิดใหม่ที่ไม่มียุทธศาสนานับถือร่วมกันของคนส่วนมากในประเทศ เพราะประชากรมีกำเนิดจากที่มาจากต่าง ๆ หลายประเทศแม่เดิม และบางครั้งในประเทศแม่เดิมนั้น มีความขัดแย้งทางศาสนาอย่างมาก จนพลเมืองต้องอพยพหนีภัยจากความขัดแย้งทางศาสนาไปหาดินแดนตั้งประเทศใหม่ เช่น สหรัฐอเมริกา รัฐใหม่ประเภทนี้จะไม่มียุทธศาสนาประจำชาติและบางรัฐถึงกับประกาศอย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญให้ใช้หลักแยกรัฐกับศาสนาออกจากกัน (The Separation of Church and State) เช่น รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาบัญญัติว่า ไม่ให้ยกศาสนาใดขึ้นเป็นศาสนาที่รัฐบาลสถาปนา ฉะนั้น ในสหรัฐอเมริกาจึงห้ามสอน

ศาสนาในสถานศึกษา ในสถานที่ราชการ การดำเนินกิจกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องขององค์กรศาสนาต่างๆ ในภาคเอกชนล้วนๆ รัฐจึงไม่มีการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาใดเป็นพิเศษ นอกจากหลักความสงบเรียบร้อยของสังคมตามกฎหมายทั่วไป ในสหรัฐอเมริกาประชาชนจึงมีเสรีภาพที่จะตั้งนิกาย ลัทธิ หรือศาสนาใดๆ ก็ได้โดยไม่จำกัดตราบใดที่ไม่ขัดต่อกฎหมายทั่วไป

สำหรับประเทศไทย หากมีเพียงมาตรา ๓๘ มาตราเดียว อาจจะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายทางศาสนาได้อย่างมาก เพราะนอกจากข้อความใน ๒ ชั้นของวรรคแรกดังกล่าวแล้ว มาตรา ๓๘ ยังมีวรรคสองที่บัญญัติไว้ว่า “ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนานิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น” ซึ่งข้อความในวรรคที่สองนี้ อาจนำไปสู่การอ้างได้ว่าบุคคลสามารถแยกนิกายในศาสนาหลักทั้ง ๕ ได้ตามใจชอบ และจะบัญญัติศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมใดๆ ขึ้นมาใหม่ในศาสนาหลักทั้ง ๕ ได้อย่างเสรีไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้ว กฎหมายเกี่ยวกับศาสนาหลักทั้ง ๕ ที่มีอยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม ฯลฯ ก็จะกลายเป็นโมฆะไปทันที เพราะกฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่ออุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาหลักไว้หลายประการ ดังนั้น การที่มีบทบัญญัติมาตรา ๗๓ เพิ่มขึ้นมาจึงเป็นหลักประกันว่ารัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาหลักอีก ๔ ศาสนา และกฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาหลักทั้ง ๕ ที่มีอยู่แล้วไม่เป็นโมฆะ ยังคงใช้บังคับได้และหากไม่เพียงพอก็สามารถบัญญัติเพิ่มขึ้นใหม่ได้ เพื่อการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ และศาสนสมบัติ

ตลอดจนศาสนพิธีของทั้ง ๕ ศาสนาหลักนั้น

ในส่วนเฉพาะพระพุทธศาสนา กฎหมายที่อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีอยู่เพียงฉบับเดียว ซึ่งเน้นเกี่ยวกับคณะสงฆ์เป็นหลัก ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และรวมไปถึงกฎกระทรวงกฎหมายมหาเถรสมาคม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ระเบียบกรมการศาสนา ระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งกรมการศาสนา และคำสั่งมหาเถรสมาคม ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

สาระสำคัญเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนวัตถุ ศาสนสมบัติ และศาสนพิธี ในกฎหมายต่างๆ ดังกล่าวแล้ว มีตัวอย่างที่สำคัญเช่น มาตรา ๑๕ ตรี แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่บัญญัติว่ามหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการอุปถัมภ์และคุ้มครองดังกล่าวได้ มาตรา ๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้ให้คำจำกัดความของคณะสงฆ์ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ และคณะสงฆ์อื่น หมายความว่าบรรดาบรรพชิตจันนิกาย หรืออนันนิกาย และในกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๒๓ (พ.ศ. ๒๕๔๑) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ได้กำหนดอย่างชัดเจนในข้อ ๔ ว่า “การปกครองคณะสงฆ์ ทุกส่วนทุกชั้นให้มีเจ้าคณะมหานิกายและเจ้าคณะธรรมยุต ปกครองบังคับบัญชาวัดและพระภิกษุสามเณรในนิกายนั้น” ฉะนั้น จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการตั้งนิกายหรือคณะสงฆ์ใหม่ได้ในพระพุทธศาสนาในพระราชอาณาจักรไทย

ดังนั้น ในกรณีวัดพระธรรมกายที่มีความพยายามจะตั้งนิกายหรือคณะสงฆ์ขึ้นใหม่จึงกระทำไม่ได้ ทางออกของวัดพระธรรมกายที่ดีที่สุดคือ ต้องมีความซื่อตรงต่อตนเอง ในเมื่อหลักธรรม ความเชื่อ และศาสนพิธีของตนแตกต่างในสาระสำคัญจากหลักของพระพุทธศาสนา

เถรวาทที่ชาวพุทธไทยยึดถือมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ชาวธรรมกายก็ควรต้องลาออกจากพระพุทธศาสนา แล้วตั้งลัทธิหรือศาสนาของตนเองขึ้นใหม่ โดยต้องไม่อ้างอิงองค์ประกอบสำคัญใดๆ ของพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อริยสัจ ๔ มรรค ผล และนิพพาน เป็นต้น อีกทั้งบรรดาทรัพย์สินที่เกิดขึ้นในระหว่างก่อนตั้งลัทธิหรือศาสนาใหม่ ทั้งทรัพย์สินในส่วนของวัดพระธรรมกาย และมูลนิธิธรรมกาย ล้วนแต่เป็นทรัพย์สินที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา จึงสมควรที่ต้องคืนให้แก่คณะสงฆ์ด้วย แล้วลัทธิหรือศาสนาใหม่ที่ตั้งขึ้นนั้นจึงดำเนินการแสวงหาทรัพย์สินใหม่เป็นของตนเองโดยชอบธรรมต่อไป

๙ กันยายน ๒๕๔๒

เหยี่ยวหลังแลหน้า

๒๐๗

ก่อนที่จะก่อตั้งเป็นคณะกรรมการศาสนา เพื่อการพัฒนา (ศพพ.) นั้น ได้มีองค์กรต่างๆ ทั้งฝ่ายคริสต์ อิสลาม ร่วมกันจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และหาแนวทางร่วมกันในการทำงานที่นำเอาหลักศาสนธรรมมาพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ต่อมาตัวแทนฝ่ายต่างๆ ได้ปรึกษากัน เพื่อก่อตั้งคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนาขึ้นมาทำหน้าที่ประสานงานแทนหน่วยงานต่างๆ และให้ดำเนินงานเป็นเอกเทศ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยมี **วัตถุประสงค์ ๓ ประการ** ด้วยกัน กล่าวคือ

๑.) เพื่อประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และการพัฒนา

๒.) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับศาสนาเพื่อการพัฒนา ตลอดจนศึกษาแนวทางทำงานร่วมกัน และ

๓.) เพื่อฝึกอบรมและสรรหาทรัพยากร และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อสนับสนุนหน่วยงานที่ต้องการความช่วยเหลือ

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา ได้วาง**แนวทางการทำงาน** ไว้ ๓ ประการด้วยกัน กล่าวคือ ๑.) จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และฝึกอบรมผู้นำทางศาสนาฝ่ายต่างๆ ๒.) สนับสนุนงานพัฒนาที่ดำเนินการโดยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนทั้งชนบทและในเมือง ในลักษณะโครงการทดลอง และ ๓.) ดำเนินการจัดกิจกรรมในลักษณะของการประยุกต์พิธีกรรมและประเพณี รวมทั้งหลักคำสอน

พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม มาประยุกต์ใช้กับสังคมร่วมสมัยและเข้าไปช่วยเหลือคนยากคนจน

ถ้าพิจารณาวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานที่กล่าวมาเบื้องต้น ก็จะเห็นได้ว่า ศพพ. นั้น ไม่ได้มุ่งทำงานในระดับรากหญ้า หากแต่เป็นเพียงองค์กรประสานระหว่างศาสนามากกว่าที่จะทำงานพัฒนาเสียเอง ฉะนั้น

บทบาทของ ศพพ. จึงเป็นผู้ผลักดันให้เกิดขบวนการสนับสนุนกลไกหรือ สถาบันทางศาสนาที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในทศวรรษแรก ศพพ. ได้ดำเนินงานตาม

คณะกรรมการศาสนา เพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

วัตถุประสงค์มาตลอด แต่ก็ล้มๆ ดอนๆ ไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร กิจกรรมที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ และ ๒ ก็ไม่เด่นชัด หรือแม้แต่วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ซึ่งทำกันมายาวนาน ก็ไม่สามารถผลักดันให้กลไก หรือสถาบันทางศาสนาที่มีอยู่แล้ว ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าในทศวรรษหลัง หรือก่อนหน้านั้นเล็กน้อย กิจกรรมของ ศพพ. ที่ทำกับพระสงฆ์ และผู้นำชุมชนก็ไม่ได้มุ่งที่จะผลักดันกลไก หรือสถาบันทางพุทธศาสนาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ทั้งที่บทบาทตรงนี้มีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งระดับบุคคล และโครงสร้างคณะสงฆ์ แต่ ศพพ. กลับหันมาดำเนินกิจกรรมในระดับรากหญ้าด้วยตนเอง โดยละเลยวัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินงาน และบทบาทเดิมไปอย่าง

น่าเสียดาย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผ่านมาของ ศพพ. แม้จะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กรมากนัก แต่ถ้ามองไปที่แนวทางการดำเนินงานก็จะเห็นว่า กิจกรรมที่ทำๆ กันมาเริ่มเด่นชัดขึ้นมาระดับหนึ่ง แม้จะไม่ถึงกับผลักดันกลไก หรือสถาบันทางศาสนาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ แต่พระสงฆ์ที่ผ่านการอบรม สัมมนา จาก ศพพ. หลายท่าน ก็มีความพยายามที่จะรวมกลุ่มชาวบ้านให้หันมาพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

ดังนั้นในทศวรรษหลัง ศพพ. จึงหันมาเน้นกลุ่มเป้าหมายพระสงฆ์ที่อยู่ในชุมชนต่างๆ ให้ออกมาพัฒนาชุมชนบนวิถีทางแห่งพุทธธรรม ด้วยการสร้างชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

แต่ ศพพ. ก็ไม่ควรละทิ้งบทบาทเดิมของตนที่ผลักดันกลไก หรือสถาบันทางศาสนาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และขยับฐานะองค์กรขึ้นมาเป็นผู้ประสานอย่างแท้จริง โดยไม่ดึงลงไปในระดับรากหญ้าซึ่งมีแนวโน้มว่าจะถูกสถาบันทางศาสนา สถาบันการเมือง เศรษฐกิจ กลืนกินเข้าไปทุกที หรือจะยึดยึดบนเส้นทางนี้ ศพพ. ก็ต้องพัฒนากลุ่มเป้าหมายขึ้นมาเป็นองค์กรสถาบัน ทางเลือกใหม่ให้แก่สังคม และคณะสงฆ์หาไม่แล้วสองทศวรรษแห่งการทำงานก็จะถูกกลืนเข้าไปสู่โครงสร้างที่ใหญ่กว่าอย่างไม่ต้องสงสัย

แข่งแซงในดงขมิ้น

โดย...คมขวาง

WANTED

เบญจ บารกุล
เจอยู่ที่ไหน จับที่นั่น (ฮา)

พบกันและหักทลายกันในวันเวลาที่ติงมา... ครบ... "คมขวาง" คนดีคนเดิมมาขึ้นประเด็นที่เห็นว่าคุณน่าสนใจให้กับท่านผู้อ่านตามหน้าที่พิจารณาแล้วจะเก็บไว้คิดเล่นๆ หรือเห็นแล้วจะเปิดผ่าน... ก็สุดแล้วแต่ใจนะขอรับ!!!

รำลือระบือไกลเรื่องแรกสุดก็คือ กระแสความวิตกกังวลเรื่อง **"ขรวาสปกครองพระ"** ที่ว่ากันว่า... อยู่ใน พ.ร.บ. การปกครองคณะสงฆ์ฉบับที่กำลัง "คิดจะ" ร่าง... ขวาล่ามาเรือด่วนปั่นป่วนถึงหู "คมขวาง" เข้าใจๆ จนมันตีบ... ว่างานนี้ดันพลาณกันยังกับโดนน้ำร้อนราดหลังตั้งแต่อัลซีซีหัวแถวยันสมิ์ทางกุด ต้องออกเดินสายกันจ้าละหวั่น กอดตันให้เกิดกระแสต่อต้านในหมู่พระสังฆาธิการทุกระดับ บอกต่อๆ กันว่า "ถ้ากฎหมายฉบับนี้ผ่านออกมาบังคับใช้ พวกหัวล้านทั้งหลายจะตกเป็นเบี้ยล่างอัยหัวดำ... อย่ากระนั้นเลย เราต้องร่วมมือกันต้านทานไว้ให้อยู่หมัด" แต่ไม่ยักมีใครขยาดความ ว่าที่พะกัณฑ์นั้นมันจะไป

เพื่อพระศาสนา พระธรรมวินัย หรือเพื่อปกป้องลบล้างการะ ตัดหน้า ลีลา และ/หรือ ...บ้างจ้ย!!!

คึกคักกว่าใครก็เสียโรงโม่-คอนโดธรรมะ "กิตติคุณ" คนเดิมของมิตรรักแฟนเพลง กระฉับกระเฉงขึ้นเวทีปลุกระดมอย่างดูเดือดว่ามาคอมมิวนิสต์ไม่บาป (เอ๊ย!!! ม่ายช่าย!!!...) ว่ากฎหมายฉบับนี้มีเบื้องหน้าเบื้องหลังซับซ้อน โยงโยกกันไปมามากมาย ทั้งเรื่องเงินทองคณะสงฆ์ เรื่องศาสนาคริสต์ เรื่องความมั่นคง ลงท้ายก็ว่า "ที่สำคัญ เรื่องของอาตมานั้น ศาลฎีกาตัดสินแล้วจะไม่ผิด... ดังนั้นอาตมาจึงยังไม่ปราศิก จึงเรียนมาเพื่อทราบ..." (ฮา)

ก่อนจะพูดเรื่องของกฎหมายการปกครองคณะสงฆ์ต่อ ขอว่าเรื่องไฉ่หมอนี่เสียก่อน ว่าจะไม่พูดก็อดไม่ได้ที่ "พีทิด" แกออกมามีคำพิพากษาศาลฎีกาอยู่ข้างๆ คุณ นั้น สาธุชนพึงตรองกันดูให้ดีๆ นะครับว่า ศาลตัดสินพีทิดอย่างไร ศาลทำหน้าเสมือนไซการชำระหนี้ตามสัญญาของพีทิดเอาผิดเรื่องการไม่ชำระเงินไม่ได้ หรือศาลการันต์ว่าพีทิด "ไม่ผิด"... ไม่ปราศิกดังที่มักจะนำมออ้าง!!!

พูดเรื่องนี้ก็ต้องต่อไปที่ท่งหลวงเตี้ย "พระดีที่ถูกชี้หน้า" (ฮา) ปกติก็ได้อาศัยลูกศิษย์ เนิบๆ มั่วๆ เอาตัวรอดเรียกบ้างจ้ย เอ๊ย!!! ศรีทธามาหลายงานวันดีคืนดีก็ดันขึ้นเวทีไปชนตอ ถูก "ส. ศ. ช." กระหนาบเสียดด้วยดัชนีพิฆาตและวาทะลือลั่นแห่งศตวรรษ "เจ้าคุณอย่ามาตีผีปากกับผม..."

วันรุ่งขึ้นไปงานๆ หนึ่งก็มีลูกศิษย์หักทลายถามหาด้วยห้วงโย "ใจครับหลวงเตี้ย... ออกอ้าวทิว? พระดีได้แต่ยิ้มแห้งๆ แล้วตอบว่า "มีนะ... (ฮา) นี้ก็ยังมี"

ห้าร้อยล้านบวก + 1...

กระแสวิพากษ์วิจารณ์ "หึงอ" "บริโภคนิยม" สำเร็จรูป

อ้อมกอด...

อ้อมง !!!

ที่มา กรุงเทพธุรกิจ พุธที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๐

มีเนยยุณะ(ฮา) "แล้วหลวงเตี้ยไปออกกับเขาทำไมละ?" ลูกศิษย์ถามหน้าซื่อ "ก็ไม่รู้นี่หว่าว่าไฉ่นั้นจะมา...(ฮา) ถ้ารู้ใครจะไป(ฮา) โอ้วทิวมันบอกว่ามีแค่ตำรวจที่ท่าคดีธรรมกายกับอำนาจที่ไหนได้... (ฮา-ปรบมือ)"

งานนี้เลยทำให้ "ปัญญาชนสยาม" ได้เล่นมิมลิควิดีโอเพลงร็อคของธรรมกายโดยไม่เจตนา นำเสียดายก็ที่เนื้อเพลงสั้นไปและไม่ยากมีนางเอก(ฮา)

กลับมาว่ากันที่เรื่องขรวาสจะปกครองพระ อย่างที่ "บางท่าน" ในสายสังฆาธิการกำลังเบียดเบียน/บิดเบือนข้อมูลเสียด "คมขวาง" ออกจะกราบงามๆ แทบทำพระคุณเจ้าทั้งหลาย ให้ท่านได้ใช้อะไรก็ได้ "ตรง" ดูลูกที่เกิดครับว่า ที่ผ่านมามีตั้งกะสมัยพระเจ้าตากเริ่มออกกฎควบคุมสงฆ์ กระทั่งถึงสมัยรัฐบาลคนดีชื่อพี่ชวนของ "คมขวาง" นี่นะ มีสมัยไหนที่ขรวาสไม่ปกครองพระก้าวก่ายคณะสงฆ์!!!!

■ กฎหมายการปกครองสงฆ์(ในชื่อต่างๆ) ทุกฉบับ(ทั้งที่ผ่านรัฐสภาและคณะปฏิวัติใดๆ ออกมาบังคับใช้นั้น มีบ้างหรือไม่ ที่พระได้มีส่วนร่วมในการร่าง ได้กำหนดแนวทาง-โครงสร้าง เป้าหมาย หรือได้กำหนดเจตนารมณ์นี้ยังไม่ต้องพูดถึงความถูกต้อง/ผิดหลักนิติธรรม ที่ “ผู้ถูกบังคับใช้” ตามกฎหมาย ไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไม่มีโอกาสสรรหาคนมาออกกฎหมายบังคับใช้ตนเอง

■ และที่สำคัญเมื่อมองกันในวันนี้ ฆราวาสทั้งนั้นมิใช่หรือครับ? ที่กำหนดงบประมาณผ่านกรมการศาสนาทำให้เป็นคำนิยามที่ดี, เป็นงบประมาณใช้ในโรงเรียนปริยัติธรรม, ศูนย์เด็กเล็ก หรือกระทั่งงบประมาณในการซ่อมแซมศาสนสถานที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฆราวาสทั้งนั้นมิใช่หรือครับ ที่มักจะมาเรื่อยๆ เคียงถามว่า หลวงพ่อ หลวงพี่ จะเองบฯ นี้ใหม่ครับ ถ้าเอาบฯ สร้างอาคารเรียนหลังใหม่ผมขอ ๑๐-๑๕% (ฮา)

■ นี่ยังไม่นับอำนาจเงินฟ้าของกรมการศาสนา หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับซึ่งเข้ามา “ล้วงลูก” พระคุณเจ้ากันอย่างสนุกมือ? ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตั้งแต่ปีงบประมาณกระทั่งเอาการขอสมณศักดิ์มาขู่ จนหน้าเขียวแล้วเขียวอีก แต่อนิจจา... หาได้มองเห็น หรือเท่าทันประเด็นกันไม่...

■ แต่พูดไปทำไมมี ที่บ่นๆ บ่นต่างๆ เรื่องฆราวาสจะปกครองพระกันอยู่นี้มีสักกี่คนที่รู้บจะรู้ว่า ใ้พ.ร.บ. เจ้าปัญหาที่ว่านั้นมันชื่ออะไร ว่าด้วยเรื่องไหน และร่างกันไปแล้วหรือยัง... เอ้อ!!!

■ วมาเรื่องธรรมกายของพี่ไชยบูลย์ เขาลักนิด แ่วมว่าในการประชุมพระ

สังฆาธิการระดับเจ้าคณะภาคทั่วประเทศ ถึงกับมีการตกลงกันว่า ... “ตั้งแต่นี้ไป พระสังฆาธิการทั้งหลายจะต้องไม่พูดเรื่องธรรมกาย และจะต้องไม่ระบุว่านิพพานเป็นอดีตหรืออนาคต” ถ้าใครจะเถียงว่าไม่พูดหรือชี้แจงว่าไม่จริงก็ว่ามา ประเดี๋ยว “คมขวาง” จะได้เปิดเขี่ยย้อนหลังให้พบว่าใครมุลากันแน่ หรือถ้าท่านผู้อ่านสนใจก็บอกมานะครับ... ว่าจะถอดเขี่ยพวกนี้ลงตีพิมพ์เสียเลยดีหรือไม่!???

■ ถึงตอนนั้นเพนหน้หน้าเล่าเรื่องยาว “ธรรมกาย-ธรรมโยก” กรุณาอย่ากระพริบตาและขอรับ “คมขวาง” เตือนเอาไว้ล่วงหน้า ฉากจบนั้นกำหนดเอาไว้แล้ว รออยู่แต่ว่าจะบริหาร “หน้าตา” ผู้เกี่ยวข้องอย่างไรเท่านั้นเอง หลักฐานอดีตตะปือที่ตำรวจกับหน่วยงานด้านการข่าวมีอยู่นั้น ว่ากันว่า “คุณยายจันทร์” ก็เหาะไปปัดไม่ไหว... (ฮา)

■ ที่น่าดูเป็นพิเศษก็คือพวกขุนพลอพยักและกองเชียร์ ทั้งที่ แทงตรง - แทงกัก และที่ทุ่มหมัดหน้าตักอุ้มธรรมกาย(ไม่นับพวกที่ร่วมโงมมาแต่ต้นร่วมจ้อฉลมาตั้งแต่แรก) พอเรื่องมันซึกจะลงเอออีแบบนี้ก็ซึกจะหันรีหันขวางว่า “อาตมา.. เอ๊ย!! ตูหนอตู อยู่ดีไม่ว่าดี ดันไปอุ้มกระโถนซึกเข้าจนได้ แล้วจะเอาไปกันดีละหนอ...” ที่เคยอาศัย “หาเศษหาเลยกับธรรมกาย-สุนัขรับใช้คุณไชยบูลย์” พวกนี้ละครับ “คมขวาง” ขอเชิญพี่น้องทั้งหลายจับตาให้ดีๆ ว่าเขาจะมีวิหทยุทธ์ “ออกตัว” กันอย่างไร? เราที่เป็นคนดูมกแต่ต้นก็จะได้รู้จัก “คน” ได้มากขึ้น ส่วนพี่น้องชาวธรรมกายก็จะได้ดวงตาเห็นธรรมกันละครับ ว่า... ถึงที่สุดแล้ว ใ้ที่หัวหน้าๆ แจกๆ เอาไว้ในที่สุดมันก็อันิจจังเช่นนั้น

■ แงงเขฯ ฉบับนี้ไม่มีเรื่องในแวดวง “เสขิยธรรม” โดยตรงมาเล่า ขอยกยอดเอาไว้คราวหน้า ที่เร้าออกเป็นรายสามเดือนก็แล้วกันนะครับ เหตุผลต่างๆ ก็มีอยู่ว่า ต้องกันเนื้อที่ให้ “ธรรมกาย” เขาน้อย ก่อนที่เรื่องจะจบเสียก่อน(ฮา)

.....

ฉบับนี้ไม่มีคำถาม แต่อยากจะประกาศว่า **ใครมีเรื่องราวที่ไม่ชอบมาพากลของอลัชชี ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน เป็นตัวเล็ก หรือตำแหน่งใหญ่ ก็ขอให้แจ้งเข้ามา** ถ้ามีหลักฐานความผิดก็ยิ่งดี แต่หากไม่มีขอแค่เค้าเงื่อนก็ได้ ส่งมาที่ “คมขวาง” ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ หรือ komkwang@yahoo.com รับรองว่าจะมีของขวัญให้ตั้งแต่ชั้นรับเรื่อง สิบพบเค้าเงื่อน จนสามารถเปิดเผยออกสู่สาธารณะ จะมากจะน้อยก็ต้องคอยดูกันละครับ

66
**อย่าปล่อยให้
อลัชชีลายนวล**
99

หนังสือน่าสนใจ

ภาวนาคือชีวิต

เชอเกียม ตรุงปะ เขียน

อนิตรา พวงสุวรรณ - ไมเซอร์ แปล

ราคา ๙๐ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ ๙๑ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง

ภาวนาคือชีวิตได้อธิบายถึงข้อธรรมต่างๆ ที่โยงกับการฝึกสมาธิภาวนาอย่างเข้าใจง่าย เช่น ทาน ขันติ และปัญญา อีกทั้งได้ให้หลักสำคัญและความเข้าใจในการฝึกสมาธิชนิดที่สามารถเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตประจำวันในสังคมที่เราอยู่ โดยไม่ต้องแยกเรื่องทางธรรมออกจากทางโลก

คนปลูกต้นไม้

ฌ็อง ฌีโคโน เขียน

กรรณิการ์ พรมเสาร์ แปล

ราคา ๕๕ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกธรรมดา ๖๔ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๓ สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง

คนปลูกต้นไม้ เป็นเรื่องราวของชายหนุ่ม ผู้ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและโดดเดี่ยว เขามีความมุ่งมั่นในการพลิกผืนแผ่นดินที่แห้งแล้ง ให้กลายเป็นป่าที่เขียวชอุ่มด้วยมือทั้งสอง โดยไม่สนใจว่าแผ่นดินนั้นเป็นของใคร หนังสือเล่มนี้นอกจากจะสามารถสื่อให้ผู้อ่านเกิดแรงบันดาลใจในการพลิกฟื้นความเขียวชอุ่มให้กับโลกแล้ว ยังสะท้อนถึงความตั้งใจอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ธรรมชาติคนหนึ่งที่มีความพยายามในการฝากผลงานทรงคุณค่าไว้ให้กับโลก โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

พุทธธรรมกับอุดมการณ์ สำหรับศตวรรษที่ ๒๑

ปาฐกถาครบรอบ ๖๐ ปี พระธรรมปิฎก

(ป.อ. ปยุตฺโต)

ราคา ๙๐ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ ๑๔๗ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง

เป็นการรวมปาฐกถา ๔ ชุด ที่จัดขึ้นเนื่องในวาระครบ ๖๐ ปี ของพระธรรมปิฎก เนื้อหาของปาฐกถามี ๔ ชุดคือ พระธรรมปิฎกกับพัฒนาการของพุทธศาสนาในประเทศไทย โดย พระไพศาล วิสาโล, การฟื้นฟูคณะสงฆ์ไทย :

ภารกิจของชาวพุทธร่วมสมัย โดย อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์, พุทธธรรมกับอุดมการณ์สำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดย ศ.น.พ. ประเวศ วะสี และอริยวินัยกับศาสตร์ร่วมสมัย โดย ดร.วิระ สมบูรณ์

คำให้การของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ :

กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

ราคา ๘๐ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ ๑๐๔ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๗ สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง

เป็นการให้ปากคำต่อรัฐสภาในประเทศสหรัฐอเมริกาของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ กรณีเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ "บันทึกความรุนแรงและรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙" ที่อาจารย์ได้บันทึกทမ်းที่ถึงลอนดอน จึงถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง เพราะยังไม่มีมีการชำระประวัติศาสตร์ดังกล่าว

จากกรรมมารดาถึงเชิงตะกอน

รวมข้อเขียนของป๋วย อึ๊งภากรณ์

ที่ทรงครอบครัวยุติคัดเลือกมาเพื่อเป็นที่ระลึกหลังจากท่านล่วงลับไปแล้ว

ราคา ๑๓๐ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกพิเศษ ๒๒๒ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๓ สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง

แด่หนุ่มสาว

กฤษณมูรติ เขียน

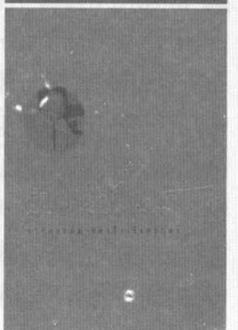
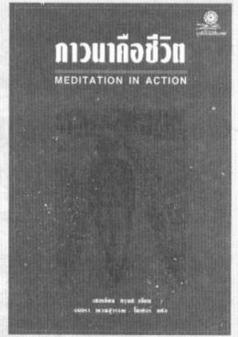
พจนา จันทรสันติ แปล

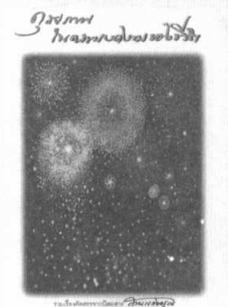
ราคา ๑๐๐ บาท

ขนาด ๑๖ หน้ายกธรรมดา ๑๐๖ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ สนพ.มูลนิธิโกมลคีมทอง

แด่หนุ่มสาวกล่าวถึงทั้งเรื่องการศึกษา ชีวิต ความกลัว ความรัก การสร้างสรรค์สังคม และความเป็นเสรีชน เป็นหนังสือที่สร้างสรรค์พลังในการแสวงหาให้คนหนุ่มสาว เป็นการถ่ายทอดจิตวิญญาณที่กบฏต่อกระแสหลักของสังคมและการต้องวิ่งไล่ตามยุคสมัยและระเบียบแบบแผนอันทำให้คนเราขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าเติบโต ไม่กล้าไฝ่ฝัน ถึงสิ่งที่ดีงามตามความเชื่อของตน

บันทึกวันแห่งสติ

บันทึกวันเวลาและเรื่องราวแห่งการเริ่มต้น
ในวันแห่งสติของคุณ...
ของขวัญแทนใจ...สำหรับการเริ่มต้นปีใหม่นี้
ปกอ่อน ๙๐ บาท ปกแข็งเย็บก็ ๑๕๐ บาท
ขนาด ๑๓ x ๑๘ ซม.
กระดาษปอนด์ ๑๖๐ หน้า
แทรกด้วยภาพพระรามาธิบดี ๔ สี
ไม่มีเส้นบรรทัด
สนพ. มูลนิธิโกมลคีมทอง จัดพิมพ์

ภิกษุกับนักปรัชญา

โดย **ผ่องขวัญ เรอเวล ริการู**
มัตติเยอ ริการู
แปลโดย **งามพรรณ เวชชาชีวะ**
สำนักพิมพ์ออร์คิด
หนา ๓๓๓ หน้า ราคา ๒๕๐ บาท.

เป็นบทสนทนาในประเด็นพุทธศาสนากับปรัชญาตะวันตกโดย ผ่องขวัญ ริการู นักปรัชญาผู้เป็นสมาชิกราชบัณฑิตยสถานแห่งฝรั่งเศส กับท่านมัตติเยอ ริการู ผู้จบปริญญาเอกด้านชีววิทยาโมเลกุลที่สถาบันปาสเตอร์ แต่แทนที่จะเอาดีทางการงานในวงการศึกษา กลับหันมาสนใจพุทธศาสนา (แบบธิเบต) และชวนเขียนภิกษุขึ้นมากว่า ๒๐ ปี
หนังสือเล่มนี้เป็นการพบกันระหว่างสองวัฒนธรรมทางปัญญาที่น่าสนใจ เช่น เรื่อง การเกิดปัญญา พุทธศาสนาเป็นปรัชญาหรือศาสนา เรื่องความก้าวหน้า ความรู้ ความสุข อาจเป็นเพราะความเป็นคนวงนอกและความ เป็นนักปรัชญาของผ่องขวัญ เรอเวล จึงทำให้คำถามและข้อสังเกตหลายอย่างที่มอง พุทธศาสนาที่น่าสนใจและท่านมัตติเยอ ก็มีความรู้ ในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง สำหรับคนที่สนใจ พุทธศาสนาหรือปรัชญาน่าท้ออ่าน

ดุลยภาพในความมดงามของชีวิต

ยุทธชัย เฉลิมชัย บรรณาธิการ
สำนักพิมพ์ มูลนิธิสถานแสงอรุณ
หนา ๒๕๔ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท
เป็นหนังสือรวมข้อเขียนที่ตีพิมพ์
ในนิตยสาร สถานแสงอรุณ ในรอบสามปีที่ผ่าน
มา เป็นการรวมทรรศนะข้อคิดสะกิดใจ
ทั้งในเรื่องสังคม การศึกษา การใช้ชีวิต รวมทั้ง

เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจากนักคิดนักเขียนนัก
กิจกรรมที่ทำงานรับใช้อุดมคติ หนังสือ
เล่มนี้ไม่หนักและไม่เบา คือไม่หนักจนกลายเป็น
หนังสือวิชาการ แต่ก็ไม่เบาเพราะเต็มไปด้วย
สาระเผด็จ

ข้อคิดสำหรับ ค.ศ.๒๐๐๐

ส.คิวกัช
จัดพิมพ์โดยเสมสิกขาลัย
หนา ๑๔๓ หน้า ราคา ๙๐ บาท
เป็นหนังสือรวมข้อเขียนและคำบรรยาย
ที่มีทั้งเกร็ดประวัติชีวิต และข้อคิดจากชีวิต
ของบุคคลสำคัญ เช่นนายปรีดี พนมยงค์
นายปวย อึ้งภากรณ์ เป็นต้น และรวมข้อคิด
ในประเด็นต่างๆ เช่นการวิพากษ์วิจารณ์
การสื่อสารในบท "สิทธิเสรีภาพในการสื่อสาร"
หรือคำบรรยายในเชิงวัฒนธรรมเช่นเรื่อง
อาหารการกินในหัวข้อ "คนไทยกินอาหารไทย;
จะได้ไม่ป่วยง่ายตายเร็วอย่างฝรั่ง" เป็น ส.ค.ส.
จาก ส. คิวกัช ตีพิมพ์ครั้งแรกปี ๒๐๐๐

ขอรับบริจาค

อุปกรณ์การเรียนการสอน
เช่น สมุด, ดินสอ, ปากกา ฯลฯ
ให้กับเด็กชาวไทยภูเขา
ที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
ติดต่อสอบถามได้ที่
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ
ถ.สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
โทร. ๔๓๗-๙๔๕๕
โทรสาร ๔๓๗-๙๔๕๐

ชาวคิวไลซ์

การเมืองวัฒนธรรมไทยใต้เงา IMF

เกษียร เตชะพีระ เขียน

๒๓๘ หน้า ราคา ๑๖๕ บาท

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

ถ้าสิ่งที่คุณมองหา คือ หนังสือเล่มหนึ่งที่ทำให้ภาพการตื่นเร้าจากสภาพอึมครึมของสังคมไทย ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา ในทางทำนองกระชับ ฉับไว และไม่น่าเบื่อ อย่างพูดว่าเชียร์เลย หากอ่านและจะครับ "ชาวคิวไลซ์" แม้ปกหนังสือ ดูไม่น่าหยิบจับแต่เนื้อใน อันเป็นสารัตถะของมัน จะทำให้คุณที่ไม่เคยหัดตั้งคำถามกับอะไรในชีวิตเลย อาจถึงกับต้องเปลี่ยนนิสัยกันคนแล้ว

การพูดเรื่อง น่า เบื่อ น่า ยาย ย... เช่นเรื่องการเมือง นโยบาย การเงินการคลัง ระบบเศรษฐกิจ การต่อสู้ของคนยากคนจน ประวัติศาสตร์ ทุกข์ของสังคม ฯลฯ ให้มีสีสัน มีชีวิตชีวา เคลื่อนไหวได้ โดยไม่หลงประเด็นเป็นการพุ่มพวยหรือตกเป็นเครื่องมือปลี่ยนปลอน หลอกลวงของลัทธิหนึ่งใดเสียเอง นับถึง พ.ศ. นี้มีคนทำได้ไม่กี่คน และยิ่งผู้เขียนเป็นคนตุลาที่ยังไม่ขายจิตวิญญาณแห่งความเป็นคนตุลาด้วยแล้ว .....

ทำไมจึงกล่าวเช่นนั้น

เพราะถึงแม้ "ชาวคิวไลซ์" จะเป็นเพียงหนังสือ รวมบทความเล่มหนึ่ง ที่เขียนขึ้นในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ขึ้นเก้าที่สุด (๒ ก.พ. ๔๐) ถึงขึ้นใหม่ที่สุด

(๑๒ พ.ย. ๔๑ ซึ่งหมายถึงผ่านมาแล้ว ๑ ปีเต็ม) แต่บทความทั้ง ๔๖ ชิ้นที่ถูกนำมาเรียงร้อยใหม่ในการตีพิมพ์ครั้งนี้ ได้สลัดหลุดจากการอบกอลเวลาในความหมกหมองเก่า-ใหม่ไปแล้ว โดยหันมาทำหน้าที่เป็นหน้าประวัติศาสตร์ทางความคิดต่อการเมืองวัฒนธรรมไทย และทำได้อย่างสืบเนื่อง

หากคุณติดตามอ่านบทความเหล่านี้ตามหน้าหนังสือพิมพ์และวารสารรายสัปดาห์อย่างชนิดที่ไม่พลาดแม้แต่ชิ้นเดียวตามระยะเวลาที่ระบุไว้ ก็ไม่แน่ว่าคุณ จะเห็นภาพรวมของสิ่งที่บทความทั้ง ๔๖ ชิ้นนี้ต้องการบ่งบอก และนี่คือความมหัศจรรย์ของหนังสือรวมบทความเล่มนี้ สมดังที่นักเรียนประวัติศาสตร์ที่ชื่อ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ฟันธงไว้ในคำนำเป็นประโยคแรกว่า "แม้ว่าชาวคิวไลซ์เป็นรวมบทความซึ่งเขียนขึ้นต่างวาระกัน แต่หนังสือเล่มนี้มีเอกภาพ" นี้มีข้ออะไรอื่น หากเกิดจากการทำงานหนักของผู้เขียนและบรรณาธิการ (ซึ่งคาดว่าเป็นคนเดียวกัน) ที่มีใจเพียงแคเขียนคอลัมน์รายวันเพียงเพื่อเอาใจผู้อ่านอย่างเห็นกันดาดดั้นในสังคมนี้ และไม่ไช่บรรณาธิการประมาทจับอะไรก็ได้มาใส่ไว้ในกระดาษเย็บเล่มแล้วเรียกมันว่า "หนังสือ"

อะไรเป็นเอกภาพที่ว่า? คำตอบคือ เพราะ... "ประเด็นคำถามที่เป็นรากฐานให้แกบทความทั้งหมดเหล่านี้ ไม่ใช่เพียงสถานการณ์แวดล้อมของสังคมไทยซึ่งเกิดจากโปรแกรมของไอเอ็มเอฟ (ตั้งชื่อรองของหนังสือ) เท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่า ก็คือประเด็นคำถามเกี่ยวกับชาติและความเป็นไทย" (นิธิ เอียวศรีวงศ์ คำนำ (๗))

ในฐานะผู้อ่านสามัญชนคนหนึ่ง ที่ควรอ่านหนังสือเล่มนี้ เมื่ออ่านจบ ผมเห็นด้วยอย่างเต็มที่ว่า หนังสือเล่มนี้มีเอกภาพจริง แต่ผมรู้สึกว้า เอกภาพที่ว่านั้น ไม่ใช่ประเด็นคำถามเกี่ยวกับชาติและความเป็นไทยเสียแล้วขอรับ!!!

หากประเด็นหลักของหนังสือเล่มนี้คือ ประเด็นทางถามเกี่ยวกับ ความยุติ

ธรรม ความยุติธรรม ความยุติธรรม เริ่มไปตั้งแต่แรกแรก *ชาตินิยมกลางกระแสโลกาภิวัตน์* ที่วางถามความเป็นชาติในความหมายของมวลชนที่ถูกปิดเบื้องมาตลอด, "ชาตินิยม" ที่นายทุนไม่ต้องถาม, "ชาตินิยม" อันเป็นมายาคติที่หลอกคนจนให้ร่วมทุนทอดผ้าป่าช่วยชาติ, และแม้แต่ชาตินิยมที่คนไทยควรพาทันทรยศ

ภาค ๒ *อยู่อย่างไทยในยามยาก* ทวงถามความช่วยเหลือจากรัฐให้คนทุกข์ที่โดนพิษภัยหลังพองสบู่แตก

ภาค ๓ *พ้นตลาดเสรีออกไป* ทวงถามความชอบธรรมของนโยบายทุนนิยมตลาดเสรี และถามหาทางเลือกใหม่ที่ไม่พ้นการเอารัดเอาเปรียบเชิงโครงสร้าง

ภาค ๔ *การเมืองภาคประชาชน* ทวงถามนโยบายการพัฒนาที่ละเอียด/สุบเลียด/และดูหมิ่นคนจน

ภาค ๕ *อันเนื่องมาแต่ ๑๔ ตุลา* ทวงถามความเป็นประวัติศาสตร์ และการบิดเบือน/จำกัดประวัติศาสตร์กรนี้ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

แม้การทวงถาม ความยุติธรรม จะดูเชยในพ.ศ. นี้ แต่ในแง่ความเป็นจริงแล้ว ใคร (หน้าไหน) ที่จะกล้าปฏิเสธว่าถึงเวลานี้ เมืองไทยไม่มีความยุติธรรมเอาเข้าจริง เรายังมีนายทุนธุรกิจผูกขาดกลาดเกลื่อน ยังมีนโยบายสุมทรัพย์จากหมู่บ้านอันห่างไกลมาป้อนเมือง ยังมีการเอาเงินมาลงทุนด้วยมาตรการลดหย่อนภาษีทุกรูปแบบ ขณะเดียวกันก็เบียดบังทรัพย์สินที่ควรได้ของคนจนทุกวิถีทาง ยังมี ฯลฯ

นี่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทุกยุคทุกสมัยไม่ว่าจะเปลี่ยนชื่อระบอบการปกครองหรือระบบเศรษฐกิจเป็นเช่นไร ดังนั้น เมื่อผู้เขียนตั้งคำถามต่อกรออกจากปัญหา ไม่ว่าจะในชื่อ ธรรมรัฐ ชุมชนชาตินิยม ฯลฯ อันเป็นกระบวนการสร้างชาติทั้งทีจะเป็นทางเลือก ทางตัน หรือทางสามแพร่งก็ตาม ก็มักจะจบด้วย ประโยคที่ไม่ไว้วางใจเสมอว่า "กระบวนการสร้าง

ชาติทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ จึงต้องสถาปนาสิทธิทรัพยากรชุมชนไว้เป็นเงื่อนไขเบื้องต้น” (น. ๑๗๖)

อันหมายความว่า ไม่ว่าจะคุณเรียกนโยบายที่นำมาใช้อะไรก็ตาม แต่ทำอย่างไรถึงจะลงไปให้ถึงคนจน และท่วงทำนองของทุกบทความก็เป็นเช่นนั้น โดยโยงตั้งแต่ประเด็นในเชิงนามธรรม ความเข้าใจเรื่องความเป็นชาติท่ามกลางโลกาภิวัตน์ ถึงทุกขสัจที่เกิเกิดขึ้น ต่อด้วยความแยกส่วนและความไม่ชอบธรรมของทุนนิยมตลาดเสรี และในภาค ๔ ก็โยงไปสู่การดิ้นรนเพื่อหาทางออกของคนจนปิดด้วยภาค ๕ อันว่าด้วยอีกตัวอย่างหนึ่งที่เป็นการ “ตอง” ประวัติศาสตร์ไว้เฉยๆ โดยไม่สนใจสาระตะของมัน

มองด้วยแหม่มของคามยุติธรรมบทความทั้งหมดเหล่านี้ จึงไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่า “คำร้องทุกข์”

และที่น่าชื่นชมก็คือ นี่เป็นคำร้องทุกข์แทนคนจนที่ถูกเขียนขึ้นด้วยชนชั้นกลาง

ศักดิ์ศรี รุ่งเรือง

คืนชีวิตสู่ความเรียบง่าย

ของเอลเลน เซนต์เจมส์
แปลโดย นุชจรีย์ ชลคุป
สำนักพิมพ์มูลนิธิโกลด์คิมทอง,
๒๖๔ หน้า, ราคา ๑๘๐ บาท

คุณเคยรู้สึกว่าคุณมันช่างเต็มไปด้วย

ความยุ่งยากไหม ต้องเจอคนนั้นคนนั้นไปโน่นมานี่ เต็มไปด้วยเรื่องที่จะต้องทำ และที่สำคัญที่สุด เรื่องที่คุณทำนั้นไม่ได้ทำให้คุณมีความสุขเลย แม้ว่าผลที่ตามมามันจะทำให้คุณมีสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตอย่างเพียบพร้อม แต่เพราะเหตุที่คุณมีแต่เรื่องยุ่งๆ อยู่ตลอดเวลา เครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตเหล่านั้น ก็ไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้สมค่าที่คุณยอมสละชีวิตเพื่อหา มันมาเลยเพราะการเพิ่มขึ้นของวัตถุไม่ได้หมายถึงปริมาณความสุขที่เพิ่มขึ้น

“ทำไมคุณไม่ลองใช้ชีวิตง่ายๆ ดูละ ความเรียบง่ายมันทำให้ชีวิตมีความสุขนะ”

“ชีวิตเรียบง่ายหรือ มันน่าจะดีนะ แต่มันคงไม่เหมาะกับเราหรอก เราไม่พร้อมที่จะใช้ชีวิตอย่างนั้น เรายังมีกิเลสมากเกินไป”

เพราะเราคิดว่า การใช้ชีวิตเรียบง่ายคือการละทิ้งทุกอย่าง ออกไปเป็นฤๅษีหรือนักบวชหรือว่าใช้ชีวิตคล้ายๆ อย่างนั้น เราจึงพอใจชีวิตที่ยุ่งเหยิงแบบเดิมๆ ทั้งๆ ที่มีทางที่จะทำมันง่ายขึ้นได้

เอลเลน เซนต์ เจมส์ นำเสนอชีวิตที่เรียบง่าย ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่ไม่คิดจะไปอยู่ป่าอยู่ดง เธอเสนอว่า การอยู่ในเมืองก็สามารถทำชีวิตให้เรียบง่ายได้ ถ้าเราคิดจะทำมันและในเล่มนี้ก็เป็นประสบการณ์จากการใช้ชีวิตเรียบง่ายของเธอหลังจากที่เธอเห็นว่าชีวิตมันยุ่งเหลือเกินเธอเห็นว่าชีวิตมันยุ่งเหลือเกิน เธอจะพาให้มันง่ายขึ้น

ชีวิตของเรามันยุ่งยาก เพราะเราไปยุ่งกับเรื่องที่ทำให้เสียเวลา ยิ่งคนในกระแสวัฒนธรรมบริโภคนิยมยิ่งแล้ว ช่างมีเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องมากมายเหลือเกิน ทั้งๆ ที่เรื่องเหล่านั้นเราสามารถลดลงได้ ถ้าเรารู้จักเลือก เพื่อว่าชีวิตจะได้ง่ายขึ้น และในหลายกรณี ความยุ่งยากเกิดเพราะเราทำตามมาตรฐานที่ผู้อื่นกำหนด เราต้องใช้เสื้อผ้า รถยนต์ ของใช้ซึ่งกำลังเป็นที่นิยม เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว เราจะรู้สึกขาดหายไป ไม่มีความสามารถ ไม่มีความสุข ไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งๆ ที่เราจะต้องเสียเวลาที่จะอยู่กับคนที่เรารัก เวลาว่างเพื่อที่จะได้ทำในสิ่งที่

เราพึงใจสูญเสียทั้งเงินทองและพลังงานที่เราเสีย เพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นมา ซึ่งโดยส่วนมากเป็นสิ่งที่เกินจำเป็นจริงๆ

การได้การมีหรือการเป็นอะไร มันไม่ใช่เรื่องน่าแปลกสำหรับชีวิต เพียงแต่ว่าเมื่อเราได้สิ่งหนึ่งมา เราก็ต้องสูญเสียอีกสิ่งไป ไม่มีอะไรที่ได้มาเปล่า ๆ เมื่อเราต้องการความสำเร็จในชีวิต ต้องการความหรูหรา ความสะดวกสบายเราก็ต้องสูญเสียเวลาที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราไม่ได้สนใจมันจริงๆ หรือต้องเกี่ยวข้องกับผู้ที่เราไม่ต้องการพบเจอ กับกิจกรรมที่เราไม่ปรารถนาจะทำ จนบางครั้งความพรุ่งพร้อมที่เราได้มากกลายเป็นหมั่นแหม่นเพราะเราได้สูญเสียเวลาไปกับเรื่องยุ่งๆ จนหมดสิ้นแล้ว

หากเราตระหนักถึงความยุ่งยากที่เกินจำเป็นในชีวิตและปรารถนาชีวิตที่เรียบง่าย จากประสบการณ์ของเอลเลน เซนต์เจมส์ ทำให้พอจะมองเห็นว่า ยังพอจะมีช่องทางที่ช่วยให้เรามีเวลาในชีวิตมากขึ้นได้อยู่และได้ทำอะไรที่ควรทำเพื่อคนที่เรารักได้ทำในสิ่งที่เราต้องการทำอย่างแท้จริงในชีวิต และที่สำคัญคือเราจะได้อยู่อย่างมีความสุขกับสิ่งที่เราพอใจ ไม่ต้องไปฝืนทำในสิ่งที่เราไม่ต้องการทำอีกต่อไป

เวลาในชีวิตมีไม่มากพอที่จะให้เราไปทำ ในสิ่งที่ต้องการทุกๆ เรื่อง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องเลือกทำเลือกเกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นจริงๆ ถ้าเราอยากใช้ชีวิตเรียบง่ายเราต้องทำความเข้าใจกับตนเองให้ได้ว่าจะอะไรคือความต้องการที่แท้จริงของเรา อะไรคือสิ่งที่เราอยากทำอย่างแท้จริง จากนั้นเราก็ต้องเริ่มสำรวจว่า อะไรคือส่วนเกินของเรา อะไรคือกิจกรรมที่ไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการทำอย่างแท้จริง และวัตถุประสงค์เครื่องใช้อะไรที่เกินจำเป็น เรามีแต่ไม่เคยใช้หรือใช้แล้วไม่ต้องการใช้มันอีก แล้วเราก็ค่อยๆ สลัดส่วนเกินเหล่านั้นในชีวิตออกไป และในการแสวงหาสิ่งต่างๆ เข้ามาในชีวิตไม่ว่าจะซื้อของสักชิ้น หรือจะทำกิจกรรมบางอย่างเราก็จำเป็นต้องหาวิธีป้องกัน

ไม่ให้ตัวเองตกเข้าไปในวังวนเดิม บางครั้งก็ต้องถามตัวเองอยู่บ่อยๆ ว่า มันจะทำให้ชีวิตเราย่ำแย่ขึ้นหรือเปล่า หรือยิ่งจะทำให้เรายิ่งยากมากขึ้น เมื่อมันตรงกับความต้องการที่แท้ของเรา และเราจำเป็นต้องทำมันแรกก็ทำ ในเล่มเราจะพบกับวิธีการเรื่องหุยมหิมต่างๆ ตั้งแต่เรื่องการเงิน รถยนต์ เรื่องเสื้อผ้า เรื่องบ้านเพื่อความเรียบง่ายในชีวิต บางที่เราอาจต้องสละอะไรต่อมิอะไรที่เราสะสมไว้ เพราะมันเป็นภาระเครื่องชีวิตครั้งใหญ่ไม่ใช่เล่นทีเดียว

ฟังดูเหมือนกับสละทรัพย์สมบัติ ออกบวชแต่จริงแล้วไม่ถึงขนาดนั้นหรอก การที่เราทิ้งขยะ ไม่ว่าจะกิจกรรมขยะๆ หรือสิ่งของขยะๆ เพื่อนำชีวิตสู่ความเรียบง่าย แม้ว่าเราจะต้องไปอยู่บ้านหลังเล็กลง ครอบครองวัตถุน้อยลง เพื่อแลกกับความสุขในชีวิต เพื่อแลกกับความสัมพันธ์อันดีของคนในบ้าน มันเป็นการแลกที่คุ้มค่าไม่ใช่หรือ

ทีวี ธรรมชาติ

เมตตาภาวนา คำสอนว่าด้วยรัก

ของ ดิษ นัท อันท์

แปลโดย ชวรา วินคานต์
สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง
๒๒๓ หน้า ราคา ๑๙๕ บาท

เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือเล่มนี้

พูดถึงความรัก ตั้งแต่รักตัวเอง รักผู้อื่น รักลูก รักคู่ครอง หรือแม้แต่รักศัตรู ยิ่งพูดถึงผลเสียหายอันเกิดมาจากความโกรธความเกลียดซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับความรัก พูดถึงศิลปะการใช้ชีวิต การขยายตนออกจากความเกลียด การมีชุมชนหรือสังฆะที่จะช่วยหนุนเสริมชีวิต และที่สำคัญก็คือเมตตาภาวนา

การภาวนา คือ กระบวนการพัฒนาศักยภาพอันใดอันหนึ่งให้เกิดมีขึ้น เช่น สมกัฏฐานซึ่งก็คือกระบวนการพัฒนาจิตใจที่ตัวกรรมนิมิตระงับลงเสียก่อนนั้นคงเมตตาภาวนาเป็นกระบวนการพัฒนา หรือปลูกเมล็ดพันธุ์แห่งความเมตตาอาหารให้เกิดขึ้นในใจ เมตตาคือจิตที่เปี่ยมเมตตา ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานสำหรับการพัฒนาจิตในระดับสูงขึ้นไป เมตตาภาวนานี้ เป็นบทบาทหลัก สำหรับผู้ที่มีนิสัยมักโกรธ เป็นเครื่องมือที่ทําให้จิตอ่อนโยน

ความโกรธสร้างผลร้ายให้กับชีวิตเราเกินกว่าที่เราคาดคิด ผู้ที่ถูกมันทำร้ายเป็นคนแรกคือตัวเราเอง คนต่อมาก็คือคนที่เรารัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเด็กๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของเรา บ่อยครั้งที่พ่อแม่เอาความเจ็บปวด เอาความโกรธของตนเอง ถมใส่ลูกๆ อย่างขาดสติ ชีวิตลูกๆ ก็จะเต็มไปด้วยความหวาดกลัวและความทุกข์ ความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับเราก็จะค่อยๆ จางหายไป พ่อแม่กลายเป็นคนที่ไม่ปลอดภัยพอที่จะขอปรึกษาได้เมื่อพวกเขาที่มีความทุกข์ นี่เป็นเรื่องที่ทุกคนต้องกลับมาดูตนเอง เรากับลูกกลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับกันมากขึ้นทุกวันหรือเปล่า ถ้าเป็นเช่นนั้น สัญญาณอันตรายกำลังมาเตือนเราแล้ว มันเป็นเรื่องน่าเศร้ามิใช่หรือที่เด็กๆ ต้องหนีออกจากบ้าน เพราะทนายธรรมของผู้เป็นพ่อเป็นแม่ไม่ได้ หรือแม่ที่เกิดกับเรา มันอาจไม่เลวร้ายขนาดนั้น แต่เมล็ดพันธุ์แห่งความโกรธก็จะถูกบ่มเพาะในใจของลูกเรา แล้วก็ส่งไปยังหลานของเรา ท่านนัท อันท์เล่าถึงเด็กชายคนหนึ่ง เมื่อเขาหกล้มเขาจะถูกพ่อเตะคอกบ่อยๆ จนเขาสัญญากับ

ตัวเองว่า ถ้าเขามีลูกเขาจะไม่เตะคอกลูกเป็นอันขาด เพราะเขารู้สึกเจ็บปวดที่ถูกชูกเตะคอกอย่างนั้น แต่วันหนึ่งพ่อเขาเห็นน้องสาวหกล้มบาดเจ็บ เขาก็โกรธอยากเตะคอกตา แต่เขาก็รู้เท่าทันมันและหลังจากที่เขาใคร่ควมถึงมัน เขาก็เข้าใจพ่อของเขามากขึ้น เพราะเขามองเห็นว่าเมล็ดพันธุ์แห่งความโกรธนี้ได้ถูกปลูกฝังเอาไว้ในใจของพ่อของเขาและเมล็ดพันธุ์นี้ได้รับการสืบทอดมาเป็นทอดๆ จากบรรพบุรุษ และเด็กชายก็คิดว่าเขาจะพยายามหยุดมันให้ได้ในรุ่นของเขา

ความรักก็เช่นกันมันจะถูกปลูกฝังและรับช่วงต่อๆ มาเป็นทอด แม่อาจจะเป็นคนแรกๆ ที่ปลูกรักลงไปในตัวใจของเด็ก มันมีพื้นฐานของรักที่โปร่ง เป็นพื้นฐานให้เกิดความรักในแต่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายได้ แต่ที่นั่นแหละเพียงแค่ว่ารัก และปรารถนาดีเท่านั้นยังไม่พอ จะต้องมีการดูแลที่ถูกต้องด้วย ลูกๆ หรือคนที่เรารักนั้นหากจะเปรียบก็คล้ายๆ กับ ดอกไม้ หากเราดูแลไม่ดีพอเขาก็จะอับเฉา การดูแลที่ดีจะทำให้พวกเขาเติบโตเบิกบานมีความสุข

มนุษย์เป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน ถ้าเราทุกข์และโถมทับความทุกข์ของเราไปให้กับคนรอบข้าง เขาก็พลอยได้รับความทุกข์ไปด้วย แต่ถ้าเรามีสุข เราก็เป็นเหตุปัจจัยที่ดีเพื่อให้คนรอบข้างมีความสุข ดังนั้นเราก็ต้องดูแลตัวเอง ความรักมันต้องเริ่มต้นที่ตัวเองก่อน เราต้องมีความอาหารในตัวเอง เร็ยรู้ที่จะทำให้ตัวเองมีความสุข เพราะสุขของเราคือสุขของคนอื่นๆ ด้วย เมื่อเรารักตัวเองเป็น ก็พร้อมที่จะไปรักคนอื่น

สำหรับคูรัก ความรักอาจเริ่มต้นด้วยความหลงใหล แต่ความหลงใหลนั้นเป็นเรื่องชั่วคราว หากรักกันไม่ได้รับการพัฒนาจนกลายมาเป็นความเข้าใจและความซาบซึ้ง เพราะเหตุที่ในตัวคนเรามีทั้งขยะและดอกไม้ มีทั้งส่วนที่น่ารักและส่วนที่ไม่น่าพึงใจ ดังนั้นเราต้องมีศิลปะอย่าง

มากในการอยู่ร่วมกัน เช่น เราต้องยอมรับในสิ่งที่เขาเป็น ไม่ว่าความเข้มแข็งหรืออ่อนแอ ไม่ใช่เฉพาะส่วนที่ดี นอกจากนั้นความรักยังต้องอาศัยความอดทนและเข้าใจ ความลึกลับรักผิดชอบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความรักเราต้องเรียนรู้ที่จะดูแลกันและกัน ให้มีความสุข เพราะหลายคนเมื่อรักก็เกิดความรู้สึกครอบครองเกินพอดี อยากให้เขาเอาใจใส่เราคนเดียว ไม่อยากให้เขารักคนอื่น เมื่อมันมากเกินไปเขาก็เป็นทุกข์ระทม ถ้ารักที่จบลงด้วยความทุกข์ มันก็เป็นรักที่ผิดทาง หรือ เมื่อรักแล้วต้องไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน นอกจากเราต้องคอยให้ความช่วยเหลือ เมื่อคนที่เรารักเป็นทุกข์แล้ว เราก็ต้องพร้อมที่จะขอความช่วยเหลือเมื่อเราเป็นทุกข์ด้วยเพราะรักต้องไม่แบ่งแยก

รัยยังมีอีกหลายเรื่องที่เราต้องเรียนรู้ แม้ว่าเมตตามหาภวนา คำสอนว่าด้วยรักอาจจะไม่ใช่หนังสือที่ดีที่สุดในเรื่องความรักแต่มันก็อาจจุดประกายความเข้าใจในเรื่องความรักซึ่งบางที "รัก" มันมีขอบเขตที่กว้างขวางมากกว่าที่เราเข้าใจอยู่เสมออีกก็เป็นได้ ๆ

กวีวงศ์

เปิดโปงหนังสือ

“เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ”

รัชช ดำสอาด

“เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ” เป็นหนังสือที่

เขียนและรวบรวมงานเขียนจากที่ต่าง ๆ เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ผู้ที่มีความเห็นแตกต่างไปจากนายไชยบุญลย์ สุธพิณผลหรืออดีตพระธัมมชโย แห่งวัดพระธรรมกาย ดร.เบญจ ภาระกุล เกรินในหน้า ๑ ของหนังสือว่าตนเองใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ที่ให้สิทธิบุคคลผู้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๙ ที่ถือว่าบุคคลผู้แสดงความเห็นติชมด้วยความเป็นธรรมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

ข้อสังเกตแรกคือ “เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ” หนังสือที่มีความหนาประมาณ ๑๔๔ หน้า ไม่ปรากฏชื่อผู้พิมพ์ผู้โฆษณา งานเขียนทางความคิดที่มุ่งวิพากษ์วิจารณ์แต่ไม่แสดงแหล่งพิมพ์ หากเราจะข้ามประเด็นปัญหาการทำผิดกฎหมายคือพระราชบัญญัติการพิมพ์แล้ว งานเขียนดังกล่าวก็ขาดพลังที่จะเชิญชวนให้ผู้คนคิดคล้อยตาม เมื่อพิจารณาถึงความกล้าหาญของผู้เผยแพร่ ทราบว่าขณะนี้พนักงานสอบสวนกำลังตรวจสอบหาตัวผู้เขียนและผู้พิมพ์ผู้โฆษณาอยู่เพื่อประกอบการดำเนินคดี

เนื้อหาของหนังสือส่วนใหญ่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าพระลัทธิของสมเด็จพระสังฆราช (ที่ว่าพระธัมมชโยต้องอาบัติปาราชิก) นั้นเป็นพระลัทธิปลอม อันเป็นประเด็นสำคัญ

ที่ผู้สนับสนุนนายไชยบุญลย์ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องหักล้าง เพราะก่อนที่จะมีพระลัทธิตนับน้อออกมาข่าวคราวเกี่ยวกับวัดพระธรรมกายที่บรรดาสื่อมวลชนทุกแขนงพากันขุดคุ้ย เปิดโปงตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่าแทบจะถึงทางตัน เพราะทั้งมหาเถรสมาคมและหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบต่างพากันเมินเฉยที่จะแก้ปัญหาพระธรรมกายให้ลุล่วงไปโดยเร็ว แต่เมื่อปรากฏพระลัทธิตนับน้อออกมาสู่สาธารณชน ความตื่นตัวของฝ่ายต่างๆ ที่จะจัดการกับปัญหาวัดพระธรรมกายก็เริ่มกลับมาคึกคักขึ้น

ดร.เบญจ ซึ่งอ้างตัวว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญนิติศาสตร์ เริ่มต้นด้วยบทที่ชื่อว่า “เทวทัตยุคไฮเทค อันตรายต่อสถาบันชาติ ศาสนา กษัตริย์” ด้วยการกล่าวโจมตีบุคคลที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์วัดพระธรรมกาย ไม่ว่าจะเป็นพระธรรมปิฎก นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์, นายเฉลิมศักดิ์ ปิ่นทอง รวมทั้งองค์กรอย่างมูลนิธิโกลบอลฟรอนท์ ฯลฯ หลังจากนั้นจึงมุ่งที่ประเด็นพระลัทธิของสมเด็จพระสังฆราช โดยมุ่งชี้ให้เห็นว่าพระลัทธินั้นปลอมด้วยมีผู้ทักขึ้น

ผู้เขียนเป็นนักกฎหมายจึงขอวิจารณ์เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ในแง่มุมมองของนักกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการเขียนของ ดร.เบญจ ผู้อ้างตนเป็นนักกฎหมาย

การวิจารณ์หนังสือ “เปิดโปงขบวนการลัทธิพุทธ” ครั้งนี้ ขอที่จะไม่กล่าวถึงเรื่อง

ที่ผู้เขียนอ้างลอยๆ โดยปราศจากหลักฐาน

เช่นที่กล่าวว่า พระธรรมปิฎก “ทำการแก้ไข บิดเบือนพระไตรปิฎก...โดยสร้างเป็นระบบ คอมพิวเตอร์ซึ่งหากผู้ต้องการใช้อ้างอิงพระธรรมใด เมื่อเรียกใช้ข้อความนั้นๆ ก็จะได้ถ้อยคำอันได้บิดเบือนหรือแทรกแซง อุดมการณ์ความเห็นเข้าไปโดยเจตนา...” (หน้า ๑๑) สิ่งที่คุณเขียนอยากชี้ให้เห็นคือ กระบวนการให้เหตุผลของคุณเขียนหนังสือ เล่มนี้ไม่เป็นไปตามหลักเหตุและผล อันเป็นกระบวนการสรุปข้อเท็จจริง เพื่อไปสู่ความเห็นอีกอันหนึ่ง ผู้เขียน จะขอยกตัวอย่างให้เห็นดังนี้

ดร.เบญจ กล่าว “ร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ...” ได้มีการ ยกอ้างขึ้นก่อนหน้าหนังสือ “กรณีธรรมกาย” หากผู้ร่างไม่ใช่พระอรหันต์ ผู้ร่างจะ ทราบได้อย่างไรว่าจะเกิดกรณีธรรมกาย” และเหตุการณ์จะรุนแรงยืดเยื้อ ถึงกับ สามารถระบุไว้ในเหตุผลการยกอ้างของตน ว่า “กอรปกับกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ เดิมได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานานไม่ สามารถแก้ไขกรณีที่เกิดขึ้นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ... จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้”

กระบวนการให้เหตุผลเพื่อนำไป สู่ข้อสรุปของ ดร.เบญจ ข้างต้นไม่น่าที่ จะถูกต้องเพราะร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ร่างขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับ วงการสงฆ์โดยรวม ไม่มีกรกล่าวถึง กรณีธรรมกายโดยเฉพาะ เพราะกรณีนี้ เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นมากมาย ดังเช่น กรณียันตระ พุทโธภาวนา หรือสมนิกร เป็นต้น

ลักษณะอีกประการหนึ่งของ หนังสือเล่มนี้คือ ดร.เบญจ ผู้เขียนไม่อ้างถึง แหล่งที่มาของข้อความที่ตนยกมากล่าว อ้างในเครื่องหมายคำพูดว่าข้อความนั้น มาจากแหล่งใด ทำให้ผู้อ่านไม่อาจตรวจสอบความถูกต้องของข้อความที่ยกมา อ้างอิงได้ การอ้างอิงเช่นนี้หากเป็นเรื่อง ที่สำคัญมาก ผู้อ้างมีหน้าที่ต้องบอกถึง แหล่งที่อ้าง เช่นตอนที่ ดร.เบญจ กล่าวหา

ดร.เบญจ บารกุล

ที่มา: นิตยสาร “ผู้หญิง” ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒๔๓๓
ปีขลุ่ยหลัง กันยายน ๒๕๓๘

ว่าพระธรรมปิฎกหมิ่นพระบารมีของ องค์พระประมุข (หน้า ๒๐) ดร.เบญจ ได้อ้างข้อความในเครื่องหมายคำพูดหลาย บรรทัดเพื่อแสดงให้เห็นว่าพระธรรมปิฎก มีพฤติกรรมเช่นนั้นซึ่งเราไม่อาจทราบได้ เลยว่า ดร.เบญจ คัดข้อความนั้นมาจากที่ ไດ และมีการยกมาเฉพาะประโยคที่ทำให้ เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่

ต่อปัญหาที่ว่าพระลิขิตปลอมหรือไม่ นั้น ข้อน่าสังเกตคือหลังจากที่มีข่าว ว่าพระลิขิตปลอม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ เข้าไปดำเนินการสืบสวนสอบสวนและ แล่งว่าได้ตรวจสอบแล้วพบว่าพระลิขิต เป็นของจริง แต่หนังสือที่เขียนโดย ดร.เบญจ ยังคงคัดลอกเอาคำสัมภาษณ์ของ บุคคลต่างๆ ที่ให้สัมภาษณ์ก่อนที่จะมีการ ตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาชี้ให้เห็น ว่าพระลิขิตนั้นปลอม

ประเด็นหลักของหนังสือเล่มนี้คือ “พระลิขิตปลอมหรือไม่” ดร.เบญจ กลับมิได้โต้แย้งในแง่ของเนื้อหาว่า พระลิขิตนั้นปลอมหรือไม่ ดังที่เขียนไว้ใน หัวข้อ “เอกสารอันกล่าวอ้างจะเป็น “พระ ลิขิต” มิได้โดยแท้เพราะ” (หน้า ๕๘-๖๐) ซึ่งได้สรุปเหตุผลที่ว่าพระลิขิตปลอมคือ

๑. ไม่มีกฎหมายรองรับให้สมเด็จพระสังฆราชออกพระลิขิตนั้นได้

๒. พระลิขิตขัดต่อกฎหมาย ขัด รัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ที่ว่าด้วยสิทธิในการถือครอง ทรัพย์สิน

๓. การออกพระลิขิตผิดระเบียบงาน สารบรรณ

๔. การนำพระลิขิตดังกล่าวมาเผยแพร่ ผิดระเบียบรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ จะเห็นได้ว่าข้อโต้แย้งทั้งสี่ข้อข้างต้น ไม่มีข้อใดเลยที่เป็นการโต้แย้งในเนื้อหา เพื่อแสดงว่าพระลิขิตนั้นปลอม

ในทางกฎหมาย การพิสูจน์ว่าลายมือ ชื่อบุคคลเป็นของเจ้าของลายมือชื่อหรือไม่ อาจพิสูจน์ได้ด้วยการตรวจพิสูจน์โดย ผู้เชี่ยวชาญ นักกฎหมายเช่น ดร.เบญจ น่าจะเสนอวิธีการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ ดังที่นักกฎหมายถือปฏิบัติกัน ดังเช่นใน ปัจจุบันที่พนักงานสอบสวนได้ตรวจสอบ ลายมือชื่อในเอกสารข้อหายที่ติดแล้วพบ ว่าเป็นลายมือชื่อของนายไชยบูลย์ เพื่อ ใช้ประกอบข้อกล่าวหาขอยกเงินของวัด พระธรรมกาย

หลังจากที่ผู้เขียนได้อ่านหนังสือ เล่มนี้จบ รู้สึกลำบากใจที่จะแนะนำให้คน อื่นๆ อ่าน ด้วยอาจจะเป็นการเสียเวลา

ดร.เบญจเองในฐานะนักกฎหมาย ใหญ่ตั้งที่ระบุคุณวุฒิของตนไว้ในตอนท้าย ของหนังสือน่าที่จะเข้าไปเป็นทนายแก้ต่าง ให้นายไชยบูลย์และพวกพ้องกับข้อ กล่าวหาของบ้านเมืองว่ากระทำความผิดอาญา หลายกรรมหลายวาระต่างกัน ข้อกล่าวหา และข้อแก้ต่างของ ดร.เบญจ ที่อุตสาห์ เขียนไว้ในหนังสือเล่มนี้น่าที่จะได้รับการ ตรวจสอบโดยกระบวนการยุติธรรม

ในฐานะพุทธศาสนิกและนักกฎหมาย ด้วยกัน เมื่ออ่านหนังสือของ ดร.เบญจ แล้วรู้สึกว่ามีสิ่งที่ไม่ดีอันขัดกับความรู้สึก ผิดชอบชั่วดี และกฎหมายที่เรียนมาอย่าง มากจนมีคำถามหนึ่งที่ต้องถาม ดร.เบญจ คือ

“ดร.เบญจ เชื่อในสิ่งที่ ดร.เบญจ เขียนไปแล้วหรือไม่ ?

๘ พ.ย. ๔๒

๑๐ ปี หนังสือ "เสขียธรรม" ก้าวใหม่ของ คู่มือหนังสือเสขียธรรม

ในโอกาสที่หนังสือ "เสขียธรรม" ก้าวสู่ปีที่ ๑๐ หากเพื่อนสหธรรมิกทั้งที่เป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ สำนักพิมพ์สายส่ง หรือผู้จัดจำหน่าย ตลอดจนหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ประสงค์จะร่วมสร้างกุศล ในการจัดทำหนังสือดีถวายพระภิกษุสามเณร และแม่ชี กุฎมา จัดส่งหนังสือที่ท่านต้องการประชาสัมพันธ์จำนวน ๒๐ เล่ม ถึง

นางสาวศิริพร ฉัตรหิรัญมงคล
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ
ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน
กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

"เสขียธรรม" จะประชาสัมพันธ์หนังสือของท่านในคอลัมน์ "คู่มือหนังสือ" เป็นเวลา ๑ ปี

เราขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือก และเปลี่ยนแปลงระยะเวลาในการประชาสัมพันธ์โดยมีต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ทั้งนี้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น ขอเพียงหนังสือนั้นสามารถพัฒนาสติปัญญาและสร้างแรงบันดาลใจ ที่จะทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม หรือช่วยส่งเสริมการอ่าน เราก็พร้อมจะเป็นสื่อกลางด้วยความยินดี

ทศวรรษธรรมทัศน์ พระธรรมปิฎก หมวดพุทธศาสตร์

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)
หนา ๒๔๘ หน้า ราคา ๘๐ บาท

งานพูดและเขียนของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกเป็นที่ยอมรับว่าสามารถสื่อธรรมะกับคนร่วมสมัยได้อย่างลึกซึ้งมาเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ที่พิมพ์เป็นเล่ม "โดยผู้มักมกนัยนักร้อย (อย่างน้อยก็ ๒๕๐ เล่มตามที่ผู้รวบรวมเอ่ยถึงในบทนำของหนังสือนี้) โดยครอบคลุมและเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาต่างๆ อย่างกว้างขวาง จนน้อยคนนักที่จะอ่านงานของท่านได้ครบถ้วน ทำให้พลาดโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากหลักพุทธธรรมและความคิดอันแยบคายของท่านอย่างน่าเสียดาย

จวบจนเมื่อ ๑ ปีที่แล้ว ก่อนงานครบรอบ ๖๐ ปีท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก (๑๒ มค. ๔๒) เหล่าศิษยานุศิษย์กลุ่มหนึ่งก็เห็นช่องว่างดังกล่าว จึงได้ดำริที่จะนำงานของท่านมาคัดสรรเอาถ้อยความที่เป็นหัวใจสำคัญๆ มารวบรวม จัดเป็นหมวดหมู่ และพิมพ์เผยแพร่ให้สาธารณชนได้ศึกษาเพื่อกลายเป็นอาจารย์บูชา ดังที่คณะผู้ทำงานได้อธิบายไว้อย่างละเอียดในบทนำของหนังสือ แต่โดยที่งานของท่านมีเป็นจำนวนมากตั้งได้กล่าวแล้ว จึงได้นำเฉพาะงานในรอบ ๑ ทศวรรษเท่านั้นมาคัดสรร

หนังสือเล่มนี้ เป็นเล่มแรกของชุดที่จะทยอยพิมพ์ออกม่อีก ๓ เล่ม ๓ หมวดคือ หมวดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หมวดศึกษาศาสตร์

เฉพาะหมวดพุทธศาสตร์นี้ กัดสรรมา ๑๗ เรื่อง อาทิ สมถิเบบพุทธ, นิพพาน อัตตาหรืออนัตตา คัมภีร์ว่าไว้อย่างไร, ธรรมฉับเรียนลัด, ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง, นรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่นำศึกษาทั้งสิ้น

ในความเห็นของผู้แนะนำ การอ่านงานของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกนั้น นอกจากเราจะได้ประโยชน์จากเนื้อหาโดยตรงแล้ว วิธีการนำเสนอของท่าน ยังแสดงให้เห็นถึงวิถีคิดที่เป็นระบบและมีหลักการดี ดังนั้น ขณะที่เราอ่านงานของท่าน จึงเหมือนนับเราชำระหรือปรับความคิดของเราให้เป็นระเบียบไปด้วย ซึ่งสิ่งนี้สำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นพื้นฐานหรือเครื่องมือสำคัญสำหรับเราๆ ที่จะใช้ทำความเข้าใจและศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเองต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงไม่ควรพลาดด้วยประการทั้งปวง

สอนภาค สอนทิต ชีวิตพระ-ชีวิตชาวพุทธ

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต)

จัดพิมพ์โดย กองทุนคุณธรรม
เพื่อการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา
กระดาษปอนด์ ๕๐ หน้า
ราคา ๔๐ บาท

ขั้นตอนของการบวชพระบวช
เถรนั้น ชาวเราส่วนใหญ่ไม่มีใครรู้จัก
แม้แต่พระผู้ประกอบพิธีกรรม ไม่รู้
ความหมายด้วยซ้ำไปว่าเป็นอะไร วันๆ
ได้แต่ท่องปากเปล่ากันไปไม่ต่างอะไร
กับนกแก้วนกขุนทอง พิธีบวชในปัจจุบัน
แทนที่จะมีความศักดิ์สิทธิ์มีความหมาย
ให้ผู้บวชเข้าถึงสาระแก่นสารของพุทธธรรม
การบวชในปัจจุบันจึงลึกลับตัวทำกันเป็นพิธี
ที่เน้นรูปแบบมากกว่าสาระสำคัญของ

พุทธธรรม ถ้ามองในแง่ของการคัดสรรคน
เข้ามาบวชด้วยแล้ว ยุคสมัยนี้ไม่ได้ถือเอา
หลักธรรมวินัยแต่อย่างใด ผู้เข้ามาบวชใน
บวรพุทธศาสนาจำนวนไม่น้อย จึงขาด
คุณสมบัติตามคุณลักษณะ ๓๒ ประการ
สอนภาค-สอนทิต ชีวิตพระ-ชีวิต
ชาวพุทธ ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก
เป็นหนังสือที่สามารถไขข้อข้องใจชาวพุทธ
จำนวนไม่น้อยที่ไม่เข้าใจ หรือเข้าใจ
คลาดเคลื่อนต่อการบวช ความหมายของ
การบวช และพิธีการบวชพระบวชเถรได้
เป็นอย่างดี ในหนังสือเล่มนี้ แบ่งเป็น ๒

ภาคใหญ่ ๆ ด้วยกัน

เริ่มตั้งแต่การเข้ามาบวชเถรบวชพระ
ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้พูดถึงความ
เป็นเมฆของการบวช ความหมยของการบวช
และที่สำคัญก็คือ วัตถุประสงค์ของการบวช
ซึ่งพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยที่บวช
เข้ามาในบวรพระพุทธศาสนา ไม่รู้แม้กระทั่ง
ว่าบวชเพื่ออะไร และบวชแล้วจะประพฤติ
ปฏิบัติอย่างไรให้เหมาะสมกับความเป็นพระ
ตลอดจนเมื่อสึกหาลาเพศไปเป็นคฤหัสถ์
ที่นับถือพระพุทธศาสนา ท่านเจ้าคุณฯ
ได้เทศนาถึงหน้าที่ของการเป็นอุบาสกที่ดี
ว่าควรจะเป็นอย่างไร ในภาคสองนี้ได้บอก
เล่าการดำเนินวิถีชีวิตของคฤหัสถ์ ครอบคลุม
ทุกด้าน ตั้งแต่เรื่องของตนเอง สังคม
ซึ่งทั้งหมดล้วนแต่เป็นเรื่องของการศึกษา
ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นชีวิตพระชีวิตฆราวาส
ท่านเจ้าคุณฯ ก็บอกว่าการสึกจากความเป็น
พระนั้น ไม่ใช่การออกจากพระพุทธศาสนา
เพียงแต่เปลี่ยนเพศภิกษุไปเป็นคฤหัสถ์
เท่านั้น หลักธรรมโดยทั่วไปก็อันเดียวกัน
ต่างกันแต่ข้อวัตรปฏิบัติสำหรับชีวิตคฤหัสถ์
กับพระภิกษุในรายละเอียดเท่านั้น

ดังนั้น ผู้ที่กล่าวอ้างว่าตนเองนับถือ
พุทธศาสนา ควรจะตระหนักต่อหน้าที่ของ
ตนเองในฐานะพุทธบริษัท ๔ ซึ่งการเป็น
ชาวพุทธที่แท้จริง ย่อมมีเกณฑ์มาตรฐาน
วัดความเป็นชาวพุทธอยู่ คือ ๕ ก็เป็นข้อ
หนึ่ง อบรมมุข ๖ ทิศ ๖ หรือแม้แต่เรื่อง
ของเศรษฐกิจปากท้องล้วนแต่เป็นเกณฑ์
มาตรฐานที่จะวัดความเป็นชาวพุทธ
แต่ขณะเดียวกันต้องตระหนักเสมอว่า
เกณฑ์เหล่านี้เป็นเพียงข้อศึกษาและปฏิบัติ
เพื่อให้ชุมชนและสังคมอยู่ร่วมกันอย่าง
สันติเท่านั้น การเป็นชาวพุทธที่ดีไม่ควร
ติดอยู่แค่นี้ต้องก้าวไปถึงถึงจุดมุ่งหมาย
สูงสุดของพระพุทธศาสนา คือพระนิพพาน
อันเป็นบรมสุขที่ทุกคนเข้าถึงได้ในปัจจุบัน
ขณะ

ธรรมกาย ฟางเส้นสุดท้าย แห่งความเสื่อมสลาย ของสถาบันสงฆ์ไทย เราจะกู้สถานการณ์ได้อย่างไร

ส. ศิวรักษ์

กระดาษปอนด์ ๕๖ หน้า ราคา ๖๐ บาท
กองทุนอนุรักษ์ธรรม
เพื่อการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา จัดพิมพ์

สถาบันสงฆ์ไทยในปัจจุบัน กำลัง
ถูกตั้งคำถามจากสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ เกี่ยวกับ
ความประพฤติเสื่อมเสียของพระสงฆ์
จำนวนมาก โดยที่พระเถระผู้ทำหน้าที่
ปกครองดูแลสถาบันสงฆ์ได้รีบร้อยตาม
พระธรรมวินัยจะไม่สามารถแก้ไขปัญหา
ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีหน้าซ้ำ ในหลาย
กรณียังถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าปราศจากความ
สุจริต และเห็นแก่พวกพ้องมากกว่าพระ
ศาสนา ปลดปล่อยให้อัลลีชีจำนวนมกลอยนวล
นับตั้งแต่กรณียันตราจนกรณีล่าสุดเรื่องวัด
พระธรรมกาย ที่ร้ายแรงจนอาจทำลาย
รากฐานของพระพุทธศาสนาเถรวาทในสังคม
ไทยได้เลยทีเดียว ทำให้ประชาชนเสื่อม
ศรัทธาต่อสถาบันสงฆ์อย่างรุนแรง จน
อาจจะไม่สามารถทำให้ฟื้นกลับคืนได้

แต่กรณีวัดพระธรรมกายจะเป็น
สาเหตุหลักของความเสื่อมศรัทธาที่
ประชาชนมีต่อสถาบันสงฆ์ไทยอีกหรือไม่ ทก
ส. ศิวรักษ์ได้ชี้ให้เห็นว่า กรณีดังกล่าวเป็น
เพียงฟางเส้นสุดท้าย โดยที่ความเสื่อมทราม
ของสถาบันสงฆ์ไทยในปัจจุบันนั้น มีมูล

เหตุที่สะสมกันมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว เมื่อแรกเราจับนับถือเอาความคิดจากตะวันตกอย่างปราศจากการไตร่ตรอง โดยละทิ้งภูมิธรรมดั้งเดิมและขยายความคิดดังกล่าวจากชนชั้นนำไปครอบงำราษฎรวงกว้างตลอด ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา จนสถาบันปราศจากความเป็นผู้นำและหันมาเอาอย่างฆราวาสในเกือบจะทุกๆทาง ฯลฯ

ขณะนี้ กระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันสงฆ์ไทยมีมากขึ้นเป็นลำดับแต่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนอกจากการใช้สามัญสำนึกส่วนดีแล้ว เราจำเป็นต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งและรอบด้านประกอบด้วย มิเช่นนั้นการแก้ไขปัญหานั้นในปัจจุบันอาจจะเป็นเพียงการนำไปสู่ปัญหาใหม่ที่ซับซ้อนขึ้น ซึ่งหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้เราทำได้เป็นอย่างดี โดยไม่แต่เพียงชี้ให้เห็นเหตุปัจจัยแห่งปัญหาเท่านั้น หากยังได้เสนอทางออกจากปัญหาดังกล่าวไว้อย่างน่าพิจารณา แม้ว่าเราอาจจะไม่เห็นด้วยก็ตาม

ในส่วนท้ายของเล่ม ยังมีบทวิพากษ์ความเสื่อมโทรมของสถาบันสงฆ์จากมุมมองของพระสันตติโร ภิกษุเถรวาทชาวอเมริกัน ที่อุปสมบทและปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในประเทศไทยมายาวนานกว่า ๑๕ พรรษา ซึ่งได้แยกแยะสาเหตุออกเป็นข้อๆ ทั้งในพหุภาษาไทยและอังกฤษ ตลอดจนข้อเสนอโครงการสัมมนาทางชาติเกี่ยวกับการตรวจสอบและประยุกต์ใช้อริยวินัยให้เหมาะสมกับสังคมร่วมสมัย ซึ่งอาจจะจัดขึ้นในเมืองไทยเร็วๆ นี้ น่าเสียดายที่ข้อเสนอโครงการดังกล่าวเป็นภาษาอังกฤษล้วนๆ หากมีการแปลเป็นภาษาไทยประกอบด้วยทั้งมีข้อเสนอว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง ก็จะทำให้หนังสือนี้มีประโยชน์มากขึ้นไปอีก

อย่างไรก็ตาม หากท่านต้องการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูพุทธศาสนา ไม่จำเป็นต้องรอ หากสามารถเริ่มต้นได้ทันทีโดยสมัครเป็นสมาชิกจดหมายข่าวรายเดือน

ธรรมานุรักษ์เพียงปีละ ๑๐๐ บาท นอกจากนี้จะได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการพระศาสนาอย่างถูกต้องและรอบด้านแล้วยังจะได้รับหนังสือธรรมกาย ฟังเส้นสุดท้ายๆ ดังกล่าว ฟรี ทันที

ความเข้าใจในเรื่อง มหายาน

ส. ศิวรักษ์ เขียน

กระดาษปกอนด์ ๒๑๒ หน้า ๑๒๐ บาท
ศูนย์ไทย-ธิเบตศึกษา จัดพิมพ์

ท่านทะเลลามา เคยกล่าวว่า “การสร้าง ความเข้าใจในศาสนาอื่น เป็นเรื่องสำคัญก็จริง แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือ ความเข้าใจภายในศาสนาเดียวกันระหว่างลัทธินิกายที่ต่างกัน เพราะจะช่วยให้ตนเข้าถึงแก่นแท้ของลัทธินิกายของตนยิ่งขึ้น”

แต่น่าเสียดายที่ชาวพุทธเถรวาทน้อยคนนักที่จะมีความคิดดังกล่าว โดยเรามักดูถูกมหายานอยู่ลึกๆ เพราะถือว่าเป็นคำสอนที่ไม่บริสุทธิ์เหมือนของเถรวาท ทั้งๆ ที่ไม่เคยศึกษาหรือทำความเข้าใจมหายานอย่างจริงจัง งานเขียนที่จะใช้ศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นกิจจะลักษณะก็ยังมีอยู่ค่อนข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นของเสถียร โพธิ์นันทะ หรือ ทวีวัฒน์ ปุณฺณทริภุชงค์ โดยที่การแปลงานของของติช นัท ฮันท์ (พระเซนชาวเวียดนาม) ก็เพิ่งจะเริ่มแพร่หลายในระยะหลังนี้เอง ความเข้าใจที่ผิดๆ เกี่ยวกับมหายานจึงยังมีอยู่อย่างเนิ่นหนาในสังคมไทย ดังมีการโยงคำสอนของวัดพระธรรมกายให้เข้ากับมหายาน ดังนั้น หนังสือ “ความเข้าใจในเรื่องมหายาน” ของส. ศิวรักษ์ เล่มนี้ ซึ่งให้แง่มุมใหม่ๆ เกี่ยวกับมหายานไม่น้อย จึงนับว่าช่วยขยายขอบเขตของการศึกษาเพื่อความเข้าใจมหายานอย่างถูกต้องให้

กว้างขวางยิ่งขึ้น

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นหลายบท ๒ บทแรกช่วยให้เราเข้าใจมหายานทั้งในแง่ความเป็นมา การคลี่คลายขยายตัว และหลักธรรมสำคัญๆ โดยผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตถึงความเกี่ยวโยง และเปรียบเทียบ กับของเถรวาทแทรกอยู่เป็นระยะๆ บทที่ ๓ เป็นเรื่องโพธิสัตว์ธรรม ซึ่งในความเห็นของผู้แนะนำ บทนี้เสนอการตีความโพธิสัตว์ธรรมบารมี (โดยเฉพาะข้อต้นๆ) ในมหายานได้แหวกแนวกว่าหนังสือว่าด้วยมหายานเล่มอื่นๆ เท่าที่คนไทยเคยเขียนมา และเป็นบทที่โดดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มนี้ แม้ว่าอาจไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับคนที่ติดตามงานพุดานเขียนของส. ศิวรักษ์ อยู่แล้ว เพราะการพยายามตีความหลักพุทธธรรมให้เชื่อมโยงอย่างเข้าใจโครงสร้างของสังคม เป็นสิ่งที่ผู้เขียนพยายามเรียกร้องมาเป็นเวลานาน หลังจากนั้น บทที่ ๔ จึงว่าด้วยเรื่องพระโพธิสัตว์บารงองค์ ต่อด้วยการกล่าวถึงพระเถระองค์สำคัญๆ ของฝ่ายมหายานในบทที่ ๕ ส่วนบทที่ ๖ นั้นเป็นการนำข้อเขียนเรื่องปราชญ์มหายาน ที่เคยใช้แสดงปาฐกถามาพิมพ์รวมไว้ และปิดท้ายด้วยเรื่องพุทธศาสนมหายานในญี่ปุ่นและไต้หวัน

แม้ว่าโดยรวม หนังสือเล่มนี้จะให้สาระประโยชน์และความเข้าใจเกี่ยวกับมหายานไม่น้อย กระทั่ง นัตรสูมาลย์ กบิลสิทธิ์ แนะนำให้นักศึกษาของเธอใช้ขึ้นแบบเรียน (ดูในคำนำของผู้เขียน) แต่หนังสือก็ยังมีข้อวิจารณ์ที่ควรกล่าวถึงอยู่บ้าง โดยเฉพาะบทที่ ๖ ว่าด้วยปราชญ์

มหายานที่รู้จักกันนั้น เนื้อหาค่อนข้างซ้ำซ้อนกับส่วนอื่นๆ และทำให้หนังสือมีราคาสูงขึ้นอย่างไม่ควรจะเป็น นอกจากนี้ การเขียนโดยอาศัยตำราของฝรั่งเป็นหลัก ทำให้มีข้อผิดพลาดในเรื่องการเปลayout่างบางแห่งก็เห็นได้ชัด บางแห่งก็น่าสงสัยซึ่งเป็นธรรมชาติของการแปลที่ต้องผ่านกันมหลายทอด (จากสันสกฤต-จีน-อังกฤษ-ไทย) อย่างไรก็ตาม ข้อผิดพลาดเท่าที่เห็นยังเป็นเพียงส่วนรายละเอียดและมีเล็กน้อย ไม่ใช่เนื้อหาหลักที่จะทำให้หนังสือด้อยคุณค่าลงแต่อย่างใด พร้อมกันนี้ก็ได้ขำกว่า ส.คิงฯ ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจทานและแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวสำหรับการพิมพ์ครั้งต่อไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะอ่านหนังสือนี้ให้ได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น ต้องใช้หลักกลามสูตรและตรวจสอบให้มากพอสมควร และถ้าได้อ่านหนังสือเรื่อง "ปรัชญามหายาน" ของเสถียร โพธิ์นันทะ ก่อนก็จะช่วยให้เราไม่หลงและอ่านหนังสือนี้ได้เข้าใจง่ายขึ้น

ขุมทรัพย์ที่ปลายฝัน

เปาโล โคเอโย เขียน

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ แปล

โครงการจัดพิมพ์คปฟ พิมพ์

๑๔๙ หน้า ราคา ๑๑๐ บาท

เรื่องนี้ชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษว่า Alchemist ที่หมายถึงนักเล่นแร่แปรธาตุที่มีต้นกำเนิดความคิดมาจากอาหรับและถ่ายทอดเข้าสู่ยุโรปในช่วงยุคกลาง นักแปรธาตุที่มีชื่อเสียงของยุโรปก็คือ พาราเซลซัส นักเล่นแร่แปรธาตุที่มีความเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนธาตุโลหะธรรมดาให้กลายเป็นทองคำได้ หากว่าพวกเขาสามารถเข้าถึงความรู้เรื่องธาตุต้นกำเนิด

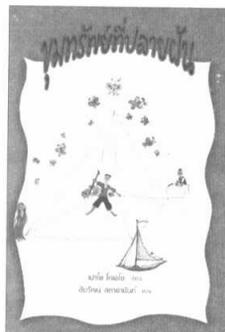
และพบศิลาปรอท

การเล่นแร่แปรธาตุยังเป็นต้นกำเนิดของวิชาเคมีในปัจจุบัน โดยทั่วไปคำว่านักแปรธาตุมักจะถูกใช้ไปในทางที่หมายถึงพวกนักต้มตุ๋น การหลอกลวง แต่ในเรื่องนี้ผู้ที่เข้าถึงลัทธิธรรมก็คือ นักแปรธาตุ ตัวเอกของเรื่องเป็นเด็กหนุ่มเลี้ยงแกะที่ผจญสมบัติที่อยู่ข้างมหาปิรามิดแห่งกิซ่า

ความฝันของเขาก็เรียกร้องให้เขาออกเดินทางไปตามสมบัตินั้น เพื่อบรรลุความฝัน เขาจึงออกเดินทางจากบ้านในสเปน ทั่วผองทะเลและแผ่นดินที่คุ้นเคยข้ามพากมายถึงแอฟริกาเพื่อเดินทางไปยังมหาปิรามิดแห่งกิซ่า เด็กหนุ่มไม่รู้ว่าตัวเองจะต้องพบกับอะไรบ้าง และตลอดการเดินทางเขาต้องพบกับอุปสรรคนานาประการ แต่ด้วยความมุ่งมั่นที่เชื่อในคำของทูตสวรรค์ที่บอกว่าแต่ละคนมีชะตากรรมของตัวเองที่จะต้องบรรลุถึง เด็กหนุ่มจึงไม่ย่อท้อที่จะไปถึงความฝันของเขา

ระหว่างทางเด็กหนุ่มได้พบกับเจ้าของร้านแก้วเจียรไน ผู้ที่มีความฝันแต่ไม่เคยคิดที่จะทำให้ฝันนั้นเป็นจริง เก็บความฝันของเขาไว้เป็นเพียงแคความฝันตลอดไป และพบกับชาวอังกฤษผู้มุ่งมั่นที่จะเป็นนักแปรธาตุ เผ้าค้นหาผ่านตำราแต่ไม่ได้ลงมือทำในสิ่งที่ควรจะทำ รวมไปถึงนักแปรธาตุผู้เข้าถึงบรมจิตแห่งพิภพเป็นผู้รู้ความลับแห่งศิลาปรอทและเป็นเสมือนครูผู้ชี้ทางให้เด็กหนุ่มได้บรรลุความฝันและเข้าถึงบรมจิตแห่งพิภพ เช่นกัน

เรื่องราวต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้สร้าง

จากจินตนาการ มีนัยกระตุ้นให้คนที่ได้อ่านหันมามองตัวเอง ค้นหาความฝันของตัวเอง แม้เรื่องจะดำเนินไปภายใต้เหตุการณ์ที่เต็มไปด้วยความลึกลับมหัศจรรย์ แต่ในชีวิตจริงหลายครั้งเหตุผลที่ไม่สามารถที่จะสร้างสรรค์หรือกระตุ้นเราให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้หลายๆ ครั้งเหตุผลที่เราหามาอ้างให้การกระทำหรือการตัดสินใจ อยู่ห่างเหลือเกินจากสิ่งที่กำลังโลดแล่นอยู่ในใจของเรา เหตุผลที่หามาได้ก็เป็นเพียงข้ออ้างที่จะหยุดเราไว้ สักไม่ให้เราก้าวข้ามออกมาตามหาขุมทรัพย์ที่เราอยู่แก่ใจว่ามีอยู่และอยู่ ณ แห่งไหนใดหากเราต้องการจะค้นหามัน ดังคำกล่าวของผู้เขียนที่อยู่บนปกหลังว่า "ผมเห็นว่าข้อที่สำคัญที่สุดของสิ่งเหล่านี้ ดูเหมือนจะเป็นความคิดที่ว่าด้วยความลึกลับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ ข้อเท็จจริงที่ว่า ความรู้ ความเข้าใจ ความมุ่งมั่นมีขีดจำกัดนั้น ยังมีสำคัญเท่ากับความจริงที่ว่า ความลึกลับเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ผมเป็นเพียงแต่ต้องการเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผมเชื่อมั่น คือทุกคนต้องใช้ชีวิตให้เป็นตำนานส่วนตัวของตนเอง"

ปราชญ์สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตของเรา หากว่าเรายอมให้มันเกิดขึ้นได้

ศาสนายูเรียมเทียบ

เสฐียร พันธงรังษี

จำนวน ๕๗๕ หน้า ราคา ๔๐๐ บาท

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘ สหพ.สุภาพใจ

"การศึกษาศาสนายูเรียมเทียบ มิได้มุ่งให้ศึกษาเพื่อให้ปฏิบัติธรรมในศาสนาอื่นๆ เพื่อให้เข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้า เพื่อให้ถึงซึ่งความหลุดพ้น (โมกษะ) หรือเพื่อให้บรรลุถึงซึ่งนิพพานแต่ประการใด

หากมุ่งเพียงเพื่อให้เข้าใจสังคมของมนุษย์
ให้รู้จักจิตใจมนุษย์ ในฐานะนักสังคมตาม
แบบปฏิบัติแห่งศาสนาผู้ประกาศศาสนา
นั้นๆ ดังนั้น การศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ
จึงมุ่งหมายเพียงเพื่อให้รู้จักและเข้าใจ
ฐานะที่เราอยู่ในสังคมของมนุษย์เป็นสำคัญ”

หนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน
หลัก คือส่วนที่ว่าด้วยประวัติศาสตร์ของ
ศาสนาหลักๆ ในโลก อาทิ พราหมณ์ พุทธ
คริสต์ อิสลาม ลิกซ์ ซงจือ ซินโต ฯลฯ
ตั้งแต่จุดกำเนิดจนขยายตัวแตกแขนงออก
เป็นนิกายต่างๆ และส่วนที่ว่าด้วยการ
วิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ
ที่ทำให้แต่ละศาสนาแตกต่างกัน ซึ่งเชื่อว่า
คงช่วยให้เราเปิดใจกว้างสำหรับความแตก
ต่างระหว่างศาสนามากขึ้น และที่น่าสนใจ
ก็คือ หนังสือเล่มนี้ นอกจากจะอาศัย
ความรู้ของผู้เขียนโดยตรงแล้ว ท่านก็
ยังไฝ่แสวงหาและปรึกษาผู้รู้อื่นๆ อย่าง
ไม่ถือตัวว่าเป็นราชบัณฑิต เพื่อให้หนังสือ
ถูกต้องและเกิดประโยชน์แก่วงการศึกษ
อย่างสูงสุด จึงทำให้หนังสือเล่มนี้แม้เขียน
ครั้งแรกนานหลายสิบปีมาแล้ว แต่ก็ยังคง
ทันสมัยอยู่ เนื่องจากการปรับปรุงอยู่
เสมอ จนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ
ม.มหิดล ยังคงใช้เป็นแบบเรียนสำหรับ
นักศึกษายู่จนถึงทุกวันนี้

คู่มืออานาปานสติภาวนา อย่างสมบูรณ์แบบ

พุทธทาสภิกขุ

ลำดับความโดย **เช่นเห็นเอง**

พิมพ์ครั้งที่ ๒ สำนักพิมพ์สุภาพใจ

คู่มืออานาปานสติอย่างสมบูรณ์
เป็นการบรรยายในชุด “คู่มือจำเป็น
สำหรับการศึกษา และปฏิบัติ อานาปานสติ
ภาวนา” ตั้งแต่ครั้งที่ ๔ ถึงครั้งที่ ๗
ของท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์
(พุทธทาสภิกขุ)

เป็นการชี้แนะแนวทางการปฏิบัติ
อานาปานสติ ๔ หมวด รวม ๑๖ ชั้น
ในลักษณะที่ใช้เป็นคู่มือช่วยตนเอง
ได้จริงๆ เหมือนมีครูฝึกมาอธิบายให้ฟัง
อยู่ต่อหน้า

■ รายชื่อหนังสือย้อนหลัง ๑ ปี
ที่ตู้หนังสือเสวยธรรมยังให้บริการ

๑. ธรรมวิสัยนา (จดหมายในสวนโมกข์)
/ พุทธทาสภิกขุ
๒. พระธรรมปิฎกกับอนาคตของพุทธศาสนา
/ พระไพศาล วิสาโล
๓. แนวคิดทางปรัชญาไทย / ส.ศิริรักษ์
๔. บริโภคสี่เขียว / วิฑูรย์ ปิณฑุกุล
๕. เงินกับศาสนา : เทพบุตรแห่งยุคสมัย
/ สุวรรณ สธวานันท์
๖. กวีศรีอยุธยา / อังคาร กัลยาณพงศ์

การใช้บริการตู้หนังสือเสวยธรรม

๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่ม
ใดที่ทางกองสารนิยกรได้แนะนำ
ผ่านตู้หนังสือแล้ว ขอได้ส่งจดหมาย
หรือไปรษณียบัตรแจ้งความจำนง
พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ
มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้ โดย
ขอได้ครั้งละ ๑ เล่ม **โดยไม่เสียค่า
ใช้จ่ายใด ๆ**

๒) การใช้บริการตู้หนังสือเสวยธรรมนี้
เพื่อจุดประสงค์สนับสนุนการศึกษา
ค้นคว้าของ **ภิกษุ สามเณร และแม่
ชี** เป็นหลัก ดังนั้น ภายหลังจากที่
ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวายแล้ว
หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่ม
อื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อม
ระบุชื่อหนังสือที่ต้องการ มาให้ทาง
เจ้าหน้าที่ได้ทราบ และเขียนวิจารณ์
หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้จาก
การอ่านหนังสือเล่มก่อนมาด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็น **ฆราวาส**
นั้น หากท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ
ก็สามารถสั่งซื้อผ่านทาง คพพ. ในราคา
ที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อหนังสือ
ที่ต้องการมาที่

ตู้หนังสือเสวยธรรม

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ

ถ.สมเด็จพระเจ้าพรยา คลองสาน

กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ขนาดตู้สี่ชั้น

นางสาวศิริพร ฉัตรหิรัญมงคล
ปล.คลองสาน

ท'

ท่านเจ้าคุณพระโพธิ์รังษี (บุญศรี พุทธิญาณโณ) เจ้าอาวาสวัดพันตอง รองเจ้าคณะจังหวัด เชียงใหม่ มีชาติกาลเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ท่านเป็นพระมหาเถระรูปสำคัญ ผู้ได้รับความเคารพนับถือจากศาสนิกชนชาวล้านนา รวมถึงตลอดไปถึงสาธุชนโดยทั่วไป ความสำคัญของท่านจะได้จำค้ำค้ำอยู่แต่เฉพาะเกียรติคุณทางด้านการบริหารปกครองสังฆมณฑลเท่านั้นไม่พอ หากอาจารย์ของท่านยังนำเลื่อมใส กอปรด้วยความเป็นรัศตัญญู สุกปฏิบัติ เป็นสมณะที่แท้

มีความกตัญญูเอาใจใส่อุปถัมภ์บำรุงภิกษุสามเณรให้ได้รับการศึกษาเต็มตามวิธีของวิริยดิถีธรรมอย่างสอดประสานกับขบมของพุทธประเพณีล้านนาจนเป็นที่ยอมรับไม่จำเพาะในหมู่ศิษยานุศิษย์

หากยังกว้างขวางไปถึงสำนักเรียนในแถบเมืองเหนือแทบทั้งหมดอีกด้วย และด้วยองค์คุณของท่านพระโพธิ์รังษี แม้เพียงที่ยกมาเบื้องต้นนี้ เมื่อท่านล่วงกาลผ่านวัย ๗๙ และ ๘๐ พรรษาโดยลำดับนั้นบรรดาพุทธบริษัทศาสนิกได้จัดงานกุศลขึ้นถวายท่านอย่างมุ่งหมายให้มีอันสืบไปสู่พระศาสนาโดยรวมเป็นข้อสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อคราวที่ท่านมีพรรษาได้ ๘๐ เมื่อเดือนธันวาคมปีกลายนั้น

นอกจากผู้มีใจรักวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาจะได้จัดงานทางวิชาความรู้และทำพิธีกรรมเนื่องในวันคล้ายวันเกิดท่านแล้ว นายบรรลพชัย บุญปาน พร้อมกับสำนักพิมพ์

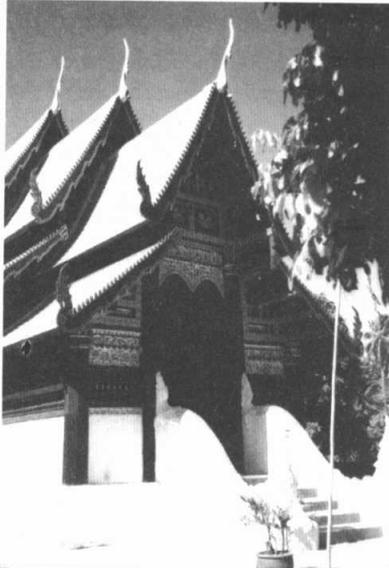
มติชนยังจัดงานบุญถวายท่าน ตลอดจนสนับสนุนสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง "เรื่องเล่าเจ้าคุณโพธิ์ : เรื่องราวของวัดกับชาวเชียงใหม่ในทัศนะของพระโพธิ์รังษี" บทสัมภาษณ์ของท่านเจ้าคุณ โดยเครือมาศ วุฒิการณดีตีพิมพ์เผยแพร่แต่เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ นี้แล้ว

และในวาระเดียวกันนั้นเอง อาชีพहतุนันได้ปรากฏแล้วในเรื่องความใส่ใจในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนของพระหนุ่มเณรน้อยของท่านเจ้าคุณ ทางคณะสงฆ์ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ก็ได้เริ่มต้นโครงการโรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา เพื่อเป็นนิมิตหมายตามสมณฉายาของท่านเจ้าคุณขึ้นที่วัดป่าแดด ตำบลท่าผา จังหวัด เชียงใหม่ ขึ้นอีกโสดหนึ่ง

โดยได้วางเป้าหมายให้โรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา ได้สร้างสรรคการศึกษาทางเลือกให้แก่สามเณร ตลอดจนบรรดาเยาวชนในท้องถิ่น โดยการหลอมรวมไตรสิกขาของพุทธศาสนาเข้ากับภูมิธรรมท้องถิ่นแล้วแปรประยุกต์ให้เป็นรูปธรรมอย่างสมสมัย อย่างหวังว่าจักอาจกลายเป็นแสงจรัสเรืองของการตรัสรู้ธรรม สมตามนัยแห่ง

สมณฉายานั้นได้ในที่สุด

ดังนั้นเพื่อให้โครงการโรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพิ่มพูนขึ้นจากรากฐานอันได้วางไว้แต่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ๕๒ ในวาระโอกาสแห่งการครบรอบชาติกาลของท่านเจ้าคุณโพธิ์ที่จะเวียนมาถึงในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ นี้ ซึ่งท่านจะมีอายุขัยย่างขึ้นสู่วัย ๘๑ พรรษาหน่วยงานเอกชนด้านการพัฒนา

ขอเชิญร่วมทอดผ้าป่า
ทุนการศึกษา
โรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา
เนื่องในวาระ ๘๐ ปี
พระโพธิ์รังษี

การศึกษาและศาสนา ได้ร่วมกันปรึกษาหารือในอันที่จะจัดระดมทุนในรูปแบบของการทอดผ้าป่า เพื่อเป็นทุนดำเนินการโรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา วัดป่าแดด โดยมีอาจารย์สุลลภษณ์ ศิวรักษ์ในฐานะประธานกรรมการดำเนินงานคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) เป็นประธานการจัดทอดผ้าป่าครั้งนี้ โดยกำหนดวันทอดผ้าป่ากองทุนสำหรับโรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา ไว้ในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ณ วัดป่าแดด ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรวบรวมทุนทรัพย์ สำหรับใช้เป็นบุญนิธิดำเนินการและอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาของพระเณรแห่งโรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษาขึ้นให้ดำเนินไปได้ด้วยดีต่อไป

ท่านผู้สนใจมีจิตศรัทธาใคร่จะอุดหนุนการศึกษาทางเลือกดังกล่าว แก่สามเณรและเยาวชนในท้องถิ่น เพื่อเป็นบุญกุศลติดต่อบริจาคได้ที่

อาจารย์สุลลภษณ์ ศิวรักษ์
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐
ธนาณัติสั่งจ่าย ปณ. คลองสาน
หรือ โอนเงินผ่าน ธนาคารกสิกรไทย สาขาคลองสาน
บัญชีออมทรัพย์ชื่อ **คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา**
เลขที่บัญชี ๐๖๘๒-๕๕๕๘๓-๘

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
๔๓๗-๔๔๔๕, ๔๓๗-๔๔๕๐
อนึ่ง หลังงานทอดผ้าป่า หากท่านใดประสงค์จะบริจาคอุปกรณ์การเรียนการสอน ทุนการศึกษา หรือหนังสือ ฯลฯ แก่โรงเรียนโพธิ์ธรรมศึกษา กรุณาติดต่อคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) ได้ตามที่อยู่ข้างต้น

กลุ่มพุทธทาสศึกษา

กลุ่มพุทธทาสศึกษา ขอขอบคุณผู้มีความสนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมทุกท่านที่ร่วมสนับสนุนโครงการจัดหาแถบเสียงคำบรรยายธรรมของท่านอาจารย์พุทธทาส ด้วยการร่วมบริจาคเทปเปล่า ซึ่งจนถึงขณะนี้กลุ่มพุทธทาสศึกษา ได้รับบริจาคมาแล้ว จำนวน ๕,๗๖๘ ตลับ อันนับว่าเพียงพอต่อความต้องการ ตามเป้าหมายที่วางไว้

บัดนี้ เพื่อให้การศึกษาผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาส มีความถูกต้องและสมบูรณ์ดังที่ควรจะเป็น กลุ่มพุทธทาสศึกษา จึงใคร่จะขอเชิญชวน ท่านผู้มีความสนใจ และประสงค์จะสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มฯ โดยเฉพาะในโครงการ “มุมหนังสือท่านพุทธทาส” ภายในห้องสมุดศีลมนาคธรรม ร่วมบริจาค “หนังสือ” อันเป็น ผลงานการเขียนโดยตรง, ที่ถอดจากเทปคำบรรยาย และหนังสืออันมีเรื่องราวเกี่ยวกับ หรือ เนื่องอยู่กับท่านอาจารย์พุทธทาส ประเภทต่างๆ เช่น หนังสือเล่ม, ฝึกอบรม, วารสาร, นิตยสาร ฯลฯ ตลอดจนงานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ โดย ไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือใหม่แต่อย่างใด

ท่านสามารถบริจาคหนังสือดังกล่าวได้ที่

นายสมเกียรติ มีธรรม

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.)

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา

เขตคลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทร. ๐๒-๔๓๗๙๔๔๔๕ โทรสาร. ๐๒-๔๓๗๙๔๔๕๐

หรือที่

กลุ่มพุทธทาสศึกษา

สวนเมตตาธรรม บ้านห้วยยูงใน

หมู่ที่ ๕ ต.สันทราย อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๑๐

ตู้ปณ. ๓๘ อ.ฝาง

และเพื่อความเหมาะสมบางประการ
ขอความกรุณางดการบริจาคเป็นเงิน

สำหรับท่านที่อยู่ในกรุงเทพฯและเชียงใหม่
ซึ่งประสงค์จะบริจาคเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มฯ
ยินดีจะเดินทางไปรับหนังสือจากท่านโดยตรง

ใบสมัครสมาชิก เสขิยธรรม

ข้าพเจ้า พระ แม่ชี นาย นาง น.ส. ....

ฉายา/นามสกุล ..... อายุ ..... ปี พรรษา .....

การศึกษา นักธรรม ..... บาลี เปรียญ .....

ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

อื่น ๆ (ระบุ) .....

อาชีพ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ทำงานเอกชน

ธุรกิจส่วนตัว นักศึกษา

อื่น ๆ (ระบุ) .....

รายได้/เดือน ..... งานอดิเรก .....

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑. ....

๒. ....

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ “เสขิยธรรม”

สมาชิกใหม่ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ..... ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน ..... บาท

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ .....

๑.สถานที่ส่งหนังสือ (สำหรับตัวท่านเอง) .....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....

๒.สถานที่ส่งหนังสือ (สำหรับผู้ที่ท่านแนะนำ) .....

รหัสไปรษณีย์ ..... โทรศัพท์ .....

โดยได้แนบ ธนาณัติ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ เช็คของขั้วญ

ส่งจ่ายในนาม นางสาวศิริพร ฉัตรหิรัญมงคล (ปณ. คลองสาน)

ส่งมาที่ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา

คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก

๑. ท่านสามารถระบุชื่อสมาชิกสมทบจำนวน ๑ ท่าน เพื่อมอบโอกาสในการอ่านเสขิยธรรม ในจำนวนและระยะเวลาเท่ากับอายุสมาชิกของท่าน
๒. เสขิยธรรมจะประกาศรายชื่อหนังสือลดราคาเป็นพิเศษสำหรับสมาชิกฯ ในโอกาสต่างๆ ซึ่งสมาชิกจะสามารถสั่งซื้อได้ทางไปรษณีย์

เครือข่ายชาวพุทธ เพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย

ปัญหาพระประพฤติดิถีพระธรรมวินัย ซึ่งเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยที่คณะสงฆ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นอาการบ่งชี้ถึงวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดกับพุทธศาสนาของไทย ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าว มิได้เป็นผลมาจากความไร้ประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น หากยังเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่น ๆ อีก อาทิ ความตกต่ำทางการศึกษาของคณะสงฆ์ ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลระหว่าง พระสงฆ์ ฆราวาส กับประชาชน จนไม่สามารถทำหน้าที่ที่พึงมีต่อกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งหมดนี้ล้วนนำ พระศาสนาเข้าสู่ภาวะวิกฤต อันจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนนั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของคณะใดคณะหนึ่ง หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นความรับผิดชอบที่จำกัดอยู่กับ พระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน และเป็น ความรับผิดชอบที่พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พระพุทธศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธ ทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มที่เพื่อกำหนดความสามารถเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนา ให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทย รวมทั้ง ยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ “เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย” จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองการประสานงานในภาคประชาชน สำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง งานในระยะแรกของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การส่งเสริม ให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับท้องถิ่น เพื่อขยาย ลำดับในความเป็นพุทธบริษัทให้แพร่ขยายต่อไป และเพื่อร่วมกัน คิดค้นแนวทางการฟื้นฟูพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เมื่อกลุ่มท้องถิ่น ดังกล่าวมีจำนวนมากพอและเกิดขึ้นทั่วประเทศ งานระยะต่อไปของ เครือข่ายดังกล่าวก็คือ การประสานกลุ่มเหล่านี้เพื่อร่วมกันจัดตั้งสภา ชาวพุทธสำหรับเป็นองค์กรประสานในระดับประเทศ โดยมีภารกิจหลักคือ ร่วมกับรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินการฟื้นฟูพุทธศาสนาและจัดการปฏิรูป ระบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายดังกล่าวในขั้นนี้ประกอบด้วย มูลนิธิโกลดคิมทอง มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิสุภาพไทย คณะกรรมการ ศาสนาเพื่อการพัฒนา กลุ่มเสขียธรรม ท่านสามารถร่วมกับเครือข่ายในการ ฟื้นฟูพุทธศาสนาด้วยการรวมกลุ่มในท้องถิ่นของตนเอง เพื่อจัดทำ กิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอภิปรายสัมมนา เปิดเวทีสาธารณะ โดยเครือข่ายฯ ยินดีให้ความสนับสนุนตามกำลังนอกจากนี้เรายังยินดีรับฟัง ข้อเสนอแนะจากท่าน ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่น ของท่านด้วย

สถานที่ติดต่อของเครือข่าย

๘/๒๓ ซ.บ้านช่างทองหล่อ ถ.พรานนก บางกอกน้อย ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๔๑๑-๓๓๗๔๘, ๔๑๒-๐๕๒๖

หรือ ตู้ปณ. ๒ คลองสาน ๑๐๖๐๔

๒๐๒

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา
(ศพพ.)

การฟื้นฟูพุทธศาสนา
ประชาชนต้องมีส่วนร่วม

ทางออกของสังคมไทย ต่อสถานการณ์พุทธศาสนา ในปัจจุบัน

ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง*

ที่จริงหัวข้อสำหรับป้ายวันนี้
นะครับ ถ้าผมเข้าใจไม่ผิดหัวข้อของ
เราคือ “ทางออกของสังคมไทยต่อ
สถานการณ์พุทธศาสนาในปัจจุบัน”
ซึ่งตีวงกว้างออกไปจากการวิเคราะห์
ธรรมกายโดยเฉพาะ

ฉะนั้นผมจะพูดผมคงไม่สามารถ
และไม่มีสติปัญญาที่จะมาชี้ทางออก
ได้ถึงถ้วนหมดจดลึกซึ้งได้นะครับ
แต่อย่างน้อยก็ช่วยตั้งประเด็นให้
ท่านทั้งหลายได้ร่วมกันคิดว่าเรามี
ทางออกอย่างไรหรือไม่ แต่ตอนนี้ลูก
ฟุตบอลกำลังปลิว ผมขอเล่นด้วยคน
ในประเด็นแรกว่าธรรมกาย (ผมใช้เวลา
แค่ ๒ นาทีเท่านั้น) เป็นทางเลือกของ

พระพุทธศาสนา
ยุคใหม่หรือไม่
ผมจะไม่ De-
bate กับท่าน
อาจารย์ทั้งสอง

เสียดายท่านไม่ได้มาเมื่อเช้านี้ เมื่อ
เช้านี้สวยงามมาก ผมฟังด้วยความ
เพลิดเพลินได้ความรู้มาก ท่านทั้งหลาย
คงจะตอบได้เป็นทางเลือกหรือไม่
ลองฟังผมดูนะครับ

ผมเปิดวิทยุ F.M. 97 ของอาจารย์
เจิมศักดิ์เช้าวันหนึ่ง ก็ได้ยินเสียง
เปิดเทปและเสียงของคุณไชยบูลย์
ชัดเจน ใส น้ำเสียงใส...แจ้วเลย
บอกว่าพระพุทธเจ้าสอนเรื่องอนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา เพราะท่านมุ่งนิจจัง สุขขัง
อัตตา เป็นการ twist logic อย่างสวย
งามมาก

ผมฝากกับท่านทั้งหลาย ณ ที่นี้
ล้วนแต่ผู้มีสติปัญญาคิดว่าการวิเคราะห์
เช่นนี้ของธรรมกายถูกต้องหรือไม่
และเป็นทางเลือกของพุทธศาสนาของ

ยุคใหม่หรือไม่ เราไม่จำเป็นต้องยึดมั่น
ถือมั่น เซิงเป็น Orthodox ต้องตีความ
ตามพุทธวัจนะ ในพระบาลีคาถาพระ
ไตรปิฎกที่เราสืบทอดมาว่าต้องเป็น
อย่างนี้เท่านั้น ผมเกรงว่าแค่นี้ แต่
ใช้ปัญญาใช้กาลามสูตรคิดของเรา
แต่แต่ละคนว่าการใช้ตรรกะอันว่า
จุดหมายปลายทางของพระพุทธเจ้า คือ
มุ่งนิจจัง สุขขัง อัตตา นั้นถูกต้องหรือไม่
แค่นี้ท่านก็จะได้อาตอบว่าธรรมกาย
กำลังสร้างทางเลือกที่สวยงามหรือไม่
นะครับ

ยิ่งวันนั้นเรื่องของไตรสิกขา
เราก็คงเคยกับศีล สมมติ ปัญญา เฉพาะ
ตรงกลางคือสมมตินั้นเป็นเรื่องของ
การทำจิตให้สงบ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่
วอกแวก ไม่ถูกกำหนดด้วยภาพหลอน

* จากการอภิปรายเรื่อง “วัดพระธรรมกาย
กับผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง และ
สังคมไทย” ณ ห้องประชุมมูลนิธิเพื่อ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๒

หรือความโกรธ ความโลภ ความหลง หรืออะไรต่างๆ ที่จะมาทำให้จิตไม่สงบ ทำจิตให้สงบเสีย เพื่ออะไรเพื่อจะได้ใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงของชีวิต แต่ถ้าสำนักใดสอนสมาธิให้คนตีมด่า ลุ่มหลงอยู่กับคือเสพรสทิพย์ของสมาธินั้น จะไปถึงนิพพานได้อย่างไร จะไปสู่ความสงบเป็นอนันตกาล อากาลิโก ได้อย่างไร ผมก็สงสัย

แต่ที่จริงผมก็อยากจะบอกในที่นี้ว่าผมเป็นสมาชิกของธรรมกายมานานแท้ และดั้งเดิมของหลวงพ่อดสด วัดปากน้ำ แต่ไม่ใช่ปัจจุบัน เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อเด็กๆ ผมเป็นเด็กเถร เหลวไหล เลอะเทอะ นักเรียนในชั้นมี ๓๐ คน ผมสอบได้ที่ ๒๙ ไม่เอาไหนเลย คุณพ่อผมเป็นห่วงมากกว่า ใ้ลูกคนนี้คงเสียคนแน่ เลยพาผมไปกราบหลวงพ่อดสดที่วัดปากน้ำ ภาซีเจริญ และเมื่อท่านย้ายขึ้นไปรับราชการที่เชียงใหม่ ก็หาพระที่เชียงใหม่ ที่เป็นศิษย์ของสำนักธรรมกายวัดปากน้ำอยู่ที่เชียงใหม่ สอนให้ผมทำสมาธิ

ด้วยอานิสงส์ของสมาธิใ้เด็ก ชุกคนคนนั้นก็เรียนหนังสือดีขึ้น จาครองที่โหล มาเป็นที่เจ็ด และก็บั้งอาจ ได้ที่ ๑ กับเขาบ่อยๆ ในเวลาตอนนั้น ผมก็เลยรอดตัวจากการเสียผู้เสียคน

แต่จุดอยู่ตรงนี้ครับ เมื่อจิตเป็นสมาธิแล้วก็ใช้ปัญญาศึกษาความจริงทั้งหลายหรือศึกษาความรู้ต่างๆ ถ้าเป็นเด็ก จนกระทั่งบรรลุลูกสุดที่เจริญก้าวหน้าหรือพัฒนาไปได้ แต่ถ้าหยุดอยู่ที่สมาธิตีมด่าลุ่มหลงอยู่กับสมาธิ และภาพหลอน หรือสิ่งที่จินตนาการ เอาตามความเชื่อ ผมก็ติดอยู่แค่นั้น มันเป็นวิธีหนีออกจากโลกแห่งความเป็นจริง ที่สับสนวุ่นวายอยู่ในขณะนี้

มากกว่า อันนี้ผมเองใช้เสรีภาพตีความนะ

ถ้าสอนให้คนหยุดอยู่แค่ทำสมาธิไปไม่ถึงปัญญาโดยแท้ ที่พิจารณาสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ที่มันเป็น นี่ถ้าถามว่าเป็นทางเลือกของพระพุทธรศาสนาได้หรือไม่ ยังไม่ต้องพูดถึงเหมือนทองที่ชัชนา ไม่ต้องพูดถึงสีที่ไม่พูดถึงทรัพย์สินที่สะสมเอาไว้ในนามของใคร ก็มองเห็นว่าจะไรเป็นอะไร ผมขอจบแค่นี้สำหรับส่วนแรก

ที่นี้เป็นส่วนที่ตรงกับการบ้านที่ได้รับมอบ คือเรื่องทางออกของสังคมไทยต่อสถานการณ์พุทธศาสนาในปัจจุบันนี้อยู่อย่างไร

เรื่องนี่เรื่องใหญ่และเรื่องที่น่าคิดมาก ถ้าจะเริ่มจากจุดนี้ผมขออนุญาตเสนอให้ที่ประชุมได้ช่วยกันพิจารณาว่าด้วยบทของเศรษฐกิจทุนนิยมโลก หรือสภาวะวิกฤตทั่วโลกที่เป็นอยู่ขณะนี้ ในจุดยืนของผมที่มอง ผมจะฟังดูเป็นสังคมนิยมจัด หรือบับอคแตกอย่างไร ท่านมีสิทธิจะวิจารณ์ผมได้ แต่ผมเห็นเช่นเดียวกับหลายๆ ท่านเห็นว่า ทุนนิยมนั้นมีประสิทธิภาพอย่างสูงมาก ที่จะผลาญทรัพยากรของโลกเพื่อบำรุงบำเรอกิเลส ตัณหาของมนุษย์ได้ไม่มีที่สิ้นสุด มนุษย์ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นและแต่ละคนกิเลสตัณหาก็กเพิ่มมากขึ้น และจะพยายามที่จะเอาทรัพยากรทุกอย่างแปรสภาพมารับใช้มนุษย์ให้อยู่ได้เนี้ยถามว่ามันจะอยู่ได้ไหม ทรัพย์สมบัติในโลกนี้มันต้องหมดเข้าวันหนึ่ง แต่มนุษย์มีจำนวนมากขึ้น กิเลสก็มากขึ้น ผมจึงคิดว่าทุนนิยมไปไม่รอด มันจะพบจุดจบ ไม่ช้าก็เร็ว ผมสงสัยจะเร็ว แม้แต่อเมริกาซึ่งเอาเปรียบไปทั่วโลกก็จะต้องพบจุดจบ

หันมาดูเศรษฐกิจศาสตร์ชาวพุทธ ในบริบทของโลกโดยรวมแล้ว เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธไม่ได้สอนเรื่องการสะสมทุน ไม่ได้สอนจริยธรรม โปรเตสแตนท์ ไม่ได้สอนให้ล้างสมทรัพย์สมบัติศฤงคาร แต่สอนให้สละออกไป ด้วยทาน สั่งสอนให้ขจัดขัดเกลาตัวเองให้ตัวตนเล็กลง เห็นแก่ตัวน้อยลงที่สุด ด้วยบุญและทาน และสอนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในทางธรรม มีมรรคแปดเป็นต้น

ถามว่า คำสอนของพระพุทธรศาสนาเอาแค่ระดับ popular religion ของสามัญชนทั่วไป ไปกันได้ไหมกับทุนนิยม? สำหรับผม ผมเห็นภาพชัดเจนว่ามันทวนกระแสกันโดยสิ้นเชิง

แต่ก็มีผู้ซึ่งวิเคราะห์ตีความพุทธศาสนาให้ไปกันได้สวยงามกับทุนนิยมโลก บุญเป็นสินค้า ผมชอบบทวิเคราะห์ของอาจารย์สุวรรณ สถาอนันท์ ที่ไปที่สวนโมกข์ ท่านพูด ผมว่าสวยงามเหลือเกิน ท่านที่ได้ฟังก็คงจะเข้าใจชัดเจน

เพราะฉะนั้นการตีความ บุญโดย ทุนนิยมมันหักบุญมากได้บุญมาก ไม่ได้คิดถึงว่าจะขจัดกิเลส ตัณหา ของตัวเอง ให้เบาลงอย่างไรหรือไม่ นี่ มันไปตามกระแสทุนนิยม

ดังนั้น จึงมีมวลสมาชิกที่เห็นด้วย เลื่อมใสเคลิ้มเข้าไป อย่างที่วิเคราะห์ เมื่อเข้านี้สวยงามเหลือเกิน ถ้าเป็นอย่างนี้ ผมคิดว่าถ้าบริบทของโลกเป็นเช่นนี้ ถามว่าประเทศไทยและพวกเรา ๖๐ ล้านที่นั่งอยู่ตรงนี้ในประเทศไทย เราจะไปกับกระแสทุนนิยมโลก ทำทุกอย่างให้เราได้ ให้เราดีๆ ให้เราเป็น หรือว่าเราจะมีอิสรภาพสมบูรณ์ ที่จะเป็นตัวของเราเอง กำหนดเส้นทางชีวิต และอนาคตของเราเอง โดยชัดเจน

ตามหลักความเชื่อของเรา เราจะเลือกอันไหน

ฉะนั้นตรงนี้ผมจึงคิดว่าเราต้องเลือกแล้วละครับ โลกนี้บ้านเมืองนี้มีวิกฤตเพียงพอแล้วที่เราจะต้องเลือกว่าวิถีเศรษฐกิจที่พึงปรารถนาของเรานั้นคืออย่างไร เราจะไปกับเศรษฐกิจทุนนิยมโลกสุดตัว หรือเราจะมีตลาดพอ เข้มแข็งพอ และมีสติพอที่จะกำหนดแนวทางเศรษฐกิจของเราเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ซึ่งทางสายกลางให้เราแล้ว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ดีความได้ยะเยาะ ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน หมู่บ้าน จังหวัด ประเทศ และภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ทำได้หมด คำว่า “กินอยู่” ดำเนินชีวิตอยู่ ตามสมควรแก่อัตภาพ” สอดตกไปนานแล้วไม่เห็นมีใครพูดถึง กลายเป็นคำที่ล้าสมัย เขยเหลก แต่เราไปสุดตัวกับทุนนิยมแล้วเราเจ็บนะครับ เราเพิ่งเจ็บไปหยกๆ ยังไม่ทันจะฟื้นเท่าไรเลย ก็พูดกันว่าจะฟื้น จะฟื้น จะฟื้น ผมก็หัวโนไหวเหลือเกิน ฟื้นไปเหมือนเดิมหรืออะไร เจ็บกันแล้วไม่จำหรืออย่างไร

ทีนี้ โยงมาถึงเรื่องที่เรากำลังหารือกันวันนี้คือว่า กระแสทุนนิยมโลกที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำลายล้างทั้งทรัพยากร และทำลายล้างมนุษย์ โดยการทำให้เห็นแก่ตัวมากขึ้น กระแสนี้เมื่อมาถึงเมืองไทย ที่จริงมานานแล้วนะเป็นร้อยปีแล้ว แต่ ณ บัดนี้มีผู้ปรับใช้พุทธธรรมให้สอดคล้องกับทุนนิยมได้เต็มที่ นี่ก็ดูเผินๆ ก็ทำได้สวยแต่ลึกๆ มันขัดอุดมการณ์ในชีวิตของเราหรือเปล่า ถ้าขัดเราต้องมีเสรีภาพบอกว่าขัด แต่ถ้าเราไม่เอาอย่างนั้นแล้วเราจะไปสุดตัวกับทุนนิยม ก็ว่าไป

ผมเองมองเห็นว่าอนาคตชัดเจนอยู่แล้วว่าทุนนิยมไปไม่รอด ตรงนี้ถ้าเพื่อเราปล่อยให้พุทธศาสนาในบ้านเรา ข้อวัตรปฏิบัติในพระธรรมวินัยนั้น ปรับตัวตามกระแสทุนนิยม ผมมองเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ นอกจากมองเห็นภาพชัดเจนเป็นรูปธรรมว่าเป็นการทำให้พระพุทธรูปศาสดาโรบต่อทุนนิยม

เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าเราต้องใช้ปัญญา เมื่อถึงส่วนที่สองของทางออกคือเราต้องใช้ปัญญาอย่างจริงจัง เราต้องมีเสรีภาพในการคิดเห็น เราศึกษารอบด้านกว้างไปถึงศึกษาโลกและชีวิตโดยรวม และเจาะลึกลงไปเชิงไม่ใครถึงพุทธธรรมที่เรา รู้จักว่าจริงแท้แน่นอน มันคืออย่างไร

สำหรับผมไม่ยากครับ เราจะศึกษาเฉพาะของทางเถรวาทคงไม่พอ ต้องทำอย่างท่านอาจารย์ (ทิววัฒน์ ปุณฺณทริภุชฺฌ) ต้องศึกษาทางมหายาน เขาด้วย ศึกษาเท่าด้วย ศึกษาวัชรยาน ของธิเบตด้วย แล้วเราจะพบความจริงร่วมบางประการว่ามนุษย์เป็นอะไร ชีวิตเป็นอย่างไร การเวียนว่ายตายเกิด

เป็นอย่างไร กฎแห่งกรรมเป็นอย่างไร ทางรอดเป็นอย่างไร ความไม่เห็นแก่ตัวสูงสุด ไกลัพระนิพพานหรือไม่ เราจะพบเองจากการศึกษาโดยกว้าง เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าทางออกของเราคือต้องใช้ปัญญา ศึกษาอย่างแท้จริงนะครับ

ทางออกต่อไป อันนี้เป็นรูปธรรมมากขึ้นก็คือว่า ผมเห็นด้วยกับอาจารย์ชลิตาภรณ์ว่าอย่าไปไว้ใจรัฐนัก มันลอะเหอะ เหลวไหลอย่างไร ราชการเป็นอย่างไร เรารู้ๆ กัน แต่ขณะเดียวกันรัฐก็ยังมีตัวตนอยู่ ต้องใช้ให้คุ้ม ใช้ให้คุ้มนะครับ

รัฐต้องแก้พระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ เพื่ออะไร? เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถจัดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาออกไปได้สามารถสร้างสรรค์สถาปนาให้ระบบการปกครองของคณะสงฆ์เข้มแข็ง

แม้แต่กรุงวาทีก้นของทางคาทอลิกเขาก็ยังปรับปรุงปฏิรูปของเขามากมายหลายครั้ง ครั้งล่าสุดก็เมื่อไม่กี่ปีมานี้ เขาก็มีปัญหาคัลล้ายๆ เราเหมือนกัน ในอดีตนะครับ คาทอลิกที่ดีเขาก็บอกผมว่ามหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ก็สร้างใหญ่โตมโหฬารเกินกำลังที่ประชาชนจะรับได้เหมือนกัน เทคนิคคัลล้ายๆ กันนะ และที่เขาชำระสะสางเดี่ยวเดี่ยวก็ปรับตัวทันสมัยขึ้นนะครับของเราที่ควรจะต้องปรับ เพราะฉะนั้นถ้าเผื่อว่ารัฐยังมีตัวตนอยู่ ผู้แทนราษฎรในสภาที่มีกรรมมาธิการศาสนาและวัฒนธรรมอยู่ ก็ทำไม่ตั้งเรื่องที่จะยกร่างปฏิรูปพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์เสียใหม่ เพื่อให้สร้างประสิทธิภาพได้มากขึ้น

จะทำอย่างไรผมก็คิดว่าจะทำได้ แต่เราจะไว้ใจให้เขาทำแล้วเราก็นั่ง กอดอกก็คงไม่ได้นะครับ ที่ดีก็คือชาว พุทธที่ดีและเสรีชนทั้งหลายต้องช่วยกัน ออกความคิดเห็นอย่างที่เราทำอยู่ขณะนี้ ดีมากเลยผมว่า ออกความคิดเห็นมี จุดยืนที่เสรีและสร้างกระแสความคิด ที่ถูกต้อง หลักรวม ชัดเจน ไปสู่ ท่านที่กำลังทำการบ้านที่จะเปลี่ยนแปลง เรื่องนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าทำ

นอกจากนั้นฝ่ายบ้านเมืองในทาง ความแพ่งความอาญา **ท่านจะทำอะไรต่อไปอย่าไปมองว่าเป็นการ ประทัดประหารกันเลย ถ้าถูกต้อง แล้วไม่มีใครทำอะไรได้ แต่ถ้า ผิดก็ต้องรับผิดชอบว่ากันไปตาม ผิด**

ฉะนั้นตรงนี้ ผมคิดว่าปล่อย ให้ฝ่ายบ้านเมืองเขาจัดการ เรื่องนี้ เรื่องไม่เล็กเลย ดังนั้นต้องใช้เวลา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าจะใช้ปัญญา และใช้สันติธรรมแล้ว ต้องใช้เวลานาน จะใจร้อนและก็ปล่อยให้ความรุนแรง พลุ่พลา่อกออกมาคงไม่ถูกต้อง

ประการต่อไปก็คือ เมื่อเข้าเรา ได้ฟังคำวิจารณ์ว่าวัฒนธรรมของเรา อ่อนล้า และในวัฒนธรรมนี้ก็มีเรื่องของ ความเชื่อและศาสนาด้วย พอ อ่อนล้าเพราะอยู่กันนาน เก่าแก่ แล้ว ปรับตัวไม่ทัน ตรงนี้ผมเห็นด้วยว่าต้อง ปรับปรุงมาก แต่จะปรับปรุงอย่างไรเล่า การศึกษาก็กำลังพิจารณาอยู่ ก็ต้องปฏิรูป กันขนานใหญ่

ผมเห็นทางออกที่ประชาชน ในระดับพื้นฐานจริงๆ ระดับ grass-roots (รากหญ้า) ก็คือว่าต้อง เรียกคืนความเข้มแข็งของชุมชนกลับคืนมา ซึ่งขณะนี้ประชาชนไม่ได้มี

นะครับ ความเข้มแข็งของชุมชนกลับมา แล้ว และที่ความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ทำไมผมถึงพูดอย่างนี้ ไปดูที่ จังหวัดสุรินทร์ หลวงพ่อนาน ท่านไม่ได้อยู่บนธรรมาส์แล้ว ท่านลงมาจับมือ กับชาวบ้าน ปลุกข้าว ข้าวหอมมะลิ แล้วก็ส่งออกเป็นสินค้าไปสวิสเซอร์ แลนด์ ออร์เดอร์ส่งมามากมาย ทำไม่ ท่านสนับสนุนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านที่ จังหวัดตราด พี่น้องชาวใต้ตั้งกองทุน และสวัสดิการชุมชนอย่างเข้มแข็ง แล้วคนแก่เหล่านี้ขอพบปะหรือ แม่จะ หยิบยืมเงินกันเป็นเครือข่ายกว้างขวาง มาก เขาเรียกคืนความเข้มแข็งในหมู่เขา สติปัญญาของเขากลับคืนมาโดยใช้ ธรรมะในพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขายืมเงินกันใช้จาก กองทุนเขามีสัจจะต่อกัน คำนี้ ไม่ใช่คำพระอีกต่อไปแล้ว คำ "สัจจะ" ในกองทุนหมู่บ้านนี้ กลายเป็นศัพท์ เทคนิค ด้วยการรักษาความมั่นคงตามสัญญา ที่จะให้ต่อกันไว้

เมื่อมีกองทุนเขาก็เข้มแข็ง จนถึง เขาประกาศได้ว่า IMF หรือไม่ IMF ธนาคารโลกหรือไม่ธนาคารโลก พื้น หรือไม่พื้น พวกเขาไม่เป็นไร มีกินมีใช้ นอกจากมีกินมีใช้ แล้วลูกหลานที่ ตกงานในกรุงเทพฯ กลับไปก็ได้ไป อิมท้อง อยู่กับหัวอกพ่อแม่ พี่ ป้า น้า อา สบายมาก ยิ่งเกือกลูกกันได้อยู่

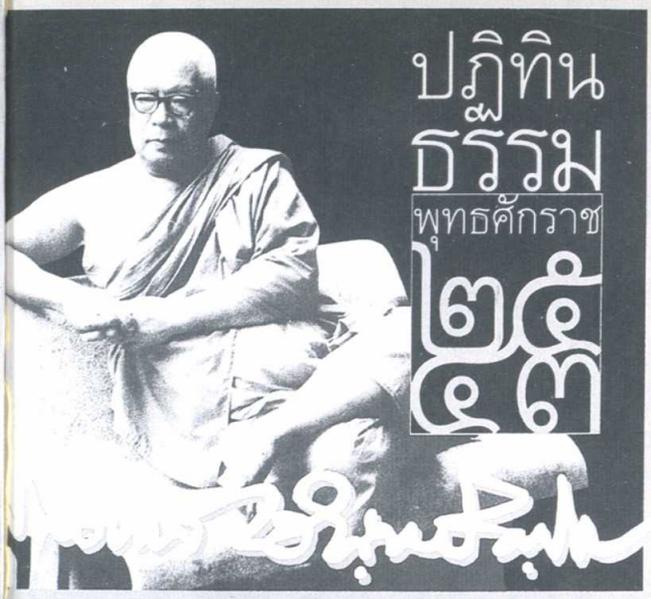
เพราะฉะนั้นอย่าประมาทนะครับ ความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งมีบ้าน วัด และโรงเรียน ถ้าจับมือกันนี้ ผมคิดว่า ให้โอกาสเขา ทำดีๆ จะกลับคืนมา ไม่ช้าเกินการ ผมได้คลุกคลีกับท่าน เหล่านี้มากขึ้น เพราะฉะนั้นเราคงต้อง มองเห็นว่า มีพลังอย่างมากมายที่จะ สามารถทำได้

สุดท้ายก็คือผมอยากจะขอเห็น อีกทีว่า ไม่เพียงแต่แก้ความล้มเหลว ทางวัฒนธรรมโดยเอาชุมชนเป็นฐาน ให้พึ่งตัวเองได้ เพื่อสร้างเครือข่ายขึ้นมาเท่านั้น แต่เราต้องตัดสินใจแล้วครับ ว่า ในยามนี้ มองในเชิงเศรษฐกิจ การเมืองนี้ เราจะอยู่ในค่ายทุนนิยม เสรีอย่างนี้ หรือเราจะสร้างหลัก และวิถีของเราเองในทางเศรษฐกิจ เพื่ออะไรเพื่อดำเนินทางถูก ดำเนิน บนเส้นทางถูกต้อง ไกล่เคียงกับอุดม การณ์ที่เราเคยมีหลายชั่วคน ผมขอ ใช้คำว่า "เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ" ผู้ที่ สันถัดการณ์เรื่องนี้มากกว่าใคร คือ อาจารย์ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ คณะ เศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์ ผมจึงคิดว่า หากจะเชิญท่านมาคุยให้เราฟังก็น่า จะเป็นผลดี

สุดท้าย ผมอยากจะขอเสนอว่า ในความเป็นชาวพุทธโดยวัฒนธรรม หรือโดยกำเนิด เราก็จะต้องเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือเขาอยู่เป็นนิ้ง ตื่น อยู่เสมอที่จะรู้ว่าอะไรเป็นความทุกข์ อะไรเป็นความจริง อะไรเป็นความเท็จ อะไรเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และ ไกล่เคียงกับอุดมการณ์ที่เราเคยมี มาแต่เดิม

ขอบพระคุณครับ.

ให้สิ่งใดสุขใจ

เท่าให้ธรรม...ไม่มี

ปฏิบัติธรรม

พุทธศักราช ๒๕๕๓

ถาม-ตอบ ธรรมะผ่านภาพและคำกลอน
 เสมือนหนึ่งคุยกับเจ้าของภาพ
 โดย "สิริवास" (พุทธทาสภิกขุ)

จัดทำโดย ธรรมทานมูลนิธิ และ สำนักพิมพ์สุขภาพใจ

ของขวัญปีใหม่
 ที่ให้แต่ความสุข
 อิ่มใจทั้งผู้ให้และผู้รับ

ปฏิบัติธรรม ๒๕๕๓

.ค้นพบข้อคิดที่ทำให้เกิดสติที่กำลังใจ
 และพบความสุขที่แท้จริง

ราคา ๔๐ บาท

หนังสือธรรมะให้ข้อคิด เกิดสติ
 มีความสุข และพลังชีวิตในปีใหม่

ของพุทธทาสภิกขุ

ราคา ๓๐ บาท

ราคา ๑๔ บาท

ราคา ๑๔ บาท

ราคา ๓๐ บาท

ราคา ๓๐ บาท

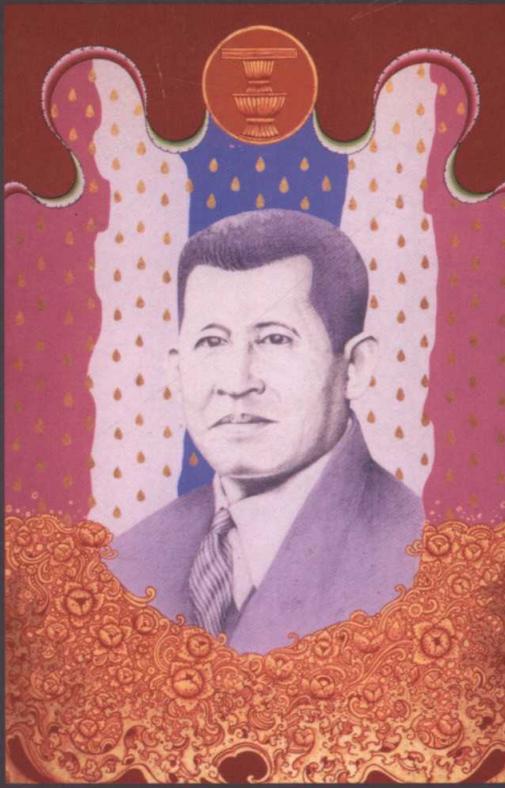

ราคา ๓๐ บาท

ซื้อได้ที่ร้าน BOOK TIME เดอะมอลล์ ทุกสาขา
 และร้านหนังสือทั่วไปหรือสั่งซื้อทางไปรษณีย์ ชื่อบัญชีเงิน
 หรือธนาคารใด สั่งจ่ายในนาม คุณบัญญัติ เฉลิมชัยกิจ
 ปณ. บางพระแก้ว จำหน่ายของดี สนน. สุขภาพใจ 14/349-350
 หมู่ 10 ต. พระราม 2 (ซอย 38) แขวงบางมด
 เขตจอมทอง กทม. 10150

โทรศัพท์ 415-2621, 415-6507, 415-6797 FAX : 416-7744

<http://www.thaiamazon.com/browse/browselist.asp?Group=B10>

นายปรีดี พนมยงค์

ได้รับการยกย่องจากองค์การศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์ ของสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ให้เป็นปูชนียบุคคลของโลก
เนื่องในโอกาสชาตกาล ครบศตวรรษ
ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓
ตามข้อเสนอของรัฐบาลไทย

“อย่าลืมนะครับธรรมศาสตร์ไม่เคยให้ดูขี้ขี้มันตลกตลกดี อ.ปรีดี นะครับ
เมื่อท่านมีชีวิตอยู่ เคยมีผู้เสนอ และมีผู้คัดค้าน
และผู้ที่ยัดค้านนั้นขอไม่ให้จดบันทึกรายงานการประชุมด้วยนะครับ
เช่นเดียวกันครับ คนๆ เดียวกันนี้คัดค้านไม่ให้ชื่อท่านเข้าไปในยูเนสโก
แต่ผมจะไม่เอ่ยชื่อว่าเป็นใคร คนอย่างนี้ยังมีอำนาจอยู่นะครับ เช่นเดียวกันครับ
ผมเสนอให้ทำเสตมปีให้อ.ปรีดี พนมยงค์ในชาตกาล ๑๐๐ ปี
ซึ่งผมเสนอให้ทำมาแล้วเมื่อเจ้าคุณอนุমানราชชน
อายุครบ ๑๐๐ ปี ได้ทำเสตมปี แต่ตอนนี้อยู่ไม่ยอมทำเสตมปี
ผมก็บอกคุณชวนไปแล้วว่าถ้าทำเสตมปีถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ไม่ทำเสตมปีให้อ.ปรีดีนั้น แสดงว่าบ้านเมืองนี้ยังเป็นคักตึก
ยังเป็นขี้ตึกขี้ตึกไปเลยไม่ใช่ประชาธิปไตย...”

ว. ๑๖๕๖๕

ISSN 0125-880X

0 100000 258804